

8/56

Савезна Народна Скупштина
Београд

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ STENOGRAFSKE BELEŠKE

КЊИГА I

БЕОГРАД 1958 ГОДИНЕ

СВЕСКА 4

САВЕЗНО ВЕЋЕ

6-та и 7-ма СЕДНИЦА ОД 25 и 26 НОВЕМБРА 1958 ГОДИНЕ

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

6-та и 7-ма СЕДНИЦА ОД 25 и 26 НОВЕМБРА 1958 ГОДИНЕ

САВЕЗНО ВЕЋЕ И ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

4-та ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА ОД 25 и 26 НОВЕМБРА 1958 ГОДИНЕ

СА Д Р Ж А Ј :

	Страна		Страна
6-та седница Савезног већа — 25 новембра 1958		2) Претрес Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину — — — — —	431
<i>Пре дневног реда:</i>		<i>Говорници:</i> др Леон Гершкович, Виктор Стопар, инж. Антон Трибушон, Антон Крајцар, Бранислав Иконић, Антон Петровићек Иштван Виг, Ђорђе Гвозденовић (2 пута), Јанез Кермавнер (3 пута), Иван Павлишко, Авдо Хумов, Паула Хумек, Владимир Логар, Грегор Кланчник, Велимир Потежица, Војин Гузина, Грга Чупић.	
1) Саопштења — — — — —	391	4-та заједничка седница Савезног већа и Већа произвођача — 25 и 26 новембра 1958	
2) Посланичка питања — — — — —	391	<i>Пре дневног реда:</i>	
3) Саопштење о примљеним законским предлозима и одборским извештајима	391	1) Саопштења — — — — —	450
4) Утврђивање дневног реда — — — — —	392	2) Утврђивање дневног реда — — — — —	450
5) Усвајање хитности за Предлог закона о измени Закона о промету земљишта и зграда — — — — —	393	<i>Дневни ред:</i>	
<i>Дневни ред:</i>		1) Експозеи потпретседника Савезног извршног већа Мијалка Тодоровића и директора Савезног завода за привредно планирање Војина Гузине и излагања чланова Савезног извршног већа др Марјана Брецеља и Славка Комара о Предлогу савезног друштвеног плана за 1959 годину — — — — —	451
1) Претрес Предлога закона о измени Закона о промету земљишта и зграда — — — — —	393	2) Експозе претставника Савезног извршног већа Моме Марковића о Предлогу закона о инвалидском осигурању	474
2) Претрес Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину — — — — —	393	<i>Говорници:</i> Мијалко Тодоровић, Војин Гузина, др Марјан Брецељ, Славко Комар, Мома Марковић.	
<i>Говорници:</i> Душан Богданов, Хајро Капетановић, Петроније Савовић, Милош Милаковић, Стојан Миленковић, Франц Рант, Синан Хасани, Драгиша Лукић.		7-ма седница Савезног већа — 26 новембра 1958	
6-та седница Већа произвођача — 25 новембра 1958		<i>Пре дневног реда:</i>	
<i>Пре дневног реда:</i>		Саопштења — — — — —	486
1) Саопштења — — — — —	428		
2) Посланичка питања — — — — —	428		
3) Обавештења о примљеним законским предлозима и другим актима — — — — —	429		
4) Утврђивање дневног реда — — — — —	430		
5) Усвајање хитности за Предлог закона о измени Закона о промету земљишта и зграда — — — — —	431		
<i>Дневни ред:</i>			
1) Претрес Предлога закона о измени Закона о промету земљишта и зграда — — — — —	431		

	Страна		Страна
Дневни ред:			
1) Претрес Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину — — — — —	486	3) Претрес Предлога закона о измени Закона о откупу приватних апотека — — — — —	606
2) Претрес Предлога закона о инвалидном осигурању — — — — —	493	4) Претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација — — — — —	606
3) Претрес Предлога закона о изменама и допунама Основног закона о прекршајима — — — — —	496	5) Претрес Предлога закона о измени Закона о средствима привредних организација — — — — —	608
4) Претрес Предлога закона о измени Закона о откупу приватних апотека — — — — —	498	6) Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Одлуке о ограничењу коришћења средстава амортизације и о нижим стопама амортизације за привредне организације одређених делатности — — — — —	612
5) Претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација — — — — —	498	7) Претрес Предлога одлуке о допунама Одлуке о уступању доприноса из дохотка и земљарине привредним организацијама одређених делатности — — — — —	612
6) Претрес Предлога закона о измени Закона о средствима привредних организација — — — — —	498	8) Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите — — — — —	612
7) Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Одлуке о ограничењу коришћења средстава амортизације и о нижим стопама амортизације за привредне организације одређених делатности — — — — —	498	9) Претрес Предлога одлуке о посебном учешћу у дохотку и о заједничким резервним фондовима привредних организација — — — — —	613
8) Претрес Предлога одлуке о допунама Одлуке о уступању доприноса из дохотка и земљарине привредним организацијама одређених делатности — — — — —	498	10) Претрес Предлога одлуке о потврди уредаба Савезног извршног већа донетих на основу овлашћења из тачке II Одлуке о потврди уредаба Савезног извршног већа и о даљем раду на припреми закона о привредном систему — — — — —	614
9) Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите — — — — —	498	11) Претрес Предлога одлуке о потврди прописа Савезног извршног већа донетог на основу овлашћења из главе XXVI Савезног друштвеног плана за 1958 годину — — — — —	614
10) Претрес Предлога одлуке о посебном учешћу у дохотку и о заједничким резервним фондовима привредних организација — — — — —	499	12) Претрес извештаја Одбора за привредне организације о потврди Статута Савезне саобраћајне коморе — — — — —	614
11) Претрес Предлога одлуке о потврди уредбе Савезног извршног већа — — — — —	499	13) Одговори чланова Савезног извршног већа на посланичка питања — — — — —	615
12) Претрес Предлога одлуке о потврди прописа Савезног извршног већа донетог на основу овлашћења из главе XXVI Савезног друштвеног плана за 1958 годину — — — — —	499		
13) Одговори на посланичка питања — — — — —	500		
Говорници: Богомир Брајковић, др Марјан Брећел (2 пута), Франц Рант, др Иво Бабић (2 пута), Владимир Симић, Мијалко Тодоровић (2 пута), Раде Јакшић, др Јерко Радмиловић, др Иво Сунарић, Стојан Миленковић, Лидија Шентјурц, Коча Поповић, Сергеј Крајгер, Вељко Зековић, Славко Комар (2 пута), Данило Кекић, Хајро Капетановић, Милорад Поповић, Никола Минчев.		Говорници: Божидар Чоловић (2 пута), Драгица Роме, Винко Грбац, Авдо Хумо (6 пута), Иштван Виг (3 пута), Велимир Потежица (3 пута), Никола Јањић (3 пута), Срећко Јежовник, Грга Чупић, Павле Шумановац, Душан Костић, Иван Карага, Иван Павлишко, Јандро Станковић, Војин Гузина, Виктор Стопар, Кирило Глиторов (5 пута), инж. Тоне Трибушон, Антон Штурм (2 пута), Иван Брљака, Хајрија Капић, (2 пута), Владо Јуричић (3 пута), Франц Лубеј, Никола Балог, Војин Живановић, Коча Поповић, Сергеј Крајгер, Славко Комар, Никола Минчев, др Марјан Брећел.	
7-ма седница Већа произвођача — 26 новембра 1958			
Дневни ред:			
1) Наставак претреса Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину — — — — —	595		
2) Претрес Предлога закона о инвалидном осигурању — — — — —	606		

САВЕЗНО ВЕЋЕ

6-та СЕДНИЦА

ОД 25 НОВЕМБРА 1958 ГОДИНЕ

САДРЖАЈ

Пре дневног реда:

- 1) Саопштења;
- 2) Посланичка питања;
- 3) Саопштење о примљеним законским предлозима и одборским извештајима;
- 4) Утврђивање дневног реда;
- 5) Усвајање хитности за Предлог закона о измени Закона о промету земљишта и зграда.

Дневни ред:

- 1) Претрес Предлога закона о измени Закона о промету земљишта и зграда;
- 2) Претрес Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину.

Говорници: Душан Богданов, Хајро Капетановић, Петроније Савовић, Милош Милаковић, Стојан Миленковић, Франц Рант, Синан Хасани, Драгиша Лукић.

ПРЕТСЕДАВАО

ПРЕТСЕДНИК

Др МЛАДЕН ИВЕКОВИЋ

ЗАПИСНИЧАР

АНДРЕЈ ПЕТЕЛИН

Почетак у 8 ч 30 мин

Претседник др Младен Ивековић (Изборни срез Самобор, НР Хрватска): Другови народни посланици, отварам шесту сједницу Савезног вијећа Савезне народне скупштине.

Записник данашње сједнице водит ће записничар народни посланик Андреј Петелин. Молим записничара да прочита записник прошле сједнице.

Записничар Андреј Петелин (Изборни срез Љубљана—Врхника, НР Словенија) чита записник пете седнице Савезног већа од 8 октобра 1958 године.

Претседник др Младен Ивековић: Да ли има примједба на прочитани записник? (Нема). Пошто примједба нема, записник ће се овјерити.

Изволите чути саопћења. Тражили су одсуство народни посланици: Ђока Пајковић, Никола Кмезић, Зехра Муидовић — сви ради пута у иностранство, и Милена Корже — због болести. Да ли Дом одобрава тражена одсуства? (Одобрава). Објављујем да су тражена одсуства одобрена.

Преко Предсједника Савезне народне скупштине поставили су Савезном извршном вијећу питања слиједећи народни посланици: Хајро Капетановић и другови, Јурица Драушник и другови, Драган Спировски и Осман Мифрати, Данило Кекић, Франц Симонич, Иво Бабић, Милорад Поповић, Ми-

лена Корже, Димитар Алексијевски и Хамид Тачи, Иво Ловинчић и Рикард Сутловић.

Пошто је списак народних посланика који су поставили питања, са кратким садржајем њихових питања, умножен и подијељен народним посланицима, нећемо га читати.

Изволите чути саопћење о примљеним приједлозима закона и других аката.

Од Савезног извршног вијећа примили смо: Приједлог закона о инвалидском осигурању; Приједлог закона о измјенама и допунама Основног закона о прекршајима; Приједлог закона о измјени Закона о откупу приватних апотека; Приједлог савезног друштвеног плана за 1959 годину; Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација; Приједлог закона о измјени Закона о средствима привредних организација; Приједлог одлуке о измјенама и допунама Одлуке о ограничењу кориштења средстава амортизације и о нижим стопама амортизације за привредне организације одређених дјелатности; Приједлог одлуке о допунама Одлуке о уступању доприноса из дохотка и земљарине привредним организацијама одређених дјелатности; Приједлог одлуке о измјенама и допунама Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите; и Приједлог одлуке о посебном

учешћу у дохотку и о заједничким резервним фондовима привредних организација.

Ове приједлоге закона и одлука доставио сам надлежним одборима на претрес.

Молим вас да саслушате и саопћење о примљеним извјештајима од скупштинских одбора.

Од Одбора за организацију власти и управу примили смо извјештај о Приједлогу закона о измјенама и допунама Основног закона о прекршајима.

Од Одбора за народну привреду примили смо извјештаје: о Приједлогу савезног друштвеног плана за 1959 годину; о Приједлогу закона о измјенама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација; о Приједлогу закона о измјени Закона о средствима привредних организација; о Приједлогу одлуке о измјенама и допунама Одлуке о ограничењу кориштења средстава амортизације и о нижим стопама амортизације за привредне организације одређених дјелатности; о Приједлогу одлуке о допунама Одлуке о уступању доприноса из дохотка и земљарине привредним организацијама одређених дјелатности; о Приједлогу одлуке о измјенама и допунама Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите; о Приједлогу одлуке о посебном учешћу у дохотку и о заједничким резервним фондовима привредних организација; о Приједлогу одлуке о потврди уредаба Савезног извршног вијећа; и о Приједлогу одлуке о потврди прописа Савезног извршног вијећа донесеног на основу овлаштења из главе XXVI Савезног друштвеног плана за 1958 годину.

Од Одбора за социјалну политику и народно здравље примили смо извјештаје: о Приједлогу закона о инвалидском осигурању и о Приједлогу закона о измјени Закона о откупку приватних апотека.

Од Законодавног одбора примили смо извјештаје: о Приједлогу закона о инвалидском осигурању; о Приједлогу закона о измјенама и допунама Основног закона о прекршајима; о Приједлогу закона о измјени Закона о откупку приватних апотека; о Приједлогу закона о измјенама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација; о Приједлогу закона о измјени Закона о средствима привредних организација.

На основу изложеног, предлагам Вијећу овај дневни ред:

1) Претрес Приједлога савезног друштвеног плана за 1959 годину;

2) Претрес Приједлога закона о инвалидском осигурању;

3) Претрес Приједлога закона о измјенама и допунама Основног закона о прекршајима;

4) Претрес Приједлога закона о измјени Закона о откупку приватних апотека;

5) Претрес Приједлога закона о измјенама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација;

6) Претрес Приједлога закона о измјени Закона о средствима привредних организација;

7) Претрес Приједлога одлуке о измјенама и допунама Одлуке о ограничењу кориштења средстава амортизације и о нижим стопама амортизације за привредне организације одређених дјелатности;

8) Претрес Приједлога одлуке о измјенама и допунама Одлуке о уступању доприноса из дохотка и земљарине привредним организацијама одређених дјелатности;

9) Претрес Приједлога одлуке о измјенама и допунама Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите;

10) Претрес Приједлога одлуке о посебном учешћу у дохотку и о заједничким резервним фондовима привредних организација;

11) Претрес Приједлога одлуке о потврди уредаба Савезног извршног вијећа; и

12) Претрес Приједлога одлуке о потврди прописа Савезног извршног вијећа донесеног на основу овлаштења из главе XXVI Савезног друштвеног плана за 1958 годину.

Што се тиче одговора на посланичка питања, предлагам да се они дају после завршетка посљедње тачке дневног реда.

Да ли Дом прихвата предложени дневни ред? (Гласови: Прихвата!). Објављујем да је дневни ред усвојен.

Од Потпредседника Савезне народне скупштине примио сам писмо слиједеће садржине:

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Савезно извршно веће обавестило је Скупштину да ће у вези с Предлогом савезног друштвеног плана за 1959 годину дати експозе на заједничкој седници домова потпретседник Савезног извршног већа друг Мијалко Тодоровић и директор Савезног завода за привредно планирање друг Војин Гузина. Исто тако, Савезно извршно веће је обавестило Скупштину да ће у вези с Предлогом закона о инвалидском осигурању дати експозе његов претставник друг Мома Марковић, и то на заједничкој седници оба дома, с обзиром да претресање овог законског предлога спада у делокруг оба дома Скупштине.

У вези с тим, молим да члановима свог Дома предложите да, у смислу члана 16 Пословника Савезне народне скупштине, одлуче да се експозе о наведеним предлозима саслушају на заједничкој седници домова, која би се одржала данас, 25 новембра 1958 године, у 10 часова и 15 минута.

Потпретседник
Владимир Симић с. р.

Да ли се Дом слаже с приједлогом Потпредсједника Скупштине за одржавање заједничке сједнице? (Гласови: Слаже се!). Пошто се Дом слаже, заједничка сједница одржат ће се данас у 10 часова и 15 минута.

Прекидам сједницу и објављујем да ће се наставак одржати послје заједничке сједнице домова.

(Седница је прекинута у 9 ч 55 мин).

Наставак седнице у 16 ч 40 мин

Претседник др Младен Ивековић: Настављамо сједницу.

Обавјештавам Дом да сам преко Предсједника Савезне народне скупштине примио од Савезног извршног вијећа Приједлог закона о измјени Закона о промету земљишта и зграда, с молбом да се претресање овог закона обави по хитном поступку. Писмо Предсједника Савезне народне скупштине и законски приједлог умножени су и стављени народним посланицима на увид.

Да ли се Дом слаже с приједлогом Савезног извршног вијећа да се овај законски приједлог претресе по хитном поступку? (Гласови: Слаже се!).

Пошто се Дом слаже с приједлогом Савезног извршног вијећа, претрес овог законског приједлога бит ће прва тачка дневног реда, а остале тачке, од 1 до 12, поштаће тачке од 2 до 13.

Прелазимо на прву тачку дневног реда: Претрес Приједлога закона о измјени Закона о промету земљишта и зграда.

Молим друга записничара, народног посланика Андреја Петелина, да прочита текст законског приједлога.

Записничар Андреј Петелин чита текст Предлога закона о измјени Закона о промету земљишта и зграда. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Чули сте текст законског приједлога.

Отварам претрес. Тко се јавља за ријеч? (Нико се не јавља).

Пошто се нитко не јавља за ријеч, стављам овај законски приједлог на гласање. Тко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли тко против? (Нема). Да ли се тко уздржава? (Нико).

Објављујем да је Дом једногласно усвојио Приједлог закона о измјени Закона о промету земљишта и зграда.

Пошто овај законски приједлог треба да нас да ступи на снагу, извршит ћемо одмах усаглашавање текстова усвојених у Савезном вијећу и Вијећу произвођача.

Молим вас да причекамо само тренутак док добијемо текст који је усвојен у Вијећу произвођача.

Обавјештавам народне посланике да сам управо примио саопћење од Предсједника Вијећа произвођача да је и њихов Дом усвојио овај законски приједлог у истовјетном тексту, с тим што Вијеће произвођача предлаже, а представник Савезног извршног вијећа је то усвојио, да се у члану 3 бришу ријечи: „на седници Савезног већа и седници Већа произвођача“.

Усваја ли Дом ту измјену? (Гласови: Усваја!).

Према томе, објављујем да је Закон о измјени Закона о промету земљишта и зграда прихваћен и да ступа данас на снагу.

Прелазимо на другу тачку дневног реда: Претрес Приједлога савезног друштвеног плана за 1959 годину. (Видети у прилогу).

Прије почетка рада, молим да се јављају за ријеч најприје они другови народни посланици који желе да говоре у начелу, а народни посланици који желе да говоре у појединостима молим да се пријављују за ријеч помоћу пријаве на којој ће назначити о којој глави желе да говоре. Ја сам већ примио неколико пријава за ријеч. Међутим, на тим пријавама, осим на једној, није означено да ли се посланик јавља за дискусију у начелу или у појединостима, нити је означена глава о којој посланик жели да дискутује. Зато молим да на говорницу најприје изађу другови народни посланици који су предвидјели да дискутују у начелу, а послје они који желе да дискутују у појединостима. Ове друге молим да, када дођу на говорницу, кажу о којој глави хоће да дискутују.

Има ријеч народни посланик Душан Богданов.

Душан Богданов (Изборни срез Панчево, АП Војводина, НР Србија): Другарице и другови народни посланици, друг Мијалко Тодоровић и остали претставници Савезног извршног већа, у образложењу Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину истакли су, поред осталог, и неколико крупних задатака који стоје пред нама у вези с унапређивањем пољопривредне производње. Нарочито је било речи о нивоу производње у идућој години, о повећаном извозу пољопривредних производа и о карактеру улагања у области пољопривреде. У вези с тим, ја бих хтео да се осврнем на неке проблеме у нашој пољопривреди.

Ова економска година потврдила је правилност напора у погледу улагања друштвене заједнице у пољопривреду. Повећана улагања и примена савремених агротехничких мера ублажили су негативно дејство лоших временских прилика на пољопривредну производњу.

Илустрације ради, изнећу овогодишње постигнуте приносе само за пшеницу и кукуруз на подручју АП Војводине.

Код пшенице је на пољопривредним добрима, на 38.000 хектара, постигнут просечан принос од 23,4 мтц по хектару; код сељачких произвођачких задруга, на 47.000 хектара, око 22 мтц; код земљорадничких задруга у кооперацији са задругарима, на 57.000 хектара, 18,2 мтц; а на привредним газдинствима ван кооперације, на 340.000 ха, 11,6 мтц. Просек је 14,5 мтц по хектару.

Код кукуруза, крупна газдинства постигла су 41,6 мтц, сељачке произвођачке задруге 39,3, земљорадничке задруге у кооперацији са задругарима 36, а остала приватна газдинства ван кооперације 21,6 мтц по хектару. Просек је 25,6.

Ови подаци говоре да је на 147.000 ха површине засејане пшеницом, у кооперацији земљорадничких задруга и задругара и на крупним газдинствима, или на 31% од укупног земљишта под пшеницом, произведено око 43% од укупне количине, а са осталих 69% засејане површине добијено је око 57%. На површини од око 140.000 ха засејаној кукурузом, што чини 29% од укупне површине под кукурузом, у кооперацији земљорадничких задруга и задругара и на крупним газдинствима произведено је око 37% кукуруза, а на осталим 71% засејаног земљишта око 63%.

Ако укупан просечан принос пшенице у овој години означимо са 100%, онда је просечан принос код индивидуалних произвођача ван кооперације око 87%, а принос постигнут у кооперацији са земљорадничким задругама креће се око 161%. Слично је и у погледу производње кукуруза. Ако овогодишњи просек кукуруза означимо са 100%, онда је просечан принос индивидуалних произвођача ван кооперације око 89%, а у кооперацији 158%.

Још је интересантније упоредити овогодишњу производњу са производњом из 1957 године, која се сматра најроднијом за последњих 50 година. Просек приноса на индивидуалном газдинству ван кооперације мањи је за 5,5 мтц по хектару, или 30%, док у кооперацији и на крупним газдинствима, упркос неповољнијим климатским условима, принос је чак нешто и већи: од 23 порастао је на 23,3 мтц по хектару. Упоређења код кукуруза дају сличне резултате: код произвођача ван кооперације просек приноса је мањи за 27%, а код произвођача у кооперацији и код крупних газдинстава принос је од 39,3 порастао на 40,5 мтц по хектару.

Двадесет и седам пољопривредних организација у Војводини остварило је принос пшенице (слично је и код кукуруза) преко

60 мтц по хектару, а око 20 земљорадничких задруга постигло је у кооперацији просечан принос код италијанских сорти пшенице преко 40 мтц по хектару.

Ово јасно показује да смо се савременим начином производње и повећаним улагањима успешно супротставили лошим временским приликама, а да је приватни сектор ван кооперације, са примитивном обрадом земљишта и веома ниским улагањима, и даље изложен стихији, као што је то до јуче био случај са целом пољопривредом.

Резолуција Савезне народне скупштине о перспективном развоју пољопривреде и задругарства поставила је задатак да у наредном периоду у житородним подручјима просечни приноси пшенице треба да износе око 30 мтц по хектару. Око 76% површина на подручју Војводине је приватни сектор, па ако се путем кооперације не постигну високи приноси пшенице и кукуруза, стагнација и спор успон производње код индивидуалних газдинстава могу довести у питање извршење овог плана. Међутим, можемо већ сада констатовати да све шири спрега земљорадничких задруга и задругара путем кооперације и све шири примена савремених агротехничких мера, имају огромну улогу како у погледу унапређивања пољопривреде уопште, тако и у погледу извршења задатака перспективног плана у пољопривреди.

Друштвеним планом за идућу годину постављен је ниво пољопривредне производње на бази овогодишњег искуства, тако да можемо очекивати да ће производња у пољопривреди имати већи пораст него што се то раније претпостављало. Међутим, постигнути резултати у пољопривреди уједно указују и на нове проблеме који настају услед једностраних улагања у пољопривреду.

Ако пажљиво пратимо поглавља у друштвеном плану и посматрамо у ком правцу се траже решења разних диспропорција, можемо уочити извесне напоре да се у идућој години развој индустрије, трговине, транспорта и других грана, више усклади са повећаном производњом у пољопривреди и њеном модернизацијом.

Потврђујући значај и правилност ових тенденција којима је прожет друштвени план, изнео бих неке проблеме у вези с тим.

Петогодишњи просек производње пшенице на подручју Војводине износио је око 65.000, а у 1957 години око 91.600 вагона. У јесењој сетви засејано је ове године 116.000 ха земље високородним сортама пшенице, па се очекује, с обзиром на примењене агротехничке мере, а под условом просечних временских прилика, да ће производња само ове пшенице износити око 46.400 вагона. То значи да ће се у Војводини на површини од само 23% обрадивог земљишта ове године

постићи преко 50% од целокупне производње у 1957, најроднијој години. Данас на овом подручју има око 780 комбајна, што је недовољно за жетву само ових сорти пшенице, па је неопходно у идућој години набавити још око 1.000 комада нових комбајна.

Тржишни вишкови у 1957 години износили су око 46.000 вагона пшенице. То неопходно ствара проблем капацитета такозваног силосног простора, нарочито због тога што се у жетви пшенице све више примењују комбајни, који скраћују рок жетве и вршидбе. Сем тога, услед влажности пшенице, стари начин смештаја постаје неприкладан и не може ни изблиза да задовољава потребе.

Ове године кампања прераде шећерне репе трајаће до половине јануара. Разлог ове лежи једним делом и у томе што је кампања, због реконструкција шећерана, каснила. Идуће године очекује се, на основу вишегодишњег искуства, да ће производња износити око 120.000 вагона шећерне репе и да кампања за прераду треба да траје око 110 дана. Ову производњу шећерне репе постижемо на површини од 2,8% свих орних површина, а тај процент је недовољан. Међутим, постоји спремност индивидуалних сељака, па и крупнијих газдинстава, да се површине под шећерном репом повећају.

Крупна газдинства и земљорадничке задруге на земљишту у кооперацији морају више примењивати агротехничке мере и повећавати приносе шећерне репе по хектару. Услед повећаних приноса пшенице и кукуруза, производња шећерне репе биће за њих рентабилна само уколико принос по јединици површине расте. Међутим, капацитети за прераду шећерне репе су већ сада недовољни за благовремено преузимање и прераду шећерне репе. Ако се остане на истим капацитетима шећерана, тенденција повећавања приноса шећерне репе утицаће на смањење досадашњих површина, што се никако не би могло допустити из напред изнетих разлога. У најмању руку, то ће утицати да се одржава досадашњи ниво приноса, а на тај начин производња шећерне репе, нарочито на крупним газдинствима, добија оштру конкуренцију у високородним сортама пшенице и кукуруза.

Недовољни капацитети за прераду шећерне репе стварају и друге негативне последице за пољопривредну производњу. Увођење високородне сорте пшенице захтева да се јесења сетва обави најкасније до 25 октобра. Међутим, већ ове године око 18.000 хектара, или 30% земљишта које је било под шећерном репом, није се могло засејати пшеницом због тога што шећеране нису могле благовремено да преузму шећерну репу.

Недовољност капацитета за прераду шећерне репе у идућој години решићемо продужавањем кампање, што је, као привремено

решење, неопходно због дефицитарности шећера у нашој земљи. Међутим, у следећим годинама ова диспропорција између капацитета за прераду шећерне репе на подручју Војводине и повећане производње, биће изражена у још оштријем облику, тако да ће у 1961 години вишак шећерне репе, не узимајући у обзир повећани принос, порастати на око 53.000 вагона.

Кад посматрамо производњу поврћа у периоду од неколико година уназад, уочићемо нестабилност производње, а у вези с тим и нестабилност цена. Овде се, наизглед, цене чак испољавају и као основни узрок нестабилности производње. Нестабилност цена заиста потиче из карактера тржишта у овој области, јер се ми у снабдевању градова ослањамо на цене које се формирају стихиски на сељачкој пијаци, а не на основу производних трошкова или на основу организованог дугорочнијег купопродајног односа између произвођача, предузећа за снабдевање градова и индустријских погона. Логика тако неорганизованог тржишта доводи до великих осцилација цена, које проузрокују велика колебања код произвођача, нарочито код оних који даје модерну и интензивну производњу. Међутим, има и других узрока нестабилности производње. То су, на пример, неопремљеност предузећа за снабдевање градова, неизграђен систем транспорта (нарочито речног и камионског), слаби и неизграђени путеви, недовољни капацитети и досадашњи тежак положај конзервне индустрије, неизграђен систем хладњача, итд.

Досад је само седам среских пословних савеза у Војводини изразило спремност да обезбеде око 19.700 вагона тржишних вишкова разних врста поврћа и око 2.500 вагона воћа. Да бисмо избегли досадашње негативно искуство у погледу снабдевања градског становништва, мислим да сви друштвени фактори морају већ сада одлучније решавати проблеме које су у уској вези са овом производњом.

Постоји мишљење да средства за чување артикала исхране поскупљују те производе до границе коју куповна моћ наших грађана не може поднети. Међутим, рачуница показује да недостатак средстава за чување артикала исхране проузрокује губитке и пропадање код воћа и поврћа за око 30 до 40%, код меса за око 25 до 27%, код млека за око 30%, итд. Ако овим губицима додамо губитке који настају услед пропадања неких производа на самој њиви, видећемо да улагања у средства за очување намирница и трошкови око одржавања производа, износе далеко мање него садашњи губици и да се, према томе, исплате.

Већ дуже времена показују се негативне тенденције у пољопривредној производњи

због недовољног броја стоке, пре свега свиња и говеда, јер се осећа велики недостатак стајског ђубрива, веома потребног за пољопривредну производњу, а појављује се и проблем меса за исхрану становништва.

Колико је мени познато, на подручју Војводине крупна газдинства и извешан број земљорадничких задруга постигли су тек у протеклој години релативно боље резултате у подизању сточарства. Исто тако, може се запозити и све већа спремност тих организација да овај проблем решавају на што ефикаснији начин. Међутим, ту има неких питања која траже хитно решење. Једно од њих је начин исхране стоке. Упоредо са развојем сточарства, пољопривредне организације почеле су да решавају и проблем коришћења мешане концентрисане хране. У ту сврху је на подручју Војводине у овој години подигнуто или се завршава око 90 мањих мешаоница сточне хране. Употребом концентрата, према искуствима неких пољопривредних организација, један килограм живе мере прираста постиже се са 3,75 килограма хране (цена једног килограма хране спремљене на овај начин приближна је цени килограма кукуруза), док је, с друге стране, за исти прираст потребно пет килограма кукуруза. То је доказ да се применом концентрисане хране постиже бржи прираст, већа економичност и рентабилност производње меса. Нажалост, ми немамо комплетних фабрика за производњу високих концентрата, а нарочито за производњу анималних беланчевина.

Унапређивање пољопривредне производње захтева свестранија улагања и усклађивање разних области наше привреде са повећаним обимом пољопривредне производње. Улагања у директну производњу показала су велике резултате, али без свестраног улагања и у све оно што је неопходно за комплетну опремљеност пољопривреде — укључујући ту и подизање одговарајућих индустријских објеката који прерађују пољопривредне сировине и који утичу на модернизацију пољопривреде — не може се стабилизovati висока пољопривредна производња.

Друштвени план улаже напоре да у том правцу усмери све друштвене факторе, од савезних до општинских органа власти и привредних организација, па мислим да би таквој тенденцији требало пружити пуну подршку.

Претседник др Младен Ивековић: Има ријеч народни посланик Хајро Капетановић.

Хајро Капетановић (НР Босна и Херцеговина): Другови и другарице народни посланици, у вези с Предлогом друштвеног плана и експозеом друга Мијалка Тодоровића, ја бих се осврнуо на два питања, која се третирају у глави II.

Из експозеа друга Мијалка Тодоровића јасно произилази да ми у следећој години треба да предузмемо низ мјера за што јефтиније грађење, нарочито објеката намијењених за подизање друштвеног стандарда. Без обзира што је у дискусијама о предлогу плана често истицано да ми за ту сврху немамо довољно средстава, ја сматрам да су она знатна и да њиховом рационалном употребом и предузимањем других одговарајућим мјера, можемо постићи већи ефекат у физичком обиму и појефтинјењу изградње.

У 1958 години учињени су озбиљни покушаји да се цијена коштања изградње једног стана знатно снизи. Међутим, изградња неких објеката је још увијек скупа, па би требало у већој мјери да користимо досадашња искуства на подизању јефтинијих објеката. По мом мишљењу, један од узрока скупом грађењу је и у томе што, прије свега, немамо организован систем тзв. концентрисаног грађења, који омогућава знатно већу употребу крупне механизације, бољи стручни надзор, бољу организацију и потпуније, комплексније рјешавање изградње комуналних објеката за станбене блокове.

Овогодишње искуство изградње станова у Зеници показује да код 70% стамбеног фонда Зенице који је изграђен на принципу концентрисаног грађења, цијена за двособни стан није прелазила 1,300.000 динара, што нам говори да ми заиста можемо градити јефтиније станове.

Исто тако, ми још увијек немамо довољно организовану индустрију оних грађевинских елемената који би нам омогућили да највећи дио објеката градимо на индустријски начин. Ако бисмо увијек примјењивали концентрисану изградњу и завели што већу употребу индустријских елемената, створили бисмо знатно веће уштеде. Осим тога, познато је да се, у већини случајева, школе, болнице, управне зграде, банке, зграде разних удружења и слично, не зидају према једном типском узору, већ се изградња сваког таквог објекта врши према посебним урбанистичким рјешењима, што знатно поскупљује цијену коштања објекта. Једна осмогодишња школа, на примјер, кошта 100, 120, 150, па и 200 милиона динара, а један типски пројекат таквих школа знатно би појефтинио изградњу и омогућио да проблем школског простора и проблем треће и четврте смјене у школама ријешимо на ефикасан начин.

Искуство у НР Босни и Херцеговини показало је да поскупљење проузрокује и довод грађевинског материјала са врло велике удаљености, тј. да је индустрија грађевинског материјала дислоцирана у односу на грађевинске објекте. У току грађевинске сезоне 1957 године увезено је у Босну и Херцеговину преко 10.000 кола шљунка, преко 3.000 же-

љезничких вагона црепа, преко 6.000 вагона цигле. То је све кабаст материјал који својим транспортом знатно утиче на трошкове коштања објекта. Међутим, ако бисмо имали индустрију, односно производњу таквог материјала концентрисану на једном ужем рејону, од највише 40-50 километара, знатно бисмо уштедјели на транспортним трошковима и допринијели појефтинијењу изградње појединих објеката, а да и не говоримо о томе да би таква локација индустрије грађевинског материјала допринијела и растерећењу самог саобраћаја.

Сматрам да би такође требало проучити питање типизације и стандардизације појединих дијелова грађевинских објеката, јер би се на тај начин и занатству, које је још увијек заостало и примитивно, омогућило организовање на индустриском принципу. Индустриски начин израде разне грађевинске столарије и осталих елемената, као што сам већ рекао, знатно би допринио економичној изградњи појединих објеката.

Проблем континуираних инвестиција у вези с грађењем, добрим дијелом је ријешен. Међутим, док су средства из Општег инвестиционог фонда и осталих фондова тако формирана да континуирано прелазе из године у годину, дотле се средства из буџетских инвестиција на концу сваке године гасе. Због тога грађевинска оператива у периоду до доношења планова и буџета, тј. за вријеме од 3—4 мјесеца, не може да организује и врши било какве припреме на градилишту, што казније знатно поскупљује градњу.

Друго питање о коме сам мислио да кажем неколико ријечи односи се на онај дио предлога плана који говори о томе да ће Савезно извршно вијеће у току 1959 године узети у рјешавање и проблеме оних неразвијених срезова који раније нису били обухваћени намјенским, односно гарантованим инвестицијама. Посао који је у том погледу, за више од годину дана, обавио Савезни завод за привредно планирање, веома је значајан и обиман. Он нам је и омогућио да данас можемо сагледати одређене неравномјерности и у погледу територијалног размјештаја производних снага. Сматрам да за овако озбиљан и велики посао треба одати признање свима онима који су се на њему ангажовали.

Ново је у овом предлогу плана што се у њему не третира питање неразвијених република као у ранијим плановима, већ су само обухваћени поједини срезови, нарочито карактеристични по свом привредном развоју. Ту се, пре свега, ради о срезовима који су са најнижим дохотком по становнику, затим који су са најнижим катастарским дохотком, са најнижим производним снагама, који су са доста неразвијеном пољопривре-

дом, неразвијеним саобраћајем и већим бројем неупослене радне снаге. Међутим, у исто вријеме, ту се ради и о подручјима која имају, због сировинске основе, потенцијалне могућности да се на њима развија индустрија, и то таква индустрија и такав вид пољопривредне производње који су у складу са основним интенцијама перспективног плана. Рјешавање проблема ових неразвијених крајева на темељу перспективног плана сматрам као један од најпозитивнијих и најефикаснијих начина за то. Према овим подручјима треба водити посебан курс и у погледу осталих индустријских система, учешћа у гаранцијама, партиципацији, итд., јер у противном она не би била у стању да конкуришу индустриски развијеним подручјима.

Навео бих, илустрације ради, неке податке из НР Босне и Херцеговине из којих се најбоље могу уочити могућности ових заосталих подручја. Напримјер, срезови Бихаћ и Ливно спадају у ред најнеразвијенијих срезова у Републици. Међутим, у срезу Бихаћ има 204.000, а у срезу Ливно 125.000 хектара шумских површина, или укупно 320.000 хектара шумског фонда црногорице и бјелогорице. У таквом комплексу шума, које чине 19% од укупне дрвне масе у НР Босни и Херцеговини, индустрија је неразвијена, тако да 44.500.000 кубика бруто дрвне масе стоји на располагању да се, било у механичкој, било у финалној, било у хемиској преради, употреби за индустрију. Пошто Перспективни план привредног развоја наше земље придаје велику важност баш развитку шумске и дрвне индустрије, примјери ова два среза показују да су нам отворене широке могућности за остваривање ових поставки плана, прије свега на оваквим подручјима. Ова два среза која сам поменуо располажу и великим рудним богатством: у срезу Бихаћ има 5,5% укупних југословенских резерви боксита или 15,8% од укупних резерви у НР Босни и Херцеговини. Дале, у том срезу има 7,6% укупних резерви барита који постоји у Југославији, или 28,2% од укупних резерви у НР Босни и Херцеговини. У срезу Ливно има 30 милиона тона мрког угља и преко 100 милиона тона лигнита и разних других рудних блага.

Сем тога, ова два среза имају око 490.000 хектара пољопривредних продуктивних површина, на којима постоје знатне могућности за узгој стоке, плантажно гајење кромпира, воћа итд.

Ако будемо искористили само ове могућности које постоје у овим срезовима, као и сличним подручјима у Хрватској (напр. Госпић) и Србији, ми ћемо у најскорије време проширити и материјалну основу наше земље.

Претседник др Младен Ивековић: Има ријеч народни посланик Петроније Савовић.

Петроније Савовић (Изборни срез Жито-рађа, НР Србија): Другарице и другови народни посланици, у Предлогу савезног друштвеног плана за 1959 годину, у глави III тач. 9, третира се и проблем привредно неразвијених подручја наше земље која нису била обухваћена одредбама Перспективног плана привредног развоја Југославије од 1957—1961 године.

Још у почетку свог излагања, желим да поздравим ову бригу Савезног извршног већа за неразвијена подручја и да изразим наду да ће домови у начелу једнодушно прихватити овај предлог плана.

Намера ми је да народне посланике упознам са неким појединостима о стању привреде у извесним срезовима на југу Србије, како би се бар делимично, у принципу, могла да сагледа оправданост овакве привредне политике према неразвијеним крајевима. Овим, разуме се, ни најмање не желим да прејудицирам већ јасно изражену политику Савезног извршног већа, нити ми је, пак, намера да својим излагањем утичем да се извесни срезови са југа Србије укључе у неразвијена подручја чији ће се привредни развитац помагати од стране федерације. Намера ми је само да укажем да ми, поред Македоније, Црне Горе и Аутономне Косовско-Метохиске Области, које су у досадашњем привредном развитуку наше земље изразито заостајале, имамо још приличан број подручја која нису у стању да сама, чак и уз помоћ народних република, равномерно и складно развијају своју привреду у склопу општег економског развитака читаве наше земље. Није ми сасвим познато стање привреде многих наших привредно неразвијених подручја, али претпостављам да низ тих подручја није у ништа бољој привредној ситуацији од подручја на југу Србије и да вероватно има и таквих која су у тежем положају. Схватајући тако овај проблем, за мене је утолико оправданија предложена формулација у Предлогу савезног друштвеног плана за 1959 годину, која предвиђа да Савезно извршно веће, преко Савезног и републичких завода за привредно планирање, одреди та подручја, проучи њихове програме и планове привредног развитака и да на основу тога предложи одговарајуће методе финансирања њиховог развоја. С обзиром да Савезно извршно веће најбоље може да дође до показатеља о томе која су то наша најнеразвијенија подручја којима би федерација требало да пружи пуну помоћ, то се напори Савезног извршног већа у том правцу унапред могу поздравити, без обзира да ли ће извесна подручја са југа Србије наћи у њима своје место.

Ради јаснијег сагледавања привредне ситуације срезова на југу Србије (Врање, Пи-

рот и Прокупље), користићу се неким подацима из публикације „Проблематика у вези са израдом друштвених планова привредно неразвијених срезова за 1959 годину“, коју је издао Завод за привредно планирање НР Србије. У наведеној публикацији се, између осталог, каже: „Подручје југоисточне Србије (срезови Пирот, Врање и Прокупље), чија површина износи 8.125 км², настањено са око 535.000 становника (процена 1956 године), и подручје Санцака (срезови Нови Пазар и Пријеполје), са површином од 4.500 км² и 201.618 становника, — претстављају привредно најнеразвијенија подручја Републике.“ Сви наведени срезови, односно њихова подручја, третирају се и у Друштвеном плану привредног развоја НРС за 1957—1961 годину као најнеразвијенија, и за њихов убрзанији привредни развој предвиђена су средства у износу од 10 милијарди динара, односно у просеку по 2 милијарде на срез. Без обзира на чињеницу што су ова средства доста скромна, она ће имати позитиван ефекат на развитац привреде у тим подручјима, бар што се тиче партиципација, гаранција и др. приликом коришћења средстава из Општег и других инвестиционих фондова. Без те помоћи, наведени срезови не би били у стању да користе ни средства Општег инвестиционог фонда, чиме би им била ускраћена свака перспектива привредног развоја.

Мислим да ћу економско стање у поменим срезовима најбоље приказати ако цитирам из наведене публикације Завода за привредно планирање НР Србије део који се односи на срез Прокупље. На страни 64 и 65, на којима почиње обрада проблематике среза Прокупље, Завод за привредно планирање НР Србије констатовао је следеће: „Површина среза Прокупља износи 2.402 км² и настањена је са око 175.000 становника (попис 1956 године). Густина насељености износи 72 становника на 1 км² према 82 у НРС и 69 у ФНРЈ.“

Национални доходак укупне привреде среза износио је у 1956 години 3.897 милиона динара, од чега 2.761 милион (79,9%) у пољопривреди, 636 милиона (16,3%) у индустрији, а остатак од 500 милиона динара (12,8%) у осталим привредним областима. Посматран по глави становника, доходак је у 1955 години износио 29.231 динар, према 67.689 у целој НР Србији и 79.277 у ФНРЈ. Према класификацији свих срезова у ФНРЈ, срез Прокупље се налази на 96 месту од укупно ранијих 107 срезова, што јасно говори о његовој заосталости и привредној неразвијености.

Структура становништва показује да у срезу Прокупље на активно становништво напада 86.500 лица, или 50% од укупног становништва, при чему активно становништво

у пољопривреди учествује са 85% од укупног становништва среза. Број запослених у друштвеном сектору привреде износио је 3.087 лица, или само 1,8% од укупног становништва, према 10,6% у ФНРЈ и 8,9% у НР Србији. Са оваквим ниским степеном запослености срез Прокупље је у 1957 години за 80,9% био испод нивоа запослености у ФНРЈ, што такође илуструје изузетну заосталост и привредну неразвијеност овог среза.

Дајући оцену смерница средњег перспективног плана за период 1957 до 1961 године и приказујући кретање производње и националног дохотка у том периоду, Завод за привредно планирање НР Србије је на стр. 65 поменуте публикације констатовао да ће друштвени бруто производ среза Прокупља из 1956 године са 7.150 милиона порастати на 22.014 милиона, а национални доходак са 3.897 милиона у 1956 години на 9.445 милиона у 1961 години. Анализирајући овакво кретање производње, на истој страници је дата следећа оцена тога кретања: „Оваквим порастом материјалне производње и националног дохотка изменила би се привредна структура среза. Учешће националног дохотка из индустрије и рударства повећало би се од 16,3 у 1956 години на 35,4% у 1961 години, док би пољопривреда у 1961 години била водећа област.“

Међутим, и поред изнетог развоја производње, доходак по глави становника у овом срезу био би у 1961 години још увек знатно испод нивоа ФНРЈ и НР Србије, те у 1961 години не би достигао ни доходак по глави становника у ФНРЈ и НР Србији из 1956 године. То се најбоље види из следећих података:

	у 1956	у 1961	Индекс
У ФНРЈ	82.355	116.559	141,5
у НР Србији	64.526	97.204	150,6
у срезу Прокупље	22.624	51.668	228,8

Из наведених података произилази да ће у срезу Прокупље, под претпоставком да ће се све планиране инвестиције и производња по средњем плану остварити, за што такорећи нема вероватноће, доходак по глави становника бити мањи у 1961 години од дохотка у НР Србији из 1956 године за 12,858, а од дохотка у ФНРЈ за 30,687 динара. Или, ако доходак по глави становника среза Прокупље у 1961 години упоредимо са дохотком ФНРЈ и НР Србије у истој години, онда ће доходак среза Прокупље у 1961 години заостајати од дохотка по глави становника у НР Србији за 45.563 динара, а од просечног југословенског дохотка за 64.857 динара, што значи да ће срез Прокупље до 1961 године, и то опет под претпоставком да се све планиране инвестиције изврше, једва успети да одржи садашњи темпо привредног заостајања, без не-

ких претензија да га смањи у односу на просек привредне развијености у ФНРЈ и НР Србији.

Долазећи до сличног закључка у анализи повећања броја запослених, Завод за привредно планирање НР Србије дао је следећу констатацију: „Планирано повећање радне снаге у друштвеном сектору привреде изнело би 4.000 радника и службеника, или повећање за 129,6% према 1956 години.“ Међутим, и са тако планираним повећањем радне снаге, степен запослености у срезу Прокупље у 1961 години у односу на укупно становништво среза био би за 70,9% испод нивоа ФНРЈ и 66% испод нивоа Србије. То значи да ће и у периоду после 1961 године морати да се поклати пажња даљем извлачењу овога среза из његове заосталости и привредне неразвијености.

Надам се да сам друговима народним посланицима, макар то било и у најгрубљим показатељима, јасно изнео тешку привредну ситуацију једног среза са југа Србије, с напоменом да је слична ситуација и у осталим срезевима на југу Србије и у Санџаку (Пирот, Врање, Нови Пазар и Пријепоље), као и то да и у другим републикама има срезова који су у сличној или, можда, у још тежој ситуацији. Из штампе и директних информација дознао сам да је исто тако тешка ситуација и у неким крајевима Далмације са оточима, у неким другим подручјима НР Хрватске, Босне и Херцеговине и Словеније. Вероватно ће у дискусији бити речи и о тим крајевима. Још једном бих желео да подвучем да ми није био циљ да оваквом дискусијом инсистирам на помоћи федерације наведеним срезевима, већ само да у извесној мери поткрепим оправданост политике Савезног извршног већа према неразвијеним подручјима, која се предлаже Скупштини у глави III Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину.

Баш због тешке привредне ситуације коју сам напред изнео, а утолико пре што је она тежа у другим рејонима, замолио бих Савезно извршно веће да што пре одреди рејоне који долазе у обзир за финансирање према овој одредби, како би и сам ефекат планираних инвестиција био већи и кориснији. Нема сумње да од благовремене помоћи заосталим рејонима зависи не само њихов бржи економски напредак, њихово брже извлачење из привредне заосталости, него и успешнији и равномернији развитак читаве југословенске привреде, што је у основи, верујем, била полазна тачка Савезном извршном већу за предлог односне одредбе у Предлогу савезног друштвеног плана за 1959 годину.

Није ми позната висина средстава која се планирају као помоћ неразвијеним кра-

јевима, али претпостављам да су она оскудна и да неће бити довољна за све неразвијене крајеве наше земље којима би она била нужна, те сматрам да би било умесно да и народне републике одвоје део средстава за ове сврхе, или чак да их и повећају, уколико за то постоје реалне могућности, од чега, уосталом, и полази тачка 9 главе III Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину. Народна Република Србија, као што сам напред рекао, већ је у том правцу учинила озбиљније напоре — не знам да ли су то учиниле и друге републике — што се у пракси показало веома корисним, јер су већ показани доста добри резултати у правцу извлачења појединих срезова из њихове привредне заосталости.

На крају желео бих да добијем одговор од претставника Савезног извршног већа на питање: Да ли се бар оријентационо, ако не и фиксно, може знати у којој се висини планирају средства за привредни развита осталих привредно неразвијених подручја, изузимајући подручја за која су обезбеђене гарантоване инвестиције?

Претседник др Младен Ивековић: Има реч народни посланик Милош Милаковић.

Милош Милаковић (Изборни срез Лукавац, НР Босна и Херцеговина): Другови и другарице народни посланици, желим да дискутујем о глави XIV Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину.

Предлог савезног друштвеног плана и мере које су у њему предвиђене, нарочито у погледу продуктивности рада и стимулативније расподеле између привредних организација и заједнице, доприносе даљњем привредном развоју наше земље. Подизање друштвеног стандарда и сређивање тржишта пољопривредних производа, као и даљња инвестициона улагања у тај део трговине, у друштвену исхрану, а нарочито у ресторане за самопослуживање, у изградњу станова, итд., сигурно ће допринијети још широј мобилизацији на постизању веће производње, националног дохотка и продуктивности рада.

Сматрам да Предлог савезног друштвеног плана изражава како наша достигнућа у области привреде, тако и политику коју смо формулисали у Перспективном плану развојка привреде и стремљења и захтјеве радних колектива, па зато изјављујем да ћу гласати за план како га је предложило Савезно извршно вијеће.

Овом приликом желио бих да дискутујем о саобраћају, и то како са становишта продуктивности рада, тако и са становишта животног стандарда и услова живота и рада радника.

Наглим привредним развојем појединих индустријских центара последије рата, створени

су услови за запошљавање великог броја радника. Неки индустријски центри, нарочито у Босни, били су прије рата веома заостали, па због тога данас имамо неријешене станбене и комуналне проблеме. Заједница није могла приликом изградње привредних објеката последије рата да одваја средства за стандард у оноликој мјери колико је то било потребно. Међутим, има већ неколико година како се улажу велика средства у станбену изградњу, а у току ове године привредне организације и локални органи власти, уз помоћ савезних и републичких средстава, одвајају и знатна средства за друштвену исхрану и трговину, нарочито за побољшање промета пољопривредних производа.

Истина, уложено је и у саобраћај много средстава. Ја овдје нећу да говорим о проблемима теретног саобраћаја, иако их има, јер се уз напоре које чини саобраћај, захваљујући инвестиционој политици, они могу рјешавати, а планови који су постављени моћи ће се извршити. Говорио бих о путничком саобраћају, и то прије свега о приградском.

Велики број радника, наиме, станује ван мјеста рада. Радници долазе на посао и одлазе са посла својим кућама: жељезницом, камионима, аутобусима, а добар дио и пјешаке. Радници путују на посао од 5 до 50 км. Колики је проблем превоза радника, најбоље се може видјети из података да преко 80% радника у срезу Тузла и Зеница путује на посао и са посла, што превозним средствима, што пјешаке. Ово, међутим, не би био никакав проблем кад бисмо имали боље организован превоз, јер мислим да и није наша тежња, нити је то могућно остварити, да сви радници станују у мјесту рада и у градовима.

У вези са превозом радника на посао и са посла сматрам да стоје два проблема:

Први проблем су путеви, који су јако неразвијени или су веома лоши, те због тога имамо веома спор и скуп превоз радника на посао и са посла. Данас се не може замислити даљњи развој привреде без изградње и реконструкције, а то значи модернизације путне мреже у околици индустријских центара. Локални органи власти и привредне организације, уз помоћ републичких органа, већ су почели да раде на модернизацији путева.

Други проблем претстављају превозна средства. Иако су привредне организације већ доста учиниле за набавку превозних средстава, а нарочито аутобуса, још увијек имамо доста радника који се превозе камионима. Какве су последице оваквог превоза радника, мислим да је свима јасно. Међутим, највећи број радника још увијек се превози жељезницом. Ту имамо и највеће потешкоће. Превоз је веома спор, а што је најтеже, композиције

за превоз радника састављене су од веома слабих вагона. Има примјера да се радници још увијек превозе у нешто преправљеним „Г“ колима. У неким возовима зими је хладно, јер се поједини вагони не могу загријавати. Вовози за превоз радника су претрпани, пошто нема довољно кола, тако да понекад радници не успију да уђу у воз, или се возе на папучама вагона.

Навео бих вам неколико примјера. Воз који саобраћа од Зенице до Травника превози у 24 сата 2.500 радника на посао и са посла. Тај исти воз путује на релацији од 50 км два и по сата. Нарочито имамо претрпане возове на прузи Брчко-Бановићи који превозе рударе рудника Креке и раднике из других предузећа Тузланског среза. Сем тога, услед претрпаности возова, догађају се често несрећни случајеви.

Због свега тога, има не мало радника који путују од куће на посао и са посла и по осам сати. Пошто радници станују на селу, потребно је да дођу на жељезничку станицу, затим да се превезу до предузећа, а у повратку се често дешава да чекају на возове, и тако губе драгоцјено вријеме које им је потребно за одмор. Последица таквих услова превоза је да радници долазе на посао уморни, те је њихова радна способност умањена, што се одражава и на извршавање одређених задатака.

Извршно вијеће Босне и Херцеговине разматрало је превоз радника жељезницом у неколико индустријских центара. Било је примјера да на недовољан простор чекаоница, на чињеницу да се чекаонице не загријавају зими, итд. На сједници Народног одбора среза Тузла неколико пута се расправљало о превозу радника жељезницом, али, поред свега, још увијек немамо осетно побољшање. Генерална дирекција Југословенских жељезница тврди да нема довољно путничких вагона и да јој није могуће да побољша стање и повећа број композиција.

На крају, мислим да је потребно да надлежни органи свестрано проуче проблеме превоза радника у индустријским центрима. Радни колективи и локални органи власти требало би да размотре проблем друмског саобраћаја и да што прије учине све како би замијенили камионе аутобусима за превоз радника. С обзиром да овакво стање превоза радника у индустријским басенима, а нарочито жељезничког превоза, утиче врло негативно на радну способност и продуктивност рада, сматрам да је неопходно предузети одређене мјере, како би се овај проблем најзад почео да рјешава.

Ако будемо брже рјешавали и отклањали слабости превоза радника на посао и са посла, свакако ћемо постићи и веће резултате у по-

већању производње и продуктивности рада, а тиме и животног стандарда.

Претседник др Младен Ивековић: Одређујем одмор од 15 минута.

(После одмора)

Претседник др Младен Ивековић: Настављамо претрес Приједлога савезног друштвеног плана за 1959 годину у начелу.

Има ријеч народни посланик Стојан Миленковић.

Стојан Миленковић (Изборни срез Печевце, НР Србија): Другови посланици, полазећи од објективних услова, могућности и потреба нашег даљег развоја, предложени Друштвени план за 1959 годину правилно поставља задатке које треба и који се у наредној години могу извршити на већ усвојеној генералној линији израженој у Перспективном плану привредног развоја до 1961 године. Са тог становишта, ја не стављам примедбе на предвиђену динамику решавања одређених задатака за наредну годину нити на предвиђену расподелу средстава. Али, примећујем да се у предлогу плана не види колико ће се средстава од уложених инвестиција у прошлој и ранијих година активирати у производњи у наредној, 1959 години, и колико ће се то одразити на повећање производње. Претпостављам да предвиђено повећање производње од 10,8% садржи у себи овај елемент, али сматрам да је у предлогу плана требало дати структуру овог повећања, из које би се јасно видело колико се повећање очекује од активирања раније уложених инвестиција, а колико од других фактора.

Предлог плана садржи у себи низ регулативних и других мера: он претпоставља и условљава одређени метод и начин друштвене, привредне и политичке активности да би се овако постављени задаци извршили. Гледано са овог аспекта, ја ћу изнети неке предлоге и примедбе о којима сматрам да би требало да водимо рачуна ако желимо лакше и боље да извршимо правилно постављене задатке који су формулисани у Предлогу друштвеног плана за 1959 годину.

Узмимо нека питања из области друштвеног стандарда, на пример, крупне комуналне проблеме — водовод, канализацију, школство и здравство. У предлогу се за комуналне проблеме предлаже да републике обезбеде средства у својим друштвеним плановима, док се за школство и здравство налаже републикама, народним одборима и предузећима да из својих фондова повећају инвестициона улагања у ове сврхе. Мени се чини да мере које се предлажу, не обезбеђују довољно ефикасно решавање ових проблема у границама стварних могућности којима располажемо. Слабост

је у томе што ове мере немају за полазну тачку већ унапред апроксимативно одређену материјалну финансијску базу, као што је, на пример, случај код решавања станбених проблема, који по својој суштини, а и важности, спадају у категорију ових проблема. Водовод и канализација су сада у неким градовима Србије, као што је случај код нас у Лесковцу, озбиљнији проблеми чак и од станбених. Међутим, да ми нисмо изградили сасвим одређен метод за решавање станбених проблема, сигурно бисмо се нашли у сличној ситуацији у којој се налазимо при решавању проблема о којима говорим. Када се ради о станбеним проблемима, ми дискутујемо о томе колики су фондови и како се користе, да ли је потребно ограничење од 30%, итд., али је притом битно да су фондови ту, свака их комуна унапред зна, зна их и заједница у целини. Ми имамо сасвим одређену и јасну перспективу за решавање овог проблема. Ми смо усвајањем објективног критеријума нашли једно политички правилно решење, па због тога немамо, кад се ради о овим питањима, непотребних локалистичких тенденција и субјективистичких оцена. За нарочито тешке услове, као код рудника и великих градова, где усвојени објективни критеријум није у стању да успешно решава овај проблем, предвиђен је коректив на нивоу републике помоћу допунских средстава.

Питам се зашто већ не бисмо почели да овај метод постепено примењујемо и при решавању крупних комуналних питања, затим код школства и здравства. Зашто не бисмо могли да установимо југословенски минимум улагања и код ових потреба. Из опште акумулације, на бази једног објективног мерила, можемо унапред за сваку годину знати колико ћемо за ове потребе уложити. Када се то утврди, онда за изузетне, теже случајеве, република и срез могу предвидети одређени коректив помоћу допунских средстава.

Захватањем ових проблема на овакав начин, убрзали бисмо решавање и рашишћавање питања у вези са буџетима. Потребно је да из садашње структуре буџета брже излучујемо све оно што можемо. То би, бесумње, имало велики значај за брже и боље решавање одређених проблема, који се не би третирали по субјективној оцени неког органа, него на основу стварних потреба које у својој основи имају једно објективно мерило као обавезни минимум. Овим путем би се и буџети брзо свели на објективна мерила. Такође би се истиснуле појаве локализма и субјективизма, које често стварају и проблеме политичке природе.

Даље, на неколико места у предлогу плана подвлачи се потреба да се фондови комуна и срезова, као и фондови предузећа, у првом реду усретсреде на решавање оних

привредних задатака који су постављени у друштвеном плану федерације за наредну годину и који су садржани у Перспективном плану развоја привреде ФНРЈ. Инсистирање на оваквој политици ангажовања локалних фондова сасвим је исправно и нужно, с обзиром да су ови фондови доста велики и да из године у годину постају све већи, као и да је порасла иницијатива и достигнут висок степен привредне пословности и способности наших привредних организација, комуна и срезова. Међутим, ради давања потстрека и стимулације да се локални фондови смелије и брже ангажују за ове сврхе, треба установити исти третман како за предузећа која се подижу средствима из ових фондова, тако и за предузећа која се подижу користећи Општи инвестициони фонд. Наиме, све олакшице које имају предузећа која се граде из Општег инвестиционог фонда, треба да имају и предузећа која се граде из локалних фондова, ако се са тим предузећима решавају они привредни задаци које је федерација поставила у свом текућем перспективном плану. Сасвим је разумљиво да оцена за исти третман оваквих предузећа треба да припада савезним органима за план. Међутим, данас није такав случај, па би требало у том правцу наћи решење. Типичан пример различитог третмана јесте поступак у вези с пробном производњом.

Специјалан проблем за нашу привреду претставља удруживање, обједињавање слободних средстава привредних организација намењених за инвестиције, као и њихово заједничко улагање према структури и потреби инвестирања предвиђених перспективним планом. Спровођење овог иначе сасвим оправданог задатка иде прилично споро, а и тамо где је оно почело — искрснуо је низ тешкоћа. Као илустрација да су још увек недовољно рашишћена и неуједначена схватања о овом проблему, може да нам послужи активност коју имамо у вези са удруживањем привредних организација. Ми смо донели Закон о удруживању у привреди. Доста је о томе одржано говора и доста је написано у дневној и осталој штампи и часописима, и то од одговорних људи, али још увек је резултата мало. Очигледно је да предузећа сувише опрезно и споро прихватају овај захтев.

Међутим, стање у нашој привреди је такво да, ако хоћемо да економичније и ефикасније улажемо средства за бржи привредни развој земље, морамо далеко брже да решавамо овај проблем. Ми имамо врло развијену привредну иницијативу у предузећима и комунама, али је наша привреда и веома атомизирана. Ми смо достигли такав степен привредног развитка на коме је потребно да унесемо више систематичности и координиране, јединствене активности у нашу привреду, да би она хомогеније, на једном савременијем

нивоу, деловала и решавала своје задатке, а да притом задржимо и даље развијамо иницијативу како сваког предузећа посебно, тако и комуне.

Овај проблем се, по мом мишљењу, може решавати углавном двоструком акцијом:

1) увећаним новим, обавезним захватом одређеног дела акумулације из привреде, првенствено на нивоу комуне и среза, а за одређене потребе и на нивоу републике, ради решавања оних привредних проблема који имају шири значај како по важности, тако и по територији;

2) слободним удруживањем одређених заинтересованих предузећа и удруживањем њихових слободних фондова за решавање строго одређених проблема самих тих удружених предузећа, без права било ког органа, а поготово органа власти, на било какве интервенције.

Проблем обједињавања средстава привредних организација и рационалног инвестирања може се успешно решавати углавном помоћу ова два начина.

Тек као допунски коректив при решавању ових проблема, треба да дође необавезно обједињавање слободних средстава из привреде на нивоу општине или среза. Оних средстава, дакле, која остану после обавезног захвата и после удруживања.

Ми не можемо од једног привредног удружења тражити да се његовим удруженим средствима решавају проблеми неке друге привредне гране или проблеми привредног развоја неког заосталог подручја, па макар то било и у оквиру исте комуне, јер ће се предузећа на тој линији тешко удруживати. Привредно удружење својим заједничким фондовима треба да решава искључиво проблеме удружених предузећа, и то по слободној и истовремено чврстој економској логици. А економска логика би се, пре свега, састојала у томе да, рецимо, једно велико предузеће које је у удружењу захтева да из тога удружења има пропорционалну корист која одговара његовој снази и средствима уложеним у заједнички фонд. Питање динамике, тј. кад ће се те користи остварити, предузећа могу и сама да регулишу, али она морају бити сигурна да на распоред удружених средстава неће деловати неки спољни фактори. А таквих тенденција има код нас приликом удруживања предузећа и њихових фондова.

Предузећа треба да се слободно удружују, и то из чисто економског и финансиског интереса, да слободно располажу својим удруженим средствима и да међусобне обавезе заснивају на чврстим и истовремено слободним уговорним односима, са последицама које ти уговори носе, без бојазни да ту неко споља може нешто да измени. Уосталом, ствар

је самих удружених предузећа да ли ће удруживати средства или не, да ли ће и где наћи заједнички интерес, па се према томе и удруживати. Ту ће пракса и економска рачуница наћи решење. Међутим, ако се у начелу пође од тога да се средства удружују (иако је то логичан економски смисао удруживања), удруживање ће тешко ићи и ми ћемо се наћи у атмосфери непревазиђених схватања о различитим — подељеним интересима одређене комуне, среза, републике, па ће се тако читав овај процес на овој линији отежати и успорити. У овом правцу потребно је усмерити и нашу спољну трговину, да се и она укључи у овај процес као саставни део, а не као самостални фактор који стоји наспрам производних предузећа и њихових удружења.

Ако би се у овом смислу предузимале ефикасније и свестране мере, убеђен сам да бисмо тиме знатно олакшали и убрзали, па и премашили извршење како постављеног плана за 1959 годину, тако и перспективног плана.

Изјављујем да ћу гласати за Предлог савезног друштвеног плана за 1959 годину.

Претседник др Младен Ивековић: Има ријеч народни посланик Франц Рант.

Франц Рант (Изборни срез Марибор-Руше, НР Словенија): Другови и другарице народни посланици, хтео бих да кажем неколико речи о томе које мере треба да предузмемо у срезovima и општинама да бисмо испунили обавезе које нам налаже Друштвени план за 1959 годину.

У нашем срезу ми смо баш сад приступили удруживању малих пољопривредних имања у већа пољопривредна добра од 1.000, 1.500 па и 2.000 хектара. Искуство које смо досад у томе постигли показује нам да би пољопривредна производња на овим добрима, иако је у извесној мери постигла добре резултате, уз боље организационе форме и јачим удруживањем могла да постигне још боље успехе. Кад пољопривредна добра буду организована у велика пољопривредна имања, установићемо у њима погоне за сваку врсту производње: за ратарство, воћарство, виноградарство, итд. Ти самостални погони у оквиру одређеног пољопривредног добра радиће по методима организације рада који се примењују на великим имањима или у нашој индустрији. Ови самостални погони имаће своје погонске савете, а стручни кадар, у коме иначе оскудевамо, биће тако распоређен на поједине погоне да се омогући програм производње за све врсте пољопривредне делатности.

Друга ствар о којој сам хтео да кажем неколико речи јесте улога општине у организовању тржишта, трговине, занатства и свих осталих фактора који утичу на подиза-

ње животног стандарда. У нашем срезу ми смо већ предузели мере да општински одбори постану инвеститори за потребне објекте који ће служити поменутим гранама делатности. Међутим, ту је искрснула једна тешкоћа. Наиме, кад општински одбори преузму на себе улогу инвеститора, поставља се питање како ће да враћају ануитете. По садашњим прописима, општински одбор не може да убира део закупнине за те објекте у којима су смештене трговине, занатске и угоститељске радње, пошто сва та закупнина иде у фонд за одржавање зграда. Сматрам да би требало изменити прописе у том смислу да бар један део поменуте закупнине може да се уноси у буџет општине, а да се из буџета плаћају одговарајући ануитети.

Исто тако, наилазимо на извесне тешкоће приликом решавања проблема школства и комуналне изградње. Ове године ми смо у нашим предузећима разговарали о томе како да помогнемо општинама да брже и боље решавају та питања, која се, нарочито у великим градовима и индустриским центрима, свакодневно појављују. Предузећа су била спремна да преузму део ануитета који би требало да плаћа општина из свог буџета, али наши прописи то сада не дозвољавају. Предузеће може само да уплати у фонд, било у станбени, било у друштвени инвестициони, а одатле општина опет може само да узме кредит. Мислим да би ово питање требало проучити и наћи решење да и предузећа из својих фондова који им стоје на располагању могу да преузму део ануитета за отплаћивање инвестиција које општине улажу за подизање животног стандарда грађана.

Најзад, ми смо дискутовали о елементима и инструментима који су за индустрију постављени у предлогу плана и дошли смо до закључка да они нису баш најстимулативнији. Имам и конкретне предлоге, али не знам, друже Претседниче, да ли сада да их поднесем као амандман или приликом претреса у појединостима.

Претседник др Младен Ивековић: Да, приликом претреса у појединостима.

Ријеч има народни посланик Синан Хасани.

Синан Хасани (Изборни срез Косовска Митровица, Аутономна Косовско-Метохиска Област, НР Србија): Другови и другарице народни посланици, протекла година је за Аутономну Косовско-Метохиску Област била од изузетно великог значаја, јер је то година у којој су извршене обимне припреме и почело оперативно спровођење у дело Перспективног плана привредног развоја Области. Доношење и овог плана претставља за Аутономну Област још значајнију прекретницу, јер се ради о подручју са наслеђеном тешком привредном заосталошћу, чији ће темпо развит-

ка у току наредних година бити знатно бржи од југословенског просека. Овакав убрзани темпо развоја омогућен је свестраном помоћи коју федерација пружа Косову и Метохији као једном од привредно неразвијених подручја наше земље.

На спровођењу задатака за савлађивање привредне заосталости, тј. на остваривању замашног инвестиционог програма, ангажоване су све снаге радних колектива, органа власти и друштвених организација на подручју наше Области. Доследно се спроводе у живот поставке Резолуције Савезне народне скупштине о смерницама наше економске политике и наше даље социјалистичке изградње.

Осврнуо бих се зато на проблеме инвестиција и, делимично, текуће производње у 1958 години у нашој Области.

У погледу инвестиција може се рећи да су у протеклој години успешно извршене припреме за остваривање задатака постављених перспективним планом: довршавани су инвестициони програми, подношени захтеви банци, склопљени уговори и започети су радови. Код већих, главних објеката градња је већ отпочела. Радови се одвијају на свим индустриским објектима у које је инвестирано из гарантованих средстава федерације: на дневном копу лигнита, на термоелектрани у Обилићу, на руднику цинка Кижница, на ткачници памука у Ђаковици, на ткачници свиле у Призрену, на фабрици тила и чипака у Ђиљану и фабрици лепенке у Липљану. За фабрику шећера у Пећи инвестициони програм је одобрен од Извршног већа НР Србије и налази се пред банком. Ако би на овом објекту радови ускоро почели, то би знатно допринело настојањима органа власти, земљорадничких задруга и предузећа у изградњи да се на том подручју прошири гајење шећерне репе.

Развој сировинске базе за фабрику шећера уклапа се у програм интензивног развоја пољопривреде, нарочито у Метохији, где се предвиђају обимни хидромелиорациони радови, и у неким деловима Косова.

У пољопривреди, од предвиђених 3.100 милиона динара инвестиција, до краја године биће остварене преко 2 милијарде из гарантованих средстава и 1 милијарда ван њих, што износи укупно 3 милијарде. Гарантованим средствима обухваћена су четири велика хидросистема у Метохији, на којима ће укупна вредност радова износити 1.600 милиона динара, а за освајање нових пољопривредних површина до краја године биће изриголовано 6.500 хектара земљишта. Банци ће бити предати у најскоријем року, а делимично је то већ и учињено, елаборати за привођење култури даљих 15.000 хектара земљишта.

У пољопривреди, инвестиције из гарантованих средстава заостају, што је у извесној мери последица споре процедуре око одобравања зајмова код Инвестиционе банке, која је тек у последње време дала приоритет овим зајмовима. Сматрам да и питање одобравања гарантованих инвестиционих средстава за пољопривреду треба пренети на републичку и обласну филијалу Југословенске инвестиционе банке, односно на филијалу нове Пољопривредне банке. Оснивање обласне филијале Пољопривредне банке као специјализованог механизма за кредитирање развоја пољопривреде у АКМО, осетно би убрзало процедуру око одобравања средстава у пољопривреди.

Други разлог за непотпуно извршење плана инвестиција у пољопривреди, лежи у чињеници да приликом расподеле девизних средстава за пољопривреду нису узете у обзир потребе за набавку расне стоке за Косово и Метохију — за што су динарска средства била обезбеђена у оквиру гарантованих средстава. Због тога набавка стоке није извршена. Исто тако, девизна средства за увоз специјалне опреме за освајање нових пољопривредних површина одобрена су тек крајем године, и то у најнужнијем износу од 50 милиона динара.

У овој години извршени су обимни припремни радови за инвестиционе објекте, као што су геодетска, педагошка хидролошка снимања, чиме је створена основа за брже извршавање инвестиција у наредним годинама. Тренутно се код Југословенске инвестиционе банке налазе захтеви за инвестиције у пољопривреди на територији АКМО из Општег инвестиционог фонда у износу од 3.200 милиона динара. Очекује се да ће крајем године укупна вредност поднетих елабората за инвестиције у пољопривреди изнети преко 5 милијарди динара.

Инвестиције из средстава буџетских фондова за унапређивање саобраћаја, геолошко-истраживачке радове и службу унапређивања пољопривреде, у укупном износу од 1 милијарде динара, као и из средстава обласног инвестиционог фонда у износу од 1 милијарде, биће вероватно реализоване са 100%.

На основу досад извршеног обима инвестиција, а нарочито с обзиром на већ започете велике објекте, може се рећи да ће укупне инвестиције из гарантованих средстава по свим гранама до краја ове године бити остварене са око две трећине планираног обима. Неизвршење у износу од преко 900 милиона, јесте последица отказивања кредита од стране Совјетског Савеза. Отказивање совјетског зајма успорило је нарочито изградњу велике будуће фабрике суперфосфата. Насупрот томе, рудник Кижница је делимично пуштен у погон пре планираног рока. Остварени темпо инвестиционе актив-

ности омогућиће да се већ у 1959 години рудник Кижница пусти у рад са пуним капацитетом.

Постигнутим резултатима у остварењу инвестиција у 1958 години, имајући у виду да је доста времена утрошено за рашчишћавање појмова о даљем развоју привреде Косова и Метохије, постављена је основица за даље успешно остваривање задатака перспективног плана. Сматрамо да ће закашњење планираног темпа у 1958 години бити компензирано у наредне две године, јер су све организационе припреме извршене.

Не бих се детаљно задржавао на проблемима текуће производње. Желим да напоменем само да пораст индустријске производње у нашој Области у односу на 1957 годину износи 10,5%. То је резултат пуштања нових погона у производњу у току ове године.

Рекао бих само неколико речи о најактуелнијим проблемима привредне неразвијености наше Области: о нестручности радне снаге и о недостатку довољног броја стручних кадрова. Квалификациони састав радне снаге у просеку је нижи но у осталим подручјима ФНРЈ, што знатно отежава нормалан рад привредних организација и смањује просечан учинак по раднику, односно утиче на продуктивност рада. У циљу решавања овог проблема, предузете су акције на широком фронту и у њима учествују локални и обласни органи власти, предузећа, задруге, синдикати итд. Организовани су курсеви и семинари за оспособљавање радника, отворена су одељења за скраћену наставу при пољопривредној, економској и учитељској школи, послат је већи број студента стипендиста на Вишу управну, Вишу привредну, Вишу комерцијалну и Вишу социјалну школу итд. По социјалном саставу, претежан део стипендиста сачињавају радници, док је по националном саставу удео стипендиста Шиптара знатно порастао. Поред тога, усталила се пракса да се за планиране објекте врши систематска припрема кадрова запошљавањем стипендиста у сродним предузећима ради стицања искустава.

Међутим, један од важних фактора који отежава убрзано решавање овог проблема приливом кадрова из развијених подручја, јесте оскудица у станбеном фонду. Прилив стручних кадрова, веома значајан за убрзање привредног развоја Области, знатно је успорен услед тешкоћа око њиховог смештаја. Посматрана из тог аспекта, станбена изградња није више само фактор пораста стандарда, већ се појављује и као значајна компонента политике привредног развоја наше Области.

Претседник др Младен Ивековић: Овим је исцрпена листа пријављених говорника

у претресу Приједлога савезног друштвеног плана за 1959 годину у начелу.

Да ли још нетко од другова народних посланика жели да узме ријеч у дискусији у начелу? Има ријеч друг Драгиша Лукић, који одустаје од дискусије у појединостима и жели да говори у начелу.

Драгиша Лукић (Изборни срез Трстеник, НР Србија): Другови и другарице, ја бих се у дискусији задржао углавном на оном делу Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину који говори о настављању предузетих мера за ублажавање последица суше.

Срез Крушевац, у коме ја радим, један је од срезова погођених овогодишњом сушом. Његовој пољопривреди је овогодишња суша нанела штету која премашује износ од четири милијарде динара вредности производње. Пошто се просечна пољопривредна производња у срезу креће око 10,5 милијарди динара, излази да штета износи око 40% од укупне просечне производње.

Захваљујући предузетим мерама, као што су правовремено обезбеђење довољних количина кукуруза и осталих житарица из државног житног фонда и државних материјалних резерви, заустављен је скок цена кукурузу и пшеници и сачувана њихова стабилност. Додељивањем посебних средстава од стране Савезног извршног већа за кредитирање набавке сточне хране и за очување сточног фонда, такође су створени услови за знатно ублажавање последица овогодишње суше.

Ја вас не бих замарао излагањем о свим позитивним резултатима мера предузетих за ублажавање последица суше, али бих хтео да кажем да се последице овогодишње суше нису одразиле само на село, на ниво пољопривредне производње. Оне имају шире дејство и дубље последице и на стање и политику срезова и општина погођених сушом. Због подбацивања пољопривредне производње, смањен је прилив прихода у буџете и фондове срезова и општина погођених сушом, и то не само од пореза на доходак од пољопривреде, већ и од пореза који плаћа занатство, пореза на промет вина и ракије, затим факултативних прихода и свих осталих који потичу од пољопривредне производње. Због смањења прихода из пољопривреде, у срезу Крушевац се, на пример, очекује подбацивање прихода по буџету срезва и општина за преко 260 милиона динара.

Оваква немогућност остваривања прихода по буџетима срезва и народних одбора општина, има веома лоше дејство на стање и рад у њима. Ја не познајем буџетске прилике

и ситуацију других срезова погођених сушом у овој години, па се извињавам што ћу се на овом месту служити искључиво подацима из срезва у коме ја радим. У моме срезу службеници су овог месеца примили плату петог уместо првог у месецу. Народни одбор срезва и народни одбори општина дугују Народној банци преко 152 милиона динара, узетих на име кредита за извршавање својих буџетских обавеза. Народни одбори општина дугују болницама преко 70 милиона динара, и поред тога што су предузете све мере за максимално остваривање прихода по буџетима и за остваривање уштеда на материјалним расходима по буџетима Народног одбора срезва и народних одбора општина.

С обзиром на овакву ситуацију, поставља се питање каква је буџетска перспектива срезова погођених сушом у овој години, конкретно срезва Крушевац. Кредити узети од банке за извршавање личних расхода треба да буду враћени до 1 децембра, а то никако неће моћи да се оствари. Ја ово истичем као проблем, јер у срезу Крушевац, а вероватно и у њему сличним срезовима погођеним сушом, не само да су доведени у питање буџетски приходи у овој години, већ се не могу очекивати редовни и нормални приходи буџета од пољопривреде ни у првих шест месеци у наредној години.

Због оваквих околности, као једну од мера за ублажавање последица изазваних сушом, потребно је продужити рок враћања кредита банци и одобрити овим срезовима посебне кредите за извршавање буџета у овој години, како би се на тај начин санирала њихова буџетска ситуација. Даље, приликом одређивања нивоа и динамике остваривања прихода из пољопривреде у наредној години, треба узети у обзир немогућност нормалног остваривања прихода из ове области привреде у првих шест месеци наредне године.

То би биле најнужније мере, у склопу осталих, за ублажавање последица које је изазвала суша у овој години на извесном броју срезова.

Претседник др Младен Ивековић: Да ли жели још тко од народних посланика да говори у начелу? (Не јавља се нико).

Да ли извјестилац Одбора за народну привреду можда жели да говори? (Не јавља се за реч).

Ја бих предложио да сада закључимо сједницу, с тим да наставимо претрес у појединостима сутра у 8 часова и 30 минута.

(Седница је закључена у 18 ч 55 мин).

П Р И Л О З И

П Р Е Д Л О Г

ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЗАКОНА О ПРОМЕТУ ЗЕМЉИШТА И ЗГРАДА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ИЗВРШНО ВЕЋЕ

01 Бр. 468-58

25 новембра 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Приложено Вам достављамо Предлог закона о измени Закона о промету земљишта и зграда, с молбом да се претресање овога закона обави по хитном поступку.

Савезно извршно веће припрема предлоге закона из станбене области којима се регулишу станбени и својински односи у овој области, као и односи у области станбене изградње. Међу овим предлозима је и Предлог закона о својини на посебним деловима зграда којима се утврђује својина на стану и регулише промет станова, чиме ће се уједно спречити разне шпекулације које се врше у вези са продајом и куповином станова.

Да би се до доношења Закона о својини на посебним деловима зграда онемогућиле такве шпекулације, као и да би се доцније омогућило ефикасно спровођење свих закона из станбене области, указује се потреба да се привремено, до доношења тих закона, забрани промет физичких и идеалних делова зграда и целих зграда, као и грађевинских парцела, који су у приватној својини и у својини друштвених организација.

Из предњих разлога указује се потреба за хитним доношењем предложеног закона.

Истовремено Вас обавештавамо да је Савезно извршно веће за своје претставнике одредило Лидију Шентјурц, члана Савезног извршног већа и секретара Савезног извршног већа за социјалну политику и комунална питања — за претставника у Савезном већу и др Леона Гершковића, секретара Савезног извршног већа за законодавство и организацију — за претставника у Већу произвођача.

За поверенике Савезног извршног већа одређују се др Федор Базала, помоћник секретара за законодавство и организацију у Савезном извршном већу — за повереника у Савезном већу и Мијушко Шибалић, помоћник секретара за социјалну политику и комунална питања у Савезном извршном већу — за повереника у Већу произвођача.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Секретар
Савезног извршног већа
Вељко Зековић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 69

25 новембра 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам Предлог закона о измени Закона о промету земљишта и зграда, који је Скупштини данас поднело Савезно извршно веће.

С обзиром да је Савезно извршно веће тражило да се овај законски предлог претресе по хитном

поступку, молим да исти предлог ставите још данас на дневни ред седнице свог Дома, с тим да се на његово претресање примене одредбе пословника о доношењу закона по хитном поступку.

За свог претставника при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће је одредило свог члана Лидију Шентјурц, секретара Савезног извршног већа за социјалну политику и комунална питања, а за повереника др Федора Базалу, помоћника секретара за законодавство и организацију у Савезном извршном већу.

Потпретседник
Владимир Симић с. р.

П Р Е Д Л О Г

ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЗАКОНА О ПРОМЕТУ ЗЕМЉИШТА И ЗГРАДА

Члан 1

Члан 71 Закона о промету земљишта и зграда мења се и гласи:

„До доношења Закона о својини на посебним деловима зграда (члан 7 став 2 овог закона, није допуштен промет физичких делова зграда, идеалних делова зграда ни целих зграда, као ни грађевинских парцела, који су у својини грађана, приватних правних лица, друштвених организација и других удружења грађана.

Уговор закључен противно одредби претходног става не производи никакво правно дејство.“

Члан 2

До доношења Закона о својини на посебним деловима зграда, не сме се ни по којем основу вршити земљишнокњижни пренос својине на непокретностима из претходног става, по предлогу поднетом земљишнокњижном суду после ступања на снагу овог закона.

Земљишнокњижни упис извршен противно одредби претходног става не производи никакво правно дејство.

Члан 3

Овај закон ступа на снагу даном његовог усвајања од стране Савезне народне скупштине на седници Савезног већа и седници Већа произвођача.

П Р Е Д Л О Г

САВЕЗНОГ ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА ЗА 1959 ГОДИНУ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ИЗВРШНО ВЕЋЕ

01 Бр. 424-58

12 новембра 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Приложено Вам достављамо Предлог савезног друштвеног плана за 1959 годину, с молбом да се преузме на даљи рад у Савезној народној скупштини.

Истовремено Вас обавештавамо да је Савезно извршно веће за своје претставнике одредило Мијалка Тодоровића, потпретседника Савезног извршног већа — за претставника у Савезном већу и Авда Хума, члана Савезног извршног већа — за претставника у Већу произвођача.

За поверенике Савезног извршног већа одређени су Боривоје Јелић, заменик директора Савезног завода за привредно планирање — за повереника у Савезном већу и Војин Гузина, директор

Савезног завода за привредно планирање — за повереника у Већу произвођача.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Замењује Секретара
Савезног извршног већа
Мома Марковић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 62

13 новембра 1958 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам Предлог савезног друштвеног плана за 1959 годину који је Скупштини поднело Савезно извршно веће и молим да овај предлог упутите Одбору за народну привреду на претресање и даљи поступак.

За свог претставника при претресању овог предлога Савезно извршно веће је одредило свог потпретседника Мијалка Тодоровића, а за повереника Боровоја Јелића, заменика директора Савезног завода за привредно планирање.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

ПРЕДЛОГ

САВЕЗНОГ ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА ЗА 1959 ГОДИНУ

ПРВИ ДЕО

Глава I

Основни циљеви и задаци Друштвеног плана за 1959 годину

I.

Полазећи од основних економско-политичких циљева и задатака Друштвеног плана привредног развоја Југословије од 1957 до 1961 године, њиховог остварења у 1957 и 1958 години, као и од резултата досадашњег привредног развоја, који се нарочито очитују:

— у снажном порасту индустриске производње, што је у протеклом периоду била једна од битних карактеристика привредног развоја; у напретку оствареном у пољопривредној производњи, као и у досадашњим улагањима и мерама и проширеној материјалној и организационој основи за даље унапређивање пољопривреде; у порасту активности у осталим областима производње и услужним делатностима;

— у повећању спољнотрговинске размене, а нарочито брзом повећању извоза, што је довело у 1958 години до смањења дефицита трговинског и платног биланса;

— у високом нивоу привредних инвестиција у основне фондове у 1958 и ранијим годинама;

— у оствареном порасту личне потрошње и друштвеног стандарда.

Полазећи од чињенице да су се привредни систем и методи организације и функционисања привреде стално развијали и усавршавали, што пружа све повољније услове за даљи привредни развој.

Друштвени план за 1959 годину поставља следеће основне задатке:

1. повећати национални доходак и обим производње у свим областима тако да се у наредним годинама омогући остварење производних задатака Друштвеног плана привредног развоја Југославије од 1957—1961 године; нарочито остварити повећање производње у пољопривреди пуним искоришћавањем досадашњих инвестиционих улагања;

2. остварити пораст продуктивности рада у свим привредним областима као основицу за стабилан пораст производње и побољшање животних услова становништва; у том циљу поред улагања која унапређују производне снаге потребно је усавршавати систем расподеле дохотка и награђивања као и методе рада у привредним организацијама;

3. у складу са повећањем продуктивности рада и производње остварити пораст реалне личне потрошње и животног стандарда у целини, нарочито радника и службеника; притом посветити нарочиту пажњу снабдевању градова и индустријских центара пољопривредним производима;

4. обезбедити повећана улагања у станбenu изградњу, школство, здравствену заштиту и комуналне објекте;

5. обезбедити даљи пораст извоза пољопривредних и нарочито индустријских производа; са повећањем извоза ускладити увоз тако, да се што више смањи текући дефицит платног биланса;

6. код инвестиционих улагања у привреду наставити у првом реду са изградњом започетих објеката и реконструкцијом застарелих погона; започети са извођењем пре свега оних нових пројеката који су важни за остваривање производних задатака предвиђених друштвеним планом 1957—1961 године; задржавајући садању структуру улагања посебну пажњу посветити инвестиционом улагању у пољопривреду и трговину;

7. у циљу ефикаснијег и рационалнијег коришћења инвестиционих средстава привредних организација остваривати обједињавање средстава привредних организација намењених за инвестиције и њихово заједничко улагање према структури инвестиција предвиђеној Перспективним планом;

8. наставити са спровођењем политике помагања бржег развоја привредно неразвијених подручја путем даљих инвестиционих улагања и остваривањем других услова за тај развој.

ДРУГИ ДЕО

СМЕРНИЦЕ ЗА РАЗВИТАК ПРИВРЕДЕ У 1959 ГОДИНИ

Глава II

Друштвени бруто производ и национални доходак

I. Производња

1. Полазећи од достигнутог нивоа производње у 1958 години, материјалних и друштвених услова, као и основних циљева и задатака за даљи развој привреде, предвиђа се да ће се у 1959 години остварити следећи пораст друштвеног бруто производа и националног дохотка:

	— у милијардама динара		— у текућим ценама		
	1957	1958*)	1959	1958	1957
Друштвени бруто производ	4.123,9	4.399,8	4.939,7	112,3	106,7
Национални доходак	1.780,6	1.819,3	2.057,1	113,1	102,2

Кретање друштвеног бруто производа и националног дохотка показује следећи преглед:

	— у ценама из 1956 године			— у индексним бројевима	
	1957	1958	1959	1959	1961
	1956	1957	1958	1956	1956
Друштвени бруто производ	123,4	105,0	111,0	143,8	157,5
Национални доходак	122,9	100,4	111,7	137,2	154,1

*) У овој и наредним табелама 1958 година претставља процену која је извршена од стране Савезног завода за привредно планирање.

Пораст друштвеног бруто производа и националног дохотка у 1957, 1958 и 1959 години тј. у прве три године петогодишњег периода износио би просечно годишње 12,9% односно 11,3%.

Према томе, национални доходак на једног становника, с обзиром на годишњи пораст становништва од 1,2%, порастао би у 1959 години у односу на 1958 годину за 10,3%.

2. Пораст производње по намени, који се предвиђа у 1959 години, упоређен са порастом производње у 1957, 1958 и 1961 години, показује следећи преглед:

	— у ценама 1956 године				
	— у индексним бројевима				
	1957	1958	1959	1959	1961
Привреда — укупно	123,4	105,0	111,0	143,8	157,5
Средства производње	124,6	106,6	111,7	148,4	158,6
— средства рада	117,7	118,1	110,2	153,2	149,6
— предмети рада	126,1	104,2	112,1	147,4	160,6
Средства потрошње	121,1	102,2	109,5	135,6	155,4

3. По појединим привредним областима предвиђа се следећи пораст бруто производње:

	— у милијардама динара				
	— у текућим ценама				
	1957	1958	1959	1958	1957
Привреда — укупно	4.123,9	4.399,8	4.939,7	112,3	106,7
Индустрија	2.070,0	2.342,0	2.617,0	111,7	113,1
Пољопривреда	989,3	884,5	1.060,2	119,9	89,4
Шумарство	67,6	67,1	70,0	104,3	99,3
Грађевинарство	279,8	332,0	333,5	100,5	118,7
Саобраћај	256,0	255,6	293,9	115,0	99,8
Трговина угоститељство и туризам	255,3	286,7	315,2	109,9	112,3
Занатство	205,9	231,9	249,9	107,8	112,6

Кретање бруто производа по привредним областима види се из наредног прегледа:

	— у ценама 1956 године				
	— у индексним бројевима				
	1957	1958	1959	1959	1961
Привреда — укупно	123,4	105,0	111,0	143,8	157,5
Индустрија	119,9	111,4	110,6	147,8	167,9
Пољопривреда	137,6	86,3	119,8	142,2	142,7
Шумарство	100,7	99,3	104,5	104,5	102,9
Грађевинарство	122,7	117,3	99,5	143,3	167,3
Саобраћај	116,7	102,6	107,0	128,1	154,1
Трговина угоститељство и туризам	127,6	108,9	109,5	152,2	141,1
Занатство	115,5	110,7	106,8	136,6	143,2

Овакав пораст обезбеђује материјалну структуру производње потребну за остваривање задатака и циљева плана за 1959 годину.

II. Расподела

1. У 1959 години предвиђа се следеће кретање друштвеног бруто производа и увоза-извоза робе и услуга, обрачунатих по унутрашњим ценама:

	— у милијардама динара				
	— у текућим ценама				
	1957	1958	1959	1958	1957
Друштвени бруто производ	4.123,9	4.399,8	4.939,7	112,3	106,7
Увоз роба и услуга	464,9	511,3	534,1	104,5	110,0
Извоз роба и услуга	406,3	444,6	505,7	113,7	109,4

Овакво кретање друштвеног бруто производа омогућује знатно виши ниво размене са иностранством и на тој основи смањење дефицита у платном билансу, а тиме и неопходне услове за стабилнији развој привреде.

2. Спровођењем у живот овога плана и мера текуће економске политике, осигураће се у основи следећа расподела укупно расположивих средстава*).

	— у милијардама динара				
	— у текућим ценама				
	1957	1958	1959	1958	1957
Укупно расположива средства	4.152,5	4.509,0	4.991,3	110,7	108,6
Производна потрошња предмета рада	2.199,5	2.416,0	2.702,5	111,9	109,8
Укупне привредне инвестиције	564,3	562,9	597,0	106,1	99,8
Лична потрошња	993,2	1.096,6	1.165,0	106,2	110,4
Друштвени стандард	174,5	186,8	205,9	110,2	107,0
Државни органи и народна одбрана	211,0	220,3	223,0	101,2	104,4
Друштвене резерве и остало	10,0	26,4	97,9	—	—

На основу таквог кретања укупно расположивих средстава предвиђа се пораст нето расположивих средстава*) од 6,6% у 1958 години на 9,3% у 1959 години.

Глава III

Инвестиције

1. Руководи се у инвестиционој политици принципима постављеним у Друштвеном плану привредног развоја 1957—1961 године, у 1959 години треба посветити пажњу довршавању започетих и започињању пре свега оних нових објеката који су важни за остваривање производних задатака Петогодишњег плана, затим улагањима за унапређивање пољопривреде и трговине, као и изградњи енергетских и саобраћајних капацитета у складу са општедруштвеним билансима. Исто тако у 1959 години треба наставити са улагањима у циљу бржег привредног развоја Народне Републике Македоније и Црне Горе и Аутономне Косовско-метохиске Области.

Расположива средства Општег инвестиционог фонда, као и осталих инвестиционих фондова, треба усмерити у наведеним правцима. Притом треба настојати да се средства друштвених инвестиционих фондова народних република, срезова и општина првенствено користе за унапређивање пољопривреде, грађевинарства, индустрије грађевинског материјала, занатства, за улагања у трговину у циљу бољег снабдевања градског становништва, а у области непривредних инвестиција — поред станбено-комуналне изградње — нарочито за изградњу објеката за потребе просвете и здравствене заштите.

*) Укупна, односно нето расположива средства претстављају друштвени бруто производ односно национални доходак после размене са иностранством, умањен — увећан за пренос средстава и коригован за износе калкулативних и билансних девизних резерви и коректуре средстава.

Да би се постигло ефикасније усмеравање средстава инвестиционих фондова, потребно је да сви заинтересовани државни и друштвени органи спроводе политику обједињавања тих средстава на мно-го широкој основи него до сада.

2. Укупна инвестициона улагања у 1959 години (привредне и непривредне инвестиције) предвиђају се са око 748 милијарди динара. Од тога инвестиције друштвеног сектора (друштвене инвестиције) износе око 665 милијарди динара.

3. Од средстава која ће се уложити у друштвене инвестиције, у фондове обртних средстава (обртни фондови) уложиће се око 99 милијарди динара, а у фондове основних средстава (основни фондови) око 566 милијарди динара.

У 1959 години предвиђа се нешто веће коришћење средстава из иностраних зајмова за увоз опреме, тако да инвестиције у основне фондове из домаћих средстава треба да износе око 509 милијарди динара.

4. Од укупних бруто друштвених инвестиција у основне фондове предвиђа се да ће се у 1959 години за непривредне инвестиције утрошити око 120 милијарди динара, односно 21%. Код овог нивоа непривредних инвестиција треба да се према претходној години повећају инвестиције за друштвени стандард, а знатно смање издаци за изградњу управних зграда.

Непривредне инвестиције од 1957 године за-кључно са планираним инвестицијама у 1959 години треба да достигну 61% од укупног обима непривредних инвестиција предвиђених за период 1957—1961 године.*)

5. У 1959 години бруто улагања у основне фондове износиће око 446 милијарди динара. У томе је обухваћена амортизација у износу од 110 милијарди динара, колико се предвиђа да ће се од амортизационих средстава утрошити за замену основних средстава. Нове инвестиције у основне фондове износиле би према томе, око 336 милијарди динара.

Са овако планираним инвестицијама у 1959. за три године петогодишњег периода (1957—1959) бруто улагања у основне фондове треба да чине око 62% од укупно предвиђених привредних инвестиција у целом планираном периоду.*)

Предвиђа се следећа структура и динамика друштвених инвестиција у основне фондове:

	— у милијардама динара					
	Инвестиције	Индекси		Структура у %		
		1959	1959	1957	1958	1959
Укупно	1959	1957	1958			
Укупно	566,0	121,5	101,6	100,0	100,0	100,0
Непривредне инвестиције	120,0	103,2	103,4	23,8	20,8	21,2
Привредне инвестиције	446,0	125,7	101,1	76,2	79,2	78,8

6. Од укупних привредних инвестиција, акумулација (нето привредне инвестиције у основне и обртне фондове) износи у 1959 години 417 милијарди динара или 20,3% од националног дохотка.

С обзиром на такву акумулацију (у основне фондове од 308, а у обртне фондове 109 милијарди), као и на знатно активирање инвестиционих улагања из протеклих година, предвиђају се следеће промене у порасту и односима основних и обртних фондова:

*) Није узето у обзир повећање цена инвестиционих добара.

— у милијардама динара
Индекс

	1957	1959	Структура
Фондови у привреди —	5.900	112,9	100,0 100,0
укупно у томе:			
— основни фондови**)	4.736	111,9	80,2 79,5
— обртни фондови	1.164	117,1	19,8 20,5

Бржи пораст обртних од основних фондова треба да осигура боље коришћење производних капацитета у 1959 години.

У структури производних фондова учешће обртних фондова треба да износи у 1959 години 20,5% према 19,8% у 1956 години, док учешће основних фондова треба да се смањи од 80,2% у 1956 на 79,5% у 1959 години.

7. Сагласно основним принципима инвестиционе политике утврђеним у Друштвеном плану привредног развоја у периоду 1957—1961 године, у 1959 години расположива средства за инвестиције треба у појединим привредним областима првенствено да се користе у следеће сврхе:

(1) у области индустрије и рударства: предвиђена инвестициона улагања од 204 милијарде динара, треба првенствено да се користе за изградњу односно реконструкцију оних објеката чија производња обезбеђује извршење основних задатака привредног развоја у наредним годинама. Притом треба бржим темпом да се изграђују објекти електропривреде и објекти за производњу репродукционог материјала. Остала инвестициона улагања треба усмерити на извршење задатака постављених у перспективном плану, при чему треба водити рачуна о већ започетим објектима и настојати да се исти у најкраћем року заврше;

(2) у области пољопривреде: предвиђеним инвестиционим улагањима у износу од 83 милијарде динара треба да се обезбеди настављање процеса убрзаног развитка ратарства и сточарства. Због тога се предвиђају, поред других инвестиционих улагања, и знатна улагања у опрему и за хидро-мелиорационе радове у житородним подручјима, као и на територији НР Македоније. Поред тога предвиђа се да ће се већа средства уложити за набавку стоке, за изградњу објеката за потребе сточарства, за агро-мелиорације пашњака и ливада, за изградњу објеката за прераду и ускладиштење пољопривредних производа, за подизање засада и друге намене;

(3) у области водопривреде предвиђена средства од 5 милијарди динара употребити се за регулисање токова и одбране пољопривредног земљишта од поплаве и бујица;

(4) у области шумарства: предвиђена средства у износу од 8 милијарди динара, употребити се првенствено за убрзану изградњу шумских комуникација у неприступачним шумским комплексима, за дограђивање и комплетирање комуникационих система у недовољно отвореним шумама и за набавку опреме шумских газдинстава, а на првом месту опреме за градњу комуникација;

(5) у области грађевинарства, предвиђена средства од 13 милијарди динара употребити се за повећање механизације грађевинских предузећа и за набавку машина и друге опреме;

(6) у области саобраћаја: предвиђеним средствима у износу од 97 милијарди динара треба првенствено обезбедити усклађенији развој превозних капацитета — возних и пловних средстава по гра-нама саобраћаја, а затим проширење железничке мреже и повећање пропусне моћи постојећих пруга,

**) Година 1958 и 1959 приказане су на бази 1957 године, која укључује ефекат ревалоризације. Подаци за пољопривреду дати су према процени Савезног завода за привредно планирање. Подаци обухватају основицу за амортизацију.

наставак започетих радова на изградњи и проширењу поморских лука, речних пристаништа и аеродрома, као и даљу изградњу путне мреже, проширење возног парка градског саобраћаја, изградњу УКТ-веза и друге опреме и објеката ППТ саобраћаја;

(7) у области трговине, угоститељства и туризма: предвиђена средства у износу од 30 милијарди динара треба употребити првенствено за реконструкцију постојећих и изградњу нових складишта за смештај пољопривредних производа, за проширење и модернизацију мрежа продавница, за изградњу конзумно-прерађивачких капацитета, за реконструкцију и модернизацију постојећих и изградњу нових угоститељских капацитета и комуналних објеката у важнијим туристичким местима, као и за набавку техничких средстава за транспорт и чување робе;

(8) у области занатства: средства у износу од око 6 милијарди динара употребити се за обнову, модернизацију и проширење занатских капацитета.

Да би се наведени задаци инвестиционе изградње у 1959 години остварили са планом предвиђеним средствима, неопходно је потребна већа штедња и дисциплина у коришћењу расположивих инвестиционих средстава. То се мора постићи избором нај-економичнијих решења, при чему треба водити рачуна о могућностима постизања потребног ефекта путем реконструкција постојећих капацитета. Осим тога, инвеститори морају са извођачима грађевинских радова односно са произвођачима опреме створити чврсте међусобне обавезе у погледу цена као и у погледу рокова изградње појединих објеката односно испоруке одређене опреме, како би се инвестициона улагања активирала у што краћем времену и поједини објекти ставили у погон у предвиђеном року.

8. С обзиром на предвиђену расподелу инвестиционих средстава, у 1959 години предвиђа се следећа структура привредних инвестиција по областима:

— у милијардама динара

	1957		Процена 1958		1959	
	Износ	структура %	Износ	структура %	Износ	структура %
Индустрија и рударство	161,2	45,4	206,0	46,8	204,0	45,9
Пољопривреда	50,1	14,1	72,0	16,3	83,0	18,6
Шумарство	8,5	2,4	5,5	1,2	8,0	1,8
Грађевинарство	13,4	3,8	16,0	3,6	13,0	2,9
Саобраћај	90,0	25,3	105,0	23,8	97,0	21,7
Трговина и угоститељство	22,6	6,4	27,0	6,1	30,0	6,7
Занатство	5,0	1,4	6,0	1,4	6,0	1,3
Водопривреда	4,1	1,2	3,5	0,8	5,0	1,1
Укупно	354,9	100,0	441,0	100,0	446,0	100,0

За инвестиције у основне фондове у 1959 години предвиђају се средства у Општем инвестиционом фонду у износу од 226 милијарди динара, а за инвестиције у обртне фондове у износу од 24 милијарде динара за давање зајмова оним инвеститорима чији се објекти финансирају из Општег инвестиционог фонда.

9. У оквиру инвестиција по појединим привредним областима предвиђена су средства за даљи развој привредно неразвијених подручја. У смислу одредбе Друштвеног плана привредног развоја Југославије од 1957—1961 године по основу гарантованих инвестиционих улагања из савезних средстава инвестираће се на територији НР Македоније износ од 18,0 милијарди динара, на територији НР Црне Горе износ од 18,0 милијарди динара, а на подручју Аутономне Косовско-метохиске Области износ од 12,5 милијарди динара.

У циљу бржег привредног развоја осталих привредно неразвијених подручја Савезно извршно веће ће преко Савезног и републичких завода за привредно планирање одредити та подручја, проучити њихове програме и планове привредног развоја, те на основу тога предложити одговарајуће методе финансирања њиховог развоја. По завршетку ових припрема, већ у току 1959 године, започеће се са остваривањем оних пројеката чија је изградња у складу са основним задацима овога плана, а из средстава предвиђених овим планом за изградњу нових објеката, из нераспоредених средстава овог плана, као и из одговарајућих средстава предвиђених у плановима народних република.

Глава IV

Лична потрошња и друштвени стандард

I. Лична потрошња

1. Полазећи од предвиђеног пораста националног дохотка у 1959 години, реални обим личне потрошње треба да се повећа укупно за око 6,2%, односно 5,0% по становнику. Рачунајући са процененим порастом личне потрошње од 4,6% у 1958 години, као и са повећањем оствареним у 1957 и 1958 години, закључно са 1959 годином биће постигнуто повећање реалног обима личне потрошње од око 27%, према 1956 години. Са таквим повећањем у 1959 години, пораст реалног обима личне потрошње у три године (1957—1959) износио би просечно око 8% према 6—7%, колико је предвиђен у Друштвеном плану привредног развоја Југославије од 1957—1961 године просечни годишњи пораст.

2. У оквиру таквог пораста личне потрошње и у складу са предвиђеним порастом продуктивности рада у 1959 години треба да се обезбеди пораст просечних реалних плата запослених радника и службеника за 5%. Тиме би у прве три године (1957—1959) било остварено око 65% од предвиђеног пораста просечних реалних плата за период 1957—1961 године.

Лична потрошња пољопривредних произвођача у 1959 години треба да се повећа у складу са повећањем пољопривредне производње.

3. Реални пораст личне потрошње у 1959 години биће омогућен:

— даљим порастом индустријске производње, која обезбеђује пораст расположивих средстава за потрошњу (укључујући резерве) за око 11%;

— очекиваним порастом пољопривредне производње, нарочито неких производа важних за снабдевање градова, као што су млеко, поврће и воће;

— увозом готове робе у износу од 12 милијарди девизних динара;

— увозом основних прехранбених производа, и усклађивањем извоза ових производа са потребама унутрашње потрошње.

4. Да би се обезбедило планирано повећање реалне личне потрошње и реалних плата, Савезно извршно веће ће у оквиру својих овлашћења предузимати мере за остваривање утврђене политике пораста животног нивоа.

У циљу обезбеђења пораста личне потрошње потребно је:

(1) остварити предвиђени пораст производње и дохотка, а посебно производа индустрије и пољопривреде, намењених за личну потрошњу;

(2) одржавати стабилне односе на тржишту;

(3) обезбедити реализацију предвиђеног увоза потрошне робе и тиме дејствовати на бољу снабдевеност тржишта;

(4) кредитном политиком обезбедити нормално кретање залиха потрошне робе у односу на ниво и темпо пораста производње и потрошње.

За побољшање животних услова и реалне личне потрошње радника и службеника од посебног је значаја:

(1) да се оствари бржи пораст продуктивности рада у привредним организацијама коју треба потстицати усавршавањем система награђивања и организације рада;

(2) да народни одбори предузму све потребне мере за боље снабдевање градова пољопривредним производима. У том правцу народни одбори треба да предузму мере како за повећање и усмеравање производње појединих производа важних за снабдевање, тако и за бољу организацију снабдевања;

(3) да се средства општинских и средских инвестиционих фондова више користе за унапређење и проширење капацитета привредних организација које се баве снабдевањем градова, као и за капацитете угоститељства за друштвену исхрану и сервиса за разне услуге грађанима;

(4) да општински и средски народни одбори обезбеде контролу над формирањем малопродајних цена пољопривредних производа и услуга, и да ефикасно спречавају неоправдано повећање цена;

(5) да политика народних одбора општина и срезова у погледу цена комуналних услуга и кирија, као и висина општинских такса и општинског пореза на промет буде у складу са потребом обезбеђења стабилности цена и бржег повећања реалних плата запослених.

II. Друштвени стандард

1. У 1959 години се предвиђа даље проширење оних служби које треба да допринесу побољшању друштвеног стандарда. Посебну пажњу треба посветити проширењу школског простора, повећању броја здравствених установа и побољшању функционисања здравствене службе, проширењу капацитета сервиса за одржавање станова и других делатности друштвеног стандарда. У овим областима повећање се прилив школованих кадрова, што ће омогућити даље побољшање у функционисању ових служби. У складу са таквим развојем повећање се у 1959 години средства за личне и материјалне расходе у овим областима.

Са порастом броја запослених и њихових прихода, повећавају се средства социјалног осигурања. На тој основи потребно је остварити бољу организацију и рационалније функционисање ове службе.

2. У 1959 години предвиђа се пораст друштвених инвестиција у објекте друштвеног стандарда од око 15 милијарди динара или око 15% изнад оствареног нивоа у 1958 години, тако да у 1959 години достигну ниво од 110 милијарди динара. Тиме би инвестициона улагања у друштвени стандард из друштвених средстава износила у периоду 1957—1959 године око 294 милијарде динара или 54% од планираних улагања за цео период 1957—1961 године.*).

3. У 1959 години инвестираће се из друштвених средстава у станбену изградњу у градовима око 66 милијарди динара или 12% више него у 1958 години. Тиме ће се од 1957 године, а закључно са 1959 годином у градску станбену изградњу уложити око 183 милијарде динара друштвених средстава или 60% од планираних инвестиција за петогодишњи период 1957—1961 године*).

За станбену изградњу у 1959 години од нарочитог је значаја предузимање ефикаснијих мера за унапређење праћевинарства и занатства и спровођење у живот предузетих мера у 1958 години за рационалнију станбену изградњу.

У 1959 години треба потстаћи брже решавање низа постојећих комуналних проблема, нарочито развој сервиса за домаћинство и развој дечјих установа. За ово треба мобилисати средства привредних организација, политичко-територијалних јединица и самих грађана. Општински народни одбори треба да пруже већу помоћ станбеним заједницама у развијању разних служби и сервиса за помоћ домаћинству.

Поред тога, потребно је да се и у републичким друштвеним плановима посвети већа пажња обезбеђењу средстава за изградњу крупних комуналних објеката у већим градовима и индустриским центрима.

У циљу јачања дисциплине у погледу наменског трошења фондова за кредитирање станбене изградње прописале се одговарајуће мере у вези са пословањем ових фондова.

4. С обзиром на заостајање изградње у области школства и здравствене заштите, како у односу на предвиђена улагања тако и на постојеће потребе, неопходно је да се у току 1959 године повећају инвестиције намењене повећању школског простора и капацитета здравствених установа. У ту сврху потребно је да народне републике и народни одбори, а такође и привредне организације приликом састављања планова утрошка инвестиционих средстава из својих фондова повећају инвестициона улагања за развој ових области друштвеног стандарда.

Глава V

Буџети

1. Повећање привредне активности које се предвиђа за 1959, повећања плата државних службеника, као и потреба даљег развоја служби друштвеног стандарда и осталих јавних служби, условљавају даљи пораст буџетских расхода. Овај пораст, с обзиром на предвиђени пораст националног дохотка, треба да се креће у границама до 15% у односу на достигнути ниво расхода у 1958 односно до 10,5% ако се изузме предвиђено повећање расхода који имају привредну намену (регреси и дотације привреди, разлике у ценама у пословању са иностранством, расходи за унапређење привредних области). Поред повећања средстава административног дела буџета намењених за покриће законских обавеза у вези са повећањем плата и инвалидских припадљивости, основни део повећања треба да се употреби за развој служби друштвеног стандарда које су заостале за предвиђањима перспективног плана, а у првом реду за развој школства и здравствене заштите. Повећање расхода у државној управи треба да се ограничи на најнужнију меру, с обзиром да су они у протеклим годинама били сразмерно више повећани него остали.

Даље побољшање квалитета рада јавних служби треба тражити у бољој организацији ових служби и у рационалнијем трошењу средстава намењених за њихово финансирање. У том циљу државни органи и самосталне установе треба да поклоне много већу пажњу питањима побољшања организације рада, штедње и економичнијег трошења буџетских средстава.

2. Расходи Савезног буџета за 1959, упоређени са одговарајућим расходима за 1957, 1958, предвиђају се у следећем износу:

*) Није узето у обзир повећање цена инвестиционих добара.

	— у милионима динара				
	1957	1958	1959	1958	1957
I. Укупни расходи савезног буџета — —	317.614**)	335.951	381.090	113,4	105,8
II. Расходи без расхода за народну одбрану и без дотација народним републикама — — — — —	116.243	118.591	153.440	129,4	102,0
у томе:					
1. Административни део буџета, са буџетском резервом — — — — —	37.324	47.807	54.432	113,9	128,1
2. Отплата зајмова и национализоване имовине — — — — —	12.290	13.349	15.408	115,4	108,6
3. Регреси и дотације привреди — —	39.409	37.028	48.000	129,6	94,0
4. Унапређење привредних области и нуклеарна енергија — — — — —	13.333	15.191	15.600	102,7	113,9
5. Покриће разлике на ценама у пословању са иностранством — — — — —	13.887	5.216	20.000	383,0	37,6

Пораст савезних расхода већим делом настаје због пораста потреба привреде које се финансирају из савезног буџета. Од 34.849 милиона повећања расхода савезног буџета (у које се не урачунава повећање расхода за народну одбрану), на административни део буџета отпада 6.625 милиона, а 28.224 милиона треба да се утроши за исплату регреса и дотација привреди, за изравнање разлике у ценама у пословању са иностранством и за отплату анuitета по иностраним зајмовима. Средства предвиђена за повећање административног дела буџета намењена су, и то: 946 милиона за повећање плата и доприноса на плате на основу законских прописа, 632 милиона за законско повећање инвалидских припадљивости, 2.864 милиона за буџетску резерву, 1.313 милиона за исплату неизмирених обавеза, а остатак од 870 милиона — за повећање материјалних расхода и за дотације установама са самосталним финансирањем.

3. Укупни расходи за народну одбрану (лични и материјални расходи, расходи за изградњу саобраћајница и инвестиције у војну индустрију које се финансирају из Општег инвестиционог фонда) треба у 1959 да износе 199.000 милиона према 181.700 милиона колико ће се утрошити у 1958 години. Учешће укупних расхода народне одбране у националном доходу износиће 9,7% у 1959 години према 10,0% у 1958 години.

4. У савезном буџету предвиђају се дотације народним републикама путем учешћа у савезном порезу на промет. При утврђивању износа овог учешћа узето је у обзир повећање буџетских потреба народних република, као и могућности којима оне располажу за покриће повећаних потреба.

Глава VI

Друштвене резерве

1. Ради обезбеђења планираног развоја, отклањања евентуалних отступања и неравномерности у извршењу плана и стварања стабилнијих односа на тржишту, Друштвени план за 1959 годину предвиђа образовање резерви.

2. Друштвене резерве у 1959 години које ће стајати на располагању Федерацији предвиђају се у износу од 65 милијарди динара.

Ова средства се могу употребити за повећање државних материјалних резерви, девизних резерви, као и за посебну привредну резерву федерације.

3. Такође је потребно да се приликом састављања планова и буџета народних република, средстава и општина предвиде одговарајуће резерве ко-

јима би се обезбедило стабилније остваривање планских задатака у току године.

Глава VII

Привредни односи са иностранством

1. Друштвени план за 1959 годину предвиђа даље проширење привредне сарадње са иностранством, и то:

— пораст извоза индустријских производа, првенствено производа бродоградње, обојене металургије, текстилне и дрвне индустрије, металне и електроиндустрије и прехранбене индустрије;

— пораст укупног извоза пољопривредних производа, при чему се повећава извоз сточарских и воћарских производа, а смањује извоз ратарских производа због смањене пољопривредне производње у 1958 години;

— пораст укупног увоза због повећања увоза репродукционог материјала, нарочито оног који је намењен унапређењу пољопривредне производње, при чему је тај пораст знатно успорен у односу на раније године;

— пораст неробних прихода, нарочито од поморског саобраћаја, иностраног туристичког промета и трговинских услуга;

— повећање средстава за отплате обавеза које су веће него у претходним годинама;

— закључивање нових кредитних аранжмана за финансирање увоза опреме и осталих производа, као и извршен износ средстава за кредитирање нашег извоза;

— проширење техничке сарадње и производне кооперације, размене искустава и техничке документације.

2. Предвиђено повећање извоза употребљено са претходним годинама показује следеће односе:

	— у милијардама динара				
	1957	1958	1959	1958	1959
	(процена остварења)				
Укупан извоз	120,1	135,8	154,0	113,1	113,4
— извоз индустријских производа	85,5	92,8	107,5	108,5	115,8
— извоз пољопривредних производа	28,5	38,5	41,0	135,0	106,5
— извоз производа шумарства	6,1	4,5	5,5	73,8	122,2

3. Предвиђа се пораст извоза индустријских производа од 92,8 милијарди динара у 1958 на 107,5 милијарди динара у 1959 години тј. за 15,8%. Овако повећање извоза индустријских производа заснива се на предвиђеном порасту индустријске про-

*) У 1957 години регреси и дотације, средства за покриће разлике на ценама у пословању са иностранством и средства за унапређење привредних области (сем средстава за нуклеарну енергију) исплаћена су из савезних фондова формираних за односне сврхе, а не из буџета. Овде су и ове исплате показане као буџетски расходи, да би се добиле упоредиве величине.

изводње, нарочито производа намењених извозу. У циљу остварења тако значајног пораста извоза биће потребно да производна и извозна предузећа предузму благовремено организационе мере за обезбеђење производње и тржишта за извоз наведеног обима индустријских производа.

4. Предвиђа се повећање укупног увоза репродукционог материјала за око 10% у односу на 1958 годину. Повећање увоза репродукционог материјала за индустрију износи око 7%, што треба да обезбеди планирани пораст индустријске производње од 11%, као и очекивани извоз индустријских производа. Осетније се повећава увоз репродукционог материјала за потребе пољопривреде.

Предвиђа се нешто мањи увоз роба личне потрошње с обзиром на повећање домаће производње орговарајућих производа. Исто тако се очекује и нешто мањи увоз опреме у односу на 1958 годину.

Савезно извршно веће ће накнадно утврдити који део средстава предвиђених за увоз опреме треба да се издвоји за потребе инвестиција које се финансирају из средстава којима располажу привредне организације и фондови и из средстава државних органа.

5. Значајан позитивни ефекат на биланс плаћања у 1959 години очекује се од пољопривредне производње. Предвиђа се следећи однос између извоза пољопривредних производа и увоза основних прехранбених производа:

	— у милијардама динара		
	1957	1958	1959
	(процена остварења)		
Извоз пољопривредних производа	28,5	38,5	41,0
Увоз основних прехранбених производа	37,3	34,3	30,6
С а л д о	— 8,8	+ 4,2	+ 10,4

Учешће основних прехранбених производа у укупном увозу треба да се смањи од 29,6% у 1956 и 16,9% у 1958 на 14,7% у 1959 години.

Наведени ефекат пољопривредне производње на биланс плаћања мањи је кад се узме у обзир осетно повећање увоза средстава за производњу намењених пољопривреди. Повећава се увоз вештачких ђубрива од 780.000 тона у 1958 години на 1.040.000 тона у 1959 години.

6. Повећање активе из неробног промета у 1959 години износиће око 2,5 милијарди. Ово треба да уследи и као резултат пораста укупних неробних прихода од 39 милијарди у 1958 на 43 милијарде динара у 1959 години и укупних неробних расхода — од 15,2 на 16,7 милијарди динара. Пораст неробних прихода очекује се од повећања капацитета трговачке морнарице и железничког транспорта, као и даљег унапређења иностраног туристичког промета, трговинских услуга и др.

7. Као резултат напред предвиђених кретања у привредним односима са иностранством потребно је, према томе, остварити даљи пораст сопствених дефинисаних прихода од извоза роба и неробног промета за око 12,5%, с тим да укупни девизни расходи — заједно са повећаним отплатама обавеза и нераспореденим средствима — не порасту више од 6,2%.

Оваквим кретањима треба да се обезбеди смањење текућег дефицита платног биланса за око 17%.

8. Да би се оствариле предвиђене пропорције платног биланса, нарочито се указује на потребу јаче контроле увоза, као и на потребу јачег потстицања извоза, посебно индустријских производа, путем одговарајућег регулисања спољне трговине и применом других мера привредне политике.

9. Накнадне потребе и захтеви за иностраним средствима плаћања, — преко планом предвиђених,

као и преко нераспоредених средстава — треба одо-бравати уколико се остваре уштеде на појединим позицијама плаћања или пак обезбеде додатна инострана средства плаћања.

Глава VIII

Тржиште и цене

1. Предвиђени развој производње и потрошње у 1959 години пружа основу за тунује усклађивање односа на тржишту. У оквиру тога за стабилност тржишта од нарочитог је значаја осигурати планирани обим и структуру производње, увоза и извоза, који ће омогућити формирање расположивих робних фондова према предвиђеном развоју појединих видова потрошње. У циљу деловања на стабилније односе на тржишту, такође је потребно обезбедити попуњавање залиха, у складу са развојем производње и потрошње.

За обезбеђење стабилизације тржишта и цена од посебне је важности да се очува планирани ниво инвестиционе и буџетске потрошње, као и да се пораст личних доходака становништва што више усклади са порастом продуктивности рада.

2. Поред усклађивања материјалних односа на тржишту као основног фактора у формирању цена, потребно је благовремено интервенисати путем одговарајућих мера, и путем контроле цена ради уклањања оних фактора у робном промету који могу деловати на неоправдани пораст цена.

3. Све већи обим и разноврсност робног промета, који долазе као резултат сталног пораста производње и потрошње, захтевају да се предузимају мере за развијање и усавршавање система и организације робне размене, а посебно промета пољопривредних производа. Општински и срески народни одбори треба да наставе са спровођењем мера за побољшање снабдевања градова и потрошачких центара. Од нарочитог је значаја да се истовремено врше већа улагања за модернизацију и проширење капацитета привредних организација које се баве снабдевањем.

Глава IX

Кадрови, запосленост и продуктивност рада

1. Да би се обезбедило повећање производње и продуктивности рада, у 1959 години треба наставити са спровођењем мера које обезбеђују систематско побољшање структуре постојећих кадрова у погледу њихове стручности. У том циљу треба даље повећавати средства намењена за редовно школовање омладине, а исто тако омогућити и стручно и дспунско образовање активног становништва.

У раду на подизању стручности постојећих кадрова посебно место припада привредним организацијама и њиховим удружењима и општинама и срезовима, чија делатност треба убудуће да буде далеко више усмерена у том правцу.

Досадашња улагања у циљу проширивања материјалне базе школства заостају за предвиђањима Друштвеног плана привредног развоја Југословије од 1957 до 1961 године и приливом ученика у школе. Потребно је да се у 1959 години повећају улагања у изградњу школског простора, нарочито за изградњу основних школа у осмогодишњем трајању у већим градовима и индустријским центрима.

Даља улагања средстава фондова за кадрове у 1959 години треба да допринесу проширењу и побољшању материјалне базе стручног школства. У циљу што успешнијег остваривања програма развитака стручних школа и његовог усклађивања са најактуелнијим потребама привреде, неопходно је обезбедити јединствено деловање свих фондова за кадрове политичко-територијалних јединица, како би расположива средства тих фондова била што испуније и рационалније искоришћена.

2. У 1959 години предвиђа се пораст обима запослености од око 125.000. Таквим порастом запослености у непољопривредним делатностима омогућује се запошљавање целог прираста активног становништва, као и даље превођење једног дела активног становништва из пољопривредне у непољопривредне делатности.

С обзиром на досадашњи брзи пораст запослености у непривредним делатностима, у 1959 години треба предузети мере које ће спречити такву тенденцију и ускладити развој запослености у овим делатностима са стварним потребама функционисања служби и могућностима које произлазе из прилива школованих кадрова.

3. Даљи пораст продуктивности рада претставља један од основних циљева економске политике у 1959 години. Мерено кроз друштвени производ на једног запосленог, у 1959 години се предвиђа пораст продуктивности рада у друштвеном сектору привреде од око 6%, а у индустрији и рударству око 6,5%. Тиме би просечна продуктивност рада у друштвеном сектору привреде у 1959 години била већа за 21% у односу на 1956 годину, према 28,7%, колико је у Друштвеном плану привредног развоја Југословије од 1957 до 1961 године предвиђено за 1961 годину.

Савезно извршно веће ће обезбедити праћење и анализу дејства установа, инструмената и других елемената нашег привредног система и предузимати одговарајуће мере за усавршавање система у правцу потстицања бржег пораста продуктивности рада.

Привредне организације треба да остварују пораст продуктивности рада путем усавршавања система награђивања, унапређивања организације рада и производње, побољшавања услова рада и живота запослених, као и повећања радне дисциплине. У својим плановима привредне организације треба да рационалније ускладе однос између повећања запослености и продуктивности рада. Средства фондова привредних организација намењена за инвестиције треба нарочито да се користе за таква улавања која омогућују рационализацију процеса производње и повећање продуктивности рада.

ТРЕЋИ ДЕО РАЗВОЈ ПРИВРЕДНИХ ОБЛАСТИ

Глава X Индустрија

1. Предвиђа се да ће пораст физичког обима индустриске производње у 1959 години износити око 11% у односу на 1958 годину. Са овим повећањем и са повећањем извршеним у 1957 и 1958 години оствариће се 63% од предвиђеног повећања производње по Друштвеном плану привредног развоја Југославије у 1957—1961 години.

По појединим индустријским гранама може се очекивати следеће кретање физичког обима производње:

	1959	1959	1959
	1958	1957	1956
Гране делатности			
Производња електроенергије	111	130	161
Производња и прерада угља	108	111	115
Производња и прерада нафте	118	134	172
Црна металургија	114	124	155
Обојена металургија	106	112	124
Производња и прерада неметала	109	114	136
Метална индустрија	111	126	152
Бродоградња	110	120	145
Електроиндустрија	118	144	194
Хемиска индустрија	118	146	172

	1959	1959	1959
	1958	1957	1956
Индустрија грађевинског материјала	115	125	143
Дрвна индустрија	109	117	135
Индустрија папира	104	108	122
Текстилна индустрија	111	125	144
Индустрија коже	108	120	137
Индустрија гуме	108	112	140
Прехрамбена индустрија	123	127	165
Графичка индустрија	106	122	144
Индустрија дувана	69	100	85
Укупно	111	123	144

2. Предвиђени пораст индустриске производње у 1959 години заснива се пре свега на:

— извршеним реконструкцијама у појединим индустријским делатностима, а нарочито у прехранбеној, хемиској и металној индустрији; предвиђеним активирањем значајних нових капацитета у металургији, неметалима и хемиској индустрији; даљем коришћењу резерви у постојећим индустријским капацитетима и одговарајућем проширењу енергетске базе;

— даљем укључивању слободних капацитета војне индустрије у производњу за цивилне потребе како самосталном производњом финалних артикала тако и кроз кооперацију са другим индустријским предузећима;

— обезбеђењу нормалног снабдевања основним сировинама и репродукционим материјалом;

— предузимању одговарајућих мера за рационалније коришћење појединих видова енергије и репродукционог материјала како би се обезбедила потребна снабдевеност индустрије;

— даљем замењивању важнијих увозних сировина и репродукционог материјала (као што су угаљ за коксирање и антрацит, делови машина и уређаја, производи хемиске и медицинске индустрије и др.) домаћим сировинама и материјалом;

— порасту продуктивности рада кроз усавршавање организације производње, кооперације и поделе рада и бољег коришћења постојећих резерви у капацитетима;

— усмеравању кретања личних доходака радника у смислу остваривања таквих односа који стимулирају на продуктивност рада и стабилност привредних организација у погледу радне снаге.

3. Предвиђа се следећи развој индустриске производње по економско-технолошким групацијама:

	1959	1959	Достигнуће у 1959 у односу на предвиђање у 1961 у %
	1958	1957	
Енергетика	110	120	52
Репродукциони материјал	109	122	57
Грађевински материјал	110	115	50
Опрема	113	128	76
Лична потрошња	114	126	76
Укупно	111	123	63

У оквиру оваквог пораста производње, предвиђа се следеће кретање производње неких најважнијих производа:

	Јед. мере	Произведено 1956 године	Предвиђена производња 1959	Индекс 1959/1956	Достигнуће у односу на предвиђени пораст до 1961 у %
Енергетска производња					
Електроенергија	000 MWh	5.048	8.120	161	72
Угаљ	000 т	17.101	20.270	119	39
Сирова нафта	000 т	294	570	194	50
Прерада нафте	000 т	890	1.170	131	61
Основни метали					
Челик	000 т	887	1.232	139	71
Бакар (блистер)	т	29.384	34.000	116	43
Алуминијум	т	14.662	24.000	164	46
Производи намењени претежно пољопривреди					
Вештачка ђубрива	000 т	187	312	167	22
Трактори	ком.	2.961	6.600	223	102
Пољопривредне машине	т.	14.722	28.000	190	56
Производи намењени претежно саобраћају					
Бродови поморски	БРТ	34.500	157.000	455	158
Камиони и камионети	ком.	2.765	4.200	152	44
Шинска возила	т.	12.560	46.160	368	98
Производи намењени претежно грађевинарству					
Цемент	000 т.	1.555	2.115	136	66
Цигла	мил. ком.	813	1.156	142	44
Дрвне вешт. плоче	т.	14.500	25.000	172	21
Шпер плоче	м³	24.688	38.000	154	79
Машине и уређаји за гра- ђевинарство	т.	5.121	12.600	246	37
Бетонско гвожђе	т.	87.149	130.000	149	93
Производи намењени претежно личној потрошњи					
Радио апарати	ком.	125.449	276.000	220	86
Памучне, вунене и свилене тканине	000 м²	222.988	288.580	129	62
Обућа*)	000 пари	22.814	30.610	134	93
Шећер	т.	148.748	270.000	182	67
Дуванске прерађевине	мил. ком.	17.229	19.200	111	41

4. У циљу усклађивања производње енергетике и репродукционог материјала са оствареним бржим темпом индустријске производње у односу на Друштвени план привредног развоја Југославије у 1967—1961 години, а нарочито са порастом финалних производа (опрема, лична потрошња) потребно је да се обезбеди пораст следећих расположивих количина хидроенергије и сировина из домаће производње:

— у милијардама динара
— цене из 1956 године

	1956	1958	1959	1958	1959	Достигнуће 1959 у односу на предвиђе- ни пораст до 1961 у %
Хидроенергија	17	25	28	110	165	65
Сировине:						
из рударства	57	70	77	111	135	53
из пољопривреде	84	99	121	123	144	70
из шумарства	46	49	52	108	113	100
Укупно	204	243	278	115	136	65

Према томе, коришћење сировинске базе у целини расте у складу са предвиђањима Друштвеног плана привредног развоја Југославије у 1957—1961 години.

5. Услед пораста потрошње електроенергије изнад количина предвиђених Друштвеним планом привредног развоја Југославије у 1957—1961 години, а нарочито услед пораста широке потрошње ове енергије, као и услед закашњавања пуштања у погон

неких енергетских објеката, могуће су повремене потешкоће у снабдевању електроенергијом. Због тога је потребно да се путем јачег диференцирања појединих ставки у тарифном систему, зависно од расположиве електричне енергије, утиче на рационалнију потрошњу и њено усмеравање код појединих категорија у оквиру пропорција плана. Сем тога, на рационалније коришћење и уштеду енергије треба да делују и одговарајуће реконструкције енергетских постројења.

Равномернију производњу угља треба постићи стимулативним системом цена и диференцираном подвозном тарифом у зависности од сезоне превоза.

6. Извоз индустријских производа, у складу са поставкама Друштвеног плана привредног развоја Југославије у 1957—1961 години, расте брже од производње. Према претходној години предвиђа се повећање извоза од око 16%. Највећи пораст се очекује код ваљалоничких производа алуминијума, машинске опреме, бродова и прехранбене индустрије.

Рачунајући са повећаном заменом увозних сировина, са контролом увоза, штедњом у потрошњи увозног материјала, бољим коришћењем домаће сировинске базе, као и са релативно високим залихама извесних врста репродукционог материјала створених у претходним годинама, предвиђа се пораст увоза репродукционог материјала за потребе индустрије само за око 7% у односу на претходну годину, при порасту индустријске производње од 11%.

7. У 1959 години треба наставити са интензивним улагањима у енергетику, у капацитете за производњу вештачких ђубрива, обојену металургију, шећеране и осталу прехранбену индустрију, индустрије грађевинског материјала и довну индустрију као и у даље реконструкције прерађивачке индустрије.

*) Са занатском производњом.

стрије. У томе нарочито треба расположивим инвестиционим средствима обухватити реконструкције у сврху уштеде енергије, замену увозног репродукционог материјала, посебно увозних делова за склапање, као и реконструкцију капацитета коже и обуће, хемиске и фармацеутске индустрије и друге индустрије потрошне робе.

Сем тога, ради бржег развијања капацитета предвиђених Друштвеним планом привредног развоја Југославије у 1957—1961 години, потребно је даље спроводити удруживање привредних организација и њихових фондова, пре свега за повећање производње сировина и репродукционог материјала уопште.

Глава XI

Грађевинарство

1. У складу са обимом и структуром инвестиција у 1959 години, предвиђа се следећа вредност производње у области грађевинарства:

— у милијардама динара
— у текућим ценама

	1958	1959	Индекс 1959 1958
Укупно**)	332,0	333,5	100,5
Привредни објекти	204,8	198,0	96,7
Непривредни објекти	127,2	135,5	106,5

До краја 1959 године, са оствареном грађевинском производњом у 1957 и 1958 години, извршиће се око 58% од укупно предвиђеног обима грађевинских радова за период 1957—1961 године.

2. За извршење планираног обима грађевинских радова предвиђају се у 1959 години у области грађевинарства бруто инвестициона улагања у износу од 13,0 милијарди динара. Од ових средстава износ од око 11,5 милијарди динара употребити се за набавку грађевинске механизације и транспортних средстава. Са предвиђеним инвестицијама у 1959 години и већ уложеним средствима у 1957 и 1958 години оствариће се око 58% од укупно предвиђених инвестиција у области грађевинарства у периоду 1957—1961 године.

Упоредни пораст обима грађевинских радова и инвестиционих улагања указује на релативно заостајање механизације грађевинарства и због тога на потребу њеног што рационалнијег коришћења кроз бољу организацију рада.

Развитак капацитета за завршне — грађевинско-занатске радове заостаје за повећаним обимом радова, што успорава и поскупљује изградњу објеката друштвеног стандарда. Због тога је потребно да народни одбори, грађевинске и грађевинско-занатске привредне организације и односне установе обрате посебну пажњу на што бржи развој ових капацитета.

3. Уз предвиђено повећање механизације и побољшање организације извођења радова, очекује се даље повећање продуктивности рада, те се претпоставља да неће наступити повећање броја радне снаге у односу на број запослених у 1958 години.

4. У општем порасту индустријске производње предвиђа се одговарајуће обезбеђење грађевинских и других материјала за уграђивање. Уз повећање обима производње тих материјала потребно је истовремено брже проширење њиховог асортимана, а нарочито шупљих, танкостјених производа од глине и других лаких материјала и префабрицираних елемената, уз неопходно увођење типизације и

стандардизације производа на основу усвојеног модела за координацију мера у грађевинарству.

Глава XII

Пољопривреда

1. Предвиђа се да ће физички обим пољопривредне производње у 1959 години бити већи за око 39% од просека у периоду 1951/55 године, за око 3% од обима производње у 1957 и за око 21% од оцењеног обима производње у 1958 години.

У оквиру оваквог кретања укупне пољопривредне производње предвиђа се у 1959 години следећи обим по појединим гранама:

	1951/55=100	Индекси 1957=100	1958=100
Ратарство	152,4	96,2	136,2
Воћарство	97,2	114,9	119,4
Виноградарство	123,2	121,2	114,2
Сточарство	139,8	113,3	104,8
Рибарство	141,7	113,3	106,3
Домаћа прерада	98,6	103,4	102,1

Код неких важнијих пољопривредних производа у 1959 години предвиђа се следећа производња:

	1957	1958	1959
— у 000 тона			
Пшеница и раж	3.380	2.700	3.200
Кукуруз	5.660	3.700	5.700
Шећерна репа	2.030	1.300	2.300
Дуван	63,3	36,0	60
Кромпир	3.310	2.500	3.150
Месо	492	540	566
Млеко	2.309	2.350	2.750

Главни производни задатак за 1959 годину је исте даљи пораст производње најважнијих грана пољопривреде — ратарства и сточарства. У ратарству основно је повећање производње пшенице и кукуруза, а затим индустријских култура и поврћа. У сточарству приоритетни задатак је пораст производње меса и млека. У складу са предвиђеним улагањима и мерама треба у одговарајућој сразмери да се повећа производња и у другим гранама пољопривреде.

Остварењем предвиђене структуре пољопривредне производње треба да се задовоље потребе исхране становништва, потребе индустрије и спољнотрговачке размене.

2. Рачунајући са наведеним обимом производње и оцењеним пренесеним залихама пољопривредних производа, у 1959 години предвиђа се повећање укупног извоза пољопривредних производа према 1958 години за око 6,5%. Притом је потребно да и произвођачке и трговинске организације потпуније искоришћавају постојеће могућности за проширење асортимана и побољшање квалитета извоза разноврсних пољопривредних производа и њихових прерађевина (напр. код раног поврћа, воћа, производа живинарства и др.).

Увоз репродукционог материјала и високо продуктивне стоке, предвиђа се у 1959 години у износу од 14.800 милиона девизних динара, односно за око 41% више од оцењене реализације у току 1958 године. Увоз пољопривредних машина се међутим, смањује од 6,8 милијарди у 1958 години на око 4,1 милијарду девизних динара у 1959 години, пошто се истовремено знатније повећава увоз делова за домаћу производњу трактора и других машина.

3. У циљу остварења наведеног обима производње, пољопривредним организацијама ће се у 1959 години ставити на располагање, поред других машина, око 6.600 комада трактора (са одговарајућим бројем прикључних машина) и око 1.500 комбајна. На овај начин пољопривреда ће у току 1959 године моћи да користи приближно око 31.000 трак-

*) Обухваћена је производња привредних организација (проектантске организације, грађевинска, грађевинско-занатска и монтажна предузећа, предузећа за истражне радове, као и грађевински радови инвеститора у властитој режији) и индивидуална грађевинска делатност.

тора. Домаћа производња осталих пољопривредних машина (за ратарство, сточарство, виноградарство, заштита биља итд.) повећаће се у 1959 години на око 28.000 тона (према оцењених око 22.000 тона у 1958 години).

Потрошња вештачких ђубрива повећаће се од око 1.200.000 тона у 1958 години на 1.500.000 тона у 1959 години. На тај начин потрошња ових ђубрива по хектару обрадиве површине повећаће се на 150 кг (према око 120 кг у 1958 години).

Расположиве количине средстава за заштиту биља износиће 31.000 тона према 28.000 тона колико се оцењује за 1958 годину.

Висина регреса у 1959 години износиће око 30.000 милиона динара (према око 25.000 милиона динара, колико се оцењује извршење у 1958 години).

За производњу у 1959 години обезбеђене су из домаће производње довољне количине квалитетног, сортног и хибридног семена. Да би се побољшао расни састав стоке и непосредно повећала сточна производња, предвиђа се даљи увоз високо продуктивне стоке. С обзиром на последице суше која је у 1958 години јаче погодила нека шира подручја, а у циљу остварења повећане сточне производње у 1959 години, од великог значаја биће организовање рационалног утрошка односно распореда по рејонима расположиве сточне хране као и настављање предузетих мера за ублажавање последица суше.

4. У 1959 години утрошиће се из фондова за унапређење пољопривреде око 6.000 милиона динара, тј. приближно исти износ који ће се према оцени утрошити у 1958 години. Средства из ових фондова користеће се и даље првенствено за побољшање рада пољопривредних служби, организовање разних акција и мера, за подизање и усавађавање кадрова, за изградњу објеката пољопривредних служби итд.

5. Започети процес интензивног улагања у пољопривреду наставиће се и у 1959 години. Бруто улагања у пољопривреду из друштвених средстава у 1959 години износиће 83.000 милиона динара, што претставља пораст од око 15% у односу на оцену извршења у 1958 години. Са предвиђеним инвестиционим улагањима у 1959 години, укупна улагања у периоду од 1957 до 1959 године износиће око 60% од предвиђеног обима у периоду 1957 до 1961 године. У оквиру овакве динамике значајан пораст имала би улагања у механизацију пољопривреде. У односу на 1958 годину брз пораст показују и улагања у сточарство и дугогодишње засаде. У 1959 години преко наменских инвестиција даље се значајно проширују и улагања у хидромелиорације.

Сагласно постављеним задацима у пољопривредној производњи, средства предвиђена за инвестиције у пољопривреду у 1959, употребиће се за набавку опреме, за извођење мелиорационих радова, за набавку стоке и изградњу објеката у сточарству, за објекте прераде и ускладиштења, за подизање засада и унапређење шљиварства и друге намене. Притом је потребно водити рачуна о комплексној изградњи пољопривредних добара и задруга.

Релативно висок обим средстава која се улажу у пољопривреду налаже потребу њиховог ефикасног и рационалног коришћења. Да би се то постигло потребно је да пољопривредне и задружне организације као и надлежни органи на време изврше све потребне предрадње и да се при улагању оријентишу на оне намене које ће у одређеном подручју дати највеће ефекте у производњи.

У оквиру предвиђених укупних инвестиција, из Општег инвестиционог фонда употребиће се за инвестиције у области пољопривреде 50,8 милијарди динара (према оцењеном извршењу од око 44 милијарде динара у 1958 години).

Улагања у пољопривреду из републичких и локалних инвестиционих фондова, затим из републичких и локалних фондова за унапређење пољопривреде као и из средстава пољопривредних организација треба да се повећају од око 28 милијарди динара у 1958 години на око 32,2 милијарде динара у 1959 години.

За радове у области водопривреде обезбеђена су у 1959 години у Савезном буџету средства у износу од 2.400 милиона динара. Са осталим средствима која ће бити употребљена за ове сврхе укупан обим инвестиција у водопривреди треба да износи око 5 милијарди динара.

6. Остварење предвиђене производње претпоставља широку мобилизацију свих друштвених и политичких фактора на решавању конкретних задатака у пољопривреди, а нарочито мобилизацију постојећих снага и резерви пољопривредних задружних организација и пољопривредних добара. У том циљу нарочито је потребно (да пољопривредна добра, опште земљорадничке задруге и њихови пословни савези и друге пољопривредне организације) задатке плана пољопривредне производње детаљно разраде у својим акционим програмима, као и да на време спроведу организационе и друге припреме за њихово извршење.

За реализацију плана потребно је остварити у што ширим размерама кооперацију задруга са индивидуалним произвођачима у свим гранама производње и у разним облицима, као и осетно повећати производњу, посебно ратарства и сточарства на крупним пољопривредним газдинствима. За кооперацију треба користити постојеће могућности не само код земљорадничких задруга, већ и код пољопривредних добара.

На основу већ до сада извршеног материјално-организационог и кадровског оспособљавања пољопривредних организација предвиђа се да ће у 1959 години доћи и до знатнијег побољшања начина и степена коришћења друштвених средстава за производњу, у ком циљу те организације треба да предузму и одговарајуће мере.

7. Предвиђено повећање улагања у основне и обртне фондове омогућиће даљи развитак земљорадничких задруга и других пољопривредних организација, као и њихово оспособљавање за проширење привредне активности. У истом смислу деловаће и до сада постигнута искуства ових организација у погледу модернизације производње, у погледу сарадње са индивидуалним произвођачима, у коришћењу расположивих средстава, у организацији промета итд. Повећана расположива средства за производњу као и постигнуто искуство стварају и могућности сталног проширења примене савремене агротехнике на све веће површине, као и успостављање трајнијег односа у кооперацији задруга са индивидуалним пољопривредним произвођачима.

Глава XIII

Шумарство

1. Да би се обезбедило извршење шумско-културних радова и инвестиција у шумарству предвиђених Друштвеним планом привредног развоја Југославије од 1957—1961 године, — у 1959 години ће се, упоредо са предузимањем одговарајућих организационих, техничких и стручних мера, обезбедити и већа средства шумским газдинствима, народним републикама и народним одборима за потребе редовног одржавања шума, као и средства фондовима за унапређење шумарства.

У сектору узгоја шума посебно ће се у 1959 години настојати:

(1) на повећању површина које ће се пошумити нарочито тополама, као и на проширивању и побољшању радова на мелиорацији шикара и деградираних шума;

(2) на проширивању и систематској примени мера савремене неге шума, нарочито у правцу побољшања лишћарских шума уношењем четињара, као и на унапређивању мера заштите и чувања шума;

(3) на даљим радовима на утврђивању стања шумског фонда (уређивање шума и инвентаризација) и испитивању прираста шума.

2. Са повећаним улагањима у шумарство, обезбедиће се у 1959 години даље техничко опремање шумске производње, а нарочито бржа изградња шумских комуникација. Допунским средствима из Општег инвестиционог фонда и из фондова за унапређење шумарства народних република треба да се осигура пре свега изградња сталних комуникација за отварање неприступачних и недозвољно отворених шума у којима се налазе веће сечиве резерве дрвета, док се изградња унутрашњих меких шумских путева и других лакших комуникација, које служе на првом месту савременом гајењу шума, може вршити у организацији шумских газдинстава и на терет трошкова редовног одржавања шума.

При изградњи шумских комуникација које ће трајно служити и јавном саобраћају, за трошкове градње треба, поред средстава додељених шумарству, употребити и средства путних фондова и непосредно заинтересованих организација и установа, као и допунска средства из буџета народних република и срезова

3. Да би се обезбедило рационалније и економичније привређивање у шумарству, шумска газдинства треба 1959 године да развијају што ширу активност на коришћењу сопствених шумских производа, на узпредном искоришћавању шума на бази узгојних сеча, на привременом пољопривредном коришћењу земљишта, ситној режиској експлоатацији шума итд.

4. У 1959 години ће се наставити са даљим проширивањем кооперативних односа између индивидуалних власника шума и задружних организација. За ову сврху користиће се средства фондова за унапређење шумарства која се формирају доприносом из прихода остварених сечом шума индивидуалних власника. Ова средства могу се употребљавати и за финансирање јавне шумарске службе коју врше народни одбори и шумска газдинства у име народних одбора.

5. У 1959 години предвиђа се укупна сеча шума од око 17,4 милиона m^3 бруто масе према 17,2 милиона m^3 у просеку 1957/1958 године. Притом сеча четинара од око 4,4 милиона m^3 треба да се смањи у односу на годишњи просек 1957/58 године за око 100 хиљада m^3 .

У шумама у друштвеној својини предвиђа се сеча од око 12,5 милиона m^3 бруто масе, што је за око 400 хиљада m^3 више него у просеку 1957/58 године. До оваког повећања сече долази углавном услед даљег проширивања експлоатације од стране социјалистичких организација, која се повећава од 9,6 милиона m^3 у годишњем просеку 1957/58 године на око 9,9 милиона m^3 , или за 3% у 1959 години.

6. Као резултат пораста сече шума у друштвеној својини предвиђа се пораст производње дрвета за индустријску прераду од 5,2 милиона m^3 у годишњем просеку 1957/58 на око 5,7 милиона m^3 , или за 10% у 1959 години.

Побољшање структуре производње односно потрошње индустриског дрвета остваривано претходних година треба да се настави и у 1959 години, тако да потрошња четинарске обловине за резање остане приближно на нивоу претходне две године, док би потрошња лишћарске обловине за резање, фурнир и љуштење порасла од 1,5 милиона m^3 у годишњем просеку 1957/58 на око 1,8 милиона m^3 у 1959 години.

Код дрвета за хемиску прераду очекује се у 1959 години производња од око 1,8 милиона m^3 . Тиме

она треба да премашти ниво из 1957 године за око 7%, а ниво из 1958 године за 35%.

Потрошња техничког дрвета у друштвеном сектору привреде од око 1,2 милиона m^3 и производња огревног дрвета дрвно-индустријских комбината и шумских газдинстава од око 2,3 милиона m^3 — остају у 1959 години на нивоу претходне две године.

7. У циљу обезбеђења предвиђеног обима сече шума и шумске производње, народне републике ће и у 1959 години извршити распоред сеча у шумама у друштвеној својини и предузети потребне мере за правилну експлоатацију шума индивидуалних власника и развој слободног промета индустриско-техничког дрвета.

8. У циљу правилног распореда сече шума, спречавања прекомерног искоришћавања сечина, даљег побољшања службе заштите и очувања шума и ограничавања бесправних сеча у шумама — у 1959 години наставиће се са даљим јачањем управних и инспекционих органа народних република и срезова и лугарске службе шумских газдинстава и народних одбора општина.

9. Да би се обезбедило систематско дугорочно унапређивање шумарства и дрвне индустрије, а нарочито што рационалније коришћење расположивих дрвених маса и сталан пораст домаће потрошње и извоза производа од дрвета, као и да би се осигурало извршење радова и производних задатака предвиђених Друштвеним планом привредног развоја Југославије 1957—1961 године — Савезно извршно веће ће проучити стање ових области привреде, а посебно:

— смернице дугорочног развоја ових привредних области и мере сталног унапређивања и усклађивања шумске и дрвно-индустријске производње с обзиром на шумску сировинску базу;

— систем организације и методе привређивања шумских газдинстава (шумарија);

— питање продајних цена производа експлоатације шума и дрвне индустрије, као и цена дрвета на пању (шумских такса);

— начин финансирања и обим инвестиција а нарочито средстава за изградњу шумских комуникација и развој дрвне индустрије којима треба да се осигура извођење обима и распореда сече шума и реализација шумске и дрвно-индустријске производње предвиђених Друштвеним планом привредног развоја Југославије од 1957—1961 године.

На основу овога Савезно извршно веће ће предложити, односно донети одговарајуће прописе и мере.

Глава XIV

Саобраћај

1. У 1959 години предвиђа се бржи пораст обима саобраћајних услуга него у 1958 години. Овоме ће допринети даљи развој индустрије и предвиђени бржи пораст пољопривредне производње, као и даљи пораст међународне робне размене.

На основу предвиђеног кретања привреде и стања саобраћајних капацитета предвиђа се следеће кретање обима саобраћајних услуга по грамама саобраћаја:

	1957	1958	1959
	1956	1957	1958
Саобраћај — укупно	116,0	105,7	107,5
— робни	117,3	104,0	108,1
— путнички	113,1	108,7	104,8
— поштанско-телеграфско- — телефонски	113,1	111,9	109,2
511 — Железнички	111,3	100,9	105,1
512 — Поморски	125,5	112,0	109,5
513 — Речни	139,1	109,7	110,3
514 — Ваздушни	107,3	115,2	105,9
515 — Друмски	148,6	131,2	121,7

Темпо пораста саобраћаја по гранама и у 1959 години углавном одговара смерницама развоја саобраћајних грана према Друштвеном плану привредног развоја Југославије од 1957 до 1961 године. При томе се и даље предвиђа бржи пораст друмског, а у мањој мери пораст речног и поморског саобраћаја. Предвиђа се да ће и пораст обима железничког саобраћаја у 1959 години бити бржи него у 1958 години, али блажи него код напред наведених грана саобраћаја, јер се рачуна да ће се и у 1959 години наставити тенденција бржег пораста потражње услуга у превозу робе и путника друмским, а у извесној мери и речним саобраћајем. Поштанско-телеграфско-телефонски саобраћај, у складу са општим развојем привреде и повећањем потреба становништва, наставиће убрзано повећање обима својих услуга и у 1959 години.

Оваквом кретању саобраћаја допринеће и предвиђена измена постојећег система и нивоа саобраћајних, а посебно железничких тарифа.

Нови односи између транспортних тарифа омогућиће бољу координацију појединих грана саобраћаја, правилнији расподелу робе и путника на поједине гране саобраћаја и побољшање пословања саобраћајних предузећа.

2. У 1959 години предвиђа се повећање броја запосленог особља у саобраћају за 3,5% у односу на број запослених у 1958 години. Очекује се да се продуктивност рада у саобраћају у 1959 години повећа просечно за 3,8%.

Већи пораст продуктивности рада од просечног очекује се у свим гранама саобраћаја изузев у железничком, с обзиром да се у осталим гранама саобраћаја реконструкција и модернизација средстава врши релативно бржим темпом него у железничком саобраћају.

3. Укупним бруто инвестицијама предвиђеним за саобраћај у 1959 години, у износу од 97 милијарди динара, омогућиће се да саобраћај и даље прати кретање и развој привреде и подмирује најважније потребе у саобраћајним услугама.

Тежиште инвестиционе изградње остаје и у 1959 години на даљем проширењу возног и пловног парка, при чему се предвиђа повећање улагања за набавку железничких путничких возила и локомотива, као и за пловне објекте речног саобраћаја. Код набавке возила за друмски саобраћај средстава треба усмеравати и на проширење капацитета градског саобраћаја.

Известан пораст улагања предвиђа се и за изградњу железничких пруга као и за изградњу речних пристаништа, док су укупна средства предвиђена за саобраћајну мрежу у 1959 години нижа него у 1958 години.

Предвиђена структура инвестиција за саобраћајну мрежу, чворове, пристаништа и остале грађевинске објекте, има за циљ брже отклањање сметњи које привреди причињава неразвијена саобраћајна мрежа, и то како новоградњом тако и реконструкцијама.

Инвестиције за изградњу поморске трговачке морнарице треба да обезбеде пуштање у саобраћај око 45.000 БРТ нових бродова за прекоморску и обалну путничку пловидбу, као и даљи наставак изградње поморске трговачке флоте. Улагањем у пловна средства речног саобраћаја у 1959 години постиже се пуштање у саобраћај око 6.800 КС бродова-тегљача и око 40.000 тона носивости новог товарног простора.

У оквиру проширења, реконструкције и модернизације саобраћајне мреже, у 1959 години се предвиђа: успостављање саобраћаја на прузи Титоград—Бар изградњом такозване шинске везе и довршење и предаја у јавни саобраћај пруге од Ресника до Вреоца; настављање изградње и предаја у саобраћај извесних деоница путне магистрале од Београда до Ђевђелије и деоница Јадранског пута, као

и оспособљавање за саобраћај првих оперативних обала у луци Бар.

Са инвестиционим улагањем у 1959 години и са извршеним радовима у 1957 и 1958 години оствариће се око 58% инвестиција предвиђених за саобраћај Друштвеним планом привредног развоја Југославије од 1957 до 1961 године, рачунајући досадашња улагања и улагања у 1959 години по ценама из 1956 године. Наведено извршење инвестиција од око 58%, рашчлањено по појединим врстама саобраћајних средстава и гранама саобраћаја, је следеће:

	— у процентима
Саобраћај — укупно	57,9
Саобраћајна мрежа	52,3
Возна и пловна средства	56,5
Остали објекти	65,4
Железнички саобраћај	51,2
Поморски саобраћај	58,1
Речни саобраћај	40,8
Ваздушни саобраћај	58,6
Друмски саобраћај	76,3
Поштанско-телеграфско-телефонски саобраћај	58,9

4. У циљу обезбеђења несметаног обављања путничког саобраћаја, из савезног буџета се осигуравају дотације речном, ваздушном и поморском саобраћају, у укупном износу до 2.490 милиона динара. Предвиђа се да се из средстава буџета народних република осигурају дотације за локалне пруге поморског саобраћаја.

Глава XV

Трговина, угоститељство и туризам

1. У 1959 години очекује се даљи пораст обима робног промета у свим гранама трговине на основу предвиђеног пораста робних фондова за потребе личне потрошње и репродукције, а исто тако и као резултат досадашњих улагања у основне и обртне фондове трговине.

Притом се оцењује да ће робни промет у трговини на мало у 1959 години порасти просечно за око 13%. Промет трговине на велико треба такође значајније да порасте и поред тога што ће се у 1959 години предузимати мере за скраћивање пута робе од произвођача до потрошача и за ограничавање непотребног посредовања у трговини.

2. У циљу потпунијег и равномернијег снабдевања градова и индустријских центара прехранбеним производима, нарочито пољопривредног порекла, наставиће се и у 1959 години са спровођењем мера за бољу организацију тржишта и целисходније функционисање трговинске мреже за промет ових производа.

Бржем порасту животног стандарда, пре свега градског становништва, треба да допринесе и модернизација постојећих и изградња технички опремљених нових објеката за продају прехранбених производа. Том истом циљу треба да послужи модернизација постојећих и изградња нових конзумно-прерађивачких капацитета (пекара, млекара, клиница, тржница) у већим градовима и индустријским центрима, што ће се постићи повећањем и ефикаснијим улагањем средстава народних одбора. Даљом набавком савремених техничких средстава за транспорт, манипулацију и чување робе као и увођењем механизације треба да се убрза и усаврши процес квалитетног услуживања у трговини.

3. На даље сређивање тржишта и на стабилизацију цена пољопривредних производа битно ће утицати изградња магацина за смештај житарица и силоса, као и изградња савремених магацина за смештај и чување осталих прехранбених производа (са расхладним уређајима) у потрошачким местима и производним центрима, која ће се са убрзаним темпом наставити и у 1959 години. За обезбеђење

ове изградње предвиђен је одговарајући део средстава и у Општем инвестиционом фонду.

4. Унапређењу тржишта индустријских производа посветиће се и у 1959 години одговарајућа брига како би се проширеним асортиманом производа и квалитетнијим услугама боље задовољиле потребе потрошача и побољшали услови живота радних људи, нарочито у градовима и индустријским местима.

5. Да би се обезбедила средства за проширење и модернизацију капацитета потребних трговина за обављање увећаног промета и културнијег услуживања потрошача у 1959 години нужно је спроводити обједињавање расположивих инвестиционих средстава трговинских организација и њихово улагање у приоритетне намене трговине према специфичним потребама локалних заједница. Таква улагања стимулисаће се и даље средствима Општег инвестиционог фонда која се предвиђају у већем обиму него у претходној години.

6. У 1959 години предвиђа се да ће промет у угоститељству порастати за око 7% према 1958 години. Пораст промета заснива се на даљем повећању личне потрошње и опште привредне активности у земљи, као и на даљем повећању промета туриста из иностранства.

У 1959 години треба одлучније настојати на увођењу нових и савремених форми пословања у угоститељству.

Отварањем савремених ресторана за друштвену исхрану и увођењем система самопослуживања, угоститељство треба да квалитетнијом храном уз повољније цене прошири круг потрошача који користе услуге исхране у угоститељству.

Средства за инвестиције у 1959 години употребиће се у првом реду за реконструкцију и модернизацију постојећих угоститељских објеката, за изградњу нових објеката, као и за набавку опреме и техничких средстава за механизацију рада.

7. У 1959 години предвиђа се даљи пораст како домаћег тако и иностраног туристичког промета.

У циљу унапређења туризма у 1959 години предвиђају се повећана улагања у изградњу и модернизацију основних комуналних и других објеката у важнијим туристичким местима.

Повећање промета у туризму омогућиће се даљим проширењем смештајних капацитета. Исто тако се предвиђају повећана улагања друштвених и привредних организација у циљу проширења мреже јевтинијих објеката за одмор радних људи и омладине. У те сврхе заједница ће и у 1959 години дати посебна средства.

Овим улагањима побољшаће се услови боравка у туристичким местима, што ће бити од значаја за повећање туристичког промета, посебно иностраног.

Глава XVI Занатство

1. У области занатства предвиђа се за 1959 годину следећи обим производње и услуга:

	у милијардама динара		у текућим ценама	
	1957	1958	1959	1958
Укупно	205,9	231,9	249,9	107,8
у томе:				
друштвено				
занатство	124,4	145,6	160,1	110,0
индивидуално				
занатство	81,5	86,3	89,8	104,0

2. За остварење увећаног обима производње и услуга у 1959 години, предвиђају се инвестициона

улагања у износу од 6 милијарди динара. Са овим улагањима, и улагањима извршеним у 1957 и 1958 години треба да се реализује око 76% од бруто инвестиционих улагања предвиђених за период од 1957 до 1961 године. Народни одбори и привредне организације као главни носиоци инвестиционих улагања у области занатства треба да политику инвестирања првенствено оријентишу на:

— улагања за проширење мреже услужних занатских капацитета, путем оснивања нових и савремених занатских радњи;

— модернизацију постојећих друштвених занатских привредних организација првенствено у грани грађевинских заната и оних занатских привредних организација које се претежно баве вршењем услуга, што у крајњој линији треба да допринесе стабилизацији тржишта и подизању животног стандарда.

3. У циљу остварења пораста обима производње и услуга предвиђеног у Друштвеном плану привредног развоја Југославије од 1957 до 1961 године, неопходно је да се у 1959 години повећа број запослених у занатству у односу на 1958 годину. За задовољење потреба у квалификованој радној снази потребно је поред редовног школовања ученика у привреди, питање повећања броја квалификованих радника у занатству решавати и масовнијим изучавањем заната путем приучавања, нарочито у грани грађевинских заната. Истовремено треба интензивније организовати разне курсеве и семинаре за стручно усавршавање постојећих квалификованих и висококвалификованих радника.

ЧЕТВРТИ ДЕО РЕЖИМ ФОНДОВА И МЕРЕ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПЛАНА

Глава XVII

Инвестиције и фондови

1.

Употреба средстава фондова

1. Средства која остваре у 1959 години фондови федерације, као и фондови народних република, аутономних јединица, срезова и општина основани савезним прописима, могу се трошити у тој години, и то:

- а) 70% од средстава фондова за кредитирање станбене изградње;
- б) 60% од средстава фондова за унапређење пољопривреде и фондова за кадрове у привреди;
- в) 40% од средстава свих осталих фондова, сем друштвених инвестиционих фондова и фондова за унапређивање шумарства.

Изузетно од одредбе претходног става могу се у 1959 години трошити у пуном износу средства остварена у тој години, и то:

- а) средства Општег инвестиционог фонда;
- б) средства друштвених инвестиционих фондова народних република, срезова и општина када се употребљавају за давање привредним организацијама зајмова за обртна средства;
- в) средства ватрогасних фондова;
- г) дотације дате фондовима у 1959 години;
- д) анuitети који се уплаћују у друштвене инвестиционе фондове политикотериторијалних јединица на име исплате инвестиционих зајмова датих из средстава федерације.

2. Средства друштвених инвестиционих фондова остварена у току ранијих година могу се употребљавати за давање зајмова за инвестиције привредним организацијама, и то за инвестиције у основна средства највише до 75% а за формирање обртних средстава најмање 25% од укупног износа тих средстава.

Савезно извршно веће може прописати да су и привредне организације, банке, штедионице, државни осигуравајући заводи и установе са самосталним финансирањем дужни да када троше новчани део фонда основних средстава односно фонда за једничке потрошње за замену основних средстава односно за инвестициона и друга улагања, сагласно прописима о коришћењу тих средстава, истовремено из тих средстава пренесу у овој фонд обртних средстава одговарајући износ или да издвоје као резерву коју у току године могу користити као обртна средства.

Прописе из претходног става Савезног извршног већа може донети за све привредне организације и друге организације и установе из претходног става или за поједине групе.

Одредба става 1 ове тачке не односи се на:

- а) средства Општег инвестиционог фонда;
- б) средства републичког инвестиционог фонда;
- в) средства друштвених инвестиционих фондова која се дају за учествовање у трошковима инвестиција или за гарантне износе по зајмовима одобрених из Општег инвестиционог фонда;
- г) средства дотација која друштвени инвестициони фондови добијају од федерације.

3. Средства општинских фондова за кредитирање станбене изградње која се могу трошити по одредбама тачке 1 овог одељка могу се употребљавати и за давање зајмова за изградњу и проширење школских зграда за обавезно осмогодишње школовање.

4. До доношења посебних прописа о установама са самосталним финансирањем, овлашћује се Савезно извршно веће да доноси прописе о потпуном или делимичном ограничавању употребе средстава њихових фондова.

Одредба претходног става не односи се на здравствене установе.

5. Државни органи и установе, привредне и друштвене организације, установе са самосталним финансирањем, банке и штедионице, као и привредне коморе и стручна удружења уплатиће као приход федерације 25% од средстава која користе за изградњу административних и управних зграда.

Одредба претходног става не односи се на изградњу која се врши за потребе Југословенске народне армије, судова и Савезног извршног већа.

Овлашћује се савезни државни секретар за послове финансија да по потреби доноси ближе прописе за спровођење одредаба ове тачке.

6. До доношења закона о фондовима основаних савезним прописима Савезно извршно веће може доносити прописе о управљању и употреби средстава тих фондова.

Овлашћује се Савезно извршно веће да може доносити прописе о усмеравању употребе средстава фондова политичко-територијалних јединица и средстава привредних организација ради извршења задатака предвиђених у овом плану а у складу са Друштвеним планом привредног развоја Југославије од 1957—1961 године.

2.

Фондови народних република и срезова за унапређивање привредних области

Одређују се проценти за издвајање и уплативање прихода у фондове за унапређивање појединих привредних области народних република и срезова, и то:

1. за републички фонд за унапређивање пољопривреде и фонд аутономне јединице за унапређивање пољопривреде — део пореза на доходак од пољопривреде који се одређује републичким друштвеним планом;

2. за срески фонд за унапређивање пољопривреде;

а) 55% од прихода од такса на оруђа за производњу (казани за печење ракије, вршалице, воденице и млинови) и на хибридне винограде;

б) 100% од прихода од таксе на радну стоку;

3. за срески фонд за унапређивање шумарства може се за подручје народне републике издвојити највише 40% од цене дрвета на пању и прихода од споредних шумских прихода и наплаћених шумских штета. Друштвеним планом народне републике одређиће се стопе доприноса фондовима по срезима.

3.

Општи инвестициони фонд

1. Средства Општег инвестиционог фонда обрађују се:

а) од прихода који по савезним прописима о друштвеним инвестиционим фондовима и другим савезним прописима припадају Општем инвестиционом фонду;

б) од прихода од доприноса из дохотка привредних организација који припада федерацији у висини од 24% од тога доприноса;

в) од прихода од иностраних средстава који буду остварени у 1959 години, а потичу из зајмова у иностранству и других иностраних аранжмана који су посебним одлукама намењени за финансирање инвестиција.

2. Средства Општег инвестиционог фонда употребитиће се:

А) за инвестиције за основна средства укупно 226.000 милиона динара, и то:

а) у области индустрије и рударства	117.000 мил. дин.
у томе:	
војна индустрија	3.000 " "
б) у области пољопривреде	50.800 " "
в) у области шумарства	1.400 " "
г) у области грађевинарства	4.000 " "
д) у области саобраћаја	36.000 " "
ђ) у области трговине, угоститељства и туризма	7.000 " "
е) за остале инвестиције	9.800 " "

Б) за давање зајмова за обртна средства укупно 24.000 милиона динара.

3. Ако није друкчије одређено одредбама овог плана, Југословенска инвестициона банка употребитиће средства за претходне тачке:

а) за извршавање својих обавеза по раније закљученим уговорима о зајмовима из средстава Општег инвестиционог фонда;

б) за извршавање обавеза по закљученим уговорима о зајмовима чије је финансирање започето из дотација датих из средстава федерације и настављено из средстава Општег инвестиционог фонда;

в) за одобравање зајмова по раније објављеним конкурсима;

г) за одобравање нових зајмова за реконструкције, довршавање и изградњу нових објеката привремено оним зајмотражиоцима који својом инвестиционом изградњом доприносе извршавању производних и других задатака Друштвеног плана привредног развоја Југославије од 1957—1961 године.

4. По претходној сагласности Савезног извршног већа, Југословенска инвестициона банка може неискоришћена средства Општег инвестиционог фонда одређена овим планом за инвестиције у појединим областима и гранама односно за поједине намене, употребити за инвестиције одређене у другим областима и гранама односно за друге намене предвиђене овим планом.

5. Овлашћује се Савезно извршно веће да може утврдити смернице и оквире средстава до којих

Југословенска инвестициона банка и друге банке које одобравају инвестиционе зајмове из средстава федерације могу са инвеститорима уговорати инвестиционе зајмове за поједине намене сагласно Друштвеном плану привредног развоја Југославије од 1957 до 1961 године.

6. Средства Општег инвестиционог фонда предвиђена за инвестиције у области индустрије и рударства, Југословенска инвестициона банка употребиће првенствено:

а) за извршење својих обавеза у смислу одредаба тачке 3) под а), б) и в) овог одељка, уколико овим планом није другачије одређено;

б) за давање нових зајмова за намене које одреди Савезно извршно веће ради остваривања најважнијих производних задатака у области индустрије и рударства одређених Друштвеним планом привредног развоја Југославије од 1957—1961 године;

в) за давање нових зајмова за инвестиције у циљу унапређивања привредног развоја привредно неразвијених подручја сагласно одредбама главе VIII Друштвеног плана привредног развоја Југославије од 1957 до 1961 године, и то: на територији Аутономне Косовско-метохиске Области до износа од 1.580 милиона динара; на територији Народне Републике Македоније до износа од 4.200 милиона динара и на територији Народне Републике Црне Горе до износа од 3.800 милиона динара. Ближу намену за давање ових зајмова одобриће Савезно извршно веће на предлог републичког извршног већа.

7. Средства Општег инвестиционог фонда предвиђена за инвестиције у области пољопривреде Југословенска инвестициона банка односно Југословенска пољопривредна банка употребиће првенствено, и то:

а) износ од 4.000 милиона динара — за мелиорационе радове одређене Законом о финансирању изградње хидросистема Дунав—Тиса—Дунав, а износ од 3.800 милиона динара за мелиорационе радове одређене Законом о финансирању мелиорационих радова и за неке друге инвестиције у пољопривреди у НР Македонији;

б) износ од 2.500 милиона динара за хидро-мелиорационе радове, агро-мелиорације и друге инвестиције у пољопривреди на подручју Аутономне Косовско-метохиске Области;

в) износ од 300 милиона динара за инвестиције у пољопривреди на подручју НР Црне Горе;

г) износ од 1.500 милиона динара за кредитирање задруга у циљу кооперације са индивидуалним пољопривредним произвођачима ради унапређивања пољопривредне производње;

д) за давање нових зајмова ради даље механизације пољопривреде и повећања сточарске производње, за плантажне засаде (воћњаке, винограде и хмељанике), за смештај и прераду пољопривредних производа код пољопривредних организација, као и за комплексну изградњу пољопривредних произвођачких организација.

8. Средства Општег инвестиционог фонда предвиђена за инвестиције у области шумарства употребиће Југословенска инвестициона банка за финансирање инвестиција у овој области само у границама створених обавеза по закљученим уговорима о зајмовима из 1957 и 1958 године.

9. Средства Општег инвестиционог фонда предвиђена за инвестиције у области грађевинарства употребиће се за набавку механизације за извођење грађевинских радова на изградњи канала Дунав—Тиса—Дунав највише до износа од 2.100 милиона динара, а остатак средстава за финансирање набавке механизације за потребе грађевинских предузећа.

10. Средства Општег инвестиционог фонда предвиђена за инвестиције у области саобраћаја

Југословенска инвестициона банка употребиће у следеће сврхе:

а) износ од 23.200 милиона динара за финансирање без обавезе враћања изградње нових и нормализацију постојећих железничких пруга, за изградњу, реконструкције и проширење речних пристаништа, поморских лука од општег југословенског значаја које одреди Савезно извршно веће и других саобраћајних објеката, регулацију пловних путева, изградњу путева од општег југословенског значаја, за набавку речних путничких бродова, као и за студије и пројекте у саобраћају;

б) износ од 12.800 милиона динара за давање инвестиционих зајмова за изградњу поморских бродова, вучних, товарних, и техничких пловних средстава у речном саобраћају, као и за набавку железничких возила.

Из средстава за финансирање изградње без обавезе враћања наведених у свој тачки под а), Југословенска инвестициона банка обезбедиће износ од 1.500 милиона динара за изградњу путева од општег југословенског значаја на територији НР Македоније: 4.100 милиона динара за изградњу путева, железничких пруга и поморских лука на територији Народне Републике Црне Горе и 1.000 милиона динара за изградњу путева и железничких пруга на територији Косовско-метохиске Области.

11. Средства Општег инвестиционог фонда предвиђена за инвестиције у области трговине, угоститељства и туризма Југословенска инвестициона банка употребиће за финансирање изградње магацина и силоса за смештај житарица и држачних материјалних резерви, за давање зајмова за изградњу магацина за смештај прехранбених производа, модернизацију постојећих и изградњу нових конзумно-прерађивачких капацитета (пекара, млекара, кланица, тржница), реконструкцију и изградњу угоститељских капацитета, изградњу комуналних објеката у важним туристичким центрима као и за набавку савремене опреме и транспортних средстава за потребе трговине, угоститељства и туризма.

Из средстава предвиђених за инвестиције у овој области привреде Југословенска инвестициона банка обезбедиће износ од 250 милиона динара за давање зајмова за унапређење исте намене на територији Народне Републике Македоније, у смислу одредаба главе VIII Друштвеног плана привредног развоја Југославије од 1957 до 1961 године.

12. Средства Општег инвестиционог фонда предвиђена у тачки 2 под А) алинеја е) ове главе плана Југословенска инвестициона банка употребиће за давање зајмова за набавку друшких возила и опреме сериске производње до износа од 1.000 милиона динара и за изградњу рударских станова до износа од 1.000 милиона динара.

13. Средства Општег инвестиционог фонда предвиђена у тачки 2 под А) алинеја е) ове главе плана по одбитку износа из претходне тачке Југословенска инвестициона банка употребиће, и то:

а) за давање дотација друштвеним инвестиционим фондovima Народне Републике Македоније 2.280 милиона динара и Аутономне Косовско-метохиске Области 1.350 милиона динара;

б) за давање зајмова друштвеним инвестиционим фондovima политичко-територијалних јединица као и за намене које одреди Савезно извршно веће.

Средства дотација из претходног става под а) употребиће се сагласно друштвеним плановима корисника дотације, а у складу са Друштвеним планом привредног развоја Југославије од 1957—1961 године. Ближу намену и начин коришћења ових средстава, на предлог републичких извршних већа, приписује Савезно извршно веће.

14. За инвестиционе зајмове који се одобравају из средстава федерације у циљу унапређивања

привредног развоја на територији НР Македоније, НР Црне Горе и Аутономне Косовско-метохијске Области, сагласно одредбама главе VIII Друштвеног плана привредног развоја Југославије од 1957 до 1961 године, корисници зајмова нису обавезни да полажу прописани износ учешћа у трошковима инвестиција.

Инвеститори из претходног става нису обавезни да полажу износ прописаног учешћа ни за остале зајмове које по условима који важе за те зајмове добију у 1959 години или су их добили у ранијим годинама из Општег инвестиционог фонда. Тај износ даће се инвеститорима у виду зајма из средстава Општег инвестиционог фонда предвиђених у тачки 2 под А) алинеја е) ове главе плана.

За зајмове које инвеститори из ове тачке добијају у 1959 години или су их добили у ранијим годинама из Општег инвестиционог фонда гарантни износ обезбедиће се из средстава Општег инвестиционог фонда предвиђених у тачки 2 под А) алинеја е) ове главе плана.

Износ зајма из ст. 1 ове тачке као и средства гарантног износа из ст. 3 ове тачке које банка употреби за наплату гарантованих обавеза за те зајмове урачунаће се у укупан износ средстава који се даје тим инвеститорима у смислу одредбе главе VIII Друштвеног плана привредног развоја Југославије од 1957—1961 године.

Одредбе ст. 1, 3 и 4 ове тачке односе се и на зајмове из тач. 3 под б) овог одељка.

15. Ануитети за зајмове који су одобрени из средстава федерације и Општег инвестиционог фонда на територији НР Македоније, НР Црне Горе и Аутономне Косовско-метохијске Области почев од 1953 године до краја 1958 године уплаћиваће се до коначне исплате тих зајмова у друштвене инвестиционе фондове НР Македоније, НР Црне Горе и Аутономне Косовско-метохијске Области.

16. Средства Општег инвестиционог фонда предвиђена за давање зајмова за обртна средства привредних организација даваће Југословенска инвестициона банка односно Југословенска пољопривредна банка зајмотражницима којима је дала инвестициони зајам за основна средства или којима су дати инвестициони зајмови из дотација Општег инвестиционог фонда друштвеним инвестиционим фондовима политичкотериторијалних јединица.

17. Средства Општег инвестиционог фонда предвиђена овим друштвеним планом за давање нових зајмова као и средстава тога фонда предвиђена за финансирање објеката по раније закљученим уговорима о зајмовима чија изградња није отпочела, може Југословенска инвестициона банка употребити у 1959 години кад Савезно извршно веће, сагласно кретањима у привреди, донесе одлуку о делимичној или потпуној употреби тих средстава.

18. Овлашћује се Савезно извршно веће да може одредити ближе смернице за коришћење средстава Општег инвестиционог фонда одређених овим планом, као и одредити поједине објекте у оквиру области, грана и намена за које ће Југословенска инвестициона банка обезбедити средства за давање инвестиционих зајмова.

4.

Инвестициони фондови срезова и општина

1. Поред прихода који по савезним прописима припадају средским и општинским инвестиционим фондовима, за 1959 годину одређују се следећи приходи ових фондова:

а) за средске инвестиционе фондове 12% од прихода од пореза на доходак од пољопривреде;

б) за општинске инвестиционе фондове:

аа) 42% од прихода од општинског приреза на приходе од пољопривреде, узимајући за основицу

обрачуна износ добивен применом стопе општинског приреза од 4%.

Ако је стопа општинског приреза на приходе од пољопривреде већа од 4%, разлику између износа обрачуна по претходном ставу и износа обрачуна по тој вишој стопи приреза распоређује општински народни одбор у буџет и у друштвени инвестициони фонд;

бб) 45% од прихода од такса на оруђа за производњу (казани за печење ракије, вршалице, боднице и млинови), и на хибридне винограде.

2. Приходи средских инвестиционих фондова који потичу од наплаћеног пореза на доходак од пољопривреде употребљаваће се искључиво за инвестиције у пољопривреду.

3. Средства инвестиционих фондова општина која потичу од уплате 42% од обавезног општинског приреза на приходе од пољопривреде и 45% од такса на оруђа за производњу и хибридне винограде употребљаваће се искључиво за инвестиције за унапређење привреде села на подручју општине.

4. Из доприноса из дохотка привредних организација који припада друштвеним инвестиционим фондовима општина, срезова и народних република припада друштвеном инвестиционом фонду општине најмање 15%.

Глава XVIII

Кредитни биланс

1. Краткорочне кредите одобраваће банке у оквиру општег кредитног биланса који сачињава Народна банка.

Општи кредитни биланс Народне банке одобрава Савезно извршно веће.

2. Савезно извршно веће може одређивати посебне услове за поједине кредите и зајмове.

Глава XIX

Доприноси буџетима из личног дохотка

Из доприноса буџетима из личног дохотка радника припада буџету општине најмање 10%.

Друштвеним плановима народних република, аутономних јединица и срезова одредиће се проценат учешћа њихових буџета у доприносу буџетима из личног дохотка радника по одбитку дела доприноса који припада буџету више политичкотериторијалне јединице и буџету општина по одредбама претходног става.

Глава XX

Савезни буџет

Укупни расходи Савезног буџета износе 381.090 милиона динара.

Из средстава Савезног буџета употребиће се 32.000 милиона динара за исплату учешћа народних република у порезу на промет и 78.600 милиона динара за унапређивање привредних области, за регресе и дотације у привреди и за изравнање разлике у ценама у пословању са иностранством.

Буџетска резерва Савезног буџета износи 10.000 милиона динара.

Из средстава учешћа у савезном порезу на промет:

— Народна Република Србија издвојиће 1.000 милиона динара у републички фонд вода и 1.000 милиона динара за фонд за путеве;

— Народна Република Босна и Херцеговина издвојиће 650 милиона динара у фонд за путеве;

— Народна Република Македонија издвојиће 350 милиона динара у фонд за путеве.

Од укупних савезних прихода савезном буџету припада:

1. 100% од пореза на промет који припада федерацији;

2. 59,6% од доприноса из дохотка привредних организација који припада федерацији;

3. 100% од доприноса буџетима из личних дохода радника који припада федерацији;

4. Остали приходи.

Из доприноса буџетима из личног дохотка радника припада федерацији 20% од тог доприноса.

Из средстава савезног буџета предвиђеног за потребе народне одбране, износ од 11.400 милиона динара може се употребити искључиво за обрачунавање извршених плаћања у иностранству на основу обрачуноског курса девиза.

Глава XXII

Нераспоређена средства и резерве

1.

Од свих нераспоређених прихода федерације, као и од других прихода одређених савезним прописима образују се привредне резерве федерације.

Средства из претходног става Савезно извршно веће може да употреби за извршење задатака предвиђених овим планом на основу посебних одлука Савезне народне скупштине.

2.

Општине, срезови, аутономне јединице и народне републике дужни су од свих прихода својих буџета издвајати 6% као буџетску резерву.

Средства буџетских резерви из претходног става могу се употребити за сврхе и на начин које одреди Савезно извршно веће.

Одредбе овог одељка не односе се на дотације које поједини буџети политичкотериторијалних јединица приме из буџета других политичкотериторијалних јединица, ако је из прихода из којих је дотација дата издвојена резерва из става 1 овог одељка.

3.

Средства буџетских резерви образованих по одредбама одељка 2 главе XXIV Савезног друштвеног плана за 1958 годину и Одлуке о износима које политичкотериторијалне јединице издвајају као буџетску резерву у 1958 години („Службени лист ФНРЈ“, бр. 16/58) могу се употребити у 1959 години за покриће буџетских расхода.

Глава XXIII

Мере за регулисање тржишта

1.

Савезно извршно веће односно орган кога оно овласти може:

а) одређивати највише продајне цене и начин формирања цена производа и услуга;

б) доносити прописе о евиденцији и контроли цена одређених производа и услуга;

в) прописивати тарифе за превоз робе и путника у поморском и ваздушном саобраћају, у путничком аутосаобраћају на међурепубличким линијама, у унутрашњој пловидби, поштанско-телеграфско-телефонске тарифе, као и доносити прописе о повластицама у саобраћају, о усклађивању саобраћајних тарифа и редова вожње;

г) утврђивати ниво цена и тарифа комуналне привреде, станарине, такса и пореза на промет које прописују политичкотериторијалне јединице а који су од утицаја на трошкове пословања привредних организација или на животни стандард радника и службеника;

д) утврђивати по народним републикама минималне количине сече дрвета на пању у шумама општенонародне имовине.

Овлашћују се народне републике да могу у својим друштвеним плановима утврдити највиши обим сече дрвета на пању.

2.

У циљу плаћања увоза робе и услуга у вези са инвестицијама, привредне организације могу користити највише 10% од дела амортизације који су овлашћене да користе по одредбама посебних савезних прописа, за набавку девиза на редовним састанцима девизних обрачуноских места, као и за плаћање девизама које по важећим прописима нису дужне продати Народној банци. Средства из других извора не могу се користити за ову сврху.

Одредбе претходног става односе се и на установе са самосталним финансирањем и то на средства за замену и допуну.

Комитет за спољну трговину у сагласности са Државним секретаријатом за послове финансија може предузећима појединих привредних грана или групама привредних организација повећати проценат из става 11, односно утврдити и друге изворе средства за набавку девиза на састанцима девизног обрачуноског места за сврхе из става 1.

Глава XXIII

Завршне одредбе

I

Друштвени планови општина, срезова и народних република треба да буду у складу са овим Планом и да, кроз структуру улагања и мере за развој привреде, друштвеног стандарда и личне потрошње на своје подручју допринесу да се остваре задаци и предвиђања овога Плана.

Планови привредних организација треба да буду у складу са циљевима и задацима овог Друштвеног плана као и планова народне републике, среза и општина. У ту сврху потребно је координирати рад привредних организација преко већа произвођача, привредних комора, стручних удружења, задружних и других организација.

II

Овај Друштвени план важи од 1 јануара 1959 године.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ САВЕЗНОГ ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА ЗА 1959 ГОДИНУ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за народну привреду

Бр. СНС (А) 62

24 новембар 1958 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за народну привреду Савезног већа Савезне народне скупштине на својим седницама одржаним на дан 18, 19, 20 и 21 новембра 1958 године претресао је Предлог савезног друштвеног плана за 1959 годину и усвојио га са извесним изменама и допунама.

Разматрајући предложени Друштвени план, Одбор је констатовао да се предвиђа даљи снажан успон наше привреде, као наставак изражених тенденција развоја у претходним годинама. Планом предвиђени развој усклађен је са задацима постављеним у Друштвеном плану привредног развоја од 1957—1961 године и претставља даљи корак у извршењу његових основних економско-политичких циљева.

Основне пропорције плана у погледу производње, националног дохотка и његове расподеле, затим у погледу инвестиција, личне и буџетске потрошње и привредних односа са иностранством, —

обезбеђују да се и при брзом развоју осигура неопходна стабилност привредних кретања. Водећи рачуна о свим тим односима, план предвиђа такве инвестиције које омогућују даљи развита, док уједно осигурава потребна средства за стабилан пораст реалних плата и животног стандарда трудбеника, као и за нормално развијање осталих облика потрошње.

Имајући у виду овакве карактеристике предложеног Друштвеног плана за 1959 годину, Одбор га је усвојио једногласно у начелу.

Приликом претресања Предлога плана у појединостима Одбор је учинио извесне измене и допуне које су имале за циљ да јасније обележе или истакну поједине задатке плана. Са овим изменама и допунама сложио се претставник Савезног извршног већа, и све су оне усаглашене са Одбором за народну привреду Већа произвођача.

Поред тога претставник Савезног извршног већа поднео је и амандман на неке делове плана. Амандманом се усклађују поједине бројке наведене у Предлогу плана са Предлогом буџета за 1959 годину. После претреса Одбор је једногласно усвојио предложени амандман.

На основу измена учињених од стране овог Одбора, као и на основу усвојеног амандмана, учињене су у Предлогу плана следеће измене и допуне:

Глава I став 8 (т. 1)

Први ред треба да гласи: „Повећати обим производње и национални доходак у ...“

Глава II

У Глави II одељак II „Расподела“ мењају се износи расхода друштвеног стандарда и државних органа и народне одбране и износ друштвене резерве, који су показани у табели на стр. 7 текста плана, и то:

а) уместо расхода друштвеног стандарда за 1959 годину у износу од 205,9 милијарди ставља се износ од 209,8 милијарди динара, а уместо индекса од 110,2 ставља се индекс 112,3;

б) уместо расхода државних органа и народне одбране за 1959 годину од 223,0 милијарде ставља се износ од 223,7 милијарди динара, а уместо индекса од 101,2 ставља се индекс 101,5;

в) уместо друштвене резерве и осталог од 97,9 милијарди за 1959 годину ставља се износ од 93,3 милијарде.

Глава III

После става 1 додаје се нова реченица, која гласи: „Потребно је настојати да се у извршењу овога плана не прекораче предвиђене пропорције у погледу обима инвестиција“.

Глава III тач. 7, алинеја (4)

После речи „шумарства“ додаје се: „поред средстава намењених узгоју и нези шума...“.

Глава V

У глави V — Буџети мењају се проценти из тачке 1, 6 и 7 ред, стр. 19, па се уместо 15% ставља 17% а уместо 10,5% ставља 12%.

У глави V — Буџети у табели у т. 2 у којој су показани расходи по Савезном буџету, мењају се износи расхода за 1959 годину и одговарајући индекси бројеви, и то:

а) уместо укупне суме расхода од 381.090 милиона ставља се износ од 392.950 милиона динара, а уместо индекса од 113,4, ставља се индекс 117,0;

б) уместо суме од 153.440 милиона расхода без расхода за народну одбрану и без дотација републикама, ставља се износ од 158.440 милиона динара, а уместо индекса од 129,4 ставља се индекс 133,6;

в) уместо суме од 54.432 милиона административних расхода, ставља се износ од 54.507 милиона динара, а уместо индекса од 113,9 ставља се индекс од 114,4;

г) уместо суме од 48.000 милиона регреса и дотације привреди ставља се износ од 47.925 милиона динара, а уместо индекса од 129,6 ставља се индекс од 129,4;

д) уместо суме од 20.000 милиона разлике на ценама у пословању са иностранством, ставља се износ од 25.000 милиона динара, а уместо индекса од 383,0 ставља се индекс од 479,2.

У глави V — Буџети, у т. 2 у ставу после табеле мењају се показане суме расхода, и то:

а) у трећем реду уместо износа од 34.849 милиона ставља се 39.849 милиона динара;

б) у петом реду уместо 6.625 милиона ставља се 6.700 милиона, а уместо 28.224 милиона ставља се 33.149 милиона динара;

в) у десетом реду уместо 946 милиона ставља се 895 милиона динара;

г) у тринаестом реду уместо 1.313 милиона ставља се 1.542 милиона динара;

д) у четрнаестом реду уместо 870 милиона ставља се 767 милиона динара.

Глава VI

У глави VI — Друштвене резерве, мења се износ резерве у тач. 2, на стр. 22, па се уместо 65 милијарди динара ставља 50 милијарди динара.

Глава IX. тач. 1, став 3

На крају овога става брише се тачка и додаје се „... а такође и у осталим подручјима где је мрежа тих школа недовољна“.

Глава XII. тач. 5

У глави XII, тач. 5, последњи став, уместо 2.400 треба да стоји 2.700.

Глава XIV, тач. 3

На крају 2 става додаје се: „са предвиђеним инвестицијама очекује се побољшање квалитета услуга у путничком саобраћају на главним линијама и у локалном превозу код индустријских центара“.

Глава XIV тач. 3, став 4, ред 4, после запете додаје се: „као побољшање транспортних услова на главним и транзитним пругама“.

Глава XIV тач. 3, став 6 и 7 реду после запете додаје се: „наставак радова на изградњи и проширењу лука и лучних уређаја...“

У глави XIV — Саобраћај, мења се висина буџетске дотације саобраћајним предузећима, показане у тач. 4, стр. 51, па се уместо 2.490 милиона динара ставља 2.410 милиона динара.

Глава XVII

У Глави XVII, одељак 2 „Фондови народних република и срезова за унапређивање привредних области“, иза тач. 3 додаје се тач. 4, која гласи:

„У среске ватрогасне фондове неће се уплаћивати ватрогасни допринос од пореза на доходак.“

У глави XVII, одељак 3 Општи инвестициони фонд, мења се проценат учешћа из тач. 1 под б), па се уместо 24% ставља 25,1%.

У глави XVII од 3 тач. 6 под в) у трећем реду одоздо овога става уместо цифре од 3.800 треба да стоји цифра од 3.950.

У глави XVII, одељак 3 тач. 10 под а) у четвртом реду после запете додају се речи: „за наставак радова на изградњи и проширењу капацитета...“

У глави XVII, одељак 4 „Инвестициони фондови срезова и општина“, мења се тач. 1, па се уместо досадашње тач. 1 ставља нова која гласи:

„1. Поред прихода који по савезним прописима припадају среским и општинским инвестиционим фондовима, за 1959 годину одређују се и ови приходи тих фондова:“

а) „за среске инвестиционе фондове део пореза на доходак од пољопривреде који се одреди републичким друштвеним планом;

б) за општинске инвестиционе фондове:

аа) део општинског приреза од пољопривреде који се одреди републичким друштвеним планом;

бб) 45% од прихода од такса на оруђа за производњу (казани за печење ракије, вршалице, воденице, млинови) и на хибридную лозу.“

У глави XVII, одељак 4 инвестициони фондови срезова и општина, тач. 3 бришу се речи: „42% од обавезног“.

Глава XX

У глави XX — „Савезни буџет“, уместо садашњег првог и другог става стављају се нови, који гласе:

„Укупни расходи Савезног буџета износе 392.950 милиона динара.

Из средстава Савезног буџета употребиће се:
— 38.860 милиона динара за исплату учешћа народних република у порезу на промет. Од овог износа исплатиће се: НР Србији 10.170 милиона, НР Хрватској 4.100 милиона, НР Словенији 3.270 милиона, НР Босни и Херцеговини 10.430 милиона, НР Македонији 6.400 милиона и НР Црној Гори 4.490 милиона динара;

— 83.525 милиона динара за унапређивање привредних области, за регресе и дотације привреди и за изравнање разлике у ценама у пословању са иностранством.“

У глави XX, у 4 ставу после одредаба за НР Македонију додаје се „НР Црна Гора издвојиће 100 милиона динара у фонд за путеве“.

У глави XX — Савезни буџет, у тач. 2 стр. 70, 14 ред, уместо 59,6% доприноса из дохотка привредних организација ставља се 63,7%.

Глава XXI

У глави XXI — Нераспоређена средства и резерве, брише се цео текст одељка 3.

Поред ових измена и допуна, у предлогу плана извршене су мање стилске и језичке коректуре.

Подносећи овај извештај, предлагемо да Дом усвоји Предлог савезног друштвеног плана за 1959 годину са учињеним изменама и допунама.

За известиоца одређен је народни посланик Шоти Пал.

За секретара

Илија Тепавац, с. р.

Претседник

Видое Смилевски, с. р.

Чланови:

Влајко Беговић с. р., Душан Богданов с. р., Димче Бојановски с. р., инж. Кармело Будихна с. р., Иван Буковић с. р., Радивоје Давидовић с. р., Тоне Фајфар с. р., инж. Војислав Јеленковић с. р., Момир Капор с. р., Вицко Крстуловић с. р., Милка Куфрин с. р., Воја Лековић с. р., Давид Нимани с. р., Анте Раос с. р., Шоти Пал с. р., Божо Томић с. р., инж. Јосип Змајић с. р.

VEĆE PROIZVOĐAČA

6-ta SEDNICA

OD 25 NOVEMBRA 1958 GODINE

S A D R Ž A J

Pre dnevnog reda:

- 1) Saopštenja;
- 2) Poslanička pitanja;
- 3) Obaveštenja o primljenim zakonskim predlozima i drugim aktima;
- 4) Utvrđivanje dnevnog reda;
- 5) Usvajanje hitnosti za Predlog zakona o izmeni Zakona o prometu zemljišta i zgrada.

Dnevni red:

- 1) Pretres Predloga zakona o izmeni Zakona o prometu zemljišta i zgrada;
- 2) Pretres Predloga saveznog društvenog plana za 1959 godinu.

Govornici: dr Leon Geršković, Viktor Stopar, ing. Anton Tribušon, Anton Krajcar, Branislav Ikonjić, Anton Petkovšek, Istvan Vig, Đorđe Gvozdenović (2 puta), Janez Kermavner (3 puta), Ivan Pavliško, Avdo Humo, Paula Humek, Vladimir Logar, Gregor Klančnik, Vesimir Potežica, Vojin Guzina i Grga Čupić.

PRETSEDAVAO

PRETSEDNIK

PAŠKO ROMAC

ZAPISNIČAR

MIĆUN JAUKOVIĆ

Početak u 9 č i 35 min

Pretsednik Paško Romac (Izborni srez Zrenjanin—Kikinda, AP Vojvodina, NR Srbija): Otvaram šestu sednicu Veća proizvođača Savezne narodne skupštine.

Zapisnik današnje sednice vodiće zapisničar narodni poslanik Mićun Jauković.

Molim zapisničara da pročita zapisnik prošle sednice.

Zapisničar Mićun Jauković (Izborni srez Travnik, NR Bosna i Hercegovina) čita zapisnik pete sednice Veća proizvođača od 28 oktobra 1958 godine.

Pretsednik Paško Romac: Ima li primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Izvolite čuti saopštenja.

Tražili su odsustva narodni poslanici: Emerik Blum zbog bolesti, a Filip Knežević i Luka Petković radi puta u inostranstvo.

Da li Dom odobrava tražena odsustva? (Odobrava).

Objavljujem da je Dom odobrio tražena odsustva.

Preko Predsednika Savezne narodne skupštine uputili su Saveznom izvršnom veću pitanja narodni poslanici: Luka Petković, Dušan

Vukić, Voja Živanović, Paula Humek, Vlado Vodelšek, Mladen Sazdevski i Stevo Bevandić.

Pošto je spisak sa kratkim sadržajem poslaničkih pitanja umnožen i razdeljen poslanici-ma, nećemo ga čitati.

Savezno izvršno veće dostavilo je preko Predsednika Savezne narodne skupštine pismeni odgovor na pitanja koja je postavio narodni poslanik Božidar Čalović. Odgovor glasi (čita):

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (PP) 20

19. XI. 58 godine

Beograd

PRETSEDNIKU VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE
NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Predsedniče,

Dostavljam Vam odgovor Saveznog izvršnog veća na pitanje narodnog poslanika Božidara Čalovića, člana vašeg Doma, i molim da o ovom odgovoru obavestite druga Čalovića, člana Veća proizvođača Savezne narodne skupštine.

Prvo pitanje: Da li se radi na donošenju Zakona o železnicama? Nedostatak ovog zakona čini velike smetnje u radu i poslovanju Jugoslovenskih železnica i u njenim odnosima prema vlasnicima kraj pružnog pojasa i u pogledu kretanja prugom. Koliko mi je poznato, rađeno je na nacrtu ovog zakona. Mo-

lim da mi se odgovori u kojoj je fazi rešenje ovog problema.

O d g o v o r: Generalna direkcija Jugoslovenskih železnica izradila je nacrt teza za propise o železnicama javnog saobraćaja. Ove teze su nepotpune, jer treba obuhvatiti ne samo železnice javnog saobraćaja, već i druge železnice (šumske, industrijske itd.).

U ovoj godini pristupiće se izradi potpunih teza i nacrtu zakona o železnicama. Sekretarijat Saveznog izvršnog veća za saobraćaj i veze, u sporazumu sa Saveznom saobraćajnom komorom i Generalnom direkcijom Jugoslovenskih železnica, obrazovao je zajedničku komisiju koja će predložiti principe i teze za zakon, a po njihovom usvajanju i nacrt zakona.

Predviđa se da će Sekretarijat Saveznog izvršnog veća za saobraćaj i veze sa nacrtom zakona o železnicama izići pred Savezno izvršno veće u drugoj polovini 1959 godine.

Međutim, izvesna pitanja iz materije ovog zakona regulisana su Uredbom o radu i bezbednosti na železnicama (»Službeni list FNRJ«, br. 30/52) i Naredbom o prekršajima protiv reda i bezbednosti na železnicama (»Službeni list FNRJ«, br. 67/50). Tim propisima regulisano je:

— kako lica koja dođu na železničko područje moraju postupiti radi očuvanja lične bezbednosti, bezbednosti trećih lica i sigurnosti saobraćaja (čl. 1 uredbe i odredbe naredbe);

— kretanje železničkom prugom (čl. 2 uredbe);

— određene su izvesne zabrane za vlasnike i organe upravljanja nekretnostima u blizini železničkih pruga i postrojenja, kao i za druga lica u tom području, u pogledu sigurnosti, bezbednosti i urednosti železničkog saobraćaja, otklanjanja opasnosti od požara i sprečavanja opasnosti po železničku prugu i postrojenja (čl. 3 uredbe).

Smatra se da, do donošenja posebnog zakona o železnicama, dosadašnji navedeni propisi i načela građanskog prava, ko i pojedini propisi koji parcijalno regulišu pitanje socijalističke svojine, zadovoljavaju interese Jugoslovenskih železnica u regulisanju njenih odnosa prema susedima — vlasnicima i organima upravljanja zemljištem i u regulisanju pitanja kretanja prugom. Napominje se da će rad i poslovanje Jugoslovenskih železnica, kao i materija organizacionog propisa, biti regulisani zakonom o Zajednici Jugoslovenskih železnica.

Drugo pitanje: Pri izgradnji novih pruga na području Bosne i Hercegovine nije rešavano pitanje eksproprijacije zemljišta, otkupa i otšteta. Taj problem ni do danas nije rešen. Vlasnici zemljišta duž pružnog pojasa postavljaju stalne zahteve da se ovo pitanje reši. Predstavnici železnica tvrde da ne raspolazu sredstvima za rešenje ovog problema i da će Savezno izvršno veće doneti odluku o izvoru tih sredstava. Molim za obaveštenje da li je Savezno izvršno veće radilo na tome i na koji način misli da reši ovaj problem.

O d g o v o r: Problem u vezi sa nekončanim eksproprijacijama pri izgradnji železničkih pruga ne postoji samo u NR Bosni i Hercegovini, već i u celoj zemlji, i to kod svih železničkih pruga koje su izgrađene ili čija je izgradnja započeta i obustavljena u vremenu od oslobođenja do kraja 1954 godine.

Novi Zakon o eksproprijaciji (»Službeni list FNRJ«, br. 12/57) određuje da naknadu za eksproprijisanu imovinu snosi korisnik eksproprijacije (član 10) i da se nekončane eksproprijacije, tj. eksproprijacije kod kojih nije doneto pravosnažno rešenje po starim propisima, imaju regulisati i rešavati po novom zakonu (član 110).

Jugoslovenske železnice su prikupile potrebne podatke, utvrdile približan iznos naknade, pristupile izradi eksproprijacionih elaborata i pred savezne organe uprave postavile pitanje obezbeđenja potrebnih

sredstava za plaćanje naknada za eksproprijisanu imovinu u vezi sa građenjem železničkih pruga od oslobođenja do 1954 godine, kao i troškova postupka eksproprijacionih komisija. Prema prikupljenim podacima, za plaćanje naknada i troškova postupka potrebno je oko 450 miliona dinara.

Izrada eksproprijacionih elaborata i pokretanje eksproprijacionih postupaka kod Jugoslovenskih železnica nalaze se u toku, a plaćanje naknada za eksproprijisanu imovinu treba da se okonča, prema predviđanju, do kraja 1961 godine. Na ovaj način određena je i dinamika rešavanja svih predmeta iz ovih nekončanih eksproprijacija.

Jugoslovenske železnice su u 1958 godini predvidele iznos od 50 do 60 miliona dinara za plaćanje troškova postupka eksproprijacionih komisija i naknada koje dospevaju na osnovu pravosnažnih rešenja u ovoj godini. Ovo angažovanje potrebnih sredstava omogućeno je Jugoslovenskim železnicama dodeljivanjem 2.500 miliona dinara iz privrednih rezervi u investicioni fond Zajednice Jugoslovenskih železnica.

Pitanje potrebnih sredstava za ova plaćanja u 1959 godini razmotriće se prilikom donošenja Saveznog društvenog plana za 1959 godinu.

Treće pitanje: Današnji sistem plata i njihov obračun je dosta komplikovan. Naročito je to teško u krupnim privrednim organizacijama, kao što su železnice i pošte (rad traži veći broj ljudi, više se troši materijala, a rok obračuna produžava). Molim za odgovor da li se radi na uprošćavanju sistema obračuna plata.

O d g o v o r: Zajednica Jugoslovenskih železnica i Zajednica Jugoslovenskih pošta, telegrafa i telefona nisu do danas kod organa državne uprave pokretale pitanje niti davale predloge za uprošćavanje obračuna plata. Međutim, pošto se ovo pitanje postavlja kao opšti problem u privredi, u nadležnim saveznim organima uprave pristupilo se njegovom proučavanju.

Br. 1494/58
Beograd, 30. X. 1958

Član Saveznog izvršnog veća,
Sekretar za saobraćaj i veze

Peko Dapčević s. r.

Od Saveznog izvršnog veća primili smo: Predlog zakona o invalidskom osiguranju; Predlog zakona o izmeni Zakona o otkupu privatnih apoteka; Predlog saveznog društvenog plana za 1959 godinu; Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija; Predlog zakona o izmeni Zakona o sredstvima privrednih organizacija; Predlog odluke o izmenama i dopunama Odluke o ograničenju korišćenja sredstava amortizacije i o nižim stopama amortizacije za privredne organizacije određenih delatnosti; Predlog odluke o dopunama Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednim organizacijama određenih delatnosti; Predlog odluke o izmenama i dopunama Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite; Predlog odluke o posebnom učešću u dohotku i o zajedničkim rezervnim fondovima privrednih organizacija.

Ove zakonske predloge i ostale akte dostavio sam nadležnim odborima na pretnes.

Od Odbora za narodnu privredu primili smo izveštaje: o Predlogu odluke o potvrdi uredaba

Saveznog izvršnog veća donetih na osnovu ovlašćenja iz tačke II Odluke o potvrdi uredaba Saveznog izvršnog veća i o daljem radu na pripremi zakona o privrednom sistemu; o Predlogu odluke o potvrdi propisa Saveznog izvršnog veća donetog na osnovu ovlašćenja iz glave XXVI Saveznog društvenog plana za 1958 godinu; o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija; o Predlogu zakona o izmeni Zakona o sredstvima privrednih organizacija; o Predlogu saveznog društvenog plana za 1959 godinu; o Predlogu odluke o izmenama i dopunama Odluke o ograničenju korišćenja sredstava amortizacije i o nižim stopama amortizacije za privredne organizacije određenih delatnosti; o Predlogu odluke o dopunama Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednim organizacijama određenih delatnosti; o Predlogu odluke o izmenama i dopunama Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite; o Predlogu odluke o posebnom učešću u dohotku i o zajedničkim rezervnim fondovima privrednih organizacija;

Od Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja primili smo izveštaje: o Predlogu zakona o invalidskom osiguranju; i o Predlogu zakona o izmeni Zakona o otkupu privatnih apoteka.

Od Zakonodavnog odbora primili smo izveštaje: o Predlogu zakona o invalidskom osiguranju; o Predlogu zakona o izmeni Zakona o otkupu privatnih apoteka; o Predlogu zakona o izmeni Zakona o sredstvima privrednih organizacija; o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija.

Od Odbora za privredne organizacije primili smo izveštaj o potvrdi Statuta Savezne saobraćajne komore.

Na osnovu napred izloženog, predlažem Domu ovaj dnevni red:

1) Pretres Predloga saveznog društvenog plana za 1959 godinu;

2) Pretres Predloga zakona o invalidskom osiguranju;

3) Pretres Predloga zakona o izmeni Zakona o otkupu privatnih apoteka;

4) Pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija;

5) Pretres Predloga zakona o izmeni Zakona o sredstvima privrednih organizacija;

6) Pretres Predloga odluke o izmenama i dopunama Odluke o ograničenju korišćenja sredstava amortizacije i o nižim stopama amortizacije za privredne organizacije određenih delatnosti;

7) Pretres Predloga odluke o dopunama Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednim organizacijama određenih delatnosti;

8) Pretres Predloga odluke o izmenama i dopunama Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite;

9) Pretres Predloga odluke o posebnom učešću u dohotku i o zajedničkim rezervnim fondovima privrednih organizacija;

10) Pretres Predloga odluke o potvrdi uredaba Saveznog izvršnog veća donetih na osnovu ovlašćenja iz tačke II Odluke o potvrdi uredaba Saveznog izvršnog veća i o daljem radu na pripremi zakona o privrednom sistemu;

11) Pretres Predloga odluke o potvrdi propisa Saveznog izvršnog veća donetog na osnovu ovlašćenja iz glave XXVI Saveznog društvenog plana za 1958 godinu; i

12) Pretres izveštaja Odbora za privredne organizacije o potvrdi Statuta Savezne saobraćajne komore.

Što se tiče odgovora na poslanička pitanja, predlažem Domu da ih pretstavnici Saveznog izvršnog veća daju posle završenog pretresa po poslednjoj tački dnevnog reda.

Da li Dom prihvata predloženi dnevni red? (Prihvata).

Objavljujem da je dnevni red usvojen.

Obaveštavam Dom da sam od Potpretsednika Savezne narodne skupštine dobio pismo sledeće sadržine (čita):

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
PRETSEDNIK
SNS (A) 62
25. XI. 1958 godine
Beograd

PRETSEDNIKU VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE
NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Pretsedniče,

Savezno izvršno veće obavestilo je Skupštinu da će u vezi s Predlogom saveznog društvenog plana za 1959 godinu dati ekspozice na zajedničkoj sednici domova potpretsednik Saveznog izvršnog veća drug Mijalko Todorović i direktor Saveznog zavoda za privredno planiranje drug Vojin Guzina. Isto tako, Savezno izvršno veće je obavestilo Skupštinu da će u vezi s Predlogom zakona o invalidskom osiguranju dati ekspozice njegov pretstavnik drug Moma Marković, i to na zajedničkoj sednici oba doma, s obzirom da pretresanje ovog zakonskog predloga spada u delokrug oba doma Skupštine.

U vezi s tim, molim da članovima svog Doma predložite da u smislu člana 16 Poslovnika Savezne narodne skupštine odluče da se ekspozice po navedenim predlozima saslušaju na zajedničkoj sednici domova, koja bi se održala danas, 25. novembra 1958 godine, u 10 časova i 15 minuta.

Potpretsednik

Vladimir Simić s. r.

Čuli ste predlog Potpredsednika Savezne narodne skupštine da se održi zajednička sednica domova radi saslušanja ekspozee predstavnika Saveznog izvršnog veća o Predlogu saveznog društvenog plana za 1959 godinu.

Da li se Dom slaže sa ovim predlogom? (Slaže).

Pošto se Dom složio sa ovim predlogom, i pošto će se zajednička sednica održati u 10 časova i 15 minuta, prekidam ovu sednicu, s tim što ćemo je nastaviti posle završetka zajedničke sednice domova.

(Sednica je prekinuta u 9 č 55 min)

Nastavak sednice u 16 č 40 min

Pretsednik: Paško Romac: Nastavljamo sednicu.

Obaveštavam Dom da sam danas, preko Pretsednika Savezne narodne skupštine, primio od Saveznog izvršnog veća Predlog zakona o izmeni Zakona o prometu zemljišta i zgrada, s molbom da se ovaj zakonski predlog pretrese po hitnom postupku.

Obrazloženje za hitnost postupka dalo je Savezno izvršno veće u svom pismu upućenom Pretsedniku Savezne narodne skupštine. To pismo i zakonski predlog umnoženi su i stavljani na klupe narodnih poslanika.

Da li se Dom slaže s predlogom Saveznog izvršnog veća da se ovaj zakonski predlog donese po hitnom postupku? (Slaže se).

Pošto se Dom slaže, ovaj zakonski predlog biće prva tačka dnevnog reda, a ostale tačke dnevnog reda, od 1 do 12, postaju tačke dnevnog reda od 2 do 13.

Prelazimo na prvu tačku dnevnog reda: Pretres Predloga zakona o izmeni Zakona o prometu zemljišta i zgrada. (Videti u prilogu).

Otvaram pretres ovog zakonskog predloga. Ko se javlja za reč? Ima reč pretstavnik Saveznog izvršnog veća drug Leon Geršković.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća dr Leon Geršković (Izborni srez Velika Gorica, NR Hrvatska): Drugovi i drugarice narodni poslanici, kao što je već naglašeno u pismu Saveznog izvršnog vijeća, Savezno izvršno vijeće priprema niz zakona iz stambene oblasti, koji će regulirati sve svojinske i druge odnose u ovoj oblasti, a također i odnose u stambenoj izgradnji. Budući da se u tim propisima, koji će biti podneseni Saveznoj narodnoj skupštini vjerovatno koncem ove ili početkom iduće godine, pripremaju izvjesne odredbe kojima će se stabilizirati stambena svojina, ali sa izvjesnim razlikama prema dosadašnjim uvjetima, kao i usavršiti stambena izgradnja, — bilo je nužno da se prije nego što počne diskusija u Saveznoj

narodnoj skupštini i Saveznom izvršnom vijeću (a da ne bi došlo do izvjesnih špekulacija u toj oblasti) donese jedan hitan zakon. Ovim će se zakonom spriječiti prodaja stanova, zgrada i građevinskih parcela do podnošenja zakona iz stambene oblasti. Na taj način, donošenjem ovih zakona biće onemogućeno da izvjesni građani dolaze do posebnih koristi špekulantskim putem. Stoga se od danas, od donošenja ovog zakona, zabranjuje sklapanje ugovora u pogledu građevinskog zemljišta i unošenje u zemljišne knjige.

Pretsednik Paško Romac: Ko se javlja za reč o ovom zakonskom predlogu u načelu i u pojedinostima? Ponovo ima reč drug Geršković.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća dr Leon Geršković: Prije nego što se pređe na diskusiju o ovom zakonu, trebalo bi izvršiti jednu izmjenu u članu 3. Naime, riječi »na sednici Saveznog veća i sednici Veća proizvođača« treba, kao nepotrebne, brisati.

Pretsednik Paško Romac: Želi li ko da uzme reč u pretresu o ovom zakonskom predlogu? (Niko se ne javlja).

Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam ovaj zakonski predlog na glasanje. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Predlog zakona o izmeni Zakona o prometu zemljišta i zgrada.

Pošto ovaj zakon treba odmah da stupi na snagu, izvršićemo usaglašavanje tekstova kad ovaj zakon bude usvojen i u Saveznom veću.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: Pretres Predloga saveznog društvenog plana za 1959 godinu. (Videti u prilogu).

Otvaram pretres u načelu. Da li izvestilac Odbora za privredu želi da govori u vezi s Predlogom saveznog društvenog plana za 1959 godinu? (Ne javlja se za reč). Ko se javlja za reč u diskusiji u načelu? Ovde već ima šest prijavljenih diskutanata. Da li bi diskutanti koji su se javili za reč želeli da diskutuju u načelu ili po glavama redom? (Glasovi: U načelu!). Dajem reč narodnom poslaniku Viktoru Stoparu.

Viktor Stopar (Izborni srez Maribor, NR Slovenija): Drugovi i drugarice narodni poslanici, u ime grupe narodnih poslanika sreza Maribor, predlažem amandman za dopunu Saveznog društvenog plana za 1959 godinu, koji glasi (čita):

U glavi XXIII, strana 73, dodaje se treći stav koji glasi:

»Ovlašćuje se Savezno izvršno veće da donese propise o raspodeli dohodka privrednih organizacija

i ličnih dohodaka radnika, i to po proporcionalnim stopama izračunatim na bazi realizovanog dohotka privrednih organizacija u godini 1958 i propisanim ekonomskim instrumentima za 1959 godinu.»

Za ovaj amandman dajem ovo obrazloženje: Analizirajući u kakvoj meri dosadašnji sistem deobe dohotka u 1958 godini po propisanim ekonomskim instrumentima ekonomski stimulira radne kolektive, došli smo do rezultata da taj sistem stimulira povišavanje prodajnih cena, povećavanje broja radne snage i povećavanje broja prekovremenih radnih časova. Progresivan način oporezivanja ličnog dohotka vrlo je komplikovan, a pored toga onemogućuje da se lični dohoci koje primaju radnici povećavaju uporedo sa povećanjem produktivnosti. Zbog komplikovanog izračunavanja ličnih dohodaka, broj neproaktivne radne snage povećao se u Srezu Maribor za oko 350 ljudi, tj. toliko ih je zaposleno na obračunavanju ličnih dohodaka u preduzećima. Najnegativnije je to što dosadašnji ekonomski instrumenti ne stimuliraju povećanje produktivnosti, jer pri povećanju dohotka za 12% čist dohodak za preduzeće povećava se samo za 8,6%. Logično bi, međutim, bilo da se pri povećanju proizvodnje za isti procent povećava i čist dohodak privredne organizacije.

Progresivno oporezivanje dohotka povlači za sobom dve negativne posledice:

- onemogućava proporcionalni porast čistog dohotka i neto ličnih dohodaka uporedo sa povećanjem rentabilnosti, ekonomičnosti i produktivnosti;

- stimulira privredne organizacije na povećavanje broja uposlenih i na povećavanje broja prekovremenih radnih časova.

Nepovoljni rezultati ovih ekonomskih instrumenata uočavaju se i u Srezu Maribor, koji je skoro najjači industrijski basen u zemlji, gde je, baš zbog ovakvih instrumenata, produktivnost rada u industriji u vremenu od 1 januara do 21 avgusta ove godine prilično opala.

Zbog navedenih činjenica, predlažem, prvo, da se postavi princip da se pri povećavanju proizvodnje i produktivnosti rada istovremeno povećavaju i dohoci federacije i političko-teritorijalnih jedinica, a naročito privrednih organizacija. Drugo, način deobe dohotka mora biti jednostavan i svakom razumljiv. Treće, sistem bi trebalo primenjivati najmanje tri godine. Smatram da bi u prvoj fazi taj način deobe dohotka proporcionalnim stopama mogla primenjivati dobro organizovana preduzeća, sa dobrim tehničkim i knjigovodstvenim kadrom i sa proizvodnjom manjeg broja artikala. Taj način deobe dohotka bio bi stimulativan za preduzeća, a proizvodnja bi porasla ili bi se, s druge strane, smanjio broj zaposlene radne snage.

Pretsednik Paško Romac: Skrećem pažnju drugovima narodnim poslanicima da, ako diskutuju u načelu, zaista treba da diskutuju u načelu. Drug Stopar je rekao da će diskutovati u načelu, a već podnosi amandman na glavu XXIII. Ako ima amandmana na određenu glavu, ili neko želi da diskutuje o određenoj glavi, onda neka to učini kada dođemo do glave koja ga interesuje. Ko želi da diskutuje o glavama, molim da podnese prijavu, sa svojim imenom i naznačenjem o kojoj glavi želi da diskutuje.

Da li neko od drugova narodnih poslanika želi da diskutuje u načelu? Ima reč narodni poslanik Anton Tribušon.

Ing Anton Tribušon (Izborni srez Ljubljana — Centar I, NR Slovenija): Drugovi i drugarice narodni poslanici, Predlog saveznog društvenog plana za 1959 godinu je, kao što je već konstatovano, i optimistički i realan u svim svojim postavkama. To znači da će biti potrebno mobilisati svih snaga i sredstava za njegovu realizaciju. Iako je planom predviđen niz mera za njegovo sprovođenje u život, želim da ukažem na neke postavke za koje smatram da su za realizaciju plana veoma važne. Udeo investicija u raspodeli nacionalnog dohotka je visok, pa zbog toga mislim da naročitu pažnju treba posvetiti onoj odredbi u planu koja ukazuje na potrebu nastojanja da se u izvršenju ne prekorače proporcije u pogledu obima investicija.

U proteklom periodu već je postalo pravilo da se te proporcije prekoračuju. Iako su novim načinom raspolaganja sredstvima preduzete izvesne mere da se smanji pritisak na investicije za osnovna sredstva, mislim da to pitanje ostaje još uvek otvoreno. Jedan od uzroka prekoračenja investicija leži u skoro redovno nerealnom i nesolidnom projektovanju, kako u pogledu troškova, tako i u pogledu garancija da će investicije u određenom roku i sa predviđenim kapacitetom biti aktivirane. Ako još uzmemo u obzir i činjenicu da se često slabo izvršavaju pripremni radovi i da se za vreme izvođenja radova sredstva često troše neracionalno, onda je jasno da negativne posledice neće izostati.

Pored predviđenih strožih kriterijuma pri obaveznom sklapanju ugovora za izvođenje radova, trebalo bi što pre zaoštriti odgovornost projekatanta i revizionih komisija i jače stimulirati te institucije za realno, solidno projektovanje i izvođenje radova. Decentralizacija fondova ogromno je povećala inicijativu i dala krupne rezultate. Ali, još uvek možemo naići i na pojave neracionalnog investiranja. Tu mislim na prilično čest slučaj podizanja novih, većinom malih kapaciteta, iako se postojeći kapaciteti za istu proizvodnju koriste daleko ispod optimalnih granica. Možemo naići, isto

tako, i na pojave investicija koje nisu u saglasnosti sa intencijama godišnjih društvenih planova i petogodišnjeg plana. Fondovi se sve više decentralizuju, ali tu treba proučiti i doneti mehanizam konkretnih mera da se svaka inicijativa kanališe na realizaciju godišnjih društvenih planova i petogodišnjeg plana i da se otklone postojeći ekscesi.

Na ovim pitanjima sam se zadržao zbog toga što pomenute i druge slabosti u investiranju utiču neposredno ili posredno na probijanje obima i strukture investicija. Jasno je da rušenje napregnutih proporcija društvenog plana u pogledu obima i strukture investicija ima za posledicu i rešenje njegovih ostalih proporcija, a naročito onih u vezi s ličnom potrošnjom i standardom. Mislim da se u našoj zemlji radi baš na postepenom poboljšavanju uslova života i realne lične potrošnje radnih ljudi, pa to postepeno poboljšavanje treba i osigurati onako kako je predviđeno u planu. Međutim logično je da je poboljšavanje životnih uslova i realne lične potrošnje uslovljeno i porastom produktivnosti rada, a ja mislim da nas dosadašnji rezultati u tom pogledu, a naročito oni iz 1958 godine, ne mogu zadovoljiti.

Jedan od ozbiljnih problema je, svakako, i zapošljavanje nove radne snage u proteklom periodu iznad planskih potreba povećane proizvodnje, tako da ćemo u pogledu zapošljavanja radne snage sigurno pre roka ispuniti petogodišnji plan. To je, svakako, jedan od uzroka što plan za podizanje produktivnosti rada u 1958 godini neće biti ispunjen, iako je bio, po mom mišljenju, sasvim realno postavljen. Zapošljavanje nove radne snage preko stvarnih potreba proizvodnje, nužno ima negativnih reperkusija na standard već uposlenih radnika, jer ta nova radna snaga može u krajnjoj liniji sasvim apsorbovati planirane povećane fondove lične potrošnje, a pored toga ona delimično i okupira deo fondova za društveni standard. Plan za 1959 godinu predviđa povećanje radne snage u nepoljoprivrednim delatnostima za 125.000, koliko iznosi i prirast aktivnog stanovništva. Na osnovu prakse u ovoj godini, mislim da postoje male garancije da se ovo neće prebaciti.

Jasno je da se administrativnim merama zapošljavanje može regulisati samo van privrede, dok u privredi može delovati samo sistem ekonomske stimulacije. Treba konstatovati da je novi sistem raspodele dohotka u celini, kao princip, dao pozitivne rezultate, ali je u detaljima manifestovao i slabosti. Naprimera, nije u osetnoj meri destimulisao zapošljavanje nove radne snage preko potreba povećane proizvodnje. Drugim rečima, može se reći da nije potsticao na ekonomisanje radnom snagom. Međutim, Savezno izvršno veće je, analizirajući rezultate delovanja sistema raspodele dohotka, uočilo slabosti i već dostavilo Saveznoj narod-

noj skupštini predloge za otklanjanje jednog dela tih nedostataka.

Predlogom zakona o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija povećava se stimulacija za bolje ekonomsko poslovanje privrednih organizacija. Ta stimulacija se ogleda u smanjenju dejstva visoke progresije i u uvođenju kvalitativno novog elementa — posebnog učešća u dohotku kod onih privrednih organizacija koje u odnosu na prethodnu godinu ostvaruju veći dohodak po radniku. Povećanje stimulacije pomoću svih elemenata iz kojih rezultira dohodak, znači, svakako, korak dalje u stimulaciji za bolje gazdovanje, za bolje ekonomisanje radnom snagom. Međutim, to pitanje ostaje još uvek otvoreno i mislim da ga treba i dalje studiozno razmatrati i nakon toga doneti odgovarajuće propise za efikasno potsticanje na bolju organizaciju rada i proizvodnje, sprečiti svako zapošljavanje preko stvarnih potreba proizvodnje i omogućiti i izgraditi takav sistem nagrađivanja koji bi što bolje stimulisao na veću produktivnost.

U vezi sa sistemom raspodele dohotka i stimulacijom na produktivnost, treba rešiti još neka otvorena pitanja. Neka od tih pitanja su već u fazi diskusije, a neka se razmatraju. Naprimera, utvrđivanje minimalnih ličnih dohodaka je jedno od vrlo osetljivih pitanja, jer minimalni lični dohoci predstavljaju jednu od osnova za utvrđivanje doprinosa privrednih organizacija u društvene fondove. Postoji neujednačenost u nivou minimalnih ličnih dohodaka, iz koje dobrim delom proističe nejednak položaj pojedinih grana ili pojedinih privrednih organizacija. To pitanje treba vrlo studiozno da razmotrimo ako želimo da povećamo produktivnost rada. Mislim da bi prilikom određivanja ujednačenog nivoa minimalnih ličnih dohodaka trebalo bezuslovno voditi računa o već postignutom stepenu produktivnosti. Drugim rečima, jednak nivo minimalnih ličnih dohodaka za privredne organizacije iste grane ili delatnosti, trebalo bi da znači jednak stepen postignute produktivnosti rada.

Postoji još jedno pitanje koje je od važnosti za produktivnost. To je dejstvo sadašnje progresivne skale oporezivanja iz Zakona o doprinosu budžetima iz ličnog dohotka radnika. U praksi se ona negativno odrazila na radnike viših kvalifikacija, počev od kvalifikovanih pa dalje. Skala deluje, u izvesnom smislu, »uravnilovski«, jer radniku nižih kvalifikacija, dakle sa nižim tarifnim stavom, praktično je obezbeđena puna naknada za rad po učinku ili za prekovremeni rad, dok radniku sa višom kvalifikacijom — naročito kod onih sa višim tarifnim stavom — puna naknada za rad po učinku ili za prekovremeni rad nije osigurana, jer ga često »zakači« progresija. Posledica toga je, kako je zapaženo, opadanje zainteresovanosti

za veće zalaganje u preduzeću, i to baš kod onih kategorija radnika od kojih u najvećoj mjeri zavisi proizvodnja. Kako sam obavješten, to pitanje se već razmatra, pa bi ovakav način oporézivanja trebalo što pre promeniti, kako bi se otklonila još jedna smetnja za podizanje produktivnosti rada.

Dobra radna disciplina, kao element veće produktivnosti, često dolazi u pitanje, iz subjektivnih ili objektivnih razloga. Kao objektivne razloge treba pomenuti i neke odredbe Zakona o radnim odnosima, koje previše štite slabog radnika. Te odredbe trebalo bi proučiti i doneti odgovarajuće izmene.

Kad plediram za što brže rešenje svih pomenutih pitanja, ne želim da budem nestrpljiv. Ta pitanja treba rešiti u što kraćem, ali realnom roku. Naglašavam — realnom, zbog toga što se sve mere moraju studiozno pripremiti pre stupanja na snagu i što bolje sagledati posledice tih mera u praksi.

Dotakao sam se ovih nekoliko pitanja u želji da se plan o kome diskutujemo i za koji ćemo glasati, što bolje ostvari u svim njegovim postavkama.

Pretsednik Paško Romac: Ko još želi reč u načelnoj diskusiji? Reč ima narodni poslanik Anton Krajcar.

Anton Krajcar (Izborni srez Rijeka, NR Hrvatska): Drugovi i drugarice narodni poslanici, proučavajući one dijelove Prijedloga saveznog društvenog plana za 1959 godinu koji reguliraju sredstva i mjere za unapređivanje poljoprivrede, nije teško uočiti jedan propust koji se odnosi na ribarstvo. Ja sam mislio o tome posebno da diskutiram kod glave XVII. Međutim budući da se tu radi o glavi XII, koja tretira poljoprivredu, mislim da to pitanje u kratkim crtama istaknem u načelu. Naime, ribarstvo, osim statističke konstatacije o njegovom kretanju, nije uopće obrađeno niti su predviđena sredstva za njegovo dalje podizanje. Međutim, kada se uzme u obzir samo veličina naših teritorijalnih voda, međunarodnih voda, pa i stranih voda pristupačnih našim ribarima, ribarstvo bi trebalo da zauzme vidnije mjesto, kako u Društvenom planu za 1959, tako i u našoj ekonomskoj politici uopće.

Sve grane poljoprivrede u posljednjih nekoliko godina naglo se razvijaju zahvaljujući društvenim ulaganjima, a ribarstvo, zbog nedostatka investicionih sredstava, prilično stagnira.

U glavi XII — Poljoprivreda i XVII — Investicije i fondovi, naprimjer, na stranici 63 Prijedloga saveznog društvenog plana za 1959 godinu, gdje se orijentaciono namjenski raspoređuju sredstva Općeg investicionog fonda, ne predviđaju se nikakova ulaganja u ribarstvo, što može dovesti i do izvjesne besperspektivno-

sti, naročito kod onih ribarskih organizacija koje su i ove godine odbijene u svojim investicionim zahtjevima. Zato, s obzirom na činjenicu da je u Perspektivnom planu privrednog razvoja za period 1957—1961 godine predviđeno povećanje ulova ribe za 38% u odnosu na prosjek 1951—1955 godine, a to povećanje ne može uslijediti sa postojećim sredstvima, jer su ona dosta zastarela, neefikasna i neekonomična, — predlažem da to pitanje Savezno izvršno vijeće eventualno naknadno prouči. Molio bih da predstavnik Saveznog izvršnog vijeća, po mogućnosti, i sada dâ odgovor, a da se za morsko ribarstvo bar naknadno namjenski odredi jedan iznos, i to ili iz postojećih sredstava namijenjenih poljoprivredi ili iz rezerve federacije, bar u okviru minimalnih zahtjeva za rješenje osnovnih pitanja ribarstva. Ova sredstva bi ribarske organizacije upotrijebile u prvom redu za izgradnju novih plovniha jedinica, zatim za opremu, itd.

Pretsednik Paško Romac: Ko se dalje javlja za reč? Ima reč drug Branislav Ikonić.

Branislav Ikonić (Izborni srez Loznica, NR Srbija): Uzimajući reč u načelnoj diskusiji o Predlogu saveznog društvenog plana za 1959 godinu, želim da istaknem neke probleme u vezi s onim delom plana koji govori o kadrovima i produktivnosti rada, a zatim i neke probleme naših investicionih ulaganja.

Mada se u planu (glava IX) pravilno ističe da povećanje proizvodnje i produktivnosti rada zavisi od mera za sistematsko poboljšanje strukture postojećih kadrova u pogledu njihovih stručnosti, uz konstataciju da dosadašnja ulaganja u cilju proširivanja materijalne baze školstva zaostaju za predviđanjima Perspektivnog plana razvoja privrede, nema se utisak da će se u narednoj godini preduzeti posebne ozbiljne mere za odgovarajuće ispunjavanje planskih zadataka, u prvom redu u pogledu stručnih kadrova.

Mislim da smo donošenjem Perspektivnog plana privrednog razvoja Jugoslavije od 1957 do 1961 godine pravilno konstatovali, između ostalog, da potrebe za stručnom radnom snagom za 5 godina planskog razvoja iziskuju okvalifikovanje oko 47.000 visokokvalifikovanih i oko 135.000 kvalifikovanih radnika, oko 8.000 inženjera i oko 19.000 tehničara; zatim da se broj ekonomista sa višom spremom popne na 4.000, a sa srednjom na oko 12.000. Međutim, činjenica je da dosad postignuti rezultati na tom polju ne obezbeđuju izvršenje petogodišnjeg zadatka. Zahtevi privrede, a naročito industrije, svakim danom su sve veći i tako akutni da izvestan broj privrednih preduzeća veliki deo kadrova, naročito rukovodećih privrednih kadrova, obezbeđuje ne školovanjem i uzdizanjem, već vrbovanjem iz drugih privrednih organizacija, gde su oni itekako

potrebni. Ima dosta slučajeva da je prelazak tih kadrova iz jednog preduzeća u drugo uslovljen isplatama znatne sume novca (po nekoliko stotina hiljada dinara) na ime stipendija ili za naknadu drugih ugovornih obaveza u dotadašnjem preduzeću. Takve pojave su svakim danom sve češće i mnogobrojnije. Karakteristično je neprekidno seljakanje stručnih kadrova s jednog mesta na drugo, tako da pojedinci za nekoliko godina promene po desetak preduzeća idući za »boljim« i primamljivijim materijalnim uslovima. Od toga, međutim, preduzeća, a i sami stručnjaci, imaju malo stručne koristi. Poznato je da u industrijskim preduzećima, naročito tehnički kadrovi, mogu biti od izrazite stručne koristi tek ako se ustale nekoliko, ili, još bolje, desetak, pa i dvadesetak godina, i da tek tada oni predstavljaju pravu vrednost za kolektiv. Ovakva situacija ne samo da preduzećima pričinjava ogromne štete, već rđavo utiče i na formiranje lika stručnjaka i veoma pogoduje održavanju prosečnosti, pa čak i najnižeg nivoa u pogledu kvaliteta znanja.

Mislim da nema sumnje u to da se kraj ovakvoj situaciji, kao i smanjenje fluktuacije kadrova, može učiniti samo osposobljavanjem i školovanjem jednog velikog broja novih kadrova. U tom pogledu pred naše fakultete i stručne škole postavljaju se veliki i posebni zadaci. Oni se mogu ostvariti uz velika finansijska sredstva, koja zajednica treba što pre da uloži za proširenje ovih škola i za njihovu opremu. Kako se, naprimjer, misli da se zadovolji veoma velika potreba za mašinskim inženjerima u našoj industriji i rudarstvu, kada je, iz godine u godinu, broj novih studenata Mašinskog fakulteta u Beogradu ograničen na 200 ili 250 ljudi, a broj diplomiranih svake godine je neuporedivo manji od toga? Prema podacima iz aprila ove godine (*»Komunist«* br. 49) od 10.828 studenata na poslednjoj godini studija na svim našim univerzitetima, svega 2.099, tj. manje od 20%, nemaju zaostalih ispita. Ako bismo čak primenili prosek dvostruko lošiji od evropskog, tj. 80 zaposlenih na jednog inženjera u industriji i rudarstvu, onda bi već danas, umesto oko 6.000, trebalo da radi preko 10.000 inženjera.

Zbog svega toga, povećanje broja i podizanje kvaliteta stručnih kadrova treba u planu za narednu godinu da dođe do punog izražaja, kako u pogledu efikasnosti mera, tako i u pogledu visine odvojenih finansijskih sredstava, koja dosad nisu bila dovoljna. Ovo naročito važi za proširivanje kapaciteta škola za kadrove za industriju i poljoprivredu. Oprema školskih laboratorija, kabineta za praktičnu nastavu i instituta, ne samo da je nepotpuna, već je i veoma zastarela za brzu, sigurnu i praktičnu obuku naročito tehničkih kadrova. Prostor koji zapremaju naše laboratorije, praktične radionice i vežbaonice i njihova oprema, ne samo da ne odgovaraju

nivou sličnih škola u razvijenim zemljama, već upravo koče tempo osposobljavanja kadrova i najviše uslovljava njihov slab kvalitet u proseku.

Finansijska sredstva za podizanje kadrova moraju se trošiti sistematski, po jednom tačno utvrđenom programu, da bi na kraju planskog perioda dala očekivane rezultate. U 1959 godini morali bismo na to da obratimo naročitu pažnju, tj. da se pobrinemo da se sredstva planski iskoriste.

U pogledu naših investicionih ulaganja (glava III) hteo bih da kažem da ne postoje nikakvi razlozi da se izgradnja investicionih objekata započinje nabrzinu, bez prethodnih, do detalja razrađenih projekata. Iskustvo naše posleratne izgradnje pokazalo je ne samo da se na taj način investiciona ulaganja vrše neracionalno i da se znatno povećavaju finansijska sredstva potrebna za dovršenje naših fabrika, elektrana i drugih objekata, već i da se rokovi puštanja u pogon produžuju čak i do dvaput od prvobitno predviđenih. Vreme utrošeno za pripremu izgradnje, tj. za razradu projekata i tehnoloških postupaka nikada se dosad nije pokazalo predugo, ali je redovna pojava da je vreme utrošeno za izvršenje projekata i puštanja u pogon predugo, a finansijska sredstva određena za izgradnju — nedovoljna. Mislim da u ovoj i narednim godinama imamo i razloga i mogućnosti da najpažljivije i svestrano vodimo računa o investicijama za izgradnju naših novih industrijskih kapaciteta, i to kako u pogledu njihove ekonomičnosti i tehnološkog postupka, tako i u pogledu eventualno boljeg iskorišćavanja postojećih industrijskih kapaciteta pomoću novih ulaganja. To se može postići detaljnim ispitivanjem najbolje lokacije, zatim najpažljivijim izborom inostrane firme, ako je to potrebno, itd.

Mislim da naročito pažljivo treba tretirati problem kadrova u vezi s novim investicionim ulaganjima. Nije retka pojava da industrijski kapaciteti u koje su izvršena ogromna investiciona ulaganja, ostanu neiskorišćeni zbog nedostatka odgovarajućih kadrova. Zbog toga je neophodno, uporedo sa predviđanjima o investicionim ulaganjima u industrijske objekte u 1959 godini, prići prethodnom osposobljavanju potrebnih kadrova. U tom pogledu imamo ogromna iskustva iz dosadašnje investicione izgradnje, koja bi trebalo dobro analizirati i izvući zaključke. Kod nas se, s jedne strane, ne koriste, ili se vrlo malo koriste, već obučeni i sposobni, naročito tehnički kadrovi koji su stekli iskustva u protekloj investicionoj izgradnji, pa se novo sticanje iskustava plaća po skupoj ceni, a s druge strane, zanemaruje se uzdizanje mladih kadrova za nove industrijske grane, nove tehnološke postupke, itd., oslanjajući se previše, i preskupo, na angažovanje inostranih stručnjaka, koji nam za skupe pare

ostavljaju malo znanja. Navešću ovde primer jedne naše fabrike, za vreme čije izgradnje je samo za plate inostranih stručnjaka dato preko milion i 200 hiljada dolara, dok bi se uzdizanjem i školovanjem naših kadrova sa znatno manjom sumom postigao bolji i dugotrajniji efekat. To se ne mora postići samo školovanjem i uzdizanjem naših kadrova u inostranstvu. Postoje velike mogućnosti za njihovo usavršavanje i obuku u mnogim domaćim fabrikama.

Bez rešenja akutnog problema kadrova mi ne možemo očekivati ni predviđeno, akamoli maksimalno moguće povećanje proizvodnje, niti povećanje produktivnosti rada. Zato mislim da Savezno izvršno veće treba u narednoj godini da preduzme energične mere za ublažavanje problema kadrova, naročito u industriji i poljoprivredi.

Razmatrajući Savezni društveni plan za 1959 godinu, uveren sam da su dostignuća koja on predviđa realna i da se mogu dostići. Sa malo više napora i volje, međutim, mogu se postići i veći rezultati, naročito ako budemo vodili računa o nedostacima i slabostima u izvršenju nekih postavki perspektivnog plana koje sam napomenuo i ako na vreme budemo preduzimali odlučnije mere u tom pravcu.

Pretsednik Paško Romac: Ko još želi reč u načelnoj diskusiji? Ima reč drug Anton Petkovšek.

Anton Petkovšek (Izborni srez Ljubljana—Vrhnika, NR Slovenija): Smatram da Predlog društvenog plana za 1959 godinu ima čitav niz pozitivnih elemenata, među kojima naročito treba istaći blagovremenost stupanja plana na snagu, dobro proučene instrumente raspodele dohotka i jasnu sliku o tome šta imamo i šta nam je potrebno. To su sve faktori koji nam garantuju da će proizvodne snage naše zemlje plan dostići, pa čak i premašiti.

Pored ostalih zadataka, predviđena je veća proizvodnja u industriji i porast izvoza industrijskih proizvoda za 15,8%. Nesumnjivo je da će industrija, zalaganjem svih svojih kadrova, dobro izvršiti taj zadatak. U vezi s tim, ja bih se osvrnuo na jedan problem koji se pojavio u poslednje vreme, o kome se nešto govori u perspektivnom planu, a u manjoj meri i u planu za narednu godinu. Naime, naša laka, prerađivačka industrija, proizvodeći za izvoz i boreći se za nova tržišta, obratila je pažnju samo na kvalitet proizvoda, pa je u prvom periodu svoje borbe za tržište izvozila svoje proizvode sa manje-više slabom ambalažom, obično u drvenim sanducima. Strani kupci su tu robu preuzimali, sortirali, škartirali (imali smo i velikih reklamacija), posle čega su robu prepakivali u svoju ambalažu i pod svojom firmom prodavali je dalje. Međutim, u prošloj, a pogotovo u ovoj godini, došlo je do velike promene.

Strani uvoznici sada sve više traže da sami ambaliramo našu robu, da bi ona neposredno došla u ruke stranom potrošaču.

To je, svakako, jedan od značajnijih uspeha naše prerađivačke industrije u borbi za kvalitet, koji znači da su stranci stekli poverenje u čitav niz naših proizvoda i da možemo uspešno da se borimo sa stranom konkurencijom, koja nije baš tako slaba. Takvu situaciju, međutim, veoma pogodnu za povećavanje deviznog fonda i deviznog bilansa, ne možemo u potpunosti da iskoristimo, jer, nažalost, nemamo dovoljno savremene i kvalitetne ambalaže, pa naši ljudi u pogonima, koji su proizveli proizvod i prodali ga na svetskom tržištu, stalno lupaju glavu i oko toga kako da ga ambaliraju. Zato nam često propadaju dobri poslovi i dobre cene, proizvodnja nam se često odugovlači i produktivnost rada opada. Mnogi se u ovakvoj situaciji snalaze na taj način što uvoze ambalažu. Tako, naprimer, dva preduzeća iz Ljubljane u tri kvartala ove godine uvezla su preko milion i po komada kartona i plastične ambalaže iz Nemačke, Italije, pa čak i iz Amerike. Međutim, ovakav način nabavljanja ambalaže je dosta spor, jer se na isporuke ponekad čeka čak i po pola godine, a u međuvremenu se menja situacija na tržištu.

Ja sam iz drvne industrije, za koju se kaže da uvek traži investicije, ali sada tvrdim da za rešenje ovog problema nisu potrebne investicije samo u drvnoj industriji, već bi ubuduće trebalo investirati i u izgradnju i rekonstrukciju pogona za proizvodnju kartona, papira i plastičnih papira, kartonažnih tvornica i dobrih štamparija. Iako se kod ovih industrijskih grana neće pojaviti direktan devizni efekat, taj efekat će biti utoliko veći kod onih industrijskih grana koje ambalažu budu upotrebljavale. Napominjem da se počelo sa povećavanjem kapaciteta za proizvodnju ambalaže, ali podvlačim da sada treba uzeti u obzir ovu, da se tako izrazim, malu revoluciju, koja zahteva da se drveni sanduci, kao zastareli za današnje svetske pojmove, izbace iz upotrebe.

Činjenica je da su investiciona sredstva za narednu godinu već raspodeljena, pa zato molim organe planiranja naše privrede da bar u toku naredne godine pažljivo prouče ovaj naoko možda ne veliki, ali u suštini itekako važan problem.

Pretsednik Paško Romac: Ko se dalje javlja za reč? Ima reč narodni poslanik Ištvan Vig.

Ištvan Vig (Izborni srez Bačka Topola, AP Vojvodina, NR Srbija): Drugovi i drugarice, ja bih govorio o delu Predloga društvenog plana za 1959 godinu koji se odnosi na poljoprivredu.

Mi smo u ovom predlogu plana stvarno odredili one mere koje su već predviđene planom razvoja zadugarstva i poljoprivrede. Ovaj plan striktno određuje mere koje su potrebne da bi

bile na vreme ostvarene sve postavke koje su u tom planu određene, a činjenica je da stvarno postoje i sve mogućnosti za njihovo ostvarivanje. Ja ne smatram da ćemo naići na takve prepreke koje neće dozvoliti izvršenje postavki plana kako su one date u predlogu. Ja podržavam ovaj plan i smatram da će se ostvariti u datim uslovima. Međutim, ipak ima nekih problema od čijeg pravilnog rešenja zavisi njegovo ostvarenje.

Prvo, u društvenom planu predviđaju se nova investiranja, u prvom redu za mehanizaciju poljoprivrede, i to u obimu koji je neophodno potreban za modernizaciju poljoprivredne proizvodnje. Tako je predviđeno 6.600 novih traktora, 28.000 tona priključnih mašina za traktore, a za mašine i za traktore su potrebni i rezervni delovi. Dalje, predviđeno je da se utroši jedan i po milion tona veštačkih đubriva. Znači, predviđa se novih 300.000 tona veštačkih đubriva koje dosad nismo koristili. Sve je to potrebno za ostvarivanje postavljenog plana.

Međutim, u pogledu odnosa regresnih cena i predviđenih svota za regres u prošloj i ovoj godini, u planu se govori da smo prošle godine ostvarili regres od 25 milijardi dinara, a da ove godine računamo na regres od 30 milijardi dinara. Tu nije uzeto u obzir i gorivo koje će biti potrebno povećanom mašinskom parku u poljoprivredi, a prošle godine smo imali regres i za gorivo. To znači, mada se nigde u ovom predlogu plana o tome ne govori, da će doći do znatnog smanjenja regresa kod traktora, priključnih mašina i veštačkih đubriva.

Znajući probleme koji već sada postoje u tom pogledu u poljoprivredi, trebalo bi dobro razmotriti pitanje da li treba dalje smanjivati taj regres. Ja nisam protiv toga, ako se može, da ga i dalje smanjujemo, ali treba raščistiti pitanje da li je taj regres — regres za našu poljoprivredu, ili bi ga trebalo okarakterisati onakvim kakav on ustvari jeste. Regres, naime, sada više služi za nivelisanje cena u industriji, jer ona sada osvaja proizvodnju, pa nije dostigla određenu produktivnost rada, a i cena koštanja proizvodnje poljoprivrednih mašina je mnogo veća nego što bi poljoprivreda momentano mogla to podneti.

Ako pogledamo po naturalnim pokazateljima koliko se u pojedinim poljoprivredno naprednijim zemljama dobija traktora za određenu količinu pšenice ili mesa, koliko pojedinih priključnih mašina i veštačkih đubriva, lako ćemo zaključiti da u našim uslovima ovaj regres treba da bude okarakterisan više kao regres za našu industriju, koja treba da osvoji određenu proizvodnju poljoprivrednih mašina i delova. Zato treba razmisliti o tome koja je to granica rentabiliteta u poljoprivredi do koje možemo računati sa cenama priključnih i o-

snovnih mašina, pri potpunoj amortizaciji i potpunoj mehanizaciji poljoprivrednih dobara.

Mi imamo malo poljoprivrednih dobara, ali zato su se već pojavili neki problemi u vezi s njihovim fondovima. Pojedina dobra su preuzela velike obaveze i mere za postizanje što većeg poljoprivrednog prinosa, u čemu su postigla i dosta značajne rezultate, ali kada se pogleda koliko će biti ostvareno čistih sredstava pod današnjim uslovima raspodele, doći će se do zaključka da je ponegde visokoproduktivna proizvodnja koja je postignuta, bila ipak vrlo rizična i nesigurna za organizacije koje su je ostvarile, baš zbog ovih odnosa između cena poljoprivrednih mašina i ostalih artikala. Zbog toga bi trebalo dobro proučiti da li možemo da idemo na smanjenje regresa i u kolikoj meri, da bi privredne organizacije mogle na to računati.

Dalje, u predlogu plana usvojen je princip da u određenim uslovima i pod određenim okolnostima poljoprivredne organizacije mogu i treba da kooperiraju sa individualnim poljoprivrednim proizvođačima. Međutim, prilikom određivanja sredstava kod poljoprivrednih dobara nisu uzeta u obzir sredstva za finansiranje kooperacije. Ja sam dao amandman na ovaj deo predloga plana, jer ako se slažemo da postoji mogućnost da neka poljoprivredna dobra kooperiraju sa individualnim poljoprivrednim proizvođačima, onda neka se omoguće i primanja iz kredita za finansiranje ovakve kooperacije.

Između još jedan problem u vezi sa poljoprivredom. Vrlo nam je kritično stanje stanbene izgradnje, uglavnom na većim dobrima i većim poljoprivrednim organizacijama. Postoji obilje dokumentacije iz koje se može videti u kojoj je meri to stanje kritično. Naime, znamo da 6.600 novih traktorista treba da dođe u poljoprivredu. Od toga najmanje jedna četvrtina treba da dođe baš na poljoprivredna dobra. Od 1.500 novih kombajna, na dobra će doći najmanje 800 do 1.000. Da ne nabrajamo još koliko će novih agronoma, tehničara i kvalifikovanih radnika biti upućeno na poljoprivredna dobra. Sve to pokazuje koliko će biti težak problem smeštaja tih ljudi pod današnjim okolnostima.

Već nekoliko godina poljoprivredna dobra ne mogu dobiti sredstva za stanbenu izgradnju. Nikakav kredit nije za to predviđen, iako postoji fond za stanbenu izgradnju, u koji poljoprivredni radnici uplaćuju 2%. Tih 2% kod poljoprivrednih dobara predstavljaju neznatna sredstva, pa opštinski odbori ne mogu od toga dati bogzna koliko poljoprivrednim dobrima. U selima, gde ima manje radništva a više seljaka, taj fond je malen i ne može pružiti sredstva za ozbiljnije rešavanje stanbenog problema.

Mislim da poljoprivrednim dobrima i organizacijama kojima će biti odobren kredit za

kompletnu izgradnju, treba odobriti za stanbenu izgradnju i nešto posebnih sredstava iz dela za investicije u poljoprivredu. Ja sam dao predlog u jednom amandmanu da ta sredstva iznose milijardu dinara i da se pomoću njih reše najneophodniji stanbeni problemi kod poljoprivrednih dobara.

Navodim sve ovo zbog toga što privredne organizacije, usled izuzetnih okolnosti u prošloj godini, neće imati dovoljno sredstava za samostalno raspolaganje. Fond za potrošnju neće biti toliki da bi se moglo intervenisati pomoću njega. Isto tako, dosta naših poljoprivrednih organizacija, radi participacije u dosad odobrenim zajmovima, već se zadužilo na račun fondova koji će biti ostvareni 1958 godine. Prema tome, organizacije neće imati sredstava za rešavanje stanbenih problema u poljoprivredi i zato bi trebalo preduzeti efikasne mere. To je neophodan uslov za izvršenje plana.

Glasam u načelu za Predlog saveznog društvenog plana za 1959 godinu i predlažem pomenute dve izmene, kojima bi se, smatram, poboljšala stanbena izgradnja na poljoprivrednim dobrima i omogućilo dobijanje kredita za kooperaciju.

Pretsednik Paško Romac: Narodni poslanik Ištvan Vig podneo je dva amandmana. Pošto se oni odnose na XVII glavu, o njima ćemo glasati kada budemo došli do te glave.

Za reč se javio narodni poslanik Đorđe Gvozdenović.

Đorđe Gvozdenović (Izborni srez Sremska Mitrovica, AP Vojvodina, NR Srbija): Ja bih hteo da diskutujem o onom delu Društvenog plana koji se odnosi na poljoprivredu. (Glasovi: Sada je načelna diskusija).

Pretsednik Paško Romac: Želi li još ko od narodnih poslanika da diskutuje u načelu? (Niko se ne javlja).

Pošto se niko ne javlja za diskusiju u načelu, prelazimo na pretres u pojedinostima. Pretres u pojedinostima sastoji se iz raspravljanja o svakoj pojedinoj glavi Predloga saveznog društvenog plana za 1959 godinu i glasanja o njoj.

Pošto su narodni poslanici dobili izveštaj o Predlogu saveznog društvenog plana za 1959 godinu tek danas, amandmani se mogu podnositi u toku pretresa pojedinih glava.

Obaveštavam Dom da sam od narodnog poslanika Ivana Pavliška dobio dva amandmana, koji su umnoženi i podeljeni članovima Doma. O njima će se raspravljati prilikom pretresa onih glava plana na koje se amandmani odnose.

Otvaram pretres glave I — Osnovni ciljevi i zadaci Društvenog plana za 1959 godinu. Ko se javlja za reč? (Niko).

Pošto se niko ne javlja za reč, prelazimo na glasanje. Ko je za glavu I, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je I glava usvojena.

Prelazimo na glavu II — Društveni bruto proizvod i nacionalni dohodak. Ko se javlja za reč? (Niko).

Prelazimo na glasanje. Ko je za glavu II, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava II usvojena.

Prelazimo na glavu III — Investicije. Za reč se javio narodni poslanik Janez Kermavner.

Janez Kermavner (Izborni srez Ljubljana — Centar II, NR Slovenija): Drugovi i drugarice narodni poslanici, u nekoliko reči osvrnuo bih se na našu investicionu politiku u oblasti izgradnje industrije, a u vezi s tim i na mnoge komunalne probleme koje prouzrokuje naš neverovatno brz industrijski razvitak. U tom pogledu molio bih pretstavnika Saveznog izvršnog veća da odgovori na nekoliko pitanja koja ću postaviti.

U glavi III Predloga saveznog društvenog plana, na strani 11, tačka 7, govori se o investicionom ulaganju u industriju i rudarstvo, pa se kaže da je investirano 205 milijardi dinara, kao što je obrazloženo, prvenstveno za izgradnju i rekonstrukciju onih objekata čija proizvodnja obezbeđuje izvršenje osnovnih zadataka privrednog razvoja u narednim godinama. U vezi s tim, drug Ivan Pavliško dao je jedan amandman u kome kaže da ta sredstva treba upotrebljavati prvenstveno za ona preduzeća gde dosad nije bilo ništa ulagano od investicija. Ja bih se s tim složio, samo, naravno, ukoliko je ovo investiranje ekonomski povoljno.

Moram se sada vratiti na glavu IV, strana 18, gde se govori da u 1959 godini treba postići brže rešavanje niza postojećih komunalnih problema, kao što su razni servisi, dečji domovi, itd. i da za to treba tražiti pomoć od preduzeća, političkoteritorijalnih jedinica i samih građana. Pored toga, potrebno je, kaže se, da se u republičkim društvenim planovima pokloni veća pažnja obezbeđenju sredstava za gradnju krupnih komunalnih objekata u većim gradovima i industrijskim centrima. Ja bih tu ukazao na neke probleme.

Za vreme administrativnog planskog podizanja industrijskih objekata, u prošlosti često se dešavalo da podignuti industrijski objekti ostanu nedovršeni, bez savremene opreme i bez objekata društvenog standarda, pa čak i bez komunikacija. U ovakvim »pustinjama« razvijali su se kolektivi, oni su rasli, a rastao je i broj stanovništva, pa prema tome i njihove potrebe. Ima mnogo industrijskih centara gde je

dan danas broj stanovnika pet puta veći nego što je bio pre rata, ali komunikacije i komunalni objekti ostali su isti kao u vreme kada je taj centar bio malo selo. Postavlja se pitanje da li mi možemo ovakve objekte, koji su bili podignuti pre 10 godina, a posle prepušteni svom vlastitom, pa često i stihiskom razvitku, posmatrati kao završene ili kao takve kod kojih još uvek postoji potreba za investicijama.

Smatram da se ovakvi investicioni objekti ne mogu smatrati završenim, jer usled nedostatka komunalnih objekata trpi i tehnološki proces u takvim postrojenjima. Naprimera, industrijska postrojenja podignu se u zabačenom kraju bez kanalizacionog sistema, pa se kasnije ti objekti, zbog petostrukog porasta stanovništva moraju rekonstruisati. Kolektivi daju za tu svrhu više milijardi, ali kada se postavi pitanje rekonstrukcije, komisija kaže: »Dobro, može se to izvesti, ali šta je sa izgradnjom sistema odvodnjavanja, sa fekalijama, šta je sa kanalizacionim sistemom? Bez rešenja tih pitanja ne može se pristupiti rekonstrukciji«. Pitanje kanalizacije i vodonoda ne može se rešavati samo sredstvima preduzeća. To je problem čitave komune, jer čitava komuna nema vodonod i kanalizaciju. Ima primera gde fekalije prodiru kroz peskovitu zemlju u bunare i, prema izveštaju sanitarne inspekcije, polovinu bunara treba zatvoriti, jer postoji mogućnost epidemije tifusa.

Drugovi i drugarice, to su krupni problemi. Industrija je porasla, nema kanalizacije, a kanalizacioni objekti koštali bi više nego što iznosi čitava investiciona vrednost ovih industrijskih postrojenja. Postavlja se pitanje ko je sada dužan da te investicije obezbedi. Republika nema sredstava, a komune se trude da sopstvenim sredstvima reše bar pitanje izrade projekata. Međutim, ovi projekti su toliko skupi da iz predračunskih sredstava može jedva da se plati na crto.

Ovo je važno pitanje, pa bih zato molio da se odgovori na sledeće: da li postoji mogućnost da se u proporcijama Saveznog društvenog plana obezbede sredstva koja se u hitnim slučajevima mogu davati iz saveznog budžeta za ovakve investicije, ili je time dužna da se bavi republika, ili sreski odbor mora da da garancije. Ove investicije, makoliko bile nužne, premašuju finansijsku moć opština i samih industrijskih preduzeća, pa radnici smatraju, kada su već ostvarili toliko milijardi nacionalnog dohotka, da imaju pravo da traže da im zajednica omogući podizanje objekata koji su se tokom razvitka u određenom kraju pokazali kao nužni.

Pretsednik Paško Romac: Pošto na glavu III imamo pismeni amandman druga Pavliška, dam reč drugu Ivanu Pavlišku.

Ivan Pavliško (Izborni srez Jajce, NR Bosna i Hercegovina): Predlog za dopunu stavljam iz

razloga što još postoji nekoliko starijih preduzeća hemijske industrije koja, pored svih dosadašnjih pokušaja, nisu uspjela da dođu do potrebnih investicionih sredstava. Klasičan primjer je slučaj preduzeća »Elektrobosna« Jajce. Ovo preduzeće je osnovano 1897 godine i kao takvo spada među najstarija preduzeća ove vrste u svijetu. Tokom svog dugogodišnjeg rada, a naročito naporima poslije oslobođenja, kada je ovo preduzeće nakon teških oštećenja osposobljeno za rad, postignuti su značajni rezultati, i to kako u pogledu proizvodnje, tako i u pogledu podizanja stručnog kadra. Međutim, u ovo preduzeće nije ništa investirano van sredstava samog preduzeća, osim 4 miliona dinara, koji su 1951 godine dodijeljeni »Elektrobosni« na ime društvenog standarda.

»Elektrobosna« Jajce, kao i ostala stara preduzeća, svijesno je maksimalno doprinosila stvaranju sredstava koja su omogućila razvoj i podizanje novih kapaciteta u našoj industriji, i zadovoljava se primanjem prelaznih zastava i pohvala. Međutim, smatram da je danas zajednica u mogućnosti da investira potrebna finansijska sredstva za rekonstrukcije, kako bi se ovakva preduzeća dovela na savremeni tehnički nivo i omogućio im se ravnopravan položaj na tržištu.

S obzirom na postojeća osnovna sredstva, koja su u znatnoj meri amortizovana, kao i na uslove rada u preduzeću, smatram da nije potrebno posebno naglašavati sa kakvim se poteškoćama bori »Elektrobosna«.

Naglašavam da je »Elektrobosna« Jajce dosad podnosila već nekoliko investicionih elaborata, ali se, nažalost, uslovima koje postavlja Jugoslovenska investiciona banka nije mogla prilagoditi, pošto, kao i sva ostala stara preduzeća ima svoju posebnu problematiku, i bez izuzetnog tretmana neće moći ni ubuduće ispunjavati uslove za dobijanje investicionog zajma.

S obzirom na to da odgađanje investiranja u stara preduzeća stvara kod njih atmosferu neizvjesnosti i besperspektivnosti, uvjeren sam da će ovaj visoki Dom uvidjeti opravdanost zahtjeva za rekonstrukciju ovih preduzeća, u koja dosad nije bilo nikakvih investicionih ulaganja, i da će sa svoje strane doprinijeti da se problem rekonstrukcije najstarijih preduzeća hemijske industrije pozitivno riješi.

Pretsednik Paško Romac: Ima reč Avdo Humo, predstavnik Saveznog izvršnog veća.

Predstavnik Saveznog izvršnog veća Avdo Humo (Izborni srez Mostar, NR Bosna i Hercegovina): Zaista je ovaj problem »Elektrobosne« Jajce vrlo težak. On se potrže, na bazi izvjesnih interevencija i predloga samog preduzeća i NR Bosne i Hercegovine, kao vrlo akutan i težak problem jednog starog hemiskog preduzeća. Što njegov problem nije u Saveznom

izvršnom vijeću riješen, kao i problem još nekih drugih zastarjelih hemiskih preduzeća. glavni razlog je oskudica u deviznim kreditima. Međutim, u toku ove godine uzeto je u ozbiljno razmatranje pitanje ne samo Jajca, kao jednog od naših najstarijih postrojenja, nego i nekih drugih hemiskih preduzeća. Zato je u glavi I, na strani 2, tačka 6, postavljeno sljedeće: »Od investicionih ulaganja u privredu nastaviti u prvom redu sa izgradnjom započetih objekata i rekonstrukcijom zastarelih pogona«. Tu se u prvom redu mislilo na ova preduzeća o kojima je bilo govora. Ja mislim da nas to može zadovoljiti.

Što se tiče drugog predloga, to već nije stvar plana, nego je stvar zakona i uredaba, koje se takođe razmatraju i koje će biti rješavane u toku ove i sljedeće godine. Predlažem, prema tome, da ostane ova formulacija koja je predviđena u samom planu, a mogu da kažem da će pitanje ovih preduzeća u toku 1960 godine vjerovatno biti riješeno.

Pretsednik Paško Romac: Da li se drug Pavliško slaže s obrazloženjem pretstavnika Saveznog izvršnog veća?

Ivan Pavliško: Slažem se.

Pretsednik Paško Romac: Da li ostajete pri svom amandmanu ili odustajete?

Ivan Pavliško: Odustajem.

Pretsednik Paško Romac: Da li još neko želi da diskutuje o glavi III? (Niko se ne javlja).

Pošto se niko više ne javlja za reč, prelazimo na glasanje. Ko je za glavu III kako je formulisana, sa svim objašnjenjima, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava III usvojena.

Prelazimo na glavu IV — Lična potrošnja i društveni standard.

Janez Kermavner: Nisam dobio odgovor šta je sa sredstvima za ovako hitne probleme.

Pretsednik Paško Romac: Molim pretstavnika Saveznog izvršnog veća da odgovori na pitanje druga Kermavnara.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća Avdo Humo: Ta pitanja komunalnih uređaja u novopodignutim mjestima ili u onim mjestima gdje se formiraju nove privredne organizacije, vjerovatno nisu toliko teška kao što je to slučaj kod mnogih naših starih i velikih gradova. Vama je svima poznato kakva je situacija u tom pogledu, počev od Beograda, pa preko svih republičkih gradova, do pojedinih industriskih naselja i mjesta. Mi smo zaista zapali u jednu krizu sa komunalnim uređajima, kao što su vodovod, kanalizacija itd. To pitanje zasad se rješava na taj način što komune, zajedno sa republikama i preduzećima, dograđuju i polako izgrađuju objekte.

Mi ovim planom nismo predvidjeli sredstva za ove svrhe. Slažem se da je to jedan vrlo težak i akutan problem, koji je vezan za standard ljudi u tim naseljima i mjestima i zato mislim da se to pitanje može brže i bolje rješavati pomoću sredstava kojima raspolažu preduzeća, komune, republike itd. Mislim da sugestiju koju je iznio drug Kermavner treba prihvatiti i naknadno videti da li će biti moguće u sljedećim godinama otvoriti možda posebne kredite za tu vrstu djelatnosti kod najugroženijih centara. Međutim, mi u ovom planu više nemamo sredstava za tu svrhu. To je takav problem da bi bilo nedovoljno predvidjeti jednu, dvije ili tri milijarde dinara. Da bismo to radikalnije i cjelishodnije mogli da riješimo, moramo uzeti više sredstava, a danas za to, pri ovakvoj raspodjeli, kao što ste vidjeli u planu, mi nememo mogućnosti. Akceptiram izvjesnu argumentaciju koju je iznio drug Kermavner i smatram da to treba proučiti i vidjeti na koji način se to može riješiti možda sljedećih godina.

Pretsednik Paško Romac: Da li je drug Kermavner zadovoljan objašnjenjem?

Janez Kermavner: Jesam.

Pretsednik Paško Romac: Ko želi reč u vezi sa glavom IV? (Niko se ne javlja).

Pošto se niko ne javlja za reč, prelazimo na glasanje. Ko je za glavu IV kako je formulisana, sa objašnjenjima, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je IV glava usvojena.

Prelazimo na glavu V — Budžeti. Ko se od drugova narodnih poslanika javlja za diskusiju o glavi V? (Niko) se ne javlja).

Pošto se niko ne javlja za reč, prelazimo na glasanje. Ko je za glavu V kako je formulisana, sa svim objašnjenjima, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava V usvojena.

Prelazimo na glavu VI — Društvene rezerve. Ko se javlja za reč? (Niko se ne javlja).

Pošto se niko ne javlja za reč, prelazimo na glasanje. Ko je za glavu VI neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava VI usvojena.

Prelazimo na glavu VII — Privredni odnosi s inostranstvom. Reč ima narodni poslanik Paula Humek.

Paula Humek (Izborni srez Zagreb — Maksimir, NR Hrvatska): Ja ne bih imala neki amandman na ovu glavu, ali u vezi s njom htjela bih da ukažem na jedan problem.

S obzirom da je Savezno izvršno veće rezerviralo da se naknadno utvrdi koliki dio sredstava predviđenih za uvoz opreme treba da se

izdvoji za potrebe investicija, često se dešava, mada su slične formulacije postavljene i u ranijim planovima, da se neke privredne organizacije sukobljavaju sa problemom kako da realiziraju svoju proizvodnju opreme, koju su osvojile teškom mukom, uz znatna sredstva zajednice. Ove godine će se otvoriti neki pogoni kojima će biti potrebna baš takva oprema koju izrađuju neke naše tvornice, naprimjer »Tekstilstroj« u Zagrebu. Zato bi bilo nužno, radi zaštite domaće proizvodnje, pre sklapanja aranžmana za uvoz opreme, uzeti u obzir mogućnosti domaćih tvornica za proizvodnju opreme.

Sličnih pojava ima i kod artikala široke potrošnje. Njihova se proizvodnja sve više osvaja, pa ipak privredne organizacije koje ih proizvode, često zapadaju u teškoće zbog uvoza ovih artikala, tako da svakičas moraju vršiti preorijentaciju na proizvodnju nekih drugih artikala, što sve dovodi do poremećaja.

Ja sam htjela to da podvučem, iako nemam poseban amandman, jer je problem takov da je potrebno istaći ga.

Pretsednik Paško Romac: Želi li još neko reč? (Niko se ne javlja).

Pošto se niko ne javlja za reč, prelazimo na glasanje o glavi VII. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava VII usvojena.

Prelazimo na glavu VIII — Tržište i cene. Ko se javlja za reč? (Niko se ne javlja).

Pošto se niko ne javlja za reč, prelazimo na glasanje. Ko je za glavu VIII kako je formulisana, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava VIII usvojena.

Prelazimo na glavu IX — Kadrovi, zaposlenost i produktivnost rada. Ko želi da uzme reč u diskusiji? Reč ima narodni poslanik Vladimir Logar.

Vladimir Logar (Izborni srez Škofja Loka, NR Slovenija): Drugovi narodni poslanici, u glavi IX Predloga saveznog društvenog plana, u kojoj se govori o kadrovima, zaposlenosti i produktivnosti rada, sasvim je tačna konstatacija da je porast produktivnosti rada osnovni cilj naše ekonomske politike. Glavni element za podizanje životnog standarda je veća produktivnost rada. Međutim, na tom području u poslednjim godinama nisu postignuti zadovoljavajuć rezultati. Činjenica je, naime, da je obim zapošljavanja sve veći, ali bez adekvatnog podizanja proizvodnje. Analizom ovog problema utvrdilo se da njegovi uzroci leže i u tome što se raznim skraćivanjem radnog vremena, na primer povećanjem odmora za vreme rada na pola časa, nisu dobili i odgovarajući rezultati na povećanju proizvodnje. Zabrana prekovreme-

nog rada takođe je izazvala dosta problema u privrednim organizacijama, pa se kasnije, zbog negativnih posledica, to korigovalo. Povećanje godišnjeg odmora takođe nije usklađeno sa ekonomskim mogućnostima naše zemlje.

S druge strane, organizacija rada u našim privrednim organizacijama zaostala je i dosta primitivna. Poznato je da je produktivnost rada u razvijenim zemljama pre svega rezultat stručnosti radne snage i odlične organizacije rada. Ima i kod nas fabrika sa zastarelim mašinskim parkom, ali koje odličnom organizacijom rada postižu rezultate kao u razvijenim evropskim zemljama. Nasuprot tome, ima dosta fabrika sa savremenim mašinskim parkom, ali produktivnost rada u njima ne zadovoljava očekivanja zajednice, koja je u njih investirala ogromna finansijska sredstva. Zbog loše organizacije rada, radna disciplina nije na visini. Povećava se procent neplaćenih odmora, povećava se procent bolovanja, iako se daju velika sredstva za preventivu, za prevoz radnika, za društvenu ishranu u fabrikama, itd. U fabrikama sve više dolazi do izražaja socijalna komponenta, a ekonomska komponenta ima suviše sekundaran značaj. Međutim, fabrika ne može biti socijalna ustanova. Fabrika je ekonomska organizacija podvrgnuta ekonomskim zakonima.

Na produktivnost rada, kao što sam napomenuo, uglavnom utiče organizacija rada. Za organizaciju rada u privrednim organizacijama odgovara tehničko i ekonomsko osoblje. Ako se upitamo kakve su rezultate ti stručni kadrovi postigli, doći ćemo do zaključka da oni nisu veliki. Mišljenja sam da uzrok tome leži i u lošem ekonomskom stimuliranju tih kadrova, a s druge strane, ti kadrovi su suviše okupirani raznoraznim administrativnim poslovima. Naše privredno zakonodavstvo toliko je komplikovano da rukovodiocima oduzima veoma mnogo vremena za praćenje, tako da oni ne stižu da se pozabave problemima bolje analize proizvodnje i finansijskih pokazatelja, itd.

Navešću ovde primer službenog »Priručnika za sastavljanje završnih računa za 1957 godinu« (izdanje »Službenog lista FNRJ«), koji na samo 167 stranica sitnog teksta sadrži 673 službena tumačenja.

Dalje, kontni plan je prošle godine imao oko 50 obaveznih dvocifrenih konta. Međutim, novi kontni plan za 1958 godinu ima za industrijska preduzeća oko 160 obaveznih trocifrenih sintetičkih konta. Kome će koristiti tako široka specifikacija?

Obrazac za obračun ličnog prihoda (»Sl. list FNRJ«, br. 27/58) je toliko komplikovan da Narodna banka još ni do danas nije dala obavezno tumačenje. U »Službenom listu FNRJ« br. 11/58 propisani su koeficijenti za proračunavanje minimalnih ličnih dohoda sa šest decimala.

Mnogo kritike u privrednim organizacijama prouzrokuje retroaktivno dejstvo propisa. Na-vešću, naprimer, Uredbu o izmenama i dopuna-ma Uredbe o izdacima isplaćenim licima u rad-nom odnosu koji se priznaju za materijalne troškove (»Službeni list FNRJ«, br. 25/58), koja treba da se primenjuje unazad, od 1 januara 1958 godine.

Naročito ove godine se propisi vrlo često menjaju, tako da preduzeća koja primenjuju propise blagovremeno, trpe ponekad od toga sa-mu štetu.

Službena tumačenja saveznog Državnog se-kretarijata za poslove finansija objavljuju se danas u različitim publikacijama. Predložio bih da se sva ova službena tumačenja objavljuju kao poseban prilog »Službenog lista FNRJ«. U privrednim organizacijama takođe vlada mišljenje da se ne konsultuju dovoljno ljudi iz prakse.

Da je socijalni momenat u privrednim or-ganizacijama isuviše naglašen, dokazuje, pored ostalog, i činjenica da radnici imaju pravo u-češća u raspodeli dobiti i za sve vreme trajanja bolovanja, što je precizirano u Zakonu o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika. Ako, naprimer, uporedimo dve fabrike sa različitom dobiti, videćemo da se može desiti da radnik iz jedne fabrike koji radi čitavo vreme može pri-miti manje dobiti nego radnik iz druge fabrike koji je dugo vremena proveo na bolovanju.

U Predlogu saveznog društvenog plana za 1959 godinu govori se o obezbeđenju stabiliza-cije tržišta i cena, o očuvanju planiranog nivoa investicione potrošnje, kao i o potrebi da se po-rast ličnog dohotka stanovništva što više uskla-di sa porastom produktivnosti rada. Međutim, poslednjih godina možemo konstatovati sve ve-će inflatorske tendencije. Na vrednost novca utiče količina novca u optčaju i stepen produk-tivnosti. Pored toga, vrednost novca zavisi i od produkcije, odnosno od stepena zaposlenosti.

Ako hoćemo da podižemo životni standard, moramo smanjiti investiciona ulaganja u indu-striju i smanjivati budžetsku potrošnju, odno-sno ne dopuštati prekoračenje planiranih ni-voa. Na svaki način moramo jačati industriju koja proizvodi artikle široke, lične potrošnje, kao i poljoprivredu. Investicionu politiku po-trebno je svakako zaoštriti. Sredstva treba ula-gati u one grane iz kojih društvo može na naj-racionalniji način dobiti proizvode koji su mu potrebni. Naša zajednica investira svake godine ogromna sredstva u različite industrijske obla-sti, ali ne dobija uvek ono što očekuje. Stati-stički podaci pokazuju da se budžetska potrošnja iz godine u godinu povećava. Mišljenja sam da ovu neproduktivnu potrošnju treba sve-sti na najmanju meru.

Pretsednik Paško Romac: Da li još neko želi reč? (Niko se ne javlja).

Prelazimo na glasanje. Ko je za glavu IX kako je formulisana, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko u-zdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava IX usvojena.

Prelazimo na glavu X — Industrija. Ko želi reč? Ima reč narodni poslanik Gregor Klančnik.

Gregor Klančnik (Izborni srez Slovenjgra-dec, NR Slovenija): Drugarice i drugovi narod-ni poslanici, iz glave X Predloga saveznog društvenog plana za 1959 godinu vidi se da je po-većanje proizvodnje crne metalurgije predvi-đeno za 55% više nego u 1956 godini. Svakako, to izgleda kao da je usklađeno sa potrošnjom artikala crne metalurgije. Međutim, svi proi-zvođači čelika znaju da je potrošnja veća od predviđene proizvodnje. Smatram da, pravil-nim investicionim ulaganjem, treba nastojati da se proizvodnja crne metalurgije povećava uporedno sa potrebama za njenim proizvodima. Nisu pritom važna samo nova investiranja, ne-go je pre svega važno održavanje postojećih pogona. Mislim da kod nas postoji problem ra-cionalne upotrebe sredstava za izgradnju, a po-gotovo problem pravilnog održavanja postoje-ćih kapaciteta, za što su, svakako, potrebna i novčana sredstva.

Crna metalurgija imala je do 1954 godine amortizacionu stopu za zamenu 5,5%, a za odr-žavanje 2%. Zbog pojave problema ekonomske proizvodnje, odnosno problema cena i troškova produkcije, promenjena je stopa amortizacije, i to od 5,5% plus 2% na svega 3,3%, a isto-vremeno je smanjena kamatna stopa na osnov-na sredstva — od 6% na 2%. Time je bio deli-mično rešen problem strukture cena, ali je, ja-sno, nastao nov, veliki problem održavanja po-stojećih kapaciteta u crnoj metalurgiji. Mi zna-mo da je rok od 30 godina za zamenu postoje-ćih kapaciteta u crnoj metalurgiji suviše dug i da bi na svaki način trebalo da se taj rok za zamenu skрати. On je kod nas duži nego igde u svetu, pa bi bilo nelogično da se i dalje održi.

Ne samo da postojeći kapaciteti postaju i-strošeni, nego i zastareli, pošto se proces pro-i-zvodnje usavršava, pa rok od 30 godina za za-menu nikako nije više realan. Zbog toga sma-tram da bi bilo potrebno, ne u Društvenom pla-nu za 1959 godinu, nego ubuduće, da se amor-tizaciona stopa za crnu metalurgiju ponovo po-veća na ranih 5,5%. Ja mislim da bismo time omogućili povećanje proizvodnje u crnoj me-talurgiji i uskladili bismo je sa potrošnjom.

Poznato je da su u posleratnom periodu iz-građeni ogromni kapaciteti metaloprerađivačke industrije i da oni, zbog oskudice u sirovinama, nisu u dovoljnoj meri iskorišćeni. Oni će ubu-duće od crne metalurgije zahtevati još više ma-terijala, pa je zato neophodno da crna metalur-gija dobije realnu stopu amortizacije, da bi mo-

gla održavati postojeće kapacitete, a eventualno i proširivati ih.

Mislim da je veoma pozitivno u Predlogu društvenog plana za sledeću godinu što se preduzećima sada ostavlja više sredstava prilikom raspodele dohotka. Izgleda da će privredne organizacije u sledećoj godini imati oko 18 milijardi više sredstava na samostalnom raspolaganju, što će sigurno uticati na bolje održavanje postojećih kapaciteta i omogućiti rekonstrukcije. Međutim, uporedo sa dobijanjem većih sredstava u sledećoj planskoj godini, preduzeća preuzimaju i veće obaveze nego ranijih godina. Sada će se pojaviti problem anuiteta, obrtnih sredstava, problem učešća kod zajmova, itd. Izlazi, prema tome, da takvo povećanje učešća preduzeća prilikom raspodele dohotka koje je istovremeno vezano sa dodatnim obavezama, nije toliko efikasno kao što izgleda na osnovu samih brojk.

Pomenuo bih još problem stimulacije pojedinaca, koji je možda od opšteg značaja, ali je njime industrija osobito zainteresovana. Naime, u predlogu plana usavršen je dosadašnji sistem raspodele ličnog dohotka, ali ja smatram da bi svakako bilo stimulativnije kad bi se primanja po tarifnim stavovima, za prebačaj norme, premije ili primanja za prekovremene radne časove, oporezivala proporcionalno, a ne progresivno.

Za honorare i druga vanredna primanja logično je da lestvica bude progresivna, jer su to stvarno vanredna primanja.

Hteo bih ovde da upozorim i na jedan problem u vezi sa zakonskim predlogom koji će sutra biti na dnevnom redu. Radi se o Zakonu o invalidskom osiguranju, koji predviđa dodatne plate za radnike koji su, zbog iscrpenosti na svojim radnim mestima, prinuđeni da se prihvate drugog posla, za koji je potrebna manja kvalifikacija. Međutim, pošto se te dodatne plate isplaćuju na teret čistog prihoda, propisi predviđaju da ako se takav radnik razboli, on neće primiti naknadu za sva svoja primanja u preduzeću, već samo za primanja po tarifnom stavu. To znači da će takvi radnici u slučaju bolesti primiti manje nego kad bi im te dodatne plate ulazile u minimalni lični dohodak. Zato smatram da ta dodatna primanja za radnike koji se zbog iscrpenosti na radu premeštaju sa jednog kvalifikovanog posla na manje kvalifikovan, treba da se tretiraju kao osnovna primanja, tj. kao minimalni lični dohodak.

Pretsednik Paško Romac: Želi li još ko da uzme učešća u diskusiji o ovoj glavi? Ima reč narodni poslanik Velimir Potežica.

Velimir Potežica (Izborni srez Prijepolje — Novi Pazar, NR Srbija): U glavi X predviđena je proizvodnja kamiona, kamioneta i autobusa u fizičkom obimu od 4.200 komada. To je vred-

nost koja, prema proceni plana, iznosi 26 milijardi dinara. Međutim, ako u planu izvršimo analizu predviđenih investicionih sredstava, pošto se ovde radi o osnovnim sredstvima koja se finansiraju iz investicija, videćemo da sredstva za toliku proizvodnju nisu obezbeđena, tj. da se tolika proizvodnja ne može pokriti. Zato bih molio pretstavnika Saveznog izvršnog veća da o tome dā obrazloženje.

Da bih potkrepio svoje tvrdjenje, izneću neke konkretne podatke o situaciji u tom pogledu. Kao što sam rekao, vrednost proizvodnje kamiona, kamioneta itd. iznosi, prema planu, 26 milijardi dinara. U glavi XIV Predloga saveznog društvenog plana stoji da za saobraćaj treba dati 97 milijardi dinara, a u glavi XVII, tačka 12, stoji da za nabavku kamiona u saobraćaju treba dati svega do jednu milijardu dinara, računajući i drugu opremu koja je potrebna. Međutim, ako pretpostavimo da će privredne organizacije, ustanove sa samostalnim finansiranjem i druge organizacije moći da apsorbuju 50% te proizvodnje pomoću sopstvenih sredstava, to znači da će proizvodnja biti realizovana samo u visini od 13 milijardi. Ako bi se davali krediti za nabavku tih vozila, pri čemu bi privredne organizacije učestvovala sa 20%, što je, po mom mišljenju, prilično visoka stopa, znači da nedostaju sredstva još za deset milijardi dinara. Situacija je današ takva da na lageru ima gotovih proizvoda u vrednosti od 5,5 milijardi, što znači da ovo pitanje nije ni u 1958 godini bilo srećno rešeno. Savezno izvršno veće je svojom odlukom jedanput već dodelilo iz privrednih rezervi 5 milijardi dinara za ovu svrhu, što dokazuje da ni u ovoj godini proizvodnja nije mogla biti pokrivena. Prema tome, postavlja se pitanje na koji će način biti obezbeđena sredstva za realizaciju proizvodnje ovih vozila koja je predviđena u glavi X Predloga saveznog društvenog plana.

Smatram da ovome treba dodati još i problem uvoza ovih vozila. Naime, opšta je postavka u predlogu plana da treba strogo voditi računa o uvozu i o štednji deviznih sredstava, kojih stvarno ima vrlo malo, kao što smo čuli danas iz ekspozee druga Mijalka Todorovića i izlaganja druga Vojina Guzine. Međutim, dešava se da izvesni investitori i uvoznici troše ta sredstva nepravilno i nerazborito, uvozeći mnogo skuplju opremu nego što se može dobiti kod domaće industrije. Našoj industriji potrebne su devize za definitivno osvajanje proizvodnje, i nju treba pomoći, a ne uvoziti opremu za skupe dolare. Ima slučajeva da se za jednu jedinicu proizvoda umesto 3.000 mora platiti po 6.000 dolara, pa čak i više, iako se ta ista jedinica proizvoda može dobiti i pomoću jevtinijih deviznih sredstava, uz istu vrednost dinarskih sredstava. Ili, s druge strane, izvesni organi koji imaju budžete čekaju sa trošenjem budžeta sve do novembra ili decembra, pa onda

odjednom zahtevaju od privredne organizacije: »Ili dajte taj proizvod do kraja godine, ili mi idemo na uvoz.« O ovome bi svakako trebalo povesti računa i ne dozvoliti da ionako siromašna devizna sredstva kojima raspolažemo, upotrebljavamo za proizvode koje može da nam isporuči i domaća industrija.

Zbog toga predlažem, pošto se ta pitanja ne regulišu planom, da se pooštiri kriterijum u pogledu uvoza, što ne znači da treba stvoriti monopolistički položaj našim privrednim organizacijama. Ipak, treba izvršiti uvid u kalkulacije naših proizvodnih preduzeća i onemogućiti da se pričom o njihovom monopolističkom položaju probijaju naši devizni fondovi.

Pretsednik Paško Romac: Želi li još ko da uzme reč o ovoj glavi? Ima reč predstavnik Saveznog izvršnog veća drug Vojin Guzina.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća Vojin Guzina: Drugovi narodni poslanici, povodom pitanja prodaje kamiona na kredit, hteo bih da napomenem da je manje-više automatsko davanje kredita za kupovinu seriske mašinske opreme, tj. kamiona, uvedeno 1956 godine kao izuzetna mera, kao mera koja treba da omogući plasman te nove proizvodnje. Međutim, morao se nastojati da se taj sistem automatskog davanja kredita iz centralnih sredstava za kupovinu te opreme postepeno eliminiše. U prvo vreme krediti su davani iz obrtnih sredstava Narodne banke, iz emisije, a kasnije je to preneto na Opšti investicioni fond. U idućoj godini, prema predlogu plana, mi, istina, smanjujemo sredstva Opšteg investicionog fonda za nabavku opreme seriske proizvodnje, tj. kamiona. Međutim, pritom treba imati u vidu da takozvana decentralizovana sredstva, sredstva privrednih organizacija iz amortizacionih i investicionih fondova, kao i sredstva društvenih investicionih lokalnih fondova, izvanredno rastu iz godine u godinu i da će u idućoj godini biti veća. U principu se pokazalo, pogotovu za iduću godinu, kada Opšti investicioni fond treba da poveća finansiranje krupnih objekata, od kojih zavisi izvršenje bazičnih zadataka našeg perspektivnog plana, — da Opšti investicioni fond treba da bude debarasiran, oslobođen obaveza za ove u principu sitne nabavke. Jedan od načina za to je da se smanji finansiranje nabavke kamiona, tj. da se nabavka kamiona u većoj meri vrši iz sopstvenih sredstava privrednih organizacija — iz amortizacionih, investicionih i društvenih lokalnih investicionih fondova. Napominjem da će iduće godine tih sredstava biti preko 300 milijardi dinara.

Prema tome, ne može se postaviti problem da nema sredstava za onu proizvodnju kamiona koja je postavljena u planu za 1959 godinu. Međutim, pošto je u pitanju seriska, jedna već uvedena proizvodnja, ukoliko bi se u toku godine zaoštrilo to pitanje (a ovim predlogom plana predviđena je iz Opšteg investicionog fonda

jedna milijarda dinara za te svrhe) i ukoliko se pokaže da se ipak, i pored velikog obima decentralizovanih sredstava koja stoje na raspolaganju privrednim organizacijama i lokalnim organima, ne računajući stambene i namenske fondove, — ne mogu izvršiti postavljeni zadaci, Savezno izvršno veće je ovlašćeno da može i u toku godine preduzimati mere i intervenisati. Nema sumnje, ako bi se taj problem zaoštrio, intervencija bi bila i sprovedena. Sada, međutim, pravilno je bilo, po našem mišljenju, raste-rećivati Opšti investicioni fond od obaveza izuzetno uvedenih u 1956 godini, pošto se danas pojavljuju mnogo krupniji zadaci.

Pretsednik Paško Romac: Želi li još ko da uzme reč u pretresu o glavi X? (Niko se ne javlja).

Pošto se niko ne javlja, prelazimo na glasanje. Ko je za glavu X, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava X usvojena.

Prelazimo na glavu XI — Građevinarstvo. Ko želi reč? Ima reč narodni poslanik Grga Čupić.

Grga Čupić (Izborni srez Tetovo, NR Makedonija): Drugovi i drugarice narodni poslanici, ja bih nešto rekao o građevinskoj operativi i njenoj problematici. Iz glave XI vidimo da pred građevinskom operativom stoje ogromni zadaci, pa bih hteo da ukažem na neke probleme.

Kada se diskutuje o građevinarstvu, često se čuje da ono gradi sporo, nekvalitetno i skupo. Ja sam radio u građevinarstvu i možda bih se složio s tim, ali treba uzeti u obzir da krivica nije samo do građevniske operative, nego i do drugih. Ne mislim da podnosim nikakav amandman, već samo da učinim izvesne preporuke, pošto se principijelno slažem s Predlogom društvenog plana za 1959 godinu. Kod nas se skoro redovno dešava da ne dobijemo blagovremeno planove, niti nam se obezbeđuju investicije. Zato je građevinska operativna često prisiljena da za šest meseci izvrši ceo godišnji plan, pa je logično da onda mora da radi sporo, nekvalitetno i skupo. Građevinska operativna radi uglavnom za sve naše privredne grane, i najviše para ide preko nje, pa je zato neophodno da joj se na vreme obezbeđuje tehnička dokumentacija, koja treba da bude kvalitetna, i omogući blagovremeno trošenje investicionih sredstava. Kod nas se, naime, dešava da kad investitor dobije investiciona sredstva, izvođač mora da prođe kroz niz peripetija dok ih naplati kod Narodne banke.

Iz glave XI vidi se da je za iduću godinu predviđeno oko 13 milijardi za opremu u građevinarstvu i za njegovu mehanizaciju, što je bilo i nužno, jer je naše građevinarstvo bilo prilično primitivno, pa je dobro što će se obezbediti ta mehanizacija. Ja bih, međutim, hteo da kažem nešto o kupovini mehanizacije i izradi

investicionih programa. Dešava se, naime, da prođu skoro tri i više godina dok se kupi mehanizacija i izrade investicioni programi, što znači, ako se bude radilo kao dosad, da ćemo ovogodišnja sredstva koristiti tek 1960 godine, i onda će nastati trka da se zadaci izvrše navrat-na-nos. U načelnim diskusijama o građevinarstvu ja sam isticao da su naši investicioni programi takvi da ih često ne mogu da shvate ni ljudi sa fakultetskom spremom, a stvarno bi trebalo da budu takvi da ih može razumeti i čovek sa srednjom spremom, pa čak i kvalifikovani radnik.

Rekao bih, dalje, nešto i o amortizaciji. Slazem se s tim da naša zajednica daje dosta sredstava za građevinarstvo, ali smatram da je ono prilično opterećeno amortizacijom, kamatom, otplatama anuiteta, itd. Zato mislim da bi ubuduće trebalo povećati stopu amortizacije. Imamo, naprimer, slučaj da za jedan kamion otplaćujemo šest miliona dinara, jer je tolika njegova stopa za amortizaciju, a ako hoćemo da kupimo nov kamion, on nas košta 12, 13 pa čak i 20 miliona dinara.

Zasada se kod nas otpis osnovnih sredstava vrši po godinama, a po mom mišljenju, trebalo bi po norma časovima i, možda, po privrednim granama. Naprimer, vozila jednog gradskog autosaoobraćajnog preduzeća mogu da traju mnogo duže nego vozila jednog hidrograđevinskog ili šumarskog preduzeća, pošto se ova druga daleko brže upropaste i amortizuju. Neko će reći da takva preduzeća imaju i veću zaradu. To je tačno, ali kod njih se vrši i drugačija raspodela. Znači, kod tih preduzeća bi stopa amortizacije trebalo da bude veća, jer njihova vozila, radeći po teškim terenima, daleko manje traju.

Pretsednik Paško Romac: Želi li još ko da diskutuje o ovoj glavi? (Niko se ne javlja).

Pošto se niko ne javlja za reč, prelazimo na glasanje. Ko je za glavu XI kako je formulisana, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja (Niko). Objavljujem da je glava XI usvojena.

Prelazimo na glavu XII — Poljoprivreda. Ko želi da diskutuje o glavi XII? Ima reč narodni poslanik Đorđe Gvozdenović.

Đorđe Gvozdenović (Izborni srez Sremska Mitrovica, AP Vojvodina, NR Srbija): U Društvenom planu za 1959 godinu predviđa se porast poljoprivredne proizvodnje u odnosu na period 1951—55 godine za 39%, u odnosu na 1957, koja je bila najrodnija, za 3%, i u odnosu na tekuću godinu 21%. Ja se slažem sa obrazloženjima koja su data o tome da postoje realne mogućnosti za takvo izvršenje plana. Međutim, ako izuzmemo društveni sektor u poljoprivredi, a to su poljoprivredna dobra, seljačke radne zadruge i ekonomije zemljoradničkih zadruga,

gde nam savremeni način proizvodnje i puna primena agrotehnike pružaju dovoljne garancije, kod dobrog dela gazdinstava privatnog sektora još uvek nemamo nikakvih garancija da se ovakav plan može izvršiti, jer sve zavisi od toga kakva će godina da bude. Kao najbolji primer može nam poslužiti ova godina, koja je bila veoma izuzetna u odnosu na ranije godine i u kojoj smo imali strahovito podbacivanje plana. A do podbacivanja na svim sektorima došlo je zbog toga što je strahovito podbacio privatni sektor.

Iz podataka za srez Sremska Mitrovica vidi se da su u 1957 godini poljoprivredna dobra proizvela po hektaru 23 metarske cente pšenice, seljačke radne zadruge 22, a privatnici 18 metarskih centi. U ovoj godini poljoprivredna dobra proizvela su 25,5 metarskih centi (što je povećanje u odnosu na prošlu godinu), seljačke radne zadruge 22,5 mtc (takođe povećanje), a privatni sektor svega 11,6 mtc pšenice po hektaru. To je uticalo da prosek za ceo srez padne na 13,2 metarskih centi. Proporcije su otprilike iste i za celu Vojvodinu.

U 1957 godini poljoprivredna dobra proizvela su 44 mtc kukuruza, seljačke radne zadruge 46, a privatni sektor 33 mtc po hektaru. Prosek za srez iznosi 35 mtc. U 1958 godini poljoprivredna dobra su proizvela 55 mtc (povećanje za 11 mtc), seljačke radne zadruge 50 mtc (i ovde povećanje), a privatni sektor svega 22 mtc po hektaru, što je uticalo da prosek za srez iznosi svega 27 mtc.

Na zemljištu kooperanata, gde su organizaciju proizvodnje preuzele zemljoradničke zadruge, a takvog zemljišta ima u srezu oko 11.000 hektara, imamo prinos od 46 mtc. Znači, bezmalo kao i na društvenom sektoru, gde je organizovana sasvim moderna i jaka proizvodnja.

Planovi proizvodnje za iduću godinu koji su već sada postavljeni u poljoprivrednim organizacijama, dobrima i seljačkim radnim zadrugama u srezu, govore o tome da se teži ka daljem porastu poljoprivredne proizvodnje. Predviđa se proizvodnja hibridnog kukuruza 62 mtc, a porast prinosa kod italijanskih sorti pšenice za 50 mtc. To će, prema dosad preduzetim merama, sigurno biti ostvareno.

Međutim, najozbiljniju prepreku za ostvarivanje plana u srezu, a mislim da to važi i u okvirima federacije, predstavlja problem privatnog sektora. Pored činjenice da je ogroman broj individualnih poljoprivrednih proizvođača prihvatio savremeni način poljoprivredne proizvodnje, veliku upotrebu mašina i veštačkog đubriva, itd., ipak je to nedovoljna garancija za ostvarenje ovakvog plana.

Mi smo akcionim programom predvideli izvesne mere. Imamo 190.000 hektara oranice, od toga je 30.000 hektara društveni sektor, imanja

i seljačke radne zadruge. Na oko 50.000 hektara privatnog sektora predviđa se takođe moderna proizvodnja. Međutim, poljoprivredni proizvođači veoma teško i sporo ulaze u odnose koji bi obezbedili proizvodnju u skladu sa tempom koji predviđa perspektivni plan za 5 godina. Zato mislim da ne bi bilo loše kad bi Savezno izvršno veće razmotrilo pitanje donošenja propisa kojima bi se obezbedio određeni agrotehnički minimum u poljoprivredi na privatnom sektoru.

Možda će neko reći da je to preuranjeno i da nemamo sredstava, ali ja mislim, bar što se tiče rejona kakav je naš srez, i uopšte žitorodnih rejona, da mi već sada imamo uslova za propisivanje minimalnih agrotehničkih mera.

Ova mera ne bi bila efikasna za ovu proizvodnu godinu, ali ako bi se donela u toku zasjedanja, do skupštinskog raspusta, to bi sigurno u narednoj ekonomskoj godini obezbedilo brži tempo razvitka poljoprivrede.

Pretsednik Paško Romac: Želi li još ko da diskutuje o ovoj glavi? Ima reč narodni poslanik Janez Kermavner.

Janez Kermavner: Drugovi, u poslednje vreme mnogo se pisalo, govorilo i stvarno radilo na osnivanju saveta poljoprivrednih zadruga. Baš su se sada u Sloveniji, naprimer, vršili izbori za ove savete, pa je tom prilikom istaknut problem »otimanja« od ovih poljoprivrednih zadruga jednog dela njihove dosadašnje sporedne delatnosti. Radi se, naime, o nelojalnom otokupu, kojim se zadrugama oduzima njihova sporedna delatnost, koja, međutim, za njih često predstavlja glavni deo poslovanja. Ove se zadruge sada bave problemom kako da osigu-

raju ekonomski opstanak posle pojave divljeg otkupa, koji se vrši mimo poljoprivrednih zadruga. Naprimer, u Savinjskoj Dolini otkup krompira vrše nakupci po 12, 13 i 15 dinara, bez obzira što je za kvalitetan krompir određena maksimalna cena od 12 dinara, dok proizvođači koji su disciplinovano sledili poziv zadruge da preko nje vrše prodaju proizvoda i koji su se držali određenih cena, rđavo prolaze, jer nakupci plasiraju otkupljene proizvode po višim cenama, nadmudrujući na taj način one koji su bili disciplinovani. Tu treba nešto učiniti ako želimo da poljoprivredne zadruge kod nas dobiju mesto koje im pripada, da ih pomognemo i da onemogućimo one koji na beskrupulozan način zaobilaze propise i vrše divlji otkup.

Pretsednik Paško Romac: Pošto se više niko ne javlja za reč, prelazimo na glasanje o glavi XII. Ko je za glavu XII kako je formulisana, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava XII usvojena.

Mi ćemo sada prekinuti rad, ali pre toga treba da usaglasimo sa Saveznim većem tekst Zakona o izmeni Zakona o prometu zemljišta i zgrada.

Saopštavam da sam primio obaveštenje od predsednika Saveznog veća da je i drugi Dom usvojio ovaj zakonski predlog u istovetnom tekstu, i objavljujem da Zakon o izmenama Zakona o prometu zemljišta i zgrada stupa odmah na snagu.

Današnju sednicu zaključujem, a sledeću zakazujem za sutra u 8 časova i 30 minuta.

(Sednica je zaključena u 18 č i 55 min.).

P R I L O Z I**P R E D L O G****ZAKONA O IZMENI ZAKONA O PROMETU
ZEMLJIŠTA I ZGRADA**

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 69

25 novembra 1958 godine

Beograd

**PRETSEDNIKU VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE
NARODNE SKUPŠTINE****B e o g r a d**

Druže Pretsedniče,

Dostavljam Vam Predlog zakona o izmeni Zakona o prometu zemljišta i zgrada, koji je Skupštini danas podnelo Savezno izvršno veće.

S obzirom da je Savezno izvršno veće tražilo da se ovaj zakonski predlog pre-resa po hitnom postupku, molim da isti predlog stavite još danas na dnevni red sednice svog Doma, s tim da se na njegovo pretresanje primene odredbe poslovnika o donošenju zakona po hitnom postupku.

Za svog pretstavnika pri pretresanju ovog zakonskog predloga Savezno izvršno veće je odredilo dr Leona Gerškovića, sekretara Saveznog izvršnog veća za zakonodavstvo i organizaciju, a za poverenika Mi-juška Šibalića, pomoćnika sekretara za socijalnu po-litiku i komunalna pitanja u Saveznom izvršnom veću.

Potpretседник

Vladimir Simić s. r.

(Pismo Saveznog izvršnog veća i tekst Predloga zakona o izmeni Zakona o prometu zemljišta i zgrada — videti u prilogima 6-te sednice Saveznog veća.)

P R E D L O G**ZAKONA O IZMENI ZAKONA O PROMETU
ZEMLJIŠTA I ZGRADA****Član 1**

Član 71 Zakona o prometu zemljišta i zgrada me-nja se i glasi:

»Do donošenja Zakona o svojini na posebnim de-lovima zgrada (član 7 stav 2 ovog zakona), nije do-pušten promet fizičkih delova zgrada, idealnih delo-va zgrada ni celih zgrada, kao ni građevinskih parcela, koji su u svojini građana, privatnih pravnih lica, dru-štvenih organizacija i drugih udruženja građana.

Ugovor zaključen protivno odredbi prethodnog stava ne proizvodi nikakvo pravno dejstvo.«

Član 2

Do donošenja Zakona o svojini na posebnim delo-vima zgrada, ne sme se ni po kojem osnovu vršiti zemljišnoknjižni prenos svojine na nepokretnostima iz prethodnog stava, po predlogu podne om zemljišno-knjižnom sudu posle stupanja na snagu ovog zakona.

Zemljišnoknjižni upis izvršen protivno odredbi prethodnog stava ne proizvodi nikakvo pravno dej-stvo.

Član 3

Ovaj zakon stupa na snagu danom njegovog usvajanja od strane Savezne narodne skupštine na sed-nici Saveznog veća i sednici Veća proizvođača.

P R E D L O G**SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1959 GODINU**

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 62

13 novembra 1958 godine

Beograd

**PRETSEDNIKU VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE
NARODNE SKUPŠTINE****B e o g r a d**

Druže Pretsedniče,

Dostavljam Vam Predlog saveznog društvenog p'lana za 1959 godinu koji je Skupštini podnelo Save-zno izvršno veće i molim da ovaj predlog uputite Odbo-ru za narodnu privredu na pretresanje i dalji postupak.

Za svog pretstavnika pri pretresanju ovog predloga Savezno izvršno veće je odredilo svog člana Avda Huma, a za poverenika Vojina Guzinu, direktora Sa-veznog zavoda za privredno planiranje.

Pretsednik

Petar Stambolić s. r.

(Pismo Saveznog izvršnog veća i tekst Predloga Saveznog društvenog plana za 1959 godinu — videti u prilogima 6-te sedice Saveznog veća.)

I Z V E Š T A J**ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU VEĆA PROI-
ZVOĐAČA O PREDLOGU SAVEZNOG DRUŠTVE-
NOG PLANA ZA 1959 GODINU**

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

VEĆE PROIZVOĐAČA

Odbor za narodnu privredu

Broj SNS (A) 62

24 novembra 1958 godine

Beograd

**VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE
SKUPŠTINE****B e o g r a d**

Odbor za narodnu privredu Veća proizvođača Sa-vezne narodne skupštine na svojim sednicama odr-žanim 18, 19, 20 i 21 novembra 1958 godine pretresao je Predlog saveznog društvenog plana za 1959 godinu i usvojio ga sa izvesnim izmenama i dopunama.

Razmatrajući predloženi društveni plan, Odbor je konstatovao da se predviđa dalji snažan uspon naše privrede, kao nastavak izraženih tendencija razvitka u prethodnim godinama. Planom predviđeni razvoj u-sklađen je sa zadacima postavljenim u Društvenom planu privrednog razvoja od 1957—1961 godine i pret-stavlja dalji korak u izvršenju njegovih osnovnih e-konomsko-političkih ciljeva.

Osnovne proporcije plana u pogledu proizvodnje, nacionalnog dohotka i njegove raspodele, zatim u po-gledu investicija, lične i budžetske potrošnje i privred-nih odnosa sa inostranstvom, — obezbeđuju da se i pri brzom razvoju osigura neophoda stabilnost privred-nih krećanja. Vodeći računa o svim tim odnosima, plan predviđa takve investicije koje omogućuju dalji ra-zvitak, dok ujedno osigurava potrebna sredstva za sta-bilan porast realnih plata i životnog standarda trude-nika, kao i za normalno razvijanje ostalih oblika po-trošnje.

Imajući u vidu ovakve karakteristike predloženog Društvenog plana za 1959 godinu, Odbor ga je usvojio jednoglasno u načelu.

Pri likom pretresanja predloga plana u pojedino-stima Odbor je učinio izvesne izmene i dopune koje su imale za cilj da jasnije obeleže ili istaknu poje-

dine zadatke plana. Sa ovim izmenama i dopunama složio se i predstavnik Saveznog izvršnog veća i sve su one usaglašene sa Odborom za narodnu privredu Saveznog veća.

Pored toga predstavnik Saveznog izvršnog veća podneo je i amandman na neke delove plana. Amandmanom se usklađuju pojedine brojke navedene u predlogu plana sa Predlogom budžeta za 1959 godinu. Posle pretresa Odbor je jednoglasno usvojio predloženi amandman.

Na osnovu izmena učinjenih od strane ovog Odbora, kao i na osnovu usvojenog amandmana, učinjene su u predlogu plana sledeće izmene i dopune:

Glava I stav 8 (t. 1)

Prvi red treba da glasi: »Povećati obim proizvodnje i nacionalni dohodak u...«

Glava II

U glavi II, odeljak II »Raspodela«, menjaju se iznosi rashoda društvenog standarda i državnih organa i narodne odbrane i iznos društvene rezerve, koji su pokazani u tabeli na str. 7 teksta plana, i to:

a) umesto rashoda društvenog standarda za 1959 godinu u iznosu od 205,9 milijardi stavlja se iznos od 209,8 milijardi dinara, a umesto indeksa od 110,2 stavlja se indeks 112,3;

b) umesto rashoda državnih organa i narodne odbrane za 1959 godinu od 223,0 milijarde stavlja se iznos od 223,7 milijardi dinara, a umesto indeksa od 101,2 stavlja se indeks 101,5;

c) umesto društvene rezerve i ostalog od 97,9 milijardi za 1959 godinu stavlja se iznos od 93,3 milijarde.

Glava III t. 2

Posle stava 1 dodaje se nova rečenica, koja glasi: »Potrebno je nastojati da se u izvršenju ovoga plana ne prekorače predviđene proporcije u pogledu obima investicija.«

Glava III tač. 7, alineja (4)

Posle reči »šumarska« dodaje se: »pored sredstava namenjenih uzgoju i nezi šuma...«.

Glava V

U glavi V — Budžeti menjaju se procenti iz tačke 1, 6 i 7 red, str. 19, pa se umesto 15% stavlja 17% a umesto 10,5% stavlja 12%.

U glavi V — Budžeti u tabeli u t. 2 u kojoj su pokazani rashodi po Saveznom budžetu, menjaju se iznosi rashoda za 1959 godinu i odgovarajući indeksni brojevi, i to:

a) umesto ukupne sume rashoda od 381.090 miliona stavlja se iznos od 392.950 miliona dinara, a umesto indeksa od 113,4 stavlja se indeks 117,0;

b) umesto sume od 153.440 miliona rashoda bez rashoda za narodnu odbranu i bez dotacija republikama, stavlja se iznos od 158.440 miliona dinara, a umesto indeksa od 129,4 stavlja se indeks 133,6;

c) umesto sume od 54.432 miliona administrativnih rashoda, stavlja se iznos od 54.507 miliona dinara, a umesto indeksa od 113,9 stavlja se indeks od 114,0;

d) umesto sume od 48.000 miliona regresa i dotacija privredi stavlja se iznos od 47.925 miliona dinara, a umesto indeksa od 129,6 stavlja se indeks od 129,4;

e) umesto sume od 20.000 miliona razlike na cenama u poslovanju sa inostranstvom, stavlja se iznos od 25.000 miliona dinara, a umesto indeksa od 383,0 stavlja se indeks od 479,2.

U glavi V — Budžeti, u t. 2 u stavu posle tabele menjaju se pokazane sume rashoda, i to:

a) u trećem redu umesto iznosa od 34.849 miliona stavlja se 39.849 miliona dinara;

b) u petom redu umesto 6.625 miliona stavlja se 6.700 miliona, a umesto 28.224 miliona stavlja se 33.149 miliona dinara;

c) u desetom redu mesto 946 miliona stavlja se 895 miliona dinara;

d) u trinaestom redu mesto 1.313 miliona stavlja se 1.542 miliona dinara;

e) u četranaestom redu mesto 870 miliona stavlja se 767 miliona dinara.

Glava VI

U glavi VI — Društvene rezerve, menja se iznos rezerve u tač. 2, na str. 22, pa se umesto 65 milijardi dinara stavlja 50 milijardi dinara.

Glava IX. tač. 1, stav 3

Na kraju ovoga stava briše se tačka i dodaje se: »... a takođe i u ostalim područjima gde je mreža tih škola nedovoljna«.

Glava XII. tač. 5

U glavi XII. tač. 5 poslednji stav, umesto 2.400 treba da stoji 2.700.

Glava XIV. tač. 3

Na kraju stava 2 dodaje se: »sa predviđenim investicijama očekuje se poboljšanje kvaliteta usluga u putničkom saobraćaju na glavnim linijama i u lokalnom prevozu kod industrijskih centara«.

Glava XIV. tač. 3, stav 4, red 4, posle zapete dodaje se: »kao poboljšanje transportnih uslova na glavnim i tranzitnim prugama«.

Glava XIV. tač. 3, stav 4, red 4, posle zapete dodaje se: »nastavak radova na izgradnji i proširenju luka i lučnih uređaja...«

U glavi XIV — Saobraćaj, menja se visina budžetske dotacije saobraćajnim preduzećima, pokazane u tač. 4, str. 51, pa se umesto 2.490 miliona dinara stavlja 2.410 miliona dinara.

Glava XVII

U glavi XVII, odeljak 2 »Fondovi narodnih republika i srezova za unapređivanje privrednih oblasti«, iza tač. 3 dodaje se tač. 4 koja glasi:

»U sreske vatrogasne fondove neće se uplaćivati vatrogasni doprinosi od poreza na dohodak.«

U glavi XVII. odeljak 3 — Opšti investicioni fond, menja se procenat učešća iz tač. 1 pod b), pa se umesto 24% stavlja 25,1%.

U glavi XVII, od. 3, tač. 6 pod c), u trećem redu odozdo ovoga stava, umesto cifre od 3.800 treba da stoji cifra od 3.950.

U glavi XVII, odelj. 3 tač. 10 pod a), u četvrtom redu, posle zapete dodaju se reči: »za nastavak radova na izgradnji i proširenju kapaciteta...«

U glavi XVII, odeljak 4 »Investicioni fondovi srezova i opština«, menja se tač. 1, pa se umesto dosadašnje tač. 1 stavlja nova koja glasi:

»1. Pored prihoda koji po saveznim propisima pripadaju sreskim i opštinskim investicionim fondovima, za 1959 godinu određuju se i ovi prihodi tih fondova:

a) za sreske investicione fondove deo poreza na dohodak od poljoprivrede koji se odredi republičkim društvenim planom;

b) za opštinske investicione fondove:

aa) deo opštinskog prireza od poljoprivrede koji se odredi republičkim društvenim planom;

bb) 45% od prihoda od taksa na oruđa za proizvodnju (kazan, za pečenje rakije, vršalice, vodenice, mlinovi) i na hibridnu lozu.«

U glavi XVII, odeljak 4 — Investicioni fondovi srezova i opština, tač. 3 briše se reči: »42% od obaveznog«.

Glava XX

U glavi XX — »Savezni budžet«, umesto sadašnjeg prvog i drugog stava stavljaju se novi, koji glase:

»Ukupni rashodi Saveznog budžeta iznose 392.950 miliona dinara.

Iz sredstava Saveznog budžeta upotrebiće se:

— 38.860 miliona dinara za isplatu učešća narodnih republika u porezu na promet. Od ovog iznosa isplatiće se: NR Srbiji 10.170 miliona, NR Hrvatskoj 4.100 miliona, NR Sloveniji, 3.270 miliona, NR Bosni i Hercegovini 10.430 miliona, NR Makedoniji 6.400 miliona i NR Crnoj Gori 4.490 miliona dinara;

— 83.525 miliona dinara za unapređivanje privrednih oblasti, za regrese i dotacije privredi i za izravnane razlike u cenama u poslovanju sa inostranstvom.«

U glavi XX, u 4 stavu posle odredaba za NR Makedoniju dodaje se »NR Crna Gora izdvojiće 100 miliona dinara u fond za puteve«.

U glavi XX — Savezni budžet, u tač. 2 str. 70, 14 red, umesto 59,6% doprinosa iz dohodka privrednih organizacija stavlja se 63,7%.

Glava XXI

U glavi XXI — »Neraspoređena sredstva i rezerve«, briše se ceo tekst odeljka 3.

Pored ovih izmena i dopuna, u predlogu plana izvršene su manje stilske i jezične korekture.

Podnoseći ovaj izveštaj, predlažemo da Dom u svoji Predlog saveznog društvenog plana za 1959 godinu sa učinjenim izmenama i dopunama.

Za izvestioca Odbora određen je narodni poslanik Ante Jurjević.

Sekretar

Pretsednik

Velizar Škerović s. r.

Dragi Stamenković s. r.

Članovi:

Ing. Slavko Baum s. r., Nikola Gostiša s. r., Ante Jurjević s. r., Franc Lubej s. r., Milan Mićković s. r., Milivoje Milićević s. r., Ante Milković s. r., Sveta Pانونović s. r., Alojz Ribić s. r., Borko Temelkovski s. r., ing. Anton Tribušon s. r., Andrija Šubat s. r., ing. Pavle Šumanovac s. r., ing. Ratko Vojnović s. r.

САВЕЗНО ВЕЋЕ

И

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

4-та ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА

ОД 25 и 26 НОВЕМБРА 1958 ГОДИНЕ

САДРЖАЈ

Пре дневног реда:

- 1) Саопштења;
- 2) Утврђивање дневног реда.

Дневни ред:

1) Експозеи потпретседника Савезног извршног већа Мијалка Тодоровића и директора Савезног завода за привредно планирање Војина Гузине и излагања чланова Савезног извршног већа др Марјана Брецеља и Славка Комара о Предлогу савезног друштвеног плана за 1959 годину;

2) Експозе претставника Савезног извршног већа Моме Марковића о Предлогу закона о инвалидском осигурању.

Говорници: Мијалко Тодоровић, Војин Гузина, др Марјан Брецељ, Славко Комар и Мома Марковић.

ПРЕТСЕДАВАЛИ:

ПОТПРЕТСЕДНИК ВЛАДИМИР СИМИЋ

и ПРЕТСЕДНИК ПЕТАР СТАМБОЛИЋ

ЗАПИСНИЧАР

АНДРЕЈ ПЕТЕЛИН

Почетак у 10 и 25 мин

Потпретседник Владимир Симић (Изборни срез Београд — Стари Град II, НР Србија): Отварам четврту заједничку седницу Савезног већа и Већа произвођача Савезне народне скупштине.

Констатујем да постоји кворум за решавање.

Записник треће заједничке седнице прочитаће народни посланик Андреј Петелин.

Записничар Андреј Петелин (Изборни срез Љубљана — Врхника, НР Словенија) чита записник треће заједничке седнице Савезног већа и Већа произвођача Савезне народне скупштине од 27 и 28 октобра 1958 године.

Потпретседник Владимир Симић: Да ли ко од народних посланика има какву примедбу на прочитани записник? (Нико се не јавља). Пошто нема примедаба, записник се оверава.

Изволите чути саопштења.

Савезно извршно веће известило је Савезну народну скупштину да ће експозе о Предлогу савезног друштвеног плана за 1959 годину уиме Савезног извршног већа дати потпретседник Савезног извршног већа друг Мијалко Тодоровић. Поред експозеа потпретседника Савезног извршног већа друга Мијалка Тодоровића, у вези с Предлогом са-

везног друштвеног плана за 1959 годину говориће и директор Савезног завода за привредно планирање друг Војин Гузина.

Поред тога, имаћемо и једну новину. Уиме Савезног извршног већа говориће још два његова претставника: др Марјан Брецељ и Славко Комар, чланови Савезног извршног већа.

Савезно извршно веће је такође известило Претседништво Савезне народне скупштине да ће експозе о Предлогу закона о инвалидском осигурању уиме Савезног извршног већа дати његов члан друг Мома Марковић.

Према томе, предлагем Савезној народној скупштини следећи дневни ред четврте заједничке седнице оба дома:

1) Експозе-и Мијалка Тодоровића, потпретседника Савезног извршног већа, и Војина Гузине, директора Савезног завода за привредно планирање, и излагања чланова Савезног извршног већа др Марјана Брецеља и Славка Комара поводом Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину;

2) Експозе претставника Савезног извршног већа Моме Марковића о Предлогу закона о инвалидском осигурању.

Да ли има неки други предлог за дневни ред четврте заједничке седнице оба дома

Савезне народне скупштине? (Нико се не јавља).

Да ли Савезна народна скупштина при-ма овако предложен дневни ред? (Гласови: Прима!).

Објављујем да је предложени дневни ред прихваћен.

Прелазимо на прву тачку дневног реда. Дајем реч потпретседнику Савезног извршног већа другу Мијалку Тодоровићу.

Потпретседник Савезног извршног већа Мијалко Тодоровић (Изборни през Књић, НР Србија): Друштвеним планом за 1959 годину, као што сте видели из предлога, постављени су даљи, нови крупни задаци како у области развитка материјално-производних снага, тако и у области повишавања животног стандарда грађана, а исто тако и у области читаве наше друштвене и државне изградње, укључујући даље јачање народне одбране.

Ми смо планирали високе привредне инвестиције од близу 600 милијарди динара, тојест пораст од око 6%; истовремено смо предвидели пораст издатака за народну одбрану на 199 милијарди динара (заједно са војном индустријом).

Планирали смо повишење личне потрошње за око 6%, односно реалне плате радника за 5%; истовремено смо предвидели убрзанију изградњу станова, школа, здравствених установа и других инвестиција друштвеног стандарда, тојест пораст за око 12%.

За остваривање таквих циљева неопходан је одговарајући снажан пораст материјалне производње, односно друштвеног бруто производа, за 11%, а исто тако велики пораст извоза од 13%.

Само ове глобално узете чињенице јасно показују обимност и тежину задатака које себи постављамо, али и величину успеха које бисмо тиме остварили. Али, одмах да кажем да је читав план постављен на реалне основе, тојест да постоје потребни услови за његово остварење у основним пропорцијама и да нису исцрпене ни све резерве које у привреди данас постоје и које би омогућиле и премашивање плана на појединим тачкама.

Овакву обимност и у извесном смислу напрегнутост плана определило је више фактора.

Прво, овај план се морао држати основне линије и оквира петогодишњег плана. Отуда су се у идућој години у области инвестиција кумулирали досадашњи незавршени програми са оним новим програмима чији рокови за почетак радова већ доспевају. Пошто је петогодишњи план рачунао са знатним иностраним средствима, то су и познати проблеми око отказивања неких зајмова, као

и тешкоће око закључивања других, утицали да се изгуби доста времена, па се добар део инвестиционих програма везаних за увозну опрему морао преносити у наредне године. Свакако је овом гомилању инвестиција допринело закашњавање у извођењу грађевинских радова и у испоруци и монтажи опреме. Осим тога, тешкоће са иностраним средствима и други проблеми из међународних односа утицали су да сада преузмемо на себе нешто више задатака. Нарочито треба истаћи да се тек у идућој години развија пуни фронт извођења обавезних инвестиција у неразвијеним подручјима.

Друго, у погледу развитка пољопривреде ми се сада налазимо у једном интервалу у коме, упоредо с порастом производње, пољопривреда поставља и веће захтеве него што сама даје. Наиме, нама је сада веома скочио увоз репродукционог материјала (хемиска средства) и других потреба за пољопривреду, а ми још нисмо битно смањили увоз хране, нити смо пољопривредни извоз подигли на одговарајући ниво. Исто тако, сада и у наредних неколико година пораст пољопривредне производње намеће врло велике задатке у области инвестиција за смештај, прераду, транспорт итд. пољопривредних производа. Та привремена противречност између кретања пољопривредне производње и њеног ефекта на основне привредне билансе, деловаће још неко време у правцу напрезања наших планова.

Треће, у погледу животног стандарда ми смо сматрали неопходним, с обзиром на ниво радничких плата, да се идуће године свакако постави задатак пораста реалне плате за 5%, односно укупне личне потрошње за 6%, а то одговара и динамици петогодишњег плана. Али, истовремено је требало планирати повећање задатака и у осталим облицима животног стандарда. Због тога се, практично, пораст инвестиција планира једино у пољопривреди, трговини и станбено-комуналној делатности, као и у просвети и здравству. Уопште, сматрали смо да већи задаци око привредног развитка у идућој години не би смели да смање наш програм на побољшању живота грађана. То чини планске задатке обимнијим и одговорнијим, али и реалнијим и остварљивијим.

С обзиром на то да ће директор Савезног завода за привредно планирање дати детаљно образложење плана, ја бих са неколико речи указао још само на нека питања и више бих се задржао на мерама за остваривање овог плана.

У области животног стандарда планирани су крупни, али сасвим реални задаци. Пошто у идућу годину улазимо са стабилнијим тржиштем и ценама, као и већим залихама индустријских и многих главних прехранбених

артикала него на почетку протекле године, а с обзиром на реалност планиране индустријске производње, — постоје сви услови да се обезбеди даља стабилизација тржишта и цена роба широке потрошње и да се оствари пораст реалне плате радника у просеку за 5%. Кажем у просеку због тога што ће кретање конкретних реалних плата зависити, с једне стране, од конкретних номиналних плата, што опет зависи од остварених резултата дате привредне организације, а с друге стране, од кретања трошкова живота у појединим местима, што ће, пре свега, зависити од мера и резултата које буду оствариле комуне, предузећа итд. Али, о томе ће вероватно нешто више говорити друг Брецељ.

Међутим у погледу употребе буџета и разних друштвених фондова који служе заједничкој потрошњи и животном стандарду, треба, чини ми се, још једанпут и нарочито истаћи: изградња станова, школа, разних комуналних сервиса и установа и других објеката друштвеног стандарда, још увек не задовољава ни са становишта петогодишњег плана нити са становишта растућих потреба. Прво, не издвајају се сразмерно новчана средства у те сврхе. Друго, школе, станови итд. граде се тако споро, нерационално, скупо, чак негде и луксузно, као да ми имамо суфицит, а не оштар дефицит школског, станбеног итд. простора. Очигледно је да таквом изградњом станбени проблем, на пример, ми никад не бисмо решили.

Понегде у конкретној политици и мерама, приликом распоређивања средстава из друштвених фондова изгледа као да је изгубљена оријентација о својим могућностима, главним проблемима и циљевима. Неки примери показују као да је померен, извитоперен критеријум о томе шта је важно, а шта споредно, шта је код нас друштвено, политички итд. допуштено, а шта није. У мору хитних проблема и потреба, с обзиром на не велика средства, ми морамо вршити најстрожу селекцију циљева и задатака, оријентисати се на главне животне проблеме основне масе људи, радника, и према томе утврђивати стандарде, мерила и методе решавања. Било би крајње време да пређемо искључиво на сериски, индустријски начин продукције станова, односно типизираних јевтиних школа, ако хоћемо, на пример, да брзо укинемо бар четврту смену у школама. А што се новчаних средстава тиче, хтео бих да кажем да је на располагању радничких савета и народних одбора стајало у разним фондовима (укључујући и инвестиционе — али без амортизације) и да је на основу њихових самосталних одлука и политике утрошено за привредне инвестиције (у основна и обртна средства) и за разне непривредне инвестиције:

1954 године — 144 милијарде
1955 године — 143 милијарде
1956 године — 167 милијарди
1957 године — 250 милијарди
1958 године — око 288 милијарди динара

У 1959 години ће, вероватно, на њиховом располагању бити још више средстава.

У питању је, дакле, оријентација ових самоуправних органа и тела о томе у коју сврху троше, како троше, у питању је утицај радника на њихову политику и одлуке. Морам да кажем да Савезно извршно веће још нема детаљну анализу о томе, али ће у току идуће године таква анализа бити припремљена и вероватно поднесена Савезној народној скупштини. Ускоро ће се навршити година дана од писма Извршног комитета Централног комитета Савеза комуниста Југославије, које се, између осталог, бавило управо овим питањима, па би добро било сада направити билансе резултата његовог спровођења.

У сваком случају, планови народних република, срезова, општина и привредних организација за идућу годину, требало би да садрже конкретно разрађене програме у том смислу.

За извршење предложеног плана у целини пресудни су, прво, питање продуктивности рада у свим областима, а нарочито у индустрији и грађевинарству, и друго, питање пољопривреде.

О пољопривреди не бих много говорио, јер ће о томе говорити и друг Комар, али хоћу само да укажем на чињеницу да смо на основу резултата последње скупштинске дебате планирали пољопривредну производњу знатно изнад просека, чак изнад рекордне 1957 године. То је једна такорећи квалитативна нова ситуација, па вас молим да у разматрању и оцени овог предлога ауторитетом Савезне народне скупштине дате пуну подршку и обавезете све одговорне факторе да се заложе за остваривање овог заиста крупног плана, који може бити одлучујући за наш привредни развој у наредним годинама.

Стављајући питање продуктивности рада међу централна питања плана за идућу годину, Савезно извршно веће је у исто време разматрало разне мере које би требало да допринесу њеном бржем порасту, као и остваривању плана у целини. Ту је, пре свега, реч о даљем усавршавању привредног система путем измена, поправки и допуна разних његових елемената.

У последњем извештају о кретању привреде дат је Савезној народној скупштини преглед резултата остварених применом новог система расподеле у привреди у целини и у појединим привредним делатностима. Том приликом указано је и на проблеме које је требало решити. Сад се пред Скупштином

налазе конкретни предлози за решење тада истакнутих проблема, што је резултат помених анализа и широког консултовања и сарадње државних органа, синдиката, привредних комора, итд.

Иако је то већ и раније речено, треба поново истаћи да се у овим предлозима могло радити само о решењу проблема који су се показали на основу краћег искуства и о решењима која су се досад могла оценити као правилна и потребна. Даља искуства указују, несумњиво, на потребу и могућност даљих измена и побољшавања система расподеле. Неки од проблема за које се сада још не могу дати одређена решења, већ су уочени, али за сагледавање могућности и начина њиховог решења требало је извршити детаљнија испитивања и проверавања, која још нису завршена. Њихово решење биће стога предмет накнадних предлога.

Међу проблемима који се предложеним законима и одлукама решавају у складу с нашим садашњим могућностима и на основу резултата досадашњих изучавања, истиче се на првом месту проблем стимулативности расподеле дохотка, односно конкретније, проблем издвајања доприноса из дохотка привредних организација у друштвене фондове. Садашња, веома прогресивна скала издвајања овог доприноса показала се недовољно стимулативном, нарочито у погледу економисања радном снагом. Што се тиче економисања средствима, правилне производне оријентације и других момената производње, њена стимулативност се може оценити као релативно повољнија, иако би и у односу на те елементе била стимулативнија да је у целини мање оштра и мање прогресивна.

Оштрина и прогресивност ове скале биле су, међутим, у постојећем систему инструментата условљене у највећој мери објективним односима. Према задацима које је требало остварити у овој години, требало је из дохотка привредних организација издвојити у друштвене фондове нешто преко једне трећине тог дохотка. Ту расподелу није било могућно остварити издвајањем доприноса у истој сразмери из свих делатности, па ни из свих привредних организација унутар исте делатности. Веома осетне разлике у продуктивности рада у појединим делатностима и организацијама, односно разлике у објективним условима производње и промета производа, захтевале су прогресивно издвајање доприноса с обзиром на релативну величину дохотка у појединим делатностима и организацијама. Требало је једним инструментом у датом систему инструментата захватити велика средства, а у исто време обезбедити да се слабије развијеним делатностима и орга-

низацијама остави већи део вишка преко личних доходака, како би се и оне брже и лакше развијале. Због тога је и скала издвајања доприноса морала бити постављена веома прогресивно, тојест да се код мањег дохотка по раднику не издваја ништа, или мало од вишка преко минималних личних доходака, али утолико више код оних организација које остварују релативно већи дохотак. А отуда потиче и недовољна стимулативност те скале. Та недовољна стимулативност нарочито се испољавала у оним случајевима када је пораст дохотка потицао искључиво из већег индивидуалног учинка радника.

Даљи пораст привреде и националног дохотка који треба да се оствари у 1959 и 1960 години, омогућава нам да стимулативност расподеле засад појачамо у два правца. Прво, извесним ублажавањем прогресије за допринос у друштвене фондове из дохотка привредних организација, и друго, давањем посебне стимулације за веће успехе који се остварују у једној у односу на другу годину.

Према Предлогу закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка, смањен је максимални проценат издвајања у основној скали са 72 на 70%, и његова промена померена је са вишка дохотка од 80% изнад минималних личних доходака на вишак од 100%. У вези с овим изменама у основној скали расподеле, смањиће се допринос друштвеним фондовима, односно повећати чист приход привредних организација у идућој години, по претходним рачунима, за око 10 милијарди динара.

У исто време се уводи и нов инструмент расподеле који претставља допунску стимулацију за годишње успехе у пословању привредних организација. По том инструменту, смањује се допринос обрачуна по општој скали оним организацијама које у текућој години остваре већи дохотак по раднику него у претходној. Разлика између доприноса који би се добио применом важеће скале и доприноса који би се добио кад би се дохотак и у текућој години делио у истој сразмери на привредну организацију и друштвене фондове као и у протеклој, смањује се на половину и толико се за ту годину коригује дејство прогресије и на тој основи повећава чист приход привредне организације. Оцењује се да ће ефекат овог смањења доприноса, односно повећања чистог прихода, износити око 8 милијарди динара ако се оствари повећање продуктивности рада предвиђено планом за 1959 годину. Тај ефекат може, међутим, да буде и осетно већи ако продуктивност рада порасте у већој сразмери, а овај нови инструмент расподеле даће у том правцу веома значајан потстицај.

Ове измене неће се подједнако одразити на све привредне организације. Наиме, предложено ублажавање опште скале за издвајање доприноса из дохотка није се могло остварити а да се почетак захватања доприноса не помери наниже са 25 на 20% вишка дохотка преко минималних личних доходака, а ни допунску стимулацију неће моћи подједнако остварити све организације, било што су објективно у различитом положају у погледу могућности постизања веће продуктивности, било што ће дејство других фактора у неким случајевима поништити позитивне ефекте који настају већим учинком радника. Оба ова момента погађају нарочито организације које остварују само доходак до 50% изнад минималних личних доходака. При оцени овог момента, међутим, треба имати у виду да је знатан број ових организација повољније третиран, било тиме што им је уступљен допринос из дохотка, било што су им смањене разне обавезе, итд.

Због тога је, између осталог, предложеним законом предвиђено да се за све привредне области, као што је то већ ове године учињено за индустрију и рударство, образују заједнички резервни фондови, у које би оне организације које остварују релативно већи доходак уплаћивале допринос из чистог прихода и из којих би се дала средства за бржи развој и за потребе стимулативнијег награђивања радника у организацијама које не остварују за то довољан доходак. Приход ових фондова био би и један део (према предложеној одлуци 10%) посебног учешћа оних организација које га буду оствариле. На тај начин би све организације непосредније осетиле предности општег повећања продуктивности рада у целој привреди. Према предложеној одлуци, ови фондови би имали друштвено управљање, а образовали би се за поједине области привреде.

Друго питање које се решава предложеним законима и одлукама, тиче се коришћења средстава од стране привредних организација.

У систему расподеле укупног прихода спроводи се код нас већ одавно принцип строге наменске поделе средстава — на основна, обртна и друга, како би се и том поделом осигурале потребне пропорције у општој расподели друштвених средстава. То се подједнако тичало средстава која се формирају у оквиру просте репродукције, као и оних која се формирају акумулацијом из дохотка. Потребна преливања која проистичу било из природе самог процеса производње, било из одређене политике инвестиција и резерви, врше се, пре свега, преко банака кредитним механизмом.

Резултати општег привредног развоја и оријентација на складан развој свих при-

вредних делатности, дозволили су да се већ ове године уведе слободнији режим располагања средствима. Организације су новим законом о средствима добиле право да могу самостално распоређивати акумулирана средства у поједине фондове.

Предложеним изменама Закона о средствима привредних организација даље се проширују права привредних организација у погледу располагања средствима која им по важећој расподели укупног прихода припадају. Конкретно, основна измена тиче се располагања још нераспоређених средстава, али она има много шири значај него што би се на први поглед могло закључити.

Изменом се даје право привредним организацијама да нераспоређена средства могу користити као обртна и да их накнадно могу распоредити и у друге фондове и тако користити и за друге намене. Тиме се делимично укида потпуно ограничење у погледу промене намене средстава која се користе као обртна и тако омогућује да организације саме изврше најцелисходнију расподелу.

С друге стране, тиме се даје основа за ефикаснију кредитну политику. Наиме, уместо да банка одлучује и сноси одговорност у погледу повећања или смањења обртних средстава, па тиме и у погледу могућности производње, односно у погледу производних и прометних резерви, сада се одлучивање о томе — али и одговорност за то — преноси у већој мери на привредне организације, а банци омогућује да, у оквиру кредитног биланса и датих овлашћења, води еластичнију кредитну политику, више прилагођену потребама опште економске политике. Већа одговорност привредних организација за њихов сопствени положај не значи, наравно, отежавање њиховог положаја. Она је само неизбежна последица проширивања права привредних организација, која по својој природи, као уосталом, и читаво самоуправљање, никад не иду без веће одговорности.

Ова измена има, коначно, и одређен практичан значај у датој ситуацији у којој је веома важно да се што више ограничи употреба слободних средстава за инвестиције у основна средства и њихово коришћење усмери на стварање производних и прометних резерви, односно на повећање производње у оквиру расположивих техничких капацитета. Стварање могућности да се нераспоређена средства могу користити као обртна а потом пренети и у друге фондове, допринеће, несумњиво, да се смањи притисак на инвестиције у основна средства, односно да се то инвестирање привремено одложи док се не акумулирају већа средства и тако осигура њихов рационалнији пласман.

Предложеним изменама Закона о средствима, односно изменама Одлуке о кори-

шћењу амортизације. ублажавају се и нека друга ограничења у располагању средствима привредних организација. Тако се привредним организацијама омогућује да могу користити блокирану амортизацију за отплату анuitета под условом да претходно употребе за то половину слободне амортизације, уместо целе као досад, а тиме се не само олакшава отплата анuitета, него и постепено ослобађају средства која су досад за поједине организације била замрзнута. Исто тако, и на средства привредних организација остварена на основу посебног учешћа у доходу, неће се примењивати ограничења у погледу њихове исплате за личне дохотке, па ће се на тај начин моћи формирати и извешан резервни фонд личних доходака, што досад није био случај.

Све ове измене у погледу располагања привредних организација средствима која им припадају, претстављају даљи значајан корак у правцу све слободнијег располагања органа радничког управљања друштвеним средствима за производњу, у правцу постепеног укидања ограничења која су условљена садашњим степеном развоја производних снага и потребом даљег убрзаног развоја. Упоредо са даљим успесима у нашем општем привредном развоју моћи ће се чинити и даљи кораци у том правцу. Ови примери су веома поучни за нестрпљиве. Колико је пријатније и за овај Дом, а и за привреду у целини, да се поће од оштријих инструмената и ужих права и иде ка постепеном олакшавању и ослобођавању, него обрнуто, од неодмерене „широкогрудости“ ка — рестрикцијама.

Остале предложене измене прописа о расподели тичу се појединих привредних делатности и њиховог посебног третирања у расподели. Иако, наиме, систем расподеле претпоставља у начелу примену једнаких инструмената на све привредне делатности и организације, то у датим условима, када још увек постоје тако осетне разлике у објективним условима пословања појединих делатности, није било могућно у потпуности спровести. Стога је већ приликом доношења нових закона о расподели било потребно установити одређене олакшице за поједине делатности: применити једну блажу скалу издавања доприноса, једнима уступити део или сав допринос у њихове фондове или смањити каматну стопу, дозволити потпуније коришћење амортизационих средстава, итд. У пракси је примена нових прописа показала да те олакшице треба не само и даље давати, него да их треба проширити и на неке друге делатности које такве олакшице нису имале или их нису имале у потребној мери.

Предложеним законским одлукама дају се у области индустрије и рударства одређене олакшице за производњу угља, за индустрију грађевинског материјала, за део дрвне индустрије, за конзервну индустрију и неке друге делатности у овој области привреде. Олакшице се, затим, дају за пољопривреду у целини, за грађевинарство, за део саобраћаја, део трговине, а посебно за трговину прехранбеним производима, за услужно занатство и угоститељство.

Ове олакшице не значе ни за ове делатности примену неког посебног система, него се само у оквиру јединственог система на њих примењују квантитативно нешто блажи инструменти. Али, ни примена таквих блажих инструмената нема карактер трајнијих олакшица: оне ће се давати само докле год је то условљено објективно тежим приликама у производњи или промету одговарајућих производа или услуга. С променом тих прилика, или кад то одређена производна политика буде захтевала, биће нужно мењати и те инструменте, односно укинути дате повластице.

Као што је на почетку речено, предлози који се налазе пред Скупштином нису могли да реше ни све очигледне проблеме, а још мање оне који ће се тек у даљој примени система расподеле конкретније испољити.

Коректуре и допуне које се предлажу резултат су тек првог искуства од непуне године дана. Нама остаје да у идућој години вршимо даља испитивања и проверавања, нарочито неких елемената система, и да тражимо евентуално још боља решења. Ми још нисмо стигли да решимо питање поједностављења обрачуна, који је, нарочито у вези са личним дохоцима, врло компликован; идемо с привременим прелазним решењима у погледу минималних личних доходака, што ће ускоро бити размотрено у Скупштини, итд. Али, ово што се сада предлаже јесте, чини нам се, највише што се за ово кратко време могло учинити. Ипак ће то значити крупан напредак и допринос за продуктивнији рад предузећа.

Као што се види, промене у расподели дохотка значе пружање повољнијих услова за привређивање у наредном периоду и отклањање већег броја сметњи које су досад постојале. Тиме се још више стабилизује положај привредних организација и комуна. Та стабилност у правима и обавезама привредних организација је битан елемент и за општу стабилност привреде у целини.

Али, ово су само опште, да тако кажем, екстерне погодности за успешнији рад привредних организација. Ствар се тиме не исцрпљује, она тиме почиње. Тек сада настаје онај сложени рад на искоришћавању тих погодности: питање унутрашње органи-

зације предузећа, система награђивања, нај-продуктивније технологије, пословног удруживања, даље поделе рада, итд. У предлогу плана се управо рачуна с тим да ће се у свим областима, нарочито у индустрији, тек сада развити широка иницијатива за све новије, све смелије методе организације производње и награђивања, односно привређивања у целини. Помоћ од стране синдиката, комора и других друштвених организација на овом сектору, била би веома драгоцене. Зато начелно упутство Савезног извршног већа о изради тарифних правилника привредних организација и изради тарифних споразума између струковних савеза синдиката и одговарајућих привредних удружења, које је недавно објављено, добија пуни смисао тек у светлу свих предложених промена.

Другови народни посланици, и у овом плану дошла су до изражаја основна начела наше политичко-економске концепције и, наравно, конкретни проблеми који проистичу из досадашњег развитка. Савезно извршно веће није сматрало неопходним и целисходним да се због неких специфичних актуелних унутрашњих и нарочито међународних проблема иде ка неким рестрикцијама, али још више би били неоправдани и штетни разни демагошки и неодговорни захтеви и претеривања у потрошњи, било то у области буџета, инвестиција или личне потрошње.

Ми смо против бирократског мегаломанства, како је то друг Тито више пута истицао, где се у име „виших циљева“ непрекидно и до у недоглед траже жртве од радних људи, али смо и против малограђанске ситничавости, где ситни, себични рачуни свакодневице замагљују сваку перспективу и коче сваки револуционарни замах.

Ми смо, и ми морамо бити, за реалистичну, динамичну политику развитка нашег младог социјалистичког друштва, које је у сталном прогресу и непрекидним трансформацијама.

У том погледу овај годишњи план конкретизује оно што је већ утврђено перспективним планом: наша тежња да се што брже превазиђе недовољна економска развијеност, која даје још преуске материјалне оквире за све шири размах и процват још слободнијих социјалистичких односа и облика, још претанку материјалну основицу за веће и потпуније материјално благостање радних људи. Али, чињеница да се планира сразмеран упоредни пораст акумулације и животног стандарда и да је унутар инвестиција обезбеђена релативно оптимална структура, итд. битно доприноси да овај план, упркос обимности и тежини задатака, буде остварљивији и да значи даљу привредну стабилизацију у целини.

Због тога његово остваривање не тражи никакве ванредне жртве нити нека посебна самоодрицања, али свакако претпоставља:

1) консеквентно спровођење јединствене, планом утврђене линије у свим плановима (републичким, среским, општинским, привредних организација, итд.);

2) максимално економисање друштвеним средствима;

3) савесно испуњавање дужности од стране свих и свакога.

Коректуре у инструментима расподеле сада још више омогућују материјалну компензацију остварених резултата и појединцу и самоуправним јединицама.

Због тога вас у име Савезног извршног већа молим да усвојите предложени план и предложене законске прописе. (Дуготрајан аплауз).

Претседник Владимир Симић: Има реч директор Савезног завода за привредно планирање друг Војин Гузина.

Директор Савезног завода за привредно планирање **Војин Гузина:** Другови и другари народни посланици, доношењем Перспективног плана привредног развоја битно се мења израда и разматрање годишњих друштвених планова. Перспективним планом дефинисани су, и квалитативно и квантитативно, основни дугорочни циљеви привредне политике. Због тога, у погледу дугорочних циљева, за годишње планове остаје да се уклопе и усагласе са перспективним планом, а у погледу непосредних задатака да се предвиде мере за усклађено кретање привреде и за отклањање оних неравномерности и тешкоћа које у том кретању ометају и отежавају остваривање основних дугорочних циљева.

Нарочито када је реч о 1959 години, ово посматрање годишњег плана у склопу периода који обухвата перспективни план, мора утолико више доћи до изражаја, јер се ради о трећој години извршавања петогодишњег програма развитка, тј. години која стоји у средини тога периода и када се, због тога, могу непосредније, а још увек на време, сагледати како могућности, тако и проблеми и тешкоће у извршавању задатака перспективног плана, када постаје и оправдано и неопходно мерити извршавање задатака и указати на места где се иде брже а где спорије од оне динамике коју је перспективни план поставио.

Ово излагање о Предлогу савезног друштвеног плана за 1959 годину тежи да допринесе разматрању плана из тог аспекта.

Захваљујући пре свега интензивним улагањима која смо вршили у последњим годинама у свим областима производње, било је могућно да се и за наредну годину пла-

нира једно значајно повећање производње, а тиме и повећање националног дохотка. Предлог плана за 1959 годину, заједно са оствареном производњом у 1957 години и реално процењеним остварењем производње у овој години, тј. у прве три године петогодишњег периода, обезбеђује динамику остваривања Перспективног плана привредног развоја у његовим основним поставкама. Чак, захваљујући у највећој мери високом остварењу производње у прошлој години, та динамика за прве три године надмашује и задатке перспективног плана.

Са Предлогом друштвеног плана за 1959 годину индустриска производња достиже у односу на 1956 годину индекс 144, према 170, колико је перспективним планом предвиђено за 1961 годину. Пољопривредна производња, према предлогу плана, приближно би у идућој години остварила онај ниво који је предвиђен за 1961 годину. У грађевинарству, у занатству, код трговине и угоститељства, тј. код свих осталих области осим саобраћаја, према Предлогу друштвеног плана за 1959, у прве три године остварила би се знатно већа активност и производња од оне која одговара динамици перспективног плана.

На тој основи, и у стварању националног дохотка, као једног од сумарних показатеља кретања производње, према Предлогу друштвеног плана за 1959 годину, динамика кретања у прве три године је бржа од оне која је предвиђена перспективним планом. Перспективни план је предвидео за 1961 годину ниво националног дохотка, мереног у непромењеним ценама, за 54,1% већи од нивоа у 1956 години. Према Предлогу плана за 1959 годину, остварио би се у трећој години ниво који је за 37,9% већи од онога у 1956 години. На тај начин би се за три године остварило 70% од укупног задатка повећања националног дохотка, док би, међутим, према динамици, било довољно остварење од 55%. Укључујући 1959 годину, просечна стопа пораста националног дохотка у прве три године износила би близу 11%, што је знатно више од просечног пораста у ранијем периоду, а такође знатно изнад просечне стопе предвиђене у Перспективном плану за 1957-1961 годину. Да би се остварио перспективним планом постављени задатак у овом најважнијем показатељу развоја производних снага, било би довољно у преостале две године да доходак расте по стопи од 6% годишње, што је ниже од стопе пораста националног дохотка у периоду до 1956 године, када је тај пораст уствари потицао искључиво из развоја пољопривредних делатности.

На основу ових најзначајнијих индикатора привредног развоја — кретања националног дохотка и показатеља производње

по појединим областима — може се закључити да, уколико не би дошло до неких ванредних и крупнијих поремећаја, има реалних основа да се на сектору производње и стварања националног дохотка очекује премашивање задатака постављених у Перспективном плану привредног развоја.

Да би се, међутим, овакав закључак, могао донети, потребно је у две најважније области производње, у индустрији и пољопривреди, размотрити колико су претпоставке плана производње за 1959 годину реално основане и видети колико се у глобалном остваривању перспективног плана остварују појединачни задаци и пропорције од којих доцније зависи могућност складног и брзог развијања производних снага.

Индустриска производња је у последњих шест година, тј. у периоду после 1952 године, непрекидно расла по једној високој стопи. Најнижи годишњи пораст у овом периоду био је 10% — у 1953 години, а највиши 17% — у прошлој години. Просечно годишње повећање износило је 13%, што је у овом периоду претстављало свакако једну од највећих стопа пораста индустриске производње у свету. За тих шест година индустриска производња у Југославији се више него удвостручила. Укупно за прве три године петогодишњег периода који је обухваћен перспективним планом, индустриска производња расте такође по стопи од 13% годишње, док је перспективним планом био предвиђен просечан годишњи пораст између 11% и 12%. Али, та већа просечна стопа пораста од планиране резултат је изванредног пораста индустриске производње у прошлој години. Захваљујући том „капиталу“ било је могуће да пораст индустриске производње у овој години и планирани пораст за идућу годину буду на граници задатака перспективног плана, тј. 11%. Тај „капитал“ омогућава да се индустриска производња у две преостале године повећава и по стопи испод 9% што ће бити довољно да се оствари укупан задатак перспективног плана.

Изванредан пораст индустриске производње у последњим годинама има своје посебно објашњење. Уопште узевши, пораст производње, уз значајну улогу коју је у овом периоду одиграо прелазак на нови систем привређивања са управљањем непосредних произвођача, резултат је интензивних улагања у целом протеклом периоду. Али, дуго времена после рата, све до 1953 године, стопа којом су инвестиције у индустрији годишње повећавале основна средства била је знатно већа од стопе пораста индустриске производње; другим речима имали смо један период када кретање индустриске производње није било сразмерно интензитету улагања у индустрију. На тој основи створена је једна

„резерва“ која је омогућила да се индустријска производња у последњим годинама развија много брже него што су износила капитална улагања у индустрију. Данас је та „резерва“ знатно смањена. Због тога ће пораст индустријске производње у наредним годинама у много већој мери зависити од стопе улагања којима се повећавају основна средства. Данас се та стопа креће од 6—7% годишње. Поред тога, долази у обзир повећање индустријске производње и преко ове стопе, разуме се, уколико улагања не буду једнострано усмеравана, на основу једног процеса пунијег, продуктивнијег коришћења машина и осталих основних средстава, на бази боље организације рада, редовнијег одржавања и снабдевања сировинама, веће стручне спреме радника, итд., једном речју, на бази свих ових елемената који повећавају продуктивност са гледишта средстава за производњу. Са деловањем овог фактора повећања производње може се стално рачунати, без обзира на обим „резерве“ и неискоришћених капацитета, али свакако у једном блажем ефекту него досад, када је та „резерва“ била већа.

Према томе, с обзиром на стопу улагања у индустрију, као и на сталан процес побољшавања коришћења основних средстава, има реалних основа да се и у наредном периоду очекује повећање индустријске производње по једној релативно високој стопи. Међутим, без већих инвестиција у ову област, та стопа не би могла да буде слична оној са којом се индустријска производња развијала у последњим годинама.

Остваривање перспективног плана по појединим ужим групацијама и гранама индустријске производње, у Предлогу плана за 1959 годину није равномерно. Има грана и групација где кретање производње иде знатно испред динамике петогодишњег плана. То је нарочито случај, посматран по гранама, са металском индустријом, бродоградњом и електроиндустријом, затим са производњом електричне енергије, у нешто мањој мери, са текстилном и прехранбеном индустријом. У појединим значајним производима са 1959 годином би се достигао и пребацио задатак постављен за 1961 годину. То је случај са производњом олова, трактора, бродова, намештаја, радио-апарата, обуће итд. Знатно преко динамике перспективног плана креће се производња електричне енергије, челика, пољопривредних машина, памучних и свилених тканина, итд.

Насупрот овоме, производња у неким гранама индустрије, према Предлогу плана за 1959 годину, заостаје за динамиком перспективног плана. То се односи на индустрију угља, индустрију грађевинског материјала, индустрију папира и целулозе и графичку

индустрију. Код угља, целулозе и папира заостајање је привидно, јер је перспективни план предвидео значајнији пораст тек у последњим годинама петогодишњег периода. Међутим нужно је истаћи оне значајне ставке индустријске производње где заостајање долази услед задоцњавања капиталне изградње и где се то заостајање, уколико се изградња не убрза, до 1961 године не би могло надокнадити. Најзначајније у том погледу јесте заостајање производње вештачких плоча у дрвеној индустрији, вештачких ђубрива у хемиској индустрији и евентуално шећера у прехранбеној индустрији. Код ове три ставке, а нарочито у производњи вештачких ђубрива, предвиђен је врло велики скок на бази знатне капиталне изградње. Када се заврше фабрике азотних и фосфорних ђубрива које се изграђују и чија изградња, према плану, прелази у 1962 годину, производња ђубрива треба да се повећа са 187.000 тона на 1,6 милиона тона. Производња вештачких плоча планирана је да се повећа од 14,5 хиљада тона на 65.000 тона у 1961 години; шећера од 148.000 на 330.000 тона. Извршавање ове три значајне ставке индустријске производње има посебан, изванредно велик значај, без обзира на формално испуњење перспективног плана. Подизање великог броја фабрика вештачких плоча саставни је део оног програма изградње која је усмерена на рационално коришћење нашег шумског фонда. Подизање фабрика ђубрива у вези је са врло интензивним порастом потрошње ђубрива у пољопривреди и, према томе, са елиминисањем увоза. Потрошња ђубрива је већ данас већа од оне производње која ће се са пуном изградњом фабрика постићи у 1962 и 1963 години. Вештачка ђубрива постала су једна од најкрупнијих ставки нашег увоза. Са успореном и задоцнелом изградњом, уз сталан пораст потрошње ђубрива, не би постојали никакви изгледи да се овај увоз смањи. Брзо повећање производње шећера двоструко је нужно: с једне стране, постоји јака тенденција пораста потрошње шећера, а с друге, може се десити да прерада шећера у индустрији заостаје иза могућности производње шећерне репе у пољопривреди и да због тога неповољно делује на даљи развитак ове производње.

У Предлогу плана за 1959 годину предвиђено је да се ова изградња максимално убрза. Досадашње заостајање, изазвано претежно спољним разлозима, може се у највећој мери надокнадити. Ако би се то остварило, онда и детаљније сагледавање остваривања задатака перспективног плана на сектору индустријске производње, пружа реалне основе да се очекује његово испуњење не само по обиму него и по основној структури.

Индустриска производња у Предлогу плана за 1959 годину расте за 11% у односу на 1958 годину. Тај обим и структура одређени су следећим факторима:

Пресудан фактор, који делимично више него досад одређује обим и структуру индустриске производње, јесте расположивост капацитета. Планирана производња покривена је расположивим капацитетима и предлог плана рачуна са њиховим пунијим коришћењем. Разуме се да је предлог плана, већ према једном дугогодишњем искуству у погледу могућности коришћења капацитета, рачунао и са извесном резервом. Међутим, и поред те резерве, биће и у 1959 години, на појединим местима, где производњу дефинишу други фактори, случајева недовољног коришћења капацитета.

Расположивост радне снаге у нашим условима, као што је познато, не игра пресудну улогу у одређивању обима индустриске производње. То никако не значи да у нашој индустрији не постоји проблем радне снаге и њеног запошљавања са гледишта продуктивности рада, тј. са гледишта да ли ће се један дати обим производње остварити са више или мање запослених радника. Са тог становишта је фактор радне снаге од пресудне важности. Међутим, и са гледишта обима производње, ипак постоје места у нашој индустрији где је оскудица у квалификованој радној снази и стручним кадровима одлучујући фактор, од кога зависи обим производње, односно пуније коришћење расположивих капацитета. То је случај на многим местима у металској индустрији и неким другим гранама. Нарочито је то случај готово увек када је у питању освајање нове и рационалнине производње и побољшавање квалитета производа.

У ранијим годинама, као што је познато, снабдевеност електричном енергијом и репродукционим материјалом била је значајан фактор од кога су зависили обим и структура индустриске производње. Није давно било време када је обим индустриске производње, нарочито у оним гранама које у већој мери зависе од увоза сировина (у текстилној, кожној и гумарској индустрији), био дефинисан могућностима одвајања средстава у платном билансу за набавку сировина. У последње две до три године то ограничавање увоза је знатно ублажено. Штавише, у прошлој години пораст увоза за репродукцију био је по стопи већи од пораста индустриске производње. На тај начин, уколико смо последњих година отклонили деловање овог фактора, то је учињено добрим делом по цену релативног и апсолутног повећања увоза. Трајније решавање овог проблема почиња, међутим, на једној дугорочној оријентацији складнијег развијања појединих секто-

ра производње, укључујући ту и пољопривреду као велики сектор производње сировина.

Повољна околност за извршавање плана у 1959 години јесте релативно добра снабдевеност предузећа репродукционим материјалом са којим ће ући у идућу годину. Залихе овог материјала су последњих година расле брже од пораста производње. Притом је, међутим, нужно напоменути да је, мада предлог плана предвиђа даљи пораст увоза за индустријску репродукцију, тај пораст спорији од пораста производње. Због тога, да не би наступило неповољно деловање овог фактора, потребно је да се путем контроле обезбеди правилна структура увоза и распоред на поједине гране. Без тога би се могло десити да недовољност увоза делује на смањење индустриске производње.

Могућност продаје као ограничавајући фактор производње може доћи у обзир само на појединим местима индустриске производње. Ово због тога што, уопште узевши, стална динамика пораста у нашој привреди омогућава трајно повољне услове продаје. Потребно је напоменути, међутим, да је нужно да овај фактор делује до извесне границе. У нашем систему тржиште је један од инструмената који треба да пружи критеријуме избора најпогоднијих алтернатива у производњи, који омогућава са гледишта потреба друштва правилну расподелу друштвеног рада. И отуда, уколико неку производњу ограничава тржиште, онда то значи да та производња преко извесне границе није друштвено нужна. Због тога, код већег броја ставки где тржиште, тј. могућност пласмана, ограничава обим производње, то ограничавање не само да није потребно отклонити, него оно претставља један регулативан елемент на који се план наслања и са којим рачуна. Али, с обзиром да тржиште у принципу није свемоћан и савршен регулатор, с обзиром да је оно у много чему у нашим условима неперфектно, могу се јавити случајеви тешкоћа у продаји и онде где је та производња са општедруштвеног гледишта неопходна. У овој и ранијим годинама јављале су се такве повремене тешкоће у продаји угља, цемента, стакла, намештаја, неких текстилних производа, итд.

Предлог плана за 1959 годину предвидео је мере да се овакве тешкоће у продаји отклоне. Притом ће не само већа куповна снага становништва олакшати пласман неких артикала личне потрошње, већ ће постојати и повољнији услови коришћења потрошачких кредита него што су били у овој години. Ова околност ће олакшати продају намештаја и неких других трајних потрошних добара. Код продаје угља, где постоји сезонски несклад између производње и потрошње, нужно је

путем диференцираних цена, односно диференцираних подвозних тарифа, стимулирати равномернију куповину угља преко целе године.

Посматрајући сумарно ове факторе који одређују обим и структуру индустријске производње у 1959 години, може се закључити да расположивост радне снаге, снабдевеност сировинама и другим репродукционим материјалом, као и могућност продаје робе, играју другостепену улогу. Пресудан фактор јесте расположивост капацитета, њихова изградња и њихово рационално коришћење. То указује да је индустријска производња у Предлогу плана за 1959 годину, као наставак досадашње политике, постављена на таквом нивоу који, на данашњем степену наше развијености, значи најоптималније коришћење производних снага и који тиме истовремено доприноси њиховом даљем брзом развоју.

Један од битних елемената у плану производње за 1959 годину јесте планирани обим производње у пољопривреди. У том погледу се овај план у извесној мери разликује од досадашњих. Обим пољопривредне производње планиран је за идућу годину на нивоу који је за 39% већи од просечне производње у периоду 1951/55. Тај планирани ниво је знатно мањи од онога који је за 1961 годину предвиђен перспективним планом. Тај планирани ниво је, даље, за 20,7% већи од овогодишњег, и најзад, што је најилустративније, тај ниво је за 3% већи од нивоа у 1957 години, која се, као што је познато, карактерише као рекордна година у нашој пољопривредној производњи, као година која је у погледу временских прилика била врло повољна.

Постигнути резултати и стечена искуства не допуштају више де се пољопривредна производња за наредну годину планира на основу неког у ранијем периоду оствареног просека. Наместо тога, у овом предлогу плана свесно се рачуна са једном производњом која је изнад свих ранијих просека, која је чак већа и од досад највеће производње у климатски најповољнијој години.

Приликом израде предлога плана за 1959 годину, Завод за планирање и остали органи који су учествовали у тој изради били су под снажним утиском резултата постигнутих у пољопривреди у прошлој и овој години. Нема сумње да су ове две године показале да пољопривредна производња код нас више не стагнира, да је она кренула и да се развија по једном јасно израженом пењућем тренду, мада уз још увек доста јаке осцилације. Најубијачија чињеница о развијању пољопривредне производње, када се она посматра глобално, јесте повећање производње у овој години у односу на петогодишњи просек 1951/55 (у коме су иначе садржане

три родне и две неродне године). Пољопривредна производња у 1958 години, за коју се мора констатовати да климатски није била повољна, за 15,2% је већа од просечне производње из периода 1951/55. То значи да се пољопривредна производња, чак и када се не узме у обзир родна 1957 година, повећавала по годишњој стопи већој од 7%, и да би она, настављајући исту стопу пораста до 1961 године, достигла ниво који је за преко 42% већи од просека 1951/55 године, а то значи да би се у том случају премашило задатак перспективног плана.

Друго искуство које је поучно за израду плана пољопривредне производње односи се на разлике у резултатима у ратарској производњи у овој и прошлој години. Када се изузму мере и улагања за унапређивање пољопривредне производње, онда се јасно уочава да се ова година карактерише као слаба, а прошла година као родна. Разлика у приносима тамо где те мере и улагања нису вршени, врло је велика. Међутим, тамо где су примењене мере интензивне, модерне агротехнике, тојест на пољопривредним добрима и задружним економијама, и поред неповољних климатских услова, резултати су у овој години врло високи, а често и већи од оних у прошлој, повољнијој години.

Најзад, при упоређивању плана производње за 1959 годину у односу на 1957, треба имати у виду да план за 1959 годину уствари садржи у себи двогодишњи раст пољопривредне производње. Код сточарства, воћарства и виноградарства може се на тој основи реално рачунати на већу производњу него у 1957. Што се тиче ратарства, које је под јаким утицајем временских услова, у плану за 1959 годину предвиђено је да производња буде за 4% мања од производње у повољној 1957 години.

На основу таквог става о развоју пољопривреде постављен је план производње за 1959 годину. Он, међутим, почива на следећим материјалним, организационим и економским претпоставкама:

Приликом постављања плана за 1959 годину рачунало се, пре свега, са стално растућом употребом средстава која служе за унапређивање пољопривредне производње. Тако се предвиђа да ће из домаће производње и делимично из увоза у 1959 години бити обезбеђене следеће додатне машине и справе: трактора 6.600 комада, комбајна 1.500 комада и 37.000 тона пољопривредних машина и опреме. Крајем 1959 године пољопривредне организације располагаће са укупно око 31.000 трактора и око 3.500 житних комбајна. За економску 1956/57 г. било је на располагању око 16.000 трактора. Знатније ће се повећати и број прикључних тракторских оруђа: од 1,5 по трактору у 1956 години на

око пет комада просечно у 1959 години. Поправиће се такође и структура трактора по јачини, и то нарочито у корист тешких и средњих трактора. На један трактор у 1959 години долазиће просечно око 317 ха обрадиве површине, према 625 ха у 1956/57 години. На друштвеном сектору на један трактор долазиће само 53 ха обрадиве површине.

За производњу у економској 1958/59 години рачуна се са укупном потрошњом вештачких ђубрива: 750.000 тона у јесењој сетви и 850.000 тона за пролећну сетву. Према томе, потрошња вештачких ђубрива у 1959 години треба да износи око 150 кг по хектару обрадиве површине, према 98 у 1957 години и 120 у овој години. На друштвеном сектору оцењује се да ће та потрошња износити око 800 кг по хектару. Слично као са потрошњом вештачких ђубрива, рачуна се такође и са даљим повећањем употребе средстава за заштиту биља.

У 1959 години обезбеђено је даље повећање употребе сортног семена пшенице и хибридног кукуруза. На бази расположивих количина могућно је знатно повећати површине засејане италијанским високородним сортама пшенице и хибридним кукурузом.

У сточарству поред мера и средстава за проширивање борбе против сточне болести и зараза, у 1959 години се предвиђа даље извођење програма меринизације оваца, затим побољшање структуре сточног фонда, итд. Предвиђено је даље повећање давања кредита добрима и задругама за проширивање њихове сточне базе. За развита сточарства предвиђа се у 1959 години увоз приплодне стоке на већем нивоу него у овој години.

Према томе, основни фактор на коме почива пораст пољопривредне производње претставља интензивно и стално растуће улагање како у основна тако и у обртна средства. Не само да се та улагања из године у годину стално повећавају, него је темпо тога пораста за преко 20% бржи од онога који је предвиђен петогодишњим планом. Чињеница је, међутим, да та улагања, и поред испољене тенденције пораста производње у последње време, још увек нису дала сразмеран ефекат у повећању производње. Због тога, када се оцењује могућност пораста пољопривредне производње у наредном периоду, па и у 1959 години, може се говорити о појачаном ефекту улагања — о ефекту кумулираних улагања. Овде је у извесном смислу стање данас супротно од онога у индустрији: док је у индустрији резерва кумулираних улагања добрим делом већ искоришћена у протеклом периоду, у пољопривреди је у том периоду та резерва тек стварана и њено коришћење тек претстоји у наредном периоду.

Поред овог материјалног елемента, план за 1959 годину рачуна са настављањем политике консолидације тржишта и стабилизације цена пољопривредних производа на једном нивоу који је несумњиво стимулативан за произвођаче. Упоредо са свим напорима који се чине за унапређивање пољопривредне производње, развијају се и стално побољшавају све оне службе и организационе форме које доприносе ефикаснијем коришћењу средстава и повећању производње. Притом посебан фактор повећања производње у пољопривреди, фактор који нарочито приближава планове њиховом остварењу, претставља израда и спровођење акционих програма усмерених на проширено и интензивније коришћење метода и средстава модерне агротехнике. Илустрације ради наводимо да је разрађеним акционим програмима за 1958/59 годину код производње пшенице обухваћено 51% засејаних површина, а код кукуруза 29%. Уз засејавање италијанске и домаће сортне пшенице, односно хибридног кукуруза на једном делу ових површина, уз дубоко орање, са високом употребом ђубрива и осталим мерама заштите усева, реално се могу рачунати већи приноси — који ће код пшенице дати 67%, а код кукуруза 58% укупно планиране производње. На тој основи је на осталим површинама план могао да рачуна са просечним приносима оствареним у протеклом периоду. Акциони програми у засејавању јесењих култура досад су успешно извршени.

Узимајући све ове елементе у обзир, постоје реалне могућности да се планирана производња у 1959 години оствари. Такође, уколико се настави са улагањем и акцијама које се врше за унапређивање пољопривредне производње, има реалних основа да се очекује не само остваривање задатака перспективног плана, него и њихово осетно премашивање. Јер, ако се узму само улагања, она ће у целом петогодишњем периоду бити већа од планираних, а њихов кумулирани ефекат на производњу, по свему изгледа, биће већи од онога са којим је перспективни план — са свом својом опрезношћу, која је разумљива с обзиром на период у коме је рађен — рачунао.

На тим основама постављен је планирани обим пољопривредне производње. Међутим, потребно је истаћи да је климатски фактор још увек значајан у нашој пољопривреди. То, уосталом, иако ублажено и на већем нивоу, показују последње две године, и поред интензивних мера за унапређивање пољопривредне производње. Тај фактор је још увек значајан због тога што је подручје на коме се врше интензивна улагања и предузимају све остале мере модернизације и подизања производње — још увек уско. Оно

обухвата пољопривредна добра, задружне економије и, кроз облике кооперације, само један део индивидуалних газдинстава.

Због тога, један од проблема који ће се, са настављањем политике интензивних улагања и мера и са њиховим даљим повећавањем у наредном периоду, свакако све више заостравати, јесте проблем проширивања овог подручја. С тим у вези, све значајнији постаје проблем кооперације, као један од најактуелнијих начина проширивања подручја на коме се примењују мере за унапређивање пољопривредне производње.

Потребно је истаћи, међутим, да би на пољопривредну производњу могао неповољно да утиче још један фактор, који је у извесном смислу супротан климатском фактору. У развијању пољопривредне производње могућно је, наиме, да изостанак мера за прихват и рационално коришћење повећане пољопривредне производње, успоравајуће делује на њено даље развијање. Извесне појединачне појаве у досадашњем развоју показују оправданост оваквих стрепњи. Било је говора о производњи млека у неким местима која није могла да буде рационално искоришћена. Такође је често било говора о недовољним индустријским капацитетима за прераду пољопривредних производа. Затим, претпоставља се да би један већи род житарица заострио проблем ускладиштавања. Нарочито непотпуно и нередовно снабдевање градова поврћем и воћем има двоструко неповољно дејство: и на потрошаче, којима поскупљује и смањује потрошњу, и на произвођаче, које због тешкоћа и нередовности пласмана дестимулира у производњи, итд. Дакле, ради се о чињеници да се упоредо са повећавањем пољопривредне производње све више заострава нужност решавања проблема адекватног прихвата производа из пољопривреде у целом ланцу њиховог кретања од произвођача до потрошача. У питању је, другим речима, довођење у склад улагања и мера за ускладиштавање, транспорт, прераду и промет пољопривредних производа са политиком развијања пољопривредне производње. При ниској производњи и застарелим облицима промета пољопривредних производа, овај се проблем није тако оштро постављао. Данас, међутим, када се пољопривредна производња осетно повећава и када се, на другој страни, заострава проблем снабдевања нараслог и стално растућег градског становништва, тај проблем постаје двоструко актуелан.

У вези са актуелношћу овог проблема, Предлог друштвеног плана за 1959 годину је за његово решавање предвидео већа савезна средства и код инвестиција у пољопривреду, и код инвестиција у трговину, и код инвестиција у прехранбену индустрију. Али,

пored тога је нужно усмерити и локална и остала децентрализована инвестициона средства на решавање овог проблема, јер је то најактуелније подручје улагања децентрализованих средстава, помоћу којих се у двоструком смислу решавају локални проблеми, а истовремено и један значајан општејугословенски економски проблем. Због тога предлог плана садржи одговарајуће препоруке у том смислу.

Прешао бих сада на излагање о запослености и продуктивности рада.

Пораст производње у непољопривредним делатностима и развитак разних друштвених служби у 1957 и овој години, били су праћени врло великим запошљавањем нове радне снаге. Број новозапослених у друштвеном сектору износио је у прошлој години 170.000, а ове године цени се да ће изнети 180.000. Ови бројеви знатно премашују годишњи пораст активног становништва, тако да то указује на врло интензиван процес преливања становништва из пољопривреде у индустрију и остале непољопривредне делатности, као и интензивније запошљавање унутар радничко-службеничких породица. Ови бројеви су истовремено знатно изнад просечног годишњег повећања запослености од око 120.000 које је предвидео перспективни план.

Дугорочно посматрана, испољена тенденција интензивног запошљавања у непољопривредним делатностима је економски оправдана. Она указује да у пољопривреди, где постоји наслеђена пренасељеност, долази до осетног апсолутног смањивања становништва.

Међутим таква тенденција изазива низ економских тешкоћа у текућој привредној политици. Прекомерно и лако запошљавање нове радне снаге смањује темпо повећавања продуктивности рада у индустрији и осталим непољопривредним делатностима, што проузрокује неповољне последице у нашем систему привређивања и расподеле. Нарочито се то, поред осталог, негативно одражава на политику обезбеђивања стандарда живота радника и службеника. Прекомерно запошљавање у непољопривредним делатностима, делујући неповољно на пораст продуктивности рада, успорава повећавање просечне плате запослених радника и службеника.

Због тог неповољног дејства прекомерног запошљавања, а после високог пораста запослености у претходне две године, Предлог друштвеног плана за 1959 годину, као директиву текуће привредне политике, поставља умереније запошљавање нове радне снаге. Предлог плана предвиђа 125.000 новозапослених у 1959 години; од тога само 13.000 у непривредним делатностима, где је, као

што је познато, у прве две године петогодишњег периода повећавање броја запослених било знатно изнад предвиђања перспективног плана. Али, и са овако умереним планом за 1959 годину, свакако се не може рачунати да у целом петогодишњем периоду неће доћи до пребацивања броја запослених радника и службеника, јер је то веће запошљавање у знатној мери последица веће активности у свим делатностима од оне са којом је перспективни план рачунао.

Ова чињеница већег запошљавања указује на потребу потпунијег решавања свих проблема у комуналној и станбеној изградњи, у изградњи школског простора и здравствених установа у градовима и индустријским насељима, у усавршавању мреже трговине и снабдевања, у градском саобраћају, итд. Решавање ових проблема мора бити чак и потпуније него што је то перспективни план, полазећи од других претпоставки, планирао.

Уз овако блажи темпо повећања запослености, предлог плана је рачунао са повећањем продуктивности рада у свим областима производње. У друштвеном сектору рачуна се са повећањем глобалне продуктивности за 6%, а у индустрији за 6,4%. Постоје услови да се ово предвиђање плана оствари, с обзиром на знатна материјална улагања, у чему знатно учествују рационализације и реконструкције, као и на побољшавање система расподеле дохотка и награђивања (чему служе и сада предложене измене система расподеле). Међутим, продуктивност рада у знатној мери зависи од сталне брига привредних организација и комуна за побољшавање животних и радних услова радника, као и од усавршавања организације рада и постизања радне дисциплине у предузећима.

Што се тиче платног биланса и размене са иностранством, Предлог плана за 1959 годину наставља са тенденцијом пораста извоза и неробних девизних прихода. Та тенденција је у последње три године била врло изразита. Наши девизни приходи у 1958 години порасли су за 75% у односу на 1955 годину. Када се укључи у план претпостављени пораст девизних прихода у 1959 години, онда се за четири године укупни приходи у пословању са иностранством удвостручавају. То несумњиво претставља врло велики успех наше привреде.

Предлог друштвеног плана за 1959 годину предвиђа повећање извоза од 119,8 милијарди динара (рачунато по званичном курсу) у 1957 години, односно од 135,7 милијарди, колико се процењује да ће извоз изнети у овој години, на 154,0 милијарде у 1959 години. Повећање износи 13% у односу на ову годину. Када се ово повећање упоређи са оним из последње три године, види се да то значи

извесно ублажавање динамике пораста извоза. Али, и поред тог ублажавања динамике пораста, постављени план извоза захтева напоре свих чинилаца који учествују у његовој реализацији. Тај задатак чини нарочито озбиљним чињеница да се извоз пољопривредних производа, с обзиром да претежан део тог извоза у идућој години долази из производње ове године, према плану повећава само за 6%. Основно повећање је, дакле, у извозу индустријских производа. Овај извоз треба да се повећа од 84,3 милијарде у 1959, односно од 92,8 милијарди у овој години, на 107,5 милијарди у идућој години, или за 16%. Повећање извоза индустријских производа за 16% претставља, пре свега, крупан задатак за извозничке организације са гледишта продаје. Притом је потребно истаћи да је за успешно решавање овог задатка значајно даље развијање наше трговинске размене са ваневропским земљама и отклањање оних сметњи у нашој спољној трговини које ту размену отежавају.

Са овако предвиђеним обимом извоза, темпо кретања у прве три године петогодишњег периода био би знатно изнад динамике перспективног плана. Перспективни план је рачунао са обимом извоза од 172 милијарде динара у 1961 години, док план за 1959 годину планира извоз од 154,0 милијарде динара. То значи да би у наредне две године било довољно повећати извоз по стопи нешто већој од 5% па да се перспективни план оствари.

Предлог плана предвиђа повећање увоза за репродукцију од 106,5 милијарди динара у 1957, односно од 110,0 милијарди динара у овој години, на 120,8 милијарди динара у 1959, или повећање за 10% у односу на ову годину. У томе знатно расте увоз вештачких ђубрива, резервних делова за пољопривредну механизацију и стоке. Овај увоз за потребе пољопривреде повећава се за 41% у односу на ову годину. Увоз за индустријску репродукцију повећава се за 7%. Уз чињеницу да се индустријска производња повећава за 11%, тај моменат сам за себе истиче потребу јаче контроле увоза и правилног распореда увозних квота. Без тога се може десити да се предвиђени увоз пробије, повећавајући дефицит у спољнотрговинској размени и платном билансу, или да недовољан увоз на појединим местима, као што је напред речено, буде узрок подбацивања индустријске производње.

У 1959 години поново се предвиђа висок увоз опреме. Он треба да износи око 37 милијарди динара. Један део тога увоза финансира се из склопљених инвестиционих зајмова, кроз које се, како је и перспективни план рачунао, делимично финансирају неки од пројеката наше капиталне изградње.

За разлику од извоза, где се иде испред динамике перспективног плана у позитивном смислу, код увоза за репродукцију постоји пребацивање плана у негативном смислу. Као што је познато, том пребацивању перспективног плана у увозу највише је допринела 1957 година. У 1958 години пораст увоза је успорен, а план за 1959 годину, као што је напред истакнуто, рачуна са даљим успоравањем. Али, и тако успорен у свом порасту, он остаје на једном нивоу који је виши од онога који би одговарао перспективном плану. Изнад динамике перспективног плана креће се како увоз за индустријску репродукцију, тако и увоз за потребе пољопривреде. Овај други нарочито. Према томе, ако индустријска и пољопривредна производња у свом развоју иду испред динамике перспективног плана и ако се такво кретање одразило на повећање извоза, оно се, на другој страни, у великој мери морало одразити и на повећање увоза.

Предлог плана за 1959 годину предвиђа даље смањење дефицита у платном билансу. Истина, тенденција тога смањивања није тако изразита. Она је слабија од оне која би одговарала интенцијама перспективног плана, а то је, несумњиво, чињеница са којом не можемо бити задовољни. Али, та тенденција апсолутног смањивања дефицита, иако блажа, појављује се уз једно стално и осетно повећавање спољнотрговинске размене и пораст неробних прихода. Тиме се релативни значај дефицита у платном билансу, тј. учешће оног дела наших девизних плаћања који се финансира иностраним средствима, радикално смањује.

После врло високог пораста инвестиција у основна средства у прошлој и овој години, који је утицао на формирање инвестиција на много вишем нивоу од онога који би одговарао динамици перспективног плана, Предлог плана за 1959 годину стао је на становишта да динамика у идућој години треба да буде блажа, да инвестиције у основна средства треба поставити приближно на овогодишњи ниво. Бруто инвестиције у основна средства (без инвестиција приватника) планиране су на нивоу 566,0 милијарди динара, према 557,0 колико се цени да ће износити у овој години. Инвестиције у обртна средства повећавају се од 90,0 на 99,0 милијарди динара.

И са овако ублаженим порастом инвестиција, њихов ниво би још увек био већи од нивоа који би одговарао пропорцијама перспективног плана.

Упоређење планираних инвестиција у 1959 према инвестицијама у 1957 и 1958 године, као и упоређења 1959 године — као средишње године петогодишњег периода — са годишњим просеком инвестиција 1957—61 према петогодишњем плану, показује сле-

дећа табела кретања бруто инвестиција у основна средства (у милијардама динара):

	1957	1958	1959	Годишњи просек у 1957—61	Индекс 1959 (4 : 5)
Индустрија	161,2	206,0	208,0	174,8	117
Пољопривреда	50,1	72,0	83,0	68,6	122
Шумарство	8,5	5,5	8,0	7,3	110
Грађевинарство	13,4	16,0	13,0	13,7	92
Саобраћај	90,0	105,0	97,0	95,2	102
Трговина и угоститељство	22,6	27,0	30,0	26,6	113
Занатство	5,0	6,0	6,0	4,3	139
Водопривреда	4,0	3,5	5,0	7,0	72
Укупно привредне инвестиције	354,9	441,0	446,0	397,5	112
Непривредне инвест.	110,9	116,0	120,0	114,0	105
Администрација	22,0	21,0	10,0	5,0	200
Друштвени стандард	88,9	95,0	110,0	109,0	101
Укупно привредне и непривредне инвест.	465,8	557,0	566,0	511,5	111

У односу на досадашње кретање, из предлога плана се види да, као резултат настојања да се инвестиције у основна средства не повећавају у 1959 години, према директивама плана, у идућој години треба повећати само инвестиције у пољопривреду, трговину и угоститељство, делимично у водопривреду, а код непривредних инвестиција у друштвени стандард, тј. инвестиције у станбену и комуналну изградњу, а нарочито инвестиције у школство и здравство. Инвестиције у свим осталим областима привреде (индустрија, саобраћај, итд.), као и инвестиције у администрацију, треба да се смање или да остану на приближно овогодишњем нивоу. Тиме су јасно указане опште смернице инвестиционе политике у идућој години: пољопривреда, трговина и угоститељство и инвестиције друштвеног стандарда нарочито се истичу у Предлогу плана за 1959 годину.

Када се инвестиције у 1959 години упореде са планираним петогодишњим просеком из перспективног плана, види се да је обим инвестиција у основна средства у 1959 години по свим областима изнад тог просека, осим у водопривреди и грађевинарству. Код пољопривреде, а делимично и код неких других области, то пребацивање је позитивно и у извесној мери претставља свесну корекцију перспективног плана.

Приликом упоређивања инвестиција у 1959 години са предвиђањима перспективног плана, потребно је истаћи да, иако се инвестиције за друштвени стандард налазе приближно на нивоу планираног петогодишњег

просека, унутрашња структура тог инвестирања је неравномерна. Инвестиције у комуналне објекте знатно премашују динамику перспективног плана, што се такође може сматрати као позитивна коректура плана, нарочито у вези са бржом динамиком пораста непољопривредног становништва у односу на предвиђања перспективног плана. Инвестиције у станбenu изградњу по обиму трошења такође премашују план, али исказане у физичким јединицама, у броју изграђених станова у прве две године, оне су испод задатака перспективног плана. У прве две године, међутим, осетно су заостајале инвестиције у школство и здравство, па то заостајање треба јачим усмеравањем инвестиција у ове секторе ублажити у идућој години.

Пребацивање обима привредних инвестиција у односу на петогодишњи просек перспективног плана није, међутим, повећало стопу учешћа акумулације у националном дохотку, с обзиром да и национални доходак расте брже од планираног. Стопа учешћа акумулације у националном дохотку, која је у 1956 години износила 22,7%, смањује се у 1959 години на 20,3%, приближавајући се на тај начин оној пропорцији коју је перспективни план поставио за 1961 годину.

Предлог плана за 1959 годину предвиђа повећање инвестиција из Општег инвестиционог фонда у већем степену него што се повећавају укупне инвестиције. Ово је резултат кумулирања инвестиција чија се изградња наставља са новим обавезама финансирања које се постављају пред Општи инвестициони фонд. У 1959 години, као трећој години петогодишњег плана, јавља се, наиме, низ пројеката чију изградњу треба отпочети или интензивније улагати ако се жели да се задаци перспективног плана остваре. Довољно је с тим у вези овде поменути изградњу фабрика вештачког ђубрива и фабрика шећера.

На ово се надовезује повећано улагање из Општег инвестиционог фонда и савезних средстава у НР Македонији, НР Црној Гори и Косовско-метохиској Области по основу тзв. гарантованих инвестиција. Обим ових улагања износиће у идућој години 48,5 милијарди динара, или преко једне петине свих инвестиција Општег инвестиционог фонда. Дакле, постоји једно нужно повећање инвестиција из централних средстава у вези са значајним задацима перспективног плана.

Ипак, у оквиру инвестиција које се финансирају из Општег инвестиционог фонда, претежан део су инвестиције које претстављају наставак из претходних година. У тим инвестицијама велики део отпада на пројекте који су по своме значају такви да у принципу треба да буду финансирани из централних фондова. То се, пре свега, односи на

изградњу пројеката у електропривреди и уопште на пројекте за повећавање наше енергетске базе. Ове инвестиције претстављају скоро једну петину свих инвестиција Општег инвестиционог фонда. Али, поред тих инвестиција, Општи инвестициони фонд финансира и велики број мањих пројеката који би могли и који би чак требало да буду финансирани из децентрализованих средстава. У досадашњем развоју нашег система најјачи и најпретежнији инструмент планираног усмеравања инвестиција сводио се на тзв. партиципације и на ангажовање централних средстава свуда где инвестирање, без обзира на карактер пројеката, постаје економски значајно. Тако је Општи инвестициони фонд претежни инвеститор за пољопривреду, чак и када су у питању ситније инвестиције. Он је примио на себе велики број реконструкција и рационализација у свим гранама индустрије и других области привреде. Он финансира, на пример, у овој и идућој години реконструкције циглана, затим инвестиције у трговини, саобраћају итд., све до станбене изградње у рудницима угља, комуналних радова и изградње хотела у туристичким местима. Таквом политиком задаци Општег инвестиционог фонда су расли, и њихово извршавање у идућој години, уз нужност финансирања нових крупних пројеката, кумулираће обим финансирања из овог фонда. Притом је потребно истаћи да је то кумулирање утолико јаче што још увек постоје велике слабости у извршавању инвестиција. Још увек се извођење инвестиција пролонгира и поскупљује. То поскупљивање и успоравање је у многим случајевима врло озбиљно и указује на то да не постоји дисциплина и контрола, да се за извођаче радова и произвођаче опреме не постављају чврсте обавезе, са материјалном одговорношћу.

После доношења перспективног плана и постављања одређених циљева инвестиционој политици за један дужи период, нарочит значај добија потреба уједињавања и усмеравања децентрализованих инвестиционих средстава. Недостаци у систему и у пракси инвестирања који постоје у овом погледу сигурно је да ће се у 1959 и у наредним годинама јаче осећати него досад. Ови недостаци делују неповољно на однос између савезних и децентрализованих средстава и претстављају један од најважнијих узрока повећавању укупног обима инвестиција преко реалних могућности. Уз постојање перспективног плана и његових директива, недостатак ефикасних средстава за усмеравање и уједињавање инвестиционих фондова изазива потребу да се улагања у свим оним подручјима где је то економски

неопходно, кумулирају као савезна улагања, са нужношћу да се у систему самоуправљања један део акумулације нађе код предузећа, комуна и народних република.

Приликом израде и разматрања предлога плана, највише проблема се појавило и највише појединачних захтева је стављено, као и сваке године, на сектору инвестиција и инвестиционе политике, што је сасвим разумљиво. Карактеристично је притом да су захтеви у највећој мери ишли у правцу повећавања инвестиција из Општег инвестиционог фонда. Велики број таквих захтева и примедба, често реалних, није могао бити укључен у предлог плана, јер се то могло учинити само променом предложеног реда инвестиција или повећавањем обима инвестиција из Општег инвестиционог фонда, па тиме и укупних инвестиција.

Прихватање првог решења није могло доћи у обзир због тога што предложени програм инвестиција претежно претставља раније започете инвестиције или крупне инвестиције које су, мање-више, појединачно наведене у перспективном плану.

Повећање обима инвестиција није могло доћи у обзир због опште економске нужности да се инвестиције, у интересу стабилнијег кретања привреде и остваривања других, кључних задатака привредне политике, држе у одређеним пропорцијама. Са тог становишта посматрано, пре би се могло поставити питање: не налази ли се и висина овако планираног обима инвестиција изнад стварних могућности које привреда, према поставкама предлога плана, пружа у идућој години? Детаљнија анализа материјалног биланса инвестиционог материјала (тј. грађевинског материјала, опреме и др.) показује да је планирани обим инвестиција, уз нужну резерву, покривен. Али, он истовремено указује да би свако повећање обима инвестиција — нарочито повећање које би се извршило пре него што се види како се остваривање претпоставке плана у производњи и у другим видовима потрошње — допринело да високе инвестиције у идућој години буду фактор нестабилности целе привреде.

У Предлогу плана за 1959 годину предвиђено је да се укупан обим реалне личне потрошње становништва повећа у односу на ову годину за 6,2%, односно за око 5,0% по једном становнику. У складу са предвиђеним порастом продуктивности рада, Предлог плана за 1959 годину предвиђа пораст просечне реалне плате запослених радника и службеника за 5%. То повећање одговара стопи годишњег пораста коју је поставио перспективни план. У 1957 години лична потрошња становништва укупно је порасла за 14,4% у односу на 1956 годину. У 1958, према проценама, очекује се укупно пове-

ћање реалне потрошње становништва од нешто преко 4%. Тиме би се, укључујући и план за 1959 годину, у укупној реалној потрошњи становништва за прве три године петогодишњег периода постигло повећање од 27%. За укупан период планирано је повећање за 41,9%. На тај начин, уз остварење претпоставки и задатака Предлога плана за 1959 годину, било би довољно у преостале две године реалну личну потрошњу повећати по стопи од 5% па да се оствари задатак перспективног плана.

Међутим потребно је истаћи да је у нашим условима проблем подизања животног стандарда врло сложен, да он зависи не само од општеекономских пропорција плана, него и од чврстине и ефикасности механизма мера и установа којима се једна планирана пропорција реализује, а нарочито од оног великог броја општих и посебних услова тржишта и снабдевања који могу да изазову да, при општем повољном кретању личне потрошње становништва, поједине категорије заостају.

Основни елементи који изазивају ову сложеност леже, пре свега, у оним факторима од којих зависи, с једне стране, стабилност формирања куповне снаге становништва сразмерно ефекту и продуктивности њиховог рада, а с друге стране, формирање трошкова живота. Досадашња кретања показала су јако дејство и једне и друге групе фактора. У 1958 години, на пример, није се у целини остварио планом постављени задатак повећања реалне личне потрошње за 8%. Том подбачају допринела је нижа пољопривредна производња од планиране. Међутим, она, свакако, није искључиви узрок. Нема сумње да су том подбачају, кроз пораст трошкова живота, допринели и напред поменути фактори формирања новчаних прихода и трошкова живота. Нарочито су ти фактори деловали на неравномерно кретање потрошње код појединих категорија становништва. Реална потрошња различито се формирала за пољопривредно домаћинство, а различито за радничко-службеничко. Чак и унутар ове последње категорије има осетних разлика које нису у складу са ефектом њеног рада. Притом треба истаћи неповољнији положај радника и службеника у великим градовима.

Због тога је за остваривање политике повећавања животног стандарда нужно обезбедити, поред материјалних средстава, и мере којима ће се у текућем кретању утицати да се планирани обим укупне личне потрошње оствари, а нарочито да се унутар њега оствари правилан распоред.

У погледу првог захтева потребно је истаћи да је у билансима плана, разрађеним за све важније артикле личне потрошње, обезбеђено довољно робе за повећање личне потрошње изнад напред изнете планиране

стоје тог повећања. Према томе, у погледу материјалног обезбеђења постоји могућност да се, уколико се остваре и други услови, спречи пораст цена и трошкова живота. При том треба напоменути да код најглавнијих артикала исхране (хлеба, масти, шећера, меса) расположиве количине неће зависити од евентуалних осцилација у пољопривредној производњи.

У погледу другог захтева, одлучујућу улогу треба да одигра систем расподеле и награђивања, као и остале мере које стимулирају повећање продуктивности рада, с једне стране, и мере које ће допринети стабилизацији цена на тржишту, пре свега стабилизацији цена пољопривредних производа, с друге стране. Овоме циљу теже и допуне и корекције система расподеле дохотка и награђивања које се предлажу на овом заседању Скупштине. Међутим, остваривању овог најважнијег задатка наше привредне политике треба да допринесе такође и сва она активност комуна и привредних организација која је усмерена на побољшавање услова живота људи на њиховом подручју и у њиховим предузећима. Предлог плана истиче неопходност оваквог целовитог захватања и решавања овог проблема. Нису довољни, дакле, само материјални фондови робе за личну потрошњу, чије се повећање, као резерва, планира у већој стопи од планираног пораста потрошње; није довољно само предвиђено повећање улагања у 1959 години у све секторе који непосредно делују на пораст животног стандарда, у пољопривреду, у трговину, у станбену и комуналну изградњу, итд.; није довољно да само Савезно извршно веће непрекидно прати остваривање овог задатка и предузима мере за отклањање тешкоћа и неравномерности у том остваривању, — већ план истовремено истиче и велики значај и одговорност локалних органа и привредних организација за остваривање овог задатка.

То су у најважнијим цртама изнете карактеристике и задаци које план поставља за 1959 годину. Задаци и оријентација привредне политике у идућој години јасно су у плану истакнути. Међутим, њихово остваривање, као што искуство из ранијих година показује, може да отступи од плана и његових интенција.

У току досадашњег развоја наше привреде испољавали су се, у јачој или слабијој мери, елементи привредне нестабилности. Ти елементи проистичу из две објективне околности: прво, још увек велики значај у нашој привреди има она производња у пољопривреди која је подложна јакој стихији климатског фактора, и друго, наша привреда је интензивно повезана са спољним тржиштем и подложна да, и поред свих механизма за

ублажавања у нашем систему, трпи утицаје промена на њему. На тој основи објективно постоје елементи који могу да ремете стабилан, консолидован ход привреде. Поред тога, врло жива динамика развоја привреде и у јачој и у слабијој мери — развоја свих видова потрошње, ствара опште услове да се елементи нестабилности стално продубљују и проширују.

Од стабилног кретања привреде, међутим, битно зависи да ли ће се и како ће се остварити одређени планирани задаци. Због тога Предлог плана за 1959 годину, иако представља са политиком интензивног развоја, истовремено рачуна и са условима и мерама које треба да допринесу стабилном одвијању привредног живота.

Многе претпоставке о материјалним питањима и о усавршавању система планског привређивања за стабилнији ход привреде, већ су остварени и стално се стварају.

Општи повољан материјални услов за стабилност привреде у идућој години, као што је напред истакнуто, јесте у последњим годинама постигнути пораст залиха сировина и готових производа. У 1959 години план је предвидео даља улагања у обртна средства сразмерно кретању производње и промета.

Као даљи значајан елемент који у 1959 години треба да допринесе стабилнијем кретању привреде, предлог плана је предвидео привредне резерве на нивоу федерације, које ће послужити за отклањање тенденција поремећаја у току године.

Али, предлог плана истиче и препоруке народним републикама, срезовима и општинама да приликом састављања својих планова и буџета „предвиде одговарајуће резерве којима би се обезбедило стабилније остваривање планских задатака у току године.“. Остваривање ове препоруке нарочито је важно у првим месецима, када су кретања у привреди још увек неизвесна, а у потрошњи се, независно од тих кретања, праве залети од којих се доцније тешко одустаје. Такве резерве, поред њиховог општег позитивног дејства на ход целе привреде, несумњиво ће користити, и самим тим органима да са већом сигурношћу и стабилношћу извршавају своје планове и програме у току године.

Другарице и другови народни посланици, Предлог плана за 1959 годину, по својим карактеристикама, допушта да се донесе следећи општи закључак:

Полазећи од досадашњих привредних кретања и уочавајући проблеме који су се јавили, а имајући у виду циљеве које је поставио перспективни план, — у плану за 1959 годину наглашени су они задаци који се нарочито оштро постављају у наредној години. Обезбеђење пораста животног стан-

дарда у складу са поставкама перспективног плана, одређени обим и структура инвестиција који одговарају постављеној политици привредног и општедруштвеног развоја, и нужност решавања проблема у сектору спољнотрговинске размене и платног биланса, — то су свакако најосновнији задаци који се у идућој години постављају. План је предвидео средства и указао на мере које су неопходне за остваривање тих задатака.

У производним задацима план је висок. Према томе, он захтева како активизацију свих позитивних фактора, тако и стално, текуће отклањање оних неравномерности и тешкоћа које могу да отежавају његово остваривање. Али, иако висок, он почива на реалним основама и претпоставкама. Такав план производње, међутим битно олакшава остваривање постављених задатака на појединим секторима потрошње и спољнотрговинске размене у 1959 години. Такав план нас у исто време знатно приближава остварењу оних дугорочних циљева подизања производних снага који су постављени у Перспективном плану привредног развоја. (Аплауз).

Потпретседник Владимир Симић: Одређујем одмор од 10 минута.

(После одмора)

Потпретседник Владимир Симић: Настављамо седницу. Реч има претставник Савезног извршног већа друг Марјан Брецељ.

Претставник Савезног извршног већа др Марјан Брецељ (Изборни срез Копер, НР Словенија): Другарице и другови народни посланици, у вези са планом за 1959 годину потребно је да подвучемо још неке чињенице и укажемо на нека питања у вези са животним стандардом становништва.

У протекле две године остварен је пораст укупне личне потрошње за 19,7%, односно за 15,8% по глави становника, што је нешто изнад просека предвиђеног петогодишњим планом. Пораст личне потрошње није био равномеран. У 1957 години био је знатно бржи и износио је 14,4%, односно 12,4% по глави становника, што је било омогућено високом стопом пораста националног дохотка у тој години. Међутим, у 1958 години, због слабијег рода у пољопривреди, изостао је предвиђени пораст националног дохотка. У таквим условима није било могућно остварити у целини предвиђени пораст личне потрошње од 8%, односно по глави становника 6,2%. Ипак је — и поред тога што национални доходак из наведеног разлога није порастао — укупна лична потрошња порасла у овој години за 4,6%, односно по глави становника за 3,1%. На заостајање пораста личне потрошње деловало је и заостајање

предвиђеног пораста продуктивности рада, односно укључивање већег броја запослених него што је предвиђено. Свакако је на развој личне потрошње у овој години неповољно утицао и знатан пораст инвестиционе потрошње, не само у односу на прошлу годину, него и у односу на предвиђени ниво у плану.

Међутим оцењујући у целини извршавање основног задатка петогодишњег плана, тојест пораст животног стандарда, — можемо констатовати да су у 1958 години учињени значајни напори наше привреде да се омогући пораст личне потрошње и да су постигнути резултати — у оквиру наших економских могућности и успеха — позитивни и реални. Ово показује и повећано учешће личне потрошње у реализованом националном дохотку, које је у прошлој години износило 57%, а у овој години је порасло на 60%.

Развој личне потрошње у великим градовима је у заостајању, што је резултат извесне прерасподеле потрошног фонда, до које је долазило како због недовољно стабилizованих и сређених општих односа на тржишту, тако и због посебних тешкоћа и слабости у организацији снабдевања ових места. Почетком октобра Савезно извршно веће је извршило повећање плата и пензија, уз нужне корекције цена неких производа. Сврха је била да се побољшају услови за развој личне потрошње индустриског и градског становништва. Ове мере су могле дати позитивне резултате за стандард живота само под условом да се одржи стабилан општи ниво цена и да услед повећања плата не дође до пораста цена потрошних добара. Можемо рећи да су ове мере успешно спроведене и да су дале очекиване позитивне резултате на тржишту и у стандарду живота. Ово потврђују и статистички подаци о порасту трошкова у октобру, који износи 2%, што је мање него што се рачунало приликом доношења тих мера, јер се тада предвиђало да ће, услед прописаних коректура цена хлеба, шећера, дувана и електричне енергије, трошкови живота четворочлане радничке породице порастати за 3%, и то уз истовремено повећање номиналних плата радника и службеника за 7%.

У вези са развојем личне потрошње у 1958 години, треба истаћи настављање позитивне тенденције у мењању структуре потрошње. Истина, у 1958 години није дошло до битнијег смањења учешћа трошкова исхране у укупној потрошњи, али је дошло до неких позитивних промена, које се огледају у повећаној потрошњи неких важних прехранбених и индустријских артикала. У структури исхране повећана је потрошња шећера по глави становника за 7%; воћа за 9%, меса за 10%, масноће за 9% и јаја за

5%. Поред тога, и укупна калоричност исхране је у порасту: док је у 1957 години износила 2.936 калорија по становнику дневно, у овој години износи 3.017 калорија.

Такође је у поређењу са прошлом годином дошло до пораста потрошње важнијих артикала по становнику: памучних тканина за 10,5%, свилених тканина за 12%, кожне обуће за 14%, радио-апарата за 5%, термичких апарата за домаћинство за 13%, кућног намештаја за 12%, итд.

У идућој години постоје реалне могућности за даљи пораст личне потрошње за преко 6%, као и за побољшавање стандарда живота становништва. Притом је нарочито важно да се обезбеди равномеран пораст потрошње и на тај начин осигура предвиђено просечно 5-процентно повећање реалних плата радника и службеника. У садашњим условима, ово је ствар конкретних економских и других мера на тржишту, а у великој мери и ствар организације промета и уопште наше активности за побољшавање услова снабдевања у градовима и индустриским центрима.

Предвиђено унапређивање и повећавање пољопривредне производње — за које, по општим оценама, постоје сви економски и организациони услови — претставља најважнији материјални чинилац за побољшавање стандарда живота.

Треба такође поклонити нарочиту пажњу повећавању производње индустријских потрошних добара. Постоје услови да се знатно повећа производња неких артикала који су сада још увек дефицитарни, уз извесне реконструкције које неће ангажовати велика средства а на тржишту ће дати ванредно повољан ефекат. Зато је потребно у плану предвиђена а још нераспоређена средства, уз максимално учешће самих привредних организација, користити што пре за оне реконструкције у индустрији потрошне робе (напр. у текстилној, металопрерађивачкој, обућарској и прехранбеној индустрији) које могу врло брзо позитивно да утичу на тржиште.

За побољшавање материјалне базе животног стандарда у идућој години такође је потребно знатније повећавање капацитета услужног занатства за становништво, као и отварање сервиса за потребе домаћинства. Ово је веома важно подручје свакодневних животних потреба становништва, па се на што бржем развоју ових делатности народни одбори морају ангажовати у највећој мери. На развој ових делатности позитивно ће деловати промене у инструментима система који се односе на ову област и који ће у идућој години бити знатно повољнији.

За побољшавање стандарда живота и сређивање тржишта у идућој години, повољна је чињеница да ћемо располагати већим пре-

лазним залихама како индустријских, тако и важних прехранбених артикала. Оцењује се да ће залихе готових индустријских производа бити на почетку идуће године веће за 20% него на почетку 1958 године. Залихе основних прехранбених производа такође су веће. Ово је, свакако, повољна околност и допринеће успешнијем остваривању наших задатака у идућој години.

Промене у инструментима привредног система повољније су како за формирање платних фондова, тако и за пораст продуктивности рада. Ово — уз све наведене материјалне чиниоце — омогућава да се оствари пораст личне потрошње и реалних плата.

Организација робног промета озбиљан је фактор сређивања прилика на тржишту и бољег коришћења материјалних могућности за побољшавање стандарда живота.

За унапређивање тржишта пољопривредних производа — где су организациони проблеми нарочито актуелни — донели смо у току 1958 године неколико значајних мера. Њихово је спровођење у току, па се досад нису могли показати потпуни резултати. То се, пре свега, односи на неке мере које су скопчане са великим материјалним улагањима, као што је изградња модерних тржница на велико. Међутим, очекује се да ће већ у идућој години отпочети рад модерне тржнице у Београду, Сарајеву, Скопљу, Љубљани и Тузли, поред тржнице у Загребу, која већ ради.

Мада се организационе мере за сређивање пољопривредног тржишта тек спроводе ипак можемо констатовати да су оне већ досад дале позитивне резултате. Ово показује да су постављени принципи исправни и да је сада најактуелнији задатак да се они што потпуније спроведу. Наравно да није довољно само спровођење наведених организационих принципа, него је исто тако важно — а и још важније — старање о томе да привредне организације што боље раде, почев од задруга, које морају још много да ураде на свом оспособљавању за обављање промета, па до градских снабдевачких предузећа. Снабдевање градова пољопривредним артиклима зависиће у великој мери од тога колико ће односна предузећа бити активна и ефикасна и како ће бити опремљена техничким средствима.

Ми имамо много могућности да брзо повећамо производњу неких пољопривредних производа важних за снабдевање. Један од услова је — нарочито за неке од ових производа, као што је поврће — да се производима — пољопривредним организацијама унапред обезбеди пласман, да би се могли оријентисати на модерну производњу, која даје много веће приносе. Градови и њихове снабдевачке организације, предуговарањем

са произвођачким организацијама, треба да у што већој мери обезбеде потребне количине поврћа за идућу годину. Ово је истовремено најбољи начин да се пољопривредне организације у ширим размерама покрену на модерну производњу, која је једино у стању да ликвидира хроничну дефицитарност многих пољопривредних производа. Зато овом предуговарању — које је сада у припреми — треба поклонити највећу пажњу и предузети све мере да оно што боље успе.

Као позитивну чињеницу у вези са организационим стањем у трговини треба истаћи појачану активност народних одбора градова у решавању ових проблема. Народни одбори градова постају све важнији фактор како у материјалној изградњи трговине, тако и у њеном организационом свеђивању. Наша трговина се може изграђивати само из својих средстава, јер није у довољној мери акумулативна. Ово нарочито важи за трговину пољопривредним производима, у чију изградњу треба највише улагати и која у погледу могућности акумулирања стоји лоше. Федерација помаже такође изградњу трговине кредитима из Општег инвестиционог фонда. Ови кредити ће бити у идућој години повећани, али, по свом обиму, могу претстављати само помоћ бржој изградњи, а никако нису решење за саму изградњу и материјални развој трговине. Ово тим пре што су централни кредити у већој мери концентрисани на изградњу крупних објеката, као што су силоси и складишта. Према томе, најважнију улогу у изградњи и модернизацији трговине у градовима, нарочито трговине пољопривредним производима, имају народни одбори. Већа децентрализација у расподели дохотка у идућој години, мање захватање дохотка привредних организација инструментима федерације, могућност концентрације средстава предузећа, све то пружа народним одборима могућности да појачају материјална улагања у развој трговине, а с правом очекујемо да ће те могућности бити у том правцу и коришћене. Потребно је да активност народних одбора у решавању проблема снабдевања и животног стандарда, која је већ сада у неким градовима на завидној висини, не буде кампањска, него да се она стално одржава и појачава, јер ће тако и резултати бити трајни.

Наша пажња је у већој мери концентрисана на организационе проблеме трговине пољопривредних производа, јер је у трговини индустријске робе стање свакако боље и проблема има мање. Међутим, и овде има проблема које морамо систематски решавати. У трговини на мало морамо убрзавати процес модернизације и концентрације ове мреже, која је још увек претежно уситњена и заостала, а сем тога морамо ову мрежу проши-

ривати, јер је она превише уска. Наравно да је и ова акција скопчана с материјалним улагањима, што ће свакако бити и одлучујући фактор о томе којом брзином ће се процес модернизације ове мере одвијати. У трговини на велико имамо супротан проблем: у специфичним тржишним условима дошло је до претеране експанзије ове мреже, тако да имамо више гросистичких организација него што је потребно и већи обим гросистичког посредовања него што је стварно потребан. Ми морамо економским мерама и инструментима (кредитном политиком, инструментима расподеле дохотка), а и самим регулативним прописима, утицати на то да се обим ове мреже и обим гросистичког посредовања у промету сведе на ону меру у којој је он стварно нашем промету и тржишту потребан. То ће претстављати извесно појевтинење и рационализацију промета ове робе.

Стабилизација цена је од изванредне важности за привреду и привређивање уопште, али је од нарочите важности за развој стандарда живота и обезбеђење реалних плата.

Као што је већ истакнуто, билансно-материјални услови за обезбеђење стабилности цена у идућој години, повољнији су него у овој. То произлази како из општих робно-новчаних биланса, тако и из повољнијег стања прелазних залиха, које такође претстављају врло важан фактор стабилизације. Повољну околност у том погледу такође претставља ублажавање инструмената распотеле укупног прихода — тако да ће предузећа имати више простора у својим калкулацијама цена и мање разлога да постављају питање нивоа својих цена, што је у 1958 години био случај у појединим гранама.

Да би се ови повољни услови боље искористили за учвршћивање односа на тржишту, потребно је да се сви ови фактори са највећом одговорношћу односе према питању стабилизације. У појединим привредним организацијама још увек нема довољно те одговорности, тако да се оне за решавање разних својих материјалних и финансиских тешкоћа радо оријентишу на повишење цена, иако у највећем броју случајева те тешкоће не произлазе из цена, него из других узрока, и могу се решити другим путем. Помоћу прописаних форми контроле цена заједница се мора супротстављати оваквим неоправданим тежњама. Стабилизацију цена ми обезбеђујемо, пре свега, економским путем, усклађивањем материјалних биланса и разним економским мерама и инструментима. Стога нема ни потребе да проширујемо административну контролу цена, нити административно уплитање у цене претставља нашу перспективу. Али, морамо и

путем административне контроле интервенисати у појединим случајевима неоправданог повишења цена, које није резултат објективних односа, него разних субјективних фактора и комбинација.

Нарочиту пажњу треба поклонити стабилизацији цена пољопривредних производа, зато што смо на том подручју досад постигли мање успеха, а ове цене су од изванредног значаја како за пољопривредну производњу, тако и за наше опште билансе и за стандард живота индустриског и градског становништва. Пољопривредне цене су у последњих неколико година имале релативно брз развој и осетан пораст. Од 1952 године до данас општи индекс откупних цена порастао је за 58%, што свакако није остало без извесних потреса на тржишту и у снабдевању. Општи индекс откупних цена пољопривредних производа виши је 25 пута него 1938 године, док је индекс цена индустријске робе на мало за село виши 14 пута. Значи да су се маказе цена осетно помериле у корист пољопривредних производа. Нема сумње да пораст цена пољопривредних производа у последњим годинама значи исправљање наслеђених односа ових цена према другим ценама и да ово претставља повољан услов за развој пољопривредне производње. Садашњи ниво цена пољопривредних производа стимулативан је за произвођаче и за увођење савремених метода производње, а њихово даље повећавање — при садашњем нивоу цена индустријских производа — значило би ремећење наших биланса и уношење диспропорција у расподелу потрошног фонда између града и села. Пољопривредни произвођачи и пољопривредне организације имају реалну перспективу за повећање својих доходака и свог животног стандарда у повећању производње. Знамо да су ове могућности врло велике и остварљиве и да се њиховом остваривању већ приступило, захваљујући, поред осталог, и улагањима и старању читаве наше заједнице. Уколико још има тенденција ка повећавању цена пољопривредних производа, мислим да оне нису оправдане. Треба имати у виду очекивани пораст производње за 21%, у 1959 години што значи да је садашњи ниво ових цена — било из аспекта понуда на тржишту, било из аспекта формирања доходака произвођача — апсолутно довољан. Друга је ствар ако евентуално постоји потреба за усклађивањем цена неких производа унутар тог општег нивоа.

Ради стварања повољних услова за увођење савремених метода у пољопривредну производњу, ми се сада доста служимо гарантовањем цена произвођачима. Поред индустријских култура, ми унапред гарантујемо заштитне цене за житарице и за стоку. Поред тога, предуговарањем, које је

већ почело и које треба што више да спроводе градови, индустрија и извозне организације, у великој мери ће се унапред обезбедити пласман и цене и за многе друге производе. То значи да се већ може говорити о доста широком — иако још у формирању — систему гаранције заштитних цена произвођачима, што је корисно за развој производње. С друге стране, ми морамо, због још увек недовољне понуде и несређених прилика на тржишту, путем договарања највиших откупних цена, спречавати неоправдан пораст цена појединих пољопривредних производа. У примени договарања цена у 1958 години имали смо, у целини, позитивних резултата. Међутим, систем договарања цена треба детаљно проучити и обезбедити што пуније ангажовање и одговорност произвођачких организација (пољопривредних комора и задружних савеза) и трговинских комора да се отклоне све оне слабости које су се у току ове године ипак испојиле.

У погледу контроле цена, у последње време су се доста активирали народни одбори градова, користећи пре свега овлашћења на основу одлука Савезног извршног већа од почетка октобра ове године. Примењивани су били различити методи: од прописивања трошкова промета или цена на мало појединих производа, па до замрзавања цена на мало свих производа и услуга. Нема сумње да је и оваква интервенција градова била корисна у данима после скорашњег повећања плата, да би се обезбедила потребна стабилна цена.

Очигледно је да ћемо морати да разрадиммо и допунимо систем евиденције и контроле цена у целини. Као што смо већ казали, тај систем треба што више да се заснива на економским инструментима. Административна интервенција, примењивана линеарно и у ширину, нема перспективе. У борби за стабилизацију цена на мало потрошне робе и услуга, и даље ће народни одбори имати значајне задатке. Те задатке они могу најуспешније решавати већим ангажовањем на развоју трговине, занатства и службе снабдевања у целини. Међутим, и сам систем и наши напори за сређивање тржишта, траже да народни одбори и даље задрже право интервенције у области цена ако треба сузбијати, пре свега, субјективне утицаје који ремете тржиште и штетно делују на стандард становништва. Чисто административне мере биће ипак изузетне и појединачне.

Желео сам да истакнем ова питања у вези са животним стандардом зато што сматрам да ће Савезна народна скупштина најбоље обезбедити спровођење тог основног задатка прихватањем предложеног плана за 1959 годину, обавезујући све државне, привредне

и друштвено-политичке факторе да што свесније и што ефикасније извршавају те задатке. (Аплауз).

Потпретседник Владимир Симић: Има реч претставник Савезног извршног већа друг Славко Комар.

Претставник Савезног извршног већа Славко Комар (Изборни срез Валово, НР Хрватска): Другови и другарице народни посланици у Приједлогу савезног друштвеног плана за слиједећу годину карактеристичан је предвиђени ниво пољопривредне производње. Према досадашњем начину планирања пољопривредне производње у нашим текућим плановима, овакви скокови су прилично неуобичајени. Поставља се питање који су реални фактори за овакав скок у пољопривредној производњи.

Прије свега, план рачуна на просјечне климатске услове. Другим ријечима, он не рачуна ни на какве изванредне услове ни у негативном нити у позитивном смислу. Рекордну производњу у ратарству у 1957 постигли смо захваљујући веома повољним климатским факторима и првим мјерама модернизације и улагања у пољопривреду. У 1958 години, која је по својим климатским факторима била изразито неповољна, са дугим и тешким сушним периодом, постигнут је укупан ниво ратарске производње изнад петогодишњег просјека. То се може приписати резултатима у производњи ратарских култура који су постигнути на отприлике 700 хиљада хектара површина које је процес модернизације захватио у већој или мањој мјери, а те се површине налазе на пољопривредним добрима, сељачким радним задругама, задружним економијама, као и на дијеловима земљишта које је било захваћено различитим облицима кооперације. Ратарска производња свега за 4% нижа од оне у 1957 години, очекује се у слиједећој години, у просјечним климатским приликама, зато што новим средствима која нам стоје на располагању, процес модернизације треба да се прошири на нове површине.

Искуства стечена у последње двије године у производњи пшенице, кукуруза, шећерне репе итд., уз примјену најсавременијих достигнућа пољопривредне науке у практичној производњи, показују да можемо знатно смањити утјецај природне стихије на једном дијелу пољопривредне производње и стабилизирати је на вишем нивоу од досадашњег.

Поучна су, а у исто вријеме охрабрујућа. искуства која су данас постигнута у најважнијим културама за посљедње двије године. Ујесен 1956 године, савлађујући релативно велико неповјерење, засијано је свега 2.000

хектара високоприносне иноземне пшенице, која је у једној 1957 години дала просјек од 40 метричких центи по хектару. На основу тих огледа, ујесен 1957 године засијано је те пшенице двадесет пута више, тј. 40.000 хектара, са сјеменом увезеним из Италије. Иако је година била неповољна, с ниским температурама у децембру и марту и екстремно јаком сушом током маја и јуна, на тим површинама постигнут је просјечан принос од 40 метричких центи по хектару. У овој години имали смо знатне површине гдје су постигнути приноси од 60—70, па чак и до 91 метричке центе по хектару, што је један од највећих свјетских резултата у приносу пшенице. На основу искуства стеченог у прошлој години, постављен је план да се ове јесени високородним сортама пшенице произведеним у нашој земљи засије 7 до 8 пута више, тј. око 300.000 хектара.

Слично је и са кукурузом, гдје у модерном обрађивању имамо већ вишегодишња искуства, која су показала да су сва стара знања о производњи кукуруза била неповољна и да их је требало подвргнути темељитој ревизији. Захваљујући модерним методама агротехнике, укључивши и сјеме хибридног кукуруза (у 1956 години засијан је овај кукуруз на површини од 40.000 хектара, у 1957 години на 160.000, а у 1958 години на 300.000 хектара), постигнути су све бољи резултати. На тим површинама постигнут је ове године укупан род од око 130.000 вагона кукуруза, док је на осталих 2.000.000 хектара остварено свега двапут више, тј. око 240.000 вагона. Овсме нису потребни неки нарочити коментари.

Планирању обима пољопривредне производње за 1959 годину методски смо друкчије пришли него што је то раније чињено. Напуштено је израчунавање класичних обима пољопривредне производње у цјелини и оцјењивање за колико се та производња може повећати на бази укупних расположивих средстава. Насупрот томе, већ код планирања пошли смо од принципа концентрације средстава код пољопривредних организација и њиховог рационалног искориштавања, као и од стечених искустава. Пошло се од оцјене што се може постићи на крупним социјалистичким газдинствима и у кооперацији задруга са индивидуалним сељацима, тј. од оцјене организоване производње, уз организирану примјену савремених техничких средстава. За остали дио производње, на површинама гдје засада не можемо вршити никаков нарочити утјецај, предвиђена је процјена на уобичајени начин просјека.

Ако тако приђемо проблему и све напоре наше стручне службе и сва расположива средства за унапређивање пољопривредне производње — а то су механизација, вје-

штачка ђубрива, квалитетно сјеме, средства за заштиту — концентрирамо код свих наших организација на око 1,800.000 хектара, можемо очекивати испуњење планом предвиђеног обима ратарске производње. Концентрацијом средстава на 800.000 хектара површина пољопривредних добара, радних задруга и задружних економија, и на 1,000.000 хектара која треба захватити програмом задружних акција, различитим облицима кооперације и контрахирања, може се на тим површинама очекивати 100% већа производња него што су просјечни приноси на таквим и сличним површинама које нису захваћене нашом акцијом модернизације.

За ово постоји довољно искуства, организационе способности, а и кадрава, а материјална база, како у основним, тако и у обртним средствима, већ је углавном осигурана.

Ових месеци решавају се битна питања пољопривредне производње за идућу годину. Јесења сјетва завршена је с пуним успјехом, захваљујући повољним временским приликама у другој половини октобра и током новембра, као и благовременом обезбјеђењу репродукционог материјала — сјемена и ђубрива, средстава за обраду земљишта, машина и оруђа. Може се рећи да је, према досадашњој евиденцији, акциони програм сјетве италијанске пшенице остварен у потпуности, тј. засијано је нешто преко 300.000 хектара овом врстом пшенице. Акциони програм сјетве домаће пшенице, уз одређену агротехнику кроз организације, остварен је са 50 процената. Још постоје велике могућности да се организираном акцијом, контрахирањем, дјелује на ту производњу и да се изврши предвиђени програм.

Налазимо се у јаку припрему за прољетну сјетву. Контрахира се пољопривредна производња и уговарају се различити односи кооперације за прољетне културе, за које се већ проводи прва и најважнија мјера — дубоко зимско орање. Напрољеће треба засијати 550.000 хектара под хибридним кукурузом, уз примјену потпуно модерне агротехнике, и 300.000 хектара површина под домаћим сортама кукуруза, са свим могућим мјерама унапређивања производње. То исто важи за близу 400.000 хектара површина под индустријским културама и поврћем.

Као што се види, за разлику од ранијих година, пажња није усмјерена само на рјешавање проблема жита. Сматра се да су стечена искуства на пшеници и кукурузу, као и предузимање мјера на другим ратарским културама и у сточарској производњи, омогућила да се озбиљно приђе овако проширеном програму модернизације производње главних пољопривредних производа, укључујући и сточарске. Према томе, у слиједећој години, осим на напредним добрима, која ви-

соке приносе сматрају као нешто сасвим нормално, очекује се да ће сувремене агро и зоотехничке мјере бити примјењиване на свим социјалистичким газдинствима. Централно питање јесте проширивање тога фронта разним облицима спреге задруга и пољопривредних добара са индивидуалним сељацима. Разни облици кооперације пружају могућност да се агро и зоотехничке мјере примјене на ширем фронту, на разним нивоима, према условима и могућностима појединих рејона, срезова, па чак и опћина, како би се постигао максимум успјеха.

Као што је речено, програм је веома обиман не само у ратарству него и у сточарству. У овој години пришло се проблему унапређивања сточарства са знатним средствима и на широком фронту. Он се састојао у повећању броја говеда на пољопривредним добрима, у узгоју приплодног материјала преко задруга, у масовним захватима това стоке преко пољопривредних добара и преко задружних акција. Те мјере у знатно већем обиму настављају се и у слиједећој години.

У експозеима, као и самом Приједлогу друштвеног плана за 1959 годину, дате су материјалне предпоставке за пољопривредну производњу. Бажно је напоменути да је, за разлику од ранијих година, у погледу сигурности пољопривредних организација за планирање производње и пласман пољопривредних производа, низ проблема ријешен на вријеме, тј. прије почетка економске године. Пољопривредне организације и произвођачи могу приступити производњи са више сигурности него што је то био случај ранијих година. За жито и квалитетну стоку, поред договорених цијена, постоје и цијене које гарантира држава. Услови за контрахирање индустријског биља су такођер познати. Цијене материјала за репродукцију су исто тако дате. Потребно је подвући да је Савезно извршно вијеће донијело одлуку да се не врше промјене у висини регреса у току економске године, како се не би изазивали поремећаји у уговорним односима и цијенама производње и тиме стварале потешкоће крупним газдинствима и задругама, као и индивидуалним произвођачима, у њиховој активности. Велики потрошачки центри почели су на прилично широком фронту предузимати мјере за уговарање повртних култура уз гарантиране цијене. Све су то фактори који пружају већу сигурност пољопривредним организацијама и произвођачима и важан су елемент с којим се рачуна у Приједлогу друштвеног плана за 1959 годину.

Одређене мјере и средства предвиђају се за рјешење крупног проблема прераде, магационирања и транспорта пољопривредних производа. Али, за планирани обим пољопривредне производње ови проблеми ће

се далеко више заострити. Уколико се на разним нивоима, почев од комуна па навише, не изврши јача оријентација на рјешавање проблема везаних уз промет, прераду и ускладиштење пољопривредних производа, може се догодити да пољопривредне организације које остваре високу производњу западну у тешкоће око очувања и пласмана те производње, па, према томе, претрпе и губитке, што би водило ка деморализацији у даљој борби за унапређивање пољопривредне производње. Ови проблеми треба да буду заједнички свим органима и на њиховом рјешавању треба да се ангажирају сви фактори за то позвани.

Проблеми пољопривредне производње врло су комплицирани и са организационо-техничке и са економске, друштвене и политичке стране. Предлажући овакав план, свијесни смо великих потешкоћа и проблема везаних за друштвене процесе који се догађају у пољопривреди и селу, који настају на линији успона и модернизације пољопривреде. Позитивни развој у посљедње двије године отвара нове проблеме или заоштрава извјесне појаве које су се раније назирале а сада добијају нове димензије. Неке од тих проблема могућно је рјешавати управо конкретним спровођењем наших програма у слиједећој години, а за многе од њих потребан је смишљен рад, одређена средства и одређен темпо.

Извршење плана производње најважнијих пољопривредних производа, централни је и економски и политички проблем, и задатак у многим нашим рејонима, срезovima и опћинама. Очевидно је да је у вези с таквим комплексним проблемима и задацима нужна заинтересираност и активност свих одговарајућих фактора — народних одбора, стручних, друштвених и политичких организација.

Управо зато што се води рачуна о томе да, с једне стране, постоји економски интерес произвођача, али и да се, с друге стране, текућа питања не могу ријешити снагом самих пољопривредних организација, — нарочито се истиче и питање мобилизације политичких и друштвених организација и свих других одговорних фактора на рјешавању ових проблема. Не могу а да не истакнем да је у изванредном успјеху јесење сјетве од одлучујућег значаја била управо активност свих заинтересираних фактора, нарочито у Војводини и Славонији, гдје су, као цјелина, сва тијела, — одбори, пољопривредне организације и њихова удружења, задружне организације и задружна тијела, сви комитети Савеза комуниста, читава партијска организација и Социјалистички савез, — проблем јесење сјетве сасвим оправдано поставили као главни економски и политички задатак. Успјеси нису изостали ни у дру-

гим подручјима земље, али је било и срезова, опћина и организација који су имали пасиван однос према овом задатку.

Непосредни задаци који су пред нама реални су, али у исто вријеме и толико обимни, да налажу и даљу максималну мобилизацију свих средстава и свих фактора. (Аплауз).

Потпретседник Владимир Симић: Пошто ће се дискусија о Предлогу савезног друштвеног плана за 1959 годину водити на одвојеним седницама домова Савезне народне скупштине и пошто на дневном реду заједничке седнице имамо још једну тачку, прекидам ову заједничку седницу. Њен наставак биће накнадно објављен.

Седнице домова почињу после подне у 16 часова и 30 минута.

(Седница је прекинута у 13 ч и 10 мин).

*Наставак седнице 26 новембра
у 10 ч и 30 мин*

Претседник Петар Стамболић (Изборни срез Косовска Митровица, НР Србија): Другови народни посланици, настављамо четврту заједничку седницу.

Прелазимо да другу тачку дневног реда: Експозе претставника Савезног извршног већа Моме Марковића о Предлогу закона о инвалидском осигурању.

Дајем реч другу Моми Марковићу.

Претставник Савезног извршног већа Мома Марковић (Изборни срез Смедерево, НР Србија): Другови и другарице народни посланици, Предлог закона о инвалидском осигурању, који се налази пред вама на разматрању, претставља значајан допринос изградњи система социјалног осигурања радника и службеника у складу са процесом нашег општег друштвеног и економског развојка. Овим законским предлогом употпуњава се систем социјалног осигурања, чија је општа ревизија отпочела Законом о здравственом осигурању, а настављена доношењем Закона о пензиском осигурању прошле године. Упоредо са овим законима био је припреман и Закон о инвалидском осигурању, али није могао бити истовремено донет, због тога што су сложеност и специфичност материје овог закона захтевали свестраније проучавање и обраду. У његовом припремању учествовала је, као што вам је познато, Заједничка комисија Савезне народне скупштине и Савезног извршног већа, уз активно учешће знатног броја народних посланика, синдикалних организација, привредних удружења и других организација, самоуправних органа социјалног осигурања, установа и организација за рехабилитацију и запошљавање инвалида рада, истакнутих стручњака из области рехабилитације и великог броја појединаца,

који су својим предлозима допринели да овај закон буде што реалнији и да одговара нашим потребама и могућностима.

На плану припрема, у току 1956 и 1957 године спроведена је посебна анкета код привредних организација и установа о стварним условима и могућностима за примену новог система инвалидског осигурања. Упореда, ради стицања потребних искустава, почетком 1957 године заведена је интензивнија примена рехабилитације и запошљавања инвалида рада, на бази прописа закона из 1950 године, који је у том погледу давао само ограничене могућности.

Послератно законодавство из области инвалидског осигурања, с обзиром на услове у којима је донето, а нарочито законодавство до 1950 године, решавало је, поред осталог, и прихватање и заштиту старих и изнемоглих радника и службеника, који по законима старе Југославије нису стекли одговарајућу заштиту. Ово је довело до знатног пораста броја инвалида рада. Закон из 1950 године, донет у условима административног управљања привредом, иако је по својим принципима претстављао значајан напредак у односу на дотадашњи систем инвалидског осигурања, омогућавао је, још увек, несразмерно велики прилив инвалида рада. На нагли пораст инвалида рада утицали су и други фактори. Пре свега брза индустријализација и масовнији прилив радне снаге са села, недовољно радно искуство, као и тешкоће око спровођења хигијенско-техничких заштитних мера при раду у старим погонима, допринели су знатном порасту инвалидности запослених лица. Исто тако, при утврђивању радне способности полазило се од оштећења здравственог стања организма, без обзира да ли је ово оштећење изазвало и смањење радне способности. Ово је имало за последицу да је осигураницима признавана инвалиднина и инвалидска пензија и у случајевима кад уопште није била смањена радна способност. Такође, извесни нерешени организациони и финансиски проблеми, нарочито у вези са обезбеђивањем услова за спровођење рехабилитације и запошљавањем инвалида рада, утицали су на пораст броја инвалида.

Све је то довело до тога да је годишњи прилив, у просеку, износио последњих година око 30 хиљада инвалида рада, тако да данас имамо око 230 хиљада инвалида рада, од чега, по садашњим критеријумима, свега око 30 хиљада са делимично смањеном радном способношћу, а сви остали су инвалидски пензионери и сматрају се потпуно неспособним за рад. Карактеристична је структура ових инвалида, чији претежан број чине неквалификовани радници, старији и са мало стажа. Тако, на пример, од овог броја на квалификоване и висококвалификоване отпада

30,5%, а на неквалификоване и полуквалификоване 69,5%. По годинама живота, 72% инвалида су старији од 50, а 57% су старији од 55 година. Просечан стаж инвалидских пензионера износи око 20 година, а знатан је број старијих инвалида са просечним стажом испод 15 година.

На ову околност указује и структура инвалида по узроку инвалидности. Инвалида услед болести има 90,5%. Уствари од тога је велики део услед старосне изнемоглости, што показују подаци о узроку инвалидности: од хронично реуматичних обољења срца 20,9%, од болести респираторног система 12,4%, од болести чула 7,6%, обољења костију 6% итд., а свега око 9,6% од несреће на послу и повреда ван посла или професионалне болести. Као што се види, велики број чине лица која су услед старости и изнемоглости користила инвалидску пензију, као повољнију, уместо старосне пензије.

Исто тако карактеристично је да су просечне године наступања инвалидности изнад 50 година. Услед тога је сразмерно висок број инвалида рада. Тако, на пример, на 13 активних осигураника долази 1 инвалид рада, а на 100 старосних пензионера долази 170 инвалида рада. Спроведена ревизија оцене радне способности млађих инвалида рада у току ове и прошле године, изменила је око 25% ранијих оцена инвалидности. Од тога је само код око 3% случајева утврђено погоршање инвалидности, док је у свим осталим случајевима смањен процент инвалидности, али у доста случајева је утврђено да уопште не постоји инвалидност.

У исто време су предузете мере за већу примену медицинске рехабилитације оболелих и повређених осигураника, што се врло позитивно одразило на смањење броја инвалида рада.

Спроведене мере за обезбеђивање услова за вршење професионалне рехабилитације и запошљавање инвалида рада, показале су се као ефикасне, тако да је у току прошле и ове године уписано преко 7.000 инвалида рада, а рехабилитовано око 500, што је још увек незнатан број, мада постоје далеко веће могућности и за запошљавање и за рехабилитацију.

Искуством стеченим у спровођењу тих мера потврђена је уједно објективна могућност за веће коришћење и даље развијање медицинске и професионалне рехабилитације, као и за запошљавање инвалида рада.

Досадашњи систем није ишао на то да у довољној мери оријентише и усмери инвалиде рада код којих постоје објективне могућности на преквалификацију и запошљавање, већ их је стимулирао на коришћење инвалиднина и инвалидских пензија, иако је велики број међу њима био способан за рад.

То је стварало несразмерно велики прилив инвалида, чији материјални положај, услед малог пензиског стажа и ниских квалификација, није био повољан, иако је све то захтевало ангажовање великих средстава. Висина инвалидских пензија била је условљена, поред осталог, и околношћу да смо морали врло великом броју осигураника дати пензије. Често су се због тога сами инвалиди рада упошљавали и на таквим местима која им нису одговарала, па су тиме погоршавали своје здравствено стање и стварали још теже проблеме.

Поред ових битних проблема, садашњи систем инвалидског осигурања садржава и друга нерешена питања, као што су: неусклађеност инвалидских пензија и других материјалних примања са платама, потреба да се пензиски основи прилагоде кретању плата и да се регулише све оно што је већ решено Законом о пензиском осигурању, као што је заштита учесника Народноослободилачког рата, ратних војника инвалида, учесника на добровољним радним акцијама, итд.

Нови систем инвалидског осигурања потврђује нека ранија начела и усваја нека битно нова.

Потврђује се основно начело да права из инвалидског осигурања зависе од уложеног рада и доприноса појединца друштву. Постављају се и развијају принципи узајамности у социјалном осигурању, самоуправљања службом и средствима социјалног осигурања, јединствености односно једнаких права под истим условима за сва лица обухваћена овим осигурањем. У вези с тим, гарантују се садашњим инвалидима рада стечена права по ранијим прописима и обезбеђује им се могућност коришћења свих одредаба којима се проширују права односно установљавају нова права по овом закону.

Свим инвалидима рада који због инвалидности не могу да се врате у радни однос, обезбеђује се и даље инвалидска пензија, а тежиште инвалидске заштите, у свим случајевима где је то могућно и где је то у интересу осигураника, поставља се на оспособљавању инвалида за рад и њиховом враћању у активан економски и друштвени живот, уз признавање права на разлику између нове и раније плате. Док се по садашњем систему брига заједнице исцрпљивала кроз материјално обезбеђење инвалида, заједница, према предлогу закона, преузима на себе потпуну бригу о инвалиду рада. Законски предлог не руководи се само социјално-економским разлозима. Његове основне поставке заснивају се на социјалистичком хуманизму и етици и воде рачуна у целини о стању у коме се налази инвалид рада. Ради остваривања овако постављене комплексне заштите, разрађени су и организациони и други мето-

ди и средства за оспособљавање и запошљавање инвалида рада, као и одговарајући облици материјалног обезбеђења инвалида у вези са рехабилитацијом и запошљавањем.

Основи инвалидске заштите постављени законом, обезбеђују осигуранику права из инвалидског осигурања у случају смањења или губитка радне способности проузрокованог болешћу, несрећом на послу, професионалном болешћу и повредом ван посла, а у одређеним случајевима и услед промене у здравственом стању. Затим, у случају тежег телесног оштећења, које причињава осигуранику веће тешкоће у његовом животу, без обзира да ли оно утиче или не утиче и на његову радну способност и без обзира да ли је проузроковано несрећом на послу, повредом ван посла или болешћу, као и у случају постојања непосредне опасности од наступања инвалидности, чиме се обезбеђује превентивна заштита и очување радне способности осигураника.

Приликом разматрања овог законског предлога, са више страна истакнут је проблем радника који раде на тешким и по здравље штетним пословима. Постојао је предлог да се као инвалидност у смислу овог закона узме и исцрпеност радника који не могу више да раде на свом послу. Сматрали смо да овај предлог не треба прихватити, јер би се његово спровођење, у датим условима, неповољно одразило, због тенденција које би се појавиле да се такви радници пре времена упуте на инвалидску пензију.

Даљи предлог је био да се исплата евентуалне разлике у плати приликом премештаја на лакши посао, услед смањења радног капацитета радника који раде на тешким и по здравље штетним пословима, врши на терет социјалног осигурања. И ова мера довела би до негативних реперкусија, јер би привредне организације, и у овом случају, такође настојале да што већи број радника са умањеном радном способношћу упуте на инвалидску пензију и да тако без оправдања оптерете фондове социјалног осигурања. Због тога и овај предлог није прихваћен.

Законским предлогом обезбеђује се радницима запосленим на тешким и по здравље штетним радовима, други посао и накнада за смањење личног дохотка до висине разлике између тарифног става одређеног за ранији посао и нови посао, ако је, према оцени лекарске комисије, због слабљења њихове радне способности потребно да буду премештени на други посао. Наиме, ради се о заштити стручних радника са дугогодишњим радним стажом, који услед исцрпености не могу да раде са нормалним радним капацитетом, па им у случају премештаја на други посао треба надокнађивати смањену зараду. Закон предвиђа да им се та накнада испла-

ћује на терет чистог прихода привредне организације. Предлог је пошао, при решавању овог питања, од поставке да ове раднике треба заштити, а да ће се заштита најреалније и најправилније остварити у оквиру самог предузећа, и то тако да предузеће а не фондови социјалног осигурања, сноси издатке за ове накнаде. Ова заштита односи се углавном на раднике запослене на пословима цивилног и привредног ваздухопловства, у кесонима, на ронилачким пословима, на подземним пословима у рудницима, као и на другим тешким и по здравље штетним пословима које одреди Савезно извршно веће у смислу одредаба Закона о пензиском осигурању.

Поред тога, законом се обезбеђује заштита и оним радницима и службеницима који због погоршања здравственог стања не испуњавају услове за даље вршење свога посла, односно којима се због тога забрањује обављање професије. Такав је, на пример, случај са стручним особљем јавног саобраћаја, које у случају слабења вида или слуха или других здравствених промена, не сме даље обављати послове за које је оспособљено. Оваква неспособност сматра се, према закону, као инвалидност на основу које се стичу одговарајућа права из инвалидског осигурања.

При утврђивању инвалидности уводи се двоструко оцењивање. Оцењује се преостала радна способност и постојање услова за оспособљавање инвалида за рад, односно постојање потпуне неспособности и немогућности оспособљавања инвалида за други одговарајући посао.

Посебно се оцењује телесно оштећење организама инвалида услед озледе, повреде или болести. Ово оцењивање врши се у циљу одређивања сталне новчане накнаде инвалиду за тешкоће које му то оштећење организма причињава у редовном животу, без обзира на његову способност за даљи рад.

Материјална заштита инвалида рада за време рехабилитације и запослења обезбеђује раднику сва примања која је имао у моменту наступања инвалидности. Исто тако, свим осигураницима обезбеђује се исти третман као и здравим радницима у погледу напредовања, признавања радног стажа и других врста нарочите заштите у радном односу.

Одмеравање висине инвалидске пензије постављено је тако да процент инвалидске пензије више не зависи искључиво од броја година укупног стажа, већ од тога колико је осигураник стварно радио, у односу на његов објективно могућан радни век, до наступања инвалидности, па према томе и у којој години живота је наступила инвалидност. У складу са овим начелом, обезбеђује се већа инвалидска пензија оним осигураницима који су раније ступили у радни однос од оних који су у дужем временском раздобљу остварили

само минимални пензиски стаж. На тај начин обезбеђује се већа инвалидска пензија млађим осигураницима који од своје најраније младости раде, али услед наступања потпуне инвалидности нису могли остварити велики пензиски стаж.

Материјална средства потребна за остваривање свих облика инвалидске заштите, укључујући и издатке у вези са професионалном рехабилитацијом и запошљавањем инвалида (инвестиције за адаптацију уређаја и машина у постојећим предузећима и установама, као и за изградњу и опрему специјалних установа и радионица), обезбеђују се из фондова социјалног осигурања.

Инвалидска заштита се обезбеђује за све случајеве инвалидности (несрећа на послу, ван посла и болест), с тим што се инвалидима услед несреће на послу и осигураницима ратним војним инвалидима, борцима Народноослободилачког рата и борцима Шпанског грађанског рата обезбеђује већа заштита и под повољнијим условима.

За реализацију права на рехабилитацију и запослење закон поставља одређене обавезе не само заводима за социјално осигурање, већ нарочито привредним и другим организацијама и установама. Круг заштићених лица, по овом закону, остао је у основи исти као што је и по садашњим прописима. Међутим, обухватају се пуном заштитом и лица на омладинским радним акцијама и установљава се право на професионалну рехабилитацију инвалидној и дефектној деци осигураника и уживалаца пензија за које се исплаћује додатак на децу. Посебно се прописује и начин осигурања припадника појединих категорија самосталних професионалних делатности.

Регулишући права радника и службеника, закон обезбеђује и заштиту у случају инвалидности услед несреће коју они претрпе у вршењу одређених политичких, грађанских права и друштвених функција, за време војне вежбе или за време служења војног рока у ЈНА. Закон обезбеђује и заштиту у случају инвалидности услед несреће коју претрпе сви грађани за време учешћа на организованим јавним радовима или у вршењу одређених функција и грађанских дужности по позиву државних органа.

Полазећи од ових начела, законски предлог регулише: круг заштићених лица и обим заштите за поједине категорије осигураника, систем права из инвалидског осигурања, основе и услове стицања права, посебну заштиту инвалида услед несреће на послу и професионалне болести, одређивање инвалидске пензије и инвалидине, систем рехабилитације и запошљавање инвалида рада и учешће завода за социјално осигурање и

других органа и организација у спровођењу рехабилитације и запослења инвалида рада, положај учесника Народноослободилачког рата и Шпанског грађанског рата, као и ратних и мирнодопских војних инвалида у инвалидском осигурању, положај посебних категорија осигураника у инвалидском осигурању, као што су: војна лица, службеници унутрашњих послова и припадници самосталних професионалних делатности, затим запослених инвалида рада, радника запослених на нарочито тешким и по здравље штетним радовима, код којих се због исцрпености смањује радни учинак, и најзад, превозиће постојећих инвалидских пензија и инвалиднина на нова права.

У досадашњем систему инвалидског осигурања телесно оштећење се у пракси узимало у обзир за одмеравање права из инвалидског осигурања тако као да је увек проузроковало губитак односно смањење радне способности, иако практично није имало утицаја на радну способност осигураника. У вези с тим, професионална инвалидност није могла бити правилно утврђена, па због тога ни инвалидска заштита није могла бити адекватно одмерена.

Међутим, овим законом уводи се инвалиднина као посебан вид заштите, како би се омогућило одвојено одмеравање накнаде за телесно оштећење, без обзира да ли оно има или нема утицаја на радну способност осигураника. Тиме се омогућава да се објективни утицај сваког телесног оштећења на радну способност осигураника у потпуности узме у обзир при одређивању права због губитка, односно смањења радне способности, а ако се ради о тежем телесном оштећењу, које утиче на опште животне могућности осигураника, да за такво оштећење пружи и посебан вид накнаде — инвалиднина. Тиме се уводи начело да социјално осигурање треба да осигурава и телесни интегритет осигураника, а не само његову радну способност.

Инвалиднина се може стицати и користити било као једино право, било као додатно право уз поједина права. Оно је самостално у тој мери да га инвалид задржава и у случају стицања права на старосну или породичну пензију. Висина инвалиднине зависи искључиво од степена телесног оштећења и једнака је за све осигуранике са истим степеном оштећења, без обзира на висину плате, дужину радног стажа и остале елементе који иначе утичу на висину новчаних примања.

Инвалиднина нема карактер материјалног обезбеђења инвалида, јер се она постиже инвалидском пензијом и додацима уз пензију. Њена је сврха обештећење за тешкоће које инвалид има у редовном животу.

Телесна оштећења на основу којих се по овом законском предлогу признаје инвалид-

нина, утврђена су посебном листом која чини саставни део овог законског предлога, с тим што је Савезно извршно веће овлашћено да ту листу, према потреби, може допуњавати. Листом су објективно утврђена оштећења, било по основу повреде или болести.

Основи и услови за стицање права усклађени су са интенцијама новог система и поставкама пензиског система.

У погледу инвалидности као основа за стицање права, битна је разлика, према досадашњем систему, у томе што се по том систему посебно утврђивала тзв. општа инвалидност, а код осигураника који имају стручну спрему, још и тзв. професионална инвалидност. И једна и друга изражавале су се у процентима од једне трећине до три четвртине смањења радне способности, док се инвалидност преко три четвртине сматрала као потпуна инвалидност. На основу тако утврђене инвалидности, осигуранику су се одређивала права према висини процента опште или професионалне инвалидности.

По предложеном систему инвалидског осигурања, инвалидност се утврђује искључиво према томе да ли и колико она утиче на радну способност, а право на инвалидску заштиту одређивало би се према преосталој способности за вршење посла на коме је осигураник радио до наступања инвалидности или према способности за рад на другом одговарајућем послу. У том смислу вршило би се, према члану 26 предлога закона, и разврставање осигураника у три категорије инвалидности. У прву категорију инвалидности разврставају се осигураници потпуно неспособни за вршење свога посла и другог одговарајућег посла, који се професионалном рехабилитацијом не могу оспособити за вршење таквог посла. У другу категорију инвалидности разврставају се осигураници и само делимично способни за вршење било ранијег посла, било другог одговарајућег посла, који се не могу професионалном рехабилитацијом оспособити за рад са пуним радним временом на другом одговарајућем послу. У трећу категорију инвалидности разврставају се осигураници потпуно неспособни или само делимично способни за вршење раније делатности, а способни за рад са пуним радним временом на другом одговарајућем послу, или такви који се професионалном рехабилитацијом могу оспособити за такав рад. Тиме уједно отпада потреба да се радна способност мери у процентима, што је у садашњој пракси доводило до шаблонског и произвољног оцењивања инвалидности.

Оваквом категоризацијом отклањају се раније поменуте слабости и пружа се пуна заштита свима онима који су потпуно и трајно неспособни за рад и олакшава се остваривање професионалне рехабилитације

и запошљавање инвалида према њиховим стварним способностима.

Хтео бих посебно да нагласим да законски предлог предвиђа повољније услове за стицање права на инвалидску заштиту за млађе осигуранике и за осигуранике са дужим пензиским стажом. Тако се млађим осигураницима, подразумевајући ту и лица која су се запослила по завршеном школовању, обезбеђује инвалидска заштита ако имају годину дана радног стажа, под условом да се у моменту наступања инвалидности налазе у радном односу.

У складу са већ утврђеним начелом у пензиском осигурању, за стицање права из инвалидског осигурања захтева се као услов, за лица старија од 20 година без спремe, старија од 25 година са средњом стручном спремом, односно старија од 30 година са високом спремом, то јест за она лица која немају право на инвалидску пензију на основу једне године стажа, поред минималног пензиског стажа од 5 до 10 година, и одређена густина радног стажа. Такви осигураници ако немају 30 (мушкарци) односно 25 (жене) година стажа, морају имати у последњих пет година пре наступања инвалидности две трећине времена проведеног у радном односу. Овим се обезбеђује да се право на инвалидску заштиту призна у првом реду онима којима је радни однос био основни извор прихода. Осигураницима са дужим пензиским стажом, тј. мушкарцима са 30 а женама са 25 година пензиског стажа, обезбеђују се права из инвалидског осигурања без обзира на густину стажа у последњих пет година пре наступања инвалидности.

У погледу стицања права из инвалидског осигурања по престанку радног односа, у члану 22 законског предлога одређује се да осигураник код кога наступи инвалидност услед болести, може стећи права ако испуњава одређену густину радног стажа пре наступања инвалидности, без икаквих других услова. Ако је инвалидност, по престанку радног односа, наступила услед повреде, осигураник може стећи права само ако је таква инвалидност наступила док се налазио под одређеним околностима, и то за време: док је примао накнаду уместо плате по Закону о здравственом осигурању радника и службеника; док је примао материјално обезбеђење или привремену накнаду по овом закону; док има право на инвалидску пензију; док је уредно пријављен код органа службе посредовања рада; док се налазио у Југословенској народној армији или на војној вежби; док има право на непуну пензију; а жена још и у случају кад је радни однос прекинула ради васпитања и неге деце, под условима по којима се по Закону о пензиском осигу-

рању удовима са децом обезбеђује право на удовичку пензију и пре прописаних година живота.

Осигураници уживају посебну заштиту у погледу услова за стицање права и висине тих права у случају инвалидности проузроковане несрећом на послу или професионалном болешћу. Предлогом закона поново се утврђује и правилније одређује круг лица и друштвено корисних делатности за које се обезбеђује заштита у случају несреће на послу. Исто тако, јасније се регулишу случајеви у којима осигураници стичу права по одредбама закона које се односе на несрећу на послу. Нарочито се то односи на последице болести које су у непосредној и искључивој узрочној вези са редовним радом. Иста права као и за случај несреће на послу уживају и осигураници који претрпе повреду на путу од стана до места рада, на путу предузетом ради коришћења медицинске и професионалне рехабилитације као и за време коришћења ових права, затим на путу предузетом ради извршавања службених задатака, као и услед повреда које на таквом путу претрпе ученици у привреди, ученици стручних школа са практичном обуком, као и лица на добровољној и феријалној пракси. У складу са развојем индустрије и технолошких процеса у другим делатностима, предлог закона употпуњава листу професионалних обољења од 24 на 44 заштићена обољења и даје овлашћење Савезном извршном већу да ову листу може допуњавати новим болестима и прецизирати послове на којима се такве болести појављују.

Са овим изменама у погледу услова и основа за стицање појединих права, по обиму права уопште, својим обухватом случајева који се признају несрећом на послу, по листи професионалних обољења и условима за признавање професионалних обољења, затим, по облицима и нивоу заштите, нарочито по организацији рехабилитације даљи развитак социјалног осигурања у целини, отклања све уочене слабости досадашњег система и решава отворена питања и истовремено испуњава најнапредније међународне норме и увршћује се у ред најсавременијих система.

Инвалидска пензија у случају инвалидности због болести и повреда ван посла одређује се од пензиског основа у одређеном проценту, у зависности од дужине пензиског стажа и година старости у моменту наступања инвалидности. То значи да висина инвалидске пензије зависи и од висине плате.

У односу на досадашњи систем инвалидског осигурања, основна разлика је у томе што се у досадашњем систему процент за одређивање инвалидске пензије одмеравао искључиво према дужини навршеног пензиског стажа, без обзира у ком добу живота је

наступила инвалидност и без обзира на то колико је осигураник уопште могао радити до наступања инвалидности. На тај начин омогућено је да се лицу које је повременим запослењима у току свог читавог радног века прикупило тек минимални радни стаж од пет односно десет година, признаје исти ниво права као и оном лицу које је до наступања инвалидности стално радило, а објективно није могло навршити већи пензиски стаж због тога што је инвалидност наступила у млађим годинама. Међутим, нови систем инвалидског осигурања полази од начела да раднику који је интензивније радио до наступања инвалидности и дао друштву радни допринос који је објективно могућан, треба обезбедити пунију заштиту него ономе који је у дужем временском раздобљу, или чак до поодмакле старости, једва прикупио минимални пензиски стаж. Стога нови систем обезбеђује релативно већу заштиту млађим инвалидима, док старијим осигураницима са мањим стажом обезбеђује инвалидску пензију на нивоу старосне пензије. Ово се постиже тиме што се по новим скалама инвалидских пензија проценти за одмеравање инвалидске пензије код осигураника који су прешли старосну границу за пуну старосну пензију (мушкарци 55 година, а жене 50 година), приближавају процентима за одмеравање старосне пензије, а код осигураника старијих од 65 година (мушкарци) односно 55 (жене), проценти инвалидске пензије су истоветни са процентима старосне пензије за једнак пензиски стаж.

Према предлогу закона, ради одређивања процента инвалидске пензије, осигураници су подељени у три основне групе, према старости у часу наступања инвалидности. Осигураницима се одређује висина процента инвалидске пензије на основу упоређивања количине оствареног пензиског стажа и времена које је с обзиром на године живота, навршене до наступања инвалидности, осигураник објективно могао да проведе на раду да је нормално радио док је могао. У зависности од тога у којој је мери радни век попуњен пензиским стажом, почетни процент осигураника узима се са 50%, или 45%, или 40%.

Прва група су осигураници мушкарци млађи од 55 година, односно жене млађе од 50 година, дакле осигураници који још нису достигли границу за стицање старосне пензије. Ево неких примера: пензија осигураника код кога је инвалидност наступила са 35 година живота, ако је имао 20 година пензиског стажа, износиће 70%, са 15 година 60%, са 10 година 50%, а са 5 година 40%; пензија осигураника код кога је инвалидност наступила са 44 године живота, износиће са 20 година пензиског стажа такође 70%, са

15 година 55% (а не 60%), са 10 година 40% (а не 50%); пензија осигураника код кога је инвалидност наступила са 54 године живота, износиће са 20 година пензиског стажа 65% (а не 70%), са 15 година стажа 50% (а не 60% односно 55%), а са 10 година стажа износиће такође 40%. Сви ови примери показују да је процент за одређивање инвалидске пензије код осигураника код којих инвалидност наступи пре 55 година (мушкарци) односно 50 година (жене), виши него код старосне пензије, што је правилно, јер се свесно ишло за тим да се пунија заштита обезбеди осигураницима код којих је инвалидност наступила у млађим годинама живота, пошто их је она спречила да испуне услове за стицање старосне пензије.

Друга група су осигураници мушкарци између 55 и 65 година, односно жене између 50 и 55 година живота, дакле осигураници који би већ могли да имају довољно пензиског стажа и да тако стекну право на пуну старосну пензију. Осигураницима из ове групе проценти од пензиског основа почињу од 45%, тако да са 15 година стажа имају 45% и постепено се приближавају процентима старосне пензије, а после навршених 20 година стажа изравнавају се са тим процентима.

Трећа група су осигураници мушкарци старији од 65 година, односно жене старије од 55 година, дакле осигураници који су већ прешли старосну границу прописану за стицање пуне старосне пензије. Овим осигураницима проценти за одређивање инвалидске пензије потпуно су изједначени са процентима за одређивање старосне пензије за једнаки пензиски стаж, с тим што им за стаж мањи од 15 година такође припада 40%.

Из изложеног начина одређивања процента од пензиског основа, произлази да ће процент од основа при одређивању висине инвалидске пензије осигураника који испуне услове за пензију после навршене старосне границе за стицање старосне пензије, а имају мањи пензиски стаж, бити нижи у односу на садашњи процент. Посебном заштитном мером, у прелазним одредбама закона, обезбеђује се да та разлика не може премашити 10%. То је, дакле, слична заштита као што је установљена и у пензиском осигурању. Ова заштитна мера примениће се не само при превођењу постојећих инвалидских пензионера, већ и на случајеве будућих инвалидских пензионера код којих се појави таква разлика. Овај посебан додатак на инвалидску пензију предвиђа се као мера привременог карактера, јер ће њена потреба постепено нестати са променом структуре инвалидских пензионера по стажу и годинама старости, као и са евентуалним доцнијим изменама пензиских основа. Уколико такве промене наступе и кад

наступе, Савезно извршно веће има овлашћење да ову заштитну меру прилагоди насталим променама или укине.

Предлог закона предвиђа, поред инвалидске пензије у пуном износу, и инвалидску пензију у смањеном износу за 25% у одређеним случајевима. Пензија у смањеном износу има своје оправдање у томе што су инвалиди II и III категорије инвалидности, за које се предвиђа инвалидска пензија у одређеним случајевима, способан за рад било са пуним било са скраћеним радним временом, слично као садашњи инвалиди рада II и III групе. У случају таквог запослења, по предлогу закона, признаје се то запослење у радни стаж за повећање инвалидске пензије и за одмеравање нове пензије у случају погоршања инвалидности или наступања новог случаја инвалидности, као и за стицање старосне пензије. Према томе, у односу на досадашње стање, положај оваквих инвалида рада знатно се побољшава.

Инвалидска пензија, у случају несреће на послу или професионалне болести, равна је пуном пензиском основу.

Уживаоцима инвалидских пензија било у пуном или смањеном износу чије би пензије износиле испод заштитних минимума предвиђених по Закону о пензиском осигурању, тј. испод 6.650 динара за неквалификоване и полуквалификоване раднике, 6.650 динара за квалификоване, односно 7.000 за осигуранике са вишом и високом стручном спремом, — законски предлог обезбеђује исплату заштитног додатка, ако у погледу имовинског стања испуњавају прописане услове. Ово омогућава већем броју уживалаца инвалидских пензија да се користе овим додатком.

Професионална рехабилитација и запошљавање постављени су у новом систему као право осигураника, уз обавезу завода да им обезбеди могућност коришћења тог права, а док то не обезбеди, да онима који су се уредно пријавили ради рехабилитације или ради запослења исплаћују материјално обезбеђење. Међутим, у садашњем систему оспособљавање инвалида постављено је као право завода, које заводи користе према могућностима, а упућивање инвалида на одговарајуће запослење постављено је као обавеза завода, и то само за инвалиде II групе, с тим што им до запослења завод исплаћује инвалиднину и привремену накнаду до висине раније плате.

Основна је поставка Предлога закона о инвалидском осигурању у томе да се инвалидима рада омогући да, и поред инвалидности која их је задесила, поново постану активни чланови друштвене заједнице и да, према својим могућностима, и даље остану у процесу рада и своју егзистенцију обезбеђују зарадом из радног односа, и да дужим радним

стажом, као и сви остали осигураници, дођу у могућност да стичу право на старосну пензију. Да би се постигао овај циљ, у законском предлогу тежиште је постављено на оспособљавање за рад и организованом запошљавању инвалида рада код којих постоји делимична радна способност на досадашњем послу или чак и потпуна способност за рад на неком другом послу. Разуме се, морало се водити рачуна о инвалидним моментима који су одлучујући за могућност запошљавања таквих инвалида и о општим могућностима наше привреде да им пружи одговарајуће запослење. Због тога се у предлогу закона предвиђа организовано запошљавање само оних инвалида који према инвалидности могу да раде са најмање половином редовног радног времена, а професионално оспособљавање путем рехабилитације само оних инвалида који могу да се оспособе да нормално раде са пуним редовним радним временом.

Професионална рехабилитација поставља се у предлогу закона као стручно оспособљавање. Притом се претпоставља да су претходно спроведене потребне мере медицинске рехабилитације у оквиру здравствене заштите осигураника. Правилно и потпуно спроведеном медицинском рехабилитацијом постиже се да се највећи број оболелих и повређених осигураника може вратити на свој посао, односно упутити на други одговарајући посао и без професионалне рехабилитације, са евентуалним краћим прилагођавањем за рад.

Право на професионалну рехабилитацију имају инвалиди рада мушкарци до 45 година живота, односно жене до 40 година живота. Заводи за социјално осигурање који спроводе одредбе о професионалној рехабилитацији дужни су да инвалидима обезбеде професионалну рехабилитацију за одговарајући посао. Док се не обезбеди професионална рехабилитација, као и за време њеног трајања, инвалидима рада припада право на материјално обезбеђење које је по висини истоветно са накнадом уместо плате коју су примали за време боловања до момента наступања инвалидности.

Осигураник односно инвалид рада има право на оспособљавање за рад на одговарајућем другом послу за који је потребна стручна спрема која одговара категорији радног места на коме је радио непосредно пре наступања инвалидности.

Инвалиду рада који одбије да прихвати рехабилитацију обуставља се исплата материјалног обезбеђења, а ако је не користи у року од године дана, губи право на професионалну рехабилитацију по основу тог случаја инвалидности.

Професионална рехабилитација врши се у привредним и другим организацијама и

установама, у специјално организованим радионицама, тзв. заштитним радионицама, у специјалним установама за рехабилитацију, као и путем школовања у одговарајућим школама и на курсевима.

У оквиру професионалне рехабилитације врши се и прилагођавање инвалида за рад, које у пракси претставља значајну меру у погледу оспособљавања и припреме радника за постизање нормалног радног учинка на новом радном месту.

С обзиром на сложеност проблема који се јављају у вези са спровођењем рехабилитације и запошљавањем инвалида рада, законски предлог предвиђа да се те мере остварују путем уговора, споразумно између завода за социјално осигурање и привредних организација и установа, а не административним наређењима и мерама. Значајну улогу у правилном спровођењу рехабилитације и запошљавања имаће раднички савети и управни одбори у привредним организацијама, органи друштвеног управљања у установама, као и синдикалне организације радних колектива у којима ће се вршити рехабилитација и запошљавање инвалида рада. Из закона следи обавеза да средства за рехабилитацију обезбеђују заводи за социјално осигурање, што ће бити посебно решено Законом о финансирању социјалног осигурања, који ће се такође ускоро донети.

Право на запослење на одговарајућем послу имају, према законском предлогу, осигураници код којих наступи инвалидност пре него што су навршили 55 година живота (мушкарци) односно 50 година (жене). Инвалидима рада који имају право на одговарајуће запослење обезбеђује се новчана накнада до ступања на посао, као и за време запослења, било са скраћеним радним временом или на радном месту за које је прописана плата мања од плате за ранији посао. Висина новчане накнаде, до запослења, одмерава се од просечне тромесечне плате са свим сталним додацима које је осигураник примао пре наступања инвалидности, и износи 50% од ове плате, а ако осигураник нема других прихода за живот, ова накнада износи 75% од поменуте плате. Накнада за време рада са скраћеним радним временом или на радном месту за које је прописана мања плата, одговара разлици између раније и нове плате.

Инвалиду рада који је стекао право на запослење, ако се својевољно не пријави ради коришћења тог права, или прекине својевољно запослење на које је ступио, обуставља се исплата новчаних накнада, а ако се осигураник не пријави ради коришћења запослења у року од године дана, не обезбеђује му се запослење од стране завода.

На плану реализације запошљавања инвалида рада, законски предлог обавезује привредне и друге организације и установе да приме на запослење инвалида рада када је од стране посебних комисија објективно утврђено да за то има могућности. Ако би организација неоправдано одбила да прими инвалида на запослење или на рехабилитацију, дужна је да заводу накнади стварно проузроковане издатке.

У вези са оспособљавањем и прилагођавањем инвалида на рад, као и запошљавањем под посебним условима у заштитним радионицама, законски предлог решава статус заштитних радионица и установа за рехабилитацију и ослобађа их извесних друштвених обавеза и дажбина, те им на тај начин омогућује да под повољнијим условима развију своју делатност, како би одговориле повећаним потребама рехабилитације и запошљавања инвалида рада.

У вези са професионалном рехабилитацијом и организованим запошљавањем инвалида рада желим да подвучем да законски предлог решава ова питања на такав начин да при остваривању рехабилитације и запошљавања инвалида рада нема административног уплитања службе социјалног осигурања у пословање привредних организација. Радна места на којима се може вршити рехабилитација и запошљавање инвалида рада утврђују се у посебном поступку од стране надлежних управних органа народног одбора општине, на предлог посебне мешовите стручне комисије, у којој учествује и сама привредна организација. У погледу тако утврђених радних места, заводи за социјално осигурање закључују уговоре са привредним организацијама, и тек на основу постигнутих споразума, којима се утврђују конкретни међусобни односи, права и обавезе уговорних страна, приступа се коришћењу таквих места за рехабилитацију и запошљавање инвалида.

Законски предлог предвиђа и могућност упошљавања уживалаца инвалидских пензија према којима заводи за социјално осигурање немају обавезу да их упосле. Инвалидима рада II и III категорије који ступе у стални радни однос са пуним редовним радним временом или најмање са половином радног времена, исплаћује се половина пуног износа инвалидске пензије. За време запослења обуставља се исплата заштитног додатка. Посебан је положај инвалида I категорије инвалидности који се запосле са пуним или најмање са половином редовног радног времена. Пошто такви инвалиди самом чињеницом да су се упослили, доказују да нису потпуно неспособни за сваки посао, обуставља им се исплата пензије. Такав инвалид, ако жели да задржи право на пензију

и да ради, може захтевати, да се изврши ревизија његове радне способности ради евентуалног прекатегорисања према преосталој радној способности.

Инвалидима рада који ступе у стални радни однос, према преосталој радној способности, време проведено у таквом запослењу урачунава се у пензиски стаж за повећање процента инвалидске пензије као и за стицање права на старосну пензију. Инвалиди рада који на таквом запослењу проведу најмање три године, могу остварити право на инвалидску пензију према новом пензиском основу утврђеном према плати инвалида рада, ако је то за њих повољније. Према томе, за разлику од досадашњег положаја запослених уживалаца инвалидске пензије, законски предлог знатно побољшава положај запослених инвалида рада.

Исто тако, законски предлог предвиђа посебну заштиту слепих лица која се запосле. Овим лицима обезбеђује се, без обзира на пензиски стаж, пре ступања у радни однос, посебан додатак за туђу помоћ.

Као и у пензиском осигурању, у овом законском предлогу предвиђене су посебне одредбе о инвалидском осигурању војних лица, у оној мери у којој је с обзиром на специфичан положај ових лица неопходно извесно отступање од општих одредаба о стицању, уживању и обиму појединих права из инвалидског осигурања.

Код војних лица сматра се да постоји инвалидност ако због здравственог стања не могу даље да врше одговарајуће дужности у саставу ЈНА. Војни осигураници у случају неспособности за службу увек стичу право на инвалидску пензију, без обзира на степен инвалидности и преосталу радну способност за службу изван ЈНА. Војни осигураници могу, по сопственом избору, користити и право на рехабилитацију и запошљавање.

Свим учесницима Народноослободилачког рата и Шпанског грађанског рата инвалидска пензија одређена је према радном стажу. Ако износи мање од 100% пензиског основа, повећава се према годинама учешћа у Народноослободилачкој борби, тако да учесницима од 1941 године и борцима Шпанског грађанског рата износи у сваком случају 100%, а осталим учесницима повећава се за одређени процент од 90% до 10% од износа пензије, с тим да тако повећана пензија може изнети највише 100% од пензиског основа. Овом посебном заштитом изједначаје се положај инвалидских пензионера са положајем старосних пензионера по Закону о пензиском осигурању. По досадашњим прописима о инвалидском осигурању таква заштита није постојала, осим за војне осигуранике.

За учеснике Народноослободилачког рата који су ступили у Народноослободилачку борбу пре 9 септембра 1943 године, као и за учеснике Шпанског грађанског рата, предвиђа се посебна заштита. За одређивање пензије узима се просечни пензиски основ Х осигураничког разреда као најнижи могућан пензиски основ ако би пензиски основ одређен на основу разврставања према плати био нижи. Овом заштитом врши се, такође, усклађивање положаја инвалидских пензионера са положајем личних пензионера по Закону о пензиском осигурању, док овакав загарантовани минимум пензије по садашњим прописима о инвалидском осигурању не постоји. Осим тога, право на инвалидску пензију, и то у несмањеном износу, обезбеђује се инвалидима II и III категорије инвалидности који на свом послу не могу да раде више од половине редовног радног времена.

Ратним војним инвалидима од I до VI групе који су ступили у радни однос и постали инвалиди рада, признају се права из инвалидског осигурања према укупном стању њихове инвалидности, узимајући у обзир и утицај ратног инвалидитета на смањење радне способности, док се код осталих осигураника не узима у обзир инвалидитет који је постојао пре заснивања радног односа.

Ратним војним инвалидима од I до VI групе који постану инвалиди II и III категорије инвалидности, обезбеђује се инвалидска пензија, и то у несмањеном износу, ако не могу да раде на свом послу више од половине пуног редовног радног времена, без обзира да ли би могли да раде на другом одговарајућем послу.

Ратним војним инвалидима од I до VI групе којима инвалидска пензија одређена према стажу износи мање од 100%, обезбеђује се инвалидска пензија у висини од 100% од пензиског основа, ако су најмање половину раздобља од 15 маја 1945 године до наступања инвалидности провели у радном односу, а постану инвалиди I категорије инвалидности. Исто право уживају такви ратни инвалиди ако постану инвалиди II и III категорије којима се с обзиром на године живота не обезбеђује рехабилитација и запошљавање, или ако на свом послу не могу да раде више од половине пуног радног времена, а без професионалне рехабилитације неспособни су за рад на другом послу.

Превођење постојећих инвалидских пензија и инвалиднина извршиће се на нове пензиске основе, са новим пензиским процентима, по одредбама овог закона. На тај начин, извршиће се усклађивање инвалидских пензија са порастом плата, према коме су одређени нови пензиски основи за превођење пензија, и побољшаће се материјални положај инвалида рада. При превођењу на нове

пензиске основе омогућене су све исправке ранијег разврставања које предвиђа Закон о пензиском осигурању. Даље се обезбеђује да ни у ком случају преведена инвалидска пензија не може бити мања од досадашње инвалидске пензије, односно од пензије на коју ће осигураник имати право на дан 31 децембра 1958 године.

Превођење на нови систем нужно ће довести код једног дела старијих инвалидских пензионера са краћим стажом, до могућности смањивања висине досадашњег процента за одређивање пензије, али и овима се гарантује у свим случајевима несмањени износ пензије, са свим додацима који им припадају по садашњим прописима. Посебном заштитном мером, као што сам раније напоменуо, у виду додатака на инвалидску пензију, обезбеђује се заштита ове категорије инвалидских пензионера. И знатном делу оних којима се смањује процент, ипак ће се висина пензије повећати с обзиром на нове увећане пензиске основе. Поред тога, нарочито треба истаћи повећање пензиских основа извршено 1 октобра о.г., којим је граница износа пензије који се заштићује заштитним додатком повећана од 5.800 на 6.500 односно 7.000 динара. То омогућава да у знатном броју случајева дође до осетног повећања примања.

Треба још напоменути да ће преко 50.000 досадашњих уживалаца инвалидских пензија и инвалиднина моћи остварити ново право на инвалиднину као накнаду за телесно оштећење, чиме ће увећати своја укупна примања из инвалидског осигурања.

Део о превођењу пензија обезбеђује примену нових прописа предлога закона на све оне пензионере који су пензионисани или ће бити пензионисани до краја 1958 године. На тај начин уклониће се, што је више могућно, разлика између старих и нових пензионера односно пензионера пензионисаних по старим прописима и оних који ће бити пензионисани по овом закону.

Приликом превођења инвалидских пензионера и инвалиднина примениће се просечни пензиски основи утврђени чланом 63 Закона о пензиском осигурању, на тај начин што ће се сваки стари пензионер превести из старог пензиског разреда у одговарајући нови пензиски разред.

Исто тако, превођењем је омогућено да сви радници који су практичним радом стекли стручну спрему, а по Уредби о одређивању и о превођењу пензија и инвалиднина из 1952 године разврстани су у пензиске разреде искључиво по формалној квалификацији, могу затражити да се поново разврстају у пензиски разред према стручној спреми која се тражи за радно место на коме су радили. Овом мером приличан број пензионисаних квалификованих радника који су пет

и више година радили на пословима квалификованог радника а немају формалну квалификацију, знатно ће побољшати свој положај.

Поред квалификованих и висококвалификованих радника, и службеници у привреди којима је пензиски разред одређен по школској спреми а радили су дуже времена на пословима за које је потребна виша спрема, моћи ће да захтевају да им се измени пензиски разред. Овим ће се нарочито користити велики број службеника у привреди који су стручно обављали низ година свој посао а не поседују формалну школску спрему, па су били разврстани као помоћно особље. Међу таквим пензионерима неки ће добити и по неколико разреда више.

Ново разврставање могу захтевати и они уживаоци инвалидских пензија и инвалиднина којима је, приликом превођења 1952 године, пензиски разред одређен према ранијим службеничким или намештеничким групама или садашњим платним разредима, те су услед тога разврстани у нижи пензиски разред него што би им припао према стручној спреми и радном стажу. На тај начин омогућава се исправка пензиског разреда онима који су пре рата заустављени у напредовању или који су по уредбама о звањима и платама из 1947 и 1948 године распоређени ниже него што то одговара њиховој стручној спреми.

На захтев уживалаца инвалидских пензија и инвалиднина, извршиће се и исправке у погледу времена које се рачуна у пензиски односно радни стаж. Тако ће се применом одредаба Закона о пензиском осигурању рачунати време проведено на подземним радовима у рудницима, а и на другим тешким и по здравље штетним радовима, са увећаним трајањем. Исто тако, оним осигураницима који су активно сарађивали у Народноослободилачком покрету омогућено је да им се применом Закона о пензиском осигурању ово време призна у стаж у једноструком трајању.

Битне промене у систему права, утврђивању осигураних случајева за које се обезбеђује заштита, методу оцењивања инвалидности и телесних оштећења и осталим елементима од којих зависи само право, вид и обим инвалидске заштите, — условиле су потребу да се на нове основе постави и поступак за остваривање права. Поступком установљеним у предлогу закона потпуно се напушта застарели метод, по коме су инвалидске комисије фактички решавале о самом праву — без могућности судске контроле законитости таквих решења. Инвалидске комисије у поступку остваривања права, према законском предлогу, имаће положај и значај законом одређеног вештака; о праву ће решавати, у управном поступку, надлежни за-

води; а врховни судови у управним споровима цениће законитост коначних решења у свим њиховим елементима како у погледу примене материјалног права, тако и у погледу поступка којим се дошло до утврђивања одлучујућих чињеница за признавање и одређивање права.

У поређењу са данашњим примањем, по новом закону ће се просечно инвалидско примање повећати за приближно 15%, а за поједине категорије и знатно више.

Спровођење овог закона, као врло значајног и крупног достигнућа у области социјалног осигурања, који даје велике предности и широке могућности у пружању заштите хиљадама радних људи чија је радна способност оштећена или угрожена, захтева велике напоре целе заједнице, а не само службе социјалног осигурања. Уколико радни колективи, здравствене установе и синдикалне организације буду уложили више напора у његовом успешном спровођењу, утолико ће резултати заштите радних људи бити потпунији и ефикаснији.

Другови и другарице народни посланици, узимајући у обзир расходе који су исплаћени у 1958 години на име једнократних додатака,

а који износе око једну милијарду динара, нови Закон о инвалидском осигурању изазваће повећање финансиског ефекта за 11%, то јест у овој грани осигурања расходи ће се повећати за приближно 2 милијарде динара у нето износу.

На крају, желим да напоменем да су заводи за социјално осигурање извршеном ревизијом инвалидских пензија и превођењем сторосних пензија стекли потребна искуства и да су извршили организационе припреме за спровођење овог закона, тако да се може очекивати да ће служба социјалног осигурања превођење инвалидских пензија и инвалиднина по службеној дужности извршити пре него што је то законом предвиђено.

Предлажући овај законски предлог у име Савезног извршног већа ја вас молим да га усвојите. (Дуготрајан аплауз).

Претседник Петар Стамболић: Чули сте експозе друга Моме Марковића.

Дискусија о Предлогу закона о инвалидском осигурању водиће се по домовима.

Пошто је дневни ред исцрпен, закључујем ову седницу.

(Седница је закључена у 11 ч и 20 мин).

SAVEZNO VEĆE

7-ma SEDNICA

OD 26 NOVEMBRA 1958 GODINE

S A D R Ź A J

Pre dnevnog reda:

Saopštenja

Dnevni red:

- 1) Pretres Predloga saveznog društvenog plana za 1959 godinu;
- 2) Pretres Predloga zakona o invalidskom osiguranju;
- 3) Pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima;
- 4) Pretres Predloga zakona o izmeni Zakona o otkupu privatnih apoteka;
- 5) Pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija;
- 6) Pretres Predloga zakona o izmeni Zakona o sredstvima privrednih organizacija;
- 7) Pretres Predloga odluke o izmenama i dopunama Odluke o ograničenju korišćenja sredstava amortizacije i o nižim stopama amortizacije za privredne organizacije određenih delatnosti;
- 8) Pretres Predloga odluke o dopunama Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednim organizacijama određenih delatnosti;
- 9) Pretres Predloga odluke o izmenama i dopunama Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite;
- 10) Pretres Predloga odluke o posebnom učešću u dohotku i o zajedničkim rezervnim fondovima privrednih organizacija;
- 11) Pretres Predloga odluke o potvrdi uredaba Saveznog izvršnog veća;
- 12) Pretres Predloga odluke o potvrdi propisa Saveznog izvršnog veća donetog na osnovu ovlašćenja iz glave XXVI Saveznog društvenog plana za 1958 godinu;
- 13) Odgovori na poslanička pitanja.

Govornici: Bogomir Brajković, dr Marjan Brecelj (2 puta), Franc Rant, dr Ivo Babić (2 puta), Vladimir Simić, Mijalko Todorović (2 puta), Rade Jakšić, dr Jerko Radmilović, dr Ivo Sunarić, Stojan Milenković, Lidiya Šentjura, Koča Popović, Sergej Krajger, Veljko Zeković, Slavko Komar (2 puta), Danilo Kekić, Hajro Kapetanović, Milorad Popović, Nikola Minčev.

PRETSEDAVAO

PRETSEDNIK

Dr MLADEN IVEKOVIĆ

ZAPISNIČAR

ANDREJ PETELIN

Početak u 8 č i 40 min

Pretsednik dr Mladen Iveković (Izborni srez Samobor, NR Hrvatska): Drugarice i drugovi narodni poslanici, otvaram sedmu sjednicu Saveznog vijeća. Zapisnik današnje sjednice vodit će narodni poslanik Andrej Petelin.

Molim zapisničara da pročita zapisnik prošle sjednice.

Zapisničar Andrej Petelin (Izborni srez Ljubljana — Vrhnika, NR Slovenija) čita zapisnik šeste sednice od 25 novembra 1958 godine.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Da li ima primjedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primjedaba nema, zapisnik se ovjerava.

Obavještavam Dom da je narodni poslanik Nikola Rački tražio odsustvo zbog bolesti. Da li Dom odobrava traženo odsustvo? (Odobrava). Konstatujem da je Dom odobrio odsustvo narodnom poslaniku Nikoli Račkom.

Na dnevnom redu je nastavak pretresa Prijedloga saveznog društvenog plana za 1959 godinu.

Otvaram pretres u pojedinostima. Pretres u pojedinostima sastojat će se iz raspravljanja o svakoj pojedinoj glavi prijedloga plana i glasanja o njoj.

Pošto su narodni poslanici izvještaj o Prijedlogu saveznog društvenog plana za 1959. godinu dobili tek juče, amandmani se mogu podnositi u toku pretresa o pojedinim glavama.

Otvaram pretres glave I Prijedloga saveznog društvenog plana za 1959. godinu — Osnovni ciljevi i zadaci Društvenog plana za 1959. godinu. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje glavu I Prijedloga saveznog društvenog plana za 1959. godinu. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava I usvojena.

Prelazimo na pretres glave II — Društveni bruto proizvod i nacionalni dohodak. Da li se tko javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje glavu II Prijedloga saveznog društvenog plana za 1959. godinu. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava II usvojena.

Prelazimo na pretres glave III — Investicije. Za riječ se javio narodni poslanik Bogomir Brajković.

Bogomir Brajković (*Izborni srez Derвента, NR Bosna i Hercegovina*): U glavi III, koja govori o investicijama, u tački 7, istaknuto je za šta prvenstveno treba koristiti raspoloživa sredstva za investicije u pojedinim oblastima privrede u 1959. godini. U stavu 7 ove tačke, na strani 12, gdje se govori o sredstvima predviđenim za oblast trgovine, ugostiteljstva i turizma, rečeno je, između ostalog, da će se ta sredstva upotrijebiti za rekonstrukciju i modernizaciju postojećih i izgradnju novih ugostiteljskih kapaciteta i komunalnih objekata u važnijim turističkim mjestima. To znači da ugostiteljstvo u slijedećoj godini može računati na ova sredstva samo u važnijim turističkim mjestima.

Možda za važnija turistička mjesta treba, kao i dosad, odvojiti veća sredstva, ali mislim da i za ostala mjesta ne bi trebalo potpuno zatvoriti vrata, jer za veće restorane, za restorane sa samoposluživanjem i sl. neće biti dovoljna sredstva lokalnih investicionih fondova, a ovi su nam restorani danas, kada toliko važnost pridajemo društvenoj ishrani, itekako potrebni. Međutim, na strani 65 Predloga saveznog društvenog plana za 1959. godinu, gdje se govori o tome na šta treba upotrijebiti sredstva Opšteg investicionog fonda predviđena za oblast trgovine, ugostiteljstva i turizma,

— rečeno je sasvim drugačije. Tamo piše da će se ta sredstva, između ostalog, upotrijebiti za rekonstrukciju i izgradnju ugostiteljskih kapaciteta, pa je tu stavljen zarez i dalje rečeno da će se ta sredstva upotrijebiti za izgradnju komunalnih objekata u važnijim turističkim mjestima. To znači da se ovo »u važnijim turističkim mjestima« odnosi samo na komunalne objekte.

Ja bih bio zadovoljan formulacijom na strani 65, ali me buñi ono što je drugačije rečeno u glavi III i bojim se da to stanovište ne prevagne. Imao sam ovih dana u rukama nacrt konkursa koji je izrađen u Državnom sekretarijatu za poslove robnog prometa FNRJ i vidio sam da će se u slijedećoj godini investicioni zamovi za potrebe ugostiteljstva davati iz Opšteg investicionog fonda, uglavnom za hotele i za izgradnju novih i adaptaciju i rekonstrukciju postojećih restorana samo u važnijim turističkim mjestima.

Da bi se uskladile ove formulacije iz glave III na strani 12 i glave XVII na strani 65, i da bi se dopustila mogućnost da za ova sredstva mogu konkurisati hoteli i restorani za samoposluživanje i iz drugih mjesta, predlažem slijedeći amandman:

Da se u glavi III, tačka 7, na strani 12 u 7 i 8 redu, umjesto riječi »izgradnju novih ugostiteljskih kapaciteta i komunalnih objekata u važnijim turističkim mjestima« stavi »izgradnju novih ugostiteljskih kapaciteta, izgradnju komunalnih objekata u važnijim turističkim mjestima«.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Da li izvještilac Odbora za narodnu privredu o Prijedlogu saveznog društvenog plana za 1959. godinu želi da uzme riječ povodom amandmana?

Za riječ se javio drug Marjan Breclj, predstavnik Saveznog izvršnog vijeća.

Predstavnik Saveznog izvršnog veća dr Marjan Breclj (*Izborni srez Koper, NR Slovenija*): U ime Saveznog izvršnog veća izjavljujem da prihvatam ovaj amandman druga Bogomira Brajkovića, jer se i inače u tekstu mislilo na to da se ovo »u važnijim turističkim mjestima« odnosi samo na komunalne objekte. To je u vezi sa kreditima koji su bili dati ove godine, ono što se predviđa za ovu godinu, a ne uopšte za ugostiteljske investicije. Možemo prihvatiti amandman druga Brajkovića kako ga je formulisao.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Pošto je predstavnik Saveznog izvršnog vijeća usvojio predloženi amandman, on postaje sastavni dio glave III.

Stavljam na glasanje glavu III. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava? (Niko). Objavljujem da je glava III usvojena.

Prelazimo na glavu IV. — Lična potrošnja i društveni standard. Da li se tko javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje glavu IV. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je Dom usvojio glavu IV.

Prelazimo na glavu V. — Budžeti. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje glavu V. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava V usvojena.

Prelazimo na glavu VI. — Društvene rezerve. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam glavu VI na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava VI usvojena.

Prelazimo na glavu VII — Privredni odnosi s inostranstvom. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje glavu VII. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava VII usvojena.

Prelazimo na glavu VIII — Tržište i cene. Želi li tko da govori? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje glavu VIII. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava VIII usvojena.

Prelazimo na glavu IX — Kadrovi, zaposlenost i produktivnost rada. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam glavu IX na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava IX usvojena.

Prelazimo na glavu X — Industrija. Tko se javlja za riječ? Ima riječ narodni poslanik Franc Rant.

Franc Rant (Izborni srez Maribor — Ruše, NR Slovenija): Drugovi i drugarice narodni poslanici, govoreći juče u diskusiji u načelu, pomenuo sam da smo mi u Srezu Maribor, raspravljajući o instrumentima za industriju, vršili izvesne analize u okviru Društva ekonomista i u zajednici sa ostalim drugovima. Tako smo došli do zaključka da bi bilo dobro kad bismo u 1959 godini, bilo u okviru sreza ili čitave zemlje, imali proporcionalno oporezivanje do-

hotka, tj. nagrađivanje po jedinici proizvoda, u onim preduzećima koja su dobro organizovana i koja proizvode na tekućoj traci.

Vršeći analize o tome u kojoj meri dosadašnji sistem raspodele dohotka ekonomski stimulira radne kolektive, došli smo do zaključka da on stimulira na povišavanje prodajnih cena, na povećavanje broja zaposlenih radnika i na porast broja prekovremenih radnih časova. Progresivan način oporezivanja ličnih dohodaka vrlo je komplikovan i ne omogućava da se lični dohoci radnika povećavaju uporedo sa povećavanjem produktivnosti rada. Zbog komplikovanog obračunavanja ličnih dohodaka, broj neproduktivne radne snage povećao se ove godine, naprimjer, u Srezu Maribor za oko 350 ljudi koji rade isključivo na ovim obračunavanjima.

Najnegativnije je pritom da sadašnji ekonomski instrumenti ne stimuliraju na povećanje produktivnosti rada. Analiza je, naprimjer, pokazala da se pri povećanju proizvodnje od 12%, čist dohodak za preduzeće povećava samo za 8,6%. Logično bi, međutim, bilo da se lični dohoci povećavaju u istom procentu.

Znači, progresivno oporezivanje dohodaka ima dve negativne posledice. Prvo, ono ne omogućava proporcionalni porast čistog dohotka i neto ličnih dohodaka uporedo sa povećavanjem produktivnosti rada. Drugo, ono stimulira privredne organizacije na zapošljavanje nove radne snage i na povećavanje broja prekovremenih radnih časova.

U Srezu Maribor, koji je jedan od najjačih industrijskih basena u zemlji, produktivnost rada od 1 januara do kraja avgusta ove godine opala je zbog negativnih posledica ovih ekonomskih instrumenata.

Po mom mišljenju, a i analize tako pokazuju, kada bismo uveli proporcionalni način oporezivanja, on bi omogućio povećavanje produktivnosti rada, a time bi se povećali prihodi i federacije, i republika, i srezova, i opština, pa i samih privrednih organizacija.

Zato predlažem sledeći amandman: da se u glavi XXIII, na strani 73, doda nov, treći stav, koji bi glasio:

»Ovlašćuje se Savezno izvršno veće da donese propise o raspodeli dohotka privrednih organizacija i ličnih dohodaka radnika, i to po proporcionalnim stopama, izračunatim na bazi realizovanog dohotka privrednih organizacija u godini 1958 i propisanim ekonomskim instrumentima za 1959 godinu.«

Ovi se propisi, kao što sam već rekao, mogu odnositi samo na izvesna preduzeća, bilo u pojedinim srezovima, bilo u čitavoj zemlji.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Drug govornik je prešao na glavu XXIII, na stranu 73. Međutim, mi sada diskutiramo o glavi X. O ovom amandmanu moći ćemo da diskutiramo

kada budemo došli do glave XXIII. Prema tome, to zasad odgađamo dok ne dođemo do te glave.

Želi li još tko da govori o glavi X? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje glavu X. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava X usvojena.

Prelazimo na glavu XI — Građevinarstvo. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam glavu XI na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava XI usvojena.

Prelazimo na glavu XII — Poljoprivreda. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam glavu XII na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava XII usvojena.

Prelazimo na glavu XIII — Šumarstvo. Traži li tko riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje glavu XIII. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava XIII usvojena.

Prelazimo na glavu XIV — Saobraćaj. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam glavu XIV na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava XIV usvojena.

Prelazimo na glavu XV. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam glavu XV na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava XV usvojena.

Prelazimo na glavu XVI — Zanatstvo. Da li se tko javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje glavu XVI. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava XVI usvojena.

Prelazimo na glavu XVII — Investicije i fondovi. Za riječ se javio narodni poslanik dr Ivo Babić.

Dr Ivo Babić (Izborni srez Zagreb — Maksimir, NR Hrvatska): Želio bih da podnesem dva amandmana na Prijedlog saveznog dru-

štvenog plana za 1959 godinu, na glavu o kojoj se sada raspravlja. Prvi amandman:

U četvrtom dijelu — Režim fondova i mjere za izvršavanje plana, glava XVII — Investicije i fondovi, odjeljak 1 — Upotreba sredstava fondova, tačka 4, stav 2, dodati na kraju: »i one naučne ustanove koje su na temelju odredbe člana 18 stav 1 Zakona o organizaciji naučnog rada registrirane u republičkom savjetu za naučni rad.«

Naime, u tački 4 daje se ovlaštenje Saveznom izvršnom vijeću da donosi propise o potpunom ili djelomičnom ograničavanju upotrebe sredstava njihovih fondova, a od toga se prijedlogom izuzimaju — i to, po mom mišljenju, s pravom — zdravstvene ustanove i nijedne druge. Međutim, članovima 43—45 Zakona o organizaciji naučnog rada, koji je Savezna narodna skupština donijela prošle godine, uveden je nov, i to vrlo važan način financiranja naučnih ustanova, pa prema tome i naučnih ustanova sa samostalnim financiranjem, putem vlastitih institutskih fondova. Taj način financiranja je naročito važan za kontinuirano financiranje takozvanih dugotrajnih istraživanja, za koja vrlo često nije bilo predviđeno dovoljno sredstava, ili ta sredstva nisu stajala kontinuirano na raspolaganju, tako da je dolazilo do prekidanja već započetih istraživanja, i to bilo onih koja su naučne ustanove poduzimale vlastitom inicijativom ili onih koja su izvršavale na temelju ugovora sa različitim naručiocima.

Kad se za ovu vrstu ustanova ne bi predvidio izuzetak, došlo bi stvarno do poništavanja vrlo pozitivnih odredaba gore pomenutog zakona, i to sada, kad se upravo radi na njegovom provođenju, kad još nisu mogle odredbe navedenih članova biti provedene u život. No, ne samo da bi time te pozitivne odredbe bile stvarno stavljene van snage, nego bi se i naučnim ustanovama sa samostalnim financiranjem, kad bi se tekst primio bez predloženog amandmana, onemogućilo izvršavanje određenih istraživačkih radova ili stručnih usluga koje one vrše na temelju zaključenih ugovora sa državnim organima, privrednim i drugim organizacijama i ustanovama. Meni se čini da bi ovaj amandman trebalo prihvatiti radi osiguravanja zamišljenog načina financiranja dugotrajnih istraživanja u naučnim ustanovama, a i da se ne bi desilo ono što se već dosad dešavalo, tj. da nakon blokade sredstava kojima su raspolagale pojedine naučne ustanove, a na bazi sredstava koja su uplatili naručioci za izvršenje takovih istraživanja, nastanu vrlo negativne posledice.

To bi bilo obrazloženje za prvi amandman.

Dopustite mi da dam obrazloženje, pošto se radi o istom odjeljku, i za drugi amandman. Ja mislim da treba pozdraviti tendenciju koja ide za tim da se različitim mjerama spriječi u ovom periodu izgradnja administrativnih i upravnih

zgrada kad se ne radi o naročitoj potrebi. Međutim, u tački 5, kako je predloženo, to jest da se u korist federacije ima uplatiti 25% od sredstava koja se koriste za izgradnju administrativnih i upravnih zgrada, i odredbom da se od toga izuzimaju samo potrebe Jugoslovenske narodne armije, sudova i Saveznog izvršnog vijeća, i ničije druge — došlo je do izražaja jedno ekstremno stanovište, koje sprječava i neophodnu izgradnju takovih zgrada za potrebe ostalih organa. Mislim da je to prekruto postavljeno i da ne odgovara pojedinim slučajevima, gdje se doista mora što prije, a pogotovu već u 1959 godini, pristupiti izgradnji pojedinih, osobito potrebnih administrativnih i upravnih zgrada. Da se doista radi o onemogućavanju, ukoliko bi se prihvatila ovakova formulacija kakova je predložena, proizilazi iz toga što su sredstva koja stoje na raspolaganju za tu svrhu vrlo malena, pa opterećenje od jedne četvrtine ukupnog iznosa znači praktično sprečavanje takove izgradnje.

Ja se moram malo detaljnije poslužiti jednim primjerom iz rada jedne općine, jer je potrebo dokazati da je izgradnja ovih zgrada neophodna ne samo kod Jugoslovenske narodne armije, sudova i Saveznog izvršnog vijeća, kao što je to ovdje predviđeno.

Ja neću iznositi čitavu argumentaciju, a imam je detaljno izrađenu, već samo opće stanje u zagrebačkoj općini Dubrava. U administraciji Narodnog odbora pomenute općine, zajedno sa predsjednikom i sekretarom, sada je uposlen 71 službenik, a po novoj sistematizaciji, imajući u vidu sve nove poslove koji propisima prelaze na općinu, potrebno bi bilo, bez pomoćnog osoblja, uposliti 92 službenika. Sada je Narodni odbor smješten u dvije zgrade, od kojih je jedna ranije bila gradska mlinica a druga je mala, provizorna, prizemna zgrada. Prostorije su pretrpane toliko da u sobama normalne veličine radi četiri do pet, a u malim sobama dva do tri službenika, i to zajedno kancelarijski službenici, stručni referenti i rukovodioci odjela. Zbog nedostatka prostora, Narodni odbor ne može da uzme u službu najnužnije stručne službenike, naročito inspektore. Naprimjer, u Odjelu za opću upravu nije popunjeno mjesto jednog referenta za organizaciono-pravne poslove, jednog referenta za personalno-kadrovske poslove, jednog pomoćnog kancelarijskog referenta i daktilografa. U Odjelu za privredu nije popunjeno mjesto jednog referenta za industriju i zanatstvo, jednog referenta za upravno-pravne poslove u privredi, jednog inspektora tržišta i jednog agronoma, a radi se o općini gdje je poljoprivreda najvažnija grana.

Pri Odjelu za građevinarstvo i komunalne poslove nedostaje jedan građevinski inspektor, jedan upravni referent za stambene poslove i jedan pomoćni kancelarijski referent za admini-

strativne poslove. U Sekretarijatu za financije nedostaju tri knjigovođe, jedan finansijski inspektor, jedan ekonomist i jedan referent za imovinsko-pravne poslove. U Odjelu za narodno zdravlje i socijalne poslove nije popunjeno mjesto jednog referenta za socijalni rad na terenu, a posredi je radničko naselje, i jednog sanitarnog inspektora. Navedeni službenici ne mogu se primiti iz prostog razloga što ne samo da nema potrebnih radnih soba, nego i u postojećim sobama nema mjesta ni za smještaj jednog jedinog stola. Isto tako, ovaj narodni odbor ne može da formira odjel za rad i radne odnose, odjel za unutarne poslove i odjel za stambene poslove.

Uzimajući u razmatranje kritičnu situaciju nastalu u administraciji uslijed pomanjkanja poslovnih prostorija. Narodni odbor općine, na zajedničkoj sjednici oba vijeća, održanoj 5.XI.1958 godine, donosi zaključak da se natječaj uopće ne raspisuje ni za one najpotrebnije stručne službenike, sve dok se ne obezbijede najnužnije poslovne prostorije. Ujedno je na pomenutoj sjednici konstatirano da Narodni odbor, uslijed pomanjkanja stručnih službenika, odnosno uslijed nemogućnosti njihovog smještaja, ne može preuzeti čak ni obavljanje vrlo važnih poslova koji su na općine prešli na osnovu propisa o nadležnostima, niti za takovo stanje može preuzeti odgovornost. To su zaključci Narodnog odbora. Naročito ovo vrijedi za poslove rada i radnih odnosa i inspeksijske službe.

Naravno da je pod takovim okolnostima rad službenika vrlo otežan, a kako li je tek građanima koji pod takovim uvjetima dolaze da svršavaju svoje poslove u Narodnom odboru i koji jedva mogu očekivati zadovoljavajuće rezultate u pogledu kvaliteta i ekspeditivnosti rada.

Napominjem da se i rad vijeća, savjeta i komisija Narodnog odbora razvija pod jednako teškim okolnostima. Sjednice vijeća održavaju se u sadašnjem Domu kulture, koji je ustvari jedna zidana baraka koju su Nijemci izgradili za vrijeme okupacije. Sem toga, na području ove općine nema nikakvih prostorija za društveno-kulturni i politički život.

Jedini izlaz iz ovakove situacije je izgradnja upravne zgrade. Pitanje izgradnje upravne zgrade Narodni odbor pokreće već nekoliko godina, ali do danas bez uspjeha, iako se prilike pogoršavaju. Na pomenutoj zajedničkoj sjednici oba vijeća ovlašten je predsjednik Narodnog odbora i stavljeno mu je u zadatak da poduzme sve potrebne korake da se odobre sredstva i čim prije pristupi izgradnji općinske upravne zgrade. Izgradnjom općinske upravne zgrade riješio bi se smještaj društvenih, kulturnih i političkih organizacija, jer bi se sadašnje prostorije Narodnog odbora prepustile u tu svrhu. Izgradnjom upravne zgrade bio bi riješen osnovni problem redovnog, nesmetanog i uspje-

šnjeg rada administracije Narodnog odbora, njegovih vijeća i kolegijalnih organa, te bi se stvorili uvjeti za življu aktivnost i bolje rezultate u radu društvenih, kulturnih i političkih organizacija na ovom području. Time bi čitav život ove komune mnogo življe i intenzivnije krenuo naprijed.

Ova dokumentacija ukazuje na jedan od brojnih slučajeva gdje o potrebi izgradnje upravne zgrade za potrebe jedne komune ne postoji nikakova sumnja i gdje su potrebne zaista skromne investicije. Naprimjer, za upravnu zgradu o kojoj sam govorio traži se svega 15 miliona dinara, a bio bi učinjen veliki korak naprijed. Međutim, kada bi u tom konkretnom slučaju trebalo uplatiti još 25%, a sredstva je teško nabaviti i u tako malom iznosu kao što su 15 miliona dinara, mi bismo izgradnju te zgrade odgodili za jedan duži period.

Poznati su mi primjeri da su narodni odbori općina smješteni u stambenim zgradama, a građevinski stručnjaci tvrde da je izgradnja upravnih zgrada i mnogo jeftinija i mnogo brža, pa bi u takovim slučajevima trebalo pristupiti izgradnji upravne zgrade, a onu bivšu stambenu zgradu privesti svojoj svrsi.

Ukoliko bi se prihvatio moj amandman, onda bi Državni sekretarijat za poslove financija donio propise kojima bi se odredilo u kojem iznosu prema konkretnom slučaju treba uplatiti predviđeni prihod federaciji do maksimuma od 25%. A primjenu tih propisa, odnosno rješavanje konkretnih slučajeva, trebalo bi prenijeti na republičke organe, kako bi se, s jedne strane, osigurala određena politika u pogledu ovih investicija, a s druge strane, kako bi došlo do ekspeditivnijeg rješavanja, to jest bržeg nego kada bi Savezno izvršno vijeće preuzelo na sebe i rješavanje konkretnih slučajeva.

Ja bih sada iznio taj drugi amandman:

U četvrtom djelu — Režim fondova i mjere za izvršavanje plana, u glavi XVII — Investicije i fondovi, odjeljak 1 — Upotreba sredstava fondova, tačka 5, stav 1, red četvrti, između riječi »federacije« i »25%« trebalo bi staviti riječ »do«. Dosljedno tome, u drugom redu stava 3 brisati riječi »po potrebi«.

Kad sam pripremao ovaj amandman, nastojao sam sačuvati formulaciju i raspored građe iz tačke 5 kako je data Prijedlogom saveznog društvenog plana, ali sam svijestan da bi se ista svrha mogla postići i preformuliranjem čitave ove tačke. Prema tome, molim da mi se ne zamjeri što je formulacija amandmana išla isključivo prema predloženom tekstu, premda je moguće i drukčije postupiti.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Čuli ste amandman i obrazloženje narodnog poslanika Iva Babića. Da li predstavnik Saveznog izvršnog vijeća želi da uzme riječ povodom amandmana

narodnog poslanika Iva Babića? (*Vladimir Simić:* Molim za reč!).

Riječ ima drug Vladimir Simić.

Potpredsednik Savezne narodne skupštine Vladimir Simić (Izborni srez Beograd — Stari Grad II, NR Srbija): Sada vidimo, drugovi narodni poslanici, koliko je opravdana ona odredba člana 149 Poslovnika u kojoj se kaže da se amandmani podnose najdocnije na 24 časa pre sednice na kojoj će se pretresati zakonski predlog. Staro je iskustvo da plenum ne može konkretno rešavati o amandmanima bez prethodnog postupka u odborima. Ovo je izuzetan slučaj da se amandmani podnose na samoj sednici, do koga je došlo, kao što je objasnio drug Predsednik, zato što je Predlog društvenog plana podeljen narodnim poslanicima sa izvesnim zakašnjenjem.

U jednom od ovih amandmana traži se davanje ovlašćenja Saveznom izvršnom veću. Vrlo je teško biti protiv toga da se da neko ovlašćenje Saveznom izvršnom veću, ali jedno ovlašćenje sadrži u sebi i izvesnu smernicu, izvestan pravac razvitka, pa se plenum davanjem ovlašćenja već izjašnjava o nekom pitanju. Zato je vrlo važno da se zna šta o tome misli Savezno izvršno veće, pa bi trebalo, duže Predsedniče, da se i predlagač plana izjasni o ovim amandmanima.

Predsednik dr Mladen Iveković: Ja se potpuno slažem s ovim što je rekao drug Vladimir Simić. Podnošenje amandmana po kraćem postupku prema članu 149 Poslovnika omogućeno je zbog toga što Prijedlog društvenog plana nije dostavljen članovima Doma u predviđenom roku.

Ja ponovo postavljam pitanje da li predstavnik Saveznog izvršnog vijeća želi da uzme riječ o ovim amandmanima, inače morat ću staviti amandmane na glasanje.

Riječ ima predstavnik Saveznog izvršnog vijeća drug Mijalko Todorović.

Predstavnik Saveznog izvršnog veća Mijalko Todorović (Izborni srez Knić, NR Srbija): U pogledu prvog amandmana druga Babića, bojim se da postoji jedan nesporazum. Naime, za razliku od prošle godine, kada je bila privremeno potpuno ograničena upotreba sredstava ovih fondova, sadašnjim tekstom Predloga saveznog društvenog plana ne ograničavaju se uopšte ti fondovi, nego se daje ovlašćenje Saveznom izvršnom veću da može delimično ili potpuno da ograniči te fondove. Znači, naučne ustanove o kojima je bilo reči moći će, do odluke Saveznog izvršnog veća, normalno da troše ta sredstva. Ja bih, prema tome, ovaj amandman druga Babića primio samo kao sugestiju Saveznom izvršnom veću da uzme u obzir ove probleme prilikom donošenja odluke o tome kojim

ustanovama treba delimično ili potpuno ograničiti te fondove, tj. da vodi računa o realnim potrebama naučnih ustanova o kojima je bilo reči. Zbog toga mislim da taj amandman ne bi trebalo usvojiti.

Međutim, što se tiče amandmana na tačku 5 iste glave, kako sam ja razumeo amandman, reč je o tome da se dâ ovlašćenje saveznim organima da mogu za neke potrebe, za investiranje upravnih zgrada, odrediti procent niži od 25%.

Ovaj amandman bih mogao da usvojim uz primedbu da se takvo ovlašćenje ne daje Državnom sekretarijatu za finansije, nego Saveznom izvršnom veću. Znači, amandman bi se sastojao u tome da se između reči »federacije« i »25%« unese reč »do«, a da se u poslednjem stavu iste tačke izmeni tekst u tom smislu da se ovlašćuje Savezno izvršno veće.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Ima riječ narodni poslanik dr. Ivo Babić.

Dr Ivo Babić: Nešto bih rekao samo u pogledu rasprave oko prvog amandmana. Naime, ja sam predložio da se drugi stav tačke 4 nadopuni s obzirom na potrebe naučnih ustanova, pošto su u drugom stavu izričito izuzete zdravstvene ustanove. Jer, kad bi se radilo o tome da je to jedna direktiva koja će se detaljnijim propisima razrađivati, onda ne bi trebalo unositi zdravstvene ustanove.

Dakle, kad je već jedna kategorija ustanova, po mom mišljenju potpuno ispravno, izuzeta, smatrao sam potrebnim da se izuzmu i naučne ustanove, jer je bilo negativnih posljedica zbog blokiranja sredstava kojima se raspolagalo u ranijem periodu. Međutim, ja bih se potpuno složio sa stanovištem druga Todorovića da će se o svim tim potrebama donositi bliži propisi. Inače, postoji izvjesna kontradikcija u formulaciji prvog i drugog stava tačke 4.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Čuli smo prijedlog i obrazloženje amandmana narodnog poslanika dr Iva Babića i primedbu predstavnika Saveznog izvršnog vijeća. Konstatiram da predstavnik Saveznog izvršnog vijeća ne usvaja prvi amandman narodnog poslanika dr Iva Babića. Što se tiče drugog amandmana, predstavnik Saveznog izvršnog vijeća predlaže neke izmjene. Pitam druga Babića da li se slaže sa izmjenom koju predlaže predstavnik Saveznog izvršnog vijeća?

Dr Ivo Babić: Ja od drugog amandmana odustajem, pošto me zadovoljava stav predstavnika Saveznog izvršnog vijeća.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Prema tome, prvi amandman koji je podnio dr Ivo Babić nije usvojen od strane predstavnika Saveznog izvršnog vijeća, pa ga stavljam na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Nekoliko poslanika

dižu ruku). Tko je *protiv*? (Većina diže ruku). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Konstatiram da je prvi amandman dr Iva Babića odbijen većinom glasova.

Ima riječ predstavnik Saveznog izvršnog vijeća.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća Mijalko Todorović: U pogledu drugog amandmana postoji, ja mislim, opet nesporazum. Ja sam usvojio drugi amandman druga Babića, ali uz korekturu poslednjeg dela. Smatram da drug Babić nije shvatio da sam se ja ustvari složio s njegovim amandmanom i da samo nešto ispravljam.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Ima riječ narodni poslanik dr Ivo Babić.

Dr Ivo Babić: Ja se potpuno slažem sa gledištem predstavnika Saveznog izvršnog vijeća u pogledu drugog amandmana, jer ono što sam htio amandmanom postići, u cijelosti sam postigao. Jedina je razlika u tome što propise neće donositi Državni sekretarijat za poslove financija, nego Savezno izvršno vijeće. Od amandmana sam formalno odustao, jer je njegov sadržaj preuzeo predstavnik Saveznog izvršnog vijeća pa je on postao sastavni dio zakonskog prijedloga.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Ako sam pravilno shvatio druga Babića, on postavlja svoj prijedlog amandmana sa izmjenom koju je dao drug Mijalko Todorović.

Stavljam na glasanje drugi amandman narodnog poslanika dr Iva Babića. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Konstatiram da je usvojen drugi amandman koji je podnio narodni poslanik dr Ivo Babić.

Traži li još netko reč o glavi XVII Prijedloga saveznog društvenog plana za 1959 godinu? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje glavu XVII. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Konstatiram da je glava XVII Prijedloga saveznog društvenog plana usvojena sa amandmanom narodnog poslanika dr Iva Babića.

Prelazimo na pretres glave XVIII — Kreditni bilans. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje glavu XVIII. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava XVIII usvojena.

Prelazimo na glavu XIX — Doprinos budžetima iz ličnog dohotka. Traži li tko riječ o ovoj glavi? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje glavu XIX. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko

protiv? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava XIX usvojena.

Prelazimo na glavu XX — Savezni budžet. Tražili tko riječ o ovoj glavi? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje glavu XX. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv?* (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava XX usvojena.

Prelazimo na glavu XXI — Neraspoređena sredstva i rezerve. Traži li tko riječ o ovoj glavi? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje glavu XXI. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv?* (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava XXI usvojena.

Prelazimo na pretres glave XXII — Mere za regulisanje tržišta. Da li tko traži riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje glavu XXII. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv?* (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava XXII usvojena.

Prelazimo na glavu XXIII — Završne odredbe. O ovoj je glavi narodni poslanik Franc Rant već govorio i podnio amandman. Ja ću vas podsjetiti i pročitati vam taj kratki amandman koji je on predložio (*čita*):

U glavi XXIII, na strani 73, dodaje se nov, treći stav, koji glasi:

»Ovlašćuje se Savezno izvršno veće da donese propise o raspodjeli dohotka privrednih organizacija i ličnih dohodaka radnika, i to po proporcionalnim stopama, izračunatim na bazi realizovanog dohotka privrednih organizacija u godini 1958 i propisanim ekonomskim instrumentima iz 1959 godine za izvesna preduzeća u srezu ili republici.«

Da li predstavnik Saveznog izvršnog vijeća želi da uzme riječ povodom ovog amandmana? Ima riječ predstavnik Saveznog izvršnog vijeća drug Mijalko Todorović.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća Mijalko Todorović: Hteo bih odmah da kažem da se ova materija reguliše zakonima. Prema tome, ne bi nikako bilo celishodno da se Savezno izvršno veće ovlasti da svojim propisima reši ova pitanja. Međutim, u isto vreme mogu da obavestim ovaj Dom da Savezno izvršno veće već radi na ovim pitanjima i, čim bude došlo do odgovarajućih rešenja, predložiće Saveznoj narodnoj skupštini promene u odgovarajućim propisima. Zbog toga ovaj amandman ne bih mogao da usvojim.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Čuli ste amandman i primjedbu predstavnika Saveznog izvršnog vijeća. Konstatiram da se predstavnik

Saveznog izvršnog vijeća ne slaže sa prijedlogom amandmana.

Stavljam na glasanje amandman. Tko je *za*, neka digne ruku. (Nekoliko narodnih poslanika diže ruku). Tko je *protiv?* (Većina diže ruku). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Konstatiram da je većinom glasova odbijen amandman narodnog poslanika Franca Ranta.

Stavljam na glasanje glavu XXIII Prijedloga saveznog društvenog plana za 1959 godinu. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv?* (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko). Objavljujem da je glava XXIII usvojena.

Time je završen pretres Prijedloga saveznog društvenog plana za 1959 godinu u pojednostima.

Stavljam Prijedlog saveznog društvenog plana za 1959 godinu na glasanje u cjelini. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv?* (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom usvojio Prijedlog saveznog društvenog plana za 1959 godinu u cjelini.

Sada prekidam sjednicu, s tim što ćemo je nastaviti poslije zajedničke sjednice.

Kako sam obaviješten, zajednička sjednica održat će se za 15 minuta.

(Sednica je prekinuta u 9 č 55 min).

Nastavak sednice u 11 č i 35 min

Pretsednik dr Mladen Iveković: Nastavljam sjednicu. Prelazimo na treću tačku dnevnog reda: Pretres Prijedloga zakona o invalidskom osiguranju. (Videti u prilogu).

Otvaram pretres. Da li izvjestioci Odbora za socijalnu politiku i narodno zdravlje i Zakonodavnog odbora žele da govore o zakonskom prijedlogu? Riječ ima izvjestilac Odbora za socijalnu politiku i narodno zdravlje drug Rade Jakšić

Izvestilac Odbora za socijalnu politiku i narodno zdravlje Rade Jakšić (Izborni srez Vlasenica, NR Bosna i Hercegovina): U izvještaju Odbora za socijalnu politiku i narodno zdravlje, koji je dostavljen drugovima narodnim poslanicima, navedene su sve izmjene i dopune koje su izvršene u Predlogu zakona o invalidskom osiguranju. Te izmjene i dopune usvojio je i predstavnik Saveznog izvršnog vijeća, a sa njima su se saglasili i zakonodavni odbori oba doma, kao i Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja.

Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje zaključio je da ja kao izvjestilac upoznam ovaj Dom sa nekim važnijim izmjenama koje su učinjene prilikom diskusije u Odboru za socijalnu politiku i narodno zdravlje. Te važnije izmjene su sljedeće:

U članu 22, koji reguliše uslove pod kojima se invalidska zaštita obezbjeđuje za slučaj invalidnosti koja nastupi po prestanku radnog odnosa, Odbor je poslije diskusije zauzeo stav da se puna invalidska zaštita, bez ikakvih ograničenja, obezbjeđuje za slučaj invalidnosti koja nastupi po prestanku rada ljudima sa visokim radnim stažom. U tom cilju je dodata nova odredba u članu 22 kojom se osigurancima muškarcima sa 30 ili više godina radnog staža i ženama sa 25 ili više godina radnog staža, obezbjeđuje i po prestanku radnog odnosa puna zaštita invalidskog osiguranja za sve slučajeve invalidskog i tjelesnog oštećenja, bez ikakvog ograničenja vremenskog razdoblja koje je proteklo od prestanka posljednjeg radnog odnosa do nastupanja invalidnosti odnosno tjelesnog oštećenja.

Dalje, u istom članu dodata je i odredba kojom se precizira da invalidska zaštita koja se obezbjeđuje po prestanku radnog odnosa, ne obuhvata slučajeve invalidnosti i tjelesnog oštećenja prouzrokovane povredom u vršenju neke samostalne profesionalne privredne djelatnosti.

Dalja izmjena učinjena je u članu 25. Član 25 daje definiciju invalidnosti, tj. reguliše u kojim će se slučajevima smatrati da je nastupila invalidnost u smislu ovog zakona, tj. gubitak odnosno smanjenje radne sposobnosti. Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje, poslije diskusije o ovom pitanju, stao je na stanovište da pojam invalidnosti treba proširiti i na slučajeve kada, prema posebnim propisima, osiguranik ne smije, usljed promjena nastalih u njegovom zdravstvenom stanju, dalje obavljati posao za koji je stručno osposobljen. U tom cilju je u članu 25 predloga dodat novi stav, po kome se definicija invalidnosti proširuje u tom smislu da prava invalidskog osiguranja stižu i oni osiguranici koji zbog nastalih promjena u njihovom zdravstvenom stanju ne smiju da vrše posao za koji su stekli potrebnu spremu, jer više ne ispunjavaju specijalne zdravstvene uslove za takve poslove propisane posebnim saveznim propisima. Ova odredba je od naročitog značaja i interesa za izvjesno osoblje u službi javnog saobraćaja.

Dalje, imamo izmjenu u članu 56. Taj član reguliše pravo invalida rada koji se sam zaposlio pa mu docnije nastupi pogoršanje ranije utvrđene invalidnosti ili pretrpi nov slučaj invalidnosti. Odbor je zauzeo stav da pored promjene kategorije invalidnosti i procenta prema radnom stažu navršenom u takvom zaposlenju, treba uzeti u obzir i mogućnost određivanja nove invalidske penzije prema platama ostvarenim u periodu zaposlenja poslije prvog slučaja invalidnosti, ukoliko je to za osiguranika povoljnije. U tom smislu je dodat i nov stav u članu 56, koji reguliše ovo što sam naveo.

I na kraju, jedna od važnijih izmjena učinjena je u članu 273 predloga. Ona reguliše pitanje zaštite radnika kod koga je nastupila invalidnost ako ga privredna organizacija premješta s jednog radnog mjesta na drugo i kada se radi o razlici u tarifnom stavu. Prema predlogu zakona, ova razlika se plaća iz ličnog dohotka. Odbor je stao na stanovište da privrednoj organizaciji treba proširiti mogućnosti upotrebe sredstava za te svrhe, to jest da ta sredstva ne budu ograničena samo na sredstva iz ličnog dohotka radnika. Zbog toga je izmijenjena formulacija stava 1 člana 273, tako da se u ove svrhe mogu izdvojiti sredstva iz ukupne mase čistog prihoda privredne organizacije.

To su važnije izmjene koje su izvršene u Odboru za socijalnu politiku i narodno zdravlje. Ostale primjedbe su bile više redakcijskog karaktera.

Molim Savezno vijeće da ovaj zakonski predlog usvoji.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Da li izvjestilac Zakonodavnog odbora želi riječ? (Niko se ne javlja). Ima riječ drug dr Jerko Radmilović.

Dr Jerko Radmilović (Izborni srez Omiš — Brač, NR Hrvatska): Drugovi i drugarice, nema nikakve sumnje da Prijedlog zakona o invalidskom osiguranju predstavlja jedno značajno dostignuće u razvitku socijalnog osiguranja u našoj društvenoj zajednici. Njime se, kao što je istakao predstavnik Saveznog izvršnog vijeća, ustvari izvršava dogradnja sistema socijalnog osiguranja, da tako kažem novog sistema socijalnog osiguranja, koja je započeta donošenjem Zakona o zdravstvenom osiguranju 1954 godine i nastavljena donošenjem Zakona o penzijskom osiguranju prošle, 1957 godine. Znači da se mi nalazimo u fazi izgradnje novog sistema socijalnog osiguranja. Izgleda, prema tome, da nam još ostaje da obradimo oblast organizacije i financiranja socijalnog osiguranja, što bi bilo riješeno donošenjem zakona o organizaciji i financiranju socijalnog osiguranja. Naravno, o tome se može diskutirati. Možda ne bi bilo na odmet donijeti i zakon o dodacima na decu, jer pravo na dodatak na decu predstavlja također jedno od osnovnih prava iz oblasti socijalnog osiguranja koje nije dosad rješavano zakonom, već, kao što je poznato, uredbama, pošto je i ono jedna od osnovnih grana dugoročnog osiguranja.

Sigurno, drugovi, da je prijedlog zakona, po mom mišljenju, izraz značajnih napora koji su učinjeni da se nađu takova rješenja za oblast socijalnog osiguranja koja će, s jedne strane, zadovoljiti opravdane interese invalida rada, a s druge strane, koja će stvoriti takav sistem koji će odgovarati mogućnostima naše društvene zajednice. Mislim da je prijedlog zakona odgovorio tim osnovnim postavkama.

Ako analiziramo Prijedlog zakona o invalidskom osiguranju, vidjet ćemo neke od njegovih osnovnih karakteristika koje ga razlikuju od dosadanjeg sistema prava iz invalidskog osiguranja. Prije svega, ako razmotrimo kako je riješeno pitanje osiguranih lica, tj. lica kojima se pruža zaštita, kruga osiguranika, onda ćemo vidjeti — ja bih to htio da istaknem — da se u ovom zakonu u značajnoj mjeri podvlači njegova zaštitna uloga u odnosu na radnike i službenike, tojest da on zadržava karakter zakona koji u prvom redu treba da štiti radnike i službenike. Naravno, u krug zaštićenih lica dolaze i druga lica, kao što su, pod posebnim uvjetima, odgovarajuće kategorije samostalnih profesija na osnovu određenih ugovora. Isto tako, zakon izričito fiksira i prava umjetnika.

Međutim, kao što sam rekao, ovaj prijedlog zakona, u većoj mjeri no što su to raniji propisi o invalidskom osiguranju činili, naglašava zaštitu radnika i službenika. To naročito proizilazi iz odredbe člana 22, gdje se fiksiraju uvjeti pod kojima neko lice, radnik ili službenik, može da bude obuhvaćeno zaštitom i u slučaju kad se nalazi van radnog odnosa. Tu su postavljena odgovarajuća ograničenja koja još više vezuju lica za radni odnos i za određene situacije. S druge strane, pri određivanju osnovnih uslova za sticanje prava iz invalidskog osiguranja, dosadnji sistem invalidskog osiguranja, kada se radilo o sticanju prava za slučaj bolesti i nesreće van posla, odnosno, kako mi sada u ovom prijedlogu zakona kažemo, kod povreda van posla, — nije tražio nikakvu neposrednu vezu sa radnim odnosom, već je jedino zahtijevao da lice, da bi steklo određena prava iz invalidskog osiguranja, mora imati 5 godina penzijskog staža ako je mlađe od 50 godina, odnosno 10 godina ako je starije od 50 godina. To znači da je dosadnji sistem invalidskog osiguranja zanemarivao suštinu položaja radnika i službenika. Bilo je dovoljno da jedno lice za svih 50 godina napabirči 5 godina penzijskog staža, pa da se može javiti sa zahtjevom i jednakim položajem kao i lice koje ima 25 ili 50 godina života i 5 godina penzijskog staža. Sada se ta situacija razrješava u cilju da se pruži invalidska zaštita, da se priznaju prava iz invalidskog osiguranja, onim licima koja su, čini mi se, po svojoj suštini radnici i službenici. Jer, fizionomija radnika i službenika ne određuje se činjenicom da je neko lice u toku čitavog svog radnog vijeka bilo u radnom odnosu 5 godina. Čini mi se da fizionomiju jednog lica, da li je ono radnik ili službenik, određuje njegov radni vijek. Zato je sasvim razumljivo i opravdano stanovište prijedloga zakona da se priznaju veća prava iz invalidskog osiguranja mlađim licima koja objektivno, zbog nastupanja invalidnosti, nisu mogla dalje ostati u radnom odnosu. Tu su posrijedi lica koja su stupila u radni odnos sa 20 godina života, pa je kod njih, poslije 5 godina

radnog odnosa, nastupila bolest ili povreda van posla. Razumljivo je da se prema njima mora imati drugačiji stav nego prema licima koja su napunila skoro 50 godina života a za to vrijeme imaju samo pet godina radnog staža. Ako je radnik pet godina bio u radnom odnosu, a pet godina iznosi i njegov mogućan radni vijek, onda je on pokazao potpunu fizionomiju radnika i službenika, pa mu je, prema tome, nužna invalidska zaštita koju pruža Zakon o invalidskom osiguranju.

Taj zaokret koji je učinjen u pogledu postavljanja uslova za sticanje prava iz invalidskog osiguranja, mislim da je opravdan, pogotovu kad se ima u vidu i činjenica da zakon uvažava odgovarajuće situacije onih lica koja su tokom svog mogućnog radnog vijeka bila na školovanju, odnosno osposobljavala se za odgovarajući poziv, za poziv kvalifikovanog radnika.

Kad govorimo o krugu zaštićenih lica, meni se čini da treba posebno istaći činjenicu da ovaj prijedlog zakona potpuno opravdano proširuje dosadašnji krug zaštićenih lica, odnosno obim zaštite tih lica. O tome nam govori, što je već naglašeno u ekspozeu druga Mome Markovića, priznavanje invalidskih prava za sve slučajeve invalidnosti koji nastanu kod lica koja rade na omladinskim radnim akcijama. Naime, i dosad su propisi priznavali pravo na invalidsko osiguranje licima koja su radila na omladinskim radnim akcijama, ali samo ako dožive nesreću na poslu na omladinskoj radnoj akciji. Međutim sada se obim zaštite proširuje utoliko što se prava iz invalidskog osiguranja priznaju za sve slučajeve invalidnosti koji nastanu za vrijeme boravka na omladinskim radnim akcijama. To znači da će omladincima na radnim akcijama biti obezbijeđena sva prava iz invalidskog osiguranja bilo da se razbole ili povrijede na poslu ili van njega. Mislim da je to jedno od veoma pozitivnih rješenja koje predlaže ovaj zakon. Time se izražava velika briga naše društvene zajednice prema našoj omladini, koja ulaže velike napore za socijalističku izgradnju naše domovine.

Dalje, kad govorimo o krugu zaštićenih lica i obimu prava, mislim da je potrebno istaći i jedan poseban vid prava za slijepa lica koja stupu u radni odnos. Čim slijepo lice stupa u radni odnos, odmah uživa odgovarajući vid prava iz socijalnog osiguranja, to jest uživa pravo na dodatak za njegu i pomoć. Ovdje nije potreban nikakav prethodni staž. Dovoljno je da slijepo lice stupi u radni odnos pa da odmah uživa odgovarajuća novčana davanja od socijalnog osiguranja. Mislim da je to također značajna pažnja koju naša društvena zajednica ukazuje tim licima, želeći da im na taj način pomogne da postanu aktivni članovi naše društvene zajednice. Poznato je da se takva lica nalaze u mnogo težoj životnoj situaciji od lica koja vide. To je jedna od najtežih situacija u koju jedan čovjek može zapasti.

Ovim zakonskim prijedlogom proširuje se obim prava i zaštite i na one naše drugove i drugarice koji su u predratnoj Jugoslaviji zadobili povrede suprotstavljajući se protunarodnim režimima, ili su se razboljeli uslijed zlostavljanja od strane organa protunarodnih režima. Takvi drugovi i drugarice koji su sada još uvijek invalidi, uživaju puna prava iz invalidskog osiguranja.

Drugarice i drugovi, ocjenjujući u cjelini sistem prava iz invalidskog osiguranja koja ovaj prijedlog pruža, dolazi se do zaključka da on u suštini polazi od jedne nove koncepcije. On ne polazi, kao što je dosad bio slučaj, od materijalnih davanja invalidima rada. On se motivirše idejom da se invalidi rada, koliko god je to moguće, zaposle na istom poslu ili da se rehabilitacijom osposobe za drugi posao, tako da i dalje ostanu aktivni članovi naše društvene zajednice, a ne da žive od materijalnih davanja, koja ni u kom slučaju ne dostižu primanja jednog lica koje se nalazi u radnom odnosu. Mislim da je to jedna od osnovnih karakteristika ovog prijedloga zakona.

Isto tako, treba reći i to da je ovaj zakonski prijedlog potpuno realistički postavio način ostvarivanja koncepcije rehabilitacije.

Ovaj zakonski prijedlog predviđa više mjera za rehabilitaciju lica za koje se pretpostavlja da će moći da radi drugi, odgovarajući posao u punom radnom vremenu, i koje nije navršilo 45 (muškarac) odnosno 40 (žena) godina. On je tu potpuno realistički postavio problem rehabilitacije, a on se i može riješiti samo na taj način. Za ostvarivanje ideje rehabilitacije potrebni su mnogobrojni napor i ne samo zavoda za socijalno osiguranje, nego i mnogih službi. Potrebno je, naprimjer, promijeniti shvatanje o značaju rehabilitacije i isticati da se invalidi rada prekvalifikuju zato da bi se uključili u aktivne članove naše društvene zajednice sve dok ne steknu pravo na ličnu penziju.

Naravno, drugovi i drugarice, ovim zakonom je morao da se riješi i problem prevođenja invalida. Kao što je istaknuto, riječ je o 230.000 invalida rada. To nije jednostavan posao. Zato treba pozdraviti Prijedlog zakona o invalidskom osiguranju, jer se on motivirše i idejom da prava dosadašnjih invalida rada treba, koliko god je moguće, izjednačiti sa pravima budućih invalida rada, to jest onih lica koja će nakon stupanja na snagu ovog zakona postati invalidi rada. U tom cilju ovaj prijedlog zakona daje mnoštvo rješenja.

Ovdje bih, međutim, htio da ukažem na jednu osobito važnu stvar. Prilikom primjene Zakona o penzijskom osiguranju, koji smo donijeli krajem 1957 godine, imali smo velikih teškoća. Zato moramo imati u vidu da ćemo prilikom primjene Zakona o invalidskom osiguranju imati mnogo više teškoća. Primjena Za-

kona o penzijskom osiguranju zavisila je skoro isključivo od organa socijalnog osiguranja, pa je bilo moguće u toj službi učiniti odgovarajuće napore da se odgovarajući kadrovi upoznaju sa zakonom i da se ubrza postupak prevođenja. Međutim, primjena novog Zakona o invalidskom osiguranju, to moramo imati u vidu, ne zavisi isključivo, čak ni pretežno, od organa socijalnog osiguranja, tj. od jedne određene, organizirane službe. Da bi se do kraja obezbijedila pravilna primjena ovoga zakona, potrebno je da učine velike napore ne samo organi zavoda za socijalno osiguranje, nego i mnogobrojne druge službe, a naročito privredne organizacije. Mi ovaj humani zakon nećemo moći u potpunosti da sprovedemo u djelo ako ljudi i organi koji će ga sprovoditi ne shvate smisao i značaj plemenitih intencija ovog zakona i ne budu se borili za njegovo pravilno sprovođenje. Pretpostavljam da će odgovorni drugovi, shvatajući tako veliki značaj ovog zakona za život naših radnih ljudi, posebno radnika i službenika, pravilno ocijeniti zadatke koje im povjerava naša društvena zajednica i da će ih svojski izvršavati.

Ja ću glasati za Prijedlog zakona o invalidskom osiguranju.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Tko se dalje javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam na glasanje Prijedlog zakona o invalidskom osiguranju. Tko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko protiv? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Prijedlog zakona o invalidskom osiguranju.

Prelazimo na četvrtu tačku dnevnog reda: Pretres Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima. (Videti u prilogu).

Da li izvjestioci Odbora za organizaciju vlasti i Zakonodavnog odbora žele da govore o ovom zakonskom prijedlogu? Ima riječ drug dr Ivo Sunarić, izvjestilac Odbora za organizaciju vlasti i upravu.

Izvestilac Odbora za organizaciju vlasti i upravu dr Ivo Sunarić (Izborni srez Travnik, NR Bosna i Hercegovina): Drugarice i drugovi, Odbor za organizaciju vlasti i upravu pretresao je i usvojio Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima. U pismenom izvještaju koji je dostavljen svim narodnim poslanicima navedene su sve izmjene i dopune koje su izvršene i u Odboru za organizaciju vlasti i upravu i u Zakonodavnom odboru. Sa tim izmjenama i dopunama saglasio se i predstavnik Saveznog izvršnog vijeća.

Odbor za organizaciju vlasti i upravu, u smislu Poslovnika Saveznog vijeća, stavio mi je u zadatak, kao izvjestiocu o ovom zakonskom prijedlogu, da članove Saveznog vijeća upoznam

sa važnijim izmjenama koje su izvršene u Odboru. Sve te izmjene imale su svrhu da jasnije i preciznije izraze one principe na kojima se zasniva prijedlog zakona i da na taj način građani još više zaštite svoja prava, što je bila osnovna intencija izmjena i dopuna Osnovnog zakona o prekršajima. Te važnije izmjene su sljedeće:

U članu 15 prijedloga zakona predviđa se da će se novčana kazna kojom budu kažnjeni podoficiri, oficiri, vojni službenici ili javni službenici, u slučaju nenaplativosti naplaćivati prinudnim putem. Odbor smatra da otpustanje od opšteg pravila može biti samo za vojna lica, zbog specifičnosti vojne službe, a za ostale javne službenike da vrijedi opšti princip, tj. da se u slučaju nenaplativosti novčana kazna pretvara u kaznu zatvora.

Predmet žive diskusije u Odboru bile su odredbe člana 30 prijedloga zakona, kojima se umjesto sreskog vijeća za prekršaje uvodi sudija pojedinac za prekršaje. Odbor za organizaciju vlasti i upravu smatra, iako je taj institut sreskog vijeća za prekršaje u praksi imao izvjesnih nedostataka, što je bilo ukazano u Odboru prilikom diskusije o ovom članu, da institut sreskog vijeća za prekršaje ipak treba i dalje zadržati i da sresko vijeće za prekršaje treba da rješava u drugom stepenu protiv odluka opštinskog sudije za prekršaje. Odbor smatra da našem društvenom uređenju više odgovara taj institut nego institut sudije pojedinca za prekršaje.

Jedna od bitnih novina u prijedlogu zakona je uvođenje zahtjeva za zaštitu zakonitosti protiv pravosnažnih rješenja sudija za prekršaje. Van dvojbe je da uvođenje zahtjeva za zaštitu zakonitosti protiv pravosnažnih odluka pruža još veću mogućnost građanima da zaštite svoja zakonska prava. Međutim, prijedlog zakona nije pravio razliku da li se podiže zahtjev za zaštitu zakonitosti na štetu okrivljenoga ili se podiže zahtjev za zaštitu zakonitosti u korist okrivljenoga. Odbor je smatrao da je u zakonu potrebno napraviti tu razliku i zato je u pogledu rokova odlučio da se zahtjev za zaštitu zakonitosti na štetu okrivljenoga može podići u roku od mjesec dana od dana kada je javni tužilac dobio rješenje, odnosno u roku od 3 mjeseca ako rješenje nije dobio javni tužilac nego samo okrivljeni. Ako se zahtjev podiže u korist okrivljenoga, unesena je izmjena da se može podići u roku od godine dana od dana pravosnažnosti rješenja.

U prijedlogu zakona je predviđeno da zahtjev za zaštitu zakonitosti može podići Savezni javni tužilac kada o zahtjevu rješava Savezno veće za prekršaje pri Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove, a republički javni tužilac kada o zahtjevu rješava republičko vijeće za prekršaje pri Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove. Odbor smatra da pravo podizanja zahtjeva za zaštitu zakonitosti,

kada o zahtjevu rješava republičko vijeće za prekršaje, treba proširiti i na okružnog javnog tužioca. U Odboru je ova izmjena izvršena na sugestiju Saveznog javnog tužioca.

U cilju stručnog unapređivanja sudija za prekršaje prijedlog zakona predviđa niz mjera. Odbor za organizaciju vlasti i upravu prihvatio je sve uslove koji su navedeni u prijedlogu, tj. da sudije za prekršaje treba da imaju odgovarajuću školsku spremu, da moraju imati odgovarajuću praksu i da moraju imati položen stručni ispit. Odbor, međutim, smatra da u prelaznim odredbama treba predvidjeti da one sudije za prekršaje koji se već nalaze na toj dužnosti a položili su dosad stručni ispit, da takve sudije ne treba ponovo da polažu stručni ispit.

Iako izmjene koje sam naveo ne mijenjaju osnovne principe i ne preinačavaju bitno nijednu odredbu predloženog zakona, ipak je Odbor smatrao za potrebno da članove Saveznog vijeća upozna sa ovim izmjenama. U ime Odbora za organizaciju vlasti i upravu molim članove Saveznog vijeća da prihvate ovaj zakonski prijedlog sa izmjenama i dopunama koje su izvršene u skupštinskim odborima.

Predsjednik dr Mladen Iveković: Da li još tko želi da govori? Ima riječ izvijestilac Zakonodavnog odbora narodni poslanik Stojan Milenković.

Izvestilac Zakonodavnog odbora Stojan Milenković (Izborni srez Pečenjevce, NR Srbija): Drugarice i drugovi, vi ste dobili izveštaj Zakonodavnog odbora o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima. Kao izvestilac Zakonodavnog odbora ne mislim da ponovo skrećem vašu pažnju na primedbe koje su sadržane u izveštaju koji ste dobili. Želeo bih samo da upoznam Dom sa diskusijom i nekim mišljenjima i stavovima koji su došli do izražaja u Zakonodavnom odboru i koji nisu formulisani u ovom izveštaju.

Zakonodavni odbor je diskutovao o tome da li treba naplaćivati taksu za rešenja koja se donose o prekršajima. Ovaj zakonski predlog ne reguliše tu materiju, zapravo nema odredbe koja izričito reguliše to pitanje. Naplata takse za rešenja reguliše se po propisima o taksama, ali je u praksi izvestan broj narodnih odbora opština i srezova uveo taksu i na ova rešenja o prekršajima. Mi u Zakonodavnom odboru smatramo da nema potrebe da se na ova rešenja naplaćuje taksa, već da treba naplaćivati samo ono što sadrži rešenje kao kaznu. Prestupi u vezi sa prekršajima su manji prestupi javnog poretka. Obično tu kazne nisu tako velike. U principu, minimalna kazna iznosi 100 dinara, pa može da se desi u praksi da neko lice plati manju kaznu nego što je platilo taksu za rešenje. Mi smo o tome diskutovali i smatramo da naše mišljenje treba izneti pred Dom kao suge-

stiju Saveznom izvršnom veću da ovu materiju reguliše u narednom periodu.

Dalje, u Zakonodavnom odboru se diskutovalo i o pitanju da li treba uvesti sresko veće za prekršaje s porotnicima. Kao što vidite, u izveštaju to ne predlažemo i nismo insistirali na tome da se izmeni predlog Odbora za organizaciju vlasti i upravu. U diskusiji je preovladalo mišljenje da ne postoji naročita potreba za uvođenjem sreskog veća za prekršaje s porotnicima, da nije nužno da u drugom stepenu veće rešava ono što je rešio opštinski sudija za prekršaje, jer se tu radi o manjim povredama javnog poretka. Tih predmeta ima dosta, a i sama ustanova porotnika dolazi u obzir u onim slučajevima u našem sudstvu kada se pojavljuju stranke i gde treba ispitati činjenice i okolnosti pod kojima je došlo do spora. To ispituje u prvom stepenu opštinski i sreski sudija za prekršaje, a sem toga, tu se ne pojavljuju stranke. Tu se pojavljuju samo spisi koji treba da se uporede sa zakonskim propisima i da se o tome donese rešenje. To je jedan administrativno-upravni postupak. Smatrali smo da bi to dosta komplikovalo stvari, i na kraju nismo zauzeli stav da treba tu nešto menjati.

Ja sam kao izvestilac Zakonodavnog odbora imao zadatak da o ovome informišem Dom i da skrenem vašu pažnju na ova pitanja o kojima se diskutovalo u Odboru.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Da li još netko želi riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam ovaj zakonski prijedlog na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima.

Prelazimo na petu tačku dnevnog reda: Pretres Prijedloga zakona o izmjeni Zakona o otkupu privatnih apoteka. (Videti u prilogu).

Otvaram pretres. Da li se tko javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam ovaj zakonski prijedlog na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Prijedlog zakona o izmjeni Zakona o otkupu privatnih apoteka.

Prelazimo na šestu tačku dnevnog reda: Pretres Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija. (Videti u prilogu).

Otvaram pretres. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam ovaj zakonski prijedlog na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu

ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Jedan narodni poslanik diže ruku). Od glasanja se uzdržava narodni poslanik Radivoje Davidović.

Objavljujem da je Dom usvojio sa jednim uzdržanim glasom, Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija.

Prelazimo na sedmu tačku dnevnog reda: Pretres Prijedloga zakona o izmjeni Zakona o sredstvima privrednih organizacija. (Videti u prilogu).

Otvaram pretres. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam ovaj zakonski prijedlog na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Prijedlog zakona o izmjeni Zakona o sredstvima privrednih organizacija.

Prelazimo na osmu tačku dnevnog reda: Pretres Prijedloga odluke o izmjenama i dopunama Odluke o ograničenju korištenja sredstava amortizacije i o nižim stopama amortizacije za privredne organizacije određenih djelatnosti. (Videti u prilogu).

Otvaram pretres. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam prijedlog odluke na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Prijedlog odluke o izmjenama i dopunama Odluke o ograničenju korištenja sredstava amortizacije i o nižim stopama amortizacije za privredne organizacije određenih djelatnosti.

Prelazimo na devetu tačku dnevnog reda: Pretres Prijedloga odluke o dopunama Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednim organizacijama određenih djelatnosti. (Videti u prilogu).

Otvaram pretres. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam prijedlog odluke na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Prijedlog odluke o dopunama Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednim organizacijama određenih djelatnosti.

Prelazimo na desetu tačku dnevnog reda: Pretres Prijedloga odluke o izmjenama i dopunama Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite. (Videti u prilogu).

Otvaram pretres. Da li se tko javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam prijedlog odluke na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Prijedlog odluke o izmjenama i dopunama Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite.

Prelazimo na jedanaestu tačku dnevnog reda: Pretres Prijedloga odluke o posebnom učešću u dohotku i o zajedničkim rezervnim fondovima privrednih organizacija. (Videti u prilogu).

Otvaram pretres. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam prijedlog odluke na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Prijedlog odluke o posebnom učešću u dohotku i o zajedničkim rezervnim fondovima privrednih organizacija.

Prelazimo na dvanaestu tačku dnevnog reda: Pretres Prijedloga odluke o potvrdi uredaba Saveznog izvršnog vijeća. (Videti u prilogu).

Otvaram pretres. Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam prijedlog odluke na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Prijedlog odluke o potvrdi uredaba Saveznog izvršnog vijeća.

Prelazimo na trinaestu tačku dnevnog reda: Pretres Prijedloga odluke o potvrdi propisa Saveznog izvršnog vijeća donesenog na osnovu ovlaštenja iz glave XXVI Saveznog društvenog plana za 1958 godinu. (Videti u prilogu).

Tko se javlja za riječ? (Niko se ne javlja).

Stavljam prijedlog odluke na glasanje. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Prijedlog odluke o potvrdi propisa Saveznog izvršnog vijeća donesenog na osnovu ovlaštenja iz glave XXVI Saveznog društvenog plana za 1958 godinu.

Prekidam sjednicu i obavještavam vas da ćemo je nastaviti danas u 17 časova.

(Sednica je prekinuta u 12 č i 35 min).

Nastavak sednice u 17 č i 15 min

Predsjednik dr Mladen Iveković: Nastavljam sjednicu. Prelazimo na usaglašavanje zakonskih tekstova i drugih akata usvojenih u našem Domu i u Vijeću proizvođača.

Predsjednik Vijeća proizvođača obavijestio me je da je njihov Dom usvojio u istovjetnim tekstovima ove zakonske prijedloge i druge akte:

1. Prijedlog zakona o invalidskom osiguranju;
2. Prijedlog zakona o izmjeni Zakona o otupu privatnih apoteka;
3. Prijedlog zakona o izmjeni Zakona o sredstvima privrednih organizacija;
4. Prijedlog odluke o izmjenama i dopunama Odluke o ograničenju korištenja sredstava amortizacije i o nižim stopama amortizacije za privredne organizacije određenih delatnosti;
5. Prijedlog odluke o dopunama Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednim organizacijama određenih djelatnosti;
6. Prijedlog odluke o izmjenama i dopunama Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite;
7. Prijedlog odluke o posebnom učešću u dohotku i o zajedničkim rezervnim fondovima privrednih organizacija;
8. Prijedlog odluke o potvrdi propisa Saveznog izvršnog vijeća donesenog na osnovu ovlaštenja iz glave XXVI Saveznog društvenog plana za 1958 godinu;
9. Prijedlog odluke o potvrdi uredaba Saveznog izvršnog vijeća.

U vezi sa Prijedlogom saveznog društvenog plana za 1959 godinu obaviješten sam da je Vijeće proizvođača usvojilo slijedeće amandmane na glavu XVII (čita):

U glavi XVII, odeljak 3, tačka 7 pod d/, strana 63, u drugom redu, posle reči »zadruga« umose se reči »i poljoprivrednih dobara«, tako da ceo tekst pod d/ glasi:

»Iznos od 1.500 miliona dinara za kreditiranje zadruga i poljoprivrednih dobara u cilju kooperacije sa individualnim proizvođačima radi unapređivanja poljoprivredne proizvodnje.«

To je amandman koji je usvojilo Vijeće proizvođača.

Da li se Savezno vijeće slaže sa ovom izmjenom koju je izvršilo Vijeće proizvođača. Tko je *za*, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko *protiv*? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom usvojio izmjenu izvršenu u Vijeću proizvođača.

Ujedno sam dobio obavještenje da je Vijeće proizvođača prihvatilo izmjene u Prijedlogu sa-

veznog društvenog plana za 1959 godinu koje su učinjene u našem Domu.

Prema tome, Savezno vijeće i Vijeće proizvođača usvojili su Prijedlog saveznog društvenog plana za 1959 godinu u istovjetnom tekstu.

Dalje, u Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija Vijeće proizvođača je usvojilo ove izmjene i dopune (čita):

Član 3, tačka 19a, u petom stavu, u trećem redu, umesto reči »dotacije« stavlja se »sredstava«.

Član 5, u prvom stavu, tačka 14, u drugom redu, umesto reči »isključivo« stavlja se reč »pretežno«.

Član 8, u prvom stavu, u prvom i drugom redu brišu se reči »stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu FNRJ«.

U osmom redu umesto »isključivo« stavlja se reč »pretežno«.

Dodaje se član 9: »Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu FNRJ«.

Da li Dom prihvata ove izmjene i dopune koje je usvojilo Vijeće proizvođača? Tko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li tko protiv? (Nema). Da li se tko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da su navedene izmjene i dopune primljene u Saveznom vijeću.

Time su Savezno vijeće i Vijeće proizvođača usvojili u istovjetnom tekstu Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija.

Prelazimo na davanje odgovora na poslanička pitanja.

Molim druga Vojina Guzinu, direktora Saveznog zavoda za privredno planiranje, da odgovori na prvo pitanje narodnog poslanika Milorada Mitrovića i drugova. (Ne javlja se).

Pošto su pitanja istovremeno postavljena i u Vijeću proizvođača, može se desiti da pojedini drugovi koje ću prozvati ne budu ovdje, jer će se nalaziti u Vijeću proizvođača, ali mi ćemo se na to ponovo vratiti.

Molim drugaricu Lidiju Šentjunc, predstavnika Saveznog izvršnog vijeća, da odgovori na pitanja narodnih poslanika Dragana Spirovskog i Osmana Miftarija.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća **Lidija Šentjunc** (Izborni srez Trbovlje, NR Slovenija): Na postavljeno pitanje narodnih poslanika Dragana Spirovskog i Osmana Miftarija, koje glasi: »Koje će mere preduzeti Savezno izvršno veće u vezi sa nepravilnom primenom Uredbe o izgradnji stanbenih zgrada radnika i službenika?«, dajem ovaj odgovor:

Savezno izvršno veće dostaviće Saveznoj narodnoj skupštini za jedno od narednih zasedanja, među ostalim zakonskim predlozima iz stanbene oblasti, i Predlog osnovnog zakona o upravljanju stanbenim zgradama. U tom pred-

logu zakona regulišu se i pitanja koja postavljaju drugovi narodni poslanici. Pošto Savezno izvršno veće još nije usvojilo tekstove ovih zakonskih predloga, ne želim da danas tumačim odredbe koje regulišu pomenuta pitanja kako ih je predložio Sekretarijat za socijalnu politiku i komunalna pitanja kao predlagač. O njima će biti diskusije kada tekstovi predloga zakona iz stanbene oblasti budu predloženi Saveznoj narodnoj skupštini na usvajanje.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Da li drugovi narodni poslanici koji su postavili pitanje traže izvjesna objašnjenja? (Niko se ne javlja).

Molim predstavnika Saveznog izvršnog vijeća druga Koču Popovića da odgovori na pitanja narodnih poslanika Franca Simonića i Rikarda Sutlovića i na drugo pitanje narodnog poslanika Milorada Mitrovića i drugova.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća Koča Popović (Izborni srez Beograd — Savski Venac, NR Srbija): Prvo pitanje se odnosi na naše privredne veze, odnosno na trgovinsku razmenu sa Sovjetskim Savezom i ostalim istočnoevropskim zemljama i NR Kinom.

Odgovor na ovo pitanje glasi:

Redovna trgovinska razmena sa nekim istočnoevropskim zemljama odvijala se u ovoj godini sa više teškoća nego u prošloj.

Vlada Sovjetskog Saveza odlagala je sastanak Mešovite komisije, predviđene trgovinskim sporazumom. Nastupile su takođe teškoće oko zaključivanja nekih naših izvoznih artikala, naročito poljoprivrednih, a i oko dobijanja ponude za neke važne uvozne artikle (pšenica, ugalj za koksiranje). Pitanje pšenice je rešeno, dok isporuka 200.000 tona uglja za koksiranje još nije.

Sa vladom ČSR nismo uspjeli da postignemo sporazum da se u toku godine sastane Mešovita komisija. Ta komisija je trebalo da reši pitanja koja su kočila robnu razmenu (isporuka uglja za koksiranje i ubrzavanje kupovine naših poljoprivrednih proizvoda).

Sa ostalim zemljama nije bilo ozbiljnijih teškoća.

Prema sadašnjoj situaciji, razmena sa istočnoevropskim zemljama biće manja za oko 15 do 20 posto od onoga što se predviđalo robnim listama za ovu godinu.

Isticanje principa »uzajmne koristi«, kako se u nekim od ovih zemalja tumači, neće, po svemu sudeći, olakšati pregovore.

Ovih dana počeli su u Beogradu pregovori sa Bugarskom, ČSR i Mađarskom za utvrđivanje robnih lista za 1959 godinu.

Sa DR Nemačkom ugovoreni su pregovori za 3 decembar. Sa ostalim istočnoevropskim zemljama termini za pregovore još nisu utvrđeni.

To je odgovor na prvo pitanje.

Drugo pitanje se odnosi na postupak kineskih vlasti prema našim mornarima i da li u vezi s tim naša vlada namerava da preduzme i druge mere posle note koja je upućena vladi NR Kine.

Odgovor na ovo pitanje glasi:

Poznato je pod kakvim okolnostima su uhapšena dva jugoslovenska mornara 13 jula u Šangaju. Postupak kineskih vlasti izazvao je opravdano ogorčenje i proteste naše javnosti. Sva nastojanja Ambasade FNRJ da organizuje odbranu i zaštitu dvojice mornara ostala su bez ikakvog rezultata. Bezuspešan je bio i zahtev da predstavnik Ambasade prisustvuje suđenju. Mornarima je suđeno tajno. Jugoslovenska vlada je 3 novembra 1958 godine protestovala kod kineske vlade protiv metoda i uslova hapšenja i suđenja i protiv toga što je, suprotno međunarodnoj praksi i principima, onemogućeno našoj Ambasadi u Pekingu da organizuje pravnu zaštitu svojih građana.

Pretstavniku Ambasade omogućeno je da poseti uhapšene mornare tek posle presude, ali mu nije bilo dozvoljeno da bilo šta razgovara o samom slučaju. Dvadesetog novembra jugoslovenska Ambasada je protestovala kod kineskog Ministarstva inostranih poslova zahtevajući da joj se omogući razgovor sa mornarima u cilju organizovanja zaštite. Kineske vlasti su i ovaj zahtev odbile. Jugoslovenska vlada će se i dalje, svim sredstvima koja joj stoje na raspolaganju, energično zalagati za to da bude zadovoljeno njeno pravo i omogućena zaštita jugoslovenskih građana.

Treće pitanje se odnosi na perspektive ekonomske i političke saradnje sa zemljama arapskog sveta s obzirom na njihovu orijentaciju vanblokofske politike, kao i na sve veću afirmaciju toga područja na međunarodnom planu.

Odgovor na ovo pitanje glasi:

Naša zemlja ima diplomatske odnose sa svim nezavisnim arapskim zemljama, sem Saudi Arabije. Ti odnosi su prijateljski. Oni su izdržali probu, naročito u situacijama kada je bila ugrožena nezavisnost pojedinih arapskih zemalja. U tim situacijama naša vlada se dosledno zalagala za odbranu nezavisnosti arapskih naroda i za očuvanje mira.

Ove činjenice, kao i sličnost naših pogleda na mnoge spoljnopoličke probleme, a naročito na način kojim ih treba rešavati, predstavljaju čvrstu osnovu na kojoj će se i u budućnosti nastaviti naša politička i druga saradnja.

Naša zemlja ima trgovinske i platne sporazume sa većinom zemalja arapskog sveta, a sa nekim od njih i sporazume o naučnotehničkoj saradnji. Razmena dobara vrši se i sa onim zemljama sa kojima ovakvi sporazumi još nisu zaključeni. Naša zemlja može da izvozi kako

potrošnu, tako i investicionu industrisku robu i opremu koja je potrebna ovim zemljama za njihov privredni razvoj. Ali, mi tu treba da uložimo određene napore, pogotovu ako se zna da neke treće zemlje nastoje da nas neekonomskim cenama i drugim merama odatle potisnu.

U trgovinskoj razmeni sa nekim arapskim zemljama ima i izvesnih teškoća objektivne prirode. Imam ovde u vidu njihovu privrednu strukturu, tj. činjenicu da najveći deo njihovog izvoza predstavlja pamuk ili južno voće. Međutim, odgovarajućim naporima, boljim poznavanjem tržišta, sređenijim radom naših trgovinskih ustanova i preduzeća, negde i kreditiranjem, — te smetnje bi se mogle u znatnoj meri savladati, čime bi se stvorile mogućnosti za još širu ekonomsku saradnju.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Da li druzgovi narodni poslanici koji su postavili pitanja traže neko naknadno objašnjenje u vezi sa odgovorom koji je dao drug Koča Popović? (Niko se ne javlja).

Molim predstavnika Saveznog izvršnog veća druga Sergeja Krajgera da odgovori na pitanja narodnog poslanika dr Iva Babića i drugova.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća Sergej Krajger (Izborni srez Šentjur kod Celja, NR Slovenija): Narodni poslanici dr Ivo Babić, Paula Humek i Vlado Vodelšek postavili su pitanje da li se oprema za nove kapacitete u tekstilnoj industriji namerava prvenstveno nabaviti u zemlji ili možda iz uvoza. Po njihovom mišljenju, tu opremu, kako za nove kapacitete, tako i za zamenu dotrajalih mašina u sadašnjim pogonima tekstilne industrije, trebalo bi u cilju uštede deviza i jačanja domaće proizvodnje, prvenstveno nabaviti kod domaćih proizvođača.

Na ovo pitanje dajem ovaj odgovor:

Dosad je domaća mašinogradnja osvojila dosta uski asortiman proizvodnje osnovnih tekstilnih mašina, potrebnih za rekonstrukciju, proširivanje i novogradnje u tekstilnoj industriji, tako da je najveći deo opreme za nove tkačnice, predionice i već izvršene rekonstrukcije, morao biti nabavljen iz uvoza.

S obzirom na velike potrebe za ovom opremom u tekstilnoj industriji, u toku je, u zajednici sa Udruženjem tekstilne industrije i Udruženjem mašinogradnje, izrada jednog dugoročnijeg programa potreba za osnovnim tekstilnim mašinama, kao i izrada programa mašinogradnje, da bi se te potrebe što više podmirile iz domaće proizvodnje. Težište je postavljeno na osvajanje proizvodnje savremenih, visokoproduktivnih mašina, kako putem kooperacije, tehničke saradnje i specijalizacije preduzeća u zemlji, tako i putem njihove saradnje sa inostranim preduzećima.

Od osnovnih tekstilnih mašina, u zemlji je, naročito počev od 1957 godine, osvojena proizvodnja glatkih pamučarskih automatskih razboja sa jednim čunkom (preduzeće »Tekstilstroj« — Zagreb), od kojih se već skoro hiljadu komada nalazi u pogonu u našim tkačnicama, zatim automati za premotavanje potke (preduzeće »Krušik« — Valjevo), mašine za unakrsno premotavanje prediva i žigari (preduzeće »Kovinar« — Kranj), ravnopletuće mašine za trikotažu (preduzeće »Standard« — Osijek), vunovlačare »Ge-Ge« Ada), itd., i to u količinama koje treba da zadovolje dosad predviđene potrebe tekstilne industrije do 1961 godine.

U fazi osvajanja proizvodnje nalazi se niz osnovnih tekstilnih mašina masovne potražnje, kao što su mašine listovke za glatke pamučarske automate, mašine listovke za postojeće obične razboje, tkački automati sa više čunkova, zatim vunarski tkački razboj sa promenom čunka, čije pogonsko ispitivanje treba da bude završeno do kraja iduće godine. Isto tako, osvaja se i proizvodnja predioničkih mašina po stranoj licenci, kao što su razvlačice, visokoistežni flajeri i mašine predilice sa prstenom, čija 100% proizvodnja treba da bude osvojena do kraja 1961 godine, uz kapacitet koji će podmiriti sve potrebe predionica pamuka.

Ovako postavljen program treba da podmiri, prema predviđanjima planskih organa, oko 40% od ukupno potrebne opreme za rekonstrukcije i novogradnje u tekstilnoj industriji za period do 1961 godine.

Takođe se predviđa rešenje pitanja proizvodnje kardi, razboja za tvrda vlakna, dok je pitanje proizvodnje automatskih razboja za svilene tkanine još uvek otvoreno, pošto su dosad uočene male potrebe za njima.

I pored postignutih značajnih rezultata, još uvek je ostalo otvoreno pitanje proizvodnje mašina za doradu i oplemenjivanje tkanina, kao i pripremni mašina za predionice, što znači da domaća mašinogradnja treba i dalje da proširuje asortiman osnovnih tekstilnih mašina, uz najpunije korišćenje mogućnosti koje pružaju specijalizacija, široka kooperacija, tehnička pomoć iz zemlje i inostranstva i najtešnja saradnja sa tekstilnom industrijom kao korisnikom. Korišćenjem ovih mogućnosti postići će se brže i sigurnije osvajanje proizvodnje savremene i visokoproduktivne opreme.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Da li drug Babić želi posebno objašnjenje? (Dr Ivo Babić: Ne!).

Molim predstavnika Saveznog izvršnog vijeća dr Marjana Brecelja da odgovori na pitanje narodnog poslanika Milene Korže.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća dr Marjan Brecelj: Narodni poslanik Milena Korže postavila je sledeće pitanje (čita):

»Da li se investiciona sredstva koja su po Društvenom planu određena za razvoj trgovačke mreže (poboljšanje postojeće mreže, izgradnja novih objekata, itd.) puno koriste u ove svrhe i kakvi su rezultati? Šta su narodni odbori i privredne organizacije učinili da proizvedu, naročito poljoprivredni najkraćim putem stignu do potrošača? U vezi s tim interesuje me kakva je pomoć saveta potrošača pri aktivizaciji potrošača za očuvanje cena. U koliko se meri pruža podrška potrošačkim savetima da bi se njihova uloga pojačala i šta je učinjeno da se ovi saveti formiraju i pri groističkim uvoznim i izvoznim preduzećima? Da li se narodni odbori u dovoljnoj meri zalažu na sprovođenju propisa Saveznog izvršnog veća (kontrola cena, sankcija, rezultati)?«

Ovde se radi o više pitanja. Smatram da sam u svom izlaganju povodom Društvenog plana za 1959 godinu već odgovorio na neka od tih pitanja. Po mom mišljenju, potrebno je da odgovorim još na pitanje koje se odnosi na materijalnu bazu trgovine i na pitanje o potrošačkim savetima.

U vezi sa poboljšanjem materijalno-tehničke baze trgovine, mogu da odgovorim da smo Društvenim planom za 1957 godinu predvideli 17 milijardi i 700 miliona dinara ulaganja, a izvršeno je preko 19 milijardi. Društvenim planom za 1958 godinu predviđen je obim ulaganja preko 19 milijardi. Prema dosadašnjim ocenama, očekujemo da će biti izvršeno oko 20 milijardi i 500 miliona dinara. Znači da je predviđeni plan sredstava za materijalno-tehničke investicije u trgovini u 1957 i 1958 godini u potpunosti ispunjen, pa čak i premašen. Međutim, mi smatramo da su ta ulaganja još uvek ispod proseka petogodišnjeg plana, koji predviđa godišnje ulaganje od 21 milijarde. Treba napomenuti i to da su sredstva iz Opšteg investicionog fonda usmerena prvenstveno na investicije za smeštaj poljoprivrednih proizvoda, tj. za izgradnju silosa i velikih skladišta. Sopstvena sredstva privrednih organizacija i deo sredstava lokalnih fondova, ulagani su prvenstveno za otvaranje novih kapaciteta, naročito prodavnica. Tako je, naprimer, u 1957 godini otvoreno 1.400 novih prodavnica u Jugoslaviji.

Poslednje pitanje odnosi se na potrošačke savete. U celini uzevši, smatramo da se potrošački saveti dosad nisu afirmisali kao značajan faktor u ostvarivanju većeg i određenijeg uticaja na poslovanje trgovinskih privrednih organizacija. Jedan od razloga za to leži u nedovoljnoj pomoći savetima od strane opštinskih narodnih odbora, pa i društvenih i političkih organizacija, a i u nepotpunosti propisa koji treba da regulišu prava i dužnosti saveta potrošača. Mi smo u ovoj godini, kao što je poznato, posvetili više pažnje tom problemu. Na konferenciji gradova je o tom pitanju vođena posebna diskusija. Isto tako, ovu problematiku su tretirale i naše trgovinske komore i organi

za društveno upravljanje u socijalističkim organizacijama.

Državni sekretarijat za poslove robnog prometa dobio je zadatak da na osnovu tih diskusija i mišljenja pripremi propise. Ti propisi su već pripremljeni i dati republikama i pomenutim organizacijama na diskusiju. Nadamo se da ćemo do kraja ove godine te propise moći da predložimo bilo Saveznom izvršnom veću, bilo Saveznoj narodnoj skupštini, ako bude trebalo da se ta materija reguliše zakonom.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Drugarica Milena Korže nije prisutna, pa će joj odgovor koji je dao drug Breclj biti dostavljen pismenim putem.

Molim predstavnika Saveznog izvršnog vijeća druga Veljka Zekovića da odgovori na pitanje narodnog poslanika Iva Lovinčića.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća Veljko Zeković (Izborni srez Nikšić, NR Crna Gora): Narodni poslanik Saveznog veća Ivo Lovinčić postavio je sledeće pitanje (čita):

»S obzirom na izvesne događaje koji su se desili u Jugoslaviji u pogledu čuvanja i rukovanja radioaktivnim materijom i u pogledu zaštite od radijacije u istraživanju i u industriji, interesuje me da li se nešto radi na donošenju propisa koji bi regulisali ove probleme, posebno s obzirom na to da je Međunarodna agencija za atomsku energiju već poslala državama članicama predlog u tom smislu?«.

Odgovor na to pitanje bi bio ovaj:

U cilju obezbeđenja zaštite od štetnog dejstva jonizujućeg zračenja, prvi propis u našoj zemlji bio je donesen u formi pravilnika 1947 godine. Inspekcija rada imala je pravo, na osnovu saveznog Zakona o radnim odnosima, da takođe interveniše u pogledu radiološke zaštite zaposlenih lica. Među ostalim merama higijensko-tehničke zaštite bilo je i obezbeđenje od radioaktivnih materija. Inspektorati rada bili su kontrolni organi za sprovođenje ovih mera, a na osnovu ranijeg Zakona o inspekciji rada donesen je i pravilnik iz ovog područja 1947 godine.

U tom pravilniku jače je naglašena zaštita od rentgenskih i radijumskih zračenja, dok se na drugim radioaktivnim materijama (izotopima) manje insistiralo, što je odgovaralo tadašnjoj situaciji.

Razvitkom upotrebe radioaktivnih materija u našoj zemlji, organizovanjem nuklearnih instituta, primenom radioaktivnih izotopa u istraživačkim laboratorijama, u industriji, poljoprivredi, a naročito u medicini, pokazalo se da je ovaj pravilnik iz 1947 godine nedovoljan i da ne obuhvata sva nova područja iz nuklearne energije.

Zato se pristupilo izradi jednog predloga zakona o zaštiti od radioaktivnog zračenja.

Međutim u toku obrade ovog predloga zakona uvidelo se da je rano donositi takav zakon, jer mnoge pojave i problemi u vezi s primenom nuklearne energije nisu još dovoljno razrađeni i dokumentovani.

Zbog toga se pošlo praktičnijim i bržim putem za utvrđivanje postupka za zaštitu lica od jonizujućeg zračenja. Tako je pre izvesnog vremena, na osnovu odluke Saveznog izvršnog veća, Savezna komisija za nuklearnu energiju donela Naredbu o ograničenju prometa radioaktivnih izotopa. Ovom naredbom je uvedeno davanje dozvola za posedovanje i upotrebu radioaktivnih materija samo uz uslove obezbeđenja određenih mera zaštite. Nadzor nad primenom mera koje se traže ovom naredbom poveren je republičkim sanitarnim inspektorima.

Po ovoj naredbi, stavljanjem u promet i primenom izotopa mogu se baviti samo ustanove i privredne organizacije koje za to dobiju dozvolu Savezne komisije za nuklearnu energiju, a dozvole se izdaju samo ako ove organizacije imaju lica osposobljena za stručno rukovanje izotopima, ako raspolažu uređajima za smeštaj i čuvanje izotopa i ako su zadovoljile uslove pravilne zaštite ljudi i okoline.

Ovom naredbom je tačno predviđeno koje uslove u pogledu zaštitnih mera moraju ispuniti ustanove i privredne organizacije da bi dobile odobrenje za nabavku i uvoz izotopa, kako se sa izotopima postupa, kako se oni moraju čuvati, koja je dozvoljena maksimalna doza zračenja na spoljnoj površini spremišta i sudova u kojima se izotopi prenose, koje su najviše dozvoljene doze zračenja za ljude za nedelju i za godinu dana, koja je dozvoljena visina koncentracije radioaktivnih materija u vodi i u vazduhu, itd.

U ovoj oblasti, međutim, pretstoji rad na donošenju mnogih novih zakonskih propisa i uputstava kojima treba regulisati materiju u vezi s radom i razvojem primene nuklearne energije.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Da li je drug Ivo Lovinčić zadovoljan odgovorom (Ivo Lovinčić: Jesam).

Predstavnik Saveznog izvršnog vijeća drug Slavko Komar odgovorit će na pitanje narodnih poslanika Danila Kekića i Milorada Popovića.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća Slavko Komar (Izborni srez Valpovo, NR Hrvatska): Pitanje druga Danila Kekića sadrži jedno produženo obrazloženje, ali se svodi na pitanje koje je tako i formulirano na kraju: »Zašto sredstva koja su predviđena u 1958 godini za nastavak rekonstrukcije Novosadskog sajma u iznosu od 400 miliona dinara još nisu dodeljena Sajmu?«

Mogu da odgovorim da sredstva od 400 miliona dinara za dogradnju Novosadskog sajma nisu bila predviđena ni Društvenim planom za

1958 godinu niti odlukama Saveznog izvršnog vijeća.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Ima još jedno pitanje na koje drug predstavnik Saveznog izvršnog vijeća treba da odgovori. To je pitanje narodnog poslanika Dimitra Aleksijevskog.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća Slavko Komar: Na to pitanje odgovorio sam u Vijeću proizvođača.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Možete još jedanput odgovoriti. Maloprije je drug Koča Popović odgovorio na pitanje na koje je već dao odgovor i u Vijeću proizvođača.

Određujem kratak odmor.

(Posle odmora)

Pretsednik dr Mladen Iveković: Nastavlja-mo rad. Ima riječ predstavnik Saveznog izvršnog vijeća drug Slavko Komar.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća Slavko Komar: Narodni poslanik Dimitar Aleksijevski i Hamid Tači postavili su tri pitanja.

Prvo pitanje je u vezi sa brojem traktora koji se unose u poljoprivredu preko zadruga i poljoprivrednih dobara a koji nisu snabdjeveni potrebnim priključnim mašinama iz domaće proizvodnje ili uvoza. U pitanju se navodi i da kvalitet plugova za oranje iz domaće proizvodnje ne zadovoljava, jer se savijaju i lome.

Što se tiče priključnog oruđa, njegov je broj u prosjeku po jednom traktoru iznosio u 1956 godini 1,5 komada, 1957 — 3 komada, a u 1958 — 5 komada. S obzirom da se kod nas uvodi kompleksna mehanizacija, sada je teško riješiti pitanje kompletiranja priključnim oruđima, jer se potrebe za ovim oruđima iz godine u godinu povećavaju uporedo sa novim shvatanjima o mehanizaciji poljoprivrede.

Ranije, prije nekoliko godina, smatralo se da su dovoljna tri priključna oruđa po jednom traktoru. Danas stručnjaci ocjenjuju, a takav je i naš plan, da taj broj treba da iznosi sedam komada. U 1958 godini, kao što sam rekao, treba da realizujemo pet komada po traktoru.

Proizvođačke poljoprivredne organizacije treba unaprijed da naručuju mašine koje su im potrebne, a industrija istovremeno da se prilagođava potrebama poljoprivrede. Međutim, to dosad nije bio slučaj ni kod jednih niti kod drugih.

Što se tiče naših fabrika koje ne isporučuju sve priključne mašine, mogu da odgovorim da je riječ o fabrici u Rakovici, koja je za neka oruđa u zakašnjenju zbog toga što je tehničku dokumentaciju iz Italije dobila sa zakašnjenjem.

Što se tiče plugova domaće proizvodnje, činjenica je da oni po kvalitetu ne odgovaraju u

potpunosti, i to zato što kod nas postoje standardi za materijale od kojih se plugovi proizvode, ali ne postoje standardi za same plugove, pa su, prema tome, oni lošijeg kvaliteta. Ali, s druge strane, činjenica je i da neki poljoprivredni proizvođači ne koriste pravilno plugove, već ih upotrebljavaju za dublje oranje od onoga za koje su plugovi konstruirani, uslijed čega dolazi do lomova. Oba ova razloga dovode do prevremene amortizacije ovih oruđa, odnosno do lomljenja, savijanja i sl.

Drugo pitanje koje su drugovi postavili glasi (čita):

»Obezbeđenje poljoprivrede teškim traktorima još nije celishodno rešeno, tj. nije u dovoljnoj meri u praksi jasno na koji se tip traktora treba orijentisati u pogledu radno-tehničkih osobina. Sem toga, ovi traktori nisu blagovremeno i u dovoljnoj meri snabdjeveni rezervnim delovima.«

Na ovo pitanje mogu da odgovorim:

Još 1956 godine donesena je odluka da se za potrebe poljoprivrede u fabrici u Kruševcu osvoji proizvodnja teškog traktora-guseničara tipa »Vender«.

Međutim uslijed nedostatka deviznih sredstava za nabavku dovoljnog broja ovih traktora iz Italije, uvezeni su i drugi traktori, i to pretežno sovjetski.

Što se tiče snabdijevanja rezervnim dijelovima, sa domaćom industrijom je postignut sporazum još prije dvije godine, kojim se ona obavezala da svoje traktore obezbijedi dovoljnim količinama rezervnih dijelova. Međutim, domaća industrija nije u potpunosti odgovorila svojoj obavezi.

Nedostajanje rezervnih dijelova za domaće traktore nije problem sistema i deviznih sredstava, već je problem bio u tome što su fabrike veća sredstva odvajale za proizvodnju traktora, a manji dio za uvoz i proizvodnju rezervnih dijelova. Preduzete su mjere da se u narednoj godini ovaj odnos popravi. Inače je 1956 godine za rezervne dijelove dato 514 miliona, a u 1958 godini 751 milion dinara.

Za ostale traktore sredstva za uvoz rezervnih dijelova su obezbijeđena i isporuke su već u toku, a osim toga jedan dio rezervnih dijelova za ove inostrane traktore proizvešće i domaća industrija.

Smanjenje sredstava za uvoz opreme za potrebe poljoprivrede u 1959 godini, predviđeno u Saveznom društvenom planu, ne znači smanjenje obima mehanizacije. Naprotiv, obim se povećava uslijed povećanja proizvodnje u domaćoj industriji.

Treće pitanje je takovo da ga moram u cjelosti pročitati. Pitanje glasi (čita):

»Propisima Saveznog izvršnog veća i njegovih organa reguliše se pitanje nagrada poljoprivrednih radnika kako u privrednim organizacijama, ustanovama,

tako i u zemljoradničkim zadrugama, i to na principu obezbeđenja minimalnog ličnog dohotka.

Radnicima na poljoprivrednim dobrima, a naročito u zemljoradničkim zadrugama, ovaj rad nije jedini izvor prihoda, jer veći deo ima sopstvenu zemlju, tako da osnovne izvore sredstava za izdržavanje svojih porodica uglavnom obezbeđuju obradom sopstvene zemlje. S druge strane, u slučaju nerealizabilnog poslovanja privrednih organizacija ili zemljoradničkih zadruga, po ovom principu, dužan je narodni odbor opštine da pokrije izdatke za minimalni lični dohodak. Sve ovo ne obezbeđuje rentabilno poslovanje ovih organizacija i destimulativno će uticati na produktivnost rada kao i pri uvođenju nagrađivanja po jedinici proizvoda.

Kakve su mogućnosti za uvođenje sistema nagrađivanja u poljoprivredi samo po jedinici proizvoda?

Pri razmatranju pitanja uvođenja u poljoprivredu nagrađivanja samo po jedinici proizvoda, treba imati najpre u vidu da je riječ o jednom načinu unutarnje raspodjele dijela dohotka poljoprivredne organizacije na lične dohotke pojedinih radnika i službenika, a ne o osnovici za obračun sa društvenom zajednicom, koja je ista bez obzira na to da li se lični dohoci utvrđuju po jedinici proizvoda, po normi, po vremenu provedenom na radu, ili po nekom drugom osnovu. Iako stoga društvena zajednica nema mogućnosti neposrednog upliva na zavođenje nagrađivanja po jedinici proizvoda, već je to stvar same zainteresirane poljoprivredne organizacije, postoji ipak jedna posebna olakšica koja treba naročito da stimulira uvođenje nagrađivanja po jedinici proizvoda.

Riječ je o Odluci Savezne narodne skupštine o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednim organizacijama određenih djelatnosti (*»Službeni list FNRJ«*, br. 54/57 i 5/58), u kojoj se predviđa mogućnost isplate obračunatih iznosa ličnih dohodaka po jedinici proizvoda, tojest prema ostvarenom prinosu, na teret doprinosa iz dohotka, ako preostali dio dohotka nije dovoljan za tu svrhu. Svrha je da se eliminiše utjecaj progresije stopa doprinosa iz dohotka poljoprivredne organizacije na dio dohotka potreban za plaćanje po jedinici proizvoda.

Međutim za primjenjivanje sistema nagrađivanja po jedinici proizvoda daleko je važnije to da ovaj sistem nagrađivanja iziskuje odgovarajuće usklađivanje organizacije proizvodnje i rada, kao i sastavljanje planskih kalkulacija, proizvodno-finarskog plana poljoprivredne organizacije i obezbjeđenje evidencije o ostvarivanju prema planiranim indikatorima.

Stoga bi neko administrativno reguliranje primjenjivanja nagrađivanja po jedinici proizvoda, ako same poljoprivredne organizacije ne bi obezbijedile potrebne predušove za njegovo primjenjivanje, moglo samo kompromitovati sam sistem, koji je tamo gdje su ovi predušovi bili obezbijeđeni u okviru važećih propisa, pokazao već u širem obimu ostvarene vrlo pozitivne rezultate.

Što se tiče napomene u postavljenom pitanju da radnicima na poljoprivrednim dobrima, a naročito u zemljoradničkim zadrugama, ovaj rad nije jedini, pa čak ni osnovni izvor prihoda, nego da im je glavni izvor prihoda od sopstvenog zemljišta, i da to destimulativno utiče na produktivnost rada i na uvođenje nagrađivanja po jedinici proizvoda, stvari stoje ovako:

Problem poluradnik-poluseljak jedan je od zajedničkih problema cijele jugoslavenske privrede, uslovljen sadašnjom fazom našeg privrednog razvoja.

Na likvidiranje ovog u osnovi nepoželjnog stanja utiče se putem poreske politike i politike dječjih dodataka, koliko je to objektivno moguće s obzirom na mogućnosti obezbjeđenja zaposlenja onima koji bi napustili obradu svoje zemlje i koliko je to u skladu sa društveno-političkim momentima (politika stopa poreza na dohodak najmanjih kategorija privatnih posjednika zemlje).

Međutim upravo stvarno primjenjivanje nagrađivanja po jedinici proizvoda koje obezbjeđuje adekvatno nagrađivanje prema kvantitetu i kvalitetu uloženog rada, odnosno koje je u praksi omogućilo ostvarivanje daleko većih ličnih dohodaka nego što su dohoci seljaka, predstavlja sredstvo da se poluradnik-poluseljak sve više orijentiše prema poljoprivrednoj organizaciji. Podvlači se samo još jednom da je preduslov za to — dosljedno nagrađivanje po jedinici proizvoda, vezano za viši tip organizacije proizvodnje, rada i uopće poslovanja poljoprivredne organizacije.

Ovo naročito važi za stav prema zapošljavanju u zemljoradničkim zadrugama, gdje socijalni momenti i lični obziri, zbog sredine u kojoj se odvija poslovanje, često potiskuju privredne kriterijume, te bi stoga osnovni i poslovni zadružni savezi trebalo u tom pogledu da pruže potrebnu podršku zadrugama za likvidiranje ovakvog stanja.

Treba istaći da ako se radnik zadovoljava minimalnim ličnim dohotkom, to ukazuje da se poljoprivredna organizacija nalazi na nivou seljačkog načina proizvodnje, i rješenje ne treba tražiti u ukidanju zaštitnih primanja radnika, nego u mijenjanju načina poslovanja i stvaranju perspektive za veće lične dohotke.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Riječ ima narodni poslanik Danilo Kekić, koji traži objašnjenje u vezi sa prvim odgovorom druga Slavka Komara povodom pitanja o rekonstrukciji Novosadskog sajma.

Danilo Kekić (Izborni srez Žabalj, AP Vojvodina, NR Srbija): Odgovor druga Slavka Komara na pitanje u vezi sa dogradnjom Poljoprivrednog sajma u Novom Sadu nije objasnio stvar. Ako se radi o nekim formalnim obavezama o kojima je drug Komar govorio, onda one strogo uzevši, ne stoje. Međutim, suštinski

obaveze stoje. Savezno izvršno veće je prošle godine dalo određenu sumu za otpočinjanje izgradnje Novosadskog sajma i odgovorni faktori Saveznog izvršnog veća su uzeli obavezu da će se u ovoj godini nastaviti izgradnja i dovršiti Sajam. Priredba je zbog toga ove godine odložena. Prema tome, izgradnja Sajma je započeta, priredba je zakazana za april iduće godine, a sredstva u ovoj godini nisu data. U Fondu za unapređivanje poljoprivrede, dok je tim sredstvima raspolagao Savez poljoprivredno-šumarskih komora, bilo je predviđeno 400 miliona dinara za ovu svrhu. Kasnije su ta sredstva drukčije raspoređena. Mislim da je ovakav odgovor dat zbog toga što pitanje nije raspravljeno sa faktorima koji neposredno rade na pitanju dogradnje Sajma. Takav formalan odgovor ja ne mogu da usvojim.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Ima li netko nešto da kaže na ovo? (Niko se ne javlja).

Prelazimo na slijedeća pitanja. Obavještavam narodnog poslanika Milorada Mitrovića i drugove da je nastala izvjesna smetnja u vezi s odgovorom koji je trebalo da da Vojin Guzina, direktor Saveznog zavoda za privredno planiranje, na njihovo pitanje koje glasi: »Kakve se mere predviđaju za uklanjanje neravnomernosti u privrednom razvitku srezova u budžetskoj potrošnji?« Drug Vojin Guzina nije ovdje i mi ga nismo mogli pronaći. Međutim, sa svoje strane bih mogao reći da je to pitanje možda prevaziđeno, s obzirom na to da se o njemu opširno govori u samom Društvenom planu za 1959 godinu, a i u diskusiji je bilo o tome riječi. Ali, ako narodni poslanik Milorad Popović i drugovi insistiraju na tome, oni to pitanje mogu ponovo oživjeti, tojest možemo nastojati da oni dobiju pismeni odgovor.

Da li bi možda još tko od drugova želio da da objašnjenje u vezi s tim? (Niko se ne javlja).

Obavještavam Dom da su narodni poslanici Hajro Kapetanović i drugovi, zatim Jurica Draušnik i drugovi, povukli svoja pitanja čiji je tekst razdijeljen narodnim poslanicima.

Također obavještavam Dom da Savezno izvršno vijeće neće zasada dati odgovor na drugo pitanje narodnog poslanika Danila Kekića.

Da li ko od narodnih poslanika želi da postavi još koje pitanje na ovoj sjednici Doma? Ima riječ narodni poslanik Hajro Kapetanović.

Hajro Kapetanović (NR Bosna i Hercegovina): Mislim da bi trebalo reći zašto smo povukli pitanja.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Izvolite objasniti.

Hajro Kapetanović: Dostavio sam napismeno zašto smo povukli pitanje. Povukli smo ga zbog toga što je ono izraženo u samom Predlogu društvenog plana za 1959 godinu koji smo izglasali.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Ima riječ narodni poslanik Milorad Popović.

Milorad Popović (Izborni srez Krupa na Vrbasu, NR Bosna i Hercegovina): Na postavljeno pitanje kako će Savezno izvršno vijeće riješiti pitanje naknade bolničkih troškova koji su proistekli na osnovu dosadašnjih propisa, predstavnik Saveznog izvršnog vijeća drug Slavko Komar nije odgovorio.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Drug Slavko Komar nije bio nadležan da odgovora na to pitanje. Odgovor na to pitanje faktički spada u nadležnost druga Minčeva.

Ima riječ predstavnik Saveznog izvršnog vijeća drug Nikola Minčev.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća Nikola Minčev (Izborni srez Kavadarci, NR Makedonija): Narodni poslanik Milorad Popović postavio je pitanje kako će se rešiti problem plaćanja obaveza po bolničkim troškovima koji su nastali po dosadašnjim propisima, a usled kojih su neki narodni odbori opština i zdravstvene ustanove dovedeni u težak položaj.

Na prošlom zasjedanju Savezne narodne skupštine dat je odgovor na ovo pitanje. Ne bi se moglo ništa više dodati onome što je tada rečeno, tojest da se pitanje zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača nalazi na rešavanju pred Saveznim izvršnim većem i da će nacrti propisa kojima se ovo pitanje rešava biti u najkraćem mogućem roku podneti Saveznoj narodnoj skupštini na razmatranje.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Da li je narodni poslanik Milorad Popović zadovoljan datim odgovorom ili traži neko objašnjenje? Ima riječ narodni poslanik Milorad Popović.

Milorad Popović: Rekao bih da objašnjenje druga Minčeva ne daje odgovor na postavljeno pitanje. Osiguranje poljoprivrednih proizvođača ne rešava pitanje plaćanja obaveza koje su nastale po dosadašnjim propisima koje je usvojio ovaj Dom. Ono će to pitanje rešiti za ubuduće, ali neće moći imati povratno dejstvo. Pored toga, u odgovoru koji je dat na prošlom zasjedanju, a koji mi je upućen pismeno, rečeno je da će se Društvenim planom za 1959 godinu predvideti sredstva za to, tj. da postoji mogućnost da se za to predvide sredstva iz 6% rezerve. Međutim, ni to nije učinjeno. Zbog toga taj odgovor, pošto ne rešava problem, ne može biti zadovoljavajući.

Pretsednik dr Mladen Iveković: Ima li na ovo nešto da doda predstavnik Saveznog izvršnog vijeća drug Nikola Minčev (*Nikola Minčev: Nemam*).

Da li još netko od narodnih poslanika želi da postavi kakvo pitanje? (Niko se ne javlja).

Pošto je dnevni red iscrpen, zaključujem sjednicu.

(Sednica je zaključena u 18 č i 10 min).

PRILOZI

PREDLOG

ZAKONA O INVALIDSKOM OSIGURANJU

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

01 Br. 419—58

10 novembra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Priloženo Vam dostavljamo Predlog zakona o invalidskom osiguranju, s molbom da se preuzme na dalji rad u Saveznoj narodnoj skupštini.

Istovremeno Vas obavestavamo da je Savezno izvršno veće za svoje pretstavnike odredilo Lidiju Šentjunc, člana Saveznog izvršnog veća i sekretara Saveznog izvršnog veća za socijalnu politiku i komunalna pitanja — za pretstavnika u Saveznom veću i Momu Markovića, člana Saveznog izvršnog veća i sekretara Saveznog izvršnog veća za rad — za pretstavnika u Veću proizvođača.

Za poverenike Saveznog izvršnog veća određeni su dr Nikola Dilber, viši savetnik u Sekretarijatu Saveznog izvršnog veća za rad — za poverenika u Saveznom veću i Jovan Popović, pomoćnik sekretara za rad u Saveznom izvršnom veću — za poverenika u Veću proizvođača.

U radu odbora učestvovali su kao stručnjak — Vera Micić, viši referent u Sekretarijatu Saveznog izvršnog veća za rad.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar

Saveznog izvršnog veća

Veljko Zeković s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 58

11 novembra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA

SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Pretsedniče,

Dostavljam Vam Predlog zakona o invalidskom osiguranju koji je Skupštini podnelo Savezno izvršno veće i molim da ovaj zakonski predlog uputite Odboru za socijalnu politiku i narodno zdravlje na pretresanje i dalji postupak.

Za svog pretstavnika pri pretresanju ovog predloga Savezno izvršno veće je odredilo svog člana Lidiju Šentjunc, sekretara Saveznog izvršnog veća za socijalnu politiku i komunalna pitanja.

Za svog poverenika Savezno izvršno veće je odredilo dr Nikolu Dilbera, višeg savetnika u Sekretarijatu Saveznog izvršnog veća za rad.

Pretsednik

Petar Stambolić s. r.

PREDLOG

ZAKONA O INVALIDSKOM OSIGURANJU

DEO PRVI

ODREDBE O PRAVIMA

Glava I

Osnovne odredbe

Član 1

Invalidskim osiguranjem, kao delom opšteg osiguranja, obezbeđuje se radnim ljudima:

a) u slučaju gubitka ili smanjenja sposobnosti za rad usled invalidnosti — osposobljavanje za rad i zapošljavanje prema preostaloj radnoj sposobnosti, a ako za to nema uslova — materijalna sredstva za izdržavanje;

b) u slučaju telesnog oštećenja — stalno novčano primanje (bez obzira da li oštećenje ima ili nema uticaj na radnu sposobnost);

c) u slučaju opasnosti od nastupanja invalidnosti u vezi sa radom na određenom poslu — osposobljavanje za rad i zapošljavanje na drugom poslu.

Član 2

(1) Invalidskim osiguranjem obezbeđuju se sledeća prava:

1) pravo na osposobljavanje za rad na drugom poslu (profesionalna rehabilitacija) i pravo na materijalno obezbeđenje;

2) pravo na zaposlenje prema preostaloj radnoj sposobnosti i pravo na novčane naknade;

3) pravo na invalidsku penziju, kao i pravo na dodatak za pomoć i negu — ako je ona potrebna;

4) pravo na invalidninu.

(2) Užiivaoci prava iz prethodnog stava imaju i pravo na zdravstveno osiguranje i druga prava ustanovljena saveznim zakonima.

Član 3

Prava iz invalidskog osiguranja obezbeđuju se za slučaj invalidnosti i za slučaj telesnog oštećenja prozrokovanih bolešću ili povredom van posla, nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću.

Član 4

(1) Prava na osnovu invalidnosti određuju se prema stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti, godinama života osiguranika, doprinosa osiguranika društvu, kao i prema drugim društvenim interesima.

(2) Prava na osnovu telesnog oštećenja jednaka su za sve invalide istog stepena telesnog oštećenja.

Član 5

(1) Invalidsko osiguranje zasniva se na načelu uzajamnosti osiguranja i načelu samoupravljanja osiguranika službom i fondovima socijalnog osiguranja.

(2) Prava iz invalidskog osiguranja utvrđuju se saveznim zakonima.

Član 6

(1) Prava iz invalidskog osiguranja ne mogu zastareti.

(2) Prava iz invalidskog osiguranja ne mogu se ugovorom menjati, nasledivati niti prenositi na drugo lice. Dospela novčana primanja iz invalidskog osiguranja koja su ostala neisplaćena usled smrti uživaoca, mogu se nasledivati.

(3) Stečena prava iz invalidskog osiguranja mogu se izgubiti samo u slučajevima predviđenim zakonom.

(4) Primanja po osnovu invalidskog osiguranja mogu biti predmet izvršenja i obezbeđenja samo ukoliko je to određeno ovim zakonom ili drugim saveznim zakonima.

Član 7

Niko ne može smanjiti ili ograničiti prava koja osiguraniku pripadaju na osnovu zakona.

Član 8

Invalidi rada uživaju naročitu zaštitu u pogledu zasnivanja i prestanka radnog odnosa i uslova rada, saglasno odredbama ovog zakona i drugih saveznih zakona.

Član 9

(1) Finansiska sredstva za invalidsko osiguranje, po pravilu, obezbeđuju se doprinosom.

(2) Iz doprinosa obrazuje se fond invalidskog osiguranja u okviru fonda socijalnog osiguranja.

(3) Obaveze plaćanja doprinosa utvrđuju se na osnovu zakona.

Član 10

(1) Invalidsko osiguranje sprovode zavodi za socijalno osiguranje na osnovu i u granicama odredaba ovog zakona.

(2) Određene poslove za sprovođenje invalidskog osiguranja vrše i nadležni organi narodnih odbora, kao i privredne organizacije, ustanove i državni organi, saglasno odredbama ovog zakona.

Član 11

(1) Ostvarivanje prava osiguranika vrši se u upravnom postupku utvrđenom ovim zakonom.

(2) Akti zavoda za socijalno osiguranje o pravima iz invalidskog osiguranja podleže oceni zakonitosti od strane sudova, u smislu Zakona o upravnim sporovima i ovog zakona.

Glava II

Osiguranici

1. *Lica osigurana za sve slučajeve invalidnosti (prouzrokovane bolešću, povredom van posla, nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću)*

Član 12

Za sve slučajeve invalidnosti, bez obzira na njen uzrok, osigurani su po odredbama ovog zakona:

1) lica u radnom odnosu na teritoriji Jugoslavije zaposlena sa punim redovnim radnim vremenom propisanim za poslove na kojima rade, osim lica u privremenom radnom odnosu;

2) narodni poslanici koji primaju stalnu mesečnu nagradu i odbornici narodnih odbora na stalnim dužnostima koji primaju stalnu mesečnu nagradu za svoj rad;

3) izabrana lica na stalnim dužnostima uz stalnu platu u društvenim i zadružnim organizacijama, stručnim udruženjima i komorama ili njihovim savezima, kojima je to jedino ili glavno zanimanje;

4) članovi zanatskih zadruga (proizvođačkih, pre-radivačkih i uslužnih);

5) članovi ribarskih zadruga pomorskog, rečnog i jezerskog ribarstva kojima je privredni rad u zajednici jedino ili glavno zanimanje.

Član 13

Za sve slučajeve invalidnosti osigurana su po odredbama ovog zakona i lica u radnom odnosu koja su na osnovu posebnih propisa zaposlena sa skraćenim radnim vremenom, i to:

1) invalidi rada, ratni vojni invalidi i mirnodopski vojni invalidi, koji rade sa skraćenim radnim vremenom ako su zaposleni sa onoliko vremena koliko to prema nalazu i oceni invalidske komisije odgovara njihovoj radnoj sposobnosti;

2) lica koja u toku lečenja rade sa skraćenim radnim vremenom po Zakonu o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika;

3) žene koje zbog dojenja i nege deteta rade sa skraćenim radnim vremenom po Zakonu o radnim odnosima;

4) lica koja rade sa radnim vremenom kraćim od redovnog, ako im je saglasno važećim propisima takav rad odobren zbog pohađanja škole ili kursa.

Član 14

(1) Lica iz čl. 12 i 13 ovog zakona osigurana su po odredbama ovog zakona i kad su u toku radnog odnosa upućena od strane privredne organizacije, usta-

nove, državnog organa, društvene ili zadružne organizacije na školovanje radi završavanja započetog redovnog školovanja ili radi stručnog usavršavanja a ili specijalizacije u svojoj struci odnosno poslu koji vrše, u zemlji ili inostranstvu, i to najduže do dve godine, ako su za to vreme u radnom odnosu.

(2) Lica iz prethodnog stava koje za vreme stručnog usavršavanja ili specijalizacije radi na određenom radnom mestu sa punim redovnim radnim vremenom, osigurano je bez obzira na trajanje stručnog usavršavanja odnosno specijalizacije u slučajevima koje propiše Sekretarijat saveznog izvršnog veća za rad u saglasnosti sa sekretarijatom nadležnim za određenu delatnost.

(3) Lica iz čl. 12 i 13 ovog zakona osigurana su po odredbama ovog zakona i kad za vreme trajanja radnog odnosa privremeno ne rade, ako im se to vreme računa u radni staž po članu 24. st. 2 i 3 Zakona o penziskom osiguranju.

Član 15

(1) Lica na omladinskim radnim akcijama osigurana su za sve slučajeve invalidnosti čiji je uzrok nastao za vreme boravka na takvim akcijama.

(2) Savezno izvršno veće doneće propise o tome na koje će se omladinske radne akcije primenjivati odredba prethodnog stava.

Član 16

(1) Jugoslovenski državljani u inostranstvu osigurani su po odredbama ovog zakona ako su kao lica iz člana 12 tačka 1 ili člana 13 ovog zakona u radnom odnosu:

1) kod jugoslovenskih organa, ustanova ili organizacija;

2) u domaćinstvima osiguranika zaposlenih kod jugoslovenskih organa, ustanova, ili organizacija;

3) u drugoj službi u koju su stupili po odobrenju nadležnog državnog organa, ako je stupanje u takvu službu predviđeno međunarodnim ugovorima.

(2) Jugoslovenski državljani koji su po odobrenju dobivenom na osnovu posebnih propisa stupili u radni odnos u inostranstvu u slučajevima koji nisu predviđeni međunarodnim ugovorima, mogu se osigurati po odredbama ovog zakona ako se prijave radi osiguranja nadležnom organu socijalnog osiguranja u Jugoslaviji i ako uredno plaćaju doprinos za invalidsko osiguranje, bez obzira da li su u inostranstvu obuhvaćeni invalidskim osiguranjem.

Član 17

Strani državljani u radnom odnosu na teritoriji Jugoslavije osigurani su po odredbama ovog zakona, ako ovim zakonom ili međunarodnim ugovorima nije drukčije određeno.

Član 18

Strani državljani koji su na teritoriji Jugoslavije u službi međunarodnih organizacija i ustanova, stranih diplomatskih i konzularnih predstavništava ili u ličnoj službi stranih državljana koji uživaju diplomatski imunitet osigurani su po odredbama ovog zakona samo ako je to međunarodnim ugovorima predviđeno.

2. *Lica osigurana samo za slučaj invalidnosti prouzrokovane nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću*

Član 19

(1) Lica u radnom odnosu koja rade sa radnim vremenom kraćim od redovnog radnog vremena propisanog za odnosni posao, osim lica navedena u članu 13 ovog zakona, kao i lica u privremenom radnom odnosu u smislu saveznih propisa o radnim odnosima, osigurana su po odredbama ovog zakona samo za slučaj invalidnosti prouzrokovane nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću.

(2) Odredba prethodnog stava važi i za jugoslovenske državljane zaposlene u inostranstvu u sluča-

jevima iz člana 16 ovog zakona, kao i za strane državljane zaposlene u Jugoslaviji u smislu čl. 17 i 18 ovog zakona.

Član 20

(1) Za slučaj invalidnosti prouzrokovane nesrećom na poslu i profesionalnom bolešću osigurani su po odredbama ovog zakona i:

1) učenici u privredi i učenici stručnih škola sa praktičnom obukom;

2) učenici stručnih škola i studenti viših stručnih škola, visokih škola, fakulteta i umetničkih akademija, kad vrše obavezan praktičan rad u učionicama ili radionicama, ili kad vrše praktičan rad u privrednim organizacijama i ustanovama;

3) lica na dobrovoljnoj praksi (volonteri) koja ne primaju platu.

(2) Odredbe prethodnog stava važe i za jugoslovenske državljane koji su saglasno važećim propisima upućeni u inostranstvo radi učenja odnosno sticanja prakse, kao i za učenike i studente iz tač. 1 i 2 prethodnog stava koji borave u inostranstvu a čiji su roditelji osiguranci iz člana 16 ovog zakona.

(3) Odredbe stava 1 ovog člana važe i za strane državljane koji se nalaze na učenju odnosno praksi u Jugoslaviji, ako država čiji su oni državljani isto tako postupa sa jugoslovenskim državljanima i ako međunarodnim ugovorima nije drukčije određeno.

3. Lica osigurana samo za slučaj invalidnosti prouzrokovane nesrećom na poslu

Član 21

(1) Lica koja nemaju svojsvo osiguranika u smislu čl. 12 do 20 ovog zakona, osigurana su po odredbama ovog zakona samo za slučaj invalidnosti prouzrokovane nesrećom koju pretrpe na teritoriji Jugoslavije učestvujući:

1) na organizovanim javnim radovima od opšteg značaja ili akcijama spasavanja ili odbrane od elementarnih nepogoda ili udesa;

2) u vršenju određenih javnih funkcija ili građanskih dužnosti po pozivu državnih organa.

(2) Slučajeve iz tač. 1 i 2 prethodnog stava bliže će odrediti Savezno izvršno veće svojim propisima.

(3) Odredbe tačke 1 stava 1 ovog člana važe i za strane državljane.

(4) Lica koja nemaju svojstvo osiguranika u smislu čl. 12 do 20 ovog zakona a kao ratni ili mirnodopski vojni invalidi budu upućeni na profesionalnu rehabilitaciju, osigurana su po odredbama ovog zakona za slučaj invalidnosti prouzrokovane nesrećom koju pretrpe u vršenju praktičnih radova i vežbi za vreme profesionalne rehabilitacije.

4. Lica osigurana po prestanku radnog odnosa ili drugog svojstva

Član 22

(1) Lica iz čl. 12 do 14 i čl. 16 do 18 ovog zakona osigurana su za slučaj invalidnosti i telesnog oštećenja usled bolesti i povrede van posla i po prestanku radnog odnosa odnosno drugog svojstva, za vreme dok:

1) primaju naknadu umesto plate po Zakonu o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika;

2) primaju materijalno obezbeđenje ili privremenu naknadu po ovom zakonu;

3) imaju pravo na invalidsku penziju, osim u slučajevima kad im se ne isplaćuju mesečni obroci invalidske penzije po čl. 176 i 177 ovog zakona;

4) su uredno prijavljena kod organa službe posredovanja rada, ako su se prijavila u roku od 30 dana po prestanku radnog odnosa;

5) se nalaze u Jugoslovenskoj narodnoj armiji na vojnoj vežbi ili na otsluženju vojnog roka, na koje su stupili u roku od 30 dana po prestanku radnog odnosa;

6) imaju pravo na nepunu penziju stečeno pre ispunjenja uslova iz člana 20 stav 1 Zakona o penzi-

skom osiguranju, osim u slučajevima iz člana 149 stav 1 tog zakona;

7) osiguranci-žene koje su radni odnos prekinule zbog nege deteta, imaju dete mlađe od 15 godina ili starije kome je usled potpune i trajne nesposobnosti potrebna i stalna nega i pomoć, ili imaju troje dece koja ispunjavaju uslove koji se po članu 122 Zakona o penzijskom osiguranju traže za sticanje i uživanje porodične penzije.

(2) Lica iz čl. 12 do 14 i čl. 16 do 18 ovog zakona osigurana su po prestanku radnog odnosa samo za slučaj invalidnosti usled bolesti i kad ne postoje okolnosti iz tač. 1 do 6 prethodnog stava ako u času nastupanja invalidnosti ispunjavaju uslove za sticanje prava po članu 34 ovog zakona uzimajući u obzir u pogledu perioda proteklih do prestanka radnog odnosa — i odredbe člana 35 ovog zakona.

5. Lica osigurana za slučajeve invalidnosti koji su određeni posebnim propisima ili ugovorima

Član 23

Lica koja vrše samostalne profesionalne delatnosti, kao i lica drugih zanimanja koja nisu u radnom odnosu, ako nisu osigurana po ovom zakonu, osiguravaju se posebnim saveznim zakonima ili ugovorima zaključenim na osnovu ovog zakona, za slučajeve invalidnosti predviđene tim posebnim zakonima odnosno ugovorima.

G l a v a III

Osnovi i uslovi sticanja prava

1. Osnovi sticanja prava

Član 24

Osnovi za sticanje prava iz invalidskog osiguranja su:

1) invalidnost;

2) telesno oštećenje od najmanje 30%;

3) neposredna opasnost od nastupanja invalidnosti u vezi sa radom na određenom radnom mestu.

Član 25

Invalidnost u smislu ovog zakona postoji kad usled bolesti, povrede van posla, nesreće na poslu ili profesionalne bolesti nastupi gubitak ili smanjenje sposobnosti za rad na svom poslu koji se ne mogu otkloniti lečenjem odnosno medicinskom rehabilitacijom.

Član 26

(1) Osiguranci kod kojih je nastupila invalidnost razvrstavaju se prema preostaloj sposobnosti za vršenje svog posla i za vršenje drugog odgovarajućeg posla — u I, II ili III kategoriju invalidnosti.

(2) U I kategoriju invalidnosti razvrstavaju se osiguranci potpuno nesposobni za vršenje svog posla i drugog odgovarajućeg posla koji se profesionalnom rehabilitacijom ne mogu osposobiti za vršenje takvog posla.

(3) U II kategoriju invalidnosti razvrstavaju se osiguranci samo delimično sposobni za vršenje bilo svog bilo drugog odgovarajućeg posla, koji se profesionalnom rehabilitacijom ne mogu osposobiti za rad sa punim radnim vremenom na drugom odgovarajućem poslu.

(4) U III kategoriju invalidnosti razvrstavaju se osiguranci potpuno nesposobni ili samo delimično sposobni za vršenje svoga posla, a sposobni za rad sa punim radnim vremenom na drugom odgovarajućem poslu, ili se profesionalnom rehabilitacijom mogu osposobiti za takav rad.

Član 27

Telesno oštećenje u smislu ovog zakona je gubitak, bitnije oštećenje ili onesposobljenost pojedinih organa ili delova tela od najmanje 30%, koje prouzro-

kuje ograničenje pokretljivosti, otežava normalnu aktivnost organizma i uslovljava veće napore u ostvarivanju životnih potreba, bez obzira da li ona prouzrokuje ili ne prouzrokuje invalidnost.

Član 28

(1) Telesna oštećenja razvrstavaju se prema težini u osam stepena, i to:

Stepen	Telesno oštećenje
1	100%
2	90%
3	80%
4	70%
5	60%
6	50%
7	40%
8	30%

(2) Lista telesnih oštećenja na osnovu kojih osiguranici stiču pravo po ovom zakonu i razvrstavanja tih oštećenja u smislu prethodnog stava, data je u prilogu ovog zakona i čini njegov sastavni deo. Ovlašćuje se Savezno izvršno veće da, po potrebi, dopunjavanja ovu listu u skladu sa odredbama ovog zakona.

Član 29

Neposredna opasnost od nastupanja invalidnosti postoji kad na određenom radnom mestu uslovi rada, bez obzira na higijensko-tehničke zaštitne mere koje se primenjuju ili se mogu primeniti pri radu, utiču na zdravstveno stanje i radnu sposobnost osiguranika u takvoj meri da je neophodna promena radnog mesta u cilju otklanjanja nastupanja invalidnosti.

Član 30

(1) Svoj posao u smislu ovog zakona je posao na radnom mestu na kome je osiguranik radio neposredno pre nastupanja invalidnosti. Ako je to za osiguranika povoljnije, uzeće se, na njegov zahtev, posao na onom radnom mestu na kome je osiguranik radio najmanje dve godine za poslednje tri godine rada pre nastupanja invalidnosti odnosno opasnosti od invalidnosti.

(2) Preostala sposobnost za vršenje svog posla u smislu ovog zakona postoji ako je osiguranik sposoban da sa radnim naporom koji ne pogoršava stanje njegove invalidnosti i sa normalnim radnim učinkom radi najmanje polovinu redovnog radnog vremena na radnom mestu na kome je radio neposredno pre nastupanja invalidnosti, bez prethodnog prilagođavanja za takav rad ili po završenom prilagođavanju.

Član 31

(1) Drugi odgovarajući posao u smislu ovog zakona je posao odnosno radno mesto na kome je invalid rada sposoban da sa radnim naporom koji ne pogoršava stanje njegove invalidnosti i sa normalnim radnim učinkom radi određeno radno vreme prema preostaloj radnoj sposobnosti. Pri određivanju tog posla odnosno radnog mesta uzima se u obzir stručna sprema, radno iskustvo, opšte obrazovanje, kao i telesno oštećenje invalida rada i mogućnost podešavanja tehničkih i higijenskih uslova rada prema njegovim radnim mogućnostima.

(2) Preostala sposobnost za vršenje drugog odgovarajućeg posla u smislu ovog zakona postoji ako je invalid rada sposoban da bez profesionalne rehabilitacije radi na drugom poslu sa radnim naporom koji ne pogoršava stanje njegove invalidnosti i sa normalnim radnim učinkom najmanje polovinu redovnog radnog vremena, ili ako se profesionalnom rehabilitacijom može osposobiti da na drugom poslu radi sa punim redovnim radnim vremenom.

Član 32

(1) Kad u toku korišćenja prava stečenih po ovom zakonu nastupe promene u stanju invalidnosti odno-

sno preostale radne sposobnosti, a koje uslovljavaju promenu kategorije invalidnosti, vrši se razvrstavanje u odgovarajuću kategoriju invalidnosti i prema toj kategoriji invalidnosti određuje se odgovarajuće pravo, ako za pojedine slučajeve ovim zakonom nije drukčije određeno.

(2) Kad u stanju telesnog oštećenja prema kome je stečeno pravo nastupe promene koje uslovljavaju promenu utvrđenog stepena tog oštećenja, vrši se razvrstavanje u novi stepen oštećenja i prema tom stepenu određuje se odgovarajuće pravo, ako za pojedine slučajeve ovim zakonom nije drukčije određeno.

2. Uslovi za sticanje prava

a) Sticanje prava u slučaju invalidnosti usled bolesti ili povrede van posla

Član 33

(1) Kad je invalidnost nastupila usled bolesti ili povrede van posla, sva prava po ovom zakonu stiču se posle navršenog određenog radnog staža i penzijskog staža, prema godinama života osiguranika na dan nastupanja invalidnosti, ako ovim zakonom za pojedine slučajeve nije drukčije određeno.

(2) Saglasno prethodnom stavu, odredbe čl. 34 do 42 određuju uslove za sticanje prava samo za slučajeve invalidnosti prouzrokovane bolešću ili povredom van posla.

Član 34

(1) Osiguranik—muškarac sa manje od 30 a osiguranik—žena sa manje od 25 godina penzijskog staža stiču prava ako im se najmanje dve trećine razdoblja od poslednjih pet godina pre nastupanja invalidnosti računa u radni staž i ako su navršili penzijski staž od najmanje:

- 5 godina — ako nisu stariji od 46 godina
- 6 godina — ako nisu stariji od 47 godina
- 7 godina — ako nisu stariji od 48 godina
- 9 godina — ako nisu stariji od 50 godina
- 10 godina — ako su stariji od 50 godina

(2) Osiguranik—muškarac sa 30 ili više godina penzijskog staža a osiguranik—žena sa 25 ili više godina penzijskog staža stiču prava bez obzira na radni staž za poslednjih pet godina pre nastupanja invalidnosti.

Član 35

Pri utvrđivanju razdoblja od poslednjih pet godina pre nastupanja invalidnosti, u kome mora biti navršen određen radni staž u smislu člana 34 stav 1 ovog zakona, ne računaju se u to razdoblje periodi koje je osiguranik proveo van radnog odnosa a za koje je:

- 1) primao materijalno obezbeđenje u vezi sa profesionalnom rehabilitacijom ili privremenu naknadu u vezi sa zaposlenjem po ovom zakonu;
- 2) primao invalidsku penziju;
- 3) bio uredno prijavljen kod organa službe posredovanja rada, a prijavio se u roku od 30 dana po prestanku radnog odnosa;
- 4) bio na otsluženju vojnog roka ili na vojnoj vežbi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji;
- 5) primao nepunu penziju stečenu pre ispunjenja uslova iz člana 20 stav 1 Zakona o penzijskom osiguranju;
- 6) osiguranik—žena prekinula radni odnos radi nege deteta do 15 godina ili starijeg kome je usled potpune i trajne nesposobnosti potrebna stalna nega i pomoć, ili radi nege troje dece koja ispunjavaju uslove propisane za sticanje i uživanje porodične penzije po članu 122 Zakona o penzijskom osiguranju.

Član 36

(1) Osiguranik kod koga je invalidnost nastupila do navršenih 20 godina života, stiče prava ako je na

dan nastupanja invalidnosti bio u radnom odnosu i imao ukupno bar godinu dana radnog staža.

(2) Osiguranik koji je školovanjem stekao stručnu spremu kvalifikovanog radnika odnosno srednju stručnu spremu ili stručnu spremu višu od ove, stiče pravo ako je na dan nastupanja invalidnosti bio u radnom odnosu i imao bar godinu dana radnog staža u razdoblju od završenog školovanja do nastupanja invalidnosti, a nije prešao određene godine života, i to:

- 1) osiguranik na radnom mestu za koje se traži stručna sprema kvalifikovanog radnika odnosno srednja stručna sprema a ako nije stariji od 25 godina;
- 2) osiguranik na radnom mestu za koje se traži stručna sprema viša od stručne spreme iz tačke 1 — ako nije stariji od 30 godina.

Član 37

(1) Osiguranici kod kojih je invalidnost nastupila u vezi sa boravkom na omladinskim radnim akcijama (član 15), stiču prava predviđena ovim zakonom bez obzira na penziski i radni staž.

(2) Odredba prethodnog stava ne odnosi se na lica koja na radilištima omladinskih radnih akcija rade određene poslove kao lica u radnom odnosu a ne kao učesnici radne akcije.

Član 38

(1) Osiguranik — jugoslovenski državljanin koji se iselio pre 6 aprila 1941 godine, pa je po povratku iz inostranstva stupio u radni odnos u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji, stiče prava ako ima potreban penziski staž i ako je najmanje dve trećine razdoblja od poslednjih pet godina pre nastupanja invalidnosti proveo u Jugoslaviji a to mu se vreme računa u radni staž (član 34 stav 1).

(2) Osiguraniku koji u pogledu radnog staža ispunjava uslove iz stava 1 ovog člana računa se vreme provedeno u radnom odnosu u inostranstvu u penziski staž za sticanje prava po ovom zakonu, izuzeće od člana 47 stav 1 Zakona o penziskom osiguranju, bez obzira na dužinu ukupnog radnog staža navršenog u Jugoslaviji.

(3) Vreme provedeno u radnom odnosu u inostranstvu računa se u penziski staž po prethodnom stavu samo ako osiguranik na osnovu tog vremena nije stekao pravo na penziju odnosno rentu od inostranog nosioca socijalnog osiguranja, ne uzimajući u obzir rentu stečenu zbog nesreće na poslu.

Član 39

(1) Kad je pre stupanja u radni odnos postojalo telesno oštećenje koje nije uticalo na radnu sposobnost osiguranika, pa docnije nastupi invalidnost na koju je uticalo i ovo telesno oštećenje, za takvu invalidnost osiguranik stiče prava samo ako je radni staž i penziski staž iz člana 34 stav 1 ovog zakona navršio u radnom odnosu sa punim redovnim radnim vremenom.

(2) Osiguranici — ratni vojni invalidi i mirnodopski vojni invalidi stiču prava i kad su kao invalidi navršili radni staž i penziski staž iz člana 34 stav 1 ovog zakona u radnom odnosu sa skraćenim radnim vremenom koje odgovara njihovoj preostaloj radnoj sposobnosti prema nalazu i oceni invalidske komisije (član 187), bez obzira da li je njihov invaliditet uticao na radnu sposobnost prilikom stupanja u radni odnos.

Član 40

(1) Osiguranik kod koga nastupi invalidnost pre nego što je ispunio uslove radnog staža i penziskog staža propisane za sticanje prava po ovom zakonu, može docnije steći prava samo ako nastupi pogoršanje te invalidnosti ili nov slučaj invalidnosti ukoliko je naknadno ispunio propisane uslove radnog staža i penziskog staža zaposlenjem u radnom odnosu sa radnim vremenom koje odgovara njegovoj pre-

staloj radnoj sposobnosti, ili najmanje sa polovinom punog redovnog radnog vremena.

(2) Vreme zaposlenja sa skraćenim radnim vremenom u slučajevima iz prethodnog stava računa se u radni staž kao da je provedeno sa punim redovnim radnim vremenom.

Član 41

(1) U penziski staž na sticanje prava po ovom zakonu računaju se periodi koji se po Zakonu o penziskom osiguranju računaju u radni staž i posebni staž, i to na način određen tim zakonom, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

(2) Kad je sticanje prava po ovom zakonu uslovljeno navršenjem određenog radnog staža, u taj radni staž računaju se periodi koji se po Zakonu o penziskom osiguranju računaju u radni staž, i to na način određen tim zakonom, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

(3) Radni staž koji se po odredbama Zakona o penziskom osiguranju računa sa uvećanim trajanjem priznaje se sa odgovarajućim uvećanim trajanjem i za ispunjenje uslova navršenja potrebnog radnog staža pre nastupanja invalidnosti.

(4) Invalidima rada sa telesnim oštećenjem od 70% ili većim koji se nalaze u radnom odnosu sa punim redovnim radnim vremenom propisanim za odnosni posao, vreme provedeno u takvom zaposlenju računa se u radni staž sa uvećanim trajanjem, kao i za smanjivanje starosne granice radi sticanja prava na ličnu penziju po Zakonu o penziskom osiguranju.

Član 42

(1) Kad je uračunavanje pojedinih perioda posebnog staža po Zakonu o penziskom osiguranju uslovljeno navršenjem radnog staža od najmanje 15 godina, osiguraniku koji nema 15 godina radnog staža računae se od tih perioda u penziski staž za sticanje prava po ovom zakonu onoliko koliko mu nedostaje za navršenje potrebnog penziskog staža, ako je pre nastupanja invalidnosti navršio propisani radni staž iz člana 34 stav 1 odnosno člana 36, uzimajući u obzir i odredbe člana 35 ovog zakona.

(2) Osiguraniku koji je pre stupanja u radni odnos vršio neku od samostalnih profesionalnih delatnosti ili drugo zanimanje van radnog odnosa u smislu čl. 41 do 45 Zakona o penziskom osiguranju i koji je navršio propisani radni staž ali nije navršio propisani penziski staž (član 34 stav 1), priznaće se u penziski staž za sticanje prava po ovom zakonu od vremena ranije provedenog u vršenju samostalne profesionalne delatnosti odnosno zanimanja van radnog odnosa onoliko vremena koliko mu nedostaje za navršenje potrebnog penziskog staža. Ovo vreme priznaće se i osiguraniku koji posle 15 maja 1945 godine nije navršio radni staž potreban za računanje tog vremena u penziski staž po Zakonu o penziskom osiguranju.

b) Sticanje prava u slučaju invalidnosti usled nesreće na poslu ili profesionalne bolesti

Član 43

Osiguranik kod koga je invalidnost prouzrokovana nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću stiče prava predviđena ovim zakonom bez obzira na dužinu penziskog odnosno radnog staža navršenog pre nastupanja invalidnosti.

Član 44

(1) Nesrećom na poslu smatra se svaka povreda osiguranika prouzrokovana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizičkim ili hemijskim dejstvom, kao i povreda prouzrokovana naglim promenama položaja tela, iznenadnim opterećenjem tela ili drugim iznenadnim promenama fiziološkog stanja organizma, ako je takva povreda uzročno vezana sa vršenjem rada na određenom radnom mestu ili poslu odnosno

delatnosti na osnovu koje povređeno lice ima svojstvo osiguranika u smislu odredaba glave II ovog zakona.

(2) Nesrećom na poslu smatra se i povreda prouzrokovana na način iz prethodnog stava koji osiguranik odnosno invalid rada pretrpi vršiti p aktivne radove ili vežbe za vreme medicinske ili profesionalne rehabilitacije.

(3) Nesrećom na poslu smatra se i oholjenje osiguranika koje je nastupilo neposredno i kao isključiva posledica nekog nesrećnog slučaja ili više sile za vreme rada odnosno delatnosti na osnovu kojih obolelo lice ima svojstvo osiguranika u smislu odredaba glave II ovog zakona.

Član 45

(1) Nesrećom na poslu smatra se i povreda prouzrokovana na način predviđen u članu 44 stav 1 ovog zakona koju osiguranik iz čl. 12 do 18 ovog zakona pretrpi:

1) na redovnom putu od stana do mesta rada ili obratno;

2) na putu preduzetom radi stupanja na posao koji mu je obezbeđen, odnosno na rad po osnovu koga je osiguran;

3) na putu naređenom radi izvršavanja službenih zadatka;

4) u vezi sa korišćenjem prava na zdravstvenu zaštitu, na rehabilitaciju ili na zaposlenje po ovom zakonu — u slučajevima koje svojim propisima odredi Savezno izvršno veće.

(2) Nesrećom na poslu smatra se i povreda koju pod okolnostima iz tač. 1 do 4 prethodnog stava pretrpe učenici u privredi, učenici stručnih škola sa praktičnom obukom, studenti i učenici za vreme vršenja ferijalne prakse, kao i lica na dobrovoljnoj praksi koja ne primaju platu (volonteri).

(3) Nesrećom na poslu smatra se i povreda koju pod okolnostima iz stava 1 tač. 1 do 4 ovog člana pretrpe invalidi rada — uživaoci invalidske penzije koji su u stalnom radnom odnosu i rade prema preostaloj radnoj sposobnosti. U svim ostalim slučajevima, za uživaoce invalidske penzije nesrećom na poslu smatra se samo povreda koju pretrpe pod okolnostima iz stava 1 tačka 4 ovog člana.

Član 46

(1) Profesionalne bolesti su bolesti prouzrokovane dužim neposrednim uticajem procesa rada i uslova rada na određenim radnim mestima ili poslovima, odnosno delatnostima na osnovu kojih obolelo lice ima svojstvo osiguranika u smislu odredaba glave II ovog zakona.

(2) Lista profesionalnih bolesti, sa poslovima odnosno radovima na kojima se one pojavljuju i uslovima pod kojima se smatraju profesionalnim bolestima u smislu prethodnog stava, data je u prilogu ovog zakona i čini njegov sastavni deo. Ovlašćuje se Savezno izvršno veće da, po potrebi, dopunjava ovu listu u pogledu profesionalnih bolesti i bliže određuje poslove i uslove u njoj određene.

Član 47

Prava za slučaj invalidnosti usled nesreće na poslu (čl. 44 i 45) ili profesionalne bolesti (član 46) stiče osiguranik i kad takva nesreća odnosno bolest nije prouzrokovana u vezi sa radom na određenom radnom mestu odnosno poslu, već na drugom radu koji osiguranik vrši u interesu organizacije odnosno ustanove.

Član 48

(1) Osiguranici iz čl. 12 do 18 i člana 22 stav 1 tač. 1, 2 i 5 ovog zakona stiču prava predviđena ovim zakonom kao da su pretrpeli nesreću na svom redovnom poslu i kad za vreme trajanja radnog

odnosa odnosno delatnosti po osnovu koje imaju svojstvo osiguranika nastupi povreda prouzrokovana na način predviđen u članu 44 stav 1 ovog zakona.

1) na organizovanim javnim radovima od opšteg značaja i akcijama spasavanja ili odbrane od elementarnih nepogoda ili udesa;

2) u vršenju određenih javnih funkcija ili građanskih dužnosti po pozivu državnih organa;

3) u vršenju određenih političkih građanskih prava i društvenih funkcija;

4) na vojnoj vežbi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji.

(2) Savezno izvršno veće bliže određuje propisima koje donosi na osnovu člana 21 stav 2 ovog zakona i slučajeve iz tačke 3 prethodnog stava.

(3) Osiguranici iz čl. 12 do 14 i člana 16 ovog zakona stiču prava predviđena ovim zakonom kao da su pretrpeli nesreću na svom redovnom poslu i kad povreda prouzrokovana na način predviđen u članu 44 stav 1 ovog zakona nastupi za vreme otsluženja vojnog roka u Jugoslovenskoj narodnoj armiji ako su stupili na otsluženje najdavnije u roku od mesec dana po prestanku radnog odnosa ili drugog svojstva. Ovo pravo ima i lice koje po članu 22 stav 1 tačka 5 ovog zakona zadržava svojstvo osiguranika.

(4) Nesrećom na poslu smatra se u slučajevima iz st. 1 i 3 ovog člana i povreda pretrpljena pod okolnostima iz člana 45 stav 1 tačka 1 ovog zakona.

Član 49

Osiguranici iz čl. 19 i 20 ovog zakona stiču prava predviđena ovim zakonom kao da su pretrpeli nesreću u vršenju rada odnosno delatnosti po osnovu kojih imaju svojstvo osiguranika i kad za vreme dok imaju to svojstvo nastupi povreda prouzrokovana na način predviđen u članu 44 stav 1 ovog zakona u vršenju radova odnosno dužnosti iz člana 43 stav 1 tač. 1 i 2 ovog zakona.

Član 50

(1) Osiguranik kod koga je pre stupanja u radni odnos postojalo telesno oštećenje u smislu ovog zakona koje prilikom stupanja u radni odnos nije uticalo na njegovu radnu sposobnost, ako nastupi invalidnost prouzrokovana nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću, stiču prava prema ukupnom stanju invalidnosti iako na to ukupno stanje utiče i ranije telesno oštećenje.

(2) Osiguranici — ratni vojni invalidi i mirnodopski vojni invalidi, kod kojih nastupi invalidnost prouzrokovana nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću stiču prava prema ukupnom stanju invalidnosti, iako je njihov vojni invaliditet uticao na radnu sposobnost prilikom stupanja u radni odnos.

3. Upotreba pojedinih izraza

Član 51

(1) Osiguranik, u smislu odredaba ovog zakona, je lice iz čl. 12 do 21 i člana 23 ovog zakona za vreme dok traje svojstvo koje mu daje pravo na osiguranje po ovom zakonu, kao i po prestanku tog svojstva — dok traju okolnosti iz člana 22 ovog zakona.

(2) Invalid rada, u smislu odredaba ovog zakona, je lice koje je po osnovu invalidnosti ili telesnog oštećenja steklo neko pravo po ovom zakonu.

(3) Pod izrazom plata, u smislu ovog zakona, podrazumeva se deo ličnog dohotka radnika koji preostaje po podmirenju svih doprinosa koji se na osnovu zakona isplaćuju iz ličnog dohotka.

(4) Pod izrazom radni odnos, u smislu ovog zakona, podrazumevaju se i delatnosti iz člana 12 tač. 2 do 5 ovog zakona.

Glava IV

Odredbe o pojedinim pravima

1. Invalidska penzija

a) Pravo na invalidsku penziju

Član 52

Pravo na invalidsku penziju imaju osiguranici koji postanu:

- 1) invalidi rada I kategorije invalidnosti;
- 2) invalidi rada III kategorije invalidnosti koji su nesposobni za vršenje svog posla a bez prethodne profesionalne rehabilitacije nisu sposobni za vršenje drugog odgovarajućeg posla, kojima se po ovom zakonu ne obezbeđuje profesionalna rehabilitacija zato što su stariji od 45 godina (muškarci) odnosno stariji od 40 godina (žene);
- 3) invalidi rada II i III kategorije invalidnosti sposobni za rad na drugom odgovarajućem poslu bez profesionalne rehabilitacije, kojima se po ovom zakonu ne obezbeđuje odgovarajuće zaposlenje zato što su stariji od 55 godina (muškarci) odnosno stariji od 50 godina (žene);
- 4) invalidi rada II i III kategorije invalidnosti osposobljeni profesionalnom rehabilitacijom za rad na drugom poslu, a kod kojih posle navršene 40 godine života, odnosno kod invalida—slepih bez obzira na godine života, usled nastale promene u stanju invalidnosti nastupi gubitak sposobnosti za rad na poslu za koji su rehabilitovani, ako nisu sposobni za rad na drugom odgovarajućem poslu bez ponovne profesionalne rehabilitacije;
- 5) osiguranici—ratni vojni invalidi od I do VI grupe koji postanu invalidi rada II ili III kategorije invalidnosti, ako ne mogu da rade na svom poslu sa više od polovine redovnog radnog vremena, bez obzira da li bi mogli da rade na drugom odgovarajućem poslu;
- 6) invalidi rada II i III kategorije invalidnosti — učesnici Narodnooslobodilačkog rata koji su stupili u Narodnooslobodilačku borbu pre 9. septembra 1943. godine, kao i učesnici Španskog građanskog rata, ako na svom poslu ne mogu da rade više od polovine redovnog radnog vremena, bez obzira da li bi mogli da rade na drugom odgovarajućem poslu.

Član 53

- (1) Invalidska penzija može biti puna invalidska penzija ili nepuna invalidska penzija.
- (2) Puna invalidska penzija iznosi 100% od penziskog osnova (čl. 62 do 70). Nepuna invalidska penzija odmerava se u procentu od penziskog osnova.
- (3) Invalidska penzija pripada u punom iznosu ili u smanjenom iznosu, što zavisi, po pravilu, od kategorije invalidnosti i godina života invalida rada.

Član 54

(1) Invalidi rada III kategorije invalidnosti koji su stekli pravo na profesionalnu rehabilitaciju, odnosno invalidi rada II i III kategorije invalidnosti koji su stekli pravo na zaposlenje na odgovarajućem poslu, kod kojih nastupi takvo pogoršanje već utvrđene invalidnosti koje povlači pravo na invalidsku penziju u smislu člana 52 ovog zakona, stiču pravo na invalidsku penziju:

- 1) ako je pogoršanje invalidnosti nastupilo pre isteka roka od godinu dana od dana određivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju odnosno na zaposlenje — bez obzira da li su započeli ili nisu započeli korišćenje tog prava;
- 2) ako je pogoršanje nastupilo po isteku roka od godinu dana od dana određivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju odnosno na zaposlenje — pod uslovom da su u roku od godine dana počeli koristiti to pravo i koristili ga do nastupanja pogoršanja invalidnosti;

3) ako je pogoršanje nastupilo po isteku roka od godine dana od dana određivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju odnosno na zaposlenje, a to pravo nije korišćeno u roku od godine dana, ili je korišćenje započeto pa svojevremeno prekinuto — ako na dan nastupanja pogoršanja ispunjavaju uslove za sticanje prava na invalidsku penziju po ovom zakonu.

(2) Invalidi rada II i III kategorije invalidnosti kod kojih je invalidnost prouzrokovana nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću stiču po osnovu pogoršanja te invalidnosti u slučajevima iz prethodnog stava pravo na invalidsku penziju bez obzira da li ispunjavaju uslove iz tač. 1 do 3 stava 1 ovog člana.

Član 55

Invalidi rada III kategorije invalidnosti koji su stekli pravo na profesionalnu rehabilitaciju, odnosno invalidi rada II i III kategorije invalidnosti koji su stekli pravo na zaposlenje na odgovarajućem poslu, kod kojih nastupi nov slučaj invalidnosti usled bolesti ili povrede van posla koji povlači pravo na invalidsku penziju u smislu člana 52 ovog zakona, stiču pravo na invalidsku penziju ako na dan nastupanja novog slučaja invalidnosti ispunjavaju uslove za sticanje prava na invalidsku penziju po ovom zakonu.

Član 56

(1) Ako kod invalida rada II i III kategorije invalidnosti koji su kao uživaoci invalidske penzije stupili u stalan radni odnos i rade sa radnim vremenom koje odgovara preostaloj radnoj sposobnosti nastupi pogoršanje ranije utvrđene invalidnosti ili nov slučaj invalidnosti, koji prouzrokuje promenu kategorije invalidnosti, određuje se nov iznos već utvrđene invalidske penzije prema novoj kategoriji invalidnosti.

(2) Pri određivanju novog iznosa penzije u slučajevima iz prethodnog stava, ako je to za uživaoca povoljnije, vreme provedeno u radnom odnosu u svojstvu uživaoca penzije računa se u radni staž za povećanje procenta nepune invalidske penzije do 100% od iznosa penziskog osnova po čl. 71 do 75 ovog zakona, s tim što se za određivanje odgovarajućeg procenta prema godinama života uzimaju, umesto godina života u času nastupanja ranije invalidnosti, godine života u času nastupanja pogoršanja odnosno novog slučaja invalidnosti.

(3) Invalidi rada II i III kategorije invalidnosti koji su stekli pravo na invalidsku penziju po članu 52 tač. 2 do 6 ovog zakona ako stupe u stalan radni odnos i rade sa radnim vremenom koje odgovara preostaloj radnoj sposobnosti, mogu na osnovu takvog rada steći pravo na ličnu penziju po Zakonu o penziskom osiguranju. U tom slučaju ovi invalidi imaju, pored lične penzije, i pravo na invalidninu koje su stekli na osnovu ranije utvrđenog telesnog oštećenja, kao i pravo na dodatak za pomoć i negu ako usled pogoršanja ranije utvrđene invalidnosti naknadno ispune uslove za sticanje tog prava.

Član 57

Osiguranici koji u vreme nastupanja invalidnosti ispunjavaju i uslove za invalidsku penziju i uslove za ličnu penziju po Zakonu o penziskom osiguranju mogu po sopstvenom izboru, ostvariti pravo na ličnu penziju. Osiguraniku koji ostvari pravo na ličnu penziju, ako ispunjava ovim zakonom predviđene uslove za sticanje prava na invalidninu, odnosno ako ispunjava ili naknadno, usled pogoršanja ranije utvrđene invalidnosti, ispuni uslove za sticanje prava na dodatak za pomoć i negu — pripadaju pored lične penzije i ta prava.

Član 58

Kad je sticanje prava na invalidsku penziju uslovljeno navršanjem određenog penziskog staža, pri utvrđivanju ovog staža primenjuju se i odredbe čl. 49 do 51 i člana 53 Zakona o penziskom osiguranju.

Član 59

Invalidi rada III kategorije invalidnosti koji su stekli pravo na profesionalnu rehabilitaciju, odnosno invalidi rada II i III kategorije invalidnosti koji su stekli pravo na zaposlenje na odgovarajućem poslu, ne mogu po osnovu tog stanja invalidnosti steći pravo na invalidsku penziju kad navršše godine života sa kojima invalid rada II i III kategorije invalidnosti stiču to pravo u slučajevima iz člana 52 tač. 2 do 6 ovog zakona.

Član 60

(1) Uživalac nepune lične penzije — muškarac koji je navršio 65 godina života ili žena koja je navršila 55 godina života, odnosno uživatelj pune lične penzije bez obzira na godine života, može po osnovu radnog odnosa u svojstvu uživaoca penzije steći pravo na invalidsku penziju samo u slučaju invalidnosti prouzrokovane nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću.

(2) Uživalac nepune lične penzije — muškarac mlađi od 65 godina ili žena mlađa od 55 godina, ako stupi u radni odnos može po osnovu radnog odnosa sa punim redovnim radnim vremenom, osim privremenog radnog odnosa, steći pravo na invalidsku penziju u slučaju invalidnosti prouzrokovane bolešću ili povredom van posla, nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću. Po osnovu privremenog radnog odnosa ili radnog odnosa sa nepunim redovnim radnim vremenom, uživatelj nepune lične penzije može steći pravo na invalidsku penziju samo u slučaju invalidnosti prouzrokovane nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću.

Član 61

(1) Ako uživatelj lične ili porodične penzije stekne pravo na invalidsku penziju, ili ako uživatelj invalidske penzije stekne pravo na ličnu ili porodičnu penziju, može uživati samo jednu od tih penzija, po sopstvenom izboru.

(2) Ako osiguranik za isti slučaj invalidnosti stekne pravo na invalidsku penziju po ovom zakonu i pravo na invalidninu po propisima o mirnodopskim vojnim invalidima može uživati samo jedno od tih prava, po sopstvenom izboru.

b) Osnovi za određivanje invalidske penzije

Član 62

(1) Kao osnov za određivanje invalidske penzije uzima se iznos penzijskog osnova od koga bi osiguraniku bila određena lična penzija po Zakonu o penzijskom osiguranju da je u vreme nastupanja invalidnosti stekao pravo na tu penziju.

(2) Periodi prema kojima se po Zakonu o penzijskom osiguranju utvrđuje prosečan mesečni iznos plata i kategorija radnog mesta radi određivanja penzijskog osnova, računaju se unatrag od dana nastupanja invalidnosti (član 191).

Član 63

(1) Kad je invalidnost osiguranika prouzrokovana nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću, a osiguranik nije navršio period rada prema kome se po Zakonu o penzijskom osiguranju utvrđuje prosečan mesečni iznos plata, osnov za određivanje invalidske penzije utvrđuje se prema proseku plata koje je osiguranik ostvario za vreme koje je ukupno proveo na radu do dana nastupanja invalidnosti, s tim što se kod javnih službenika poslednja osnovna plata uzima u taj prosek u celom iznosu, bez obzira da li je osiguranik proveo godinu dana u odgovarajućem platnom razredu.

(2) Radi primene člana 64 Zakona o penzijskom osiguranju u slučajevima iz prethodnog stava uzima se kategorija radnog mesta na kome je osiguranik radio neposredno pre nesreće na poslu odnosno neposredno pre nastupanja invalidnosti usled oboljenja od profesionalne bolesti, ili ako je to za njega povoljnije —

kategorije radnog mesta na kome je radio veći deo vremena prema kome je utvrđen prosečan plata.

(3) Osnov za određivanje invalidske penzije utvrđuje se na način određen u prethodnim stavovima i u slučaju invalidnosti koja je nastupila kao posledica bolesti ili povrede van posla kod osiguranika koji stiču prava po članu 36 ovog zakona, ako osiguranik do nastupanja invalidnosti nije navršio određen period rada prema kome se po Zakonu o penzijskom osiguranju utvrđuje prosečan mesečni iznos plata i kategorija radnog mesta.

Član 64

(1) Osiguranicima koji steknu pravo na invalidsku penziju u slučajevima iz člana 48 ovog zakona, kao osnov za određivanje invalidske penzije uzima se penzijski osnov od koga bi im se odredila ta penzija u slučaju invalidnosti prouzrokovane nesrećom na njihovom redovnom poslu odnosno pri vršenju delatnosti po osnovu koje imaju svojstvo osiguranika.

(2) Za utvrđivanje proseka plata i kategorije radnog mesta u slučajevima iz prethodnog stava uzimaju se u obzir osiguranicima u stalnom radnom odnosu samo periodi rada provedeni na redovnom poslu.

Član 65

(1) Osiguranicima iz člana 15 ovog zakona koji steknu pravo na invalidsku penziju, kao osnov za određivanje te penzije uzima se prosečni penzijski osnov XX osigurančkog razreda iz člana 63 Zakona o penzijskom osiguranju.

(2) Osiguranicima iz člana 15 ovog zakona koji su na omladinsku radnu akciju stupili kao učenici ili studenti, kao osnov za određivanje invalidske penzije uzima se prosečni penzijski osnov:

1) XII osigurančkog razreda — za studente fakulteta, umetničkih akademija i visokih škola;

2) XIV osigurančkog razreda — za studente viših stručnih škola;

3) XVI osigurančkog razreda — za sve učenike.

(3) Osiguranicima koji kao lica u radnom odnosu dobrovoljno učestvuju u omladinskoj radnoj akciji, kao osnov za određivanje invalidske penzije uzima se osnov određen po čl. 62 i 63 ovog zakona prema periodima rada pre stupanja na omladinsku radnu akciju, ako je to za njih povoljnije.

Član 66

(1) Osiguranicima-učenicima u privredi i učenicima stručnih škola sa praktičnom obukom, kao i učenicima ostalih stručnih škola i studentima viših stručnih škola, visokih škola, umetničkih akademija i fakulteta, koji steknu pravo na invalidsku penziju, kao osnov za određivanje invalidske penzije uzima se prosečni penzijski osnov:

1) XII osigurančkog razreda — za studente fakulteta, umetničkih akademija i visokih škola;

2) XIV osigurančkog razreda — za studente viših stručnih škola;

3) XVI osigurančkog razreda — za sve učenike.

(2) Osiguranicima — licima na dobrovoljnoj praksi (volonterima) koji steknu pravo na invalidsku penziju, kao osnov za određivanje te penzije uzima se prosečni penzijski osnov iz prethodnog stava koji odgovara njihovoj školskoj spremi.

Član 67

Osiguranicima koji steknu pravo na invalidsku penziju u slučajevima iz člana 21 ovog zakona, kao osnov za određivanje invalidske penzije uzima se prosečni penzijski osnov XX osigurančkog razreda iz člana 63 Zakona o penzijskom osiguranju.

Član 68

Invalidima rada II i III kategorije invalidnosti koji za vreme zaposlenja na odgovarajućem poslu pri-

maju pored plate i naknadu zbog rada sa skraćenim radnim vremenom odnosno naknadu zbog smanjene plate, ako naknadno steknu pravo na invalidsku penziju, osnov za određivanje invalidske penzije utvrđuje se tako što se u prosečni mesečni iznos plata prema kome se određuje penziskog osnov uzimaju i naknade koje su primili.

Član 69

Licima u radnom odnosu koja rade sa radnim vremenom kraćim od redovnog radnog vremena propisanog za odnosni posao kao i ostalim licima u privremenom radnom odnosu, kao osnov za određivanje invalidske penzije uzima se odgovarajući prosečni penziskog osnov iz člana 63 Zakona o penziskom osiguranju, i to:

- 1) penziskog osnov XX osiguraničkog razreda — osiguranicima na poslovima V i IV kategorije;
- 2) penziskog osnov XIX osiguraničkog razreda — osiguranicima na poslovima III kategorije;
- 3) penziskog osnov XVIII osiguraničkog razreda — osiguranicima na poslovima II i I kategorije.

Član 70

(1) Pri utvrđivanju osnova za određivanje invalidske penzije invalidu rada II ili III kategorije invalidnosti kod koga za vreme zaposlenja na drugom odgovarajućem poslu nastupi nov slučaj invalidnosti ili promena u stanju invalidnosti usled koje on stiče pravo na invalidsku penziju, kategorija radnog mesta određuje se u smislu člana 66 Zakona o penziskom osiguranju, prema periodima provedenim u zaposlenju na drugom odgovarajućem poslu, ako je na tom poslu proveo najmanje dve godine.

(2) Invalidu rada iz prethodnog stava koji je u zaposlenju na drugom odgovarajućem poslu proveo manje od dve godine, kao i onom invalidu rada za koga je to povoljnije, kao kategorija radnog mesta uzima se kategorija koja odgovara radnom mestu na kome je on radio pre nastupanja ranijeg slučaja invalidnosti.

c) Određivanje visine invalidske penzije u slučaju invalidnosti usled bolesti ili povrede van posla.

Član 71

(1) U slučaju invalidnosti prouzrokovane bolešću ili povredom van posla invalidska penzija određuje se u procentu od penziskog osnova utvrđenog po čl. 62 do 70 ovog zakona. Visina procenta zavisi od ukupnog penziskog staža koji je osiguranik navršio do dana nastupanja invalidnosti, od odnosa ukupnog penziskog staža prema razdoblju koje je proteklo od navršene 20 godine života do nastupanja invalidnosti (u daljem tekstu: obračunski radni vek), kao i od godina života osiguranika u času nastupanja invalidnosti.

(2) Kao obračunski radni vek u smislu prethodnog stava uzima se broj punih godina u razdoblju koje je proteklo od dana kad je osiguranik navršio 20 godina života do dana nastupanja invalidnosti.

Član 72

(1) Osiguraniku-muškarcu kod koga je invalidnost nastupila pre navršene 55 godine života i osiguraniku-ženi kod koje je invalidnost nastupila pre navršene 50 godine života, invalidska penzija određuje se u sledećim procentima:

1) ako ukupan penziskog staž iznosi dve trećine ili više od dve trećine obračunskog radnog veka, za penziskog staž do 10 godina pripada 50% od penziskog osnova i za svaku dalju godinu staža osiguraniku-muškarcu po 2% od penziskog osnova, a osiguraniku-ženi do 25 godina staža po 2% a preko 25 godina staža po 4% od penziskog osnova;

2) ako ukupan penziskog staž iznosi polovinu ili više od polovine ali manje od dve trećine obračunskog radnog veka, za penziskog staž do 10 godina pripada 45% od penziskog osnova i za svaku dalju godinu staža po 2% od penziskog osnova;

3) ako ukupan penziskog staž iznosi manje od polovine obračunskog radnog veka, za penziskog staž od 10 godina pripada 40% od penziskog osnova i za svaku dalju godinu staža po 2% od penziskog osnova.

(2) Osiguraniku kod koga je invalidnost nastupila do navršene 20 godine života invalidska penzija određuje se u visini od 50% od penziskog osnova, bez obzira na broj godina penziskog staža.

Član 73

(1) Osiguraniku-muškarcu koji na dan utvrđene invalidnosti ima 55 ili više godina ali manje od 65 godina života, invalidska penzija određuje se tako što za 10 godina penziskog staža pripada 40% od penziskog osnova i za svaku dalju godinu staža povećanje od:

- 1% do 15 godina staža,
- 2% od 16 do 20 godina staža,
- 3% od 21 do 35 godina staža.

(2) Osiguraniku-ženi koja na dan utvrđene invalidnosti ima 50 ili više godina ali manje od 55 godina života, invalidska penzija određuje se tako što za 10 godina penziskog staža pripada 40% od penziskog osnova i za svaku dalju godinu staža povećanje od:

- 1% do 15 godina staža,
- 3% od 16 do 20 godina staža,
- 4% od 21 do 30 godina staža.

(3) Osiguraniku-muškarcu koji na dan utvrđene invalidnosti ima 65 ili više godina života, a osiguraniku-ženi koja na dan utvrđene invalidnosti ima 55 ili više godina života invalidska penzija određuje se tako što za penziskog staž do 15 godina pripada 40% od penziskog osnova i za svaku dalju godinu staža osiguraniku-muškarcu po 3% a osiguraniku-ženi po 4% od penziskog osnova.

Član 74

Invalidska penzija određena po čl. 72 i 73 ovog zakona može iznositi najviše 100% od penziskog osnova.

Član 75

(1) Osiguranicima koji su posle navršene 20 godine života bili na redovnom školovanju i takvim školovanjem stekli višu ili visoku stručnu spremu, pri određivanju invalidske penzije po čl. 72 i 73 ovog zakona vreme provedeno na školovanju od navršene 20 do navršene 23 odnosno 25 godine života uzima se u obzir pri određivanju obračunskog radnog veka tako, što se osiguraniku koji je stekao višu stručnu spremu obračunski radni vek računa od navršene 23 godine života, a osiguraniku koji je stekao visoku stručnu spremu — od navršene 25 godine života.

(2) Osiguranicima koji su posle 20 godine života bili na otkluzenju stalnog kadra u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, odbijaju se pune godine takve vojne službe od broja godina obračunskog radnog veka.

(3) Osiguranicima koji su ranije bili uživaoci invalidske penzije, pa im je pravo na tu penziju prestalo zbog uspostavljanja radne sposobnosti, u slučaju docnijeg sticanja prava na invalidsku penziju smanjuje se obračunski radni vek do nastupanja nove invalidnosti za onoliko punih godina koliko su kao uživaoci invalidske penzije proveli van radnog odnosa ili u radnom odnosu koji se po ovom zakonu ne računa u radni staž.

Član 76

(1) Osiguraniku-učesniku Narodnooslobodilačkog rata od 1941 godine (član 31 stav 1 tač. 1 do 3 Zakona o penziskom osiguranju) odnosno učesniku Španskog građanskog rata, kome invalidska penzija određena prema penziskom stažu iznosi manje od 100% od penziskog osnova pripada invalidska penzija u visini od 100% od penziskog osnova.

(2) Osiguraniku-učesniku Narodnooslobodilačkog rata (član 31 stav 1 tač. 1 do 3 Zakona o penziskom

osiguranju) kome invalidska penzija određena prema penziskom stažu iznosi manje od 100% od penziskog osnova, povećava se invalidska penzija, i to:

- 1) učesniku od 1942 godine do svršetka rata — za 90%;
- 2) učesniku od 1943 godine do svršetka rata — za 60%;
- 3) učesniku od 1944 godine do svršetka rata — za 30%;
- 4) učesniku od 1945 godine do svršetka rata — za 10%.

(3) Osiguraniku-jugoslovenskom državljaninu koji je posle 6 aprila 1941 godine, zarobljen, u logorima ratnih zarobljenika aktivno i organizovano učestvovao u radu za Narodnooslobodilački pokret, kome invalidska penzija iznosi manje od 100% od penziskog osnova, povećava se invalidska penzija za 30% u smislu člana 75 Zakona o penziskom osiguranju.

(4) Odredbe prethodnih stavova ne važe sa invalidske penzije određene po članu 52 tačka 6 ovog zakona.

(5) Invalidske penzije određene u smislu st. 2 i 3 ovog člana ne mogu biti veće od iznosa penziskog osnova.

(6) Osiguranik koji ispunjava uslove za povećanje invalidske penzije i po stavu 2 i po stavu 3 ovog člana, može ostvariti povećanje samo po jednom od tih osnova, po sopstvenom izboru.

Član 77

(1) Osiguranicima-ratnim vojnim invalidima od I do VI grupe koji su najmanje polovinu razdoblja od 15 maja 1945 godine do dana kad postanu invalidi rada proveli u radnom odnosu priznatom u radni s'ež, a kojima invalidska penzija određena po penziskom stažu iznosi manje od 100% od penziskog osnova, bez obzira da li je ratni invaliditet uticao ili nije uticao na invalidnost po ovom zakonu, ako postanu:

- 1) invalidi I kategorije invalidnosti;
- 2) invalidi II ili III kategorije invalidnosti, a po članu 52 tač. 2 i 3 imaju pravo na invalidsku penziju;
- 3) invalidi II ili III kategorije invalidnosti koji ispunjavaju uslove za profesionalnu rehabilitaciju odnosno zaposlenje, ako na svom poslu ne mogu da rade više od polovine redovnog radnog vremena, a nisu sposobni za rad na drugom odgovarajućem poslu bez profesionalne rehabilitacije.

(2) Pravo na invalidsku penziju u visini od 100% od penziskog osnova u smislu prethodnog stava imaju pod istim uslovima u slučajevima iz tač. 1 i 2 prethodnog stava i osiguranici-mirnodopski vojni invalidi od I do VI grupe, kao i drugi invalidi od I do VI grupe koji su prema posebnim saveznm propisima izjednačeni sa mirnodopskim vojnim invalidima.

Član 78

(1) Invalidska penzija određena po čl. 71 do 77 ovog zakona pripada u punom iznosu:

- 1) invalidima rada I kategorije invalidnosti;
- 2) invalidima rada II i III kategorije invalidnosti-muškarcima starijim od 65 godina, a ženama starijim od 55 godina;
- 3) invalidima rada II i III kategorije invalidnosti — uživaocima invalidske penzije u smanjenom iznosu, kad navrše 65 godina života (muškarci) odnosno 55 godina života (žene);
- 4) invalidima rada II i III kategorije invalidnosti iz člana 52-tač. 4 do 6 ovog zakona.

(2) Invalidska penzija određena po čl. 71 do 77 ovog zakona pripada u smanjenom iznosu, u visini od 75% od penzije u punom iznosu, invalidima rada II i III kategorije invalidnosti koji imaju pravo na invalidsku penziju a nisu obuhvaćeni u tač. 2 do 4 prethodnog stava.

d) Određivanje visine invalidske penzije u slučaju invalidnosti usled nesreće na poslu ili profesionalne bolesti

Član 79

U slučaju invalidnosti prouzrokovane nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću invalidska penzija određuje se u visini od 100% od penziskog osnova utvrđenog po čl. 62 do 70 ovog zakona, bez obzira na dužinu navršenog radnog staža i penziskog staža (pina invalidska penzija).

Član 80

(1) Invalidska penzija određena po članu 79 ovog zakona pripada u punom iznosu invalidima rada navedenim u članu 78 stav 1 tač. 1 do 4 ovog zakona.

(2) Invalidska penzija određena po članu 79 ovog zakona pripada u smanjenom iznosu, u visini od 75% od penziskog osnova, invalidima rada navedenim u članu 78 stav 2 ovog zakona.

e) Određivanje visine invalidske penzije u slučaju invalidnosti prouzrokovane sticajem više uzroka

Član 81

(1) Ako je invalidnost po osnovu koje invalid rada I, II ili III kategorije invalidnosti s iće pravo na invalidsku penziju prouzrokovana delimično nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću, a delimično ili povredom van posla, invalidska penzija koja invalidu u tom slučaju pripada određuje se kao jedna penzija koja se sastoji od srazmernog dela invalidske penzije obračunate kao za slučaj nesreće na poslu i profesionalne bolesti (član 79) i od srazmernog dela invalidske penzije obračunate kao za slučaj bolesti i povrede van posla (čl. 71 do 77).

(2) Radi određivanja invalidske penzije po stavu 1 ovog člana, srazmerni delovi invalidske penzije određuju se prema tome koliko su na ukupnu invalidnost uticale posledice prouzrokovane nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću, a koliko posledice prouzrokovane bolešću ili povredom van posla.

(3) Visina invalidske penzije koja pripada po stavu 1 ovog člana određuje se tako što se prethodno odredi iznos invalidske penzije koja bi pripadala da je ukupna invalidnost prouzrokovana nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću i iznos invalidske penzije koja bi pripadala da je ukupna invalidnost prouzrokovana bolešću ili povredom van posla. Od svakog od tako obračunatih iznosa uzme se procent koji odgovara uticaju pojedinog uzroka invalidnosti na ukupnu invalidnost u smislu prethodnog stava. Zbir tako dobivenih iznosa, ali najviše do iznosa penziskog osnova, čini invalidsku penziju koja pripada u slučajevima iz stava 1 ovog člana.

f) Dodatak za pomoć i negu

Član 82

(1) Pravo na dodatak za pomoć i negu imaju invalidi rada I kategorije invalidnosti kojima je u vreme nastupanja takve invalidnosti za osnovne životne potrebe neophodna stalna pomoć i nega drugog lica, ili kod kojih takva potreba nastupi naknadno usled pogoršanja invalidnosti ili novog slučaja invalidnosti za koji stiču pravo po ovom zakonu.

(2) Pravo na dodatak za pomoć i negu imaju i osiguranici koji su stupili u radni odnos kao slepi — dok su u radnom odnosu, kao i osiguranici koji za vreme radnog odnosa usled bolesti ili povrede postanu slepi — ako ostanu u radnom odnosu ili ponovo stupe u radni odnos, i to bez obzira na kategoriju invalidnosti, ako nemaju pravo na dodatak za pomoć i negu po drugom osnovu. Po prestanku radnog odnosa, ova lica zadržavaju pravo na dodatak za pomoć i negu ako su stekli pravo na invalidsku penziju ili pravo na profesionalnu rehabilitaciju odnosno pravo na zaposlenje po ovom zakonu.

Član 83

(1) Dodatak za pomoć i negu određuje se u visini prosečnog penzijskog osnova XX osiguraničkog razreda iz člana 63 Zakona o penzijskom osiguranju.

(2) Dodatak za pomoć i negu osiguranicima iz člana 82 stav 2 ovog zakona iznosi 60% od iznosa penzijskog osnova XX osiguraničkog razreda iz člana 63 Zakona o penzijskom osiguranju.

(3) Ako osiguranici kojima pripada dodatak iz prethodnog stava steknu zbog drugih uzroka pravo na invalidsku penziju kao invalidi rada I kategorije invalidnosti, dodatak za pomoć i negu pripada im u punom iznosu (stav 1).

g) Zaštitni dodatak

Član 84

Invalidima rada koji su stekli pravo na invalidsku penziju a ta penzija je manja od iznosa prosečnog penzijskog osnova odgovarajućeg osiguraničkog razreda iz člana 85 ovog zakona, isplaćuje se zaštitni dodatak ako u pogledu imovnog stanja i prihoda ispunjavaju uslove određene propisima donetim na osnovu člana 138 stav 2 Zakona o penzijskom osiguranju.

Član 85

(1) Visina zaštitnog dodatka uživalaca invalidske penzije zavisi od kategorije radnog mesta na kome su oni kao osiguranici radili (član 64 st. 2 do 6 Zakona o penzijskom osiguranju).

(2) Uživaocima invalidske penzije iz člana 84 ovog zakona isplaćuje se zaštitni dodatak u visini razlike između iznosa njihove penzije zaokružene po članu 87 stav 1 ovog zakona i iznosa prosečnog penzijskog osnova odgovarajućeg osiguraničkog razreda iz člana 63 Zakona o penzijskom osiguranju, i to:

1) prosečnog penzijskog osnova XX osiguraničkog razreda — ako su radili na radnim mestima V ili IV kategorije;

2) prosečnog penzijskog osnova XIX osiguraničkog razreda — ako su radili na radnim mestima III kategorije;

3) prosečnog penzijskog osnova XVIII osiguraničkog razreda — ako su radili na radnim mestima II ili I kategorije, ili ako se razvrstavaju u osiguraničke razrede bez primene člana 64 st. 2 do 5 Zakona o penzijskom osiguranju, ili ako se razvrstavaju u X osiguranički razred kao najniži u smislu člana 77 stav 2 tog zakona.

(3) Zaštitni dodatak isplaćuje se u punom iznosu ili u smanjenom iznosu, prema imovnom stanju uživaoca invalidske penzije.

Član 86

U pogledu sticanja i gubitka zaštitnog dodatka i isplaćivanja tog dodatka u punom ili smanjenom iznosu s obzirom na imovno stanje i prihode, kao i u pogledu ostvarivanja, korišćenja i isplate tog dodatka primenjuju se shodno odredbe Zakona o penzijskom osiguranju koje se odnose na zaštitni dodatak, kao i propisi doneti na osnovu člana 138 stav 2 tog zakona, ako ovim zakonom za pojedine slučajeve nije drukčije određeno.

h) Zaokružavanje iznosa invalidske penzije

Član 87

(1) Iznosi invalidskih penzija koji se uživaocima isplaćuju, ako su manji od 10.000 dinara zaokružuju se tako što se iznosi preko celih stotina koji su manji od 50 dinara uzimaju kao 50 dinara, a iznosi koji su veći od 50 dinara uzimaju se kao 100 dinara.

(2) Iznosi invalidskih penzija koji se uživaocima isplaćuju, ako su veći od 10.000 dinara zaokružuju se tako što se iznosi preko celih stotina koji su manji od 50 dinara ne uzimaju u obzir, a iznosi koji su veći od 50 dinara uzimaju se kao 50 dinara.

(3) Iznos zaštitnog dodatka ne zaokružava se kad se taj dodatak isplaćuje u smanjenom iznosu.

2. Invalidnina

Član 88

(1) Pravo na invalidninu imaju osiguranici kod kojih nastupi telesno oštećenje u smislu člana 27 ovog zakona, bez obzira da li to oštećenje prouzrokuje ili ne prouzrokuje invalidnost.

(2) Pravo na invalidninu stiče osiguranik nezavisno od toga da li stiče i koristi i neko drugo pravo po ovom zakonu.

(3) Osiguranik ne stiče pravo na invalidninu po osnovu telesnog oštećenja koje je postojalo pre stupanja u radni odnos niti za docnije pogoršanje tog telesnog oštećenja. Izuzetno, kad je pre stupanja u radni odnos postojalo oštećenje jednog oka, uha, ruke ili noge, pa docnije nastupi oštećenje i drugog istovetnog organa, osiguranik stiče pravo na invalidninu za oštećenje oba ta organa.

Član 89

(1) Visina invalidnine određuje se u procentu od prosečnog osnova XX osiguraničkog razreda iz člana 63 Zakona o penzijskom osiguranju, prema stepenu telesnog oštećenja (član 28), i iznosi:

Stepen telesnog oštećenja	Procent od prosečnog penzijskog osnova XX osiguraničkog razreda
1	40
2	36
3	32
4	28
5	24
6	20
7	16
8	12

(2) Iznosi invalidnine određene po prethodnom stavu zaokružuju se radi isplate na način određen u članu 87 stav 1 ovog zakona.

Član 90

(1) Invalidnina se određuje prema stepenu telesnog oštećenja u vreme nasupanja tog oštećenja.

(2) Uživaocima invalidnine koji su kao invalidi rada II ili III kategorije invalidnosti stekli pravo na profesionalnu rehabilitaciju odnosno na zaposlenje na odgovarajućem poslu, docnije pogoršanja telesnog oštećenja uzimaju se u obzir za određivanje novog stepena telesnog oštećenja i većeg iznosa invalidnine:

1) kad je telesno oštećenje bilo prouzrokovano bolešću ili povredom van posla — ako ispunjavaju uslove iz člana 54 stav 1 tač. 1 do 3 ovog zakona;

2) kad je telesno oštećenje bilo prouzrokovano nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću — bez obzira na uslove koji se traže po tački 1 ovog stava.

Član 91

(1) Uživaocima invalidnine koji su kao invalidi rada I, II ili III kategorije invalidnosti stekli pravo na invalidsku penziju, docnije pogoršanja telesnog oštećenja uzimaju se u obzir za određivanje novog stepena telesnog oštećenja i većeg iznosa invalidnine — bez obzira da li je telesno oštećenje bilo prouzrokovano bolešću, povredom van posla, nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću. Ova pogoršanja uzimaju se u obzir za određivanje novog stepena telesnog oštećenja bez obzira da li je ono uticalo ili nije uticalo na invalidnost.

(2) Uživaocima invalidnine koji nisu stekli i neko drugo pravo po ovom zakonu, docnije pogoršanja telesnog oštećenja uzimaju se u obzir za određivanje novog stepena telesnog oštećenja i većeg iznosa invalidnine, i to:

1) kad je telesno oštećenje bilo prouzrokovano bolešću ili povredom van posla — ako su u vreme nastupanja pogoršanja telesnog oštećenja osiguranici u smislu ovog zakona i ispunjavaju uslov radnog staža iz člana 34 stav 1 ili uslov penziskog staža iz stava 2 tog člana, uzimajući u obzir i odredbe člana 35 ovog zakona;

2) kad je telesno oštećenje bilo prouzrokovano nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću — bez obzira na uslove koji se traže po tački 1 ovog stava.

Član 92

(1) Kad kod uživaoca invalidnine koji nije stekao i neko drugo pravo po ovom zakonu nastupi nov slučaj telesnog oštećenja prouzrokovan bolešću ili povredom van posla koji uslovljava određivanje novog stepena telesnog oštećenja, takav uživatelj ima pravo na invalidninu prema novom stepenu telesnog oštećenja ako je u to vreme osiguranik i ispunjava uslov radnog staža iz člana 34 stav 1 ili uslov penziskog staža iz stava 2 tog člana, uzimajući u obzir i odredbe člana 35 ovog zakona.

(2) Ako kod osiguranika kod koga je ranije nastupilo telesno oštećenje ispod 30% dođe do pogoršanja tako da oštećenje iznosi 30% ili više, osiguranik stiče pravo na invalidninu ako ispunjava uslove radnog odnosno penziskog staža u smislu prethodnog stava.

(3) Nov stepen telesnog oštećenja u slučajevima iz prethodnih stavova određuje se na osnovu novog stanja ukupnog telesnog oštećenja.

(4) Ako osiguranik za isti slučaj telesnog oštećenja stekne pravo na invalidninu po ovom zakonu i pravo na invalidninu po propisima o mirovinskim vojnim invalidima, može uživati samo jedno od tih prava, po sopstvenom izboru.

Član 93

(1) Pravo na invalidninu invalid rada zadržava i ako stekne pravo na ličnu penziju ili porodičnu penziju po Zakonu o penziskom osiguranju.

(2) Odredba člana 91 stav 1 ovog zakona važi i za uživaoca invalidnine iz prethodnog stava.

3. Profesionalna rehabilitacija i materijalno obezbeđenje u vezi sa korišćenjem prava na rehabilitaciju

a) Profesionalna rehabilitacija

Član 94

(1) Pravo na profesionalnu rehabilitaciju imaju osiguranici kod kojih nastupi invalidnost III kategorije pre nego što su navršili određene godine života, i to: muškarci 45, a žene 40 godina, ako prema stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti mogu da se osposobe za rad na drugom odgovarajućem poslu sa punim redovnim radnim vremenom propisanim za taj posao.

(2) Sreski zavod za socijalno osiguranje može, ako oceni da se osposobljavanje može posići za kraće vreme i da je celishodno s obzirom na stručnost i godine života, na zahtev osiguranika odnosno invalida rada odobriti i da se profesionalna rehabilitacija izvrši i kad se osiguranik odnosno invalid rada može osposobiti samo za rad sa skraćenim radnim vremenom. Ovo odobrenje može se dati samo ako se osposobljavanje može izvršiti za rad sa najmanje polovinom redovnog radnog vremena, ako invalid rada nije navršio godine života iz prethodnog stava.

(3) Invalid rada iz prethodnog stava kome je na njegov zahtev dozvoljena rehabilitacija stiče sva prava u vezi sa korišćenjem profesionalne rehabilitacije, s tim što ne stiče odnosno gubi pravo na invalidsku penziju.

Član 95

Pravo na profesionalnu rehabilitaciju imaju, pod uslovima iz člana 94 stav 1 ovog zakona, i osiguranici iz čl. 12 do 14 i 17 ovog zakona kod kojih nije nastu-

pila invalidnost ali postoji opasnost od nastupanja invalidnosti (član 29), ako bez profesionalne rehabilitacije ne mogu da rade na drugom odgovarajućem poslu.

Član 96

(1) Sreski zavod za socijalno osiguranje može, na zahtev osiguranika koji postane invalid rada III kategorije invalidnosti, a koji zbog navršenih 45 odnosno 40 godina života ne stiče pravo na profesionalnu rehabilitaciju, odobriti profesionalnu rehabilitaciju, ako prema stručnim kvalifikacijama, opštem obrazovanju, preostaloj radnoj sposobnosti, godinama života i zdravstvenom stanju postoji verovatnoća da se može za kraće vreme uspešno osposobiti za rad na drugom odgovarajućem poslu sa punim redovnim radnim vremenom.

(2) Odredba člana 94 stav 3 ovog zakona važi i kad je profesionalna rehabilitacija odobrena po stavu 1 ovog člana.

Član 97

(1) Pravo na profesionalnu rehabilitaciju imaju i deca osiguranika i uživaoca lične ili invalidske penzije, kao i deca — uživaoci porodične penzije, za koju se isplaćuje dodatak na decu, ako im je rehabilitacija potrebna radi osposobljavanja za samostalan život i rad i ako postoji verovatnoća da se rehabilitacijom mogu potpuno osposobiti.

(2) Savezno izvršno veće određuje bliže svojim propisima slučajeve i način sprovođenja profesionalne rehabilitacije dece iz prethodnog stava, kao i prava koja pripadaju u vezi sa korišćenjem prava na rehabilitaciju.

Član 98

Invalidi rada koji su stekli pravo na profesionalnu rehabilitaciju, pa po svojoj volji korišćenje tog prava nisu započeli u roku od godine dana od dana određivanja prava, ili su započeli u tom roku pa po svojoj volji prekinu korišćenje profesionalne rehabilitacije, ne mogu na osnovu iste invalidnosti i doznijeg pogoršanja te invalidnosti ponovo steći pravo na profesionalnu rehabilitaciju i pravo na materijalno obezbeđenje u vezi sa korišćenjem prava na rehabilitaciju.

Član 99

(1) Invalid rada koji je stekao pravo na profesionalnu rehabilitaciju i koji je na propisan način stekao stručnu spremu za svoj posao, osposobljava se za rad na odgovarajućem drugom poslu za koji je potrebna stručna sprema koja odgovara kategoriji radnog mesta na kome je on radio neposredno pre nastupanja invalidnosti.

(2) Invalid rada koji je stekao pravo na profesionalnu rehabilitaciju, a nema na propisan način stečenu stručnu spremu za svoj posao, osposobljava se za rad na drugom poslu za koji je potrebna stručna sprema koja odgovara kategoriji radnog mesta na kome je on radio bar dve godine za poslednje tri godine rada pre nastupanja invalidnosti.

(3) Invalid rada iz stava 1 ovog člana, ako je to za njega povoljnije, može zahvatiti da mu se kategorija radnog mesta odredi po stavu 2 ovog člana.

(4) Invalid rada koji ne ispunjava uslove po stavu 2 ovog člana osposobljava se za rad na poslu one kategorije radnih mesta koja se utvrđuje saglasno odredbi člana 66 stav 3 Zakona o penziskom osiguranju.

Član 100

Invalidi rada — osiguranici iz člana 20 stav 1 tač. 1 i 2 ovog zakona, kao i učenici i studenti koji učestvuju na dobrovoljnim omladinskim akcijama (član 15), osposobljavaju se za rad na poslovima odnosno radnim mestima za koja se traži stručna sprema koja odgovara stručnoj spremi za koju su se oni školovanjem osposobljavali.

Član 101

Invalidi rada — osiguranici iz člana 12 stav 1 tač. 2 i 3 ovog zakona koji steknu pravo na profesionalnu rehabilitaciju osposobljavaju se za rad na drugom poslu koji odgovara njihovoj priznatoj stručnoj spremi. Ako je priznata s ručna sprema niža od srednje ili njoj ravne stručne spreme, osposobljavanje se vrši za radno mesto III kategorije u smislu člana 64 stav 4 Zakona o penzijskom osiguranju.

Član 102

(1) Invalidi rada koji su neposredno pre nastupanja invalidnosti radi i na radnim mestima za koja se ne traži stručna sprema (V kategorija u smislu člana 64 Zakona o penzijskom osiguranju), ako s obzirom na stanje invalidnosti i preostale radne sposobnosti ne mogu da rade na drugom radnom mestu iste kategorije, osposobljavaju se priučavanjem za rad na poslovima za koje se traži stručna sprema stečena priučavanjem (IV kategorija).

(2) Osposobljavanje za poslove za koje se traži stručna sprema niža od one koja odgovara poslovima za koje invalid rada ima pravo da se osposobi po čl. 99 do 101 ovog zakona, može se vršiti samo po pristanku invalida rada.

Član 103

Odredbe čl. 99 do 102 ovog zakona primenjuju se shodno i kad su pravo na profesionalnu rehabilitaciju stekli osiguranici kod kojih postoji opasnost od nastupanja invalidnosti (član 95).

Član 104

(1) Profesionalna rehabilitacija vrši se:

1) praktičnim radom na odgovarajućim radnim mestima u privrednim i drugim organizacijama i ustanovama. Na ovakav način osposobljavaju se invalidi rada koji se, prema stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti i svom opštem zdravstvenom stanju, mogu osposobljavati za rad pod istim uslovima kao i ostali radnici. Ako je to potrebno, sredstva za rad (ala i, mašine i drugi uređaji) na odnosnim radnim mestima podešavaju se prema posebnim potrebama i mogućnostima invalida rada;

2) praktičnim radom u posebno organizovanim radionicama za stručno osposobljavanje invalida rada (u daljem tekstu: zaštitne radionice). Na ovakav način osposobljavaju se invalidi rada koji se, prema stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti i svom opštem zdravstvenom stanju, ne mogu osposobljavati za rad na način iz tačke 1 ovog stava;

3) izučavanjem određenog zanimanja u posebnim ustanovama ili organizacijama za rehabilitaciju invalida;

4) školovanjem u odgovarajućim školama i na kursovima;

5) sticanjem stručne spreme putem vanškolskog obrazovanja prema posebnim propisima.

(2) U okviru profesionalne rehabilitacije vrši se i prilagođavanje invalida rada za rad na poslu za koji su rehabilitacijom osposobljeni, kad je to potrebno da bi na novom poslu oni mogli da rade sa normalnim radnim naporom i radnim učinkom.

(3) Profesionalna rehabilitacija i prilagođavanje invalida rada vrši se pod stručnim nadzorom zdravstvene ustanove koja obezbeđuje zdravstvenu zaštitu lica zaposlenih u organizaciji odnosno ustanovi u kojoj se rehabilitacija vrši.

Član 105

Ako je s obzirom na udaljenost stana invalida od organizacije odnosno ustanove u kojoj bi mogla da se vrši profesionalna rehabilitacija neophodno korišćenje prevoznih sredstava, a invalid rada prema stanju invalidnosti i stepenu telesnog oštećenja ne može kori-

štiti sredstva javnog saobraćaja, ako mu nije obezbeđen poseban prevoz, obezbeđuje se invalidu rehabilitacija van mesta stalnog boravka, sa smeštajem u mestu određenom za vršenje rehabilitacije.

Član 106

(1) Zaštitne radionice mogu osnivati zavodi za socijalno osiguranje, narodni odbori, privredne i druge organizacije i ustanove. Ovi organi i organizacije mogu se sporazumeti da zajednički osnuju zaštitnu radionicu.

(2) Zaštitne radionice osnivaju se i posluju kao ustanove sa samostalnim finansiranjem. Finansiska sredstva za osnivanje i izdržavanje zaštitnih radionica obezbeđuje osnivač.

(3) Ako se u zaštitnim radionicama koje osniva zavod za socijalno osiguranje vrši rehabilitacija i drugih invalida pored invalida rada, ili ako se u zaštitnim radionicama koje nije osnovao zavod za socijalno osiguranje vrši i rehabilitacija invalida rada, međusobni odnos zavoda i drugih osnivača utvrđuju se ugovorom.

(4) Zaštitne radionice oslobađaju se potpuno ili delimično kamate na fond osnovnih sredstava, kamate na fond obrtnih sredstava, zemljarine, doprinosa iz dohotka privrednih organizacija.

(5) Bliže propise o uslovima za osnivanje, organizaciji i radu zaštitnih radionica, kao i uslovima za njihovo potpuno ili delimično oslobodenje od plaćanja obaveza iz prethodnog stava ovog člana doneće Sekretarijat Saveznog izvršnog veća za rad u saglasnosti sa saveznim Državnim sekretarijatom za poslove finansija Sekretarijatom Saveznog izvršnog veća za socijalnu politiku i komunalna pitanja i Sekretarija om Saveznog izvršnog veća za industriju.

(6) U pogledu osnivanja posebnih ustanova za rehabilitaciju invalida, njihovog statusa, obaveza prema društvenoj zajednici, obezbeđenja finansijskih sredstava za njihovo osnivanje i izdržavanje, važe shodno odredbe st. 1 do 5 ovog člana.

(7) Ustanove za rehabilitaciju:

— vrše rehabilitaciju invalida rada odnosno osiguranika;

— vrše stručno osposobljavanje osoba za rad na rehabilitaciji invalida rada;

— prate i proučavaju mere i metode medicinske i profesionalne rehabilitacije, profesionalne orijentacije i rezultate njihovog sprovođenja, kao i mere za unapređenje proteklih sredstava;

— proučavaju pitanja u vezi sa posebnom opremom i adaptacijom radnih mesta, kao i upotrebu posebnih sredstava i uređaja za rad pri vršenju profesionalne rehabilitacije, prilagođavanja na rad i zapošljavanja invalida rada;

— pružaju stručnu pomoć privrednim i drugim organizacijama i ustanovama u sprovođenju rehabilitacije i zapošljavanju invalida rada.

Član 107

(1) Ako je za vršenje profesionalne rehabilitacije potrebno da se izvrše adaptacije prostorija, mašina i drugih uređaja u privrednim i drugim organizacijama odnosno ustanovama, materijalna i finansijska sredstva za to obezbeđuje zainteresovani zavod za socijalno osiguranje. Sporazumom između zavoda i organizacije odnosno ustanove ili organa biće se određuje namena i način korišćenja tih sredstava.

(2) Zavodi za socijalno osiguranje mogu u cilju unapređivanja profesionalne rehabilitacije davati dotacije pojedinim osnivačima stručnih kurseva na kojima će se osposobljavati invalidi rada.

b) Materijalno obezbeđenje

Član 108

(1) Invalidi rada koji su stekli pravo na profesionalnu rehabilitaciju imaju pravo na materijalno obezbeđenje od dana sticanja prava na rehabilitaciju do dana upućivanja na rehabilitaciju, kao i za vreme

vršenja rehabilitacije na koju su upućeni. Ovo pravo imaju i osiguranici kod kojih nije nastupila invalidnost ali postoji opasnost od nastupanja invalidnosti (član 95).

(2) Invalidi rada i osiguranici iz prethodnog stava imaju pravo na materijalno obezbeđenje i za vreme prilagodavanja na rad po završenoj profesionalnoj rehabilitaciji, kad im je ono određeno u smislu člana 104 stav 2 ovog zakona.

(3) Pravo na materijalno obezbeđenje za određeno vreme prilagodavanja na rad imaju i invalidi rada sposobni za rad na svom drugom odgovarajućem poslu bez profesionalne rehabilitacije kojima je po završenom lečenju odnosno medicinskoj rehabilitaciji potrebno prethodno prilagodavanje za rad na svom ili drugom poslu.

(4) Pravo na materijalno obezbeđenje pripada i za vreme dok je invalid odnosno osiguranik sprečen da koristi profesionalnu rehabilitaciju usled bolesti ili drugih uzroka zbog kojih se po propisima o zdravstvenom osiguranju priznaje pravo na naknadu umesto plate.

Član 109

(1) Osiguranicima iz čl. 12 do 14 i čl. 16 do 19 i člana 22 ovog zakona pripada materijalno obezbeđenje u visini od 90% od osnova od koga se određuje naknada umesto plate po članu 23 Zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika.

(2) Osiguranicima iz člana 15 i čl. 20 i 21 ovog zakona pripada materijalno obezbeđenje u visini penziskog osnova od koga im se određuje invalidska penzija (čl. 65 do 67).

Član 110

(1) Kad se profesionalna rehabilitacija vrši u posebnoj ustanovi u kojoj invalid ima besplatan smeštaj i ishranu, materijalno obezbeđenje za vreme rehabilitacije pripada:

1) osiguraniku koji nema porodicu na izdržavanju — u visini od 50% od materijalnog obezbeđenja određenog po članu 109 ovog zakona;

2) osiguraniku koji ima porodicu na izdržavanju — u visini punog iznosa materijalnog obezbeđenja određenog po članu 109 ovog zakona.

(2) Kad se profesionalna rehabilitacija vrši van mesta stalnog boravka, a korišćenje rehabilitacije ne može se obezbediti stanim prevozom od mesta stanovanja do mesta gde se vrši rehabilitacija, invalidu kome nije obezbeđen besplatan smeštaj i ishrana za vreme vršenja rehabilitacije u drugom mestu, isplaćuje se, pored materijalnog obezbeđenja određenog po članu 109 ovog zakona, i paušalna naknada u visini prosečnog penziskog osnova:

1) V osiguraničkog razreda — za invalide rada koji su radili na radnim mestima I i II kategorije;

2) VIII osiguraničkog razreda — za invalide rada koji su radili na radnim mestima III kategorije;

3) XII osiguraničkog razreda — za invalide rada koji su radili na radnim mestima IV i V kategorije.

4. Zapošljavanje i naknade u vezi sa korišćenjem prava na zaposlenje

a) Zapošljavanje

Član 111

(1) Pravo na zaposlenje na odgovarajućem poslu imaju osiguranici kod kojih nastupi invalidnost II ili III kategorije pre nego što su navršili određene godine života, i to muškarci 55, a žene 50 godina.

(2) Invalidi rada osposobljeni za rad profesionalnom rehabilitacijom imaju pravo na zaposlenje na odgovarajućem poslu bez obzira na godine života.

(3) Osiguranici iz člana 30 stav 1 tač. 1 i 2 ovog zakona imaju pravo na zaposlenje samo kad su profe-

sionalnom rehabilitacijom po ovom zakonu osposobljeni za rad na drugom odgovarajućem poslu.

Član 112

Pravo na zaposlenje na odgovarajućem poslu imaju i osiguranici iz čl. 12 do 14 i 17 ovog zakona kod kojih nije nastupila invalidnost ali postoji opasnost od nastupanja invalidnosti (član 29), i to bez obzira na godine života ako nisu ispunili uslove za sticanje prava na ličnu penziju po Zakonu o penziskom osiguranju.

Član 113

(1) Invalidi rada koji su stekli pravo na zaposlenje na odgovarajućem poslu, a po svojoj volji se nisu prijavili radi korišćenja tog prava u roku od godine dana od dana određivanja tog prava, ili su odbili da prihvate obezbeđeno zaposlenje na odgovarajućem poslu, ne mogu po osnovu iste invalidnosti ili docnijeg pogoršanja te invalidnosti ponovo steći pravo na zaposlenje na odgovarajućem poslu i pravo na naknade koje se stiču u vezi sa korišćenjem prava na zaposlenje.

(2) Invalidima rada koji su stupili na obezbeđeno zaposlenje na odgovarajućem poslu, pa su po svojoj volji prekinuli to zaposlenje, priznaće se po osnovu iste invalidnosti ili docnijeg pogoršanja te invalidnosti ponovo pravo na zaposlenje na odgovarajućem poslu i pravo na naknade u vezi sa korišćenjem prava na zaposlenje, ako posle prekida obezbeđenog zaposlenja navrše radni staž propisan za sticanje prava iz invalidskog osiguranja po članu 34 ovog zakona, ukoliko nisu navršili godine života iz člana 111 stav 1 ovog zakona.

(3) Pravo na zaposlenje po ovom zakonu prestaje u svakom slučaju ispunjenjem uslova za sticanje prava na ličnu penziju po čl. 19 ili 20 stav 1 Zakona o penziskom osiguranju.

Član 114

Invalidima rada koji su profesionalnom rehabilitacijom osposobljeni za rad na drugom odgovarajućem poslu, obezbeđuje se zaposlenje na poslovima odnosno radnim mestima za koja se traži stručna sprema koju su oni stekli profesionalnom rehabilitacijom.

Član 115

(1) Invalidu rada II ili III kategorije invalidnosti sposobnom za rad na drugom odgovarajućem poslu bez profesionalne rehabilitacije koji je na propisan način stekao stručnu spremu za svoj posao, obezbeđuje se zaposlenje na poslovima odnosno radnim mestima za koja se traži stručna sprema koja odgovara kategoriji radnog mesta na kome je invalid radio neposredno pre nastupanja invalidnosti.

(2) Invalidu rada koji nema na propisan način stečenu stručnu spremu za svoj posao, obezbeđuje se zaposlenje na poslu odnosno radnom mestu za koje je potrebna stručna sprema koja odgovara kategoriji radnog mesta na kome je on radio bar dve godine za poslednje tri godine rada pre nastupanja invalidnosti.

(3) Invalid rada iz stava 1 ovog člana, ako je to za njega povoljnije, može zahtevati da mu se kategorija radnog mesta odredi po stavu 2 ovog člana.

(4) Invalidu rada koji ne ispunjava uslove po stavu 2 ovog člana obezbeđuje se zaposlenje na radnom mestu one kategorije radnih mesta koja se utvrđuje saglasno odredbi člana 66 stav 3 Zakona o penziskom osiguranju.

Član 116

Invalidu rada — osiguraniku iz člana 12 stav 1 tač. 2 i 3 ovog zakona sposobnom za rad na drugom odgovarajućem poslu bez profesionalne rehabilitacije, obezbeđuje se zaposlenje na radnom mestu za koje se traži stručna sprema koja odgovara njegovoj priznatoj stručnoj spremi. Ako je priznata stručna sprema niža od srednje ili njoj ravne stručne spreme,

obezbeđuje se zaposlenje na radnom mestu III kategorije u smislu člana 64 stav 4 Zakona o penziskom osiguranju.

Član 117

Zapošljavanje invalida na poslovima odnosno radnim mestima za koja se traži stručna sprema niža od one koja odgovara poslovima odnosno radnim mestima za koje se obezbeđuje zaposlenje u smislu čl. 114 do 116 ovog zakona, može se vršiti samo po pristanku invalida.

Član 118

Odredbe čl. 114 do 117 ovog zakona primenjuju se shodno i kad su pravo na zaposlenje na drugom odgovarajućem poslu stekli osiguranici kod kojih postoji opasnost od nastupanja invalidnosti (član 112).

Član 119

(1) Zapošljavanje invalida rada i osiguranika iz člana 112 ovog zakona, koji prema stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti i prema opštem zdravstvenom stanju mogu da rade pod istim uslovima kao i ostali radnici vrši se u privrednim i društvenim organizacijama, ustanovama i državnim organima. Ako je to potrebno, sredstva za rad na odnosnim radnim mestima podešavaju se prema posebnim potrebama i mogućnostima invalida rada.

(2) Zapošljavanje u javnim službama vrši se u skladu sa propisima o postavljenju javnih službenika.

(3) Zapošljavanje invalida rada koji prema stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti i prema opštem zdravstvenom stanju ne mogu da rade pod istim uslovima kao i ostali radnici, vrši se u zaštitnim radionicama.

(4) Invalidi kojima je zbog stepena invalidnosti ili telesnog oštećenja u većoj meri otežan odlazak na rad u privrednu ili drugu organizaciju odnosno ustanovu u kojoj bi prema svojoj stručnoj sposobnosti mogli raditi odgovarajući posao, mogu se zapošljavati i tako da za račun organizacije odnosno ustanove rade odgovarajući posao kod svoje kuće, kad je to moguće s obzirom na organizaciju posla.

Član 120

(1) Invalidi rada koji prema stanju invalidnosti i stepenu telesnog oštećenja ne mogu koristiti sredstva javnog saobraćaja neće se upućivati na rad u privredne i druge organizacije i ustanove odnosno zaštitne radionice, ako je za odlazak na rad i povratak sa rada neophodna upotreba prevoznih sredstava a nije im obezbeđen poseban prevoz.

(2) Na zaposlenje u drugom mestu, van mesta njihovog stalnog boravka, invalidi rada mogu se upućivati samo ako im je u tom drugom mestu obezbeđen odgovarajući stan, a inače — samo po njihovom pristanku.

Član 121

Ako je radi zapošljavanja invalida rada na odgovarajućim radnim mestima u privrednim ili drugim organizacijama odnosno ustanovama potrebno da se izvrše adaptacije prostorija, mašina ili drugih uređaja i sredstava za rad, materijalna i finansijska sredstva za to obezbeđuje zainteresovani zavod za socijalno osiguranje. Ugovorom između zavoda i organizacije bliže se određuje namena i način korišćenja tih sredstava.

Član 122

Invalidima rada koji, koristeći pravo na zaposlenje priznato po ovom zakonu, stupe u radni odnos i rade sa radnim vremenom koje odgovara njihovoj preostaloj radnoj sposobnosti računa se vreme provedeno u takvom zaposlenju kao vreme provedeno u radnom odnosu sa punim redovnim radnim vremenom za

sticanje drugih prava po ovom zakonu, za sticanje prava po Zakonu o penziskom osiguranju, kao i za sticanje prava iz radnog odnosa.

b) Naknade u vezi sa korišćenjem prava na zaposlenje

Član 123

(1) Invalidima rada II i III kategorije invalidnosti i osiguranicima iz člana 112 ovog zakona, koji imaju pravo na naknade u vezi sa korišćenjem prava na zaposlenje na odgovarajućem poslu, obezbeđuju se sledeće naknade:

1) privremena naknada — do stupanja na odgovarajući posao na koji su upućeni;

2) naknada zbog zaposlenja sa skraćenim radnim vremenom;

3) naknada zbog manje plate na drugom poslu.

(2) Naknade iz tač. 2 i 3 prethodnog stava pripadaju za dane provedene na radu, kao i za druge dane za koje po posebnim propisima pripada naknada umesto o plate.

(3) Kad zaposlenom invalidu rada zbog privremene nesposobnosti za rad ili drugih uzroka sprečenosti pripada naknada umesto plate po Zakonu o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika, u osnov za određivanje te naknade ulaze i iznosi naknada iz stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana.

Privremena naknada

Član 124

(1) Pravo na privremenu naknadu imaju invalidi rada II i III kategorije invalidnosti i osiguranici iz člana 112 ovog zakona, koji su stekli pravo na zaposlenje.

(2) Pravo na privremenu naknadu pripada od dana sticanja prava na zaposlenje na odgovarajućem poslu odnosno od dana završene profesionalne rehabilitacije, do dana stupanja na posao na koji je invalid odnosno osiguranik upućen.

(3) Invalidu rada odnosno osiguraniku iz stava 1 ovog člana kome nezavisno od njegove volje prestane zaposlenje, pripada privremena naknada i za vreme od prestanka zaposlenja do stupanja na novi posao, ako se prijavio radi zaposlenja u roku od 8 dana po prestanku ranijeg zaposlenja.

(4) Pravo na privremenu naknadu prestaje u svakom slučaju ispunjenjem uslova za sticanje prava na ličnu penziju po Zakonu o penziskom osiguranju.

Član 125

(1) Privremena naknada iznosi 50% od osnova od koga se po članu 109 ovog zakona određuje materijalno obezbeđenje.

(2) Invalidima rada i osiguranicima koji imaju pravo na privremenu naknadu, a koji u pogledu imovnog stanja i prihoda ispunjavaju uslove za zaštitni dodatak u punom iznosu po propisima o penziskom osiguranju, isplaćivaće se pored privremene naknade iz prethodnog stava i povećanje naknade, tako da ukupno primanje iznosi 75% od osnova od koga se određuje privremena naknada po prethodnom stavu.

Naknada zbog zaposlenja sa skraćenim radnim vremenom

Član 126

Pravo na naknadu zbog zaposlenja sa skraćenim radnim vremenom imaju invalidi rada II kategorije invalidnosti za vreme dok rade prema preostaloj radnoj sposobnosti na poslu koji im je obezbeđen (čl. 114 do 117).

Član 127

Naknada zbog zaposlenja sa skraćenim radnim vremenom određuje se u visini razlike između iznosa plate sa stalnim dodacima koja je tarifnim pravil-

nikom ili drugim propisima odnosno kolektivnim ugovorom određena za radno mesto na kome invalid radi i de a te plate koji odgovara skraćenom radnom vremenu sa kojim invalid radi prema preostaloj radnoj sposobnosti.

Naknada zbog manje plate na drugom poslu

Član 128

(1) Pravo na naknadu zbog manje plate na drugom poslu imaju osiguranici iz čl. 12 do 14 i čl. 16 do 18 ovog zakona koji su postali invalidi rada II i III kategorije invalidnosti, kao i osiguranici iz člana 112 ovog zakona, koji su po osnovu korišćenja prava na zaposlenje zaposleni na radnom mestu za koje je propisana odnosno određena plata sa stalnim dodacima manja od plate sa stalnim dodacima propisane odnosno određene za radno mesto na kome su oni radili neposredno pre nastupanja invalidnosti.

(2) Pravo na naknadu zbog manje plate pripada invalidu rada II kategorije invalidnosti pored naknade zbog zaposlenja sa skraćenim radnim vremenom.

Član 129

(1) Naknada zbog manje plate na drugom poslu određuje se u visini razlike između plate sa stalnim dodacima propisane za radno mesto na kome je invalid rada odnosno osiguranik radio neposredno pre nastupanja invalidnosti i plate sa stalnim dodacima na radnom mestu na koje je on stupio.

(2) Razlika između plata na ranijem i novom radnom mestu u smislu prethodnog stava, utvrđuje se prema propisanim odnosno određenim platama u vreme stupanja invalida rada odnosno osiguranika na obezbeđeni posao.

(3) Ako usled docnijih izmena u propisima o platama odnosno u tarifnim pravilnicima ili kolektivnim ugovorima nastupe promene u odnosu između iznosa plata propisanih odnosno određenih za raniji posao i za novi posao, naknada koja invalidu odnosno osiguraniku pripada — nanovo se određuje.

(4) Pri određivanju razlike između plata u smislu prethodnih stavova kod osiguranika zaposlenih u javnim službama i društvenim organizacijama, kao plata radnog mesta na kome su radili neposredno pre nastupanja invalidnosti uzima se osnovna plata zvanja i platnog razreda koji je osiguranik imao neposredno pre nastupanja invalidnosti, sa odgovarajućom položajnom platom i stalnim dodacima.

Član 130

(1) Naknada zbog manje plate na drugom poslu u visini određenoj po članu 129 ovog zakona pripada invalidima odnosno osiguranicima koji imaju na propisan način stečenu stručnu spremu za svoj posao, kao i onima koji nemaju takvu spremu ali su bar dve godine od poslednje tri godine rada proveli na radnim mestima one kategorije koja odgovara kategoriji radnog mesta na kome su radili neposredno pre nastupanja invalidnosti.

(2) Invalidima rada odnosno osiguranicima koji ne ispunjavaju uslove iz prethodnog stava, pa im se u smislu člana 115 stav 4 ovog zakona obezbeđuje zaposlenje na radnom mestu za koje se traži stručna sprema niža od one koja se traži za radno mesto na kome su radili neposredno pre nastupanja invalidnosti, naknada zbog manje plate na drugom poslu određuje se po članu 129 ovog zakona, tako što se plata sa stalnim dodacima za radno mesto na kome su radili neposredno pre nastupanja invalidnosti prethodno umanjuje za 20%.

(3) Odredbe prethodnih stavova ne primenjuju se kad se razlika između plata na ranijem i novom radnom mestu određuje po članu 129 stav 4 ovog zakona.

5. Naknada putnih i prevoznih troškova

Član 131

(1) Osiguranici i invalidi rada imaju pravo na naknadu putnih troškova u vezi sa ostvarivanjem odnosno korišćenjem prava po ovom zakonu:

1) kad su od nadležnog organa službe socijalnog osiguranja upućeni u drugo mesto radi ocenjivanja invalidnosti, preostale radne sposobnosti i stepena telesnog oštećenja kao i radi ocenjivanja postojanja opasnosti od nastupanja invalidnosti;

2) kad su od nadležnog organa službe socijalnog osiguranja upućeni u drugo mesto radi profesionalne rehabilitacije ili prilagođavanja za rad;

3) kad su od nadležnog organa službe posredovanja rada upućeni u drugo mesto radi stupanja na odgovarajući posao.

(2) Pravo na naknadu putnih troškova imaju i lica određena kao pratioci osiguranika odnosno invalida u slučajevima iz tač. 1 i 2 prethodnog stava.

Član 132

(1) Naknada putnih troškova obuhvata:

1) naknadu za troškove prevoza;

2) naknadu za troškove ishrane i smeštaja za vreme putovanja i boravka u drugom mestu.

(2) Naknada putnih troškova, u odlasku i povratku pripada u visini određenoj za naknadu putnih troškova po propisima o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika.

Član 133

(1) Invalidi rada, kao i osiguranici iz člana 95 odnosno 112 ovog zakona, imaju pravo na naknadu prevoznih troškova ako im je radi korišćenja prava na profesionalnu rehabilitaciju ili prava na zaposlenje, prema stanju invalidnosti ili telesnog oštećenja i s obzirom na udaljenost od mesta određenog za rehabilitaciju odnosno zaposlenje potreban stalan prevoz, a nije im obezbeđen bespalatan prevoz.

(2) Naknada prevoznih troškova pripada u visini određenoj za naknadu troškova prevoza po članu 43 Zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika.

Član 134

(1) Invalidi rada i osiguranici iz člana 112 ovog zakona koji su upućeni radi stalnog zaposlenja u drugo mesto (član 120 stav 2), imaju pravo na naknadu selidbenih troškova.

(2) Naknada iz prethodnog stava pripada u visini stvarno učinjenih troškova, ali najviše do iznosa koji određuje opštom odlukom skupština republičkog zavoda za socijalno osiguranje.

Glava V

Posebne odredbe o pravima iz invalidskog osiguranja

A. Za vojna lica

Član 135

(1) Osiguranici na koje se odnose odredbe čl. 135 do 143 ove glave su vojna lica — aktivni podoficiri, oficiri i vojni službenici Jugoslovenske narodne armije (u daljem tekstu: vojni osiguranici).

(2) Odredbe ove glave ne odnose se na one aktivne podoficire, oficire i vojne službenike kojima je služba u stalnom sastavu Jugoslovenske narodne armije prestala usled gubitka čina-klase, osude na kaznu zatvora dužu od godine dana ili kaznu strogog zatvora, gubitka službe po presudi vojnog disciplinskog suda ili iz kog drugog razloga koji po odredbama Zakona o Jugoslovenskoj narodnoj armiji prouzrokuje gubitak službe u stalnom sastavu Jugoslovenske narodne armije. Ova lica gube svojstvo vojnog osiguranika i na njih se primenjuju ostale odredbe ovog zakona o sticanju i korišćenju prava iz invalidskog osiguranja.

Član 136

(1) Vojni osiguranici stiču pravo na invalidsku penziju kad nastupi nesposobnost za službu u Jugoslovenskoj narodnoj armiji.

(2) Nesposobnost za službu u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, u smislu ovog zakona, postoji kod vojnog osiguranika koji po oceni nadležne komisije prema svom zdravstvenom stanju nije sposoban da vrši odgovarajuće dužnosti u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, bez obzira da li postoji ili ne postoji invalidnost I, II ili III kategorije u smislu ovog zakona.

Član 137

Vojni osiguranik čina podoficira kod koga nastupi invalidnost do navršene 25 godine života, stiče prava po osnovu invalidskog osiguranja ako je do nastupanja invalidnosti imao ukupno bar godinu dana radnog staža u svojstvu vojnog osiguranika.

Član 138

(1) Pored nesreće na poslu iz čl. 44 i 45 ovog zakona i profesionalnih bolesti određenih u smislu člana 46 ovog zakona, kao nesreća na poslu odnosno profesionalne bolesti vojnih osiguranika smatraju se i bolesti od kojih oni obole u vezi sa izvršavanjem službenih vojnih zadataka, određene posebnim propisima.

(2) Koje se bolesti smatraju nesrećom na poslu odnosno profesionalnim bolestima u smislu prethodnog stava, određuje svojim propisima Državni sekretarijat za poslove narodne odbrane u saglasnosti sa sekretarijatom Saveznog izvršnog veća za rad i za narodno zdravlje.

(3) Kao nesreća na poslu smatra se i bolest koju je vojni osiguranik zadobio kao učesnik u Narodnooslobodilačkoj borbi u sastavu Partizanskih odreda Jugoslavije, Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije i Jugoslovenske narodne armije, ako je ta bolest prouzrokovala nesposobnost za službu u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, a postojanje bolesti je bilo prijavljeno do 31 decembra 1951 godine.

Član 139

(1) Kad je invalidnost vojnog osiguranika prouzrokovana nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću, a osiguranik nije navršio period rada prema kome se po Zakonu o penziskom osiguranju utvrđuje prosečan mesečni iznos plata, osnov za određivanje invalidske penzije utvrđuje se prema prosjeku plata koje je osiguranik ostvario za ono vreme koje je ukupno proveo na radu do nastupanja invalidnosti, s tim što se poslednja osnovna i položajna plata uzima u taj prosek u celom iznosu, bez obzira da li je vojni osiguranik proveo godinu dana u odgovarajućem činu odnosno klasi.

(2) Osnov za određivanje invalidske penzije utvrđuje se na način određen u prethodnom stavu i kad je invalidnost nastupila kao posledica bolesti ili povrede van posla, a vojni osiguranik stiče pravo na invalidsku penziju po čl. 36 i 137 ovog zakona.

Član 140

(1) Vojni osiguranik kod koga nastupi nesposobnost za službu u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, stiče pravo na invalidsku penziju bez utvrđivanja kategorije invalidnosti u smislu člana 26 ovog zakona, i to:

1) vojni osiguranik—muškarac stariji od 45 godina, a žena starija od 40 godina — na invalidsku penziju u punom iznosu;

2) vojni osiguranik—muškarac mlađi od 45 godina, a žena mlađa od 40 godina — na invalidsku penziju u smanjenom iznosu od 75%;

3) vojni osiguranik — ratni vojni invalid od I do VI grupe — na invalidsku penziju u punom iznosu ako je proveo u radnom odnosu bar polovinu razdoblja od 15 maja 1945 godine do utvrđenog dana nastupanja invalidnosti.

(2) Vojnom osiguraniku koji je stekao pravo na invalidsku penziju odrediće se, na njegov zahtev, umesto invalidske penzije koja mu pripada, lična penzija po članu 82 Zakona o penziskom osiguranju ako ispunjava uslove za sticanje prava na tu penziju.

Član 141

(1) Vojni osiguranik—muškarac mlađi od 55 godina, a žena mlađa od 50 godina, koji je stekao pravo na invalidsku penziju po članu 140 stav 1 ovog zakona može, radi korišćenja prava po ovom zakonu, zahtevati da se prema stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti razvrsta u odgovarajuću kategoriju invalidnosti (I, II ili III) u smislu člana 26 ovog zakona.

(2) Prema kategoriji invalidnosti utvrđenoj po prethodnom stavu osiguranik ima pravo zahtevati da mu se umesto invalidske penzije odrede o govora uća prava po ovom zakonu. Osiguraniku iz člana 140 stav 1 tačka 2 ovog zakona, koji je razvrstan u I kategoriju invalidnosti, pripada invalidska penzija u punom iznosu.

Član 142

(1) Vojni osiguranici koji po članu 141 stav 2 steknu pravo na profesionalnu rehabilitaciju, osposobljavaju se za rad na radnim mestima odnosno poslovima u građanstvu, i to:

1) oficiri rodova i službi i vojni službenici I do III klase — za rad na radnim mestima II kategorije u smislu člana 64 stav 5 Zakona o penziskom osiguranju. Ako osiguranik ima stručnu spremu koja se traži za radna mesta I kategorije, osposobljava se za rad na radnim mestima te kategorije;

2) podoficiri (sem čina vodnika) i vojni službenici od IV do VII klase — za rad na radnim mestima III kategorije u smislu člana 64 stav 4 Zakona o penziskom osiguranju. Ako osiguranik ima stručnu spremu višu od ove, osposobljava se za rad na radnim mestima one kategorije koja odgovara njegovoj stručnoj spremi;

3) podoficiri čina vodnika i vojni službenici VIII do XII klase — za rad na radnim mestima IV kategorije u smislu člana 64 stav 3 Zakona o penziskom osiguranju. Ako osiguranik ima stručnu spremu višu od ove osposobljava se za rad na radnim mestima one kategorije koja odgovara njegovoj stručnoj spremi.

(2) Vojnim osiguranicima koji po članu 141 stav 2 ovog zakona steknu pravo na zaposlenje na odgovarajućem drugom poslu, obezbeđuje se zaposlenje na radnom mestu one kategorije koja se utvrdi saglasno odredbama tač. 1 do 3 prethodnog stava.

(3) Radi određivanja naknade zbog manje plate iz člana 129 ovog zakona, kao plata radnog mesta na kome je vojni osiguranik radio neposredno pre nastupanja invalidnosti uzima se osnovna i položajna plata sa stalnim dodacima, uključujući i armiski dodatak.

Član 143

(1) Vojnom osiguraniku—uživaocu invalidske penzije određene po članu 140 stav 1 tač. 1 i 3 ovog zakona, ako stupi u radni odnos i radi sa punim radnim vremenom ili najmanje sa polovinom redovnog radnog vremena, ili vrši samostalnu profesionalnu delatnost, isplaćuje se za vreme takvog zaposlenja invalidska penzija u visini 75% od penzije koja mu je određena.

(2) Vojnom osiguraniku—uživaocu invalidske penzije određene po članu 140 stav 1 tačka 2 ovog zakona, ako stupi u radni odnos i radi sa punim radnim vremenom ili najmanje sa polovinom redovnog radnog vremena, ili vrši samostalnu profesionalnu delatnost isplaćuje se za vreme takvog zaposlenja invalidska penzija u nesmanjenom iznosu.

(3) Vojnom osiguraniku iz st. 1 i 2 ovog člana vreme provedeno u stalnom radnom odnosu sa naj-

manje polovinom redovnog radnog vremena računa se u radni staž za sticanje prava na ličnu penziju po čl. 19, 20 i 73 Zakona o penziskom osiguranju, kao i za povećanje procenta invalidske penzije u slučaju docnijeg određivanja invalidske penzije po članu 141 stav 1 ovog zakona. Takvo vreme rada računa se kao da je provedeno sa punim redovnim radnim vremenom.

B. Za službenike organa unutrašnjih poslova

Član 144

(1) Osiguranici na koje se odnose odredbe čl. 144 do 146 ove glave su službenici Narodne milicije, straže kazneno-popravnih ustanova, upravni i izvršni službenici koji vrše poslove državne bezbednosti ili poslove kriminalističke službe, kao i drugi službenici organa unutrašnjih poslova kad vrše te poslove.

(2) Savezni državni sekretarijat za unutrašnje poslove u saglasnosti sa Sekretarijatom Saveznog izvršnog veća za rad određuje, po potrebi, svojim propisima bliže uslove za primenu odredaba čl. 144 do 146 ove glave na druge službenike organa unutrašnjih poslova u smislu prethodnog stava.

Član 145

(1) Osiguranici iz člana 144 ovog zakona kod kojih je po oceni nadležne komisije zbog njihovog zdravstvenog stanja nastupila nesposobnost za vršenje dužnosti u onoj službi kojoj pripadaju, a za koje nema mogućnosti da budu raspoređeni na drugi posao u kom od organa unutrašnjih poslova, razvrstavaju se prema stanju invalidnosti i preostale sposobnosti za rad na drugom odgovarajućem poslu u neku od kategorija invalidnosti u smislu člana 26 ovog zakona, pa im se prema tako utvrđenoj kategoriji invalidnosti određuju odgovarajuća prava po ovom zakonu.

(2) Osiguranici iz prethodnog stava koji su stekli pravo na profesionalnu rehabilitaciju osposobljavaju se za rad na odgovarajućim radnim mestima odnosno poslovima, i to:

1) milicioneri i stražari — za rad na radnim mestima za koja se traži niža stručna sprema ili njoj ravna sprema (IV kategorija radnih mesta u smislu člana 64 stav 3 Zakona o penziskom osiguranju);

2) ostali osiguranici — za rad na radnim mestima odnosno poslovima za koje se traži stručna sprema koja odgovara stručnoj spremi koju osiguranik ima. Ako je priznata stručna sprema osiguranika niža od srednje stručne spreme ili njoj ravne spreme, osposobljavanje se vrši za radno mesto III kategorije u smislu člana 64 stav 4 Zakona o penziskom osiguranju.

(3) Osiguranicima iz stava 1 ovog člana koji su stekli pravo na zaposlenje na odgovarajućem drugom poslu bez profesionalne rehabilitacije, obezbeđuje se zaposlenje na radnom mestu za koje je potrebna stručna sprema određena shodnom primenom tač. 1 i 2 prethodnog stava.

Član 146

(1) Pored nesreće na poslu iz čl. 44 i 45 ovog zakona i profesionalnih bolesti određenih u smislu člana 46 ovog zakona, kao nesreća na poslu odnosno profesionalne bolesti osiguranika iz člana 144 ovog zakona smatraju se i bolesti od kojih oni obole pri izvršavanju zadataka svoje službe, određene posebnim propisima.

(2) Koje se bolesti smatraju nesrećom na poslu odnosno profesionalnim bolestima u smislu prethodnog stava, određuje svojim propisima savezni Državni sekretarijat za unutrašnje poslove u saglasnosti sa sekretarjatima Saveznog izvršnog veća za rad i za narodno zdravlje.

C. Za posebne kategorije osiguranika

1. Opšte odredbe

Član 147

(1) Invalidsko osiguranje lica koja vrše samostalnu profesionalnu delatnost i lica drugih zanimanja koja nisu u radnom odnosu, ako nije ustanovljeno ovim zakonom može se ustanoviti saveznim zakonima ili ugovorima.

(2) Ugovor o imovinskom osiguranju lica iz prethodnog stava zaključuje Savezni zavod za socijalno osiguranje ili, po njegovom ovlašćenju, republički zavod za socijalno osiguranje sa profesionalnom organizacijom pripadnika pojedine samostalne profesionalne delatnosti ili sa organizacijom ovlašćenom da zastupa pripadnike drugih zanimanja iz stava 1 ovog člana.

(3) Invalidsko osiguranje lica iz stava 1 ovog člana ustanovljava se zakonom kao obavezno za sve pripadnike odnosno samostalne profesionalne delatnosti ili pojedinih drugih zanimanja, a ugovorom se ustanovljava samo za članove organizacije sa kojom se ugovor zaključuje, i to kao obavezno za sve članove te organizacije.

Član 148

Prava iz invalidskog osiguranja posebnih kategorija osiguranika ne mogu se ustanoviti u većem obimu niži pod povoljnijim uslovima nego što je u ovom zakonu predviđeno za ostale osiguranike.

Član 149

(1) Kao osiguranički razredi i osnovi za određivanje invalidske penzije, materijalnog obezbeđenja i naknada po ovom zakonu za osiguranike posebnih kategorija ustanovljavaju se propisima odnosno ugovorima određeni osiguranički razredi sa prosečnim penziskim osnovima iz člana 63 Zakona o penziskom osiguranju.

(2) Propisima odnosno ugovorima o invalidskom osiguranju lica iz člana 147 ovog zakona može se predvideti da se razvrstavanje osiguranika u osiguraničke razrede, u smislu prethodnog stava, vrši prema godinama provedenim u vršenju delatnosti po osnovu koje su oni osigurani i godinama provedenim u radnom odnosu, kao i prema ukupnom penziskom stažu.

(3) Propisima odnosno ugovorima može se predvideti da se u određenim slučajevima pod posebnim uslovima osiguranik može razvrstati u viši osiguranički razred od onoga u koji bi on bio redovno razvrstan. Isto tako, može se predvideti da se osiguraniku koji na taj način bude razvrstan u I-a osiguranički razred može odrediti osnov viši od prosečnog penziskog osnova I-a osiguraničkog razreda iz člana 63 Zakona o penziskom osiguranju.

Član 150

Propisima odnosno ugovorima o invalidskom osiguranju lica iz člana 147 ovog zakona može se utvrditi da se vreme vršenja samostalne delatnosti pre ustanovljenja invalidskog osiguranja priznaje u celini ili delimično u penziskom stažu, a mogu se predvideti i posebni uslovi za priznavanje tog vremena u penziskom stažu, kao i obezbeđenje pokriva odgovarajućim doprinosom za tako priznato vreme.

Član 151

(1) Vreme koje se u smislu odredaba ovog zakona računa u penziskom stažu priznaje se na isti način i pod istim uslovima i osiguranicima kojima se prava iz invalidskog osiguranja određuju po propisima odnosno ugovorima iz člana 147 ovog zakona.

(2) Kad je priznavanje određenog perioda u penziskom stažu po ovom zakonu ili po Zakonu o penziskom osiguranju uslovljeno stupanjem u radni odnos ili

određenim trajanjem ili prestankom radnog odnosa, propisima odnosno ugovorima iz člana 147 ovog zakona može se odrediti da je taj uslov ispunjen stupanjem u samostalnu delatnost, odnosno određenim trajanjem ili prestankom takve delatnosti.

Član 152

Propisima odnosno ugovorima (član 147) može se odrediti da se lica iz člana 147 stav 1 ovog zakona osiguravaju za sve ili samo za određene slučajeve invalidnosti, kao i da se invalidskim osiguranjem obezbeđuju sva ili samo pojedina prava predviđena u ovom zakonu.

Član 153

(1) Pravo na invalidsku penziju stečeno na osnovu propisa odnosno ugovora iz člana 147 ovog zakona može osiguranik koristiti tek po prestanku vršenja samostalne delatnosti.

(2) U slučaju invalidske penzije iz prethodnog stava koji ponovo počne vršiti samostalnu delatnost prestaje pravo na invalidsku penziju.

(3) Osiguranik kome je prestalo pravo na invalidsku penziju u smislu prethodnog stava, može steći pravo na invalidsku penziju po prestanku vršenja samostalne delatnosti samo ako se utvrdi da invalidnost još uvek postoji.

Član 154

Odredbe ovog zakona o sticanju, ostvarivanju i korišćenju prava iz invalidskog osiguranja primenjuju se i na osiguranike posebnih kategorija ako odredbama ove glave ili propisima odnosno ugovorima o njihovom invalidskom osiguranju nije izričito drukčije određeno.

Član 155

(1) Lica osigurana po propisima odnosno ugovorima iz člana 147 ovog zakona koja po prestanku vršenja samostalne delatnosti stupe u radni odnos, mogu po osnovu tog svojstva steći pravo iz invalidskog osiguranja za slučaj invalidnosti prouzrokovane bolešću ili povredom van posla kad navrše bar tri godine osiguranja u tom svojstvu.

(2) Ako kod osiguranika iz prethodnog stava nastupi invalidnost usled bolesti ili povrede van posla pre nego što je proveo tri godine rada u radnom odnosu, kao osnov za određivanje invalidske penzije uzima se osnov osiguraničkog razreda u koji bi on bio razvrstan po propisu odnosno ugovoru iz člana 147 ovog zakona da je u času nastupanja invalidnosti bio osiguran kao pripadnik samostalne delatnosti koju je vršio do stupanja u radni odnos i da mu se vreme provedeno u radnom odnosu koje se priznaje u radni staž računa za razvrstanje u osiguranički razred po odnosnom propisu ili ugovoru.

Član 156

Način plaćanja doprinosa za invalidsko osiguranje lica iz člana 147 stav 1 ovog zakona utvrđuje se propisima odnosno ugovorima kojima se ustanovljava njihovo invalidsko osiguranje.

2. Odredbe o invalidskom osiguranju umetnika

Član 157

(1) Pravo na invalidsko osiguranje po ovom zakonu imaju: književnici, likovni umetnici, kompozitori, istaknuti muzički umetnici — izvodači, filmski umetnici u smislu propisa donetih na osnovu člana 105 stav 3 Zakona o penziskom osiguranju, i prevodioci naučnih i književnih dela, kojima je samostalan umetnički rad osnovno zanimanje (u daljem tekstu: umetnici).

(2) Umetnici su osigurani za sve slučajeve invalidnosti i stiču prava iz invalidskog osiguranja kao i osiguranici iz člana 12 ovog zakona, ako za poje-

dine slučajeve odredbama ove glave nije drukčije određeno.

(3) U pogledu utvrđivanja svojstva umetnika, priznavanja penziskog staža i utvrđivanja penziskog osnova koji se uzima kao osnov za određivanje invalidske penzije, primenjuju se odredbe čl. 106 do 108 Zakona o penziskom osiguranju i propisi doneti na osnovu člana 108 stav 2 tog zakona.

Član 158

(1) Umetniku kod koga iz zdravstvenih razloga nastupi nesposobnost za dalje vršenje njegovog umetničkog poziva pripada pravo na invalidsku penziju u punom iznosu, bez utvrđivanja kategorije invalidnosti u smislu člana 26 ovog zakona.

(2) Postojanje nesposobnosti za vršenje umetničkog poziva utvrđuje se po prethodno pribavljenom mišljenju nadležne komisije za socijalno osiguranje umetnika.

Član 159

(1) Umetnik koji je stekao pravo na invalidsku penziju po članu 158 ovog zakona, a u pogledu godina života ispunjava uslove za sticanje prava na rehabilitaciju odnosno na zaposlenje po ovom zakonu, može, radi korišćenja prava na rehabilitaciju i zaposlenje zahtevati da se prema stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti razvrsta u odgovarajuću kategoriju invalidnosti (II ili III) u smislu člana 26 ovog zakona. Prema tako utvrđenoj kategoriji invalidnosti odrediće se, na njegov zahtev, umesto invalidske penzije pravo na profesionalnu rehabilitaciju ili pravo na zaposlenje na drugom odgovarajućem poslu, sa materijalnim obezbeđenjem odnosno naknadama u vezi sa korišćenjem tih prava, ako prema stanju preostale radne sposobnosti postoje uslovi za određivanje tih prava.

(2) Kao osnov za određivanje materijalnog obezbeđenja i naknada u vezi sa korišćenjem prava po stavu 1 ovog člana, uzima se prosečni penzijski osnov onog osiguraničkog razreda iz člana 63 Zakona o penziskom osiguranju u koji je umetnik bio razvrstan u času nastupanja invalidnosti.

Član 160

(1) Umetnici koji su po članu 159 ovog zakona stekli pravo na profesionalnu rehabilitaciju osposobljavaju se za rad na radnim mestima odnosno poslovima za koje se traži stručna sprema koja odgovara njihovoj priznatoj stručnoj spremi. Ako je priznata stručna sprema niža od srednje stručne spreme, osposobljavanje se vrši za radno mesto III kategorije u smislu člana 69 stav 4 Zakona o penziskom osiguranju.

(2) Umetnicima koji su po članu 159 ovog zakona stekli pravo na zaposlenje na odgovarajućem drugom poslu bez profesionalne rehabilitacije, obezbeđuje se zaposlenje na radnom mestu za koje je potrebna stručna sprema određena shodnom primenom prethodnog stava.

Član 161

(1) Odredbe člana 153 ovog zakona neće se primeniti na umetnike-uzivaoce invalidske penzije koji se bave umetničkom delatnošću ako se ponovnim pregledom ne utvrdi da više ne postoji nesposobnost za vršenje umetničkog poziva.

(2) Ako uživatelj invalidske penzije stečene po članu 158 ovog zakona stupi u radni odnos i radi sa punim radnim vremenom ili najmanje sa polovinom redovnog radnog vremena, ili vrši samostalnu profesionalnu delatnost, u pogledu korišćenja prava na penziju i sticanja odnosno određivanja prava na osnovu radnog odnosa, primenjuju se u svemu propisi koji se odnose na uživaoce invalidske penzije — osiguranike iz člana 12 ovog zakona.

Član 162

(1) Osiguranicima koji su ispunili uslove za sticanje prava na invalidsku penziju u svojstvu lica iz čl. 12 do 14 i člana 16 ovog zakona ili su ostvarili pravo na takvu penziju, a vršili su umetničku delatnost iz člana 157 stav 1 ovog zakona, može se, u smislu stava 3 tog člana, radi sticanja prava na invalidsku penziju po odredbama ove glave, priznati svojstvo umetnika. U tom slučaju, ako postoji i nesposobnost za vršenje umetničkog poziva u smislu člana 158 ovog zakona, ova lica mogu, po sopstvenom izboru, ostvariti pravo na invalidsku penziju po odredbama ove glave umesto prava na invalidsku penziju koja im pripada kao osiguranicima iz čl. 12 do 14 i člana 16 ovog zakona.

(2) Pravo izbora u smislu prethodnog stava, imaju i umetnici koji su ostvarili pravo na invalidsku penziju kao lica iz čl. 12 do 14 i člana 16 ovog zakona po propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona i ta im je penzija prevedena na novu invalidsku penziju po odredbama glave X ovog zakona.

(3) Pravo na invalidsku penziju priznato po prethodnim stavovima, pripada od dana podnošenja zahteva za priznanje svojstva umetnika (član 106 stav 2 Zakona o penzijskom osiguranju) ako je na taj dan postojala i nesposobnost za vršenje umetničkog poziva u smislu člana 158 ovog zakona.

D. Zajednička odredba

Član 163

Za sve što odredbama ove glave nije izrično propisano, važe ostale odredbe ovog zakona.

Glava VI

Korišćenje i gubitak prava iz invalidskog osiguranja

Član 164

(1) Prava stečena na osnovu invalidskog osiguranja pripadaju, ako ovim zakonom nije drukčije određeno, od dana nastupanja invalidnosti, od dana kad je utvrđena opasnost od nastupanja invalidnosti, odnosno od dana nastupanja telesnog oštećenja.

(2) Kad se prava iz invalidskog osiguranja ostvaruju po zahtevu osiguranika posle prestanka radnog odnosa, a invalidnost odnosno telesno oštećenje je postajalo pre podnošenja zahteva, invalidska penzija odnosno invalidnima pripada od dana nastupanja invalidnosti odnosno telesnog oštećenja, ali samo za šest meseci unatrag od dana podnošenja zahteva. Ostala primanja pripadaju od prvog dana narednog meseca posle podnošenja zahteva, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Član 165

(1) Dodatak za pomoć i negu pripada od dana od koga pripada invalidska penzija, ako su u vrste nastupanja invalidnosti I kategorije ispunjeni uslovi za sticanje prava na taj dodatak. Ako uslovi za sticanje prava na taj dodatak nastupe docnije, dodatak za pomoć i negu pripada samo za šest meseci unatrag od dana podnošenja zahteva, ali najranije od dana kad je utvrđena potreba za pomoć i negu.

(2) Dodatak za pomoć i negu osiguranicima koji su stupili u radni odnos kao slepi i su za vreme trajanja radnog odnosa postali slepi, pripada od stupanja u radni odnos, odnosno od nastupanja slepote u toku radnog odnosa, pa za sve vreme do prestanka radnog odnosa, a po prestanku radnog odnosa — dok im pripadaju druga prava po ovom zakonu koja su stekli kao invalidi rada I, II ili III kategorije invalidnosti.

(3) Zaštitni dodatak isplaćuje se od dana od koga pripada invalidska penzija, ako je zahtev za taj dodatak podnet najdocnije u roku od šest meseci od dana dostave rešenja o pravu na invalidsku penziju.

Ako je zahtev podnet posle tog roka, zaštitni dodatak isplaćuje se od prvog dana narednog meseca posle podnošenja zahteva.

Član 166

(1) Materijalno obezbeđenje na koje invalid rada ima pravo do stupanja na profesionalnu rehabilitaciju pripada od dana nastupanja invalidnosti i odnosno od dana kad je utvrđena opasnost od nastupanja invalidnosti (član 151 st. 1 i 2) pa do dana kad je invalidu rada dostavljeno rešenje o upućivanju na profesionalnu rehabilitaciju. Od tog dana pa do stupanja na rehabilitaciju, materijalno obezbeđenje pripada ako je invalid rada stupio na rehabilitaciju u roku određenom u rešenju o upućivanju na profesionalnu rehabilitaciju.

(2) Ako invalid rada ne stupi na rehabilitaciju u određenom roku, gubi pravo na materijalno obezbeđenje do stupanja na rehabilitaciju, osim kad je usled razloga koji su van njegove volje bio sprečen da stupi na rehabilitaciju.

(3) Materijalno obezbeđenje za vreme trajanja profesionalne rehabilitacije pripada invalidu rada:

1) koji je stupio na rehabilitaciju u određenom roku ili je stupio docnije zato što je usled razloga koji su van njegove volje bio sprečen da stupi na rehabilitaciju u određenom roku;

2) koji je izgubio pravo na materijalno obezbeđenje do stupanja na rehabilitaciju u smislu prethodnog stava, pa se naknadno prijavio radi ponovnog upućivanja na profesionalnu rehabilitaciju u roku od godine dana od dana dostave prvog rešenja, ako stupi na profesionalnu rehabilitaciju u roku određenom novim rešenjem o upućivanju na rehabilitaciju.

(4) Pravo na materijalno obezbeđenje pripada invalidu rada i kad u toku uživanja tog prava bude upućen na naknadno lečenje (medicinsku rehabilitaciju) — za vreme trajanja takvog lečenja.

Član 167

(1) Invalid rada koji je stekao pravo na profesionalnu rehabilitaciju gubi to pravo ako ga ne koristi u određenom roku a nije u tome sprečen razlozima koji su van njegove volje, i to:

1) ako ne stupi na profesionalnu rehabilitaciju u roku od godine dana od dana kad mu je dostavljeno rešenje o upućivanju na profesionalnu rehabilitaciju;

2) ako ne stupi na profesionalnu rehabilitaciju u roku određenom u rešenju o ponovnom upućivanju na rehabilitaciju u smislu stava 3 tačka 2 člana 166 ovog zakona.

(2) Pravo na profesionalnu rehabilitaciju gubi invalid rada ako prekine započetu profesionalnu rehabilitaciju ili, ako neizvršavanjem dužnosti vezanih za sprovođenje rehabilitacije, onemogućava svoje osposobljavanje za rad.

Član 168

Odredbe čl. 166 i 167 ovog zakona važe i za invalide rada odnosno osiguranike kojima pravo na materijalno obezbeđenje pripada u vezi sa prilagođavanjem na rad.

Član 169

(1) Privremena naknada pripada od dana nastupanja invalidnosti odnosno od dana kad je utvrđena opasnost od nastupanja invalidnosti (član 164 st. 1 i 2) pa do dana kad je rešenje o priznanju prava na zaposlenje na odgovarajućem poslu postalo konačno u upravnom postupku. Od toga dana, odnosno od dana završetka profesionalne rehabilitacije, do stupanja na obezbeđeno radno mesto pripada privremena naknada ako se invalid rada prijavio radi zaposlenja nadležnom organu službe posredovanja rada u roku od 8 dana od dana kad je rešenje o priznanju prava na zaposlenje postalo konačno odnosno od dana završetka profesionalne rehabilitacije.

(2) Invalidu rada koji se u roku iz prethodnog stava ne prijavljuje radi zaposlenja, gubi pravo na privremenu naknadu, osim kad je usled razloga koji su van njegove volje bio sprečen da se u propisanom roku prijavi radi zaposlenja.

(3) Invalidu rada koji se prijavio u propisanom roku organu službe posredovanja rada, isplaćuje se privremena naknada za mesece u kojima se uredno javljao radi zaposlenja organu kod koga se prijavio, kao i za mesece u kojima je bio sprečen da se uredno javlja usled razloga koji su van njegove volje.

Član 170

Invalid rada koji je stekao pravo na zaposlenje na odgovarajućem poslu, gubi to pravo, kao i pravo na naknadu u vezi sa korišćenjem tog prava, ako ga ne koristi u određenom roku, a nije u tome sprečen razlozima koji su van njegove volje, i to:

1) ako se ne prijavi radi zaposlenja nadležnom organu službe posredovanja rada u roku od godine dana od dana kad je rešenje o priznavanju prava na zaposlenje postalo konačno odnosno od dana završetka profesionalne rehabilitacije;

2) ako ne stupi na posao koji mu je obezbeđen na odgovarajućem radnom mestu, u roku od 8 dana od dana kad mu je saopšteno da se upućuje na posao;

3) ako bez opravdanog razloga prekine radni odnos na odgovarajućem poslu koji mu je bio obezbeđen.

Član 171

(1) Prava stečena po osnovu invalidnosti ili telesnog oštećenja traju dok postoji stanje invalidnosti i preostale radne sposobnosti odnosno stepen telesnog oštećenja prema kome je pravo određeno.

(2) Ako u stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti odnosno u stepenu telesnog oštećenja nastupe promene usled kojih se po ovom zakonu utvrđeno pravo gubi ili menja, ili usled kojih nastupaju uslovi za sticanje nekog drugog prava, pravo se gubi ili menja odnosno stiče se novo pravo od prvog dana narednog meseca posle dana nastale promene.

(3) Ako je promena u smislu prethodnog stava utvrđena povodom zahteva invalida rada, a nastupila je pre podnošenja zahteva, pravo se gubi ili menja odnosno stiče se novo pravo od prvog dana narednog meseca po podnošenju zahteva, a ako je promena utvrđena po službenoj dužnosti — od prvog dana narednog meseca po donošenju rešenja o određivanju prava u vezi sa utvrđenom promenom.

Član 172

(1) Invalidska penzija dodatak za pomoć i negu, zaštitni dodatak i invalidnina određuju se u mesečnom iznosu i dospevaju za isplatu unapred prvog dana svakog kalendarskog meseca.

(2) Materijalno obezbeđenje i privremena naknada određuju se u mesečnom iznosu i dospevaju za isplatu unatrag poslednjim danom svakog kalendarskog meseca.

(3) Naknada zbog zaposlenja sa skraćenim radnim vremenom i naknada zbog manje plate na drugom poslu određuju se u mesečnom iznosu i dospevaju za isplatu zajedno sa platom.

(4) Dospeli primanja iz prethodnih stavova koja nisu mogla biti isplaćena zbog okolnosti koje je proузrokovao uživalac primanja mogu se naknadno isplatiti najviše za tri godine unatrag.

Član 173

(1) Invalidu rada I kategorije invalidnosti ako stupi u stalan radni odnos i radi sa punim radnim vremenom ili najmanje sa polovinom redovnog radnog vremena, ne isplaćuje se invalidska penzija niti dodatak za pomoć i negu — za sve vreme dok traje takvo zaposlenje.

(2) Invalidu rada II ili III kategorije invalidnosti ako stupi u stalan radni odnos i radi sa punim radnim vremenom ili najmanje sa polovinom redovnog radnog vremena, isplaćuje se za vreme dok traje takvo zaposlenje:

1) 50% od iznosa invalidske penzije — ako mu je penzija određena u punom iznosu (član 78 stav 1 ili član 80 stav 1);

2) dve trećine od iznosa invalidske penzije — ako mu je penzija određena u smanjenom iznosu (član 78 stav 2 ili član 80 stav 2).

(3) Odredbe prethodnih stavova važe i kad uživatelj invalidske penzije koji je to pravo stekao kao osiguranik iz čl. 12 do 22 ovog zakona počne da vrši samostalnu profesionalnu delatnost ili bilo koju samostalnu delatnost obuhvaćenu odredbama čl. 147 do 155 ovog zakona, osim umetničke delatnosti. Vršanje samostalne delatnosti smatra se u ovom slučaju zaposlenjem sa punim radnim vremenom.

(4) Zaštitni dodatak ne isplaćuje se uživaocima invalidske penzije za vreme zaposlenja u smislu prethodnih stavova.

Član 174

(1) Ako kod uživaoca invalidske penzije nastupe promene u imovnom stanju ili druge promene koje utiču na isplatu zaštitnog dodatka, usled kojih prestanu uslovi za isplaćivanje tog primanja, isplata zaštitnog dodatka obustavlja se od prvog dana narednog meseca po nastaloj promeni.

(2) Odredba prethodnog stava važi i za povećanje privremene naknade iz člana 125 stav 2 ovog zakona.

(3) Ako usled promena koje utiču na primanja budu naknadno ispunjeni uslovi za isplaćivanje zaštitnog dodatka odnosno povećanja privremene naknade, ova primanja isplaćuju se od prvog dana narednog meseca po ispunjenju uslova i podnošenju zahteva.

Član 175

Invalid rada II ili III kategorije invalidnosti odnosno osiguranik kod koga je utvrđeno da postoji opasnost od nastupanja invalidnosti, koji je stekao pravo na materijalno obezbeđenje ili privremenu naknadu, ako ima i pravo na porodičnu penziju, može koristiti samo jedno od tih prava, po sopstvenom izboru.

Član 176

(1) Dospeli mesečni iznosi primanja stečenih po ovom zakonu ne isplaćuju se uživaocu koji se bez opravdanog razloga u određenom roku ne odazove na poziv na pregled radi ponovnog utvrđivanja stanja invalidnosti i preostale radne sposobnosti odnosno postojanja opasnosti od nastupanja invalidnosti ili stepena telesnog oštećenja — za sve vreme dok se ne odazove na poziv.

(2) Po prethodnom stavu obustavljeni mesečni iznosi primanja isplaćuju se naknadno uživaocu koji se odazove na poziv u roku od mesec dana od dana određenog za pregled.

(3) Uživaocu koji se odazove na poziv po isteku roka od mesec dana iz prethodnog stava, obustavljeni mesečni iznosi primanja ne isplaćuju se, a isplata primanja uspostavlja se od prvog dana narednog meseca posle odazivanja na poziv.

(4) Radi primene odredaba ovog zakona koje se odnose na sticanje i korišćenje prava u vezi sa profesionalnom rehabilitacijom i zaposlenjem na odgovarajućem poslu, vreme za koje je uživatelj izgubio pravo na isplatu dospelih primanja u smislu prethodnog stava smatra se kao vreme za koje invalid po svojoj volji nije koristio ta prava.

Član 177

(1) Uživaocu primanja određenih po ovom zakonu koji se nalazi na izdržavanju kazne zatvora ili strogog zatvora na koju je osuđen sudskom presudom, ne pri-

padaju obroci invalidske penzije i drugih primanja koji dospevaju za vreme izdržavanja kazne duže od mesec dana.

(2) Članovima porodice uživaoca invalidske penzije koji se nalazi na izdržavanju kazne zatvora ili strogog zatvora isplaćuje se za to vreme iznos u visini porodične penzije na koju bi oni imali pravo u slučaju njegove smrti, ali najviše do iznosa penzije koju je on primao, ako ispunjavaju uslove za sticanje prava na porodičnu penziju a nije nastupio gubitak prava na invalidsku penziju usled smanjivanja penzijskog staža po članu 51 Zakona o penzijskom osiguranju.

Član 178

Uživalac invalidske penzije i drugih primanja određenih po ovom zakonu koji je zbog promene boravišta ili iz drugog razloga privremeno sprečen da sam prima penziju ili drugo primanje koje mu pripada, može opunomoćiti drugo lice da za vreme njegove sprečenosti prima mesečne iznose penzije odnosno drugih primanja dospelih za isplatu.

Član 179

(1) Invalidu rada — inostranom državljaninu koji se iseli na stalan boravak u državu čiji je državljanin ili u državu ranijeg stalnog boravka isplaćuje se invalidska penzija, dodatak za pomoć i negu i invalidnina u inostranstvu ako odnosna država priznaje takvo pravo jugoslovenskim državljanima.

(2) Zaštitni dodatak ne isplaćuje se za vreme dok uživatelj invalidske penzije boravi u inostranstvu, bez obzira da li je u pitanju jugoslovenski ili inostrani državljanin.

Član 180

(1) Prava iz invalidskog osiguranja prestaju smrću uživaoca.

(2) Pravo na invalidsku penziju gubi uživatelj i u slučaju kad usled smanjenja penzijskog staža po odredbama člana 50 Zakona o penzijskom osiguranju više ne ispunjava uslove za sticanje prava po ovom zakonu.

Član 181

Osiguranik ne može steći, a invalid rada gubi stečeno pravo po ovom zakonu ako je svesno prouzrokovao invalidnost u nameri korišćenja prava po ovom zakonu.

Član 182

(1) Uživalac prava određenih po ovom zakonu dužan je prijaviti zavodu za socijalno osiguranje koji mu isplaćuje invalidsku penziju ili druga primanja svaku promenu nastalu u ličnosti ili u stvarnim okolnostima koja utiče na samo pravo ili na obim korišćenja tog prava u smislu odredaba ovog zakona.

(2) Prijava u smislu prethodnog stava mora se podneti u roku od 8 dana od dana nastale promene.

(3) Dužnost po prethodnim stavovima ima i lice koje je uživatelj prava opunomoćio da umesto njega prima iznose dospelih primanja.

DEO DRUGI

POSTUPAK ZA OSTVARIVANJE PRAVA IZ INVALIDSKOG OSIGURANJA

Glava VII

1. Opšte odredbe

Član 183

(1) O stvarima iz invalidskog osiguranja rešavaju sreski zavodi za socijalno osiguranje.

(2) Izuzetno od prethodnog stava, o stvarima iz invalidskog osiguranja zasnovanog na međunarodnim ugovorima rešava Savezni zavod za socijalno osiguranje.

Član 184

U pogledu mesne nadležnosti, rešavanja o sukobu nadležnosti, uzajamne pravne pomoći zavoda za socijalno osiguranje i dostavljanja podataka zavodima od strane sudova i drugih državnih organa, ustanova, privrednih i drugih organizacija i poslodavaca, vođenja postupka i donošenja rešenja, izuzeća službenika i direktora odnosno starešina zavoda za socijalno osiguranje odnosno njihovih filijala, snošenja troškova postupka i oslobođenja od plaćanja taksa, u postupku za ostvarivanje prava iz invalidskog osiguranja primenjuju se odgovarajuće odredbe glave X (člana 158. čl. 160 do 163 i čl. 165 do 168) Zakona o penzijskom osiguranju.

Član 185

Kad je za rešavanje o pravu iz invalidskog osiguranja potrebno utvrditi invalidnost i preostalu radnu sposobnost, postojanje opasnosti od nastupanja invalidnosti, telesno oštećenje ili postojanje potrebe za pomoć i negu od strane drugog lica, zavod za socijalno osiguranje utvrđuje ove činjenice po pribavljenom nalazu, oceni i mišljenju invalidskih komisija iz čl. 186 do 188 ovog zakona.

Član 186

(1) Invalidske komisije obrazuje izvršni odbor skupštine republičkog zavoda za socijalno osiguranje.

(2) Invalidske komisije obrazuju se od najmanje dva lekara i odgovarajućeg broja drugih stručnjaka potrebnih radi pravilne primene propisa o osposobljavanju za rad i zapošljavanju invalida rada.

(3) Invalidska komisija može davati nalaze, ocene i mišljenja samo kad radi u punom sastavu. Komisija je dužna raditi u skladu sa odredbama ovog zakona i propisima donetim na osnovu njega.

(4) Bliže propise o sastavu i radu invalidskih komisija donosi Savezni zavod za socijalno osiguranje.

Član 187

(1) Za davanje nalaza, ocena i mišljenja zavodima za socijalno osiguranje koji rešavaju u prvom stepenu o stvarima iz invalidskog osiguranja obrazuje se invalidska komisija za područje jednog ili više sreskih zavoda za socijalno osiguranje. Rešenjem o obrazovanju ovakve komisije utvrđuje se i njeno sedište.

(2) Za davanje nalaza, ocena i mišljenja zavodima za socijalno osiguranje koji rešavaju u drugom stepenu o stvarima iz invalidskog osiguranja obrazuje se invalidska komisija u sedištu republičkog zavoda za socijalno osiguranje.

(3) Kad o stvarima iz invalidskog osiguranja u prvom stepenu rešava Savezni zavod za socijalno osiguranje, on pribavlja nalaz, ocenu i mišljenje od one invalidske komisije iz stava 1 ovog člana koja je obrazovana za područje na kome osiguranik odnosno invalid rada ima boravište.

Član 188

(1) Nalaz, ocenu i mišljenje o nesposobnosti vojnih osiguranika za službu u stalnom sastavu Jugoslovenske narodne armije daje u prvoslovenom postupku nadležna viša vojno-lekarska komisija, a u drugostepenom postupku — glavna vojno-lekarska komisija.

(2) Državni sekretarijat za poslove narodne odbrane donosi bliže propise o sastavu i radu vojno-lekarskih komisija u vršenju poslova iz prethodnog stava.

(3) Komisije iz čl. 186 i 187 ovog zakona daju nalaz, ocenu i mišljenje i za vojne osiguranike kad se ovima na njihov zahtev određuju prava na osnovu razvrstavanja u kategorije invalidnosti po članu 26 ovog zakona, kao i kad je u pitanju davanje nalaza, ocene i mišljenja o postojanju telesnog oštećenja i o potrebi stalne pomoći i nege od strane drugog lica.

Član 189

(1) Nesposobnost službenika organa unutrašnjih poslova za vršenje dužnosti u službama iz člana 144 ovog zakona utvrđuju organ zdravstvene službe čiji sastav i način rada određuje svojim propisima savezni Državni sekretarijat za unutrašnje poslove.

(2) Postupak za ostvarivanje prava po ovom zakonu za osiguranike kojima je poslednji radni odnos bio u službama iz člana 144 ovog zakona može se pokrenuti samo na osnovu prethodno utvrđene nesposobnosti za službu u smislu prethodnog stava.

(3) Kad organ zdravstvene službe iz stava 1 ovog člana utvrdi nesposobnost službenika organa unutrašnjih poslova za vršenje službe, tako utvrđena nesposobnost uzima se prilikom rešavanja o pravima iz ovog zakona kao utvrđeni gubitak sposobnosti za rad na svom poslu. Invalidnost i preostala radna sposobnost takvog službenika za vršenje drugog odgovarajućeg posla, kao i postojanje telesnog oštećenja i potreba stalne pomoći i nege od strane drugog lica, utvrđuje se po pravljenom nalazu, oceni i mišljenju invalidskih komisija iz čl. 186 i 187 ovog zakona.

Član 190

Invalidske komisije iz člana 187 stav 1 ovog zakona, kad daju nalaz, ocenu i mišljenje o nesposobnosti za vršenje umetničkog poziva, dužne su prethodno pribaviti mišljenje republičke komisije za socijalno osiguranje umetnika, a invalidske komisije iz stava 2 istog člana dužne su prethodno pribaviti mišljenje Savezne komisije za socijalno osiguranje umetnika (član 106 st. 1 i 3 Zakona o penziskom osiguranju).

Član 191

(1) Ocena i mišljenje koje daju invalidske komisije u smislu člana 185 ovog zakona mora sadržati:

- 1) ocenu o uzroku invalidnosti (bolest ili povreda);
- 2) ocenu o gubitku ili smanjenju sposobnosti za rad na svom poslu odnosno o postojanju opasnosti od nastupanja invalidnosti;
- 3) ocenu o preostaloj radnoj sposobnosti;
- 4) ocenu o telesnom oštećenju i njegovom uzroku;
- 5) ocenu o potrebi stalne pomoći i nege od strane drugog lica;
- 6) mišljenje o mogućnosti osposobljavanja za rad invalida putem profesionalne rehabilitacije, i na kom poslu;
- 7) mišljenje o mogućnosti zapošljavanja invalida rada na odgovarajućem poslu bez profesionalne rehabilitacije;
- 8) mišljenje o potrebi naknadnog lečenja (medicinske rehabilitacije);
- 9) dan nastupanja invalidnosti, telesnog oštećenja odnosno opasnosti od nastupanja invalidnosti;
- 10) mišljenje o potrebi ponovnog komisiskog pregleda;
- 11) obrazloženje ocena i mišljenja datih po prethodnim tačkama.

(2) Kad je invalidnost prouzrokovana sticajem više uzroka u smislu člana 81 ovog zakona invalidska komisija daje i ocenu o tome koliko su na ukupnu invalidnost uticale posledice prouzrokovane bolešću ili povredom van posla, a koliko posledice prouzrokovane nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću.

(3) Kao dan nastupanja invalidnosti, opasnosti od nastupanja invalidnosti, telesnog oštećenja ili potrebe za pomoć i negu od strane drugog lica, uzima se dan kad je na osnovu komisiskog pregleda data ocena u smislu stava 1 ovog člana. Izuzetno, nastupanje invalidnosti, telesnog oštećenja ili potrebe za pomoć i negu pre izvršenog komisiskog pregleda invalida rada može se utvrditi samo na osnovu medicinske dokumentacije koja potiče iz tog perioda.

Član 192

(1) Invalidska komisija u prvostepenom postupku (član 187 stav 1) daje nalaz, ocenu i mišljenje na

osnovu neposrednog pregleda osiguranika odnosno invalida rada i na osnovu medicinske i druge dokumentacije o činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje invalidnosti i preostale radne sposobnosti, opasnosti od nastupanja invalidnosti, telesnog oštećenja ili potrebe za pomoć i negu od strane drugog lica.

(2) Invalidska komisija u drugostepenom postupku (član 187 stav 2) daje, po pravilu, ocene i mišljenja na osnovu dokumentacije pribavljene u prvostepenom postupku, a ako nađe za potrebno — i na osnovu neposrednog pregleda osiguranika odnosno invalida rada. Ako ova komisija nađe da su dokumentacija ili nalaz, ocena i mišljenje invalidske komisije u prvostepenom postupku nepotpuni, može potrebnu dopunu izvršiti neposredno ili preko invalidske komisije koja je dala nalaz, ocenu i mišljenje u prvostepenom postupku.

2. Prvostepeni postupak

Član 193

(1) Za vreme trajanja radnog odnosa ili drugog svojstva koje daje pravo na osiguranje po ovom zakonu postupak za ostvarivanje prava iz invalidskog osiguranja pokreće nadležni zavod za socijalno osiguranje povodom mišljenja lekara koji je lečio osiguranika ili mišljenja lekarske komisije o zdravstvenom stanju i radnoj sposobnosti osiguranika u smislu propisa o zdravstvenom osiguranju. Zavod će pokrenuti postupak i povodom zahteva stranke.

(2) Po prestanku radnog odnosa odnosno po prestanku svojstva koje daje pravo na osiguranje, postupak za ostvarivanje prava iz invalidskog osiguranja pokreće nadležni zavod za socijalno osiguranje povodom zahteva stranke. Po zahtevu stranke postupak se pokreće i kad se radi o ostvarivanju prava na profesionalnu rehabilitaciju dece iz člana 97 ovog zakona.

(3) Zahtev za pokretanje postupka u smislu prethodnih stavova može se podneti pismeno, ili usmeno — na zapisnik kod sreskog zavoda za socijalno osiguranje. Ako je zahtev podnet zavodu koji nije nadležan za rešavanje, ovaj je dužan podnesak odnosno zapisnik odmah ustupiti nadležnom zavodu.

(4) Odredbe prethodnih stavova važe i za slučajeve kad se prava iz invalidskog osiguranja imaju ponovo odrediti zbog naknadno nastalih promena u stanju ranije utvrđene invalidnosti i preostale radne sposobnosti.

(5) Zavod za socijalno osiguranje koji je pokrenuo postupak dužan je pre donošenja rešenja pribaviti nalaz, ocenu i mišljenje invalidske komisije iz člana 187 stav 1 ovog zakona.

Član 194

(1) Rešenje kojim se osiguraniku priznaju određena prava po ovom zakonu, mora u svom dispozitivu sadržati: kategoriju invalidnosti (član 26) — osim u slučajevima kad se pravo stiče po osnovu nesposobnosti za određenu službu ili delatnost, stepen telesnog oštećenja (član 28), vrste prava koja se priznaju i uslove za korišćenje tih prava.

(2) Svako rešenje doneto u postupku o stvarima iz invalidskog osiguranja, osim rešenja donetog po članu 94 stav 2 ovog zakona kojim se odbija zahtev, mora sadržati obrazloženje.

Član 195

(1) Kad je u postupku kod nadležnog zavoda za socijalno osiguranje utvrđeno da postoji pravo koje povlači novčana primanja, ali se ne može odmah odrediti visina tog primanja, ili se postupak ne može okončati zbog rešavanja nekog prethodnog pitanja, zavod će zaključkom odrediti da se stranci privremeno, do utvrđivanja iznosa na koji ona ima pravo, isplaćuje na ime pripadajućeg primanja iznos koji se određuje prema podacima kojima zavod raspolaze (akontacija).

(2) Kad se o stvari ne može rešiti zbog toga što se ne može konačno utvrditi iznos plata prema kojima

se određuje penziskii osnov, zavod će privremenim rešenjem odrediti iznos primanja prema podacima kojima raspolaze.

(3) Odredbe prethodnih stavova važe i za slučajevne kad nadležni zavod za socijalno osiguranje posle ukidanja rešenja u vršenju revizije vodi postupak radi donošenja novog rešenja.

(4) Po donošenju rešenja vrši se obračunavanje isplaćenih akontacija.

Član 196

Rešenje doneto u postupku o stvarima iz invalidskog osiguranja dostavlja se osiguraniku odnosno invalidu rada, kao i organizaciji odnosno organu ustanova ili poslodavcu kod koga je osiguranik u radnom odnosu.

Član 197

(1) Rešenje kojim se priznaju prava iz invalidskog osiguranja po osnovu utvrđene invalidnosti, izvršava se po isteku roka za žalbu ako ovim zakonom nije drukčije određeno. Ostala rešenja, kojima se priznaju prava iz invalidskog osiguranja, ako ovim zakonom nije drukčije propisano, izvršavaju se odmah po donošenju.

(2) Revizija ne odlaže izvršenje rešenja.

(3) Žalba kojom se pobija ocena o invalidnosti i preostaloj radnoj sposobnosti odlaže izvršenje rešenja.

(4) Žalba kojom se ne pobija ocena o invalidnosti i preostaloj radnoj sposobnosti ne odlaže izvršenje rešenja, ukoliko ovim zakonom za pojedine slučajeve nije drukčije propisano.

Član 198

(1) Rešenje o pravima iz invalidskog osiguranja izvršava zavod za socijalno osiguranje koji je doneo rešenje, ako ovim zakonom nije propisano da rešenje u određenom delu izvršava neki drugi organ.

(2) Ako u toku korišćenja invalidske penzije ili invalidnine uživalac promeni prebivalište, dalje izvršavanje ovih prava preuzima sreski zavod za socijalno osiguranje nadležan prema novom prebivalištu.

(3) Ako invalid rada promeni prebivalište u toku korišćenja prava u vezi sa profesionalnom rehabilitacijom ili zaposlenjem na drugom poslu, zavod nadležan prema novom prebivalištu invalida rada preuzima dalje izvršavanje ovih prava na teret voda koji je doneo rešenje — ako taj zavod da prethodnu saglasnost.

Član 199

(1) Rešenje kojim je priznato pravo na profesionalnu rehabilitaciju izvršava se u pogledu materijalnog obezbeđenja odmah, a u pogledu upućivanja na profesionalnu rehabilitaciju — kad rešenje postane konačno u upravnom postupku.

(2) Neposredno upućivanje invalida na profesionalnu rehabilitaciju vrši se posebnim rešenjem o izvršenju rešenja iz prethodnog stava. U dispozitivu ovog rešenja određuje se: organizacija odnosno ustanova u kojoj će se vršiti rehabilitacija, zanimanje za koje se invalid ima osposobiti, početak i trajanje profesionalne rehabilitacije, kao i prava koja invalidu pripadaju u vezi sa korišćenjem prava na profesionalnu rehabilitaciju koja je određena ovim rešenjem. Žalba protiv ovog rešenja prekida izvršenje rešenja o pravu na profesionalnu rehabilitaciju u pogledu isplate materijalnog obezbeđenja, osim u slučaju kad invalid rada u određenom roku stupi na rehabilitaciju.

(3) Po završenoj profesionalnoj rehabilitaciji nadležni zavod za socijalno osiguranje donosi rešenje o pravu invalida rada na zaposlenje na poslu za koji se profesionalnom rehabilitacijom osposobio i o privremenoj naknadi u vezi s tim pravom.

Član 200

(1) Rešenje kojim je priznato pravo na zaposlenje na odgovarajućem poslu izvršava u pogledu privremene naknade zavod za socijalno osiguranje koji je doneo rešenje, odmah po donošenju rešenja, a u pogledu upućivanja na odgovarajući posao izvršava ga, kad postane konačno u upravnom postupku, organ službe posredovanja rada kome se invalid rada odnosno osiguranik u propisanom roku prijavio radi zapošljavanja.

(2) Neposredno upućivanje invalida rada na odgovarajuće zaposlenje vrši organ službe posredovanja rada porebnim rešenjem o izvršenju rešenja iz prethodnog stava. U dispozitivu ovog rešenja određuju se: organizacija odnosno ustanova ili poslodavac kod koga je zaposlenje obezbeđeno, radno mesto na kome invalid treba da radi, i radno vreme.

(3) Upućivanje invalida rada na radna mesta u javnim službama vrši se u skladu sa propisima o postavljenju javnih službenika.

(4) O pravu na naknade za vreme zaposlenja na poslu na koji je invalid rada odnosno osiguranik upućen u smislu prethodnog stava, rešava nadležni zavod za socijalno osiguranje po dobivenom izveštaju o stupanju na posao, radnom vremenu i v.sini plate.

Član 201

Ako je za korišćenje prava na profesionalnu rehabilitaciju ili prava na zaposlenje potrebno korišćenje prevoznih sredstava, ocenu o tome da li invalid rada može ili ne može koristiti prevozna sredstva javnog saobraćaja s obzirom na stanje svoje invalidnosti odnosno stepen telesnog oštećenja daje, prema potrebi, invalidska komisija iz člana 187 stav 1 ovog zakona.

Član 202

(1) O zaštitnom dodatku rešava se povodom zahteva.

(2) Zahtev se može podneti u toku postupka ili po okončanju postupka za ostvarivanje prava iz invalidskog osiguranja.

3. Revizija

Član 203

(1) Svako rešenje sreskog zavoda za socijalno osiguranje kojim se priznaje ili određuje neko pravo iz invalidskog osiguranja podleži reviziji.

(2) U vršenju revizije može se ispitivati pravilnost nalaza, ocena i mišljenja koje daju invalidske komisije iz člana 187 stav 1 ovog zakona. U tom slučaju zavod je dužan pre donošenja rešenja o ukidanju prvostepenog rešenja pribaviti ocenu i mišljenje invalidske komisije iz člana 187 stav 2.

Član 204

(1) Za vršenje revizije, kao i za donošenje novog rešenja u slučaju ukidanja prvostepenog rešenja u postupku revizije, primenjuju se odredbe člana 177 stav 2 do člana 181 Zakona o penziskom osiguranju.

(2) Protiv rešenja kojim se u vršenju revizije ukida prvostepeno rešenje ne može se pokrenuti upravni spor, bez obzira da li je protiv prvostepenog rešenja izjavljena ili nije izjavljena žalba.

4. Žalba

Član 205

(1) Protiv rešenja sreskog zavoda za socijalno osiguranje stranka ima pravo žalbe.

(2) Po žalbi rešava republički zavod za socijalno osiguranje.

(3) Ako se žalbom pobija ocena ili mišljenje invalidske komisije, republički zavod za socijalno osiguranje dužan je pre donošenja rešenja po žalbi pri-

baviti mišljenje invalidske komisije iz člana 187 stav 2 ovog zakona.

(4) Kad se žalbom pobija ocena i mišljenje o nesposobnosti vojnog osiguranika za službu u stalnom sastavu Jugoslovenske narodne armije, republički zavod za socijalno osiguranje dužan je pre donošenja rešenja po žalbi pribaviti mišljenje Glavne vojno-lekarske komisije (član 188 stav 1).

Član 206

(1) Rešenje koje republički zavod za socijalno osiguranje donese po žalbi konačno je u upravnom postupku i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

(2) Izuzetno od prethodnog stava, ne može se pokrenuti upravni spor protiv rešenja donetog po žalbi, ako je tim rešenjem ujedno ukinuto prvostepeno rešenje u vršenju revizije, pa se usled toga ima doneti novo prvostepeno rešenje.

(3) Upravni spor može se pokrenuti i protiv rešenja koje Savezni zavod za socijalno osiguranje donese u prvom stepenu (član 183 stav 2).

5. Prigovor

Član 207

(1) Kad o stvarima iz invalidskog osiguranja rešava Savezni zavod za socijalno osiguranje (član 183 stav 2), on je dužan pre donošenja rešenja dostaviti stranci na uvid nalaz, ocenu i mišljenje koje je dala invalidska komisija iz člana 187 stav 1 ovog zakona.

(2) Ako stranka nije zadovoljna nalazom, ocenom i mišljenjem invalidske komisije, može izjaviti prigovor Saveznom zavodu za socijalno osiguranje u roku od osam dana.

(3) Ako je podnet prigovor u smislu prethodnog stava, Savezni zavod za socijalno osiguranje dužan je pre donošenja rešenja o stvari iz invalidskog osiguranja pribaviti mišljenje invalidske komisije iz člana 187 stav 2 ovog zakona, obrazovane u sedištu narodne republike na čijem području osiguranik odnosno invalid rada ima boravište.

6. Nov postupak

Član 208

(1) Kad je rešenje postalo konačno u upravnom postupku ili pravosnažno, može se u istoj stvari pokrenuti nov postupak pod uslovima i na način koji su predviđeni u odredbama čl. 184 do 187 Zakona o penzijskom osiguranju.

(2) Odredbe ovog zakona koje se odnose na sprovođenje postupka, reviziju i žalbu, kao i odredbe Zakona o penzijskom osiguranju koje se na osnovu ovog zakona primenjuju u postupku za ostvarivanje prava iz invalidskog osiguranja, važe i za rešenja koja se donose u novom postupku.

(3) Izuzetno od odredaba o izvršenju rešenja po čl. 197, 199 i 200 ovog zakona, rešenje doneto u novom postupku kojim se ukida ili smanjuje pravo određeno ranijim rešenjem izvršava se tek od dana kad postane konačno u upravnom postupku.

Član 209

(1) Novo određivanje prava na osnovu promena u stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti odnosno u stepenu telesnog oštećenja, koje su od uticaja na pravo određeno u rešenju koje je postalo konačno u upravnom postupku ili pravosnažno, vrši se u novom postupku.

(2) Radi utvrđivanja promena iz prethodnog stava nadležni zavod za socijalno osiguranje ima pravo da odredi ponovni komisiski pregled uživalaca prava određenih po ovom zakonu, kao i dužnost da takav pregled odredi povodom zahteva stranke.

7. Odredbe o primenjivanju Zakona o opštem upravnom postupku

Član 210

(1) U sprovođenju postupka u stvarima iz invalidskog osiguranja primenjivaće se odredbe glava I do XIV Zakona o opštem upravnom postupku, ako odredbama ove glave nije predviđen drukčiji postupak.

(2) Od odredaba sadržanih u glavama XV do XIX Zakona o opštem upravnom postupku primenjivaće se u sprovođenju postupka u stvarima iz invalidskog osiguranja samo odredbe člana 249 tač. 2 do 10 i čl. 250 do 259 ukoliko se odnose na slučajeve iz člana 249 tač. 2 do 10, odredbe člana 260, člana 262 stav 2 i člana 263 ukoliko se odnose na rešenja doneta po članu 262 stav 2, kao i odredbe čl. 270 i 296.

(3) Po pravu nadzora u smislu člana 262 stav 2 Zakona o opštem upravnom postupku, republički zavod za socijalno osiguranje može ukinuti rešenje sreskog zavoda za socijalno osiguranje, bez obzira da li je izvršena ili nije izvršena revizija. U delovima koji se zasnivaju na ocenama i mišljenjima iz člana 191 ovog zakona, rešenje se može ukinuti samo na osnovu pribavljenog mišljenja invalidske komisije iz člana 187 stav 2 ovog zakona.

(4) Savezni zavod za socijalno osiguranje može po pravu nadzora u smislu člana 262 stav 2 Zakona o opštem upravnom postupku ukinuti rešenje koje je republički zavod za socijalno osiguranje doneo rešavajući po žalbi.

8. Postupak za prevođenje invalidskih penzija i invalidnina

Član 211

(1) Za donošenje rešenja o prevođenju invalidskih penzija i invalidnina po odredbama glave X ovog zakona nadležan je sreski zavod za socijalno osiguranje koji izvršava rešenje o invalidskoj penziji ili invalidnini.

(2) Za donošenje rešenja o prevođenju invalidskih penzija i invalidnina u slučajevima iz člana 183 stav 2 ovog zakona nadležan je Savezni zavod za socijalno osiguranje.

(3) Odredbe o postupku za ostvarivanje prava iz invalidskog osiguranja po ovom zakonu važe i za prevođenje invalidskih penzija i invalidnina.

(4) Izuzetno od prethodnog stava, rešenja o prevođenju invalidskih penzija i invalidnina koja se donose po službenoj dužnosti ne podleže reviziji u smislu člana 203 ovog zakona.

DEO TREĆI

ORGANIZACIJA SPROVOĐENJA INVALIDSKOG OSIGURANJA

Glava VIII

Član 212

(1) Invalidsko osiguranje sprovode zavodi za socijalno osiguranje, koji za tu svrhu organizuju svoju posebnu službu.

(2) Određene poslove u sprovođenju invalidskog osiguranja vrše organi uprave i save i narodnih odbora nadležni za rad, kao i drugi organi, ustanove i organizacije koji po ovom zakonu saraduju ili samostalno učestvuju u sprovođenju invalidskog osiguranja.

(3) Privredne i druge organizacije, državni organi i ustanove kod kojih postoje mogućnosti za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida rada učestvuju u sprovođenju invalidskog osiguranja neposrednim izvršavanjem rehabilitacije i zapošljavanja invalida na zakonom određeni način, u granicama svojih stvarnih mogućnosti i u okviru sporazuma sa nadležnim zavodom za socijalno osiguranje.

Član 213

(1) Sreski zavodi za socijalno osiguranje obezbeđuju osvarivanje prava iz invalidskog osiguranja, ako ovim zakonom ili drugim propisima pojedini poslovi nisu stavljani u nadležnost drugih organa, organizacija i ustanova, staraju se o ostvarivanju saradnje organa, ustanova i organizacija koji po ovom zakonu imaju određene zadatke u sprovođenju invalidskog osiguranja na svom području, učestvuju u utvrđivanju nesreće na poslu koju pretrpe osiguranici u privrednim i drugim organizacijama, ustanovama kao i kod poslodavaca i vode u tom cilju o tome propisane evidencije.

(2) Republički zavodi za socijalno osiguranje staraju se o funkcionisanju i unapređivanju službe zavoda u sprovođenju invalidskog osiguranja, obezbeđuju sredstva za sprovođenje invalidskog osiguranja iz republičkih fondova namenjenih za obezbeđivanje prava i za unapređivanje službe, obezbeđuju jedinstveno sprovođenje invalidskog osiguranja na svom području, staraju se o ostvarivanju saradnje organa, ustanova i organizacija koji po ovom zakonu imaju određene zadatke u sprovođenju invalidskog osiguranja i vode u tom cilju o tome propisane zbirne evidencije.

(3) Savezni zavod za socijalno osiguranje stara se o pravilnom funkcionisanju i unapređivanju službe invalidskog osiguranja na celoj teritoriji Jugoslavije, proučava i obrađuje pitanja iz oblasti invalidskog osiguranja i sprovodi odnosno predlaže nadležnim državnim organima mere za sprečavanje invalidnosti i za unapređivanje zaštite invalida rada, održava veze i obezbeđuje razmenu iskustava sa inostranim službama invalidskog osiguranja.

Član 214

(1) Opštinski odnosno sreski organi službe posredovanja rada, prema propisima o organizaciji te službe vrše zapošljavanje invalida rada odnosno osiguranika kojima je rešenjem nadležnog zavoda za socijalno osiguranje priznato pravo na zaposlenje u smislu ovog zakona, i vode u tom cilju propisane evidencije o invalidima i osiguranicima koji koriste pravo na zaposlenje, kao i o radnim mestima na kojima se mogu zapošljavati invalidi rada.

(2) Republički organ službe posredovanja rada stara se o funkcionisanju i unapređivanju te službe u vezi sa zapošljavanjem invalida rada na svom području i vodi u tom cilju o tome propisane zbirne evidencije.

Član 215

Propise o vođenju evidencija iz čl. 213 i 214 ovog zakona donosi Sekretarijat Saveznog izvršnog veća za rad po pribavljenom mišljenju Saveznog zavoda za socijalno osiguranje.

Član 216

(1) Organ uprave opštinskog narodnog odbora nadležan za rad utvrđuje rešenjem za svaku pojedinu privrednu ili drugu organizaciju ili ustanovu, kao i za privatnog poslodavca, mesta na kojima se može vršiti profesionalna rehabilitacija i radna mesta na kojima se mogu zapošljavati invalidi rada.

(2) Utvrđivanje mesta za profesionalnu rehabilitaciju i za zapošljavanje invalida rada vrši se na osnovu predloga posebne komisije koju obrazuje savet opštinskog narodnog odbora nadležan za poslove rada — od preštavnika narodnog odbora, zavoda za socijalno osiguranje, opštinskog veća Saveza sindikata a Jugoslavije i opštinskog organa službe posredovanja rada. U komisiju ulazi i predstavnik organizacije, ustanove odnosno državnog organa za koji se vrši utvrđivanje radnih mesta. Radi davanja ovih predloga, komisije pribavljaju, po mogućnosti, stručna mi-

šljenja od sreskog ili republičkog zavoda za produktivnost rada odnosno od drugih ustanova i organizacija koje se bave tehnologijom i organizacijom proizvodnje, zaštitom na radu, higijenom rada i sličnim.

(3) Odlukom sreskog narodnog odbora mogu se radna mesta određene vrste u pojedinim privrednim granama i drugim delatnostima utvrditi kao mesta na kojima se prvenstveno imaju zapošljavati invalidi rada. U tom slučaju za takva radna mesta ne vrši se posebno utvrđivanje po postupku iz prethodnih stavova.

Član 217

(1) Način vršenja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja invalida rada na radnim mestima ima utvrđenim u smislu člana 216 ovog zakona, rokovi za stupanje na rehabilitaciju i zaposlenje, trajanje rehabilitacije, kao i bliži uslovi za vršenje rehabilitacije i zapošljavanje na pojedinim radnim mestima, određuju se ugovorima koje zaključuju sreski zavodi za socijalno osiguranje sa pojedinim privrednim i drugim organizacijama odnosno ustanovama, državnim organima ili privrednim poslodavcima. Ovim ugovorima utvrđuju se i međusobna prava i obaveze ugovornih strana u vezi sa korišćenjem radnih mesta određenih za rehabilitaciju i zapošljavanje invalida rada, u vezi sa nagradivanjem invalida rada za rad koji oni vrše za vreme rehabilitacije, i u vezi sa obezbeđivanjem posebnih uslova za mogućnost rehabilitacije i zapošljavanja onih invalida rada koji s obzirom na stanje invalidnosti i opšte zdravstveno stanje ne mogu da se osposobljavaju odnosno da rade pod istim uslovima kao ostali radnici.

(2) Ugovore u smislu prethodnog stava zaključuju sreski zavodi za socijalno osiguranje, prema potrebi, i sa zaštitnim radionicama i posebnim ustanovama iz člana 104 ovog zakona.

(3) Radnički saveti i upravni odbori u privrednim organizacijama, organi društvenog upravljanja u ustanovama i organi upravljanja u drugim organizacijama, kao i sindikalne organizacije odnosno radnih kolektiva, staraju se o pravilnom iskorišćavanju mogućnosti za rehabilitaciju i zapošljavanje invalida rada, kao i o pravilnom vršenju njihove rehabilitacije i zapošljavanja u skladu sa odredbama ovog zakona i zaključenih ugovora, prate rezultate sprovođenja rehabilitacije i zapošljavanja invalida rada i daju nadležnim organima predloge u cilju usavršavanja tih mera i poboljšavanja njihovih rezultata.

(4) Sreski zavodi za socijalno osiguranje imaju pravo i dužnost da kod privrednih i drugih organizacija odnosno ustanova, državnih organa i privatnih poslodavaca proveravaju da li se profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje invalida rada sprovode saglasno odredbama ovog zakona i zaključenih ugovora, kao i da u tom cilju traže potrebna obaveštenja i podatke.

Član 218

Ako sreski zavod za socijalno osiguranje ne može postići sporazum o zaključivanju ugovora u smislu prethodnog člana sa pojedinom privrednom ili drugom organizacijom odnosno ustanovom, državnim organom ili poslodavcem, iako stvarna mogućnost za primanje na rehabilitaciju odnosno zaposlenje invalida rada postoji s obzirom na potrebu radne snage i stručnih kadrova i na organizaciju proizvodnje odnosno rada, međusobni odnosi određuju se rešenjem koje donosi savet sreskog narodnog odbora nadležan za poslove rada.

Član 219

(1) Sreski zavodi za socijalno osiguranje na području istog republičkog zavoda za socijalno osiguranje mogu međusobnim ugovorima odrediti da se za invalide rada sa područja jednog sreskog zavoda vrši profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje na području

drugog sreskog zavoda, kao i da zavodi na čijem je području obezbeđeno vršenje rehabilitacije i zapošljavanja izvršavaju i druge određene poslove u vezi sa korišćenjem tih prava za račun zavoda sa kojim su zaključili ugovor. Ovim ugovorima utvrđuju se i međusobne obaveze, način naknađivanja i međusobnog obračunavanja troškova u vezi sa izvršavanjem poverenih poslova.

(2) Republički zavod za socijalno osiguranje može se sporazumeti sa drugim republičkim zavodima, kao i sa republičkim organom službe posredovanja rada na teritoriji druge narodne republike da se profesionalna rehabilitacija odnosno zapošljavanje određenog broja invalida rada sa njegovog područja vrši na teritoriji druge narodne republike. Ovim sporazumima republički zavodi određuju sreske zavode za socijalno osiguranje sa čijih će se područja uputiti na profesionalnu rehabilitaciju odnosno zaposlenje, kao i sreske zavode na čijim će se područjima vršiti rehabilitacija odnosno zapošljavanje ovih invalida. U okviru ovih sporazuma određeni sreski zavodi zaključuju ugovore u smislu stava 1 ovog člana.

(3) Zavodi za socijalno osiguranje mogu se sporazumeti sa organima službe posredovanja rada na svom području da ti organi preuzmu izvršavanje određenih poslova u vezi sa vršenjem profesionalne rehabilitacije za račun nadležnih zavoda uz odgovarajuću naknadu.

Član 220

(1) Privredne i druge organizacije, ustanove, državni organi i privatni poslodavci dužni su u izvršenju ugovora odnosno rešenja iz čl. 217 i 218 ovog zakona:

1) primiti na profesionalnu rehabilitaciju invalida rada odnosno osiguranika upućenog na mesto određeno za vršenje rehabilitacije u smislu odredaba ovog zakona i zaključenog ugovora;

2) zaposliti invalida rada upućenog na rad na radnom mestu određenom za zapošljavanje invalida rada u smislu odredaba ovog zakona i zaključenog ugovora;

3) u vršenju profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja invalida rada uredno izvršavati obaveze koje proizilaze iz ovog zakona i zaključenog ugovora;

4) uredno voditi propisane evidencije i rodnošiti propisane prijave o invalidima rada koji su kod njih na profesionalnoj rehabilitaciji ili u radnom odnosu.

(2) Odredbe prethodnog stava vaze i za zaštitne radionice, posebne ustanove za rehabilitaciju invalida, škole i kurseve u kojima se stručno osposobljavaju i invalidi rada.

Član 221

(1) Privredne i druge organizacije, ustanove, državni organi i privatni poslodavci iz člana 220 ovog zakona dužni su sreskom zavodu za socijalno osiguranje podneti u roku od osam dana prijavu:

1) o stupanju invalida rada na profesionalnu rehabilitaciju, o izostancima i prekidima za vreme rehabilitacije, sa razlozima prekida, kao i o danu završetka rehabilitacije;

2) o stupanju na posao invalida rada, o visini plate za radno mesto na kome je invalid zaposlen, o radnom vremenu sa kojim invalid radi i redovnom radnom vremenu propisanom za posao na kome invalid radi, o promenama u plati i radnom vremenu o premeštanju na drugo radno mesto, kao i o izostancima sa rada i prekidu radnog odnosa;

3) sa drugim podacima čije je podnošenje po posebnim propisima obavezno i za ostala zaposlena lica.

(2) Privredne i druge organizacije, ustanove, državni organi i privatni poslodavci kojima organ službe posredovanja rada uputi invalida rada radi zapošljavanja dužni su dostaviti tom organu u roku od 8 dana izveštaj o stupanju invalida na posao odnosno o tome da invalid nije stupio na posao u određenom roku,

kao i izveštaj o premeštanju invalida na drugo radno mesto ili o prestanku radnog odnosa invalida rada.

(3) Privredne i druge organizacije, ustanove, državni organi i privatni poslodavci dužni su sreskom zavodu za socijalno osiguranje prijaviti u roku od 8 dana i stupanje u radni odnos invalida rada koji nije bio upućen radi zaposlenja od organa službe posredovanja rada, već se sam zaposlio, bez obzira da li radi sa punim ili sa skraćenim radnim vremenom.

(4) Privredne i druge organizacije, ustanove, državni organi i privatni poslodavci dužni su sreskom zavodu za socijalno osiguranje odmah prijaviti svaki slučaj nesreće na poslu.

Član 222

Propise o vođenju evidencija i o načinu podnošenja prijava i izveštaja iz čl. 220 i 221 ovog zakona donosi Sekretarijat Saveznog izvršnog veća za rad po pribavljenom mišljenju Saveznog zavoda za socijalno osiguranje.

DEO ČETVRTI

NAKNADA ŠTETE, KAZNE I ZAŠTITNE MERE

Glava IX

Član 223

(1) Privredne i druge organizacije, ustanove, državni organi i privatni poslodavci dužni su naknaditi zavodu za socijalno osiguranje štetu nastalu usled toga:

1) što nisu primili na profesionalnu rehabilitaciju ili nisu zaposlili na obezbeđenom radnom mestu invalida rada koji im je u tom cilju upućen od nadležnog organa, a po ovom zakonu odnosno ugovoru bili su ga dužni primiti;

2) što su nezakonito prekinuli vršenje profesionalne rehabilitacije ili radni odnos invalida rada;

3) što nisu preduzeli ugovorom određene mere u vezi sa profesionalnom rehabilitacijom ili zapošljavanjem invalida rada, ili nisu izvršili druge ugovorom preuzete obaveze;

4) što nisu uopšte podneli ili su podneli po isteku propisanog roka prijave iz člana 221 st. 1 i 3 ovog zakona, ili su te prijave podneli sa netačnim ili neistinitim podacima;

5) što su u isprave uneli netačni podaci ili su dali neistinite podaci o platama i kategorijama radnih mesta i o trajanju radnog odnosa osiguranika odnosno invalida rada, zbog neurednog vođenja propisanih evidencija;

6) što su omogućili da osiguranik kod koga je utvrđena opasnost od nastupanja invalidnosti u vezi sa radom na određenom radnom mestu, produži sa radom na istom radnom mestu, pa je usled toga nastupila invalidnost;

7) što nisu izvršili propisane ili na osnovu zakona naređene higijenske i tehničke zaštitne mere, pa je usled toga nastupila invalidnost, telesno oštećenje ili pogoršanje ranije invalidnosti odnosno telesnog oštećenja.

(2) Visina naknade štete u slučajevima iz prethodnog stava utvrđuje se prema stvarno prouzrokovanoj šteti.

(3) U slučajevima iz tač. 6 i 7 stava 1 ovog člana stvarno prouzrokovana šteta, kad su u pitanju trajna davanja, obuhvata ukupnu vrednost davanja na koja je obavezan zavod za socijalno osiguranje. Visina ove naknade utvrđuje se posebnim propisima.

(4) Zahtev za naknadu štete ostvaruje zavod za socijalno osiguranje kod redovnog suda.

(5) U pogledu odgovornosti za štetu koju u slučajevima iz stava 1 ovog člana pričinje zavodu za socijalno osiguranje službenici državnih organa u vršenju svoje službe, primenjuju se odgovarajuće odredbe Zakona o javnim službenicima.

Član 224

Privrednoj ili drugoj organizaciji, ustroju ili privatnom poslodavcu, kod kojih se na osnovu nasalih slučajeva invalidnosti odnosno telesnog oštećenja osiguranika koji su kod njih zaposleni utvrdi da usled neizvršavanja propisanih ili na osnovu zakona naredjenih higijenskih ili tehničkih zaštitnih mera postoji stalna opasnost od nastupanja invalidnosti za radnike kod njih zaposlene, nadležni sreski zavod za socijalno osiguranje, po pribavljenom mišljenju nadležnog inspektorata rada, odrediće plaćanje dodatka na doprinos za socijalno osiguranje prema posebnim propisima sve dok se ne izvrše propisane odnosno naredjene zaštitne mere.

Član 225

(1) Zavod za socijalno osiguranje odgovara po Zakonu o javnim službenicima za štetu koju osiguraniku odnosno invalidu rada nanese službenici zavoda u vezi s vršenjem svoje službe.

(2) Službenici zavoda za socijalno osiguranje i članovi komisija iz čl. 185 do 187 ovog zakona koji u vezi s vršenjem svoje službe nanese štetu zavodu, odgovaraju po odredbama Zakona o javnim službenicima.

Član 226

(1) Invalid rada dužan je zavodu za socijalno osiguranje naknaditi štetu pričinjenu korišćenjem prava koje mu po zakonu ne pripada, i to:

1) ako je šteta nastala usled davanja netačnih podataka ili usled nepodnošenja propisanih prijava u zakonskom roku u vezi sa ostvarivanjem ili korišćenjem prava iz invalidskog osiguranja;

2) ako je šteta nastala usled isplaćivanja primanja koja mu po rešenju o određivanju prava ne pripadaju, ili usled isplaćivanja primanja u iznosu većem od onog koji je utvrđen u rešenju.

(2) Veličina naknade štete iz prethodnog stava utvrđuje se prema stvarno prouzrokovanoj šteti.

(3) Zahtev za naknadu štete iz stava 1 ovog člana ostvaruje zavod za socijalno osiguranje kod redovnog suda.

Član 227

(1) Ako je invalidnost ili telesno oštećenje osiguranika prouzrokovano krivičnim delom zavod za socijalno osiguranje koji je osiguraniku priznao pravo po ovom zakonu u vezi sa tom invalidnošću odnosno telesnim oštećenjem, ima pravo na naknadu štete od lica koje je pravosnažnom sudskom presudom proglašeno krivim za odnosno krivično delo.

(2) Ako je invalidnost ili telesno oštećenje osiguranika prouzrokovalo neko drugo lice, a krivični postupak nije pokrenut ili je pokrenut ali nije okončan presudom, zavod za socijalno osiguranje koji je osiguraniku priznao pravo po ovom zakonu u vezi sa tom invalidnošću odnosno telesnim oštećenjem, ima pravo na naknadu štete od lica koje je prouzrokovalo invalidnost odnosno telesno oštećenje osiguranika.

(3) Ako je u slučajevima iz stava 1 ovog člana krivično delo učinjeno od strane radnika ili službenika u vezi s vršenjem dužnosti u privrednoj ili drugoj organizaciji ili ustanovi sa svojstvom pravnog lica, za naknadu štete zavodu za socijalno osiguranje odgovara organizacija odnosno ustanova.

(4) Veličina naknade štete iz st. 1 do 3 ovog člana utvrđuje se prema stvarno prouzrokovanoj šteti. Kad su u pitanju trajna davanja, stvarno prouzrokovana šteta obuhvata ukupnu vrednost davanja na koja je obavezan zavod za socijalno osiguranje. Visina ove naknade utvrđuje se posebnim propisima.

(5) Zahtev za naknadu štete u slučajevima iz stava 1 ovog člana ostvaruje zavod za socijalno osiguranje u postupku kod redovnog suda.

Član 228

Novčanom kaznom do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u privrednoj ili drugoj organizaciji, državnom organu ili ustanovi:

1) ako premesti invalida rada na drugi posao ili mu odredi drugo radno vreme, protivno odredbama ovog zakona i Zakona o radnim odnosima;

2) ako ne vodi ili vodi neuredno propisane evidencije o invalidima rada;

3) ako ne podnese ili podnese po isteku propisanog roka prijave iz člana 221 st. 1 i 3 ovog zakona;

4) ako organima službe socijalnog osiguranja uskrati davanje podataka potrebnih za sprovođenje invalidskog osiguranja ili za utvrđivanje prava iz invalidskog osiguranja, ili ako sprečava uvidaj na licu mesta ili pregled poslovnih knjiga i evidencija koji se odnose na podatke u vezi sa invalidskim osiguranjem.

Član 229

Novčanom kaznom do 100.000 dinara kazniće se za prekršaj privatni poslodavac koji učini koju od radnji iz člana 228 ovog zakona.

Član 230

Po prekršajima iz čl. 228 i 229 ovog zakona administrativno-kazneni postupak vodi sreski sudija za prekršaje po odredbama Osnovnog zakona o prekršajima.

DEO PETI

PREVOĐENJE INVALIDSKIH PENZIJA I INVALIDNINA

Glava X

1. Opšte odredbe o prevođenju penzija i invalidnina

Član 231

(1) Invalidske penzije i invalidnine, određene ili prevedene po Uredbi o određivanju i o prevođenju penzija i invalidnina (Službeni list FNRJ, br. 39/52, 2/53 i 1/56) prevode se po službenoj dužnosti.

(2) O isplati zaštitnog dodatka po ovom zakonu uživaocima invalidskih penzija kojima je isplaćivan zaštitni odnosno privremeni dodatak po propisima koji su bili na snazi do 31 decembra 1958 godine, rešava se po službenoj dužnosti prilikom prevođenja penzija.

Član 232

(1) Prevođenje po službenoj dužnosti vrši se, ako ovim zakonom nije drukčije određeno, na osnovu invalidnosti, staža i drugih činjenica utvrđenih u rešenju o određivanju odnosno prevođenju invalidske penzije ili invalidnine po Uredbi o određivanju i o prevođenju penzija i invalidnina (u daljem tekstu: Uredba iz 1952 godine).

(2) Prevođenje se vrši bez obzira da li je pravo na invalidsku penziju odnosno invalidninu priznato na osnovu trajne invalidnosti ili na osnovu invalidnosti za koju se predviđa da će postojati duže od godine dana.

Član 233

(1) Pri prevođenju po službenoj dužnosti invalidske penzije ili invalidnine određene ili prevedene po Uredbi iz 1952 godine, kao nov penzisk osnov uzima se prosečan penzisk osnov onog osiguranikog razreda iz člana 63 Zakona o penziskom osiguranju koji po brojnoj oznaci (rimski broj) odgovara penziskom razredu u koji je osiguranik bio razvrstan po Uredbi iz 1952 godine.

(2) Kad je invalidnost prouzrokovana nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću, pri prevođenju po službenoj dužnosti invalidske penzije ili invalidnine određene ili prevedene po čl. 9 i 10 Uredbe iz 1952 godine, ako je to za uživaoca povoljnije, umesto osnova

iz prethodnog stava kao nov penziskih osnov uzeće se prosečni penziskih osnov iz člana 63 Zakona o penziskom osiguranju koji po brojnoj oznaci (rimski broj) odgovara najvišem penziskom razredu predviđenom po čl. 9 odnosno 10 Uredbe iz 1952 godine za onu stručnu spremu prema kojoj je uživatelj bio razvrstan u penziskih razred pri izradi određivanja ili prevođenja invalidske penzije odnosno invalidnine po toj uredbi.

(3) Uživatelji invalidske penzije ili invalidnine stečene po osnovu nesreće na poslu ili profesionalne bolesti koji u penziskih razred nisu bili razvrstani prema stručnoj spremi po čl. 9 ili 10 Uredbe iz 1952 godine, pri prevođenju na invalidsku penziju po ovom zakonu, na njihov zahtev, prethodno će se razvrstati u penziskih razred po čl. 9 ili 10 Uredbe iz 1952 godine prema stručnoj spremi, i to u najviši penziskih razred predviđen za stručnu spremu koja se uživaocu priznaje. Prema tako utvrđenom penziskom razredu određuje se prosečni penziskih osnov u smislu stava 1 ovog člana. Stručna sprema u ovim slučajevima utvrđuje se prema stručnoj spremi koja se traži za poslove odnosno radna mesta na kojima su uživaoci radili neposredno pre nastupanja invalidnosti — uz primenu odgovarajućih odredaba čl. 203 do 207 Zakona o penziskom osiguranju i propisa o kategorisanju radnih mesta donetih na osnovu člana 64 tog zakona.

(4) Odredbe st. 2 i 3 ovog člana primenjuje se i pri prevođenju invalidskih penzija određenih u visini 100% od penziskog osnova primenom Uredbe o određivanju prava na penziju osiguranika — ratnim vojnim invalidima („Službeni list FNRJ“, br. 26/53) ili Uredbe o određivanju invalidskih pr nadležnosti mirnodopskim vojnim invalidima („Službeni list FNRJ“, br. 29/53).

Član 234

(1) Ako je invalidnost prouzrokovana nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću, nov iznos invalidske penzije određuje se u visini 100% od iznosa prosečnog penziskog osnova utvrđenog po članu 233 ovog zakona.

(2) Ako je invalidnost prouzrokovana bolešću ili povredom van posla, nov iznos prevedene invalidske penzije određuje se od prosečnog penziskog osnova utvrđenog po članu 233 ovog zakona u procentu koji se određuje po čl. 71 do 75 ovog zakona, a prema ranije priznatom stažu.

(3) Ako je invalidska penzija bila određena u visini 100% od penziskog osnova primenom uredbi navedenih u članu 233 stav 4 ovog zakona, nov iznos prevedene invalidske penzije određuje se u visini 100% od iznosa prosečnog penziskog osnova utvrđenog po članu 233 ovog zakona.

(4) Obračunski radni vek u slučajevima iz člana 75 ovog zakona utvrđuje se, radi primene stava 2 ovog člana pri prevođenju po službenoj dužnosti, prema podacima sadržanim u spisu invalidskog predmeta.

Član 235

(1) Uživatelj invalidske penzije ili invalidnine — učesnik Narodnooslobodilačkog rata koji je stupio u Narodnooslobodilačku borbu pre 9. septembra 1943. godine, kome se sve vreme od dana stupanja u Narodnooslobodilačku borbu do 15. maja 1945. godine računava za penziskih staž u dvostrukom trajanju, kao i uživatelj invalidske penzije ili invalidnine — učesnik Španskog građanskog rata ako je po Uredbi iz 1952. godine razvrstan u penziskih razred niži od X, razvrstava se po službenoj dužnosti, prilikom prevođenja invalidske penzije ili invalidnine u X osiguranički razred iz člana 63 Zakona o penziskom osiguranju, pa se kao nov penziskih osnov prevedene invalidske penzije uzima prosečni penziskih osnov tog osiguraničkog razreda.

(2) Uživaocu invalidske penzije — učesniku Narodnooslobodilačkog rata od 1941. godine, kao i uče-

sniku Španskog građanskog rata, kome invalidska penzija prevedena po odredbama ove glave prema priznatom stažu iznosi manje od 100% od penziskog osnova, pripada prevedena invalidska penzija u visini 100% od penziskog osnova. Ostalim učesnicima Narodnooslobodilačkog rata povećava se prevedena invalidska penzija po članu 76 st. 2 i 5 ovog zakona. Ovakvo određivanje visine prevedene invalidske penzije vrši se po službenoj dužnosti.

(3) Odredba stava 2 ovog člana važi i za uživaoca invalidnine, koja se po odredbama ovog zakona prevodi na invalidsku penziju.

Član 236

(1) Pri prevođenju invalidske penzije ili invalidnine umetnika koji su po članu 12 stav 2 Uredbe o socijalnom osiguranju umetnika („Službeni list FNRJ“, br. 32/55) razvrstani u I penziskih razred, nov penziskih osnov određuje se primenom odredbe člana 193 stav 3 Zakona o penziskom osiguranju.

(2) Pri prevođenju invalidske penzije ili invalidnine uživaoca kome je po čl. 29, 30 i 31 Uredbe iz 1952. godine bila određena dodatna penzija odnosno dodatna invalidnina, nov penziskih osnov određuje se primenom odredbe člana 193 stav 2 Zakona o penziskom osiguranju ako invalidska penzija zajedno sa dodatnom penzijom koju je uživatelj primao odnosno od koje određena invalidnina iznosi 25000 dinara ili više, a primenom odredbe člana 195 stav 1 tog zakona — ako je invalidska penzija zajedno sa dodatnom penzijom manja od tog iznosa.

(3) Pri prevođenju invalidske penzije ili invalidnine službenika organa unutrašnjih poslova kojima je pri određivanju odnosno prevođenju invalidske penzije ili invalidnine penziskih osnov bio uvećan dodavanjem određenog dodatka po članu 9 Uredbe o socijalnom osiguranju službenika u resoru unutrašnjih poslova („Službeni list FNRJ“, br. 15/53), nov penziskih osnov određuje se primenom odredbe člana 195 stav 3 Zakona o penziskom osiguranju.

(4) Pri prevođenju invalidske penzije ili invalidnine uživalaca kojima je izuzetno priznato pravo na penziju odnosno invalidninu po članu 45 stav 8 Uredbe iz 1952. godine, shodno će se primeniti odredba člana 198 Zakona o penziskom osiguranju.

Član 237

(1) Po izvršenom prevođenju po službenoj dužnosti invalidske penzije i invalidnine određene ili prevedene po Uredbi iz 1952. godine, ako to uživatelj prevedene invalidske penzije zahteva i ako je to za njega povoljnije, primenjuje se shodno odredbe čl. 203 do 213 i člana 215 Zakona o penziskom osiguranju. Radi primene ovih odredaba, uzima se stručna sprema koja se traži za poslove odnosno radna mesta na kojima je uživatelj radio neposredno pre nastupanja invalidnosti.

(2) Uživaoci koji su pravo na invalidsku penziju ili invalidninu usled nesreće na poslu stekli kao učenici u privredni odnosno učenici stručnih škola sa praktičnom obukom, ili kao učenici nižih ili srednjih stručnih škola ili studenti viših škola, fakulteta ili sa njima izjednačenih škola, ili kao omladinci — učesnici na određenim omladinskim radnim akcijama razvrstaju se, na njihov zahtev, po izvršenom prevođenju po službenoj dužnosti u odgovarajući osiguranički razred po čl. 65 i 66 ovog zakona, pa će se prevedena invalidska penzija odrediti od prosečnog penziskog osnova tako utvrđenog osiguraničkog razreda.

Član 238

(1) Vremenski periodi koji se po odredbama ovog zakona odnosno po odredbama Zakona o penziskom osiguranju računaju u penziskih staž, a koji se po ranijim propisima nisu računali, uračunavaju se u penziskih staž, na zahtev uživaoca čija je penzija

odnosno invalidnina prevedena na invalidsku penziju po odredbama ove glave, ako on, prema ukupnom penziskom stažu koji mu se priznaje po odredbama ovog zakona, ispunjava u času nastupanja invalidnosti uslove za sticanje prava na invalidku penziju po članu 34, uzimajući u obzir i odredbe člana 35 ovog zakona.

(2) Pri utvrđivanju ukupnog penziskog staža u smislu prethodnog stava, od ukupnog penziskog staža priznatog po ranijim propisima odbiće se periodi koji se po odredbama ovog zakona i Zakona o penziskom osiguranju ne priznaju u penziskom stažu a dodaje se oni periodi koji se po ovom zakonu i po Zakonu o penziskom osiguranju priznaju a po ranijim propisima nisu se priznavali, ili su bili oduzeti od stvarno navršenog penziskog staža, ili su bili priznavani samo u efektivnom trajanju a ne sa uvećanim trajanjem.

(3) Prema ukupnom penziskom stažu utvrđenom po st. 1 i 2 ovog člana, uzimajući pri tome periode penziskog staža navršene do nastupanja invalidnosti, određuje se nov procenat prevedene invalidske penzije po čl. 71 do 75 ovog zakona, ako je to za uživaoca povoljnije.

(4) Uživaocu prevedene invalidske penzije kome je ranija invalidska penzija odnosno invalidnina bila određena po čl. 9 ili 10 Uredbe iz 1952 godine, ili primenom tih članova prevedena po odredbama ove glave, određuje se nov penziskom osnov prema ukupnom penziskom stažu utvrđenom po prethodnim stavovima ovog člana, na način određen u članu 216 stav 6 Zakona o penziskom osiguranju.

Član 239

(1) Uživaocu invalidske penzije ili invalidnine koji je posle ostvarivanja tog prava bio u radnom odnosu i radio sa punim redovnim radnim vremenom uračunava se, na njegov zahtev, vreme takvog zaposlenja do 31 decembra 1958 godine u radni staž za određivanje novog procenta prevedene invalidske penzije, ako je to za njega povoljnije. Novi procent određuje se po čl. 71 do 75 ovog zakona, s tim što se za određivanje odgovarajućeg procenta prema godinama života uzimaju umesto godina života u času nastupanja invalidnosti — godine života u času prestanka poslednjeg zaposlenja koje se po ovom stavu računa u radni staž.

(2) Uživaocu invalidske penzije ili invalidnine koji je posle 1 aprila 1952 godine bio u radnom odnosu i radio sa punim redovnim radnim vremenom najmanje tri godine, određuje se na njegov zahtev, ako je to za njega povoljnije, umesto prevedene invalidske penzije nova invalidska penzija po odredbama ovog zakona uz primenu prethodnog stava.

Član 240

(1) Uživaocima invalidskih penzija i invalidnina određenih odnosno prevedenih po Uredbi iz 1952 godine čija se penzija odnosno invalidnina po odredbama ove glave prevodi na novu invalidku penziju, preveće se njihova penzija odnosno invalidnina, na zahtev uživaoca, kao lična penzija po odredbama glave XI Zakona o penziskom osiguranju, ako na dan 31 decembra 1958 godine ispunjavaju uslove za sticanje lične penzije po čl. 19, 20 stav 1 ili 73 stav 1 tog zakona.

(2) U slučajevima iz prethodnog stava uživaoci prevedene lične penzije imaju pravo i na dodatak za pomoć i negu u vezi sa ranije utvrđenom invalidnošću, kao i pravo na invalidninu zbog telesnog oštećenja koja pripada po odredbama glave XI ovog zakona, ako prema stanju invalidnosti ili telesnog oštećenja ispunjavaju uslove za sticanje tih prava po ovom zakonu.

(3) Uživaoci lične penzije ostvarene po stavu 1 ovog člana mogu ponovo steći pravo na invalidsku

penziju samo u slučaju nesreće na poslu pretrpljene u radnom odnosu posle ostvarivanja te lične penzije.

Član 241

(1) Ako bi prevedena invalidska penzija koja pripada u punom iznosu bila manja od iznosa zakonske invalidske penzije odnosno invalidne određene ili prevedene po Uredbi iz 1952 godine, sa povećanjem po Uredbi o povećanju plata, nagrada učenika u privredi, invalidskih prinadležnosti, penzija, invalidnina i dodatka na decu (»Službeni list FNRJ«, br. 31/55), odnosno kod uživalaca penzije — vojnih osiguranih — i sa posebnim dodatkom iz člana 11-b Uredbe o socijalnom osiguranju vojnih lica (»Službeni list FNRJ«, br. 30/55), kao i sa povećanjem od 8% po Uredbi o isplaćivanju drugog privremenog dodatka uživaocima invalidskih penzija i invalidnina (»Službeni list FNRJ«, br. 39/58), isplaćivaće se i dalje iznos ranije zakonske invalidske penzije odnosno invalidnine sa tim povećanjima, odnosno sa tim povećanjima i posebnim dodatkom.

(2) Ako prevedena invalidska penzija pripada u smanjenom iznosu, u slučajevima iz prethodnog stava, ova penzija određuje se u visini 75% od iznosa penzije zaštićenog po stavu 1 ovog člana.

(3) Uživaocima invalidske penzije i invalidnine koji su pored penzije odnosno invalidnine primali dodatnu invalidsku penziju odnosno dodatnu invalidninu po čl. 29 do 32 Uredbe iz 1952 godine odnosno dodatnu invalidsku penziju i dopunsku invalidsku penziju po Uredbi o izmenama i dopunama Uredbe o socijalnom osiguranju vojnih lica (»Službeni list FNRJ«, br. 57/54), radi primene stava 1 ovog člana, uračunava se u iznos zakonske invalidske penzije odnosno invalidnine i iznos dodatne invalidske penzije odnosno dodatne invalidnine i dopunske invalidske penzije.

Član 242

Kad se prevođenje invalidske penzije ili invalidnine određene ili prevedene po Uredbi iz 1952 godine vrši po odredbama ovog zakona bez ponovnog utvrđivanja invalidnosti uživaoca, zavod za socijalno osiguranje, na zahtev uživaoca, određuje da se naknadno, posle izvršenog prevođenja po službenoj dužnosti, pregledom uživaoca utvrdi kategorija invalidnosti u smislu člana 26 ovog zakona. Na osnovu tako utvrđene invalidnosti i preostale radne sposobnosti vrši se ponovno prevođenje na odgovarajuću invalidsku penziju odnosno određuju se druga prava u smislu odredaba ove glave.

Član 243

(1) Izvršni odbor skupštine republičkog zavoda za socijalno osiguranje može odlučiti da sreski zavodi za socijalno osiguranje posle izvršenog prevođenja invalidskih penzija i invalidnina odrede po službenoj dužnosti komisiski pregled za uživaoca — muškarce mlađe od 55 godina i žene mlađe od 50 godina čija je invalidska penzija odnosno invalidnina prevedena bez ponovnog utvrđivanja invalidnosti, i da na osnovu tako utvrđene invalidnosti razvrstaju uživaoca u odgovarajuću kategoriju invalidnosti (član 26) i izvrše ponovno prevođenje na odgovarajuću invalidsku penziju odnosno odrede druga prava u smislu odredaba ove glave. Od ovoga izuzimaju se uživaoci — ratni vojni invalidi, uživaoci — učesnici Narodnooslobodilačkog rata i učesnici Španskog građanskog rata iz člana 248 stav 1 tačka 1 pod c) i d), kao i uživaoci koji su pravo na invalidsku penziju ostvarili kao vojni osiguranih.

(2) Prevedena invalidska penzija, kao i druga prava određena u slučajevima iz prethodnog stava, pripadaju od prvog dana narednog meseca posle izvršenog pregleda.

Član 244

(1) Kad je odredbama ove glave predviđeno da se, radi prevođenja invalidske penzije i invalidnine određene ili prevedene po Uredbi iz 1952 godine na invalidsku penziju po ovom zakonu, odnosno radi određivanja drugih prava po ovom zakonu, uživaoci razvrstavaju u odgovarajuće kategorije invalidnosti (član 26) na osnovu neposrednog pregleda određenog po službenoj dužnosti, a uživatelj se ne odazove pozivu na pregled, primenjuju se odredbe člana 176 ovog zakona.

(2) Odredbe člana 176 ovog zakona važe i za slučajeve iz člana 243 stav 1 ovog zakona.

Član 245

(1) Invalidska penzija i invalidnina prevedena po službenoj dužnosti kao invalidska penzija po ovom zakonu, pripada od 1 januara 1959 godine.

(2) Uživaocima invalidske penzije kojima je do 31 decembra 1958 godine isplaćivan uz zakonsku penziju i zaštitni odnosno privremeni dodatak po ranijim propisima isplaćuje se od tog dana uz penziju iz prethodnog stava i zaštitni dodatak po ovom zakonu ako ispunjavaju uslove iz čl. 84 do 86 ovog zakona.

(3) Invalidska penzija prevedena po zahtevu uživaoca, pripada od 1 januara 1959 godine ako je zahtev podnet u roku od 6 meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, a ako je zahtev podnet po isteku tog roka — od prvog dana narednog meseca posle podnošenja zahteva.

Član 246

(1) Prevođenje invalidskih penzija i invalidnina po službenoj dužnosti izvršiće zavodi za socijalno osiguranje najdocije u roku od godine dana po stupanju na snagu ovog zakona.

(2) Do donošenja rešenja o prevođenju invalidske penzije ili invalidnine uživaocima će se isplaćivati, kao akontacija, iznos primanja koja im pripadaju na dan 31 decembra 1958 godine, s tim što će se zaštitni odnosno privremeni dodatak određen po ranijim propisima isplaćivati najdocije do 30 juna 1959 godine shodnom primenom odredbe tačke 9 Odluke o određivanju i isplaćivanju zaštitnog dodatka na penziju (»Službeni list FNRJ«, br. 55/57).

(3) Rešenja o prevođenju invalidskih penzija i invalidnina po zahtevima podnetim do 30 juna 1959 godine dužni su nadležni zavodi za socijalno osiguranje doneti u propisanom roku za donošenje rešenja, računajući početak tog roka od 1 jula 1959 godine.

2. Razvrstavanje uživalaca invalidskih penzija i prevođenje penzija

Član 247

Radi prevođenja po službenoj dužnosti invalidskih penzija na invalidske penzije po ovom zakonu, odnosno radi određivanja odgovarajućih drugih prava po ovom zakonu, uživaoci invalidskih penzija određenih ili prevedenih po Uredbi iz 1952 godine razvrstavaju se prema godinama života odnosno prema stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti u odgovarajuće kategorije invalidnosti u smislu člana 26 ovog zakona.

Član 248

(1) Kao invalidi rada I kategorije invalidnosti razvrstavaju se:

1) bez ponovnog utvrđivanja invalidnosti prilikom prevođenja po službenoj dužnosti:

a) uživaoci invalidske penzije—muškarci koji su navršili 55 godina i žene koje su navršile 50 godina života;

b) uživaoci invalidske penzije mlađi od 55 odnosno 50 godina čija je invalidnost utvrđena pregledom izvršenim posle 1 januara 1957 godine;

c) uživaoci invalidske penzije koji su ratni vojni invalidi od I do VI grupe;

d) uživaoci invalidske penzije — učesnici Narodnooslobodilačkog rata koji su stupili u Narodnooslobodilačku borbu pre 9 septembra 1943 godine i učesnici Španskog građanskog rata;

2) na osnovu proveravanja postojeće medicinske dokumentacije, a po potrebi i na osnovu neposrednog pregleda uživaoca invalidske penzije — uživaoci — muškarci stariji od 45 a mlađi od 55 godina i uživaoci—žene starije od 40 a mlađe od 50 godina, čija je invalidnost utvrđena poslednji put pre 1 januara 1957 godine;

(3) na osnovu ponovnog pregleda uživalaca invalidske penzije — uživaoci—muškarci mlađi od 45 godina i uživaoci—žene mlađe od 40 godina, čija je invalidnost utvrđena poslednji put pre 1 januara 1957 godine.

(2) Uživaoci invalidske penzije određene ili prevedene po Uredbi iz 1952 godine, kod kojih se na osnovu proveravanja odnosno ponovnog pregleda u smislu stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana utvrdi da ne postoji invalidnost I kategorije, razvrstavaju se prema stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti kao invalidi II ili III kategorije invalidnosti, shodnom primenom odredaba člana 253 st. 1 i 2 ovog zakona.

(3) Odredbe st. 1 i 2 ovog člana primeniće se i na uživaoce invalidske penzije koji će godine života predviđene u stavu 1 ovog člana navršiti do 31 decembra 1959 godine.

Član 249

(1) Uživaocima invalidske penzije koji su po članu 248 stav 1 ovog zakona razvrstani u I kategoriju invalidnosti, invalidska penzija određena odnosno prevedena po Uredbi iz 1952 godine prevodi se po odredbama čl. 231 do 246 ovog zakona.

(2) Uživaocima invalidske penzije koji po članu 248 stav 2 ovog zakona budu razvrstani u II ili III kategoriju invalidnosti, prevodi se njihova penzija na invalidsku penziju čija se visina određuje shodnom primenom člana 253 stav 1 ovog zakona. Ako oni ne ispunjavaju tom odredbom predviđene uslove za prevođenje na invalidsku penziju, umesto invalidske penzije određene ili prevedene po Uredbi iz 1952 godine — određuju se odgovarajuća druga prava koja prema stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti pripadaju po odredbama glave III i IV ovog zakona, primenjujući shodno odredbe člana 253 stav 2 i čl. 255 i 256 ovog zakona.

Član 250

Poseban dodatak za tuđu pomoć i negu na koji su uživaoci invalidske penzije imali pravo po propisima važećim do 31 decembra 1958 godine, prevodi se na dodatak za pomoć i negu iz člana 83 stav 1 ovog zakona.

3. Razvrstavanje uživalaca invalidnina i prevođenje invalidnina

Član 251

Radi prevođenja po službenoj dužnosti invalidnina na invalidske penzije odnosno radi određivanja odgovarajućih drugih prava po ovom zakonu, uživaoci invalidnina II i III grupe određenih ili prevedenih po Uredbi iz 1952 godine razvrstavaju se prema godinama života odnosno prema stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti u odgovarajuće kategorije invalidnosti u smislu člana 26 ovog zakona.

Član 252

(1) Uživaoci invalidnina II i III grupe — muškarci koji su navršili 55 godina života i žene koje su navršile 50 godina života razvrstavaju se bez ponovnog utvrđivanja invalidnosti kao invalidi II kategorije

invalidnosti, pa im se dosadašnja invalidnina prevodi na invalidsku penziju u smanjenom iznosu od 75% od invalidske penzije obračunate u punom iznosu.

(2) Uživaoci invalidnine II i III grupe — muškarci mlađi od 55 godina i žene mlađe od 50 godina razvrstavaju se u odgovarajuću kategoriju invalidnosti po odredbama ovog zakona, i to:

1) ako je invalidnost utvrđena pregledom izvršenim posle 1 januara 1957 godine — prema oceni datoj na osnovu poslednjeg pregleda;

2) ako je invalidnost utvrđena poslednji put pre 1 januara 1957 godine — prema oceni koja će se dati na osnovu ponovnog pregleda uživaoca.

Član 253

(1) Uživaoima invalidnine iz člana 252 stav 2 ovog zakona kod kojih se utvrdi da postoji invalidnost II ili III kategorije, prevode se invalidnine na invalidske penzije po ovom zakonu, i to:

1) na invalidsku penziju u smanjenom iznosu od 75% od invalidske penzije obračunate u punom iznosu — uživaoima muškarcima starijim od 45 godina i ženama starijim od 40 godina, koji nisu sposobni za rad na svom poslu, a bez prethodne profesionalne rehabilitacije nisu sposobni ni za rad na drugom odgovarajućem poslu;

2) na invalidsku penziju u punom iznosu — uživaoima starijim od 40 godina, odnosno uživaoima slepim bez obzira na godine života, koji su profesionalnom rehabilitacijom bili oспособljeni za rad na drugom poslu, pa je posle toga nastupio nov slučaj invalidnosti usled koga su postali nesposobni za rad na poslu za koji su bili rehabilitovani, a bez ponovne rehabilitacije nisu sposobni za rad na drugom odgovarajućem poslu;

3) na invalidsku penziju u punom iznosu — uživaoima ratnim vojnim invalidima od I do VI grupe, koji imaju radni staž od najmanje 5 godina posle 15 maja 1945 godine, ako ne mogu da rade na svom poslu sa više od polovine redovnog radnog vremena, bez obzira da li bi mogli da rade na nekom drugom poslu;

4) na invalidsku penziju u punom iznosu — uživaoima učesnicima Narodnooslobodilačkog rata koji su stupili u Narodnooslobodilačku borbu pre 9 septembra 1943 godine i učesnicima Španskog građanskog rata, ako ne mogu da rade na svom poslu sa više od polovine redovnog radnog vremena, bez obzira da li bi mogli da rade na nekom drugom poslu.

(2) Uživaoima invalidnine određene ili prevedene po Uredbi iz 1952 godine koji ne ispunjavaju uslove za prevođenje invalidne na invalidsku penziju u smislu tač. 1 do 4 prethodnog stava, kod kojih se po članu 252 stav 2 ovog zakona utvrdi da postoji invalidnost II ili III kategorije, određuju se, umesto ranije invalidnine, odgovarajuća nova prava koja po odredbama glava III i IV ovog zakona pripadaju invalidima II odnosno III kategorije invalidnosti — prema stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti, bez obzira na penziski staž i radni staž koji se po ovom zakonu traži za sticanje prava u slučaju invalidnosti usled bolesti i povrede van posla.

Član 254

Odredbe čl. 252 i 253 ovog zakona primenile se shodno i na uživaoce invalidnine koji će godine života određene u tim članovima navršili do 31 decembra 1959 godine.

Član 255

Materijalno obezbeđenje (član 108) i naknade (član 123) na koje stiču pravo uživaoci ranije invalidnine u slučajevima iz člana 253 stav 2 ovog zakona određuju se prema plati sa stalnim dodacima koja je tarifnim pravilnikom ili drugim propisom odnosno kolektivnim ugovorom određena za radno mesto na kome je uživatelj radio neposredno pre nastupanja invalidnosti, a po tarifnim pravilnicima odnosno pro-

pisima ili ugovorima važećim na dan 1 januara 1959 godine.

Član 256

Uživaoima invalidnine određene ili prevedene po Uredbi iz 1952 godine, čija se invalidnina ne prevodi na invalidsku penziju, već im se određuju odgovarajuća nova prava po ovom zakonu, pripadaju ta prava od 1 januara 1959 godine, uz obračunavanje iznosa isplaćenih na ime primanja po ranijim propisima do dana kad im budu određena nova prava, ako je iznos primanja po osnovu novih prava veći.

4. Posebne odredbe o prevođenju invalidskih penzija vojnih osiguranika

Član 257

(1) Uživaoima invalidske penzije određene ili prevedene po Uredbi o socijalnom osiguranju vojnih lica (»Službeni list FNRJ«, br. 12/53, 5/54 i 30/55), i to muškarcima starijim od 45 godina i ženama starijim od 40 godina, prevodi se penzija po odredbama ove glave, na invalidsku penziju u punom iznosu bez ponovnog utvrđivanja njihove invalidnosti i preostale radne sposobnosti.

(2) Uživaoi invalidske penzije iz prethodnog stava — muškarci koji na dan 31 decembra 1958 godine nemaju 55 godina života a žene 50 godina, razvrstaju se, na njihov zahtev, u odgovarajuću kategoriju invalidnosti (član 26) na osnovu ponovnog utvrđivanja invalidnosti i preostale radne sposobnosti.

(3) Uživaoima invalidske penzije koji su na osnovu ponovnog utvrđivanja invalidnosti i preostale radne sposobnosti po stavu 2 ovog člana razvrstani u II ili III kategoriju invalidnosti, određuju se odgovarajuća nova prava koja po odredbama glava III i IV ovog zakona pripadaju invalidima II odnosno III kategorije invalidnosti, bez obzira na penziski staž i radni staž koji se po ovom zakonu traži za sticanje prava u slučaju invalidnosti usled bolesti ili povrede van posla. Uživaoi kojima ta prava budu određena, ne mogu naknadno zahtevati da im se umesto tih prava ponovo uspostavi prevedena invalidska penzija na osnovu razvrstavanja po stavu 1 ovog člana.

Član 258

(1) Uživaoima invalidske penzije određene ili prevedene po Uredbi o socijalnom osiguranju vojnih lica — muškarcima koji nisu navršili 45 godina života, a ženama koje nisu navršile 40 godina života, prevodi se penzija po odredbama ove glave na invalidsku penziju u smanjenom iznosu od 75%, bez ponovnog utvrđivanja invalidnosti i preostale radne sposobnosti.

(2) Uživaoi invalidske penzije iz prethodnog stava razvrstaju se, na njihov zahtev, u odgovarajuću kategoriju invalidnosti (član 23) na osnovu ponovnog utvrđivanja invalidnosti i preostale radne sposobnosti.

(3) Uživaoima invalidske penzije koji po stavu 2 ovog člana budu razvrstani u I kategoriju invalidnosti, prevodi se penzija na novu invalidsku penziju u punom iznosu.

(4) Uživaoima invalidske penzije koji po stavu 2 ovog člana budu razvrstani u II i III kategoriju invalidnosti — prevodi se penzija primenom odredaba člana 253 ovog zakona ako ispunjavaju uslove iz tog člana, a ako te uslove ne ispunjavaju određuje im se odgovarajuća nova prava prema stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti po odredbama glava III i IV ovog zakona, primenjujući i član 255 ovog zakona.

Član 259

Pri prevođenju invalidske penzije ili invalidnine vojnih osiguranika, osnov za određivanje nove invalidske penzije utvrđuje se po odredbama člana 196 Zakona o penzijskom osiguranju. Kao osnovna i položajna plata u smislu tog člana uzima se osnovna i položajna plata koja je na dan 1 januara 1959 godine

pripadala aktivnom vojnom licu onog čina odnosno klase koju je uživatelj imao u času penzionisanja.

Član 260

(1) Užiivaocima invalidske penzije određene ili prevedene po Uredbi o socijalnom osiguranju vojnih lica prevešće se, na njihov zahtev podnet u toku postupka prevođenja po službenoj dužnosti ili po izvršenom prevođenju ali najdocije do 31 decembra 1959 godine, ranija invalidska penzija na ličnu penziju po Zakonu o penziskom osiguranju ako su na dan prestanka službe u stalnom sastavu Jugoslovenske narodne armije imali najmanje 10 godina službe koja se u smislu člana 82 stav 2 Zakona o penziskom osiguranju računa kao služba u Jugoslovenskoj narodnoj armiji. U ovim slučajevima, ako je penziski staž manji od 15 godina, lična penzija određuje se u visini 40% od penziskog osnova.

(2) Užiivaoci kojima je penzija prevedena po prethodnom stavu ne mogu naknadno zahtevati da im se uspostavi invalidska penzija niti da im se za isti slučaj invalidnosti odrede prava kao invalidima II ili III kategorije invalidnosti u smislu člana 257 st. 2 i 3 i člana 258 st. 2 do 4 ovog zakona.

Član 261

(1) Licu koje je nesposobno za rad i privređivanje a služba mu je prestala kao podoficiru, oficiru ili vojnom službeniku Jugoslovenske narodne armije u razdoblju od 15 maja do 16 februara 1950 godine — bez prava na invalidsku penziju, priznaće se u smislu člana 43 stav 1 pod a) Uredbe iz 1952 godine pravo na invalidsku penziju po odredbama Uredbe o socijalnom osiguranju vojnih lica od 18 marta 1953 godine („Službeni list FNRJ“, br. 12/53), ako podnese zahtev za invalidsku penziju do 30 juna 1959 godine. Ovo pravo priznaće se ako Viša vojno-lekarska komisija Vojno-medicinske akademije u Beogradu na osnovu podnetih medicinskih dokaza, a po potrebi i na osnovu pregleda, utvrdi da je to lice u času prestanka službe u Jugoslovenskoj narodnoj armiji bilo potpuno nesposobno za rad i privređivanje i da takva nesposobnost postoji i na dan njenog utvrđivanja.

(2) Lice koje je potpuno nesposobno za službu u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, a služba mu je prestala kao podoficiru, oficiru ili vojnom službeniku Jugoslovenske narodne armije posle 16 februara 1950 godine a pre 1 januara 1955 godine — bez prava na invalidsku penziju odnosno na invalidninu, priznaće se pravo na invalidninu odnosno invalidsku penziju po odredbama Uredbe o socijalnom osiguranju vojnih lica ako podnese zahtev za invalidsku penziju odnosno invalidninu do 30 juna 1959 godine. Ovo pravo priznaće se ako Viša vojno-lekarska komisija Vojno-medicinske akademije u Beogradu, na osnovu podnetih medicinskih dokaza, a po potrebi i na osnovu pregleda, utvrdi da je to lice u času prestanka službe u Jugoslovenskoj narodnoj armiji bilo potpuno nesposobno za službu u Jugoslovenskoj narodnoj armiji i da takva nesposobnost postoji i na dan njenog utvrđivanja. Ako takvo lice nije potpuno nesposobno za službu u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, već delimično — ali preko 33 ⅓%, a takva nesposobnost postojala je i na dan prevođenja u rezervu, priznaće mu se prema stepenu smanjenja opšte radne sposobnosti na dan njenog utvrđivanja pravo na invalidninu II ili III grupe po propisima koji su važili do 31 decembra 1958 godine.

(3) Penzija odnosno invalidnina po prethodnim stavovima određuje se po zahtevu i prevodi na invalidsku penziju po čl. 257 do 260 ovog zakona. Ovakvo određena penzija pripada od prvog dana onog meseca koji sleduje mesecu u kome je podnet zahtev.

Član 262

Odredbe čl. 257 do 261 ovog zakona primeniće se i na uživaoce invalidskih penzija — vojne osiguranike

koji će godine života određene u tim članovima navršiti do 31 decembra 1959 godine.

DEO ŠESTI

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Glava XI

Član 263

(1) Licu kod kojih je invalidnost nastupila pre 1 januara 1959 godine stiču prava po ovom zakonu, ako ovim zakonom za pojedine slučajeve nije izrično drukčije određeno, samo ako su do nastupanja invalidnosti ispunila uslove za sticanje prava iz invalidskog osiguranja po propisima važećim do 31 decembra 1958 godine i ako podnesu zahtev za ostvarivanje tih prava do 31 decembra 1959 godine.

(2) Licima iz prethodnog stava koja su ispunila uslove za sticanje prava po ranijim propisima, određuje se prava po tim propisima, pa će se tako određena prava prevesti na odgovarajuća prava po odredbama glave X ovog zakona.

(3) U slučajevima iz stava 1 ovog člana invalidnost koja nije bila utvrđena po propisima važećim do 31 decembra 1958 godine može se docije utvrđivati samo na osnovu medicinske dokumentacije koja potiče iz perioda kad je nastupila invalidnost.

Član 264

Pri rešavanju po žalbama izjavljenim protiv rešenja o pravu na invalidsku penziju ili invalidninu donetih po propisima važećim do 31 decembra 1958 godine primenjuju se materijalnopravne odredbe tih propisa. Isto tako, rešavaće se i po žalbama protiv rešenja donetih u smislu člana 263 ovog zakona.

Član 265

(1) Licima kojima je po ranijim propisima priznato pravo na otpremninu umesto invalidske penzije ili invalidnine, a isplata nije u potpunosti izvršena do 31 decembra 1958 godine, produžiće se isplata mesečnih obroka otpremnine određene po ranijim propisima — do potpune isplate.

(2) Licima iz prethodnog stava koja steknu pravo po ovom zakonu, obustavlja se isplata otpremnine od prvog dana onog meseca koji sleduje mesecu u kome im je priznato pravo po ovom zakonu.

(3) Pravo priznato po ovom zakonu ne pripada za vreme za koje su već isplaćeni mesečni obroci otpremnine ako su ti obroci veći od mesečnog iznosa koji pripada na osnovu prava priznatog po ovom zakonu, a ako su manji — isplaćeni iznosi otpremnine obračunavaju se pri isplati prava priznatog po ovom zakonu.

Član 266

(1) U pogledu korišćenja invalidske penzije određene ili prevedene po Uredbi iz 1952 godine primenjuje se na uživaoce koji su u radnom odnosu i rađe bilo sa punim bilo sa skraćenim radnim vremenom, do donošenja rešenja o prevođenju njihove penzije po službenoj dužnosti u smislu odredaba glave X ovog zakona, odgovarajuće odredbe Uredbe iz 1952 godine. Na uživaoce invalidske penzije koji vrše samostalnu profesionalnu delatnost primenjuje se u pogledu korišćenja penzije, do donošenja rešenja o prevođenju njihove penzije, odredbe Uredbe iz 1952 godine koje važe za uživaoce penzije koji se nalaze u radnom odnosu sa punim redovnim radnim vremenom.

(2) Po izvršenom prevođenju važe u pogledu korišćenja prevedene invalidske penzije za zaposlene uživaoce odredbe glave VI ovog zakona.

(3) Užiivaocima invalidske penzije iz stava 1 ovog člana koji su prilikom prevođenja po službenoj dužnosti razvrstani u II ili III kategoriju invalidnosti sa pravom na invalidsku penziju, a isplata penzije u razdoblju od 1 januara 1959 godine do donošenja rešenja o prevođenju bila im je obustavljena zbog za-

poštenja odnosno vršenja samostalne profesionalne delatnosti, isplatiće se prevedena penzija u visini koja im pripada u smislu člana 173 st. 2 i 3 ovog zakona, i za vreme za koje im je u tom razdoblju isplata penzije bila obustavljena.

(4) Uživaocima invalidske penzije iz stava 1 ovog člana koji su prilikom prevođenja po službenoj dužnosti razvrstani u I kategoriju invalidnosti, a na njihov zahtev po izvršenom prevođenju budu razvrstani u II ili III kategoriju invalidnosti sa pravom na invalidsku penziju, isplata penzije za prethodno vreme od 1 januara 1959 godine izvršiće se u smislu prethodnog stava samo ako je zahtev za određivanje nove kategorije invalidnosti podnet u roku od 6 meseci od dana prijema rešenja o prevođenju penzije po službenoj dužnosti.

Član 267

Uživaocima invalidnine određene ili prevedene po Uredbi iz 1952 godine kojima je isplata invalidnine obustavljena zbog zaposlenja po članu 112 tačka 2 Zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika, ne isplaćuje se invalidnina za vreme zaposlenja pod uslovima iz tog člana do kraja meseca u kome će biti doneto rešenje o prevođenju invalidnine po odredbama glave X ovog zakona, a prava po ovom zakonu koja se određuju po službenoj dužnosti pripadaju im od prvog dana narednog meseca po donošenju rešenja o prevođenju invalidnine.

Član 268

Uživaocima invalidske penzije i invalidnine određene ili prevedene po Uredbi iz 1952 godine kod kojih se pregledom izvršenim prilikom prevođenja po odredbama glave X ovog zakona utvrdi da ne postoji invalidnost na osnovu koje pripadaju prava po ovom zakonu, neće se tražiti povraćaj iznosa invalidske penzije odnosno invalidnine određene po ranijim propisima koji su im isplaćeni do kraja meseca u kome je na osnovu izvršenog pregleda doneseno rešenje o prestanku prava.

Član 269

(1) Uživaocima invalidske penzije i invalidnine određene ili prevedene po Uredbi iz 1952 godine kod kojih postoji telesno oštećenje od najmanje 30% u smislu člana 27 ovog zakona koje je nastupilo za vreme trajanja radnog odnosa ili drugog svojstva koje daje pravo na osiguranje po ovom zakonu, ili docnije pod okolnostima iz člana 22 ovog zakona, određuje se, na njihov zahtev, invalidnina prema stepenu telesnog oštećenja, u visini predviđenoj u članu 89 ovog zakona.

(2) Pravo na invalidninu u smislu prethodnog stava određuje se na osnovu stepena telesnog oštećenja utvrđenog neposrednim pregledom uživaoca, bez obzira na kategoriju invalidnosti u koju je uživatelj razvrstan prilikom prevođenja invalidske penzije ili invalidnine, kao i bez obzira na to da li mu je prilikom prevođenja priznato pravo na invalidsku penziju ili neko drugo pravo po ovom zakonu.

(3) Uživaocima invalidske penzije i invalidnine određene ili prevedene po Uredbi iz 1952 godine koji su u radni odnos stupili kao slepi, određuje se, na njihov zahtev, pravo na dodatak za pomoć i negu po čl. 82 i 83 ovog zakona.

(4) Prava određena po prethodnim stavovima pripadaju od 1 januara 1959 godine, ako je zahtev za priznanje tih prava podnet u roku od 6 meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, a ako je zahtev podnet po isteku tog roka — od prvog dana narednog meseca posle podnošenja zahteva.

Član 270

(1) Osiguraniku kod koga je za vreme trajanja radnog odnosa ili drugog svojstva koje daje pravo na osiguranje po ovom zakonu nastupilo telesno oštećenje za koje po ranijim propisima nije pripadao pravo na invalidsku penziju ili invalidninu, određuje se na njegov zahtev invalidnina po čl. 82 i 83 ovog zakona ako u

vreme podnošenja zahteva još uvek postoji telesno oštećenje na osnovu koga se po odredbama ovog zakona stiče pravo na invalidninu. Ovo pravo pripada pod uslovom da u vreme podnošenja zahteva osiguranik ima penziski i radni staž propisan za sticanje prava po članu 34 uzimajući u obzir i odredbe člana 35 ovog zakona, i da je u to vreme u radnom odnosu ili da je osiguranik u smislu člana 22 ovog zakona.

(2) Licu kod koga je usled nesreće na poslu nastupila invalidnost I grupe u smislu člana 33 Zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica, pa mu je isplaćena jednokratna invalidnina odnosno otpremnina umesto rente po ranijim propisima, određuje se, na njegov zahtev, pravo na invalidninu po ovom zakonu ako u vreme podnošenja zahteva još uvek postoji telesno oštećenje na osnovu koga se po ovom zakonu stiče pravo na invalidninu.

(3) Uživaocu lične penzije kod koga je za vreme trajanja radnog odnosa ili drugog svojstva koje daje pravo na osiguranje po ovom zakonu nastupilo telesno oštećenje na osnovu koga se po ovom zakonu stiče pravo na invalidninu, određuje se, na njegov zahtev, to pravo ako u vreme podnošenja zahteva još uvek postoji takvo telesno oštećenje, pod uslovom da je u času sticanja prava na licu odnosno raniju starosnu penziju imao radni staž iz člana 34 stav 1 ovog zakona uzimajući u obzir i odredbe člana 35 ovog zakona ili penziski staž iz stava 2 tog člana koji se traži za sticanje prava iz invalidskog osiguranja.

(4) Invalidnina određena po prethodnim stavovima pripada od prvog dana narednog meseca po podnošenju zahteva.

Član 271

Uživaocima lične penzije koji su pravo na tu penziju ostvarili posle 1 januara 1958 godine po svom izboru umesto ranije invalidske penzije, određuje se, na njihov zahtev:

1) invalidnina za telesno oštećenje — pod uslovima i na način predviđen u članu 269 ovog zakona;

2) dodatak za pomoć i negu — ako su pravo na taj dodatak imali kao uživaoci invalidske penzije ili bi ga po odredbama ovog zakona docnije stekli da su ostali uživaoci invalidske penzije. Pri određivanju ovog prava primenjuje se i član 165 stav 1 ovog zakona.

Član 272

(1) Osiguraniku kome je iznos invalidske penzije određene u procentima po čl. 72 i 73 ovog zakona manji od iznosa penzije obračunate u procentima iz stava 2 ovog člana pripada dodatak na invalidsku penziju.

(2) Dodatak na invalidsku penziju pripada ako je procent sa kojim je invalidska penzija određena prema godinama penziskog staža manji od odgovarajućeg obračunskog procenta iz sledeće tabele:

Obračunski procent	Za penziski staž od	Dodatak u % od penziskog osnova
41 % za	6 god.	1 %
42 % za	7 "	2 %
43 % za	8 "	3 %
44 % za	9 "	4 %
45 % za	10 "	5 %
46 % za	11 "	do 6 %
47 % za	12 "	do 7 %
48 % za	13 "	do 8 %
49 % za	14 "	do 9 %
50 % za	15 "	do 10 %
52 % za	16 "	do 9 %
54 % za	17 "	do 8 %
56 % za	18 "	do 7 %
58 % za	19 "	6 %
60 % za	20 "	5 %
62 % za	21 "	4 %
64 % za	22 "	3 %
66 % za	23 "	2 %
68 % za	24 "	1 %

(3) Dodatak na invalidsku penziju određuje se od penziskog osnova u procentu koji čini razliku između obračunskog procenta po tabeli iz prethodnog stava i procenta sa kojim je određena invalidska penzija po čl. 72 ili 73 ovog zakona.

(4) Za primenu odredaba ovog zakona dodatak na invalidsku penziju određen po prethodnim stavovima smatra se kao sastavni deo invalidske penzije.

(5) Odredbe ovog člana primenice se i pri prevođenju invalidskih penzija i invalidnina određenih po ranijim propisima na invalidske penzije po glavi X ovog zakona.

(6) Ovlašćuje se Savezno izvršno veće da može odrediti od kog će se dana dodatak na invalidsku penziju određivati u visini manjoj od one koja je određena po st. 2 i 3 ovog člana, kao i od kog se dana dalje neće primenjivati odredbe ovog člana, bilo delimično bilo u celosti.

Član 273

(1) Radnicima za koje posle dužeg zaposlenja na teškim i po zdravlje štetnim radovima lekarska komisija utvrdi da je zbog slabljenja njihove radne sposobnosti potrebno da budu premešteni na drugi posao, privredna organizacija dužna je da obezbedi zaposlenje na drugom poslu i da im, na teret sredstava namenjenih za lične dohotke, isplaćuje naknadu za smanjenje ličnog dohotka do visine razlike između tarifnog stava određenog za raniji i za novi posao. Ova naknada pripada za sve vreme takvog zaposlenja, a najdalje do ispunjenja uslova za sticanje prava na ličnu penziju.

(2) Radna mesta odnosno poslove na kojima se obezbeđuje naknada, visinu naknade, kao i bliže uslove za obezbeđivanje zaposlenja na drugom poslu i dodeljivanje naknade u smislu prethodnog stava, utvrđuje privredna organizacija svojim pravilnikom.

(3) Radi primene odredaba ovog člana, kao teški i po zdravlje štetni radovi smatraju se zaposlenja određena u članu 56 stav 1 Zakona o penziskom osiguranju i u propisima donetim na osnovu stava 2 istog člana tog zakona.

(4) Naknada iz stava 1 ovog člana uzima se u prosečan mesečni iznos plata na osnovu kog se vrši razvrstavanje u osiguraničke razrede radi određivanja penziskog osnova za ličnu odnosno invalidsku penziju po čl. 65 i 67 Zakona o penziskom osiguranju.

(5) Ako kod radnika koji primaju naknadu po stavu 1 ovog člana nastupi invalidnost, za primenu odredaba ovog zakona koje se odnose na profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje uzeće se kategorija radnog mesta prema radnom mestu na kome je radnik radio pre premeštanja na drugi posao, ako je to za njega povoljnije. Za određivanje materijalnog obezbeđenja i naknada, u tom slučaju, u iznos plate uzima se i naknada iz stava 1 ovog člana.

Član 274

(1) Licima kod kojih je invalidnost u smislu ovog zakona nastupila usled povreda zadobivenih pre 6 aprila 1941 godine u borbi sa protivnarodnim režimima odnosno u sukobima sa njihovim organima zbog svog naprednog držanja priznaće se, na njihov zahtev, prava predviđena ovim zakonom ako invalidnost još uvek postoji i ako su u vreme nastupanja događaja koji su prouzrokovali invalidnost bila u radnom odnosu i imala najmanje godinu dana radnog staža, ili ako su pre nastupanja invalidnosti imala ili posle 15 maja 1945 godine navršila radni staž od najmanje 3 godine, ili, ako im se priznaje revolucionarni rad po članu 29 Zakona o penziskom osiguranju — bez obzira da li imaju ili nemaju radnog staža.

(2) Licima kod kojih je invalidnost u smislu ovog zakona nastupila kao posledica bolesti dobivenih usled lišavanja slobode, zlostavljanja i progona

njanja zbog učešća u borbi sa protivnarodnim režimima, a to vreme im je priznato kao revolucionarni rad u smislu člana 29 Zakona o penziskom osiguranju, priznaće se, na njihov zahtev, prava predviđena ovim zakonom ako invalidnost još uvek postoji.

(3) Licima kod kojih je pod okolnostima iz prethodnih stavova prouzrokovano telesno oštećenje koje nije imalo za posledicu gubitak ili smanjenje radne sposobnosti, priznaće se, na njihov zahtev, pravo na invalidninu po odredbama ovog zakona ako još uvek postoji telesno oštećenje koje u smislu ovog zakona daje pravo na invalidninu, ako u vreme podnošenja zahteva imaju svojstvo osiguranika.

(4) Licima koja po odredbama st. 1 i 2 ovog člana steknu pravo na invalidsku penziju, a koja nisu bila u radnom odnosu, kao osnov za određivanje invalidske penzije uzima se prosečan penziski osnov iz člana 63 Zakona o penziskom osiguranju, i to: XVI osiguraničkog razreda — ako imaju priznatu stručnu spremu koja se traži za radna mesta III ili niže kategorije; XIV osiguraničkog razreda — ako imaju priznatu stručnu spremu koja se traži za radna mesta II kategorije; XII osiguraničkog razreda — ako imaju priznatu stručnu spremu koja se traži za radna mesta I kategorije. Ako su bili učenici ili studenti — osnov za određivanje invalidske penzije utvrđuje se po članu 66 ovog zakona. Licima koja su bila u radnom odnosu, osnov za određivanje invalidske penzije utvrđuje se prema kategoriji radnog mesta njihovog poslednjeg zaposlenja uz primenu člana 237 stav 2 Zakona o penziskom osiguranju, ukoliko za njih nije povoljnije da im se osnov utvrdi kao licima koja nisu bila u radnom odnosu.

(5) Prava stečena po odredbama ovog člana pripadaju od prvog dana narednog meseca po podnošenju zahteva.

(6) Rešenja u slučajevima iz prethodnih stavova donosi sreski zavod za socijalno osiguranje po pribavljenom mišljenju posebne komisije iz člana 172 Zakona o penziskom osiguranju.

Član 275

(1) Licima kod kojih je usled bolesti ili povrede van posla za vreme boravka na određenim dobrovoljnim omladinskim radnim akcijama u smislu člana 15 ovog zakona nastupila invalidnost ili telesno oštećenje, odrediće se na njihov zahtev odgovarajuća prava po ovom zakonu, ako invalidnost odnosno telesno oštećenje na osnovu kojih se stiču prava postoji na dan 1 januara 1959 godine, a zahtev bude podnet najdavnije do 31 decembra 1959 godine.

(2) Prava određena po prethodnom stavu pripadaju od prvog dana narednog meseca po podnošenju zahteva.

Član 276

(1) Uživaocu čija je invalidska penzija ili invalidnina bila određena primenom člana 63 stav 2 Zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica — prema smanjenom stažu, odrediće se, na njegov zahtev, odgovarajuća prava po ovom zakonu prema ukupnom penziskom stažu koji se priznaje po Zakonu o penziskom osiguranju i ovom zakonu (član 238), ako je u času nastupanja invalidnosti ispunjavao uslove penziskog i radnog staža iz člana 34 uzimajući u obzir i odredbe člana 35 ovog zakona.

(2) Licu čiji je zahtev za priznanje prava na invalidsku penziju ili invalidninu odbijen zbog smanjenja penziskog staža po članu 63 stav 2 Zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica, odrediće se na njegov zahtev, a prema stanju invalidnosti i preostale radne sposobnosti u vreme podnošenja zahteva odgovarajuća prava po ovom zakonu, na osnovu ukupnog penziskog staža koji se priznaje po Zakonu o penziskom osiguranju, i ovom zakonu (član 238), ako je u času nastupanja

invalidnosti ispunjavao uslove penziskog i radnog staža iz člana 34 uzimajući u obzir i odredbe člana 35 ovog zakona.

(3) Vreme koje je lice iz prethodnog stava provelo u radnom odnosu sa punim redovnim radnim vremenom posle utvrđene invalidnosti a do 31 decembra 1958 godine računa se, ako je to po njega povoljnije, u radni staž za sticanje prava po ovom zakonu, kao i za određivanje invalidske penzije.

(4) Prava određena po prethodnim stavovima pripadaju od prvog dana narednog meseca po podnošenju zahteva.

Član 277

(1) Licima koja po ranijim propisima nisu mogla steći pravo na invalidsku penziju ili invalidninu zato što nisu ispunila propisani penziski staž, računa se za sticanje prava po ovom zakonu u penziski i radni staž i vreme koje su posle utvrđene invalidnosti pa do 31 decembra 1958 godine provela u radnom odnosu radeći sa punim redovnim radnim vremenom, ako prema ukupnom stažu navršenom do ponovnog utvrđivanja invalidnosti posle 1 januara 1959 godine ispunjavaju uslove za sticanje prava po ovom zakonu.

(2) Prava određena po prethodnom stavu pripadaju od prvog dana narednog meseca po podnošenju zahteva.

Člana 278

(1) Licu koje je izgubilo pravo na invalidsku penziju ili invalidninu, ili mu je zahtev za priznanje tog prava odbiven zbog postojanja činjenica iz člana 2 Zakona o ustanovljenju prava na penziju i o penzionisanju državnih službenika ili po članu 45 st. 2 i 3 Uredbe iz 1952 godine, bez obzira da li je zbog tih činjenica osuđivano ili nije, ne uspostavlja se odgovarajuća prava po odredbama ovog zakona. Ovakvo lice može steći odgovarajuća prava po ovom zakonu samo ako je u razdoblju od 15 maja 1945 godine do 31 decembra 1958 godine navršilo penziski i radni staž propisan u članu 34 stav 1 uzimajući u obzir i odredbe člana 35 ovog zakona, koji je potreban s obzirom na godine života u času nastupanja invalidnosti. Ovo pravno se stiče ako na dan 1 januara 1959 godine još uvek postoji invalidnost koja prouzrokuje gubitak ili smanjenje radne sposobnosti u smislu ovog zakona.

(2) Vreme koje je lice iz prethodnog stava provelo u radnom odnosu sa punim redovnim radnim vremenom posle utvrđene invalidnosti a do 31 decembra 1958 godine računa se, ako je to za njega povoljnije, u radni staž za sticanje prava po ovom zakonu, kao i za određivanje invalidske penzije.

(3) Uživaocu invalidske penzije ili invalidnine kome je primenom člana 45 stav 2 Uredbe iz 1952 godine penzija odnosno invalidnina određena po smanjenom stažu, odnosno kome je po stavu 8 u vezi sa st. 2 i 3 istog člana izuzetno priznata invalidska penzija ili invalidnina, određuje se, na njegov zahtev, umesto penzije prevedene po odredbama glave X ovog zakona, nova penzija prema ukupnom penziskom stažu koji se priznaje po Zakonu o penziskom osiguranju i ovom zakonu, ako ispunjava uslove penziskog i radnog staža određene u prethodnom stavu. Ukupan penziski staž utvrđuje se uz primenu čl. 50 i 51 Zakona o penziskom osiguranju.

(4) Prava određena po prethodnim stavovima pripadaju od prvog dana narednog meseca po podnošenju zahteva.

Član 279

(1) Lice koje je izgubilo pravo na invalidsku penziju ili invalidninu ili mu je zahtev za priznanje tih prava odbiven po članu 45 st. 5 ili 7 Uredbe iz 1952 godine, bez obzira da li mu je izuzetno priznata invalidska penzija ili invalidnina po stavu 8 istog

člana, može steći odgovarajuća prava po ovom zakonu prema ukupnom penziskom stažu koji se po Zakonu o penziskom osiguranju, a u slučajevima iz člana 45 stav 7 Uredbe iz 1952 godine — po izvršenom smanjivanju penziskog staža primenom člana 51 Zakona o penziskom osiguranju, ako je posle 15 maja 1945 godine navršeno penziski i radni staž propisan u članu 34 stav 1 uzimajući u obzir i odredbe člana 35 ovog zakona, koji je potreban s obzirom na godine života u času nastupanja invalidnosti, ili ako ima penziski staž iz člana 34 stav 2 ovog zakona. Ovo pravo se stiče ako na dan 1 januara 1959 godine još uvek postoji invalidnost koja prouzrokuje gubitak ili smanjenje radne sposobnosti.

(2) Vreme koje je lice iz prethodnog stava provelo u radnom odnosu sa punim radnim vremenom posle utvrđene invalidnosti a do 31 decembra 1958 godine računa se, ako je to za njega povoljnije, u radni staž za sticanje prava po ovom zakonu kao i za određivanje invalidske penzije.

(3) Prava određena po prethodnom stavu pripadaju od prvog dana narednog meseca po podnošenju zahteva.

Član 280

Po smrti uživaoca invalidske penzije stečene po osnovu invalidnosti prouzrokovane nesrećom na poslu ili profesionalnom bolešću, kao osnov za određivanje porodične penzije uzete se, ako je to za članove porodice povoljnije, umesto lične penzije obračunate prema penziskom stažu po Zakonu o penziskom osiguranju puna lična penzija (član 125 stav 3 Zakona o penziskom osiguranju) bez obzira da li je smrt uživaoca invalidske penzije nastupila kao posledica nesreće na poslu ili iz drugih uzroka.

Član 281

(1) Do donošenja posebnih propisa o obezbeđenju lica na izdržavanju kazne zatvora ili strogog zatvora za slučaj invalidnosti koji nastupi za vreme izdržavanja kazne, ova lica, bez obzira na državljanstvo, osigurana su za slučaj invalidnosti prouzrokovane nesrećom ili profesionalnom bolešću na redovnom radu koji vrše na određenim radnim mestima.

(2) Lica iz stava 1 ovog člana imaju, u slučaju invalidnosti i telesnog oštećenja koji nastupe pod okolnostima iz prethodnog stava, po otpuštanju sa izdržavanja kazne, odgovarajuća prava po ovom zakonu, s tim što nemaju pravo na naknade u vezi sa zaposlenjem na odgovarajućem poslu — osim privremene naknade kad su profesionalnom rehabilitacijom osposobljeni za rad.

(3) Osnov za određivanje invalidske penzije i drugih novčanih primanja utvrđuje se:

1) licima koja su bila na izdržavanju kazne zatvora — prema plati ostvarenoj za rad za vreme izdržavanja kazne i kategoriji radnog mesta na kome su radili za to vreme;

2) licima koja su bila na izdržavanju kazne strogog zatvora — u visini prosečnog penziskog osnova XX osiguranjskog razreda iz člana 63 Zakona o penziskom osiguranju.

(4) Savezno izvršno veće odrediće svojim propisima način sprovođenja invalidskog osiguranja lica iz stava 1 ovog zakona.

Član 282

Do donošenja propisa kojima će se gubitak odnosno smanjivanje prava iz socijalnog osiguranja ustanoviti kao kazna za određena krivična dela, prava iz invalidskog osiguranja gubi uživalac, i to:

1) sva prava — ako pravosnažnom presudom bude osuđen na kaznu smrti;

2) pravo na invalidsku penziju — ako usled smanjivanja penziskog staža po odredbama člana 5. stav 1 tačka 2 i člana 51 Zakona o penziskom osigu-

ranju više ne ispunjava ovim zakonom propisane uslove za sticanje tog prava za slučaj invalidnosti prouzrokovane bolešću ili povredom van posla. Pri utvrđivanju da li je nastupio gubitak prava na invalidsku penziju, razdoblje u kome mora biti ispunjen određeni radni staž iz čl. 34 i 36 ovog zakona računa se unatrag od dana sticanja prava.

Član 283

(1) Do donošenja zakonskih propisa o izvršenju i obezbeđenju, invalidska penzija, privremena naknada i materijalno obezbeđenje do stupanja na profesionalnu rehabilitaciju mogu biti predmet izvršenja ili obezbeđenja do jedne trećine, a za potraživanja izdržavanja utvrđenog sudskom odlukom ili poravnanjem — do polovine, s tim da najmanje 6.000 dinara mesečno mora da ostane uživaocu.

(2) Materijalno obezbeđenje koje pripada za vreme profesionalne rehabilitacije može biti predmet izvršenja ili obezbeđenja samo za potraživanje izdržavanja utvrđenog sudskom odlukom ili poravnanjem, i to do jedne trećine, s tim da najmanje 6.000 dinara mesečno mora da ostane uživaocu.

(3) Invalidnina i dodatak za pomoć i negu ne mogu biti predmet izvršenja ili obezbeđenja.

(4) Naknada zbog zaposlenja sa skraćenim radnim vremenom i naknada zbog manje plate na drugom poslu smatraju se u pogledu izvršenja i obezbeđenja kao sastavni deo plate.

Član 284

Do donošenja zakona kojim će se utvrditi obaveza plaćanja doprinosa fondovima invalidskog osiguranja, primenjivaće se u pogledu tih obaveza propisi o finansiranju socijalnog osiguranja.

Član 285

(1) Do donošenja posebnih propisa o sprovođenju profesionalne rehabilitacije ratnih vojnih invalida, odredbe ovog zakona koje se odnose na utvrđivanje potrebe i mogućnosti rehabilitacije, određivanje rehabilitacije s obzirom na godine života i druga lična svojstva, mesto i način sprovođenja rehabilitacije, kao i na zapošljavanje rehabilitovanih invalida, primenjivaće se shodno i na ratne vojne invalide, mirnodopske vojne i sa njima izjednačene invalide i decu poginulih, umrlih i nestalih, koji imaju pravo na rehabilitaciju po čl. 37 do 39 Zakona o ratnim vojnim invalidima.

(2) Do donošenja propisa o zaštiti defektnih lica, odredbe ovog zakona primenjivaće se u smislu prethodnog stava i pri sprovođenju rehabilitacije defektnih lica koja organi nadležni za poslove socijalne zaštite upućuju na rehabilitaciju.

(3) Organ zovanje upućivanja na rehabilitaciju i zapošljavanje lica iz prethodnih stavova vrše i roškove u vezi sa njihovom rehabilitacijom i zapošljavanjem snose organi koji ta lica upućuju.

(4) Zaštitnim radionicama u smislu ovog zakona smatraju se i radionice za osposobljavanje i zapošljavanje gluvih i slepih lica osnovane od strane Saveza gluvih Jugoslavije i Saveza slepih Jugoslavije, ako ispunjavaju uslove iz propisa donetih na osnovu ovlašćenja iz člana 106 stav 5 ovog zakona.

(5) Zaštitne radionice iz prethodnog stava oslobođaju se potpuno ili delimično plaćanja obaveza navedenih u članu 106 stav 4 ovog zakona društvenoj zajednici od 1 januara 1958 godine, ako ispunjavaju uslove iz propisa donetih na osnovu ovlašćenja iz člana 106 stav 5 ovog zakona.

Član 286

Savezno izvršno veće određuje posebnim propisima vreme početka i način sprovođenja invalidskog osiguranja članova ribarskih zadruga rečnog i jezerskog ribarstva.

Član 287

Ovlašćuje se Sekretarijat Saveznog izvršnog veća za rad da svojim propisima odredi rokove i druge uslove za sticanje stručne spreme putem profesionalne rehabilitacije koja se vrši praktičnim radom u privrednim i drugim organizacijama i ustanovama ili izučavanjem zanimanja u posebnim ustanovama ili organizacijama za rehabilitaciju invalida.

Član 288

(1) Ugovori o socijalnom osiguranju lica koja vrše samostalne profesionalne delatnosti i lica drugih zanimanja koja nisu u radnom odnosu, zaključeni na osnovu Zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica, uskladiće se sa odredbama ovog zakona ukoliko se odnose na invalidsko osiguranje. Usklađivanje ovih ugovora izvršiće se najdocije do 31 decembra 1959 godine, posle koga dana prestaju da važe odredbe tih ugovora koje su u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

(2) Dok se invalidsko osiguranje filmskih radnika koji nisu osigurani kao filmski umetnici po članu 157 ovog zakona, ne reguliše ugovorom (član 147), sprovodiće se njihovo invalidsko osiguranje po odredbama Odluke o socijalnom osiguranju filmskih radnika („Službeni list FNRJ”, br. 32/55) i odgovarajućim odredbama Uredbe o socijalnom osiguranju umetnika („Službeni list FNRJ”, br. 32/55), ali najdocije do 31 decembra 1959 godine.

Član 289

Do donošenja novih propisa o zdravstvenom osiguranju, odredbe Zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika koje se odnose na uživaoca prava priznatih po osnovu invalidnosti primenjivaće se od 1 januara 1959 godine tako, da pravo na zdravstvenu zaštitu imaju invalidi rada kojima su priznata invalidska prava po ovom zakonu, i to: uživaoci invalidske penzije, uživaoci materijalnog obezbeđenja određenog po osnovu prava na profesionalnu rehabilitaciju, uživaoci privremene naknade određene po osnovu prava na zaposlenje, kao i uživaoci invalidnine — u pogledu lečenja u vezi sa povredom ili bolešću koja je prouzrokovala telesno oštećenje.

Član 290

Do donošenja novih propisa o dodatku na decu, odredbe Uredbe o dodatku na decu koje se odnose na uživaoca prava priznatih po osnovu invalidnosti po propisima o socijalnom osiguranju primenjivaće se od 1 januara 1959 godine tako da pravo na dodatak na decu imaju invalidi rada kojima su priznata određena prava po ovom zakonu, i to: uživaoci invalidske penzije, uživaoci materijalnog obezbeđenja određenog po osnovu prava na profesionalnu rehabilitaciju, uživaoci privremene naknade određene po osnovu prava na zaposlenje, koji ispunjavaju uslove za primanje naknade po propisima o materijalnom obezbeđenju za vreme privremene nezaposlenosti.

Član 291

(1) U odredbama Zakona o penziskom osiguranju koje se pozivaju na propise o invalidskom osiguranju, pod izrazima: „invalidnina”, „materijalno obezbeđenje” i „razred invalidnosti” podrazumevaju se od dana početka primenjivanja ovog zakona: invalidska penzija, materijalno obezbeđenje odnosno privremena naknada i stepen telesnog oštećenja u smislu odredaba ovog zakona.

(2) Kad je po odredbama Zakona o penziskom osiguranju sticanje odnosno korišćenje prava uslovljeno postojanjem potpune i trajne nesposobnosti za rad, smatraće se da takva nesposobnost postoji ako postoji invalidnost I kategorije ili ako odnosno lice

bez profesionalne rehabilitacije nije uopšte sposobno za bilo kakav rad. Nalaz, ocenu i mišljenje o takvoj nesposobnosti daju invalidske komisije iz člana 187 st. 1 i 2 ovog zakona.

Član 292

Kao periodi iz člana 35 stav 1 tačka 1 ovog zakona uzimaju se za vreme do 31. decembra 1958. godine odnosno do prevođenja invalidne određene po ranijim propisima i periodi u kojima je osigurani pr. mao invalidninu III grupe, ili invalidninu II grupe kad po ranijim propisima kao uživalac invalidnine nije bio obavezan za zaposlenje.

Član 293

(1) Od 1. januara 1959. godine prestaju da važe: 1) odredbe čl. 32 do 54 Zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica i propisi doneti radi njihovog primenjivanja;

2) Uredba o određivanju i o prevođenju penzija i invalidnina („Službeni list FNRJ”, br. 39/52);

3) Uredba o određivanju prava na penziju osiguranika — ratnim vojnim invalidima („Službeni list FNRJ”, br. 26/53) i odredba člana 7 Uredbe o određivanju invalidskih prinadležnosti marnodopskim vojnim invalidima;

4) Naredba o socijalnom osiguranju lica zaposlenih na radovima sa poljoprivrednim mašinama („Službeni list FNRJ”, br. 53/47 i 46/52);

5) odredbe propisa o socijalnom osiguranju lica koja vrše samostalnu profesionalnu delatnost, ukoliko se odnose na invalidsko osiguranje, osim propisa navedenih u članu 288 stav 2 ovog zakona;

6) Naredba o profesionalnim oboljenjima koja se po propisima o socijalnom osiguranju smatraju nesrećom u poslu („Službeni list FNRJ”, br. 98/46);

7) odredbe ostalih propisa navedenih u članu 273 tačka 2 Zakona o penzskom osiguranju, ukoliko se odnose na invalidsko osiguranje, kao i odredbe drugih propisa koje su u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

(2) Do donošenja propisa predviđenih u članu 138 stav 2 i članu 146 stav 2 ovog zakona ostaju na snazi Rešenje o određivanju oboljenja koja se smatraju kao nesreća na poslu („Službeni list FNRJ”, br. 14/54) i Rešenje o tome koje se bolesti smatraju nesrećom na poslu službenika u resoru unutrašnjih poslova („Službeni list FNRJ”, br. 13/54).

Član 294

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u „Službenom listu FNRJ” a primenjuje se od 1. januara 1959. godine.

Prilog Zakona o invalidskom osiguranju — uz član 28

LISTA

TELESNIH OŠTECENJA U SMISLU ČL. 27 I 28 ZAKONA O INVALIDSKOM OSIGURANJU

I. GORNJI EKSTREMITETI

a) Gubici

1) Gubitak obeju ruku ili šaka	100%
2) Potpuni gubitak jedne ruke u ramenu	80%
3) Gubitak ruke na sredini podlaktice	60%
4) Gubitak cele šake	60%
5) Gubitak svih prstiju na jednoj ruci	50%
6) Gubitak palca i dva druga prsta	30%
7) Gubitak palca, kažiprsta i malog prsta	30%
8) Gubitak palca, do malog i malog prsta	30%
9) Gubitak palca i 3 druga prsta	40%
10) Gubitak oba palca	40%
11) Gubitak oba palca i jednog prsta	50%
12) Gubitak oba palca i još dva prsta	60%

b) Funkcionalni poremećaji

13) Potpuna ukočenost ramenog zgloba u adukciji	40%
14) Nereponirano iščašenje u ramenom zglobu	40%
15) Labav rameni zglob	40%
16) Labav rameni zglob u vezi sa uzetošću deltoidnog mišića sa defektom kosti u zglobu	60%
17) Pseudoarthroza humerusa (potreban aparat)	40%
18) Uzetost n. radialisa	30%
19) Uzetost kada stanje odgovara gubitku ruke	
a) medianusa i ulnarisa	50%
b) ulnarisa i radialisa	50%
c) ulnarisa, radialisa i medianusa	70%
Delimične uzetosti (pareze) pomenutih nerava treba procenjivati u odgovarajućem nižem stepenu.	
20) Ukočenost lakatnog zgloba u ispruženom položaju	40%
21) Ukočenost lakatnog zgloba pod ostrim uglom	40%
22) Ukočenost lakatnog zgloba pod uglom od 150	30%
23) Razlabavljen lakatni zglob sa aparatom	40%
24) Pseudoarthroza podlaktice, potreban aparat	40%
25) Ručni zglob ukočen obostrano u fleksiji za 1/3, ili za 1/2	40—50%

II. DONJI EKSTREMITETI

a) Gubici

1) Gubitak jedne ruke i noge	100%
2) Gubitak obe nadkolenice	100%
3) Gubitak jedne noge u kuku ili sa vrlo kratkim patrljkom	80%
4) Gubitak noge na sredini butine	70%
5) Gubitak noge iznad samoga kolena	70%
6) Gubitak noge u kolenu	60%
7) Gubitak jedne podkolenice pri dobrom patrljku, funkcionalno ispravan koleni zglob i dobar hod pomoću proteza	40%
8) Gubitak jedne podkolenice sa nepodesnim patrljkom ili poremećenom funkcijom u zglobu kuka ili kolena	60%
9) Gubitak obeju podkolenica pri funkcionalno ispravnim kolenim zglobovima i podesnim patrljcima	70%
10) Gubitak obeju podkolenica sa nepodesnim patrljcima i poremećajem u zglobovima	80%
11) Gubitak stopala — exarticulatio tarso — metatarsalis (Lisfranc), dobar okrajak	30%
12) Gubitak stopala — exarticulatio pedis — tarsea (Chopart)	30%
13) Gubitak stopala (Pirogoff); jednostrano — dobar okrajak	40%
14) Isto obostrano	60%

b) Funkcionalni poremećaji

15) Ukočenost oba zgloba kuka prema položaju	60—80%
16) Ukočenost jednog zgloba kuka u nepovoljnom položaju	40—60%
17) Ukočenost jednog zgloba kuka u povoljnom položaju	30%
18) Lažan zglob vrata femura	50—70%
19) Arthrosis deformans kuka sa bolnom pokretljivošću	40%
20) Lažan zglob femura	50—70%
21) Ukočenost oba kolena prema položaju	60—80%
22) Ukočenost jednog kolena u ispruženom položaju	40%

23) Ukočenost kolena pod uglom od 175°	30%	17) Defekti na vilici, jeziku ili nepcu sa poremećenim govorom i otežanom ishranom	40—50%
24) Ukočenost kolena pod uglom od 150°	50%	18) Gubitak nepca bez mogućnosti korekcije ili uzetost (bulbarna)	30—50%
25) Ukočenost kolena pod uglom od 140°	60%	19) Potpuni gubitak govora	50—100%
26) Jako razglavljen odnosno olabavljen koleno zglobov sa aparatom, prema težini slučaja	30—50%	20) Potpuni gubitak jezika	65—80%
27) Lažan zglobov podkolenice sa potrebnim aparatom	50%	21) Teži funkcionalni poremećaj jezika usled gubitka tkiva, ožiljnog fiksiranja ili uzetosti	40—60%
28) Skraćivanje jedne noge oko 6 cm	40%	22) Gubitak jednog dela gornje vilice sa otvorom nosa i sporednih duplji	30—40%
29) Rdavo zarastao prelom podkolenice sa deformacijom stopala, atrofijom mišića ili otokom	30—40%	23) Trajno nošenje kanile posle traheotomije	40—70%
30) Isto obostrano	40—60%	24) Gubitak laringeksa posle laringektomije	60—70%
31) Ukočenost stopala pod uglom od 120°	40%	25) Jače sužavanje jednjaka — prema stepenu	40—80%
32) Deformacija stopala ili bolovi posle preloma maleola, petne kosti ili metatarsalnih kostiju	30—40%		
33) Uzetost m. gluteus maximus	30%		
34) Uzetost fleksora kuka	30—40%		
35) Uzetost n. ischiadicus	50%		
36) Uzetost n. femoralis	30—40%		
Kod trofičnih poremećaja povećavati procenat. Delimične uzetosti (pareze) pomenutih nerava procenjivati u odgovarajućem nižem stepenu.			
37) Hronični osteomyelitis sa fistulom, otokom i funkcionalnim smetnjama	30—40%		
38) Potpuna neupotrebljivost jedne noge	80%		
39) Kod funkcionalnih poremećaja na nogama gde je duže sedenje nemoguće, stajanje i kretanje moguće za kratko vreme	100%		
40) Nesposobnost za duže stajanje i hodanje	30—50%		

III. GLAVA

a) Lobaža i lice

1) Teški organski trajni poremećaj posle preloma lobanje ili povrede mozga (traumatične oncefalopatije)	30—60%
2) Jača unakaženost lica koja neugodno deluje na okolinu i otežava opštenje s ljudima, prema stepenu unakaženja	30—50%
3) Skalpiranje (samo kod žena)	30—40%
4) Gubitak obe ušne školjke	30%
5) Uzetost n. facialis (bez oštećenja oka)	30%
6) Obostrana uzetost facialis	40—50%

b) Oko

7) Potpuno slepilo ili gubitak oba oka	100%
8) Veoma velika slabost vida (oštrina vida na boljem oku manja od 1/20)	100%
9) Gubitak jednog oka, jednostrano slepilo:	
a) pri ispravnom drugom oku	30%
b) pri smanjenoj oštrini vida drugog oka najmanje od 1/2 m. — 50	60%
10) Uzetost jednog ocnog kapka, kad je oko potpuno zatvoreno	30%
11) Uzetost ocnih mišića na oba oka prema slučaju	30—40%

c) Uvo

12) Potpuna gluvoća na oba uva	50—80%
13) Obostrana jaka naglupost	30—40%

d) Usna duplja

14) Nemogućnost otvaranja usta rastojanje između gornjih i donjih zuba do 1,5 cm zbog čega je potrebna upotreba tečne hrane	30—50%
15) Gubitak više ili svih zuba (ako nije moguće stavljanje proteze)	30%
16) Defekti na vilici, jeziku ili nepcu sa poremećenim govorom	30—40%

IV. MOZAK I KIČMENA MOŽDINA

1) Potpuna motorna oduzetost jednog važnijeg mišića ili nerva ili nepotpuna oduzetost grupe mišića jednog zglobov	30%
2) Delimična motorna oduzetost jednog mišića jedne ruke ili noge	30—40%
3) Potpuna motorna oduzetost jedne ruke i noge	60%
4) Delimična motorna oduzetost jedne strane tela	40—80%
5) Potpuna motorna oduzetost jedne strane tela kao i triplegije i kvadruplegije	100%
6) Izolovane afazije motorne, senzorične i kombinovane	
a) lakog stepena	30%
b) srednjeg stepena	40%
c) težeg stepena	50%
7) Afazije sa poremećajima čitanja, pisanja ili sa amnestičkim pojavama	50—100%
8) Cerebralni, cerebro-spinalni i vestibularni sindrom	
a) jednostrani prema težini	30—80%
b) obostrani prema težini	40—100%
9) Ekstrapiramidalni sindrom (horea, athetoz, tortikolis, grafozmozus, tikovi, perkisonizam) jedne važne grupe mišića većeg stepena ili jedne strane tela	
a) u manjem stepenu	30—50%
b) obostrani težeg stepena	50—100%
10) Centralni optički i akustički poremećaji	ocenjuje se kao i periferni, a u slučaju halucinacije povećava se procenat prema težini za 10—30%
11) Posledice oboljenja i povrede centralnog živčanog sistema, prema vrsti i težini oštećenja funkcije organa, i to:	
a) lakšeg stepena	30—40%
b) srednjeg stepena	40—70%
c) težeg stepena	70—100%

V. GRUDNI KOŠ

Zaraskli prelom i defekti kostiju grudnoga koša sa funkcionalnim poremećajem prema težini (prema poremećenoj funkciji pluća, otežanoj srčanoj radnji i tome sl.)	30—100%
--	---------

VI. KIČMA

1) Prelom kičme rdavo zarastao sa ograničenom pokretljivošću i tegobama	30—40%
---	--------

- 2) Prelom kičmenih pršljenova samo sa poremećajima mokraćne bešike i rektuma 30—60%
- 3) Nepokretljivost kičmenog stuba jačeg stepena usled povrede ili kao posledica bolesti 40—100%
- 4) Uzetost ekstremiteta usled povrede ili oboljenja kičmene moždine prema vrsti i težini oštećenja funkcija i to:
a) lakšeg stepena 30—40%
b) srednjeg stepena 40—70%
c) težeg stepena 70—100%

VII. TRBUŠNI ORGANI

- 1) Kile koje se ne mogu reponirati (prema veličini, srašćenju i funkcionalnim poremećajima) 30—100%
- 2) Gubitak analnog sfinktera 30—50%

- 3) Gubitak analnog sfinktera sa težim orevnim prolapsusom 50—70%
- 4) Veštački anus 50—60%

VIII. MOKRAĆNI ORGANI

- 1) Gubitak jednog bubrega posle prilagođavanja (pri drugom normalnom) 30%
- 2) Gubitak jednog bubrega pri funkcionalnom oštećenju drugoga 60—100%

IX. GENITALNI ORGANI

- 1) Gubitak oba testisa prema posledičnim pojavama 50%
- 2) Gubitak penisa 50%
- 3) Totalni prolaps vagine i materice koji se pomoću pesara ili bandaže ne može zadržati 70—80%
- 4) Gubitak materice sa gubitkom jajnika prema posledičnim pojavama 30—60%

Prilog Zakona o invalidskom osiguranju — uz član 46

LISTA

PROFESIONALNIH BOLESTI U SMISLU ČLANA 46 ZAKONA O INVALIDSKOM OSIGURANJU

Redni broj	Profesionalna bolest	Poslovi i proizvodni procesi ukoliko se bolest pojavljuje	Posebni uslovi za priznanje bolesti kao profesionalne bolesti
1	Trovanje olovom i njegovim jedinjenjima i smesama	Kod svih radova gde se u procesu proizvodnje dolazi u dodir sa štetnom materijom	Radna anamneza, klinička slika sa pojavama opšteg oštećenja organizma ili po život važnih organa odnosno organskih sistema i pozitivni laboratorijski nalazi (krvi, sekreta i ekskreta)
2	Trovanje živom i njenim jedinjenjima i amalgamima	— " —	— " —
3	Trovanje arsenom i njegovim jedinjenjima	— " —	— " —
4	Trovanje fosforom i njegovim jedinjenjima	— " —	— " —
5	Trovanje manganom i njegovim jedinjenjima i smesama	— " —	— " —
6	Trovanje fluorom i njegovim jedinjenjima	Kod svih radova gde se u procesu proizvodnje dolazi u dodir sa štetnom materijom	Radna anamneza, klinička slika sa pojavama opšteg oštećenja organizma ili po život važnih organa odnosno organskih sistema i pozitivni laboratorijski nalazi (krvi, sekreta i ekskreta)
7	Trovanje berilijem i njegovim jedinjenjima i smesama	— " —	— " —
8	Trovanje kadmijem i njegovim jedinjenjima i smesama	— " —	— " —
9	Trovanje selenijumom, vanadijem i njihovim jedinjenjima i smesama	— " —	— " —
10	Trovanje hlorom, bromom i jodom i njihovim jedinjenjima	— " —	— " —
11	Trovanje hromom i njegovim jedinjenjima	— " —	— " —
12	Trovanje benzolom i njegovim homologima	— " —	— " —
13	Trovanje nitro i amino jedinjenjima benzola, njegovih homologa i njihovih derivata	Kod svih radova gde se u procesu proizvodnje dolazi u dodir sa štetnom materijom	Radna anamneza, klinička slika sa pojavama opšteg oštećenja organizma ili po život važnih organa odnosno organskih sistema i pozitivni laboratorijski nalazi (krvi, sekreta i ekskreta)
14	Trovanja halogenim derivatima ugljovodonika masnog i aromatskog reda	— " —	— " —
15	Trovanja sumpor-ugljenikom	— " —	— " —
16	Trovanja sumpor-vodonikom	— " —	— " —

Redni broj	Profesionalna bolest	Poslovi i proizvodni procesi u kojima se bolest pojavljuje	Posebni uslovi za priznanje bolesti kao profesionalne bolesti
17	Trovanja metil-alkoholom	Kod svih radova gde se u procesu proizvodnje dolazi u dodir sa štetnom materijom	Radna anamneza, klinička slika sa pojavama opšteg oštećenja organizma ili po život važnih organa odnosno organskih sistema i pozitivni laboratorijski nalazi (krvi, sekreta i ekskreta)
18	Trovanja ugljen-monoksidom	— " —	— " —
19	Trovanja cijanom i njegovim jedinjenjima	— " —	— " —
20	Trovanja nitroznim gasovima	— " —	— " —
21	Trovanje insekticidnim, herbicidnim, fungicidnim i deratizacionim sredstvima	Kod svih radova gde se dolazi u dodir sa ovim sredstvima	— " —
22	Trovanje esterom azotne kiseline (nitroglycerin, dinitroglycol i drugi derivati)	— " —	— " —
23	Oboljenja zuba izazvana mineralnim kiselinama	— " —	— " —
24	Silikoza	Kod svih radova gde se razvija prašina silikogenog karaktera koja sadrži slobodni SiO ₂	Oštećenje prednjih zuba takvog stepena da izaziva teže poremećaje u varenju i govoru a) Radna anamneza, jasan rentgenski nalaz i objektivno dokazane kliničko-funkcionalne smetnje b) Radna anamneza, jasan rentgenski nalaz bez naročitih funkcionalnih smetnji gde usled daljeg rada postoji još veće ugrožavanje zdravlja i mogućnost većeg invaliditeta radnika Jasno dokazana silikoza sa aktivnom tuberkulozom
25	Silikotuberkuloza	— " —	Radna anamneza, jasan rentgenski nalaz i objektivno dokazane kliničko-funkcionalne smetnje
26	Azbestoza	Kod svih radova gde se razvija prašina azbesta	Radna anamneza, jasan rentgenski nalaz i objektivno dokazane kliničko-funkcionalne smetnje
27	Aluminoza i talkoza	Kod svih radova gde se razvija prašina aluminijuma i njegovih jedinjenja i talkuma	— " —
28	Bronhijalna astma	Na svim radovima gde se razvija prašina sa alergenim osobinama	U slučajevima u kojima je testovima i kliničkim pregledom obolelih dokazano da je astma nastala usled delovanja fizikalnih, biotičkih ili hemijskih faktora koji su karakteristični za tehnološki proces Radna anamneza i klinička slika oboljenja u vidu teške krupozne pleuropneumonije ili bronhopneumonije Radna anamneza, klinička slika opšteg oštećenja organizma, promene u krvi i oboljenja kože
29	Oboljenja dubokih bronhija i pluća izazvana prašinom Tomasove šljake	Pri mlevenju, mešanju i primeni Tomasove šljake	Radna anamneza i klinička slika oboljenja u vidu teške krupozne pleuropneumonije ili bronhopneumonije Radna anamneza, klinička slika opšteg oštećenja organizma, promene u krvi i oboljenja kože
30	Oboljenja izazvana rentgenskim zracima, zračenjem radijuma i radioaktivnih materija i drugim izvorima jonizujućeg zračenja	Kod svih radova gde se radi sa rentgenom, radijumom i radioaktivnim materijama	Radna anamneza, klinička slika opšteg oštećenja organizma, promene u krvi i oboljenja kože
31	Maligne neoplazme	Kod svih radova kod kojih može doći: do zračenja rentgenom, radijumom i radioaktivnim materijama; do višegodišnjeg dodira sa proizvodima destilacije kamenog uglja, nafte i sl. materija; do višegodišnjeg dodira sa hromovim solima	Radna anamneza i klinički nalaz potvrđen sa patohistološkim nalazom
	a) na koži	Kod svih radova kod kojih može doći do višegodišnjeg dodira sa aromatičnim aminima (anilin, benzidin i betenaftilamin)	Radna anamneza i klinički nalaz potvrđen patohistološkim nalazom
	b) na mokraćnoj bešici	Kod svih radova kod kojih može doći do višegodišnjeg dodira sa aromatičnim aminima (anilin, benzidin i betenaftilamin)	Radna anamneza, rentgenografija pluća i skopija pluća, zatim bronhografija, dokaz malignih ćelija u sputumu ili pozitivan patohistološki nalaz
	c) na plućima	Kod svih radova kod kojih može doći do višegodišnjeg delovanja materija koje izazivaju rad pluća (radioaktivne materije, hrom, nikl i drugi kancerogeni agensi)	Radna anamneza, klinička slika sa pojavama opšteg oštećenja organizma ili oštećenje po život važnih organa odnosno organskih sistema
32	Oboljenja izazvana povećanim ili smanjenim atmosferskim pritiskom	Kod kesonaca, ronilaca i letačkog osoblja	Višegodišnji rad kod tooljenja stakla i metala, početak zamućenja u zadnjem polu sočiva na jednom oku koje je bliže izvoru zračenja
33	Katarakta	Kod radova na topljenju stakla i metala	

Redni broj	Profesionalna bolest	Poslovi i proizvodni procesi u kojima se bolest pojavljuje	Posebni uslovi za priznanje bolesti kao profesionalne bolesti
34	Gluvoća ili nagluvost većeg stepena	Kod svih radova gde se razvija buka od 80 fonova (decibela) ili više	Višegodišnji rad, teža oštećenja unutrašnjeg slušnog organa koja dovode do potpunog gubitka sluha ili nagluvosti takvog stepena da običan govor bolje očuvan uhom oštećenik ne može da čuje na razdaljini većoj od 25 sm.
35	Nistagmus rudara	Na podzemnim rudarskim radovima	Radna anamneza i klinička slika koja se sastoji u nehotimičnim oscilatornim ili ritmičnim pokretima očiju u raznim pravcima (horizontalnom, vertikalnom itd.), tako da je vid smanjen za najmanje 50%
36	Oboljenja mišića, zglobova, krvnih sudova i nerava	Kod rada sa aparatom na komprimovanom vazduhu i drugim sličnim aparatima koji izazivaju potrese, odnosno vibracije	Radna anamneza, klinička slika i trajno organsko i funkcionalno oštećenje
37	Hronični burziti zglobova usled stalnog pritiska ili potresa	Kod svih vrsta radova kod kojih usled stalnog pritiska ili potresa dolazi do hroničnog burzita	Radna anamneza i klinička slika koja se sastoji u zanatljenu lakatne, ramene i nrepatelarne burze, koje dovodi do ograničenja ili potpunog gubljenja funkcije odgovarajućeg zgloba
38	Paraliza živaca usled pritiska kod prenaprezanja i dugotrajnih prinudnih nefizioloških položaja tela	Kod svih vrsta rada kod kojih je usled prinudnog nefiziološkog položaja tela ili pritiska spoljnih predmeta dolazilo do oštećenja motorne funkcije živaca	Radna anamneza, klinička slika i utvrđena ireparabilnost na nervu
39	Oštećenja meniskusa kolena i intervertebralnog diska usled dugotrajnog napornog nefiziološkog rada	Kod svih radova koji zahtevaju stalno preopterećenje u klečećem i čučućem položaju (meniskopatija), odnosno kod svih radova koji zahtevaju preopterećenje kičmenog stuba ili naglo menjanje položaja pojedinih njegovih delova	Radna anamneza, jasan rentgenografski nalaz i funkcionalno oštećenje
40	Teška oboljenja i recidivi profesionalnog oboljenja kože, koja zahtevaju promenu zanimanja ili radnog mesta	Kod svih radova i zanimanja kod kojih može doći do dužeg dodira sa alergogenom materijom	Radna anamneza, pozitivni kožni testovi i klinička slika teškog oboljenja ili recidivirajuća oboljenja kože koja zahtevaju promenu zanimanja ili radna mesta
41	Tropske bolesti	Kod svih poslova osoblja duge plovidbe i osoblja na službi u tropskim oblastima	Radna anamneza, klinična slika sa trajnim organskim funkcionalnim oštećenjem organizma
42	Oboljenje od ankylostoma duodenale i anguillula intestinalis	Kod rudara i drugih radnika u rudnicima, pri izgradnji tunela i sličnim radovima kod dubinskog kopanja	Radna anamneza, klinička slika (teška anemija) i pozitivni laboratorijski nalazi (parazitna jaja, eozinofilija i dr.)
43	Zarazne bolesti	Kod lekara i medicinskog osoblja, veterinar i veterinarskog osoblja i ostalog pomoćnog osoblja uposlenog u bolnicama, lečilištima, ambulancama i ostalim zdravstvenim ustanovama, ako obole u vezi sa negom ljudi ili životinja obolelih od zaraznih oboljenja, kod osoblja naučno-medicinskih laboratorija kod rada sa zaraznim materijalom ili životinjama, kao i osoblja kod radova suzbijanja i naučnih istraživanja akutnih i zaraznih bolesti	Radna anamneza koja dokazuje prostornu i vremensku povezanost sa vršenjem dotičnog rada, odnosno delatnosti. Klinička slika sa organskim funkcionalnim oštećenjem organizma, odnosno oštećenje organa i organskih sistema po život i profesiju važnih, kao i pozitivni laboratorijski i rentgenološki nalazi
44	Zarazne bolesti koje se prenose sa životinja na čoveka (antraks, maleus, bruceloza i infekciozna žutica i dr.) i druge zarazne bolesti koje su prostorno i vremenski u vezi sa radom	Profesionalna ugroženost kod rada sa zaraženim životinjama, njihovom negom, lečenjem i radom sa životinjskim mesom, kožom, proizvodima i otpacima	Radna anamneza koja dokazuje prostornu i vremensku povezanost sa vršenjem dotičnog rada, odnosno delatnosti. Klinička slika sa organskim funkcionalnim oštećenjem organizma, odnosno oštećenje organa i organskih sistema po život i profesiju važnih, kao i pozitivni laboratorijski i rentgenološki nalazi

O B R A Z L O Ž E N J E PREDLOGA ZAKONA O INVALIDSKOM OSIGURANJU

A. OPŠTI DEO

U opštoj reviziji sistema socijalnog osiguranja, koja je uslovljena preobražajem društvenog ekonomskog i političkog života u vezi sa ostvarivanjem načela socijalističkog samoupravljanja, revizija invalidskog osiguranja zauzima posebno mesto, kako po obimu i sadržini, tako i po svom značenju za korisnike invalidske zaštite i za društvenu zajednicu kao nosioca te zaštite.

U sadašnjem procesu revizije sistema socijalnog osiguranja, koji je otpočeo predajom službe i sredstava socijalnog osiguranja na upravljanje samim osiguranicima, ostvarene su, pored bitnih promena u organizacionim i finansijskim osnovama socijalnog osiguranja, i značajne promene u sistemu prava koja se obezbeđuju socijalnim osiguranjem. Zakonom o penzijskom osiguranju izvršene su promene osnovnih načela u sistemu penzijskih prava. Zakonom o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika izvršene su već ranije značajne promene u grani zdravstvenog osiguranja. Međutim, u sistemu invalidskog osiguranja, koji je postavljen Zakonom o socijalnom osiguranju iz 1950 godine, nisu bile izvršene nikakve načelne i bitne promene izuzev onih koje je posredno umela ranija reforma penzijskog zakonodavstva po Uredbi iz 1952 godine, iako je iskustvo sa sprovođenjem invalidskog osiguranja pokazalo da su upravo u toj grani socijalnog osiguranja neophodne načelne i potpune reforme.

Polazeći od toga da problem revizije invalidskog osiguranja daleko prevazilazi samo usklađivanje postojećeg sistema sa nastalim novim promenama u društvenim, ekonomskim i političkim odnosima i da zahteva potpunu reviziju principa, sredstava i oblika invalidske zaštite predviđenih u postojećem sistemu, predlog zakona rađen je sa stanovišta da novi sistem invalidskog osiguranja treba da bude postavljen na novim osnovama, očišćen od zastarelih načela i metoda invalidske zaštite i da u povezanosti sa revidiranim zdravstvenim i penzijskim osiguranjem obezbedi razvitak invalidske zaštite na što široj osnovi za jedan duži period važenja celovitog sistema socijalnog osiguranja.

Predlog novog invalidskog osiguranja polazi od sledećih načela:

1. Težište invalidske zaštite postavlja se na osposobljavanje invalida za rad i njihovo vraćanje u aktivni ekonomski i društveni život uz obezbeđenje ranijeg standarda zaposlenom invalidu priznavanjem prava na razliku između nove i ranije plate.

Radi ostvarivanja ovako postavljene zaštite invalida u novom sistemu invalidskog osiguranja razrađeni su metodi i sredstva za osposobljavanje invalida za rad (profesionalna rehabilitacija), obezbeđenja odgovarajućeg zaposlenja invalida osposobljenih za rad kao i odgovarajućih oblika materijalnog obezbeđenja invalida do zaposlenja, za vreme zaposlenja i po prestanku zaposlenja.

2) Pri utvrđivanju invalidnosti uvodi se dvostruko ocenjivanje.

S jedne strane ocenjuje se preostala radna sposobnost i postojanje uslova za osposobljavanje invalida za rad (primenom rehabilitacije ili bez rehabilitacije), odnosno postojanje potpune neposobnosti i nemogućnosti osposobljavanja invalida za drugi odgovarajući posao. Na osnovu takve ocene obezbeđuje se invalidu odgovarajuća zaštita (rehabilitacija) ili odgovarajući posao (sa materijalnim obezbeđenjem odnosno naknadama) ili invalidska penzija.

S druge strane, posebno se ocenjuje telesno oštećenje organizma invalida usleg ozlede, povrede ili bolesti. Ovo ocenjivanje vrši se u cilju određivanja

stalne novčane naknade invalidu za teškoće koje mu to oštećenje organa zma prčinjava u redovnom životu, bez obzira na utvrđeni stepen njegove sposobnosti za dalji rad.

3. Odmeravanje visine invalidske penzije postavljeno je tako, da procent invalidske penzije više ne zavisi isključivo od broja godina ukupnog penzijskog staža, već će ubuduće zavisiti u prvom redu od toga koliko je osiguranik stvarno radio u svom objektivno mogućem radnom veku do nastupanja invalidnosti, kao i od toga u kojoj životnoj dobi osiguranik ostvaruje pravo na invalidsku penziju. Ukupan broj godina penzijskog staža uzimaće se za proporcionalno povećanje osnovnog procenta invalidske penzije (koji se kreće od 50% do 40%), tako da će mladi osiguranici, koji su imali intenzivan radni staž ali nisu mogli imati veći broj godina staža, moći dobiti penzije u većem procentu od penzija onih osiguranika koji u podmakloj starosti ostvare invalidsku penziju sa minimalnim penzijskim stažom.

4. Materijalna sredstva potrebna za ostvarivanje svih oblika invalidske zaštite uključujući i izdatke u vezi sa medicinskom i profesionalnom rehabilitacijom invalida (investicije za adaptaciju uređaja i mašina u postojećim preduzećima i ustanovama kao i za izgradnju i opremu posebnih ustanova i radionica), obezbeđuju se iz fondova socijalnog osiguranja.

5. Invalidska zaštita se obezbeđuje bez obzira na uzrok invalidnosti (nesreća na poslu, van posla i bolest), s tim što se invalidima usled nesreće na poslu i osiguranicima — ratnim vojnim invalidima, borcima Narodnooslobodilačkog rata i borcima Španskog građanskog rata obezbeđuje veća zaštita i pod povoljnijim uslovima.

B. POSEBNI DEO

Krug zaštićenih lica i obim zaštite

Krug zaštićenih lica i obim zaštite po ovom predlogu ostao bi u osnovi isti, kao što je i po danas važećim propisima. Razlika bi postojala, s jedne strane, u tome što nije obuhvaćeno postojede kolektivno osiguranje za slučaj nesreće lica van radnog odnosa koja pretrpe povredu u vezi sa radom kod poljoprivrednih mašina (jer to pitanje treba da se ponovo reguliše u okviru osiguranja poljoprivrednih proizvođača), a s druge strane u tome što je proširen obim zaštite lica na omladinskim radnim akcijama. Ona su sada osigurana samo za slučaj nesreće na radu, a po zakonskom predlogu bila bi osigurana i za slučaj invalidnosti nastale usled bolesti ili nesreće van rada za vreme boravka na omladinskim radnim akcijama. Proširenje predstavlja takođe i davanje prava na profesionalnu rehabilitaciju invalidnoj i defektnoj deci osiguranika i uživalaca penzije za koju se isplaćuje dodatak na decu (član 97).

Sistem prava iz invalidskog osiguranja

Sistem prava iz invalidskog osiguranja prilagođen je osnovnoj intenciji zakonskog predloga da se osposobljavanjem za rad i organizovanim zapošljavanjem invalida rada kod kojih postoji privredno-relevantna radna sposobnost broj invalidskih penzionera svede na pravu meru i da se pogodnim uslovima korišćenja prava u vezi sa rehabilitacijom i zapošljavanjem takvi invalidi stimuliraju da sopstvenim radom stiču pravo na starosnu penziju.

U odnosu na postojeće propise, razliku u vidovima invalidske zaštite čini uvođenje invalidnine kao posebnog vida zaštite, u cilju da se omogućiti odvojeno odmeravanje naknade za telesno oštećenje kad ono ima uticaja na opšte životne mogućnosti osiguranika, a bez obzira da li ono ima ili nema neposrednog uticaja na radnu sposobnost osiguranika. Pritom treba istaknuti, da se u postojećem sistemu invalidske zaštite, po pravilu, telesno oštećenje usled toga što ne postoji poseban vid zaštite isključivo za

takvo oštećenje) u praksi uzima u obzir za odmeravanje naknade tako kao da uvek prouzrokuje gubitak odnosno smanjenje radne sposobnosti, iako u konkretnom slučaju telesno oštećenje praktično nema uticaja na sposobnost za vršenje svog posla. U vezi s tim, u postojećem sistemu profesionalna invalidnost (gubitak odnosno smanjenje sposobnosti za vršenje svog posla) nije mogla biti pravilno utvrđena, pa zbog toga ni invalidska zaštita nije mogla biti adekvatno odmerena. Naprimjer, postojeći sistem omogućava da se isto telesno oštećenje (gubitak leve ruke) jednako tretira kod administrativnih službenika i kod nekvalifikovanog radnika. Uvođenjem ovog posebnog vida invalidske zaštite omogućava se, s jedne strane, da se objektivni uticaj svakog telesnog oštećenja na sposobnost osiguranika za vršenje svog posla u potpunosti uzme u obzir pri određivanju prava za gubitak odnosno smanjenje radne sposobnosti, a s druge strane, ako se radi o težem telesnom oštećenju (preko 30%) koje utiče na opšte životne mogućnosti osiguranika — da se za takvo oštećenje pruži i poseban vid naknade tj. invalidnina. Isto tako, ovim se omogućava da se osiguranicima koji su pretrpeli teže telesno oštećenje pruži odgovarajuća naknada, iako to oštećenje nema neposrednog uticaja na sposobnost za vršenje svog posla, motivišući se načelom da socijalnim osiguranjem treba da se osigurava i telesni integritet osiguranika a ne samo njegova radna sposobnost.

Dalja razlika u vidovima zaštite postoji još u tome, što se u novom sistemu ne predviđaju jednokratne naknade za telesna oštećenja do jedne trećine u slučaju nesreće na poslu, kao ni otpremnine umesto sadašnje invalidske penzije i invalidnine koje se daju osiguranicima koji ne ispunjavaju uslove za sticanje tih prava.

Ostali vidovi invalidske zaštite mogu se po svom značenju i funkciji uporediti sa vidovima zaštite u postojećem sistemu invalidskog osiguranja. Tako invalidska penzija po predlogu zakona odgovara sadašnjoj invalidskoj penziji (nesposobnost preko 75%), a de om i sadašnjoj invalidnini III grupe (nesposobnost preko 50—75%), dodatak za pomoć i negu odgovara sadašnjem posebnom dodatku za tuđu pomoć i negu; naknada zbog zaposlenja sa skraćenim radnim vremenom i naknada zbog manje plate na novom poslu odgovara sadašnjoj invalidnini II grupe (nesposobnost od 33 1/3% do 50%), a delom i invalidnini III grupe; materijalno obezbeđenje u vezi sa osposobljavanjem za odgovarajući posao odgovara sadašnjoj posebnoj materijalnoj pomoći koja se daje, pored invalidnine odnosno invalidske penzije, invalidima koji se upućuju na rehabilitaciju, a privremena naknada za vreme do stupanja na obezbeđeni posao odgovara sadašnjoj privremenoj naknadi koja se daje invalidima II grupe prijavljenim radi zaposlenja.

U pogledu osposobljavanja invalida za rad (profesionalna rehabilitacija) i obezbeđenja odgovarajućeg zaposlenja, koji oblici zaštite postoje i u sadašnjem sistemu, postoji međutim vidna razlika. Ona je u tome, što bi u novom sistemu ti vidovi zaštite bili utvrđeni kao pravo osiguranika uz obavezu zavoda da im obezbedi mogućnost korišćenja tih prava, a dok to ne obezbedi — da onima koji su se uredno prijavili radi rehabilitacije ili radi zaposlenja isplaćuju materijalno obezbeđenje. Međutim, u sadašnjem sistemu osposobljavanje invalida (prekvalifikacija) postavljeno je kao pravo zavoda, koje zavodi koriste prema mogućnostima, a upućivanje invalida na odgovarajuće zaposlenje postavljeno je kao obaveza zavoda, i to samo za invalide II grupe, s tim što im do zaposlenja zavod isplaćuje invalidninu i privremenu naknadu do visine ranije plate. Ujedno se može istaći kao razlika i to što po postojećem sistemu svaki invalid prima određenu invalidninu, nezavisno od zaposlenja, dok po novom sistemu invalid koji se ne bi uredno prijavljivao radi zaposlenja, odnosno koji ne bi prihvatio obezbeđeno zaposlenje na odgo-

varajućem poslu, ne bi uživao nikakva novčana davanja u vezi sa ustanovljenim gubitkom ili smanjenjem sposobnosti za rad na svom poslu, već samo eventualnu invalidninu zbog telesnog oštećenja.

Osnovi i uslovi sticanja prava usklađeni su, s jedne strane, s intencijama novog sistema (orijentacija na preostalu radnu sposobnost), a s druge strane, sa postavkama novog penziskog sistema.

U pogledu na invalidnost kao osnov sticanja prava, u odnosu na postojeći sistem invalidskog osiguranja, bitna je razlika u tome što se po sadašnjim propisima kod svih osiguranika posebno utvrđuje tzv. opšta invalidnost, a kod osiguranika koji imaju stručnu spremu — još i tzv. profesionalna invalidnost, s tim što se i jedna i druga izražava u procentima od 33 1/3% do 75%, dok se invalidnost preko 75% smatra kao potpuna invalidnost. Na osnovu tako utvrđene invalidnosti osiguraniku se određuju prava prema visini procenta opšte ili profesionalne invalidnosti, s tim što se kao merodavan za određivanje prava uzima viši procent. Kod ovakvog načina određivanja invalidnosti i invalidskih prava dolazi do priznavanja invalidskih prava (na osnovu postojanja tzv. opšte invalidnosti) i u takvim slučajevima gde opšta invalidnost praktično nema uticaja ili nema bitnog uticaja na sposobnost osiguranika za vršenje svog posla ili drugog odgovarajućeg posla. Za razliku od toga, u novom sistemu invalidskog osiguranja invalidnost bi se utvrđivala kod svih osiguranika isključivo prema tome da li i koliko ona utiče na sposobnost za vršenje svog posla, a pravo na invalidsku zaštitu određivalo bi se prema preostaloj sposobnosti za vršenje svog posla i sposobnosti za rad na drugom odgovarajućem poslu. U tom smislu vršilo bi se i razvrstavanje osiguranika u tri kategorije invalidnosti. Time ujedno otpada potreba da se invalidnost odnosno radna sposobnost meri u procentima (što u sadašnjoj praksi omogućava šablonsko i proizvoljno utvrđivanje invalidnosti). Ovim bi se otklonile uočene slabosti postojećeg sistema invalidskog osiguranja i olakšalo ostvarivanje profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja invalida prema njihovim stvarnim sposobnostima.

Jedino pravo koje bi se u novom sistemu obezbeđivalo nezavisno od radne sposobnosti osiguranika jeste pravo na invalidninu u slučaju težeg telesnog oštećenja, koje bi se odmeravalo u procentima od 30% do 100%, i to po 10% (kao kod ratnih vojnih invalida). Na taj način postiže se, da se svim osiguranicima istog stepena telesnog oštećenja određuje jednako pravo, bez obzira na platu, kategoriju radnog mesta, staž i druge elemente koji u ovom pravu ne treba da dolaze do izražaja, jer se ne radi o naknadi ličnog dohotka već o izvesnoj otšteti za gubitak telesnog integriteta.

U pogledu na staž kao uslov sticanja prava, razlika je u odnosu na sadašnji sistem u tome, što se za sticanje prava zahteva, pored minimalnog penziskog staža od 5 do 10 godina, još i poseban uslov određenog radnog staža u poslednjih pet god na pre nastupanja invalidnosti, i to iz istih razloga iz kojih je određen i cenzus rada u poslednjih pet godina uveden i u novi penziski sistem. Ovim se ujedno obezbeđuje da se pravo na invalidsku zaštitu priznaje u onim slučajevima u kojima postoji tešnja veza između invalidnosti i rada koji je osiguranik vršio u vreme dok je bio u radnom odnosu, što u postojećem sistemu nije obezbeđeno.

U pogledu zaštite mladih invalida, razlika je u tome, što u postojećem sistemu svi osiguranici kod kojih je invalidnost nastupila do 25 godina života stiču pravo na invalidsku penziju ako imaju šest meseci neprekidnog rada neposredno pre nastupanja invalidnosti. Međutim, u novom sistemu ova zaštita bi bila ograničena samo na lica kod kojih invalidnost nastupi do navršene 20 godine života, a kod starijih, i to do 30 godine života, samo na slučajeve kad

osiguranici zbog objektivnih razloga, tj. zbog redovnog školovanja, nisu bili u mogućnosti da ispune uslove minimalnog penziskog i radnog staža (kao osiguranici koji u tom vremenu mogu da rade).

Određivanje invalidske penzije vrši se primenom odgovarajućeg penziskog procenta na penziski osnov utvrđen po odredbama Zakona o penziskom osiguranju.

U odnosu na postojeći sistem invalidskog osiguranja, osnovna razlika je u tome što se u postojećem sistemu procent za određivanje invalidske penzije odmerava isključivo prema dužini izvršenog penziskog staža, bez obzira u kom dobu života je nastupila invalidnost i bez obzira na to koliko je osiguranik uopšte mogao raditi do nastupanja invalidnosti. Na taj način omogućeno je da se licu koje je povremenim zaposlenjima u toku svog čitavog radnog veka prikupilo tek minimalni radni staž od 5 odnosno 10 godina priznaže isti nivo prava kao i onom licu koje je do nastupanja invalidnosti stalno radilo i neosporno imalo fizionomiju radnika, a objektivno nije moglo izvršiti veći penziski staž zbog toga što je invalidnost nastupila u mlađim godinama. Međutim, novi sistem invalidskog osiguranja, polazeći od načela što potpunije zaštite prava radnika, daje veći značaj stažu onog osiguranika koji je intenzivnije radio u razdoblju do nastupanja invalidnosti nego što daje stažu osiguranika koji je u dužem vremenskom razdoblju tek prikupio minimalni staž. Stoga, ovaj sistem obezbeđuje relativno veću zaštitu mlađim invalidima, a s druge strane ne stimulira starije osiguranike da nastoje da ostvare invalidsku penziju umesto starosne penzije, kao što je to slučaj u postojećem sistemu. Jer, prema zakonskom predlogu, procenti za odmeravanje invalidske penzije kod osiguranika koji su prešli starosnu granicu za punu starosnu penziju (muškarci 55 a žene 50 godina) približavaju se procentima za odmeravanje starosne penzije, a kod osiguranika starijih od 65 (muškarci) odnosno 55 (žene) godina, procenti invalidske penzije su istovetni sa procentima starosne penzije za jednak penziski staž.

Predlog zakona predviđa, pored invalidske penzije u normalnom iznosu, za određene slučajeve i reduciranu invalidsku penziju (75%).

Invalidska penzija u smanjenom iznosu od 75% predviđa se za invalide rada II i III kategorije invalidnosti čija relativna starost u vreme nastupanja invalidnosti otežava organizovano zapošljavanje takvih invalida, a njihova profesionalna rehabilitacija ukazuje se kao neizbežna, pa im stoga treba obezbediti izvesno stalno primanje. Smanjeni iznos penzije ima smisao u tome što invalidi II i III kategorije kojima se zbog izvršenih određenih godina života ne obezbeđuje rehabilitacija i zapošljavanje mogu ipak delimično da privređuju, pa se zbog toga ne mogu izjednačiti u obimu primanja sa invalidima I kategorije. Ovim se ujedno otklanja nedostatak postojećeg sistema po kome su stariji invalidi, po pravilu, tretirani kao potpuno nesposobni za rad (preko 75%) i na osnovu toga primali invalidsku penziju, iako su ustvari imali privredno-relevantne preostale sposobnosti, pa ih i koristili za privređivanje.

Profesionalna rehabilitacija invalida rada, prema zakonskom predlogu, postavljena je kao pravo osiguranika, s tim što se invalidima koji koriste to pravo obezbeđuje i pravo na materijalno obezbeđenje. U postojećem sistemu profesionalna rehabilitacija bila je postavljena kao pravo zavoda za socijalno osiguranje da invalida može uputiti na rehabilitaciju, što je svakako uticalo da mere rehabilitacije nisu razvijene ni korišćene u onom obimu koji odgovara stvarnim potrebama i mogućnostima.

Profesionalna rehabilitacija postavlja se u predlogu zakona kao stručno osposobljavanje u svom čistom obliku, tj. bez medicinske rehabilitacije, za

koju se pretpostavlja da mora biti prethodno sprovedena u punoj mogućoj meri u okviru zdravstvene zaštite osiguranika. Naime, pravilno i potpuno sprovedenom medicinskom rehabilitacijom postiže se da se najveći broj obolelih i povređenih može vratiti na svoj posao odnosno uputiti na drugi odgovarajući posao i bez profesionalne rehabilitacije, sa eventualnim kraćim prilagođavanjem na rad. Profesionalna rehabilitacija predviđa se, po predlogu zakona, samo za slučajeve kad se tom merom invalid može osposobiti za rad sa punim redovnim radnim vremenom na drugom odgovarajućem poslu.

U pogledu sprovođenja profesionalne rehabilitacije po postojećim propisima treba istaći, da se tek na osnovu preporuke Saveznog izvršnog veća i Odluke Izvršnog odbora Skupštine Saveznog zavoda za socijalno osiguranje iz 1956 godine organizovano pristupilo sprovođenju mera u cilju realizacije osposobljavanja i prekvalifikacije invalida rada na široj osnovi. U prvom redu pristupilo se sistemskoj reviziji svih mlađih uživalaca invalidskih penzija i invalidnina (do 45 godina odnosno 40 godina), sa usmeravanjem ponovnog ocenjivanja invalidnosti u skladu s intencijama novog sistema predviđenog u predlogu zakona. Zatim, osnovane su posebne komisije u srezovima za utvrđivanje radnih mesta za rehabilitaciju i zapošljavanje invalida. Dalje, pristupilo se zaključivanju ugovora sa privrednim organizacijama radi sprovođenja rehabilitacije i zapošljavanja invalida, a u vezi s tim zavodi su za tu svrhu stavili organizacijama na raspolaganje i potrebna finansijska sredstva. Takođe treba istaći, da su pojedina veća preduzeća u okviru ovih nastojanja i samoinicijativno organizovala službu rehabilitacije i zapošljavanja invalida — radnika iz svojih kolektiva. Pored toga, narodni odbori u pojedinim gradovima organizovali su u saradnji sa zavodima za socijalno osiguranje posebne (zaštitne) radionice za rehabilitaciju i zapošljavanje invalida, a Udruženje invalida rada Makedonije organizovalo je u istom cilju 6 zanatskih pogona. Do ovih rezultata došlo se, mada zasada još ne postoji nikakva zakonska primuda na čvršća organizaciona osnova za ostvarivanje tih zadataka.

Zapošljavanje invalida rada postavljeno je u zakonskom predlogu kao pravo invalida, s tim što se invalidima koji koriste to pravo obezbeđuje i pravo na privremenu naknadu do zaposlenja, kao i pravo na naknadu zbog manje plate za vreme zaposlenja koje odgovara radnoj sposobnosti invalida. Međutim, u postojećem sistemu pravo na zaposlenje obezbeđeno je i dosledno sprovedeno samo za invalide do 50% invalidnosti (njima se do zaposlenja isplaćuje materijalno obezbeđenje do visine ranije plate), dok za invalide preko 50% ne postoji obaveza zavoda u pogledu obezbeđenja do zaposlenja (oni primaju samo invalidninu na koju imaju pravo, a ako se prijave radi zaposlenja kod organa posredovanja rada primaju eventualnu razliku između invalidnine i materijalnog obezbeđenja za neuposlene — ako za to ispunjavaju uslove imovnog stanja). Usled toga ostaju bez odgovarajuće zaštite oni invalidi koji su po osnovu tzv. opšte invalidnosti ocenjeni preko 50% iako je njihova preostala radna sposobnost za svoj ili drugi posao veća od 50%, što se ukazuje štetnim ne samo sa stanovišta pravilne zaštite invalida već i sa stanovišta opštih interesa. Ovako nepotpuno obezbeđena zaštita invalida u pogledu prava na rad odrazila se i u tome što zavodi za socijalno osiguranje i drugi zainteresovani činioци nisu u mogućoj meri rešavali pitanja zapošljavanja invalida odnosno obezbeđivali potrebne uslove za ostvarivanje i razvijanje tog vida zaštite invalida.

U pogledu naknada na koje imaju pravo zaposleni invalidi, razlika je u tome, što bi se novim sistemom obezbedila naknada po oba osnova, tj. i po osnovu skraćenog radnog vremena i po osnovu razlike u nivoima plata na ranijem i novom poslu, a što

u postojećem sistemu nije obezbeđeno (u obliku invalidnine kao jednog vida zaštite konzumirana je ukupna zaštita bez obzira koliko ta invalidna može da pokrije razlike u ukupnim primanjima zaposlenog invalida prema njegovim ranijim primanjima). S druge strane, s obzirom na određivanje naknade samo prema utvrđenoj invalidnosti, a ne prema preostaloj radnoj sposobnosti, u postojećem sistemu omogućeno je da ukupna primanja zaposlenog invalida budu i veća od njegovih ranijih primanja, jer je zaposlenim invalidima ispod 50% isplaćivano uvek najmanje pola invalidnine, a invalidima preko 50% — cela invalidnina, bez obzira na visinu plate koju ostvaruju. Ovo je, međutim, načinom određivanja naknade, u novom sistemu isključeno. Eventualni višak ukupnih primanja po osnovu rada i po osnovu socijalnog osiguranja može se pojaviti samo u slučaju težeg telesnog oštećenja, dakle putem invalidnine kao dodatnog prava.

Invalidnina pretstavlja novi vid invalidskog prava, koje se može sticati i koristiti bilo kao jedino pravo, bilo kao dodatno pravo uz pojedina ostala prava. Ono je samostalno u toj meri da ga invalid zadržava i u slučaju sticanja prava na starosnu penziju, bilo redovnim putem, bilo putem izbora umesto invalidske penzije u zakonom određenim slučajevima. Iznosi primanja na ime ovog prava relativno su nisko odmereni, jer prema intenciji sistema postavljenog u predlogu ovo pravo ne sme da se izvrigne u materijalno obezbeđenje (koje je sadržano u invalidskoj penziji i naknadama zaposlenih invalida), odnosno ne sme biti tako odmereno da stimulira korišćenje prava na rehabilitaciju i prava na zaposlenje na odgovarajućem poslu prema preostaloj radnoj sposobnosti.

Položaj učesnika Narodnooslobodilačkog rata i Španskog građanskog rata

Svim učesnicima Narodnooslobodilačkog rata i Španskog građanskog rata invalidska penzija određena prema radnom stažu ako iznosi manje od 100% penziskog osnova, povećava se prema godinama učešća u Narodnooslobodilačkoj borbi tako da učesnicima od 1941 godine i borbama Španskog građanskog rata iznosi u svakom slučaju 100%, a ostalim učesnicima povećava se za određeni procent (od 90% do 10% od iznosa penzije) s tim da tako povećana penzija može izneti najviše 100%. Ova posebna zaštita uskladuje položaj invalidskih penzionera sa položajem ličnih penzionera po Zakonu o penziskom osiguranju, dok po postojećim propisima o invalidskom osiguranju takva zaštita nije postojala osim za vojne osiguranike.

Za učesnike Narodnooslobodilačkog rata koji su stupili u Narodnooslobodilačku borbu pre 9 septembra 1943 godine, kao i za učesnike Španskog građanskog rata predviđena je posebna zaštita još u dva vida:

1) za određivanje penzije uzima se prosečni penziski osnov X osiguraničkog razreda (12.850 dinara) kao najniži mogući penziski osnov, ako bi penziski osnov određen na osnovu razvrstavanja prema plati bio niži. Ovom zaštitom vrši se, takođe, usklađivanje položaja invalidskih penzionera sa položajem ličnih penzionera po Zakonu o penziskom osiguranju, dok ovakav zagaranтовani minimum penzije po sadašnjim propisima o invalidskom osiguranju ne postoji;

2) pravo na invalidsku penziju i to u nesmanjenom iznosu obezbeđuje se invalidima II i III kategorije invalidnosti koji na svom poslu ne mogu da rade više od polovine redovnog radnog vremena, bez obzira da li bi mogli da rade na drugom odgovarajućem poslu, s tim da se u slučaju korišćenja ove zaštite ne vrši još i povećanje iznosa penzije prema godinama učešća u Narodnooslobodilačkoj borbi.

Položaj ratnih vojnih invalida

Ratnim vojnim invalidima od I do VI grupe koji su stupili u radni odnos i postali invalidi rada priznaju se prava iz invalidskog osiguranja prema ukupnom stanju njihove invalidnosti uzimajući u obzir i uticaj ratnog invaliditeta na smanjenje radne sposobnosti, dok se kod ostalih osiguranika ne uzima u obzir invaliditet koji je postojao pre zasnivanja radnog odnosa.

Ratnim vojnim invalidima od I do VI grupe koji postanu invalidi II ili III kategorije invalidnosti obezbeđuje se invalidska penzija, i to u nesmanjenom iznosu, ako ne mogu da rade na svom poslu više od polovine punog radnog vremena, bez obzira da li bi mogli da rade na drugom odgovarajućem poslu.

Ratnim vojnim invalidima od I do VI grupe kojima invalidska penzija određena prema stažu iznosi manje od 100%, obezbeđuje se invalidska penzija u visini od 100% od penziskog osnova ako su najmanje polovinu razdoblja od 15 maja 1945 godine do nastupanja invalidnosti proveli u radnom odnosu, a postanu invalidi I kategorije invalidnosti, ili invalidi II ili III kategorije invalidnosti kojima se s obzirom na godine života ne obezbeđuje rehabilitacija i zapošljavanje ili ako na svom poslu ne mogu da rade više od polovine punog radnog vremena a bez profesionalne rehabilitacije nesposobni su za rad na drugom poslu.

Položaj zaposlenih invalidskih penzionera

Invalidima I kategorije ako se zaposle obustavlja se isplata penzije u celini.

Invalidima II i III kategorije invalidnosti koji primaju invalidsku penziju u nesmanjenom iznosu isplaćuje se za vreme zaposlenja sa najmanje polovinom redovnog radnog vremena 50% od njihove penzije.

Invalidima II i III kategorije invalidnosti koji primaju invalidsku penziju u smanjenom iznosu od 75% isplaćuje se za vreme zaposlenja sa najmanje polovinom redovnog radnog vremena dve trećine od njihove penzije.

Isplata zaštitnog dodatka obustavlja se u svakom slučaju.

Položaj zaposlenih invalidskih penzionera regulisan je različito od dosadašnjeg, jer se po postojećim propisima isplata penzije u celini obustavlja svim uživaocima penzije koji su zaposleni sa punim radnim vremenom ili koji u zaposlenju sa skraćenim radnim vremenom zarađuju više od 6.000 dinara mesečno.

Prevođenje postojećih invalidskih penzija i invalidnina

Prevođenje postojećih invalidskih penzija i invalidnina izvršice se na nove penziske osnove sa novim penziskim procentima. Pri prevođenju na nove penziske osnove omogućene su sve ispravke ranijeg razvrstavanja koje predviđa Zakon o penziskom osiguranju. Treba, međutim, istaknuti da prevođenje na novi sistem nužno dovodi do toga da će kod starijih invalidskih penzionera sa kraćim stažom doći do izvesnog smanjivanja visine dosadašnjeg penziskog procenta. Posebnom zaštitnom merom u vidu dodatka na invalidsku penziju obezbeđuje se da ovo smanjenje ne može uticati na penziju sa više od 10% od penziskog osnova, to jest jednako kao što je to bilo prilikom uvođenja novog penziskog sistema. Pored toga, povećanje penziskih osnova izvršeno od 1 oktobra ove godine, kojim je granica zaštitnog dodatka povećana od 5.800 na 6.500 do 7.000 dinara, omogućava da u pretežnom broju slučajeva dođe do faktičkog povećanja primanja i pored smanjivanja penziskog procenta. Najzad, obezbeđuje se u svakom slučaju da prevedena invalidska penzija, ne može biti manja od dosadašnje invalidske penzije zajedno sa povećanjem od 500 dinara po Uredbi iz 1955 godine i povećanjem od 700 dinara odnosno 8% koje je od 1 oktobra 1958 godine dato uživaocima inva-

lidskih penzija u vezi sa novim ekonomskim merama.

IZVEŠTAJ

ODBORA ZA SOCIJALNU POLITIKU I NARODNO ZDRAVLJE SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU ZAKONA O INVALIDSKOM OSIGURANJU

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO VEĆE

Odbor za socijalnu politiku

i narodno zdravlje

SNS (A) 58

24 novembra 1958 godine

Beograd

SAVEZNOJ VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje Saveznog veća Savezne narodne skupštine na sednici održanim 17, 18, 19 i 20 novembra 1958 godine pre resao je Predlog zakona o invalidskom osiguranju koji mu je dostavio predsednik Saveznog veća Savezne narodne skupštine.

Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje podnosi sledeći izveštaj:

Dosadašnji sistem invalidskog osiguranja bio je ustanovljen 1950 godine, Zakonom o socijalnom osiguranju radnika i sužbenika i njihovih porodica.

U nekim svojim postavkama bio je izmenjen Uredbom o određivanju i prevodenju penzija i invalidnina iz 1952 godine, kao i izmenama i dopunama koje su učinjene u ovoj Uredbi u januaru 1953 godine.

To su osnovni propisi o ovoj materiji.

Danas je još na snazi i znatan broj sprovedenih odredaba i uputa za primenu osnovnih propisa o invalidskom osiguranju donetih na osnovu podnetog Zakona iz 1950 godine i Uredbe iz 1952 godine, kojima je sistem invalidskog osiguranja bio dalje razrađivan.

Višegodišnja praksa u sprovođenju tog sistema pokazala je da on ima ozbiljnih slabosti i da je po nekim svojim osnovnim postavkama, kad se ima u vidu dostignuti stepen društvenog razvika, takav sistem invalidskog osiguranja već preživeo i zastareo. To naročito važi za metode utvrđivanja invalidnosti i klasifikaciju invalida rada, za orijentaciju čitavog sistema na regulisanju penzija kao osnovnog vida invalidske zaštite, za kriterijume određivanja visine invalidske penzije, kao i za nedostatak instrumenata koji bi obezbedili privremenu zaštitu mladim invalidima i stimulirali na sticanje i ostvarivanje starosne penzije, umesto invalidske penzije u svim slučajevima gde je to normalno i moguće. Ova iskustva jasno su ukazivala na to da je potrebno izvršiti obimnu reviziju postojećeg sistema invalidskog osiguranja i taj sistem uskladiti sa našim današnjim potrebama i mogućnostima i obezbediti mu perspektivu daljeg razvika.

U tom cilju bila je obrazovana Zajednička komisija Savezne narodne skupštine III saziva i Saveznog izvršnog veća sa zadatkom, da izradi zakonski nacrt.

Pristupajući izvršenju ovog zadatka, Zajednička komisija je proučila ceo kompleks problema iz oblasti sistema invalidskog osiguranja, pa je na toj osnovi izradio zakonski prednacrt — dat na javnu diskusiju. Zajednička komisija je prilikom izrade Nacrta uzela u ocenu ne samo razne predloge i primedbe državnih organa i društvenih organizacija, već i predloge koje su stavljaljali pojedinci.

Od početka 1958 godine dalji rad na izradi zakonskog nacrta nastavlja se posebna stručna komisija obrazovana pri Sekretarijatu Saveznog izvršnog veća za rad.

Prilikom izrade Nacrta zakona o invalidskom osiguranju pošlo se od toga da se pored ispravki uočenih

nedostataka u samom sistemu, koriste u što široj meri iskustva stečena u dosadašnjoj primeni propisa, kao i da se celokupna materija invalidskog osiguranja što iscrpnije obuhvati i neposredno reguliše u samom zakonu.

Novi sistem invalidskog osiguranja, prema Predlogu zakona, zasnovan je na sledećim osnovama:

Radi određivanja prava iz invalidskog osiguranja posebno se utvrđuje sposobnost za rad na svom i na drugom poslu, a posebno opet stepen telesnog oštećenja i kad ono utiče i kad ne utiče na radnu sposobnost. Ovim posebnim ocenama odgovaraju i posebni vidovi invalidske zaštite.

Invalidska zaštita orijentiše se, koliko je god moguće, na uspostavljanje izgubljene radne sposobnosti i vraćanje invalida u normalan život i rad. Gde to nije moguće, s obzirom na težinu invalidnosti ili starost osiguranika, obezbeđuje se invalidska penzija čija se visina odmerava ne samo prema ukupnom stažu, kao sada, već i prema vrednosti radnog doprinosa osiguranika u njegovom objektivnom mogućem radnom veku, kao i prema starosti osiguranika u času kad ostvaruje pravo na invalidsku penziju.

Na taj način, invalidska zaštita radnih ljudi postaje i bolja i svestranija, a značajna sredstva koja se u tom cilju izdvajaju biće celishodnije upotrebljena.

Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje razmatrajući na svojim sednicama predlog zakona usvojio je u načelu sistem invalidskog osiguranja kakvo je u predlogu postavljen.

Tokom diskusije u pojedinostima Odbor je odlučio da se u zakonskom predlogu izvrše sledeće važnije izmene:

U članu 22 dodata je nova odredba kojom se osiguranicima — muškarcima sa 30 ili više godina penziskog staža i osiguranicima — ženama sa 25 ili više godina penziskog staža obezbeđuje i po prestanku radnog odnosa puna zaštita iz invalidskog osiguranja, za sve slučajeve invalidnosti i telesnog oštećenja, bez ikakvog ograničenja vremenskog razdoblja koje je proeklo od prestanka poslednjeg radnog odnosa do nastupanja invalidnosti odnosno telesnog oštećenja.

U istom članu dodata je i odredba kojom se precizira da invalidska zaštita, koja se obezbeđuje po prestanku radnog odnosa, ne obuhvata slučajeve povreda prouzrokovanih vršenjem neke samostalne profesionalne odnosno privredne delatnosti.

U članu 25 dodat je nov stav kojim se definicija invalidnosti proširuje u tom smislu, da prava iz invalidskog osiguranja stiču i oni osiguranici koji zbog nastalih promena u njihovom zdravstvenom stanju ne smeju više da vrše posao za koji su stekli potrebnu spremu, jer više ne ispunjavaju specijalne zdravstvene uslove propisane za takve poslove posebnim savezним propisima. Ono je od posebnog interesa za izvršno osoblje u službama javnog saobraćaja.

U članu 56 dodat je nov stav kojim se obezbeđuje da zaposleni uživaoci invalidske penzije — invalidi rada II i III kategorije mogu, u slučaju pogoršanja ranije utvrđene invalidnosti, kao i za slučaj nastupanja neke nove invalidnosti — bez obzira na njen uzrok, ostvariti novu invalidsku penziju određenu, prema novoj kategoriji, ukupnom stažu i novom penziskom osnovu.

U članu 273 koji reguliše pitanje naknađivanja razlike između plate na ranijem i plate na novom radnom mestu, kad privredna organizacija sama vrši premeštanje radnika slabijeg radnog kapaciteta na lakše poslove, proširena je mogućnost upotrebe sredstava za te potrebe tako, da se za ove svrhe mogu izdvajati sredstva iz ukupne mase čistog prihoda privredne organizacije, a ne samo iz sredstava namenjenih neposredno za lične dohotke radnika.

Pored ovih važnijih izmena u samom tekstu zakonskog predloga, učinjene su neke izmene i u prilogima zakona, tj. u Listi telesnih oštećenja i u Listi profe-

sionalnih bolesti. Treba istaknuti da unošenje liste telesnih oštećenja, sa procentima za njihovo odmeravanje, u okvir zakonskog propisa predstavlja značajan doprinos pravilnom i objektivnom ocenjivanju tih oštećenja i zakonitom određivanju odgovarajućih prava osiguranika. Takođe, treba istaknuti da proširenje od 24 profesionalne bolesti u ranijoj listi nad 44 profesionalne bolesti u novoj listi koja postaje sastavni deo zakona predstavlja značajan korak na putu usavršavanja i unapređivanja invalidske zaštite radnih ljudi da u tom pogledu, ovim izmenama, naše socijalno osiguranje postigne nivo osiguranja u najrazvijenijim zemljama.

U tekstu zakonskog predloga izvršene su sledeće izmene i dopune:

Član 1. U uvodnoj rečenici između reči »opšteg« i reči »osiguranja« dodaje se reč »socijalnog«.

Član 5. i član 6. — Stav 3 člana 5 postaje stav 1 člana 6, a stavovi 1 do 4 člana 6 postaju stavovi 2 do 5 istog člana.

Član 9. U stavu 3 posle reči »osnovu« stavlja se reč »saveznog«.

Član 22. U stavu 1 poslednja reč iz uvodne rečenice »dok« izostavlja se, a stavlja se u svakoj od tačaka u tom stavu (na početku).

U stavu 1 u uvodnoj rečenici posle reči »povredu van posla« stavlja se zapeta i dodaju reči »osim slučajeva iz stava 2 ovog člana«, a posle tačke 7 umesto tačke stavlja se zapeta i dodaje nova tačka 8. koja glasi:

»8) kao i za sve vreme po prestanku radnog odnosa, bez obzira na okolnosti iz tač. 1 do 7 ovog stava, ako osiguranik — muškarac ima 30 ili više godina penziskog staža, a osiguranik — žena 25 ili više godina penziskog staža.«

Posle stava 1 dodaje se nov stav 2, koji glasi:

»2) Lica iz prethodnog stava nisu osigurana za slučajeve invalidnosti i telesnog oštećenja prouzrokovane povredom u vršenju samostalne profesionalne ili privredne delatnosti.«

U stavu 2 koji postaje novi stav 3 u petom redu posle reči »po članu 34« dodaju se reči »stav 1.«

Član 25. Na početku teksa savlja se oznaka stava »(1)« i dodaje se nov stav 2 koji glasi:

»(2) Invalidnost u smislu prethodnog stava postoji i kad osiguranik, usled nastale trajne promene u njegovom zdravstvenom stanju, ne sme dalje da vrši posao za koji je posebnim saveznim propisima određeno da ga mogu vršiti samo lica koja ispunjavaju određene posebne uslove u pogledu zdravstvenog stanja.«

Član 30. U stavu 2 u šestom redu posle reči »nastupanja invalidnosti« a pre zapete, dodaju se reči »odnosno najmanje dve za poslednje tri godine rada u smislu prethodnog stava«.

Član 33. U podnaslovu pod a) iznad člana 33 posle reči »invalidnosti« stavlja se reči »i telesnog oštećenja«.

U istom članu u stavu 2 u drugom redu posle broja »42« stavljaju se reči »ovog zakona«.

Član 34. U stavu 1 u uvodnoj rečenici posle »25 godina penziskog staža« stavlja se zapeta i dodaju reči »ukoliko ovim zakonom nije drukčije određeno.«

Član 39. U stavu 2 u drugom redu posle reči »vojni invalidi« dodaju se reči »kod kojih po stupanju u radni odnos nastupi invalidnost u smislu ovog zakona na koju je uticao i ratni invaliditet odnosno mirnodopski vojni invaliditet«, a u šestom redu, posle zagrada, umesto zapete stavlja se tačka i ostali tekst do kraja se briše.

Član 40. U stavu 1 u petom redu posle reči »invalidnosti« stavlja se zapeta, a u osmom redu pogrešno otštampana reč »ili« ispravljaju se u »ali«.

Član 43. U podnaslovu iznad člana 43 iza reči »u slučaju invalidnosti« dodaju se reči »i telesnog oštećenja«.

Član 44. U stavu 3 u četvrtom redu između reči »odnosno« i reči »delatnosti« umeće se reč »vršenja«.

Član 46. U stavu 1 u prvom redu posle reči »bolesti su« dodaje se reč »određene«.

Član 47. Na kraju ovog člana ispred tačke dodaju se reči »sa kojom je u radnom odnosu«.

Član 48. U stavu 1 u četvrtom redu posle reči »odnosno delatnosti« dodaju se reči »ili okolnosti«.

Član 51. U stavu 3 u drugom redu posle reči »podrazumeva se« stavlja se reč »i«.

Dodaje se nov stav 5, koji glasi:

»(5) Pod izrazom »slučajevi invalidnosti«, u smislu određaba glave II ovog zakona, podrazumevaju se i slučajevi telesnog oštećenja kao i slučajevi opasnosti od nastupanja invalidnosti.«

Član 55. U trećem redu na kraju umesto reči »koji su stekli« stavlja se reči »koji su ispunili uslove za sticanje«, a u četvrtom redu na početku umesto »pravo« stavlja se »prava«.

Član 56. Posle stava 2 dodaje se novi stav 3 koji glasi:

»(3) Invalidima rada II i III kategorije invalidnosti koji su kao uživaoci invalidske penzije proveli najmanje tri godine u radnom odnosu sa radnim vremenom koje odgovara njihovoj preostaloj radnoj sposobnosti, u slučajevima iz stava 1 ovog člana, ako to uživalac zahteva i ako je za njega povoljnije, invalidska penzija ponovo će se odrediti — od penziskog osnova utvrđenog u smislu člana 62 ovog zakona prema platama ostvarenim za vreme zaposlenja u svojstvu uživaoca invalidske penzije.«

Stav 3 postaje stav 4 i u tom stavu briše se druga rečenica.

Član 57. U četvrtom redu posle reči »ostvariti pravo na« stavlja se reči »invalidsku penziju ili pravo na«, a druga rečenica se briše.

Član 58. U trećem redu briše se reči »primjenjuju se i odredbe« i umesto njih stavlja se reči »radi sticanja i određivanja prava iz invalidskog osiguranja ne računa se vreme koje se po odredbama«, a na kraju člana ispred tačke dodaju se reči »ne računa u radni odnosno penziskii staž«.

Član 65. Stav 3 postaje stav 1a, stav 1 postaje stav 3, s tim što se na početku umesto reči »Osiguraničima« stavlja reči »Ostalim osiguranicima«.

Član 70. U stavu 1 u četvrtom i petom redu umesto reči »promena u stanju invalidnosti usled koje« stavlja se reči »pogoršanje ranije invalidnosti usled kojih«.

Član 75. U stavu 2 u drugom i trećem redu briše se reči »u Jugoslovenskoj narodnoj armiji«.

Član 82. Dodaje se nov stav 3, koji glasi:

»(3) Invalidi rada koji po članu 56 stav 3 ovog zakona steknu pravo na ličnu penziju, kao i osiguranici koji po članu 57 ovog zakona po sopstvenom izboru ostvare pravo na ličnu penziju, imaju i pravo na dodatak za pomoć i negu ako ispunjavaju ili usled pogoršanja ranije utvrđene invalidnosti docnije ispune uslove za sticanje tog prava.«

Član 93. U stavu 1 u drugom redu između reči »ako« i reči »stekne« umeću se reči »po odredbama člana 56 stav 3 ili člana 57 ovog zakona«, a između reči »ili« i reči »porodčnu« umeću se reči »ako stekne pravo na«.

Član 104. U stavu 1 u tački 3 briše se reči »ili organizacijama«, a na kraju ispred tačke sa zapetom dodaju se reči »ili u organizacijama u kojima se vrši rehabilitacija invalida«.

U tački 5 umesto »vanškolskog obrazovanja« staviti »ustanova za obrazovanje odraslih«.

Član 108. U stavu 3 u trećem redu između reči »svom« i reči »drugom« umeće se reč »ili«.

Član 113. U stavu 2 u osmom redu posle broja »34« dodaju se reči »stav 1«.

Član 129. U stavu 3 u drugom redu posle reči »platama« stavlja se zapeta i briše reč »odnosno«, a u trećem redu posle reči »plata« dodaju se reči »odnosno ličnih dohodaka«; u četvrtom redu umesto »odnosno« stavi i »ili«.

Član 143. U stavu 1 u trećem redu i u stavu 2 u trećem redu ispred reči »radni odnos« dodaje se reč »stalan«.

Član 188. U stavu 2 u drugom redu posle reči »sastavu i« stavlja se reči »obrazovanju, kao i o«.

Član 191. Dodaje se nov stav 3 koji glasi:

»(3) Ako je za korišćenje prava na profesionalnu rehabilitaciju ili prava na zaposlenje po rebno korišćenje prevoznih sredstava, invalidska komisija daje, prema potrebi, ocenu o tome da li invalid rada može i ne može koristiti prevozna sredstva javnog saobraćaja s obzirom na stanje svoje invalidnosti odnosno stepen telesnog oštećenja.«

Stav 3 postaje stav 4.

Član 194. U stavu 2 u drugom i trećem redu umesto reči »članu 94 stav 2« stavlja se reči »čl. 94 stav 2 i 96 stav 1«.

Član 195. U stavu 4 umesto reči »isplaćenih akontacija« stavlja se reči »isplate izvršenih po odredbama prethodnih stavova«.

Član 200 i član 201. Stav 4 člana 200 postaje novi član 201, s tim što se briše uvodna oznaka »(4)«, a u trećem redu umesto reči »stava« stavlja se »člana«.

Raniji tekst člana 201 briše se.

Član 219. U stavu 2 na kraju osmog reda posle reči »područja« dodaju se reči »invalidi rada«.

Član 220. Dodaje se nov stav 3 koji glasi:

»(3) Propise o vođenju evidencije i o načinu podnošenja prijave iz stava 1 tačka 4 ovog člana donosi Sekretarijat Saveznog izvršnog veća za rad po pribavljenom mišljenju Saveznog zavoda za socijalno osiguranje.«

Član 221. Stav 4 menja se i glasi:

»(4) Propise o načinu podnošenja prijave i izveštaja po odredbama prethodnih stavova donosi Sekretarijat Saveznog izvršnog veća za rad po pribavljenom mišljenju Saveznog zavoda za socijalno osiguranje.«

Član 222. Tekst ovog člana menja se i glasi:

»(1) Privredne i druge organizacije, ustanove, državni organi i privatni poslodavci dužni su sreskom zavodu za socijalno osiguranje odmah prijaviti svaki slučaj nesreće na poslu.

(2) Propise o načinu podnošenja prijave iz prethodnog stava donosi Sekretarijat Saveznog izvršnog veća za rad po pribavljenom mišljenju Saveznog zavoda za socijalno osiguranje.«

Član 227. U stavu 5 u drugom redu umesto reči »stava 1« stavlja se »st. 1 do 3«.

Član 228. U tački 3 u drugom redu umesto »člana 221 st. 1 i 3« stavlja se »čl. 221 st. 1 i 3 i 222«.

Član 230. U drugom redu umesto reči »sreske« stavlja se reč »nadležni«.

Član 239. U stavu 2 u drugom redu posle reči »godine« dodaju se reči »a najdocnije do 31 decembra 1958 godine«, a na kraju stava umesto tačke stavlja se zapeta i dodaju reči »a shodno članu 213 Zakona o penziskom osiguranju.«

Član 240. U stavu 1 u trećem redu posle reči »invalidnina« dodaje se reč »prevodi«, a posle reči »glave« stavlja se zapeta; u četvrtom redu briše se reči »prevodi na novu invalidsku penziju« kao i reč »njihova«.

Član 241. U stavu 1 u desetom redu briše se reči »od 8%«, a u stavu 3 u sedmom redu na kraju umesto tačke stavlja se zapeta.

Član 261. U stavu 1 u četvrtom redu posle reči »od 15 maja« dodaju se reči »1945 godine«.

Član 272. U stavu 2 u tabeli briše se treća ko'ona procenata sa rubrikom »Dodatak u % od penziskog osnova«, a u sledećem stavu oznaka stava »(2)« ispravljaja se u »(3)«.

Član 273. U stavu 1 u šestom redu umesto reči »namenjenih za lične dohotke« stavlja se reči »svog čistog prihoda«.

Član 275. U stavu 1 u drugom redu posle reči »za vreme boravka« dodaju se reči »pre 1 januara 1959 godine«.

Član 278. U stavu 3 u desetom redu umesto reči »pre hodnom stavu« stavlja se reči »stavu 1 ovog člana«.

Član 279. U stavu 3 u prvom redu umesto reči »prethodnom stavu« stavlja se »prethodnim stavovima«.

Član 289. Na početku teksta ovog člana stavlja se oznaka »(1)«.

Dodaje se novi stav 2 koji glasi:

»(2) Do prevođenja po odredbama glave X ovog zakona, uživaoci prava priznatih po ranijim propisima zadržavaju pravo na zdravstvenu zaštitu po važećim propisima.«

Član 290. Na početku teksta ovog člana stavlja se oznaka »(1)«.

Dodaje se novi stav 2, koji glasi:

»(2) Do prevođenja po odredbama glave X ovog zakona, uživaoci prava priznatih po ranijim propisima zadržavaju pravo na dodatak na decu po važećim propisima.«

Član 293. U stavu 1 tačka 3 na kraju, ispred tačke sa zapetom stavlja se »(»Službeni list FNRJ«, br. 29/53)«.

U prilogu zakona — Lista telesnih oštećenja, u odeljku I pod a) u tački 6 posle reči »i« stavlja se reči »bilo koja«, a tačke 7 i 8 briše se; tačke 9 do 25 postaju tačke 7—23.

U prilogu zakona — Lista profesionalnih bolesti, pod rednim brojem 43 u četrnaestom redu posle reči »oboljenja« stavlja se reči »ili u vezi sa radom na sekciji leševa ili sa zaraznim materijalima«.

Pored navedenih izmena i dopuna, u tekstu zakona izvršene su i neke jezične ispravke kao i ispravke štamparskih grešaka.

Podnoseći ovaj izveštaj, Odbor moli Dom da usvoji Predlog zakona o invalidskom osiguranju sa navedenim izmenama i dopunama.

Za izvešioca Odbor je odredio narodnog poslanika Radu Jakšića.

Sekretar

Pretsednik

Vasilije Smajevid s. r.

Radovan Papić s. r.

Članovi:

Vera Aceva s. r., Spasenija Babović s. r., Milovan Batanović s. r., Marijan Ovečković s. r., Tode Čuruvija s. r., Ilija Došen s. r., Miloš Grbac s. r., Rade Jakšić s. r., Isa Jovanović s. r., Desimir Jovović s. r., Stjepan Jureković s. r., Josip Kolar s. r., Milena Korže s. r., Rista Mihailović s. r., Dobrivoje Miletić s. r., Nikola Mitevski s. r., Asim Mujkić s. r., Radisav Nedeljković s. r., Katarina Patrnogić s. r., Mato Petrović s. r., Jože Potrč s. r., Ante Roje s. r., Dragan Spirovski s. r., Stojadin Stojković s. r., Ismet Šaćiri s. r., Vlado Segrt s. r., Olga Vrabčić s. r.

IZVEŠTAJ ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU ZAKONA O INVALIDSKOM OSIGU- RANJU

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO VEĆE
Zakonodavni odbor
SNS (A) 58

24 novembra 1958 godine
Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća na svojim sednicama od 20, 21, 22 i 24 novembra 1958 godine pretresao je Predlog zakona o invalidskom osiguranju, koji mu je dostavljen od Odbora za socijalnu politiku i narodno zdravlje Saveznog veća.

U toku rada na pretresu Predloga zakona o invalidskom osiguranju Zakonodavni odbor učinio je na tekst predloga zakona, koji mu je bio dostavljen od Odbora za socijalnu politiku, nekoliko primedaba, i to pretežno u zakonodavno-tehničkom pogledu.

Unesene primedbe su usvojene od strane Odbora za socijalnu politiku i narodno zdravlje Saveznog veća, kao i od strane Zakonodavnog odbora i Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača, tako da je od strane pomenutih odbora oba doma izglasan Predlog zakona o invalidskom osiguranju u istovetnom tekstu.

Podnoseći ovaj svoj izveštaj Zakonodavni odbor predlaže Saveznom veću da ga usvoji.

Za izvestioca određen je n. p. Jerko Radmilović.

Sekretar

Pretsednik

Dr Jerko Radmilović s. r.

Dr Maks Šnuderl s. r.

Članovi:

Dr Zaim Šarac s. r., Aliuš Gaši s. r., Bogomir Brajković s. r., Savo Brković s. r., Firuz Demir s. r., Živan Dimitrijević s. r., Mito Dimitrijevski s. r., Jurica Draušnik s. r., Gorko Garčević s. r., Ivan Kreft s. r., Osman Miftari s. r., Stojan Mičenković s. r., Mile Počuča s. r., Sreten Vučković s. r.

PREDLOG

ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA OSNOVNOG ZAKONA O PREKRŠAJIMA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

01 Br. 420—58

10 novembra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Priloženo Vam dostavljamo Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima, s molbom da se preuzme na dalji rad u Saveznoj narodnoj skupštini.

Istovremeno Vas obavestavamo da je Savezno izvršno veće za svog predstavnika odredilo Svetislava Stefanovića, člana Saveznog izvršnog veća i državnog sekretara za unutrašnje poslove.

Za poverenika Saveznog izvršnog veća određeni su Milorad Vučković, pomoćnik sekretara za zakonodavstvo i organizaciju u Saveznom izvršnom veću, i Negoslav Očokoljić, viši savetnik u Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove.

Smrt fašizmu — Sloboda narodima!

Sekretar

Saveznog izvršnog veća
Veljko Zeković s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 59

11 novembra 1958 godine
Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Predsedniče,

Dostavljam Vam Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima koji je Skupštini podnelo Savezno izvršno veće i molim da ovaj predlog uputite Odboru za organizaciju vasi i upravu na pretresanje i dalji postupak.

Za svog predstavnika pri pretresanju ovog zakonskog predloga Savezno izvršno veće je odredilo svog člana Svetislava Stefanovića, državnog sekretara za unutrašnje poslove.

Za svoje poverenike Savezno izvršno veće je odredilo Milorada Vučkovića, pomoćnika sekretara za zakonodavstvo i organizaciju u Saveznom izvršnom veću, i Negoslava Očokoljića, višeg savetnika u Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove.

Pretsednik

Petar Stambolić s. r.

PREDLOG

ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA OSNOVNOG ZAKONA O PREKRŠAJIMA

Član 1

U Osnovnom zakonu o prekršajima u članu 1 stav 1 menja se i glasi:

»(1) Prekršaji su manje povrede javnog poretka utvrdene zakonom i drugim propisima, za koje se predviđaju administrativne kazne i zaštitne mere.«

Član 2

U članu 2 stav 2 menja se i glasi:

»(2) Ako je posle učinjenog prekršaja izmenjen propis o prekršaju, primenice se propis blaži za učinio.«

Član 3

Član 3 menja se i glasi:

»(1) Propisi o prekršajima mogu se donositi:

a) zakonom;

b) uredbama i odlukama Saveznog izvršnog veća i republičkih izvršnih veća;

v) pravilnicima i naredbama saveznih i republičkih organa uprave i republičkih saveta, kad su ovlašćeni za donošenje propisa o određenim pitanjima;

g) odlukama Narodne skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine i Narodnog odbora Autonomne Kosovsko-metohiske Obasti i propisima njihovih izvršnih veća;

d) odlukama sreskih i opštinskih narodnih odbora.

(2) Savezni i republički organi uprave i republički saveti donose pravilnike i naredbe kojima se propisuju prekršaji, uz saglasnost saveznog odnosno republičkog državnog sekretarijata za unutrašnje poslove.

(3) Uz predlog propisa koji sadrži odredbe o prekršajima koji donosi narodni odbor, organ narodnog odbora koji predlog podnosi dužan je podneti i mišljenje sekretarijata sreskog narodnog odbora za unutrašnje poslove o tom predlogu.«

Član 4

U članu 6 stav 2 menja se i glasi:

»(2) Za jedan prekršaj može se propisati i novčana kazna i kazna zatvora, ali samo alternativno, a za prekršaje učinjene iz materijalne zainteresovanosti mogu se zakonom propisati obe kazne, tako da se mogu izricati zajedno.«

Član 5

Član 7 menja se i glasi:

»(1) Novčana kazna ne može se propisati u iznosu manjem od 100 dinara niti većem od 20.000 dinara.

(2) Za prekršaje koje učine pravna lica može se zakonom i propisima Saveznog izvršnog veća i republičkih izvršnih veća propisati novčana kazna i preko 20.000 dinara, ali najviše do 300.000 dinara, a pravilnicima i naredbama saveznih i republičkih organa uprave i republičkih saveta — najviše do 100.000 dinara.

(3) Zakonom i propisima Saveznog izvršnog veća i republičkih izvršnih veća može se za devizne, carinske, poreske i druge prekršaje učinjene iz materijalne zainteresovanosti propisati novčana kazna i preko 20.000 dinara, i to za pojedince najviše do 300.000 dinara, a za pravna lica najviše do 1.000.000 dinara, i to se može propisati novčana kazna u srazmernom ili sličnom odnosu prema određenoj osnovi.

(4) Pravilnicima i naredbama saveznih i republičkih organa uprave i republičkih saveta može se za prekršaje iz prethodnog stava propisivati novčana kazna i preko 20.000 dinara, i to za pojedince najviše do 50.000 dinara, a za pravna lica najviše do 100.000 dinara, ili se može propisati novčana kazna u srazmernom ili sličnom odnosu prema određenoj osnovi, s tim da se kazna pojedincu ne može izreći u iznosu većem od 50.000 dinara, a pravnom licu u iznosu većem od 100.000 dinara.

(5) Nadležno izvršno veće može ovlastiti organe uprave iz prethodnog stava da za određene prekršaje iz stava 3 ovog člana propisuju novčane kazne za pojedince do 100.000 dinara, a za pravna lica do 500.000 dinara.

Član 6

U članu 8 stav 1 menja se i glasi:

»(1) Novčanu kaznu mogu propisivati:

- a) opštinski narodni odbor — do 10.000 dinara;
- b) sreski narodni odbor — do 20.000 dinara.

Član 7

U članu 9 st. 2 i 3 menjaju se i glase:

»(2) Propise o ovom fondu i raspolaganju sredstvi-
ma fonda donosi republičko izvršno veće.

(3) Posebnim saveznim zakonom može se odrediti da iznosi naplaćenih novčanih kazni za određene vrste prekršaja idu u posebne fondove.

Član 8

Član 10 menja se i glasi:

»(1) Kazna zatvora može se propisati samo zakonom i propisima Saveznog izvršnog veća i republičkih izvršnih veća.

(2) Kazna zatvora ne može biti kraća od jednog dana niti duža od 30 dana, ako ovim zakonom nije drukčije određeno (čl. 29 i 38).

Član 9

Član 11 menja se i glasi:

»(1) Zakonom i propisima Saveznog izvršnog veća i republičkih izvršnih veća mogu se uz kaznu zatvora ili novčanu kaznu propisivati: zaštitna mera oduzimanja predmeta koji su upotrebljeni za izvršenje prekršaja, i to su pribavljeni prekršajem, ili su nastali izvršenjem prekršaja; zaštitna mera oduzimanja dozvole za bavljenje određenim zanimanjem ili delatnošću; zaštitna mera oduzimanja dozvole za držanje i nošenje oružja i zaštitna mera proterivanja iz određenog mesta.

(2) Zakonom i propisima Saveznog izvršnog veća može se za određene prekršaje propisati zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto, kao i zašti-
ti na mera udaljenja stranca sa teritorije Jugoslavije.

(3) Druge zaštitne mere mogu se propisivati samo zakonom.

Član 10

U članu 15 stav 1 menja se i glasi:

»(1) Za prekršaj će se kazniti samo ako je učinjen na teritoriji Jugoslavije, ako zakonom ili propisom Saveznog izvršnog veća nije drukčije propisano.

Član 11

Članovi 17, 18 i 19 brišu se.

Član 12

U članu 21 stav 5 briše se.

Član 13

Član 23 menja se i glasi:

»S obzirom na prirodu prekršaja, nadležni državni organ može obustaviti postupak protiv učinoca ako je radnja (propuštanje) učinjena u nužnoj odbrani, krajnjoj nuždi, pod uticajem sile, pretnje ili prinude, ili ako je učinilac bio u stvarnoj zabludi da je njegova ranja (propuštanje) dopuštena.

Član 14

Član 26 menja se i glasi:

»Lice koje je u krivičnom postupku ili u postupku po privrednom prestupu proglašeno krivim za delo koje obuhvaća i otežava prekršaja, ne može se kazniti u administrativno-kaznenom postupku za prekršaj.

Član 15

U članu 28 stav 2 menja se i glasi:

»(2) Ako novčanu kaznu ne plati u određenom roku kažnjeni koji je podoficir, oficir, vojni službenik ili drugi javni službenik, novčana kazna će se naplatiti prinudnim putem.

U stavu 3 istog člana umesto: »10.000 dinara« stavlja se: »20.000 dinara«.

Član 16

U članu 29 stav 1 menja se i glasi:

»(1) Pri zamenjivanju novčane kazne zatvorom, računaju se svakih započetih pet stotina dinara u jedan dan zatvora, ali kazna zatvora ne može preći tri-
deset dana.

U stavu 2 istog člana umesto reči: »tri meseca« stavlja se: »dva meseca«.

Posle izmenjenog stava 2 dodaje se novi stav 3, koji glasi:

»(3) Kad je za prekršaj izrečena kazna zatvora i novčana kazna, kazna zatvora kojom se zamenjuje novčana kazna ne može zajedno sa izrečenom kaznom zatvora preći dva meseca.

U istom članu dosadašnji stav 3 postaje stav 4, a dosadašnji st. 4 i 5 postaju st. 5 i 6, menjaju se i glase:

»(5) Ako kažnjeni isplati samo jedan deo novčane kazne, ostatak će se srazmerno zameniti kaznom zatvora.

(6) Izvršenje kazne zatvora kojom je zamenjena novčana kazna prekinuće se ako kažnjeni isplati ostatak novčane kazne po uračunavanju dela te kazne koji odgovara izdržanoj kazni zatvora.

Član 17

Član 30 menja se i glasi:

»Kazna za vora izriče se na pune dane.

Član 18

Posle člana 35 dodaje se novi član 35a, koji glasi:

»Kad se prekršaj sastoji u neispunjenju propisane obaveze, ili je prekršajem pričinjena šteta koja se utvrđuje prema propisanim cenovniku odnosno ceni, organ nadležan za postupak može, ako je učinilac predošenja rešenja o prekršaju ispunio propisanu obavezu ili naknadio pričinjenu štetu i ako s obzirom na prirodu prekršaja, na licu osobe učinio i okolnosti pod kojima je prekršaj učinjen, smatra da će se

učinilac ubuduće kloniti vršenja prekršaja i bez izricanja propisane kazne, obustavi postupak.

Isto tako, organ nadležan za postupak može, ako s obzirom na prirodu prekršaja, na lične osobine učinioca i okolnosti pod kojima je prekršaj učinjen, smatra da će se učinilac ubuduće kloniti vršenja prekršaja, pre donošenja rešenja o prekršaju pismenom opomenom pozvati učinioca da propisanu obavezu ispuni odnosno da pričinjenu štetu naknadi u određenom roku koji ne može biti duži od 30 dana, i obustavi postupak protiv njega ako on u tom roku obavezu ispuni odnosno štetu naknadi.

Član 19

U članu 38 dodaje se novi stav 2, koji glasi:

»(2) Kad je u slučaju iz prethodnog stava za više prekršaja izrečena kazna zatvora preko 30 dana i novčana kazna, kazna zatvora kojom se zamenjuje novčana kazna ne može zajedno sa izrečenom kaznom zatvora preći tri meseca.«

Član 20

U članu 39 st. 3 i 4 menjaju se i glase:

»(3) Organ koji donosi rešenje o prekršaju određuje njime, saglasno posebnim propisima, da li će se oduzeti predmeti uništiti, ili prodati, ili predati muzeju ili odgovarajućoj ustanovi.

(4) Prodaja oduzetih predmeta vrši se po propisima koji važe za poresko izvršenje, ako posebnim propisima nije drukčije određeno.«

Član 21

Posle člana 39 dodaju se novi članovi 39a i 39b, koji glase:

»Član 39a

(1) Zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto, koja je predviđena za određeni prekršaj, može se izreći protiv učinioca ako je, s obzirom na težinu prekršaja, bezobzirnost učinioca prema interesima društvene zajednice i njegovu sklonost ka vršenju prekršaja, potrebno da se on izdvoji iz sadašnje sredine zbog opasnosti ponavljanja prekršaja ili zbog ugrožavanja javnog reda i mira, spokojstva građana ili javnog morala.

(2) Zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto može se izreći i protiv stranca protiv koga je izrečena zaštitna mera udaljenja sa teritorije Jugoslavije, ili kome je otkazano gostoprimstvo, odnosno kome nije odobren boravak u zemlji, ako u određenom roku ne napusti teritoriju Jugoslavije.

(3) Zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto može se izreći u trajanju od šest meseci do dve godine, a protiv stranca — dok ne napusti teritoriju Jugoslavije.

Član 39b

Zaštitna mera proterivanja iz određenog mesta može se izreći u trajanju do šest meseci.«

Član 22

Posle člana 39b dodaje se nova glava IV i novi članovi 39v, 39g, 39d, 39đ, koji glase:

»Glava IV

ODGOVORNOST I KAZNJAVANJE MALOLETNIKA

Član 39v

(1) Za prekršaj nije odgovorno lice koje u vreme izvršenja prekršaja nije navršilo četrnaest godina.

(2) Ako takvo lice učini prekršaj, na to će se upozoriti njegovi roditelji odnosno staralac, radi primene vaspitnih mera.

Član 39g

(1) Ako je prekršaj učinio maloletnik koji nije navršio 16 godina, organ nadležan za postupak obustaviće

postupak protiv njega i samo ga opomenuti da ubuduće ne čini prekršaje.

(2) S obzirom na prirodu prekršaja, lične osobine maloletnika i okolnosti pod kojima je prekršaj učinjen, organ nadležan za postupak može obustaviti postupak i protiv maloletnika koji je navršio 16 godina i samo ga opomenuti da ubuduće ne čini prekršaje.

(3) U slučajevima iz prethodnih stavova organ nadležan za postupak će na to upozoriti roditelje maloletnika odnosno staralaca i školsku ustanovu u kojoj se maloletnik školuje, radi primene vaspitnih i disciplinskih mera.

Član 39d

(1) Novčana kazna i kazna zatvora mogu se izreći samo protiv maloletnika koji je navršio šesnaest godina.

(2) Kaznom zatvora maloletnik se može kazniti samo izuzetno, ako se utvrdi da je, s obzirom na prirodu prekršaja i njegove lične osobine, potrebno primeniti ovu kaznu. Kazna zatvora ne može biti duža od 15 dana, bilo da se ona neposredno izreče, bilo da se novčana kazna zamenjuje kaznom zatvora.

Član 39đ

Propisom o prekršaju može se odrediti da će se roditelji odnosno staralac maloletnika koji taj prekršaj učini kazniti novčanom kaznom ako je propustio dužnost staranja o maloletniku.

Sadašnje glave IV—XIII postaju glave V—XIV.

Član 23

Član 40 menja se i glasi:

»(1) Administrativno-kazneni postupak ne može se preduzeti:

1) za prekršaje za koje je propisana novčana kazna koja ne prelazi 20.000 dinara ili kazna zatvora do petnaest dana — kad protekne šest meseci od dana kad je prekršaj učinjen;

2) za prekršaje za koje je propisana novčana kazna u iznosu većem od 20.000 dinara ili kazna zatvora duža od petnaest dana — kad protekne godina dana od dana kad je prekršaj učinjen.

(2) Administrativno-kazneni postupak za prekršaj za koji je propisana zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto, ne može se preduzeti kad protekne godina dana od dana kad je taj prekršaj učinjen.

(3) Zastarevanje se prekida svakom radnjom nadležnog organa preduzetom radi gonjenja učinioca prekršaja. Posle svakog prekida počinje ponovo teći zastarelost, ali administrativno-kazneni postupak ni u kom slučaju ne može se dalje voditi po isteku dvostrukog vremena određenog u st. 1 i 2 ovog člana.

(4) Posebnim zakonom mogu se za određene prekršaje odrediti rokovi duži od rokova iz st. 1 i 2 ovog člana.«

Član 24

Član 41 menja se i glasi:

»(1) Izrečena administrativna kazna i zaštitna mera ne mogu se izvršiti ako od dana pravosnažnosti rešenja o prekršaju protekne:

1) za prekršaje za koje je izrečena novčana kazna koja ne prelazi 20.000 dinara ili kazna zatvora do 15 dana — 6 meseci;

2) za prekršaje za koje je izrečena novčana kazna u iznosu većem od 20.000 dinara ili kazna zatvora u trajanju dužem od 15 dana — godina dana.

(2) Ako je zaštitna mera izrečena samostalno, ne može se izvršiti kad protekne godina dana od dana pravosnažnosti rešenja.

(3) Zastarelost se prekida svakom radnjom nadležnog državnog organa preduzetom radi izvršenja kazne ili zaštitne mere. Posle svakog prekida počinje ponovo teći zastarelost, ali kazna i zaštitna mera ne mogu se ni u kom slučaju izvršiti po isteku dvostrukog vremena određenog u st. 1 i 2 ovog člana.

(4) Posebnim zakonom mogu se za određene prekršaje odrediti rokovi duži od rokova iz st. 1 i 2 ovog člana.»

Član 25

Član 43 briše se.

Član 26

Član 51 menja se i glasi:

»(1) Administrativno-kazneni postupak po svim prekršajima vodi u prvom stepenu opštinski sudija za prekršaje, ako ovim zakonom ili posebnim propisima nije predviđena nadležnost drugog organa.

(2) Sreski sudija za prekršaje vodi administrativno-kazneni postupak u prvom stepenu:

a) po prekršajima za koje je propisana novčana kazna preko 100.000 dinara, ili za koje je propisana novčana kazna u srazmernom ili sličnom odnosu prema određenoj osnovi, ali bez ograničenja visine kazne koja se može izricati;

b) po prekršajima za koje je propisana zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto ili zaštitna mera uklanjanja stranca sa teritorije Jugoslavije;

v) po prekršajima predviđenim u sledećim saveznim propisima, bez obzira na propisanu kaznu, i to:

1, u Zakonu o udruženjima, zborovima i drugim javnim skupovima;

2, u Zakonu o pravnom položaju verskih zajednica;

3, u Zakonu o krećanju na granici.

(3) Posebnim zakonom i propisima Saveznog izvršnog veća i republičkih izvršnih veća, pravilnicima i naredbama saveznih i republičkih organa uprave i republičkih saveta, kao i odlukama Narodne skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine i Narodnog odbora Autonomne Kosovsko-metohijske Oblasti i propisima njihovih izvršnih veća može se odrediti da sreski sudija za prekršaje vodi administrativno-kazneni postupak u prvom stepenu po određenim prekršajima.»

Član 27

Član 52 menja se i glasi:

»(1) Sudiju za prekršaje bira opštinski odnosno sreski narodni odbor na zajedničkoj sednici oba veća iz reda kandidata koje predloži republički državni sekretarijat za unutrašnje poslove, ili lica za koja je taj sekretarijat dao mišljenje da mogu biti kandidati.

(2) Opštinski i sreski narodni odbori mogu imati, po potrebi, dve ili više sudija za prekršaje. U opštinama i srezovima u kojima ima više sudija za prekršaje, raspored njihovog rada određuje savet narodnog odbora nadležan za unutrašnje poslove.

(3) U narodnoj republici u kojoj ne postoje srezovi, republičko izvršno veće određuje područje dveju ili više opština za koje se posavlja sreski sudija za prekršaje i njegovo sedište. Sredstva za pokriće troškova u vezi sa radom i prinađležnostima ovakvih sudija za prekršaje obezbeđuju se u predračunu republičkog državnog sekretarijata za unutrašnje poslove.

(4) Sreskog sudiju za prekršaje iz prethodnog stava sporazumno biraju i razrešavaju narodni odbori opština na čija se područja prosire njegova nadležnost. Ako odluku o razrešenju ovakvog sudije za prekršaje donese samo jedan opštinski narodni odbor, a drugi opštinski narodni odbori se ne saglase sa razrešenjem, odluku o razrešenju donosi republičko izvršno veće. Do donošenja rešenja kojim se sudija za prekršaje razrešava dužnosti na područjima svih opština za koje je izabran, on i dalje vrši dužnost na tim područjima.»

Član 28

Posle člana 52 dodaju se novi članovi 52a, 52b, 52v, 52g, 52d i 52d, koji glase:

»Član 52a

(1) Dve ili više opština mogu imati zajedničkog sudiju za prekršaje. Ovog sudiju sporazumno biraju, razrešavaju i određuju njegovo sedište narodni odbori opština na čija se područja prosire njegova nadležnost. Ovi odbori sporazumno određuju i dane u koje će sudija vršiti dužnost u opštinama van svoga sedišta.

(2) Ako samo jedan od narodnih odbora razreši sudiju za prekršaje iz prethodnog stava, do izbora novog sudije za prekršaje za područje te opštine, dužnost opštinskog sudije za prekršaje na tom području vrši sudija za prekršaje izabran po prethodnom stavu.

Član 52b

(1) Ako u opštini nije izabran sudija za prekršaje, sreski narodni odbor na zajedničkoj sednici oba veća može odrediti da na trošak opštine tu dužnost privremeno vrši sudija za prekršaje koje od susednih opština ili sudija za prekršaje koga izabere sreski narodni odbor. Sreski narodni odbor može odrediti da sudija za prekršaje jedne opštine vrši tu dužnost i na području druge opštine samo u saglasnosti sa opštinskim narodnim odborom koji ga je izabrao.

(2) Sudija za prekršaje koga je odredio odnosno izabrao sreski narodni odbor, vrši tu dužnost dok opštinski narodni odbor sam ne izabere sudiju za prekršaje.

Član 52v

(1) Opštinski sudija za prekršaje mora imati najmanje srednju stručnu spremu, tri godine upravne prakse i položen ispit za sudiju za prekršaje, a sreski sudija za prekršaje svršen pravni fakultet, upravnu školu ili Višu upravnu školu za unutrašnje poslove ili priznatu višu stručnu spremu u upravnoj službi, tri godine upravne prakse i položen ispit za sudiju za prekršaje. Sreski sudija za prekršaje može biti i lice koje je na dužnosti opštinskog sudije za prekršaje provelo najmanje pet godina.

(2) Lice koje ima položen ispit za sudiju redovnog suda, ne mora polagati ispit za sudiju za prekršaje.

(3) Za sudiju za prekršaje može biti birano i lice koje nema položen ispit za sudiju za prekršaje ako ispunjava ostale uslove iz stava 1 ovog člana, uz obaveznu da propisan ispit položi u roku od jedne godine. Ako ovakav sudija ne položi propisani ispit u određenom roku, prestaje mu služba po sili zakona.

(4) Sudija za prekršaje polaže stručni ispit pred ispitnom komisijom koju obrazuje republički državni sekretarijat za unutrašnje poslove. Program stručnog ispita propisuje savezni Državni sekretarijat za unutrašnje poslove.

(5) Za sudiju za prekršaje važe propisi o javnim službenicima, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

(6) Sudija za prekršaje koji ima srednju stručnu spremu napreduje do VII platnog razreda, a sudija za prekršaje koji ima višu stručnu spremu — do V platnog razreda.

(7) Sudijama za prekršaje koji ispunjavaju uslove iz stava 1 ovog člana obezbeđuje se položajna plata kao rukovodnim službenicima samostalnih službi.

Član 52g

(1) Sudija za prekršaje za svoj rad odgovara samo narodnom odboru koji ga je izabrao.

(2) Sudija za prekršaje dužan je podnositi izveštaj o svom radu kad to zatraži narodni odbor koji ga je izabrao i njegov savet nadležan za unutrašnje poslove, a najmanje jedanput godišnje narodnom odboru, a svakih 6 meseci savetu.

(3) Opštinski sudija za prekršaje čija se nadležnost prostire na područje dveju ili više opština odgovoran je narodnom odboru svake opštine za svoj rad na području te opštine.

Ovaj sudija za prekršaje dužan je podnositi izveštaj o svom radu na području svake opštine narodnom

odboru odgovarajuće opštine i njegovom savetu nadležnom za unutrašnje poslove.

Član 52d

(1) Sudija za prekršaje je službenik narodnog odbora.

(2) Opštinski sudija za prekršaje koji vrši dužnost na području dveju ili više opština, postavlja se kao službenik onog narodnog odbora na čijem se području nalazi njegovo sedište.

(3) Sredstva za pokriće troškova u vezi sa radom i primadležnostima opštinskog sudije za prekršaje iz prethodnog stava obezbeđuju se u budžetu opštine na čijem području je sedište sudije za prekršaje. Udele u tim troškovima koje snose narodni odbori ostalih opština na čije se područje prostire nadležnost opštinskog sudije za prekršaje, određuje, na predlog zainteresovanih opštinskih narodnih odbora, savet sreskog narodnog odbora nadležan za unutrašnje poslove.

Član 52d

(1) U slučaju izuzeća ili druge sprečenosti, sudiju za prekršaje zamenjuje njegov zamenik.

(2) Zamenika sudije za prekršaje bira narodni odbor na zajedničkoj sednici oba veća iz reda upravnih službenika narodnog odbora koji imaju stručnu spremu propisanu za sudiju za prekršaje.

(3) Zamenika sudiji za prekršaje čija se nadležnost prostire na području više opština biraju sporazumno opštinski narodni odbori na čijim područjima vrši dužnost sudija za prekršaje, i to iz reda službenika opštinskog narodnog odbora na čijem se području nalazi sedište sudije za prekršaje.

Član 29

Član 53 menja se i glasi:

»(1) Za povrede službene dužnosti sudija za prekršaje odgovara disciplinski po propisima koji važe za javne službenike.

(2) Disciplinski postupak se pokreće po predlogu predsednika narodnog odbora ili republičkog državnog sekretara za unutrašnje poslove.»

Član 30

Član 55 menja se i glasi:

»(1) Po žalbi protiv rešenja koje u administrativno-kaznenom postupku donosi opštinski sudija za prekršaje, rešava u drugom stepenu sreski sudija za prekršaje, a po žalbi protiv rešenja koje u prvom stepenu donosi sreski sudija za prekršaje — veće za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove.

(2) Po žalbi protiv prvostepenog rešenja o prekršaju koje je doneo organ uprave, rešava u drugom stepenu neposredno viši organ uprave.

(3) Ako je prvostepeno rešenje o prekršaju doneo drugi organ a ne organ iz prethodnih stavova, rešava u drugom stepenu organ određen posebnim propisom.»

Član 31

Član 56 menja se i glasi:

»(1) Veće za prekršaje pri republičkom i saveznom Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove sastoji se od predsednika i potrebnog broja sudija.

(2) Predsednika i sudije veća za prekršaje iz prethodnog stava, kao i njihove zamenike, imenuje i razrešava republičko odnosno Savezno izvršno veće, na predlog nadležnog državnog sekretara za unutrašnje poslove.

(3) Veće za prekršaje pri republičkom odnosno saveznom Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove rešava u odeljenju sastavljenom od tri sudije od kojih jedan predsedava.

(4) Veće za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove može, prema potrebi, imati više odeljenja. Na predlog republičkog

državnog sekretarijata za unutrašnje poslove, republičko izvršno veće može obrazovati odeljenja veća za prekršaje van sedišta narodne republike — za područja određenih srezova.

(5) Predsednik i sudije veća za prekršaje mogu biti razrešeni kad to sami zahtevaju, a razrešće se i u slučajevima predviđenim u članu 54 st. 2 i 3 ovog zakona.

(6) Predsednik i sudije veća za prekršaje odgovaraju disciplinski pred disciplinskim sudom koji je nadležan za službenike republičkog odnosno saveznog Državnog sekretarijata za unutrašnje poslove.»

Član 32

Član 57 menja se i glasi:

»(1) Sreski sudija za prekršaje vrši nadzor nad poslovanjem opštinskih sudija za prekršaje na području sresa, a predsednik veća za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove — nad poslovanjem sudija za prekršaje na teritoriji narodne republike. U tom cilju sreski sudija za prekršaje i predsednik veća za prekršaje paze da sudije za prekršaje vrše poslove u administrativno-kaznenom postupku uredno i na vreme, ukazuju im na nepravilnosti i neurednosti u njihovom radu i upućuju ih kako da ih otklone.

(2) Veće za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove stara se o jednoobraznoj primeni posebnih propisa o prekršajima i u tom cilju daje objašnjenja sudijama za prekršaje, i to u pogledu prekršaja predviđenih u savezним propisima — u skladu sa objašnjenjima koja daje Veće za prekršaje pri saveznom Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove, i vodi evidenciju o prekršajima.

(3) Veća za prekršaje pri saveznom Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove stara se o jednoobraznoj primeni odredaba ovog zakona i posebnih saveznih propisa o prekršajima i u tom cilju daje objašnjenja većima za prekršaje pri republičkom državnim sekretarijatima za unutrašnje poslove i vodi opštu evidenciju o svim prekršajima.

(4) Organi uprave dužni su dostavljati veću za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove podatke o prekršajima po kojima su oni nadležni za vođenje postupka, a savezni organi uprave dužni su dostavljati Veću za prekršaje pri saveznom Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove podatke o prekršajima po kojima su oni nadležni za vođenje postupka.

(5) Ovlašćuje se savezni Državni sekretarijat za unutrašnje poslove da donese bliže propise o vođenju evidencije o prekršajima, kao i o načinu i vremenu dostavljanja podataka o prekršajima.»

Član 33

U članu 59 stav 2 menja se i glasi:

»(2) Ako nadležni državni organ smatra da bi vojnom licu za učinjeni prekršaj trebalo izreći kaznu zatvora ili zaštitnu meru proterivanja ili upućivanja na boravak u određeno mesto, ustupće predmet vojnom organu nadležnom za disciplinski postupak protiv vojnog lica, a za oficira i vojnog službenika od VII do I klase vojnom disciplinskom sudu. Ovi organi donose rešenje o prekršaju po propisima o prekršajima i postupku predviđenom ovim zakonom, s tim da u pogledu organa nadležnog za rešavanje po žalbi važe odredbe propisa o vojnoj disciplini.»

Stav 3 istog člana briše se.

Član 34

Posle člana 61 dodaje se novi član 61a, koji glasi:

»(1) Kad sreski sudija za prekršaje vodi administrativno-kazneni postupak u prvom stepenu, on može u slučajevima kad okrivljeni, svedoci i i veštaci imaju prebivalište odnosno boravište u mestu van sedišta sresa, ili kad van toga sedišta treba izvršiti radnje u postupku, ako to ne bi bilo na štetu donošenja pravilnog rešenja, zatražiti od opštinskog sudije za

prekršaje nadležnog za mesto gde se imaju izvršiti te radnje, saslušanje okrivljenog, svedoka ili veštaka ili druge radnje u postupku, sem donošenja rešenja o prekršaju.

(2) Pre donošenja rešenja o prekršaju sreski sudija za prekršaje može ponoviti radnje u postupku izvršene od strane opštinskog sudije za prekršaje i u svakom drugom pogledu dopuniti postupak.

Član 35

Član 68 menja se i glasi:

»(1) O sukobu nadležnosti između opštinskih sudija za prekršaje na području istoga sresa, rešava sreski sudija za prekršaje.

(2) O sukobu nadležnosti između opštinskog i sreskog sudije za prekršaje, između opštinskih sudija za prekršaje sa područja raznih srezova, između sreskih sudija za prekršaje sa teritorije iste narodne republike, kao i između sudije za prekršaje i drugih organa sa teritorije iste narodne republike, rešava veće za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove.

(3) O sukobu nadležnosti između organa uprave rešava organ uprave nadležan za rešavanje sukoba nadležnosti po odredbama Zakona o opštem upravnom postupku.

(4) O sukobu nadležnosti između sudija za prekršaje sa teritorije raznih narodnih republika, ili između veća za prekršaje pri republičkim državnim sekretarijatima za unutrašnje poslove raznih narodnih republika, kao i između sudija za prekršaje odnosno veća za prekršaje i drugih organa sa teritorije raznih narodnih republika, odnosno saveznih organa, rešava Veće za prekršaje pri saveznom Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove.

(5) Protiv rešenja kojim je raspravljen sukob mesne nadležnosti nema mesta žalbi, a protiv rešenja kojim je raspravljen sukob stvarne nadležnosti nema mesta žalbi već se samo može prigovoriti u žalbi protiv rešenja o prekršaju ako je za rešavanje po žalbi nadležno veće za prekršaje koje nije rešavalo o sukobu nadležnosti, odnosno ako je za rešavanje po žalbi nadležan viši organ uprave od organa koji je raspravljao sukob nadležnosti.

Član 36

U članu 70 stav 3 menja se i glasi:

»(3) O izuzeću opštinskog sudije za prekršaje rešava sreski sudija za prekršaje, a o izuzeću sreskog sudije za prekršaje — veće za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove.»

Stav 5 ovog člana briše se, a st. 6 i 7 postaju st. 5 i 6.

Član 37

Naslov iznad člana 71 menja se i glasi:

»(5) Okrivljeni i oštećeni u postupku i njihovo zastupanje.»

Član 38

U članu 71 stav 1 briše se, a st. 2 i 3 postaju st. 1 i 2.

Član 39

Član 74 menja se i glasi:

»(1) Okrivljeni i oštećeni, kao i njihovi zastupnici, imaju pravo da pregledaju spise predmeta.

(2) Dok je postupak u toku, razmatranje i prepisivanje spisa dozvoljava organ koji vodi postupak. Razgledanje spisa može se uskratiti ako bi se time ometalo pravilno vođenje postupka. Posle dovršenog dokaznog postupka, licima iz prethodnog stava, kao i svakom drugom licu koje ima opravdan interes, ne može se uskratiti razmatranje i prepisivanje spisa predmeta.»

Član 40

Članovi 80—86 brišu se.

Član 41

Posle člana 79 dodaje se novi član 79a, koji glasi: »Odluke i druga pismena dostavljaju se po odredbama glave V Zakona o opštem upravnom postupku.»

Član 42

U članu 87 stav 2 poslednja rečenica menja se i glasi:

»Ako za utvrđivanje činjeničnog stanja prisustvo okrivljenog nije neophodno, okrivljeni će se u pozivu upozoriti da će se rešenje o prekršaju u slučaju neodazivanja pozivu, doneti i bez njegovog saslušanja.»

Član 43

U članu 88 stav 1 menja se i glasi:

»(1) Ako se uredno pozvano lice ne odazove pozivu i svoj izostanak ne opravda, a radi utvrđivanja činjeničnog stanja je njegovo prisustvo neophodno, narediće se njegovo privođenje.»

Član 44

Član 94 menja se i glasi:

»(1) Sudija za prekršaje pokreće postupak na zahtev nadležnog organa uprave, ovlašćenog inspektora ili javnog tužioca, ili na prijavu oštećenoga.

(2) Zahtev za pokretanje postupka podnosi se pismeno. Oštećeni može prijavu podneti i usmeno u zapisnik.

(3) Zahtev za pokretanje postupka može podneti onaj organ uprave u čiju nadležnost spada neposredno izvršenje propisa u kome je prekršaj predviđen. Ako taj organ ne podnese zahtev, zahtev može podneti organ uprave višeg stepena u čiji delokrug spada izvršenje odnosno propisa.

(4) Ako sudija za prekršaje na drugi način sazna za prekršaj po kome nije podnet zahtev odnosno prijava po stavu 1 ovog člana, obavestiće o tome organ uprave ovlašćen za podnošenje zahteva za pokretanje postupka.

(5) Povodom podnetog zahteva odnosno prijave sudija za prekršaje odlučuje da li postoje uslovi za pokretanje postupka.

(6) Kad je sudija za prekršaje odlučio da se postupak pokrene, postupak će se dalje voditi po službenoj dužnosti.

(7) Ako po zahtevu organa uprave odnosno javnog tužioca ili na prijavu oštećenog, sudija za prekršaje nađe da nema uslova za pokretanje postupka, obavestiće o tome podnosioca zahteva, a oštećenog će uputiti da se sa svojim zahtevom za naknadu štete može obratiti sudu.»

Član 45

U članu 96 stav 1 menja se i glasi:

»(1) Okrivljeni može biti zadržan do donošenja rešenja o prekršaju ako se ne može utvrditi njegov identitet ili ako nema stalnog boravišta, a postoje osnovi sumnje da je učinio prekršaj i da će pobeći, kao i kad se protiv njega vodi postupak za prekršaj za koji se može izreći zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto, a osnovano se sumnja da stoje okolnosti zbog kojih se može izreći takva mera.

U istom članu u stavu 4 umesto: »200 dinara« stavlja se: »500 dinara«.

Posle izmenjenog stava 4 dodaje se novi stav 5, koji glasi:

»(5) Okrivljenom koji je u toku krivičnog postupka bio stavljen u pritvor, vreme provedeno u pritvoru uračunaće se u kaznu zatvora izrečenu za prekršaj, ako je protiv njega obustavljen krivični postupak i ako je on za istu radnju kažnjen u administrativno-kaznenom postupku.»

Član 46

U članu 97 stav 2 menja se i glasi:

»(2) Zadržavanje lica u pijanom stanju u slučaju iz prethodnog stava mogu narediti službenik Narodne

milicije i posebno ovlašćeni službenik organa unutrašnjih poslova (član 75 Zakona o organima unutrašnjih poslova), kao i sarešina organa uprave opštinskog narodnog odbora nadležan za unutrašnje poslove.»

Član 47

U članu 98 brišu se reči: »na zahtev nadležnog sudije za prekršaje«.

Član 48

U članu 99 dodaje se novi stav 4, koji glasi:

„(4) Sudija za prekršaje može pozvati okrivljenoga da svoju odbranu da pismeno, ako nađe da neposredno usmeno saslušanje nije potrebno s obzirom na značaj prekršaja i podatke navedene u zahtevu odnosno prijavi. U ovakvom slučaju okrivljeni može svoju odbranu dati pismeno ili se lično javiti da bude usmeno saslušan.“

Član 49

U članu 109 dodaje se novi stav 3, koji glasi:

„(3) Kad je u slučaju prekršaja saobraćajnih propisa potrebno utvrditi da li postoji pijanstvo okrivljenoga, sudija za prekršaje i ovlašćeni službenik organa unutrašnjih poslova mogu odrediti uzimanje i pregled krvi okrivljenoga ili primenu drugih naučnih metoda radi utvrđivanja postojanja i stepena pijanstva okrivljenoga.“

Član 50

Član 120 menja se i glasi:

„(1) Kad je zahtev za pokretanje postupka stavljen na osnovu prijave službenika Narodne milicije, službenika inspekciskog organa ili drugog službenog lica koja je podnela na osnovu neposrednog opažanja, pa sudija za prekršaje nađe da je na osnovu takve prijave dovoljno utvrđeno da je okrivljeni učinio prekršaj i da se protiv njega ima izreći novčana kazna do 5.000 dinara, on može i bez pozivanja i saslušanja okrivljenoga doneti rešenje o prekršaju i izreći protiv njega novčanu kaznu do 5.000 dinara. Sudija za prekršaje pod navedenim uslovima može doneti rešenje o prekršaju i protiv pravog lica i izreći novčanu kaznu do 10.000 dinara ako nađe da se protiv takvog lica ima izreći kazna do te visine.“

(2) U skraćenom postupku po prethodnom stavu ne može se rešavati o naknadi štete.

(3) Protiv rešenja o prekršaju donetog po stavu 1 ovog člana okrivljeni može u roku od 3 dana od dana dostave rešenja podneti samo prigovor.

(4) Ako okrivljeni u određenom roku podnese prigovor, sudija za prekršaje staviće van snage doneto rešenje o prekršaju i nastaviće redovan postupak.

(5) U postupku protiv maloletnika rešenje o prekršaju ne može se doneti bez saslušanja okrivljenoga.“

Član 51

U članu 121 stav 1 umesto: „1.000 dinara“ stavlja se: „5.000 dinara“.

Član 52

U članu 122 stav 1 umesto: „500 dinara“ stavlja se „5.000 dinara“.

Član 53

U članu 128 dodaju se novi st. 2 i 3, koji glase:

„(2) Rešenje kojim se postupak obustavlja doneće se i u slučaju kad sudija za prekršaje smatra da treba obustaviti postupak zbog okolnosti navedenih u članu 35a ovog zakona.“

(3) Sudija za prekršaje može obustaviti postupak i kad organ koji je podneo zahtev za pokretanje postupka odustane od zahteva.“

Član 54

Član 134 menja se i glasi:

„(1) Protiv rešenja o prekršaju može se izjaviti žalba drugostepenom organu.“

(2) Žalbu mogu izjaviti okrivljeni, njegov bračni drug, roditelj odnosno dete.

(3) Zakonom i propisima Saveznog izvršnog veća i republičkih izvršnih veća može se odrediti da žalbu protiv rešenja o prekršaju može izjaviti i organ uprave koji je podneo zahtev za pokretanje postupka.

(4) Pravo žalbe imaju i lica kažnjena po čl. 121 i 122 ovog zakona. Ova žalba izjavljuje se takođe nadležnom drugostepenom organu.“

Član 55

Posle člana 134 dodaje se novi član 134a, koji glasi:

„Ako okrivljeni plati izrečenu novčanu kaznu pre nego što rešenje o prekršaju postane pravosnažno, smatraće se da se time odrekao prava na žalbu. U ovakvom slučaju okrivljeni se mora upozoriti da nije dužan platiti novčanu kaznu pre isteka roka određenog u rešenju, i da će se smatrati da se odrekao prava na žalbu ako novčanu kaznu plati pre pravosnažnosti rešenja.“

Član 56

Posle člana 137 dodaje se novi član 137a, koji glasi:

„(1) Ako organ koji je doneo rešenje o prekršaju, povodom žalbe nađe da je sprovedeni postupak bio nepotpun, a da je to moglo biti od uticaja na rešavanje o stvari, on će postupak upotpuniti pre dostavljanja žalbe drugostepenom organu.“

(2) Ako organ koji je doneo rešenje o prekršaju, u celini usvoji zahtev iznet u žalbi, on može svoje rešenje o prekršaju izmeniti.“

Član 57

Član 138 menja se i glasi:

„(1) Rešavajući po žalbi, drugostepeni organ može rešenje o prekršaju potvrditi, poništiti ili preinačiti.“

(2) Drugostepeni organ će poništiti rešenje o prekršaju kad utvrdi da ga je doneo stvarno nadležan organ, i predmet će ustupiti stvarno nadležnom organu.

(3) Drugostepeni organ će poništiti rešenje o prekršaju i kad nađe da je potrebno dopuniti postupak ili sprovesti nov postupak, i vratiće ga sa spisima prvostepenom organu da ovaj donese novo rešenje. Prvostepeni organ kome je predmet vraćen dužan je sprovesti radnje postupka i raspraviti sporna pitanja na koja je upozorio drugostepeni organ.

(4) Ako drugostepeni organ povodom ma čije žalbe utvrdi da su razlozi zbog kojih je doneo rešenje u korist okrivljenog od koristi i za koga od saokrivljenih koji nije izjavio žalbu ili nije izjavio u tom pravcu, postupiće po službenoj dužnosti kao da takva žalba postoji.

(5) Povodom žalbe okrivljenoga rešenje o prekršaju ne može biti izmenjeno na njegovu štetu.

(6) Shodno odredbama prethodnih stavova rešavaće se i po žalbama protiv drugih rešenja donetih u administrativno-kaznenom postupku.

Član 58

Ispod naslova „2) Ukidanje i poništavanje pravosnažnog rešenja o prekršaju“ dodaje se novi član 138a, koji glasi:

„(1) Protiv pravosnažnog rešenja o prekršaju javni tužilac ima pravo podići zahtev za zaštitu zakonitosti.“

(2) Zahtev za zaštitu zakonitosti po prethodnom stavu može se podići u roku od mesec dana od dana

kad je rešenje dostavljeno javnom tužiocu, a ako mu nije dostavljeno — u roku od tri meseca od dana dostavljanja okrivljenom.

(3) Zahtev za zaštitu zakonitosti podiže savezni javni tužilac kad o zahtevu rešava Veće za prekršaje pri saveznom Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove, a republički javni tužilac kad o zahtevu rešava veće za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove.

(4) O zahtevu za zaštitu zakonitosti protiv rešenja koje je doneo opštinski sudija za prekršaje, rešava veće za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove, a protiv rešenja koje je doneo sreski sudija za prekršaje — Veće za prekršaje pri saveznom Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove.

(5) U zahtevu za zaštitu zakonitosti protiv rešenja o prekršaju koje je doneo koji drugi organ uprave, rešava državni organ neposredno viši od tog organa.

(6) Povodom zahteva za zaštitu zakonitosti nadležni organ može ukinuti ili poništiti pobijano rešenje, ili odbiti zahtev. Protiv rešenja donekog po zahtevu za zaštitu zakonitosti, nije dopuštena žalba."

Član 59

Član 139 menja se i glasi:

„(1) Veće za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove može i po svojoj inicijativi ukinuti ili poništiti nezakonito ili neravno pravosnažno rešenje o prekršaju koje je doneo sudija za prekršaje na teritoriji narodne republike.

(2) Isto pravo ukidanja i poništavanja ima u pogledu nezakonitih ili nepravilnih pravosnažnih rešenja o prekršajima koja su donela veća za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove, Veće za prekršaje pri saveznom Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove, a u pogledu nezakonitih ili nepravilnih pravosnažnih rešenja o prekršajima koja su doneli drugi organi uprave — državni organi viši od tih organa.

(3) Pravo ukidanja i poništavanja pravosnažnog rešenja o prekršaju može se vršiti samo u roku od godine dana od dana pravosnažnosti rešenja o prekršaju."

Član 60

Član 140 menja se i glasi:

„(1) Po zahtevu kažnjena ili po svojoj inicijativi veće za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove ukinuće ili poništiće pravosnažno rešenje o prekršaju u korist okrivljenoga i kad se po pravosnažnosti rešenja dokaže da je rešenje zasnovano na lažnom iskazu svedoka ili veštaka, ili na lažnoj ispravi, ili da je do rešenja došlo usled krivičnog dela sudije za prekršaje ili drugog službenog lica koje je učestvovalo u vođenju administrativno-kaznenog postupka, ili kad se utvrdi da je okrivljeni za isto delo već kažnjen u administrativno-kaznenom postupku, krivičnom postupku ili postupku po privrednim prestupima, kao i kad su utvrđene nove činjenice koje bi dovele do drukčijeg rešenja da su bile poznate u ranijem postupku.

(2) Pravo ukidanja i poništavanja po prethodnom stavu ima, u pogledu pravosnažnih rešenja o prekršajima koja su donela veća za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove, Veće za prekršaje pri saveznom Državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove, a u pogledu pravosnažnih rešenja o prekršajima koja je doneo organ uprave — organ uprave višeg stepena.

(3) Pravo ukidanja i poništavanja pravosnažnog rešenja o prekršaju po prethodnim stavovima, može se vršiti samo u roku od godine dana od dana pravosnažnosti rešenja o prekršaju.

(4) Protiv rešenja kojim se odbija zahtev kažnjena za ukidanje odnosno poništaj pravosnažnog rešenja o prekršaju, nema mesta žalbi."

Član 61

Posle člana 139 dodaje se novi član 139a, koji glasi:

„(1) Kad je pravosnažno rešenje o prekršaju ukinuto, nadležni organ donosi novo rešenje u skladu sa primedbama u rešenju kojim je rešenje o prekršaju ukinuto.

(2) U slučaju poništaja pravosnažnog rešenja prestaju pravne posledice izazvane rešenjem o prekršaju.

(3) Ako je po zahtevu za zaštitu zakonitosti ili po inicijativi veća za prekršaje pravosnažno rešenje o prekršaju ukinuto kao nepravilno, novo rešenje o prekršaju ne može biti nepovoljnije od ranijeg po okrivljenoga."

Član 62

U članu 141 stav 1 umesto reči: „2.000 dinara" stavljaju se reči: „5.000 dinara".

U stavu 5 istog člana mesto reči: „sudiji za prekršaje" stavljaju se reči: „organu nadležnom za vođenje administrativno-kaznenog postupka".

Član 63

U članu 143 dodaje se novi stav 4, koji glasi:

(4) Rešenje o prekršaju kojim je izrečena zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto, može se izvršiti i pre pravosnažnosti."

Član 64

Član 144 menja se i glasi:

„(1) Kazne i zaštitne mere izrečne pravosnažnim rešenjem u administrativno-kaznenom postupku izvršuju, i to:

1) kaznu zatvora — sekretarijat sreskog narodnog odbora za unutrašnje poslove nadležan po mestu prebivališta odnosno boravišta kažnjena, odnosno u narodnoj republici gde nema srezova — ispostava republičkog državnog sekretarijata za unutrašnje poslove; kaznu zatvora koju je izrekao opštinski sudija za prekršaje može, po odluci opštinskog narodnog odbora, izvršavati i organ uprave opštinskog narodnog odbora nadležan za unutrašnje poslove;

2) novčanu kaznu i zaštitnu meru oduzimanja predmeta (član 39) — sudija za prekršaje koji je u prvom stepenu doneo rešenje o prekršaju, odnosno na čijem području boravi kažnjeni;

3) novčanu kaznu i zaštitnu meru oduzimanja predmeta (član 39) koje su izrekli drugi organi — organ koji je doneo rešenje, ako posebnim propisima nije drukčije određeno;

4) zaštitnu meru upućivanja na boravak u određeno mesto i zaštitnu meru proterivanja iz određenog mesta koje je izrekao sreski sudija za prekršaje — sekretarijat sreskog narodnog odbora za unutrašnje poslove nadležan po mestu prebivanja odnosno boravka kažnjena, odnosno u narodnoj republici u kojoj nema srezova — ispostava republičkog državnog sekretarijata za unutrašnje poslove, a zaštitnu meru proterivanja iz određenog mesta koju je izrekao opštinski sudija za prekršaje — organ uprave opštinskog narodnog odbora nadležan za unutrašnje poslove;

5) druge zaštitne mere, osim onih koje su predviđene u tač. 2, 3 i 4 — nadležni organ uprave.

(2) Sudija za prekršaje izvršuje novčanu kaznu preko izvršnih službenika organa uprave narodnog odbora nadležnog za poslove prihoda."

Član 65

Članovi 145, 146 i 147 brišu se.

Član 66

Posle člana 144 dodaje se novi član 144a, koji glasi:

„Kazna zatvora izvršuje se u zatvorima. Na lica koja izdržavaju kaznu zatvora izrečenu za prekršaj primenjuju se propisi koji se odnose na izvršenje kazne zatvora izrečene za krivično delo, sa sledećim otpustaniima:

1) kažnjeni u zatvoru mogu upotrebljavati svoju posteljinu i primiti hranu koja se za njih sprema van zatvora;

2) kažnjeni se mogu slobodno dopisivati i primiti poštanske pošiljke i pakete;

3) u slučaju primanja posete, u okviru kućnog reda, kažnjeni mogu voditi razgovore bez prisustva službenika.”

Član 67

U članu 148 dodaje se novi stav 1, koji glasi:

„(1) Ako vojnik ili obveznik regrut koji je posle pravosnažnosti rešenja o prekršaju postao vojno lice, ne plati u određenom roku novčanu kaznu, rešenje o izvršenju kazne zatvora mesto novčane kazne donosi nadležni vojni starešina.”

Sadašnji st. 1 i 2 istog člana postaju st. 2 i 3.

Član 68

U članu 149 stav 3 menja se i glasi:

„(3) Rešenje o odlaganju kazne zatvora donosi na molbu kažnjenoga organ nadležan za izvršenje kazne. Zalba protiv rešenja kojim se zahtev ne uvažava, ne odlaže izvršenje kazne zatvora.”

Član 69

Posle člana 150 dodaje se novi član 150a, koji glasi:

„(1) Zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto može se izvršiti i upućivanjem lica protiv koga je ova mera izrečena u posebnu ustanovu.

(2) Započeto izvršenje zaštitne mere upućivanja na boravak u određeno mesto može se prekinuti. Rešenje o tome donosi sudija za prekršaje koji je tu meru izrekao, na predlog organa koji sprovodi njeno izvršenje.

(3) Započeto izvršenje zaštitne mere upućivanja na boravak u određeno mesto izrečene protiv stranca, prekinuće se kad ovo lice izjavi da je spremno da napusti teritoriju Jugoslavije i ispunji sa svoje strane uslove za prelaz granice.

(4) Bliže propise o izvršenju zaštitne mere upućivanja na boravak u određeno mesto, kao i zaštitne mere proterivanja iz određenog mesta, donosi savezni Državni sekretarijat za unutrašnje poslove.”

Član 70

Član 151 menja se i glasi:

„(1) Kad se naplata novčane kazne vrši prinudno, novčana kazna naplaćuje se po propisima koji važe za prinudnu naplatu poreza. Prinudnu naplatu vrši organ uprave narodnog odbora nadležan za poslove prihoda.

(2) Iz nepokretnosti prinudno se mogu naplaćivati samo novčane kazne izrečene za devizne, carinske i poreske prekršaje, kao i druge prekršaje učinjene iz materijalne zainteresovanosti, ako novčana kazna iznosi preko 100.000 dinara.

(3) Naplatu novčane kazne iz nepokretnosti vrši sreski sud.

(4) Po smrti kažnjenoga novčana kazna neće se izvršiti.”

Član 71

U članu 153 stav 1 menja se i glasi:

„(1) Kazna zatvora i zaštitne mere upućivanja na boravak u određeno mesto i proterivanja izvršuju se o trošku države.”

U istom članu dodaje se novi stav 2, koji glasi:

„(2) Ako kažnjeni ne plati novčanu kaznu u roku određenom u rešenju o prekršaju, niti se po isteku tog roka sam ne javi radi izdržavanja kazne zatvora kojom se zamenjuje novčana kazna, od njega će se naplatiti troškovi privođenja radi izvršenja kazne zatvora.”

Dosadašnji stav 2 ovog člana postaje stav 3.

Član 72

Član 154 menja se i glasi:

„(1) Rešenje o prekršaju u pogledu troškova postupka izvršuje organ koji je u prvom stepenu doneo to rešenje.

(2) Prinudna naplata troškova postupka vrši se po službenoj dužnosti, po propisima koji važe za prinudnu naplatu poreza, s tim da se oni ne mogu prinudno naplaćivati iz nepokretnosti.

(3) Izvršenje rešenja, ukoliko se odnosi na naknadu štete, vrši se po zahtevu oštećenoga.

(4) Prinudnu naplatu naknade štete vrši nadležni sreski sud. Pravosnažno rešenje o prekršaju je osnov za sudsko izvršenje. Na osnovu takvog rešenja nadležni sud donosi zaključak o dozvoli izvršenja, prema propisima koji važe za sudsko izvršenje.”

Član 73

Član 155 menja se i glasi:

„(1) Posebni propisi o prekršajima koji važe na dan stupanja na snagu ovog zakona, ostaju na snazi.

(2) U roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovog zakona opštinski i sreski narodni odbori dužni su sve propise o prekršajima koje su doneli, dovesti u saglasnost sa odredbama ovog zakona i odrediti koje odredbe tih propisa odnosno koji propisi prestaju važiti, a kojim se od tih propisa produžuje važnost. Po isteku ovog roka odredbe o prekršajima u propisima opštinskih i sreskih narodnih odbora čije važenje nije produženo, prestaju važiti.

(3) Savezni i republički organi uprave i republički saveti dužni su dovesti u saglasnost svoje propise o prekršajima sa odredbama ovog zakona u roku koji odredi Savezno izvršno veće odnosno republičko izvršno veće.”

Član 74

Posle izmenjenog člana 155 dodaje se novi član 155a, koji glasi:

„(1) Opštinski sudija za prekršaje nadležan je za vođenje administrativno-kaznenog postupka i po svim prekršajima predviđenim propisima donetim pre stupanja na snagu ovog zakona za koje nije propisana novčana kazna preko 100.000 dinara, osim onih za koje je propisima donetim posle stupanja na snagu Opšteg zakona o uređenju opština i srezova (22 jun 1955 godine) određena nadležnost sreskog sudije za prekršaje.

(2) Za vođenje administrativno-kaznenog postupka po prekršajima koji su propisima donetim posle stupanja na snagu Opšteg zakona o uređenju opština i srezova (22 jun 1955 godine) stavljeni u nadležnost sreskog sudije za prekršaje, ostaje i dalje nadležan sreski sudija za prekršaje.”

Član 75

Članovi 156 i 157 brišu se.

Član 76

Član 158 menja se i glasi:

„(1) Po prekršajima po kojima je postupak pokrenut ali nije doneto rešenje pre stupanja na snagu ovog zakona, postupak će okončati i doneti rešenje organ nadležan po dosadašnjim propisima.

(2) Kad je prvostepeno rešenje o prekršaju doneo opštinski sudija za prekršaje pre stupanja na snagu

ovog zakona, po žalbi protiv takvog rešenja odlučivaće u drugom stepenu sreski sudija za prekršaje.»

Član 77

Posle člana 158 dodaje se novi član 158a, koji glasi:

»Do donošenja posebnih propisa u kojima će za određene prekršaje biti propisana zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto (član 11) ova se mera, pod uslovima predviđenim u članu 39a ovog zakona, može izricati uz propisanu kaznu ili samostalno za prekršaje predviđene u republičkim zakonima o prekršajima protiv javnog reda i mira.«

Član 78

Član 159 menja se i glasi:

»Administrativne kazne izrečene pravosnažnim rešenjima do dana stupanja na snagu ovog zakona, koje nisu izvršene, izvršiće se po odredbama ovog zakona.«

Član 79

Član 160 menja se i glasi:

»Do donošenja posebnih zakonskih propisa o nadležnosti za vođenje postupka po finansijskim prekršajima, za vođenje administrativno-kaznenog postupka po prekršajima koji su označeni kao finansijski u članu Uredbe o finansijskim prekršajima (»Službeni list FNRJ«, br 8/49 i 90/49) biće nadležni organi određeni tom uredbom.«

Član 80

Član 162 menja se i glasi:

»(1) Propisi o naknadi troškova svedocima, veštacima i tumačima u upravnom postupku shodno se primenjuju i u administrativno-kaznenom postupku.
(2) Ovlašćuje se savezni Državni sekretarijat za unutrašnje poslove da propiše poslovnik za administrativno-kazneni postupak, kao i bliže odredbe o troškovima postupka i izvršenja.«

Član 81

Član 163 menja se i glasi:

»Lica koja se nalaze na dužnosti opštinskog ili sreskog sudije za prekršaje, a koja ne ispunjavaju uslove propisane ovim zakonom mogu ostati na toj dužnosti ako u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona polože propisani stručni ispit za sudiju za prekršaje.«

Član 82

Ovlašćuje se Zakonodavni odbor Saveznog veća Savezne narodne skupštine da utvrdi i izda prečišćeni tekst Osnovnog zakona o prekršajima kao i da izvrši potrebno usklađivanje naziva organa i iznaza upotrebljenih u zakonu.

Član 83

Ovaj zakon stupa na snagu otmog dana po objavljivanju u »Službenom listu FNRJ«.

O B R A Z L O Ž E N J E

PREDLOGA ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA OSNOVNOG ZAKONA O PREKRŠAJIMA

U Predlogu se polazi od stanovišta da ne treba u celini menjati sistem usvojen u Osnovnom zakonu o prekršajima, pošto se u osnovi pokazao kao pravilan, već da izmene i dopune treba da se ograniče samo na saglašavanje odredaba postojećeg zakona sa promenama nasalim u našem pravnom sistemu posle njegovog donošenja, kao i na rešavanje ovh problema koji su se u praksi dosad pojavili. Otuda izmene i dopune koje predlog sadrži imaju dvojak karakter: jedne su suštinske prirode i unose određene novine u postojeći sistem, dok se druge sastoje u usklađivanju sa pro-

menama u postojećem pravnom sistemu i poboljšanju dosadašnjih formulacija. Ovde se ukazuje samo na izmene i dopune koje su suštinske prirode, kao i na razloge za unošenje takvih izmena u dosadašnji sistem.

1. Određivanje pojma prekršaja. — U osnovnom zakonu o prekršajima (Cl. 1) da li su formalni elementi za pojamno određivanje prekršaja: »Prekršaji su povrede pravnih propisa za koje su zakonom ili drugim propisima propisane administrativne kazne i zaštitne mere.« U praktičnoj primeni ovakvo određivanje pojma prekršaja nije pricinjavalo teškoće: administrativno-kazneni postupak mogao se voditi protiv učinioaca one protivpravne radnje koja je u posebnom propisu izrično određena kao prekršaj, odnosno kad je u propisu određeno da će se kazna za određenu protivpravnu radnju izricati u administrativno-kaznenom postupku. Iz ovakve formulacije pojma prekršaja proizilazila je nužnost da se u posebnim propisima uvek izrično označi da se njihova povreda smatra prekršajem, ako se hte o da se učinocu izriče administrativna kazna. Međutim, dosada u propisima nije dat nikakav kriterijum po kome bi se prilikom donošenja propisa pojedine protivpravne radnje inkriminisale kao prekršaj, za razliku od onih koje bi se inkriminisale kao krivično delo, a naročito privredni prestup. Da bi se ova praznina popunila, u postojeću definiciju prekršaja unet je materijalni elemenat: »Prekršaji su manje povrede javnog poretka utvrđene zakonom i drugim propisima za koje se predviđaju administrativne kazne i zaštitne mere.« Unošenjem ovog elementa u pojam prekršaja ide se za tim, da se u posebnim propisima kao prekršaju ne inkriminišu ni teže povrede javnog poretka, ni takve koje nemaju posledica a vidim je neznatam. Ova izmena nema za cilj da reši sporno pitanje o materijalnom razlikovanju prekršaja i drugih kažnjivih dela, već da ukaže na to koje se povrede pravnog poretka prilikom donošenja novih propisa imaju inkriminisati kao prekršaji. Ujedno, ova definicija može služiti kao jedan od kriterijuma za potrebno razlikovanje prekršaja od privrednih prestupa.

2. Posebni propisi o prekršajima. — Prema važećim propisima, normativne akte u kojima se određuju prekršaji savezni organi uprave donose u saglasnosti sa saveznm Državnim sekretarijatom za unutrašnje poslove. Sličan propis kojim bi se obezbeđivalo vođenje određene politike propisivanja prekršaja od strane republičkih organa uprave ne postoji u svim narodnm republikama. Međuim, nedostaje propis koji bi obezbeđivao vođenje određene politike u pogledu propisivanja prekršaja u normativnim aktima koje donose opštinski i sreski narodni odbori.

Predlog rešava ovaj problem na taj način što određuje da savezni i republički organi uprave kao i republički savezni normativne akte u kojima se predviđaju prekršaji donose uz saglasnost saveznog odnosno republičkog državnog sekretarijata za unutrašnje poslove. Organ narodnog odbora koji predlaže narodnom odboru donošenje akta u kome se propisuju prekršaji, dužan je da prethodno o predlogu pribavi i narodnom odboru podnere mišljenje sekretarijata sreskog narodnog odbora za unutrašnje poslove. Time se obezbeđuje, kako nužno jedinstvo u propisivanju prekršaja u aktima organa uprave i narodnih odbora, tako i vođenje jedinstvene politike u ovoj oblasti.

3. Kazne i zaštitne mere. — Predlog ne menja dosadašnji sistem da se za prekršaje mogu propisivati novčana kazna i kazna zatvora, kao i da se kazna zatvora može propisati samo zakonom i propisima izvršnih veća. Ali, dok su dosad ove kazne mogle biti propisivane samo alternativno, predlog određuje da se one mogu zakonom propisati i tako, da se za jedan prekršaj mogu obe izricati. Za prekršaje koji se čine iz materijalne zainteresovanosti potrebno je, u cilju da se njihovo vršenje ograniči na što manji broj, u pojnekim slučajevima pored novčane kazne izreći i kaznu za vora. Otuda predlog određuje da se kumulativno

obe kazne mogu propisivati samo za prekršaje koji se čine iz materijalne zainteresovanosti. U nekim zakonima već sadržane su propisane obe ove kazne za prekršaje te vrste, tako da se mogu izricati zajedno. Usvojenom novinom otklanja se i nesaglasnost između ovih zakona i Osnovnog zakona o prekršajima. Međutim, u cilju ograničenja dužne kazne zatvora, pred ogorom se određuje, kad se za jedan prekršaj izriču obe kazne, da kazna zatvora kojom se zamenjuje novčana kazna ne može biti duža od dva meseca. Isto tako, u slučaju realnog sticaja, ako je za neke prekršaje izrečena kazna zatvora, a za druge novčana kazna, dužina kazne zatvora kojom se zamenjuje novčana kazna takođe je ograničena, tako da ukupna kazna zatvora za više prekršaja ne može preći tri meseca. Dosada je u slučaju realnog sticaja za više prekršaja mogla biti izrečena kazna zatvora do dva meseca, a novčana kazna zamenjena kaznom zatvora do tri meseca u slučaju neplaćanja, tako da je ukupna kazna zatvora za više prekršaja mogla trajati i pet meseci. Otuda se u predlogu polazi od toga da se i u takvom slučaju ukupna kazna zatvora mora ograničiti u navedenom trajanju.

Dosadašnji opšti minimum novčane kazne u predlogu je povećan od 20 na 100 dinara, a opšti maksimum od 10.000 na 20.000 dinara. Prema predlogu, za prekršaje koje učine pravna lica opšti maksimum novčane kazne iznosi 300.000 dinara kad se novčana kazna propisuje u zakonu ili propisima izvršnih veća, a 100.000 dinara kad se novčana kazna propisuje u aklima saveznih i republičkih organa uprave. Za devizne, carinske, poreske i druge prekršaje učinjene iz materijalne zainteresovanosti, zakonom i propisima izvršnih veća novčana kazna za pojedince može se propisati najviše do 300.000 dinara, a za pravna lica do 1.000.000 dinara, a propisima saveznih i republičkih organa uprave 50.000 odnosno 100.000 dinara. Opšti maksimum novčane kazne koju mogu propisivati savezni i republički organi uprave povećan je s obzirom na proširenje njihove nadležnosti za donošenje propisa u određenim materijama. Isto tako, povećan je i opšti maksimum novčane kazne koju mogu propisivati narodni odbori za prekršaje svojih propisa. Opštinski narodni odbor može za prekršaje svojih propisa propisivati novčanu kaznu do 10.000 dinara, a sreski narodni odbor do 20.000 dinara.

Pored dosadašnjih zaštitnih mera koje su se mogle izricati za prekršaj, predlog predviđa mogućnost da se zakonom i propisima Saveznog izvršnog veća može za određene prekršaje propisati i zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto, kao i zaštita na mera udaljenja stranaca sa teritorije Jugoslavije. U predlogu se određuju uslovi pod kojima se može izreći zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto, kad je propisana. Ova zaštitna mera se može izreći samo ako je, s obzirom na težinu prekršaja, bezobzirnost učinoca prema interesima društvene zajednice i njegovu sklonost ka vršenju prekršaja, potrebno da se izdvoji iz dosadašnje sredine zbog opasnosti ponavljanja prekršaja, ili zbog ugrožavanja javnog reda i mira, spokojstva građana ili javnog morala. Dok se ne donesu posebni propisi u kojima će biti određeni prekršaji za koje će se moći izricati ova zaštitna mera, predlog određuje da će se ona moći izricati protiv učinoca prekršaja predviđenih u republičkim zakonima o prekršajima protiv javnog reda i mira. Protiv stranca zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto moći će se izricati neposredno na osnovu ovog zakona, kad je protiv njega izrečena zaštitna mera udaljenja sa teritorije Jugoslavije, ili kad je strancu otkazano gostoprimstvo odnosno kad mu nije odobren boravak u zemlji ako u određenom roku ne napusti teritoriju Jugoslavije.

Zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto može se izreći u trajanju od 6 meseci do 2 godine, a protiv stranca dok ne napusti teritoriju Jugoslavije. Izvršenje ove mere može se prekinuti na

predlog organa koji sprovodi njeno izvršenje, a protiv stranca izvršenje se prekida kad napušta teritoriju Jugoslavije.

4. Odgovornost i kažnjavanje maloletnika. — Dosadašnje odredbe o odgovornosti i kažnjavanju maloletnika u predlogu su izdvojene u posebnu glavu, kako bi se i na taj način podvukla posebna pažnja koja se ovom pitanju pridaje, kao i na razliku u pogledu odgovornosti maloletnika u odnosu prema odraslim učiniocima prekršaja. U predlogu je i dalje zadržan dosadašnji princip da se maloletnik koji učini prekršaj predaje roditeljima ili starocu radi primene vaspitnih mera i obaveštava školska ustanova radi primene disciplinskih mera, a da se kazna izriče samo u izuzetnim slučajevima kad je to neophodno s obzirom na težinu prekršaja i lične osobine maloletnika. U dosadašnjim odredbama učinjena je izmena u tome, što se novčana kazna i kazna zatvora može izreći samo maloletniku koji je navršio 16 godina, s tim da se kazna zatvora može izreći najviše do 15 dana. U vezi sa odgovornošću maloletnika diskutovano je i o tome da se protiv maloletnika koji često vrše prekršaje, a nad kojima niko ne vrši nadzor, predvide mera stavljanja pod nadzor organa službe socijalne zaštite, kao i mera upućivanja u vaspitnu ustanovu, ali je rešenje ovog problema odloženo, dok se odnosno pitanje ne reši u Krivičnom zakoniku, s obzirom na to da u pogledu primene ovih mera treba u našem kaznenom sistemu da postoji određena postupnost.

5. Nadležnost za vođenje administrativno-kaznenog postupka. — Prema Zakonu o nadležnosti opštinskih i sreskih narodnih odbora i njihovih organa, sada je opštinski sudija za prekršaje nadležan da vodi postupak u prvom stepenu po prekršajima za koje je propisana novčana kazna do 20.000 dinara, ili kazna zatvora do 15 dana. Po ostalim prekršajima postupak u prvom stepenu nadležan je da vodi sreski sudija za prekršaje. U skladu sa proširenom nadležnošću organa uprave opštinskih narodnih odbora, predlogom se određuje da je opštinski sudija za prekršaje nadležan da vodi postupak po svim prekršajima, osim onih koji su odredbama ovog zakona ili posebnim propisima o prekršajima, izrično stavljeni u nadležnost sreskog sudije za prekršaje odnosno posebnih organa uprave. Sreski sudija za prekršaje vodi postupak u prvom stepenu po prekršajima za koje je propisana novčana kazna preko 100.000 dinara, kao i po prekršajima za koje se može izreći zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto ili zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto ili zaštitna mera udaljenja stranca sa teritorije Jugoslavije. Osim toga, sreski sudija za prekršaje vodi u prvom stepenu postupak po prekršajima predviđenim u Zakonu o udruženjima, zborovima i drugim javnim skupovima, Zakonu o pravnom položaju verskih zajednica i Zakonu o kretanju na granici. U prvostepenu nadležnost sreskog sudije za prekršaje stavljeni su prekršaji za koje su propisane višestruke novčane kazne, kao i oni koji mogu imati politički značaj, kako bi republičko veće za prekršaje preko rešavanja u drugom stepenu moglo da formira jedinstven kriterijum za primenu navedenih propisa i izricanje propisanih kazni.

Prema dosadašnjim odredbama, po žalbi na rešenje o prekršaju koje donosi opštinski sudija za prekršaje rešavalo je u drugom stepenu sresko veće koje sačinjavaju sreski sudija za prekršaje kao predsednik i dva porotnika. U praksi se pokazalo da porotnici stvarno ne učestvuju u rešavanju po žalbama, već da samo formalno potpisuju zapisnike o rešavanju. Za porotnike se uzimaju građani iz sedišta sreza koji nemaju nikakvog interesa da učestvuju u rešavanju, a uzimanje porotnika iz drugih mesta samo bi odugovlačilo i poskupljivalo postupak. Stoga je u predlogu predviđeno da u drugom stepenu po žalbi na rešenje o prekršaju koje donosi opštinski sudija za prekršaje rešava sreski sudija za prekršaje. Takvo rešenje problema u skladu je sa sistemom rešavanja u instanci-

onom postupku koji je usvojen u Zakonu o opštem upravnom postupku, a koji je i ovde prihvaćen, pošto se radi samo o posebnoj vrsti upravnog (administrativnog) postupka.

6. Stručno unapređenje službe. — Stručna sprema poslojećih sudija za prekršaje nije na zadovoljavajućem nivou. Većina sudija za prekršaje raspolaže samo nižom stručnom spremom (vidi priloženi brojni pregled.) Jedan od razloga za ovakvo stanje kadrova u ovoj službi leži poglavito u tome, što dosad nijedan organ uprave nije bio izrično zadužen da se stara za stručno obrazovanje sudija za prekršaje, kao i za to da se za tu službu biraju lica koja raspolažu potrebnom stručnošću. Radi otklanjanja ovog nedostatka predlož — brigu o kadrovima sudija za prekršaje stavlja u dužnost republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove. Narodni odbori sudije za prekršaje biraju iz reda kandidata koje predloži republički državni sekretarijat za unutrašnje poslove ili za koje da misljene da mogu biti birani za sudije.

U cilju stručnog unapređenja kadrova predlog predviđa niz mera. Opštinski sudija za prekršaje mora imati najmanje srednju stručnu spremu, a sreski sudija za prekršaje — pravni fakultet, upravnu školu, Višu upravnu školu za unutrašnje poslove ili priznatu višu stručnu spremu za upravnu službu. Pored toga, kandidati za sudije za prekršaje moraju imati najmanje 3 godine upravne prakse i položeni stručni ispit za sudiju za prekršaje. Ovaj ispit polaže se po programu koji propisuje savezni Državni sekretarijat za unutrašnje poslove, a pred ispitnom komisijom koja se obrazuje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove. U vezi s tim predlog predviđa da opštinski sudija za prekršaje može napredovati do VII. stepena razreda, a sreski sudija za prekršaje do V. stepena razreda. Opštinskom sudiji za prekršaje daje se mogućnost da posle određenog vremena provedenog na toj dužnosti bude biran za sreskog sudiju za prekršaje. Sudijama za prekršaje obezbeđuje se položajna plata kao rukovodnim službenicima samostalnih službi narodnog odbora.

Predlogom se rešavaju i neka organizaciona pitanja koja su dosad bila nereglisana. Dve ili više opština mogu imati zajedničkog sudiju za prekršaje. Ovog sudiju sporazumno biraju i određuju njegovog sedišta narodni odbori odnosnih opština. Predlog rešava i pitanje popunjavanja mesta sudije za prekršaje u opštini koja ne izabere svog sudiju. U ovom slučaju sreski narodni odbor može odrediti da dužnost sudije u ovoj opštini vrši sudija za prekršaje susedne opštine, ili može izabrati sam sudiju za prekršaje koji će ovu dužnost vršiti dok opštinski odbor ne izabere svog sudiju.

7. Mere za smanjenje broja prekršaja po kojima se vodi postupak. — U Osnovnom zakonu o prekršajima dosad je bio usvojen princip oficijelnosti bez ikakvih izuzetaka: ako je podneta prijava ili ako je sudija za prekršaje na koji način saznao za prekršaj, dužan je da pokrene postupak i da donese rešenje o prekršaju. Prijavu je mogao podneti svaki organ, kao i svako službeno lice i građanin. U praksi su se prijava podnosile i onda, kad prethodno nisu bile preduzete nikakve mere od strane nadležnih organa da se obezbedi izvršenje pojedinih propisa. Sudija je i tada po prijavama bio dužan da vodi postupak. Ovo je jedan od glavnih razloga velikog broja prijava i postupaka koje su vodili sudije za prekršaje (vidi priloženi brojni pregled).

U predlogu se poziva od stanovišta da za izvršenje propisa od strane građana nadležni organi uprave treba prethodno da preduzimaju druge mere (obaveštavanje, savetovanje, stvaranje određenih uslova za primenu propisa itd.). Administrativno-kazneni postupak vodio bi se i izricanje kazna za prekršaj, kad je potrebno da se primenom ove mere otkloni upornost u neizvršavanju obaveza predviđenih u propisu. Radi ostvari-

vanja takve politike kažnjavanja, potrebno je da organ uprave u čiji delokrug spada briga za sprovođenje određenih propisa, pre nego što podnese prijavu za pokretanje administrativno-kaznenog postupka, provere i ocene da li su preduzete druge mere kojima se obezbeđuje izvršenje tih propisa. Stoga predlog predviđa da se administrativno-kazneni postupak može voditi samo po zahtevu organa uprave u čiju nadležnost spada neposredno sprovođenje propisa u kome je prekršaj predviđen. Pored ovih organa, zahtev za pokretanje postupka može podneti i ovlašćeni inspektor, kao i javni tužilac i lice oštećeno prekršajem.

Predlogom se proširuju i slučajevi kad sudija za prekršaje može obustaviti dalje vođenje postupka. Ako sudija za prekršaje smatra da se može očekivati da će se učinilac kloniti vršenja prekršaja i bez izricanja kazne, može ga pismenom opomenom pozvati da propisanu obavezu ispuni odnosno da pričinjenu štetu naknadi najdalje u roku od 15 dana. Ako učinilac prekršaja u ostavljenom roku obavezu ispuni odnosno štetu naknadi, sudija za prekršaje obustavlja postupak. On može obustaviti postupak i u slučaju kad okrvivljeni sam izvrši propisanu obavezu pre donošenja rešenja o prekršaju, kao i kad podnosilac zahteva za gonjenje od zahteva odustane.

8. Vođenje postupka. — U dosadašnjem sistemu vođenja administrativno-kaznenog postupka nisu učinjene bitne izmene. Učinjene su samo neznatne korekture u nekim odredbama, kako bi se unelo više jasnosti u postojeće odredbe. Posebno je istaknuto da sudija može pozvati učinioca prekršaja da odbranu podnese pismeno, kad smatra da neposredno saslušanje učinioca za utvrđivanje činjeničnog stanja nije potrebno. U skladu sa povećanjem opšteg maksimuma novčane kazne, povećan je iznos novčane kazne koja se može izreći u skraćenom postupku. U ovom postupku pojedincu se može izreći novčana kazna do 5.000 dinara, a pravnom licu do 10.000 dinara.

9. Zahtev za zaštitu zakonitosti. — U Osnovnom zakonu o prekršajima postoji ustanova ukidanja i poništavanja pravosnažnog rešenja o prekršaju po pravu nadzora od strane viših organa. U predlogu je ova ustanova i dalje zadržana, ali je pored toga predviđena i ustanova zahteva za zaštitu zakonitosti. Zahtev za zaštitu u zakoni osti protiv pravosnažnog rešenja o prekršaju može podneti javni tužilac. U pogledu rokova za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti, koji javni tužilac taj zahtev može podneti, kao i nadležnosti organa za rešavanje po ovom zahtevu, u predlogu su prihvaćena načela iz Zakona o opštem upravnom postupku.

10. Izvršenje kazni i zaštitnih mera. — U pogledu izvršenja kazni i zaštitnih mera predlogom se sadašnji sistem dovodi u sklad sa promenama u našem pravnom sistemu koje su u međuvremenu nastale i dopunjuje u vezi sa problemima koji su se u praksi pojavili.

Kaznu zatvora, kao i dosad, izvršuje sekretarijat sreskog narodnog odbora za unutrašnje poslove, ali ako je ovu kaznu izrekao opštinski sudija za prekršaje može je, po odluci narodnog odbora, izvršavati i organ uprave opštinskog narodnog odbora nadležan za unutrašnje poslove. Ovaj organ uprave izvršuje i zaštitnu meru proterivanja iz određenog mesta, kad je tu meru izrekao opštinski sudija za prekršaje.

Zaštitnu meru upućivanja na boravak u određeno mesto izvršuje sekretarijat sreskog narodnog odbora za unutrašnje poslove. Ova mera se može izvršavati i upućivanjem učinioca prekršaja u određenu ustanovu. Blize propise o izvršenju ove mere ovlašćen je da donese savezni Državni sekretarijat za unutrašnje poslove.

Kad se naplata novčane kazne vrši prinudnim putem, naplaćuje se po propisima koji važe za prinudnu naplatu poreza. Ovakvom odredbom obezbeđuje se brzo i efikasno sprovođenje izvršenja naplate novčane kazne, kad se ona prinudno naplaćuje. Za prinudnu na-

platu novčane kazne nije mogao biti prihvaćen sistem sudskog izvršenja koji je usvojen u Zakonu o opštem upravnom postupku, jer bi to predstavljalo veliko opterećenje za sudove, a naplata novčane kazne, zbog preoperećenosti sudova, usledila bi posle protoka relativno dugog vremena od dana kada je izrečena.

11. Ostale odredbe predloga imaju karakter prelaznih odredaba. U tim odredbama predviđa se obaveza za narodne odbore da u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona izvrše usklađivanje svojih propisa u kojima su predviđeni prekršaji sa odredbama ovog zakona. Ovom odredbom ide se za tim da se prema postupku predviđenom u predlogu izvrši revizija propisa narodnih odbora o prekršajima i da se ostave van snage oni od njih koji su u koliziji sa hijerarhijski višim propisima. Osim toga, predlog sadrži ovlašćenje za Savezno izvršno veće i republička izvršna veća da odrede rok za usaglašavanje sa ovim zakonom saveznih odnosno republičkih propisa o prekršajima koje su doneli organi uprave i izvršna veća.

S obzirom na obimnost izmena i dopuna, predlog sadrži i ovlašćenje za Zakonodavni odbor Saveznog veća Savezne narodne skupštine da utvrdi prečišćeni tekst Osnovog zakona o prekršajima, kako bi se olakšala njegova upotreba u praksi.

DOKUMENTACIJA

A) BROJNI PREGLED PREKRŠAJA

I

Brojni pregled dovršenih postupaka za 1955, 1956 i 1957 g.

	1955 prekrš.	1956 prekrš.	1957 prekrš.
I Oblast			
1) Javni red i unutrašnji poredak — — — —	227.484	330.889	263.850
Od toga:			
a) Javni red i mir — —	84.466	113.591	103.715
Od toga:			
a) Tuče — — — —	64.226	90.017	85.078
b) Saobraćaj na javnim putevima — — — —	48.112	79.063	65.138
c) Lične karte — — — —	26.619	45.235	22.272
d) Ostalo — — — —	71.187	93.000	77.725
	227.484	330.889	263.850
II Oblast			
1) Privreda — — — —	175.300	281.223	263.930
Od toga			
a) Šume — — — —	113.539	151.824	145.758
III Oblast			
1) Finansije — — — —	3.603	5.153	5.055
IV Oblast			
1) Radni odnosi — — — —	13.699	18.458	17.545
V Oblast			
1) Socijalna politika i nar. zdravlje — — — —	15.361	24.119	19.552
VI Oblast			
1) Kul'ura i prosveta — —	23.736	29.968	17.372
Ukupno:	459.213	689.810	592.304

II

Vrste izrečenih kazni

	1955 prekrš.	1956 prekrš.	1957 prekrš.
1) Kazna zatvora — —	25.066	31.755	26.247
2) Novčana kazna:			
do din. 500 — —	144.814	206.525	157.429
od 500 do 1000 — —	108.719	180.371	157.799
od 1000 do 2000 — —	79.699	128.565	119.918
od 2000 do 3000 — —	35.388	56.507	49.496
od 3000 do 5000 — —	21.080	34.438	29.219
od 5000 do 10.000 — —	6.926	12.293	10.344
preko 10.000 — —	3.144	3.207	2.859
3) Ukor — — — —	23.634	33.842	35.742
Pravna lica — — — —	1.296	2.307	3.394
	449.761	689.810	592.447

III

Broj fizičkih i pravnih lica prema kojima je izrečena kazna

Godina	Prekršaji	Kažnjeni	
		Fiz. lica	Pravna lica
1955	459.213	448.465	1.296
1956	689.810	687.503	2.307
1957	592.304	589.053	3.394

IV

Pojedine važnije grupe prekršaja

1) Javni red i mir

Godine	1955	1956	1957
Prekršaji	84.466	113.59	103.715

Najmasovniji prekršaji protiv javnog reda i mira jesu: tuče, neredi i drsko ponašanje na javnom mestu. Ovih prekršaja bilo je u 1955 godini 64.226 a u 1956 godini 90.017 ili 41% više nego u 1955 godini. U 1957 godini bilo je 85.078 prekršaja i i manje 6% nego u 1956 godini ali 32,4% više nego 1955 godine.

2) Saobraćaj na javnim putevima

Godine	1955	1956	1957
Prekršaji	48.112	79.063	65.138

Sa razvojem drumskog saobraćaja ova vrsta prekršaja ima svoj stalan porast. U 1955 godini bilo je 48.112 prekršaja a u 1956 godini 79.063 ili 68% više nego u 1955 god. U 1957 godini bilo je 65.138 prekršaja ili 18% manje nego u 1956 godini ali ipak više nego u 1955 godini za 53%. Prikazano brojno stanje u 1957 godini u odnosu na 1956 godinu ne znači i faktičko smanjenje, jer naplata kazne za ove prekršaje na licu mesta od strane ovlašćenih službenika NM nije ovde prikazana.

3) Privredni propisi

Godine	1955	1956	1957
Prekršaji	175.330	281.223	263.930

U 1955 godini bilo je 175.330 privrednih prekršaja, a u 1956 godini 281.223 ili 51% više nego u 1955 godini. U 1957 godini bilo je 263.930 prekršaja ili 6,5% manje nego u 1956 godini, a 55% više nego u 1955 godini.

Šumski prekršaji čine više od polovine privrednih prekršaja. Tako u 1955 godini bilo je 113.539 prekršaja propisa o šumama a u 1956 godini 151.124 i i 33% više nego u 1955 godini. U 1957 godini bilo je 145.758 prekršaja ili 4% manje nego u 1956 godini ali 28% više nego u 1955 godini.

Drugi prekršaji iz ove oblasti odnose se najviše na povredu propisa o zanatskim radnjama i zanatskim preduzećima.

4) Prekršaji iz oblasti radnih odnosa

Godine	1955	1956	1957
Prekršaji	13.699	18.458	17.545

U 1955 godini bilo je 13.699 prekršaja a u 1956 godini 18.458 ili 34,5% više nego u 1955 godini. U godini 1957 bilo je 17.545 prekršaja ili 5% manje nego u 1956 godini a 27% više nego u 1955 godini.

Ovo su prekršaji propisa o zasnivanju i prestanku radnih odnosa, Uredbe o radnim knjižicama, nesklapanje ugovora sa privatnim poslodavcima.

5) Prekršaji iz soc. politike i nar. zdravlja

Godine	1955	1956	1957
Prekršaji	15.361	24.119	19.552

Ovih prekršaja bilo je u 1955 godini 15.361 a u 1956 godini 24.119 ili 57% više nego u 1955 godini. U 1957 godini bilo je 19.552 prekršaja ili 18% manje nego 1956 godine a 27% više nego u 1955 godini.

Ovi se prekršaji najviše odnose na povredu propisa neprijavlivanja radnika ili neplaćanja doprinosa zavodu za socijalno osiguranje, zatim povredu propisa Zakona o zdravstvenom nadzoru nad životnim namirnicama.

6) Kultura i prosveta

Godine	1955	1956	1957
Prekršaji	23.213	29.968	17.372

Ovih prekršaja u 1955 godini bilo je 23.213, a u 1956 godini 29.968 ili 29% više nego u 1955 godini. U 1957 godini bilo je 17.372 prekršaja ili 42,5% manje nego u 1956 a 25,5% manje nego u 1955 godini.

Ovi prekršaji su u najvećem broju povreda propisa o obaveznom pohađanju osnovnih škola.

V

Visina izrečenih kazni

1) Kazna zatvora

Godine	Lica	Ukupan broj dana	Prosek u danima
1955	25.066	326.238	13
1956	31.756	399.627	12,5
1957	26.247	348.274	13,5

U 1955 godini bilo je kažnjeno 25.066 lica sa ukupnim brojem dana 326.238, što znači da na svakog kažnjelog dolazi po 13 dana. U 1956 godini kažnjeno je 31.756 lica sa ukupnim brojem dana zatvora 399.627 ili svako od kažnjenih po 12,5 dana. U 1957 godini kažnjeno je 26.247 lica sa ukupnim brojem dana zatvora 348.274 ili svako po 13,5 dana.

2) Novčane kazne

Godine	1955	1956	1957
do 500 din.	144.814	206.525	157.429
od 500—1000	108.719	180.371	157.799
od 1000—2000	79.699	128.565	119.918
od 2000—3000	35.383	56.507	49.496
od 3000—5000	21.080	34.438	29.219
od 5000—10.000	6.926	12.293	10.344
preko 10.000	3.144	3.207	2.859

VI

Nedostaju podaci o broju podnetih prijava za prekršaje za gornji period. Prema izveštajima republičkih veća za prekršaje u 1957 godini podneto je preko milion i po prijava za prekršaje. Kao što se iz gore navedenih podataka vidi, broj postupaka koji se završio izricanjem kazni zna no je manji. Podaci o broju obustavljenih postupaka i o razlozima za obustavljanje postupaka nisu ni približno poznati, jer o tome republička veća za prekršaje ne vode evidenciju.

B. STANJE KADROVA SUDIJA ZA PREKRŠAJE

Od ukupno 1.187 mesta na kojima treba da se nalaze opštinski sudije za prekršaje na teritoriji svih narodnih republika, samo je popunjeno 939 mesta sudija za prekršaje, što znači da u 142 opštine nema sudije za prekršaje. Ima mesta naročito u NR Bosni i Hercegovini, NR Hrvatskoj i NR Srbiji da jedan sudija obavlja dužnost sudije za prekršaje u dve, tri ili više opština pa taj broj dostiže i deset opština. U pojedinim opštinama dužnost sudije za prekršaje obavlja sekretar opštine ili neki drugi službenik kome je dužnost sudije za prekršaje sporedna. U pojedinim opštinama dužnost sudija za prekršaje obavlja se honorarno od strane sudije za prekršaje susedne opštine, što poskupljuje postupak, jer su honorarij u nekim slučajevima visoki i preterani.

Mada se stanje u popunjavanju radnih mesta u odnosu na 1955 i 1956 godinu u 1957 godini popravilo ono nije ni izdaleka zadovoljavajuće, jer je i dalje ostao dosta velik broj nepopunjenih mesta sudija za prekršaje.

Tako u NR Srbiji u 1955 godini broj nepopunjenih mesta sudija za prekršaje iznosio je 117. U 1956 godini ovaj broj se smanjio na 97, a u 1957 godini ostalo je još 21 mesto sudije za prekršaje nepopunjeno. Stanje u tom pogledu nije bolje ni u drugim republikama.

Brojni pregled sudija za prekršaje po kvalifikacijama

Prema nepotpunim podacima stanje kadra po kvalifikacijama u 1955 godini izgledalo je ovako:

— sudija sreskih i opštinskih sa pravnim fakultetom — — — — —	96
— sa Višom školom MUP-a — — — — —	9
— studenata i apsolviranih — — — — —	74
— sa srednjom školom — — — — —	19
— sa nepotpunom srednjom školom — — — — —	135
— do 4 razreda gimnazije — — — — —	104
— sa osnovnom školom — — — — —	146
— bez osnovne škole — — — — —	46

Svega: 629

Prema nepotpunim podacima stanje kadra po kvalifikacijama u 1956 godini bilo je:

— sa pravnim fakultetom — sreskih sudija — — — — —	59
— sa pravnim fakultetom opštinskih sudija — — — — —	63
— sa Višom školom MUP-a — — — — —	10
— sa srednjom školom — — — — —	107
— sa nepotpunom srednjom školom — — — — —	99
— od 1—4 razreda gimnazije — — — — —	118
— sa osnovnom školom — — — — —	26

Svega: 568

U 1957 godini stanje kadra po kvalifikacijama je sledeće:

1) sreskih sudija za prekršaje

— sa pravnim fakultetom — — — — —	54
— sa Višom školom DSUP-a — — — — —	9
— studenata i apsolviranih — — — — —	7
— sa potpunom srednjom školom — — — — —	17
— sa nepotpunom srednjom školom — — — — —	19
— od 1—4 razreda gimnazije — — — — —	16
— sa osnovnom školom — — — — —	3

Svega: 127

2) opštinskih sudija za prekršaje

— sa pravnim fakultetom — — — —	60
— sa Višom školom DSUP-a — — — —	8
— sa potpunom srednjom školom — — — —	129
— sa nepotpunom srednjom školom — — — —	50
— od 1—4 razreda gimnazije — — — —	331
— sa osnovnom školom — — — —	105
— bez osnovne škole — — — —	46

Svega: 729

Kao što se vidi iz ovih podataka, samo oko 20% sudija za prekršaje ispunjavaju uslove da vrše dužnost sudija za prekršaje. Ako se uzme da i lica sa potpunom srednjom školom uz položeni ispit mogu uspešno obavljati dužnost sud je za prekršaje, ostaje da preko 80% lica koja obavljaju ovu dužnost ne ispunjavaju uslove da budu sudije za prekršaje. Iz prednjih podataka se vidi da se stanje kvalifikovanog kadra na mestima opštinskih sudija za prekršaje u odnosu na ranije godine stalno pogoršava. Prema izveštajima republičkih veća za prekršaje, razlozi za to su sledeći:

Napredovanje i nagrađivanje sudija za prekršaje nije regulisano u pozitivnim propisima. Oni se raspoređuju u platne razrede i dobijaju manje plate, kao da se nalaze na manje odgovornoj dužnosti, bez obzira na njihove kvalifikacije. Njima ranije nije određivan funkcionalni dodatak a sada im se određuju vrlo male počajne plate. Zbog toga je veći broj sudija za prekršaje koji su raspolagali potrebnom stručnom spremom otišao u sud, privredu i na druga bolje plaćena mesta. Nastalo je nagio opadanje kvalifikovanog kadra, tako da se u pojedinim srezovima i opštinama promenilo više od polovine sudija a u nekim opštinama promene su bile u 1955 do 1957 godine po tri četiri pa i više puta. Naprimjer, u NR Srbiji u 1955 godini došlo je 122 novih sudija za prekršaje, u 1956 godini taj se broj znatno povećao, a u 1957 godini ostao je samo 65 starijih sudija za prekršaje. Pravnici su uglavnom otišli u sud, tužilaštvo i pravobranilaštvo. U NR Makedoniji svi su pravnici — sudije za prekršaje otišli u sud. Slična je pojava i u NR Sloveniji. Ostali su samo kao sudije za prekršaje slabiji pravnici čiji moralni i poštinski kvaliteti nisu na visini. Ostali deo kadra uglavnom popunjavaju lica bez potrebne stručne sprema za vršenje dužnosti sud je za prekršaje.

Služba sudije za prekršaje od strane sreskih i opštinskih narodnih odbora smatrana je kao sporedna i manje važna služba. Stoga se na ta mesta biraju kvalitetno najslabiji kadrovi. Samoju službi sudije za prekršaje pokanja se vrlo malo pažnje, određuju se najslabije prostorije u kojima će raditi ili im se uopšte ne dodeljuju. Sudijama za prekršaje ne daju se potreban kancelarijski pribor, kancelarijsko osoblje niti potrebna tehnička sredstva za rad (pisaće mašine i drugo).

Sve su to uzroci koji znatno utiču na stanje izbora stručnog kadra za sudije za prekršaje.

IZVEŠTAJ

ODBORA ZA ORGANIZACIJU VLASTI I UPRAVU SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU ZAKONA O IZ- MENAMA I DOPUNAMA OSNOVNOG ZAKONA O PREKRŠAJIMA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO VEĆE

Odbor za organizaciju vlasti
i upravu

Broj SNS (A) 59

24 novembra 1958 godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE

Beograd

Odbor za organizaciju vlasti i upravu na svo-
jim sednicama od 19 i 20 novembra 1958 godine

pretresao je Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima, koji mu je preko Predsednika Saveznog veća dostavio Predsednik Savezne narodne skupštine.

Odbor je usvojio Predlog zakona sa izmenama i dopunama koje su zajedničke izmene i dopune Odbora za organizaciju vlasti i upravu i Zakonodavnog odbora. S tim izmenama složio se i predstavnik Saveznog izvršnog veća.

I.

Te izmene su sledeće:

Član 1. U stavu 1 u prvom redu briše se reč „manje“.

Član 2 prima se bez izmene.

Član 3. Stav 2 menja se i glasi:

„Odredbe o prekršajima koje donose savezni i republički saveti u svojim pravilnicima i naredbama, donose se uz saglasnost saveznog odnosno republičkog državnog sekretarijata za unutrašnje poslove.“

Stav 3 istoga člana menja se i glasi:

„Uz predlog propisa narodnog odbora koji sadrži odredbe o prekršajima, organ narodnog odbora koji predlog podnosi dužan je podneti i mišljenje sekretarijata sreskog narodnog odbora za unutrašnje poslove o odredbama predloga koje se odnose na prekršaj.“

Čl. 4 do 6 primaju se bez izmena.

Član 7. U stavu 3 u prvom redu briše se reč „posebnim“.

Član 8. U stavu 2 u prvom redu briše se reč „dana“ i u drugom redu umesto reči „niti“ stavlja se reč „ni“.

Član 9. U stavu 1 u poslednjem redu, umesto reči „proterivanja iz određenog mesta“ stavlja se „udaljenja stranaca sa teritorije Jugoslavije“. Stav 2 menja se i glasi:

„Zakonom se može za određene prekršaje propisati zaštitna mera proterivanja iz određenog mesta, zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto“.

Čl. 10 do 12 primaju se bez izmena.

Član 13. U prvom redu briše se reč „državni“.

Član 14 prima se bez izmene.

Član 15. U drugom stavu u drugom redu iza reči „oficir“ briše se zapeta a umeće se reč „ili“. Dalje u drugom i trećem redu istoga stava brišu se reči „ili drugi javni službenik“.

Čl. 16 do 19 primaju se bez izmena.

Član 20. U trećem stavu u trećem redu brišu se reči „muzeju ili“.

Čl. 21 do 22 primaju se bez izmene.

Član 23. U četvrtom stavu u prvom redu briše se početna reč „posebnim“, a iza reči „Zakonom“ dodaje se reč „se“. U istom redu istoga stava iza reči „mogu“ briše se reč „se“.

Član 24. U stavu 4 u prvom redu briše se početna reč „posebnim“ a iza reči „Zakonom“ menjaju se reči „mogu se“ u „se mogu“.

Član 25 prima se bez izmene.

Član 26. U stavu 2 pod b) u drugom redu ispred reči „upućivanja“ stavlja se reči „proterivanja iz određenog mesta, zaštitna mera“. U trećem stavu briše se početna reč „posebnim“.

Član 27 prima se bez izmene.

Član 28 (52 v) u stavu 1 u četvrtom redu iza reči „fakultet“, dolaze reči „Višu upravnu školu za unutrašnje poslove ili“ a za njima reči „upravnu školu ili“ i dalje ostaje tekst neizmenjen. U sedmom redu istoga stava iza reči „koje“ dodaju se reči „ima najmanje srednju stručnu spremu, a koje“. Stavovi 6 i 7 istoga člana 52v brišu se. Član 52g, u drugom

stavu u trećem redu briše se reč „njegov“ a iza reči „save“ dodaju se reči „narodnog odbora“.

Član 29 prima se bez izmene.

Član 30. U prvom stavu u trećem redu namesto reči „sreski sudija“ stavljaju se reči „sresko veće“. U stavu 2 u drugom redu iza reči „doneo“ stavlja se reč „drugi“.

Član 31. Posle člana 55 dodaje se novi član 55a — koji glasi:

„(1) Sresko veće za prekršaje sastoji se od predsednika veća i dvojice sudija — porotnika. Predsednik veća je sreski sudija za prekršaje koga odredi sreski narodni odbor.

(2) Sudije porotnici određuju se iz spiska sudija porotnika koje bira sreski narodni odbor.

(3) U narodnoj republici u kojoj ne postoje srezovi predsednik veća je sreski sudija za prekršaje izabran po članu 52 ovog zakona, a sudije porotnici određuju se iz spiska sudija porotnika koje sporazumno biraju narodni odbori opština na čija se područja prostire nadležnost sreskog sudije za prekršaje“.

Član 31 postaje član 32 i u prvom stavu u drugom redu reč „državnom“ piše se malim slovom. U drugom stavu u trećem redu iza reči „veće“ briše se zapeta. U stavu 3 u drugom redu reč „državnom“ piše se malim slovom. U petom stavu u prvom redu iza reči „prekršaje“, dodaju se reči „pri republičkom odnosno saveznom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove“. U stavu 6 u prvom redu iza reči „prekršaje“ dodaju se reči „iz prethodnog stava“.

Član 32 postaje član 33. U stavu 1 u prvom redu umesto reči „sreski sudija“ stavljaju se reči „predsednik sreskog veća“. U šestom redu briše se reči „sreski sudija“ a stavljaju se reči „predsednik sreskog veća“. U istom redu iza reči „prekršaje“ dodaju se reči „pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove“. U sedmom redu iza reči „prekršaje“ dodaju se reči „odnosno sreska veća za prekršaje“.

Član 33 postaje član 34. U drugom stavu u prvom redu briše se reč „državni“.

Član 34 postaje član 35. U prvom stavu u 8 redu iza reči „radnje“, dodaju se reči „da izvrši“.

Član 35 postaje član 36. U prvom stavu u drugom i trećem redu briše se reči „sreski sudija“, a dodaju se reči „predsednik sreskog veća“. U stavu 2 u četvrtom redu iza reči „prekršaje“ dodaju se reči „ili sreskih veća za prekršaje“, a u petom redu iza reči „prekršaje“ dodaju se reči „ili sreskih veća za prekršaje“. U stavu 4 u petom redu iza reči „prekršaje“ stavlja se zapeta i reči „sreskih veća za prekršaje“ a iza reči „odnosno veća za prekršaje“ dodaju se reči „pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove“. U stavu 5 u petom redu iza reči „prekršaje“ dodaju se reči „pri republičkom odnosno saveznom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove“.

Član 36 postaje član 37. U drugom redu iza reči „rešava“ briše se reči „sreski sudija“, a dodaju se „predsednik sreskog veća“, a u trećem redu iza reči „prekršaje“ dodaju se reči „ili sudije — porotnika sreskog veća za prekršaje —“.

Čl. 37, 38 i 39 postaju članovi 38, 39 i 40 i primaju se bez izmena.

Član 40 briše se.

Čl. 41 i 42 primaju se bez izmena.

Član 43. U drugom redu iza reči „a“ dodaju se reči „njegovo je prisustvo neophodno“, a u trećem redu briše se reči „je njegovo prisustvo neophodno“.

Član 44. U šestom stavu u drugom redu iza reči „postupak“ briše se reč „će“, a u produžetku umesto reči „voditi“ stavlja se reč „vodi“. U sedmom stavu u drugom redu iza reči „oštećenog“ briše se zapeta.

Član 45. U prvom stavu u drugom redu reč „indentitet“ ispravlja se u reč „identitet“, a u 6 redu iza reči „mesto“, dodaju se reči „a osnovana je sumnja da postoje okolnosti koje opravdavaju izricanje takve mere“, a ostale reči u 6 i 7 redu iza reči „mesto“, brišu se.

Čl. 46 do 48 primaju se bez izmena.

Član 49. U četvrtom redu umesto reči „predlog“ stavlja se reč „pregled“.

Član 50. U trećem stavu u drugom redu umesto brojke „3“ stavlja se reč „osam“.

Čl. 51 do 53 primaju se bez izmena.

Član 54. U stavu 2 u drugom redu iza reči „odnosno“ dodaju se reči „zakonski zastupnik ili“.

Član 55. U šestom redu iza reči „rešenju“ briše se zapeta.

Član 56 prima se bez izmena.

Član 57. U drugom stavu u drugom redu umesto reči „nadležan“ stavlja se reč „nenadležan“. U stavu 3, u petom redu sve se briše iza reči „dužan je“, a dodaju se reči „izvršiti potrebne radnje radi dopune postupka“.

Član 58. U drugom stavu u prvom redu iza reči „zakonitosti“ brišu se reči „po prethodnom stavu“, a dodaju se reči „na štetu okrivljenog“. Na kraju istoga stava dodaje se nova rečenica koja glasi: „Zahtev za zaštitu zakonitosti u korist okrivljenog može se podići u roku od godinu dana od dana pravosnažnosti rešenja o prekršaju“. U četvrtom redu iza reči „republički“ dodaju se reči „ili okružni“. U četvrtom stavu u drugom redu iza reči „koje je“ dodaju se reči „u prvom stepenu“, a u četvrtom redu iza reči „koje je“ dodaju se reči „u prvom stepenu“. U petom redu istoga stava iza reči „prekršaje“ dodaju se reči „ili veće za prekršaje pri republičkom državnom sekretarijatu za unutrašnje poslove —“. U petom stavu u prvom redu umesto početnog slova „U“ stavlja se slovo „O“. U šestom stavu u četvrtom redu zapeta se briše.

Član 59. U prvom stavu u četvrtom redu iza reči „za prekršaje“ dodaju se reči „ili sresko veće za prekršaje“. U trećem stavu u drugom redu briše se reč „samo“ i u istom redu umesto reči „godine“ stavlja se reč „godinu“.

Član 60. U trećem stavu u drugom redu briše se reč „samo“, a u trećem redu umesto reči „godine“ stavlja se reč „godinu“. U četvrtom stavu u drugom redu briše se zapeta.

Član 61. U početnoj rečenici iza reči „člana“ broj „139“ menja se u „140“, a iza reči „član“ broj „139a“ menja se u broj „140a“. U stavu 3 u prvom redu iza reči „Ako je“ brišu se reči „po zahtevu za zaštitu zakonitosti ili“.

Član 62 prima se bez izmene.

Član 63 menja se i glasi:

„(4) U rešenju o prekršaju kojim je izrečena zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto, može se odrediti da će se ova mera izvršiti i pre pravosnažnosti rešenja“.

Član 64. U stavu 1 u tački 1 u petom redu iza reči „poslove“ stavlja se tačka, a reč „kaznu“ piše se velikim slovom. U šestom redu iza reči „može“ brišu se reči „po odluci opštinskog narodnog odbora“. U osmom redu iza reči „poslove“ umesto tačke i zapete stavlja se zapeta i u produžetku dodaju reči „ako je odlukom opštinskog narodnog odbora određeno da takve kazne zatvora izvršava taj organ“. Rečenica u drugoj tački počinje malim slovom. Tačka 4 menja se i glasi: „Zaštitnu meru proterivanja iz određenog mesta, zaštitnu meru upućivanja na boravak u određeno mesto i zaštitnu meru udaljenja stranaca sa teritorije Jugoslavije — sekretarijat sreskog narodnog odbora za unutrašnje poslove nadležan po mestu prebivanja odnosno boravka kažne-

noga, odnosno u narodnoj republici u kojoj nema srezova — ispostava republičkog državnog sekretarijata za unutrašnje poslove." Stav 2 istoga člana menja se i glasi: „Sudija za prekršaje vrši prinudnu naplatu novčane kazne preko organa uprave narodnog odbora nadležnog za poslove prihoda“.

Član 65 prima se bez izmena.

Član 66. U trećoj tački u prvom redu umesto reči „u slučaju“ stavlja se reč „prilikom“, a umesto reči „posete“ stavlja se reč „poseta“.

Čl. 67 i 68 primaju se bez izmena.

Član 69. Ovom članu dodaje se novi stav 2, koji glasi: „Lica prema kojima se izvršava zaštitna mera upućivanja na boravak u određeno mesto nisu dužna da rade.“ Stavovi 2, 3, 4 ovoga člana postaju stavovi 3, 4 i 5.

Član 70. U prvom stavu u trećem i četvrtom redu briše se rečenica: „Prinudnu naplatu vrši organ uprave narodnog odbora nadležan za poslove prihoda.“ U stavu 2 iza reči, „carinske“ stavlja se zapeta, a briše se reč „i“. U trećem redu brišu se početne reči „prekršaje, kao“.

Član 71. U stavu 1 u prvom redu iza reči „zatvora“, stavlja se zapeta a reč „i“ briše se. U istom redu umesto reči „zaštitne mere“, stavljaju se reči „zaštitna mera“, a ispred reči „upućivanja“ stavljaju se reči „proterivanja“ iz određenog mesta i zaštitna mera“. U drugom redu iza reči „mesto“ brišu se reči „i proterivanja“.

Član 72. Stav 2 menja se i glasi: „Prinudnu naplatu troškova postupka organ iz prethodnog stava vrši preko organa uprave narodnog odbora nadležnog za poslove prihoda. Prinudna naplata troškova postupka vrši se po službenoj dužnosti po propisima koji važe za prinudnu naplatu poreza, s tim da se ti troškovi ne mogu prinudno naplaćivati na nepokretnosti“.

Čl. 73 do 75 primaju se bez izmena.

Član 76. U prvom redu briše se oznaka stava (1). Stav 2 istoga člana briše se.

Čl. 77 i 78 primaju se bez izmena.

Član 79. U četvrtom redu, iza reči „članu“ dodaje se brojka „1“.

Član 80 prima se bez izmena.

Član 81 postaje stav 1 člana 81, a dodaje se novi stav 2, koji glasi: „Sudija za prekršaje koji je položio stručni ispit po dosadašnjim propisima nije dužan polagati ispit iz prethodnog stava.“

Dodaje se novi član 82, koji glasi:

„Posle člana 163 dodaje se novi član 163a. koji glasi:

„(1) Sudija za prekršaje koji ima srednju stručnu spremu napreduje do VII platnog razreda, a sudija za prekršaje koji ima višu stručnu spremu — do V platnog razreda.

(2) Sudijama za prekršaje koji ispunjavaju uslove iz člana 28 (član 52v stav 1) ovog zakona obezbeđuje se položajna plata kao rukovodnim službenicima samostalnih službi“.

Član 82 postaje član 83 i prima se bez izmena.

Član 83 postaje član 84. U prvom redu umesto reči „osmog“ stavljaju se reči „po isteku petnaest“.

II.

Podnosioci ovaj izveštaj, Odbor za organizaciju vlasti i upravu moli Dom da usvoji Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima.

Za izvestioca je određen narodni poslanik dr Ivo Sunarić.

Sekretar

Pretsednik

Dr Ivo Sunarić s. r.

Vlada Zečević s. r.

Članovi:

Milka Agbaba s. r., Rista Antunović s. r., Muhidin Begić s. r., Antun Biber s. r., Zlatko Biljanovski s. r., Radomir Borisavljević s. r., Zvonko Brkić s. r., Albin Duje s. r., Nikola Dakonović s. r., Predrag Gligorić s. r., Čedo Grbić s. r., Stjepan Ilić s. r., Dura Jovanović s. r., Naum Naumovski s. r., Dragomir Nikolić s. r., Gruža Novaković s. r., Elisije Popovski s. r., Milija Radovanović s. r., Franc Rant s. r., Ilija Rikanović s. r., Nikola Sekulić s. r., Vladimir Simić s. r., Josip Trajković s. r.

I Z V E Š T A J

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA OSNOVNOG ZAKONA O PREKRŠAJIMA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

SNS (A) 59

24 novembra 1958 godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća na svojim sednicama održanim 22, 23 i 24 novembra 1958 godine pretresao je Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima, koji mu je dostavljen od Odbora za organizaciju vlasti i upravu.

U toku rada na pretresu ovog zakonskog predloga Zakonodavni odbor učinio je nekoliko primećaba od kojih treba istaći sledeće:

Član 3. Stav drugi menja se i glasi:

„Određbe o prekršajima koje donose savezni i republički organi uprave i republički save i u svojim pravnicima i naredbama donose se uz saglasnost saveznog odnosno republičkog državnog sekretarijata za unutrašnje poslove.“

Član 61. U trećem stavu u prvom redu brišu se reči „po zahtevu za zaštitu zakonitosti ili“.

Član 64. U tački prvoj stava prvog u šestom redu brišu se reči „po odluci opštinskog narodnog odbora“ a na kraju ove tačke briše se tačka i zapeta i dodaju reči „ako je odlukom opštinskog narodnog odbora određeno da takve kazne zatvora izvršava taj organ“. Stav drugi menja se i glasi:

„(2) Sudija za prekršaje vrši prinudnu naplatu novčane kazne preko organa uprave narodnog odbora nadležnog za poslove prihoda.“

Član 69. Umeće se nov stav drugi koji glasi:

„(2) Lica prema kojima se izvršava zaštita na mera upućivanja na boravak u određeno mesto nisu dužna da rade.“

Date primećbe usvojio je Odbor za organizaciju vlasti i upravu tako da su oba odbora izglasala Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima u istovetnom tekstu.

Podnoseći ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Domu da ga usvoji.

Za izvestioca određen je narodni poslanik Stojan Milenković.

Sekretar

Pretsednik

Dr Jerko Radmilović s. r.

Dr Maks Šnuderl s. r.

Članovi:

Dr Zaim Šarac s. r., Aljuš Gaši s. r., Bogomir Brajković s. r., Savo Brković s. r., Firuz Demir s. r., Živan Dimi rijević s. r., Mito Dimitrijević s. r., Jurica Draušnik s. r., Gojko Garčević s. r., Ivan Kreft s. r., Osman Miftari s. r., Stojan Milenković s. r., Mile Počuča s. r., Sreten Vučković s. r.

P R E D L O G ZAKONA O IZMENI ZAKONA O OTKUPU PRIVATNIH APOTEKA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

01 Br. 421—58

10 novembra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Priloženo Vam dostavljamo Predlog zakona o izmeni Zakona o otkupu privatnih apoteka, s molbom da se preuzme na dalji rad u Saveznoj narodnoj skupštini.

Is ovremeno Vas obavješćavamo da je Savezno izvršno veće odredilo za svoga predstavnika u obojima Dr Herberta Krausa, sekretara Saveznog izvršnog veća za narodno zdravlje — za poverenika u Veću proizvođača.

Za poverenike Saveznog izvršnog veća određeni su Novak Milošević, savetnik u Sekretarijatu Saveznog izvršnog veća za zakonodavstvo i organizaciju — za poverenika u Saveznom veću i Milutin Jovanović, savetnik u Sekretarijatu Saveznog izvršnog veća za narodno zdravlje — za poverenika u Veću proizvođača.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar
Saveznog izvršnog veća
Veljko Zeković s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 60

11 novembra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Predsedniče,

Dostavljam Vam Predlog zakona o izmeni Zakona o otkupu privatnih apoteka koji je Skupštini podnelo Savezno izvršno veće i molim da ovaj predlog uputi Odboru za socijalnu politiku i narodno zdravlje na pretresanje i dalji postupak.

Za svog predstavnika pri pretresanju ovog zakonskog predloga Savezno izvršno veće je odredilo dr Herberta Krausa, sekretara Saveznog izvršnog veća za narodno zdravlje, a za poverenika Novaka Miloševića, savetnika u Sekretarijatu Saveznog izvršnog veća za zakonodavstvo i organizaciju.

Predsednik
Petar Stambolić s. r.

P R E D L O G ZAKONA O IZMENI ZAKONA O OTKUPU PRIVATNIH APOTEKA

Član 1

U Zakonu o otkupu privatnih apoteka („Službeni list FNRJ“, br. 50/49) član 6 menja se i glasi:

„Bivšem vlasniku apoteke, odnosno njegovoj udovici koja je nesposobna za privređivanje ili deci koja su nesposobna za privređivanje ili su na redovnom školovanju, isplaćivače se procenjena vrednost apoteke u mesečnim obrocima od najmanje 5.000, a najviše 15.000 dinara.

Rešenje o vrtni mesečnog obroka iz prethodnog stava donosi, na zahtev lica iz prethodnog stava, uzimajući u obzir visinu procenjene vrednosti apoteke i njihovo imovno stanje, organ uprave opštinskog narodnog odbora nadležan za poslove narodnog zdravlja,

uz saglasnost organa uprave opštinskog narodnog odbora nadležnog za poslove finansija na čijem se području nalazi otkupljena apoteka.“

Član 2

Posle člana 10 dodaje se novi član 10a, koji glasi: „Bivši vlasnici apoteka koji su pre 11 juna 1949 godine proćali svoju apoteku državi i za to dobili naknadu, mogu ovu naknadu vratiti odjednom ili u mesečnim obrocima. Visinu mesečnih obroka određuju organi iz člana 6 stav 2 ovog zakona, u granicama propisanim u tom članu.

Bivši vlasnici apoteka koji odjednom vrte naknadu, kao i oni za koje bude doneto rešenje o vraćanju naknade u mesečnim obrocima u smislu prethodnog stava, stiču prava koja se po članu 258 Zakona o penzijskom osiguranju priznaju bivšim vlasnicima apoteka — farmaceutima ili farmaceutskim pomoćnicima koji su poklonili svoju apoteku državi, pod uslovima propisanim u tom članu.

Član 3

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u „Službenom listu FNRJ“.

O B R A Z L O Ž E N J E

PREDLOGA ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OTKUPU PRIVATNIH APOTEKA

U članu 6 Zakona o otkupu privatnih apoteka („Službeni list FNRJ“, br. 50/49) predviđeno je da se bivšem vlasniku apoteke isplaćuje procenjena vrednost apoteke u mesečnim obrocima od najviše 5.000 dinara.

Danas postoji još mali broj vlasnika privatnih apoteka koji primaju naknadu od društvene zajednice u smislu člana 6 navedenog zakona. Ovo stoga što se većina vlasnika privatnih apoteka odrekla primanja naknade po osnovu otkupa njihovih apoteka, da bi im se, stupanjem u radni odnos u svojoj struci ili u bilo koju javnu službu, priznalo u penzijski saž vreme provedeno na farmaceutskim poslovima u sopstvenoj apoteci.

Isto tako visina mesečnih obroka oplate od najviše 5.000 dinara premala je u odnosu na visoko procenjenu vrednost apoteke.

S obzirom na prednje predlaže se izmena člana 6 Zakona o otkupu privatnih apoteka, tako što će se bivšem vlasniku odnosno nasledniku bivšeg vlasnika isplaćivati procenjena vrednost apoteke u mesečnim iznosima do najviše 15.000 dinara. Na taj način, s obzirom na visoko procenjenu vrednost apoteke, likvidirale bi se mnogo brže obaveze društvene zajednice po navedenom osnovu.

Savezni državni sekretarijat za poslove finansija svojim aktom broj 16—8483/2—1958 godine od 20 juna 1958 godine saglasio se sa predlogom o izmeni visine mesečnih obroka oplate.

Ukupan broj apoteka za koje treba da se izvrši naknada je 18.

Isto tako potrebno je izjednačiti položaj bivših vlasnika apoteka koji su predali ili prodali apoteke pre donošenja Zakona o otkupu privatnih apoteka sa licima koja su po Zakonu o otkupu privatnih apoteka bila dužna predati apoteke i time stekla pravo na penziju.

Nacrt zakona o izmeni Zakona o otkupu privatnih apoteka usvojen je na sednici Odbora za socijalnu politiku i narodno zdravlje Saveznog izvršnog veća, na dan 2 X. 1958 godine. Predmetbe koje su na ovaj nacrt date od strane članova Odbora usvojene su od predlagaca, tako da je sadašnji tekst nacrt konačan u ovoj fazi i usaglašen.

I Z V E Š T A J

ODBORA ZA SOCIJALNU POLITIKU I NARODNO
ZDRAVLJE O PREDLOGU ZAKONA O IZMENI ZA-
KONA O OTKUPU PRIVATNIH APOTEKA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO VEĆE

Odbor za socijalnu politiku
i narodno zdravlje

SNS (A) 60

24 novembra 1958 godine
BeogradSAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE
SKUPŠTINE

B e o g r a d

Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje Saveznog veća Savezne narodne skupštine na svojim sednicama od 20 i 24 novembra 1958 godine pretresao je Predlog zakona o izmeni Zakona o otkupu privatnih apoteka, koji je podnelo Savezno izvršno veće.

U toku pretresa učinjene su sledeće izmene i dopune:

Naslov predloga menja se i glasi:

»Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o otkupu privatnih apoteka«.

U čl. 1, stav 1 u petom redu umesto reči »a najviše« stavlja se »do najviše«.

Na kraju stava 1 dodaje se nova rečenica koja glasi: »visina mesečnog obroka određuje se s obzirom na njihovo imovno stanje i procenjeni vrednost apoteke.«.

Stav 2 menja se i glasi:

»Rešenje o visini mesečnog obroka iz prethodnog stava donosi, na zahtev zainteresovanog lica, organ uprave nadležan za poslove narodnog zdravlja u saglasnosti sa organom uprave nadležnim za poslove finansija narodnog odbora opštine na čijem se području nalazi otkupljena apoteka.«.

U čl. 2, stav 1 u šestom redu umesto »iz člana 6 stav 2« stavlja se »iz člana 1 stav 2«.

Navedene izmene učinjene su saglasno sa Zakonodavnim odborom.

Podnoseći ovaj izveštaj, Odbor moli Dom da usvoji Predlog zakona o izmeni Zakona o otkupu privatnih apoteka sa navedenim izmenama i dopunama.

Za izvestioca Odbor je odredio narodnog poslanika Iliju Došena.

Sekretar

Pretsednik

Vasilije Smajević s. r.

Radovan Papić s. r.

Članovi:

Spasenija Babović s. r., Milovan Batanović s. r., Marko Belinić s. r., Ilija Došen s. r., Rade Jakšić s. r., Isa Jovanović s. r., Desimir Jovović s. r., Stjepan Jureković s. r., Josip Kolar s. r., Rista Mihajlović s. r., Nikola Mitevski s. r., Asim Mujkić s. r., Radisav Nedeljko-
vić s. r., Mato Petrović s. r., Stojadin Stojković s. r.,
Ismet Šaćiri s. r., Olga Vrabčić s. r.

I Z V E Š T A J

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA O
PREDLOGU ZAKONA O IZMENI ZAKONA O OTKU-
PU PRIVATNIH APOTEKA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

SNS (A) 60

24 novembra 1958 godine
BeogradSAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE
SKUPŠTINE

B e o g r a d

Zakonodavni odbor Saveznog veća Savezne narodne skupštine, na svojoj sednici održanoj 24 novem-

bra 1958 godine pretresao je i usvojio Predlog zakona o izmeni Zakona o otkupu privatnih apoteka.

Podnoseći ovaj izveštaj Zakonodavni odbor predlaže Domu da ga usvoji.

Za izvestioca određen je narodni poslanik Ivan Kreft.

Sekretar

Pretsednik

Dr Jerko Radmilović s. r.

Dr Maks Šnuderl s. r.

Članovi:

Dr Zaim Šarac s. r., Aljuš Gaši s. r., Bogomir Brajković s. r., Savo Brković s. r., Firuz Demir s. r., Živan Dimitrijević s. r., Mito Dimitrievski s. r., Jurica Draušnik s. r., Gojko Garčević s. r., Ivan Kreft s. r., Osman Miftari s. r., Stojan Milenković s. r., Mile Počuca s. r., Sreten Vučković s. r.

P R E D L O G

ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O
DOPRINOSU IZ DOHOTKA PRIVREDNIH
ORGANIZACIJA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

01 Br. 447—58

18 novembra 1958 godine
Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

B e o g r a d

Priloženo Vam dostavljamo Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija, sa opštim obrazloženjem predloga ovoga zakona i ostalih izmena u predlozima propisa o raspodeli ukupnog prihoda privrednih organizacija, s molbom da se preuzme na dalji rad u Saveznoj narodnoj skupštini.

Istovremeno Vas obaveštavamo da je Savezno izvršno veće za svoje predstavničke odredilo Nikolu Minčeva, člana Saveznog izvršnog veća i državnog sekretara za poslove finansija — za predstavnika u Saveznom veću i Kiru Gligorova, sekretara Saveznog izvršnog veća za opšte privredne poslove — za predstavnika u Veću proizvođača.

Za poverenika Saveznog izvršnog veća određeni su Vojo Rakić, pomoćnik sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću — za poverenika u Veću proizvođača.

U radu odbora po ovom zakonskom predlogu i po ostalim predlozima propisa o raspodeli ukupnog prihoda privrednih organizacija učestvovali kao stručnjaci Milan Mihajlović, savetnik u Sekretarijatu Saveznog izvršnog veća za opšte privredne poslove, i Viktor Ramer, viši referent u Sekretarijatu Saveznog izvršnog veća za opšte privredne poslove.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar

Saveznog izvršnog veća

Veljko Zeković s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 63

19 novembra 1958 godine
BeogradPRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA SAVEZNE NA-
RODNE SKUPŠTINE

B e o g r a d

Druže Predsedniče,

Dostavljam Vam Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija koji je Skupštini podnelo Savezno izvršno veće i molim da ovaj predlog uputite Odboru za na-

rodnu privredu svog Veća na pretresanje i dalji postupak.

Za svog predstavnika pri pretresanju ovog zakonskog predloga Savezno izvršno veće odredilo je svog člana Nikolu Minčeva, državnog sekretara za poslove finansija, a za poverenika Voja Rakića, pomoćnika sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću.

Napominjem da je Savezno izvršno veće uz ovaj predlog dostavilo i jedno opšte obrazloženje ovog predloga o predlogu ostalih izmena u propisima o raspodeli ukupnog prihoda privrednih organizacija.

U radu odbora po ovom zakonskom predlogu i po ostalim predlozima propisa o raspodeli ukupnog prihoda privrednih organizacija učestvovali su kao stručnjaci Milan M. Hajlović, savetnik, i Viktor Ramer, viši re-

ferent u Sekretarijatu Saveznog izvršnog veća za opšte privredne poslove.

Pretsednik

Petar Stambolić s. r.

PREDLOG

ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DOPRINOSU IZ DOHOTKA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA

Član 1

U Zakonu o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija („Službeni list FNRJ“, br. 52/57) član 18 menja se i glasi:

»Doprinos iz dohotka privrednih organizacija utvrđuje se po sledećim stopama, i to:

Ako deo dohotka preko minimalnih ličnih dohodaka u odnosu na minimalne lične dohotke iznosi							izdvaja se iz dela dohotka preko minimalnih ličnih dohodaka doprinos iz dohotka u iznosu						
do preko	20%	—	40%	na	20%	0%	iznos	viška	preko	20%	—	40%	
„	40%	—	55%	„	40%	6,70% + 25%	„	„	„	40%	—	55%	
„	55%	—	70%	„	55%	12,50% + 50%	„	„	„	55%	—	70%	
„	70%	—	85%	„	70%	22,73% + 60%	„	„	„	70%	—	85%	
„	85%	—	100%	„	85%	30,72% + 65%	„	„	„	85%	—	100%	
„	100%	—	„	100%	85%	36,77% + 68%	„	„	„	85%	—	100%	
„	„	„	„	„	100%	41,45% + 07%	„	„	„	100%	—	„	

Član 2

U članu 19 stav 1 menja se i glasi:

»Iz dohotka trgovinskih organizacija na veliko i na malo u unutrašnjem prometu, sem trgovinskih organizacija koje se pretežno bave prometom određenih vrsta prehrambenih artikala sem alkoholnih pića, kao

i iz dohotka privrednih organizacija koje se isključivo bave poslovanjem izvoza i uvoza robe, zas upanja inostranih firmi, međunarodnog trgovinskog posredovanja, kontrole kvaliteta i kvantiteta robe i međunarodne špedicije — izdvaja se doprinos iz dohotka po sledećim stopama, i to:

Ako deo dohotka preko minimalnih ličnih dohodaka uvećanih za 20% u odnosu na tako uvećane lične do- hotke iznosi						izdvaja se iz dela dohotka preko mi- nimalnih ličnih dohodaka uvećanih za 20% doprinos u iznosu						
do preko	17%	—	30%	na	17%	25%	iznos	viška	preko	17%	—	30%
"	30%	—	42%	"	30%	25% + 50%	"	"	"	30%	—	42%
"	42%	—	55%	"	42%	35,84% + 60%	"	"	"	42%	—	55%
"	55%	—	67%	"	55%	42,74% + 65%	"	"	"	55%	—	67%
"	67%	—	"	"	67%	48% + 70%	"	"	"	55%	—	67%
"	"	"	"	"	"	51,94% + 80%	"	"	"	67%	—	"

U istom članu dodaje se na kraju nov stav, koji glasi:

»Savezno izvršno veće može doneći propise da trgovinske organizacije na malo iz prethodnog stava koje se bave prometom određenih vrsta proizvoda, utvrđuju doprinos iz dohotka po članu 18 ovog zakona.

Član 3

Posle člana 19 dodaje se novo poglavlje pod naslovom: »IIIa. Posebno učešće u dohotku«, sa članovima 19a i 19b, koji glase:

»Član 19a

Privrednim organizacijama koje u tekućoj godini povećavaju stopu dohotka prema minimalnim ličnim dohocima radnika u odnosu na tu stopu u protekloj godini, smanjuje se doprinos iz dohotka za određeni iznos.

Iznos za koji se smanjuje doprinos iz dohotka predstavlja posebno učešće privredne organizacije u dohotku.

Za iznos posebnog učešća u dohotku povećava se čist prihod privredne organizacije.

Posebno učešće privredne organizacije u dohotku određuje se saveznim društvenim planom ili odlukom Savezne narodne skupštine.

Propisima iz prethodnog stava može se odrediti da se deo posebnog učešća privrednih organizacija u do-

hotku upotrebi za obrazovanje zajedničkih fondova radi davanja dotacije za privredni razvoj onim privrednim organizacijama koje usled nedovoljne tehničke opremljenosti i drugih uslova poslovanja ne mogu ostvariti posebno učešće u dohotku.

Član 19b

Radi upoređivanja dohotka ostavrenog u tekućoj godini sa dohotkom ostvarenim u protekloj godini, izvišće se ispravka dohotka prouzrokovana sledećim propisima:

- 1) o promenama u visini minimalnih ličnih dohodaka radnika;
- 2) o promenama stopa kamate na fond osnovnih sredstava, kamate na fond obrtnih sredstava i zemljarine;
- 3) o promenama stopa amortizacije;
- 4) o promenama nastalim revalorizacijom osnovnih sredstava;
- 5) o promenama stopa doprinosa iz dohotka privrednih organizacija.

Drugi propisi kojima se utiče na visinu dohotka privrednih organizacija mogu se uzeti u obzir radi ispravke dohotka samo ako je to u tim propisima izričito određeno.

Bez obzira na ovlašćenje za donošenje ovih propisa, samo Savezno izvršno veće odnosno organ koji

ono posebno ovlasti može propisati ispravku dohotka privrednih organizacija.»

Član 4

U članu 20 stav 1 posle reči: »po čl. 18 i 19 ovog zakona« stavlja se zape a i dodaju reči: »umanjen za iznos posebnog učešća privrednih organizacija u dohotku po čl. 19a ovog zakona.«.

U istom članu u stavu 3 umesto: »40%« stavlja se: »60%«.

Član 5

Član 49 menja se glasi:

»Izuzetno od odredaba čl. 18 i 19 ovog zakona, izdvajaje doprinos iz dohotka po stopama određenim u ovom članu sledeće privredne organizacije:

- 1) rudnici uglja;
- 2) građevinska preduzeća, građevinska montažna preduzeća, građevinska zanatska preduzeća i radnje i privredne organizacije za proizvodnju građevinskog materijala;
- 3) preduzeća koja se bave industrijskom eksploatacijom šuma; privredne organizacije za proizvodnju rezane građe (pilane) i privredne organizacije za proizvodnju nameštaja;

- 4) privredne organizacije koje se bave konzerviranjem voća, povrća, maslini, mleka, mesa i ribe;
- 5) preduzeća mlinarske industrije;
- 6) indus riska preduzeća za preradu sirove kože;
- 7) železnička transportna preduzeća;
- 8) preduzeća drumskog saobraćaja;
- 9) preduzeća male obalne plovidbe i preduzeća rečnog i jezerskog saobraćaja;
- 10) privredne organizacije za proizvodnju kudeljnog vlakna (kudeljare);
- 11) trgovinske privredne organizacije na veliko ili na malo koje se pretežno bave prometom određenih vrsta prehranbenih artikala sem alkoholnih pića;
- 12) ugostiteljske privredne organizacije;
- 13) zanatske privredne organizacije koje se bave vršenjem usluga (uslužno zanatstvo);
- 14) novinska preduzeća i izdavačka preduzeća, koja se isključivo bave novinskom ili izdavačkom delatnošću, ili i jednom i drugom delatnošću;
- 15) preduzeća za proizvodnju gramofonskih ploča;
- 16) preduzeća za geološko-istraživačke i konsolidacione radove;
- 17) privredne organizacije za vršenje administrativnih i intelektualnih usluga.

Doprinos iz dohotka privrednih organizacija iz prethodnog stava utvrđuje se po sledećim stopama:

Ako deo dohotka preko minimalnih ličnih dohodaka u odnosu na minimalne lične dohotke iznosi

izdvaja se iz dela dohotka preko minimalnih dohodaka doprinos iz dohotka u iznosu

do preko	25%	—	40%	25%	0	—	20%	na iznos	viška	preko	25%	—	40%
„	40%	—	55%	„	40%	7,5%	+ 48%	„	„	„	40%	—	55%
„	55%	—	70%	„	55%	18,55%	+ 58%	„	„	„	55%	—	70%
„	70%	—	85%	„	70%	27,0%	+ 63%	„	„	„	70%	—	85%
„	85%	—	100%	„	85%	33,35%	+ 6,9%	„	„	„	85%	—	100%
preko	100%	—	100%	„	38,40%	—	+ 70%	„	„	„	100%	—	100%

Savezni državni sekretarijat za poslove robnog prometa u sporazumu sa Saveznim državnim sekretarijatom za poslove finansija propisao je koje od trgovinskih organizacija koje se bave prometom određenih vrsta prehranbenih proizvoda (promet voća i povrća, mleka i mlečnih proizvoda i sl.) plaćaju doprinos po odredabama ovog člana.

Savezno izvršno veće može doneti propise da za privredne organizacije pojedinih grana ili za pojedine grupe privrednih organizacija važe odredbe stava 1 ovog člana.

Savezno izvršno veće može odrediti da privredne organizacije određenih grupa ili grana iz stava 1 ovog člana izdvajaju doprinos po članu 18 odnosno 19 ovog zakona, ako se promene uslovi njihovog poslovanja zbog kojih je određeno da izdvajaju doprinos iz dohotka po ovome članu.»

Član 6

Posle člana 52 dodaje se novi član 52a, koji glasi:

»Pod privrednim organizacijama za vršenje administrativnih i intelektualnih usluga podrazumevaju se: projektantske organizacije, organizacije za vršenje knjigovodstvenih usluga, organizacije za unapređenje organizacije i poslovanja privrednih organizacija, privredne organizacije za vršenje finansijske revizije, i privredne organizacije za primenjenju geofiziku.«

Član 7

Posle člana 54 dodaje se novi član 54a, koji glasi:

»Savezno izvršno veće može propisati utvrđivanje doprinosa iz dohotka na osnovu prosečnih minimalnih ličnih dohodaka po kategorijama radnika, ili može propisati drugi sličan način utvrđivanja doprinosa iz dohotka privrednih organizacija.«

Član 8

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu FNRJ«, a primenjivaće se od 1 januara 1959 godine, s tim da privredne organizacije, i to: industrijska preduzeća za preradu sirove kože, preduzeća male obalne plovidbe, preduzeća rečnog i jezerskog saobraćaja, zanatske privredne organizacije koje se bave vršenjem usluga (uslužno zanatstvo), novinska preduzeća i izdavačka preduzeća, koja se isključivo bave novinskom ili izdavačkom delatnošću ili i jednom i drugom delatnošću, preduzeća za proizvodnju gramofonskih ploča — obračunavaju doprinos iz dohotka privrednih organizacija za celu 1958 godinu po stopama doprinosa iz člana 49 ovog zakona koje su važile do dana početka primenjivanja ovog zakona.

Ako Savezno izvršno veće u smislu člana 49 stav 3 ovog zakona donese propise, oni mogu važiti za celu 1958 godinu.

OPŠTE OBRAZLOŽENJE PREDLOGA ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DOPRINOSU IZ DOHOTKA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA I OSTALIH IZMENA U PREDLOZIMA PROPISA O RASPODELI UKUPNOG PRIHODA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA

Analiza dejstva sistema raspodele i pojedinih instrumena toga sistema, izvršena na osnovi polugodišnjih obračuna i nekih dopunskih anketnih materijala, pokazala je da su osnovni principi na kojima je zasnovan novi sistem pravilni, ali da je neophodno izvršiti i izvesne korekcije u pojedinim instrumentima. Te korekcije trebalo bi izvršiti kako za iduću godinu, tako i kod pojedinih delatnosti i za tekuću 1958 godinu. S obzirom na to da su u izveštaju o kretanju privrede koji je nedavno bio dat na razmatranje Narodnoj skupštini prikazani osnovni rezultati ostvareni primenom novog sistema u I polugodištu, ovde se uka-

zuje samo na osnovne probleme koje treba rešiti i na predloge onih rešenja koja su dosad mogla biti potpunije sagledana i analitički proverena. Neka rešenja, što će se iz daljeg izlaganja konkretnije videti, moraju se još proučavati i odgovarajući predlozi biće kasnije dati.

I

Među uočenim problemima ističe se problem nejednakog položaja pojedinih delatnosti ili pojedinih privrednih organizacija s obzirom na veličinu dohotka ili čistog prihoda tih organizacija prema ostvarenom stepenu produktivnosti rada ili mestu odgovarajuće delatnosti u privredi. Osim objektivnih okolnosti odnosno materijalnih uslova u kojima posluju odgovarajuće organizacije na to su naročito imali uticaja i neujednačen nivo minimalnih ličnih dohodaka koji su jedna od osnova za utvrđivanje doprinosa privrednih organizacija u društvene fondove, nejednak položaj pojedinih delatnosti na tržištu s obzirom na odnose cena ili na veličinu poreza na promet, te nejednaki prirodni uslovi u kojima pojedine organizacije ekstraktivne industrije proizvode. U vezi s tim dat je poseban predlog za korekcije minimalnih ličnih dohodaka, dok se korekcije ostalih odnosa — odnosi cena, izmene u tarifi poreza na promet i problem različitih prirodnih uslova za proizvodnju — još izučavaju. Ovo pitanje, naime, traži složenije analize, jer se radi o različitim veličinama relativno istog dohotka, merenog prema uloženom radu, prema uložnim sredstvima ili prema ukupnom prihodu, gde se odnosi razlikuju od jedne do druge delatnosti i organizacije, ili se radi o dejstvu izmena u jednoj delatnosti na drugu delatnost ili na odnos u celoj privredi i sl. Zbog toga će se odgovarajući predlozi u tom pogledu moći dati tek naknadno, a neka rešenja koja se već sada mogu sagledati moraću da se ostvare u postepeno u toku dužeg perioda. Predlozi koji se već sada mogu dati ograničavaju se zato na davanje određenih olakšica organizacijama onih delatnosti koje posluju pod izrazito nepovoljnim uslovima, o čemu je reč niže kod iznošenja predloga za pojedine grane ili grupe organizacija.

II

Jedno od najvažnijih opštih pitanja delovanja sistema na poslovanje privrednih organizacija svakako je pitanje njegove stimulativnosti za podizanje produktivnosti rada i za stvarno razvijanje proizvodnje. Zbog veoma osetnih razlika u veličini dohotka koji se ostvaruje po radniku u pojedinim organizacijama morala je skala izdvajanja doprinosa iz dohotka biti postavljena u veoma oštroj progresiji, tako da je stimulacija za povećanje produktivnosti rada odnosno za stvaranje većeg dohotka ostala nedovoljna. Da bi se stimulatativnost izdvajanja dohotka i po progresivnoj skali povećala i neposrednije ispoljila, predlaže se za iduću godinu nešto blaža skala a ujedno i davanje posebne stimulacije organizacijama koje o tvare veći dohodak po radniku u odnosu na prethodnu godinu.

U vezi s tim ublažio bi se procent maksimalnog izdvajanja doprinosa i njegova primena pomerila na nešto veći stepen viška dohotka preko minimalnih ličnih dohodaka. Tom korekcijom snizio bi se doprinos društvenim fondovima odnosno povećao čist prihod privrednih organizacija za oko 10 milijardi dinara. U predloženoj skali iz čl. 18 Zakona o doprinosu iz dohotka najveći procent izdvajanja je 70 umesto dosadašnjeg 72, a i taj se primenjuje tek kod stope viška dohotka preko minimalnih ličnih dohodaka od 100% umesto kod stope od 80% u dosadašnjoj skali. Istina neoporezivi deo viška preko minimalnih ličnih dohodaka snižen je sa 25 na 20%, ali to ne predstavlja stvarno pogoršanje odnosa ni za manje akumulativne organizacije, s obzirom na to da se minimalni lični dohodi povećavaju u proseku prema 1953. godini i da su stope na sledećim kolenima skale osetno ublažene.

Da bi se i organizacijama s relativno malim dohotkom pomoglo da mogu normalno poslovati i razvijati predlaže se da se jedan deo posebnog učesća privrednih organizacija u dohotku o kome je niže reč, izdvoji u zajedničke fondove za pomaganje organizacija koje nisu uspele da ostvare veći dohodak odnosno veću produktivnost.

U vezi s izmenom osnovne skale iz čl. 18 predlaže se izmena i blaže skale iz člana 49 Zakona o doprinosu iz dohotka, koja se primenjuje na organizacije onih delatnosti koje posluju pod izuzetno nepovoljnim uslovima i čiju bi primenu trebalo produžiti i za sledeću godinu.

U vezi s ublažavanjem progresivnih skala za izdvajanje doprinosa iz dohotka predlaže se i izmena u raspodeli doprinosa koji se plaća u paušalnim iznosu tako da ubuduće federaciji pripada 40% umesto 60% toga doprinosa a društvenim investicionim fondovima ostali političko-teritorijalnih jedinica 60% umesto 40%, kako je to bilo po dosadašnjim propisima.

III

Posebna stimulacija koja bi se dala organizacijama koje ostvaruju veći dohodak po radniku u odnosu na prethodnu godinu dala bi se u vidu povećanja čistog prihoda takvih organizacija za deo doprinosa koji proističe primenom progresivne u izdvajanju doprinosa za društvene fondove. Drugim rečima, razlika koja proističe iz toga da se na relativno veći višak dohotka preko minimalnih ličnih dohodaka primenjuje oštrija stopa nego u prethodnom periodu, kada je dohodak po radniku bio manji, ustupila bi se delom, kao posebno učesće u dohotku, privrednoj organizaciji na slobodno raspolaganje i time osetnije ublažilo dejstvo progresije. Obrazac za izračunavanje posebnog učesća u dohotku bio bi, prema tome, sledeći:

$$(f - d \cdot \frac{f_1}{d_1}) \cdot \frac{x}{100}$$

gde je f = doprinos društvenim fondovima u tekućoj godini koji se dobija primenom opšte skale izdvajanja ovog doprinosa, f_1 = doprinos u prošloj godini, d = dohodak u tekućoj godini, d_1 = dohodak u prethodnoj godini, a x = procent + razlika u doprinosu koji se ustupa privrednoj organizaciji.

S obzirom na to da se dejstvo ove dopunske stimulacije ispoljava samo u godini u kojoj je ostvaren veći uspeh u odnosu na prethodnu tj. kao neka vrsta jednokratne premije za napredak ostvaren u poslovanju, predlaže se da se sredstva ostvarena iz ove dopunske stimulacije mogu koristiti bilo za lične dohotke bilo za fondove organizacije bez obzira na rok kojim je u članu 13 Zakona o sredstvima ograničena isplata ličnih dohodaka iz ostvarenog čistog prihoda na tri meseca od odobrenja završnog računa. Time bi privredna organizacija koja jedne godine ostvari ova sredstva bila u mogućnosti da ih koristi za povećanje ličnih dohodaka i u godini u kojoj ne može da se očekuje povećanje dohotka po radniku. Za 1959. godinu se predlaže da se privrednim organizacijama usupi 50% razlike u doprinosu, s tim da se 10% tog iznosa izdvoji u zajedničke fondove privrednih organizacija pojedinih delatnosti.

Pri oceni ovog predloga treba imati u vidu da se ova dopunska stimulacija primenjuje i na svako povećanje dohotka, bilo da ona potiče iz veće produktivnosti koja je rezultat potpunijeg korišćenja kapaciteta odnosno ekonomičnijeg korišćenja sredstava u celini, sniženja materijalnih troškova i sl., bilo da potiče iz dejstva drugih faktora koji utiču na uspeh poslovanja privredne organizacije, a ne samo na povećanje dohotka koji potiče iz većeg individualnog učinka radnika. Takođe treba imati u vidu da je veći individualni učinak radnika praćen po pravilu i boljim korišćenjem sredstava odnosno relativnim uštedama na fiksnim troškovima na amortizaciji, kama-

tama, režijskim troškovima i sl., što dejstvo prelozene dopunske stimulacije čini osetno značajnijim nego što bi proisteklo iz računa koji uzima u obzir samo povećanje dohotka srazmerno uštedi na računskoj snazi. Ocenjuje se da će ovo posredno učiniti privednih organizacija u dohotku izneti u 1959 godini oko 8 milijardi dinara.

S druge strane, nepotpuna uporedivost veličine dohotka u tekućoj i prethodnoj godini zbog promena u raznim instrumentima raspodele ili zbog izmenjenih uslova poslovanja predstavlja ozbiljnu teškoću u primeni ovog dopunskog instrumenta. U vezi s tim predlaže se da se radi potpunije uporedivosti uzmu u obzir samo promene u nivou minimalnih ličnih dohodaka, promene u skali izdvajanja doprinosa, revalorizacija osnovnih sredstava i promene u kamatnoj stopi, a da se ostale promene — u cenama, uvoznim izvoznim koeficijentima, porezu na promet i sl., — ne uzmu po pravilu u obzir. Ovo naročito u vezi s tim da se ovim poslednjim promenama po pravilu samo parališu suprotna kretanja na tržištu, odnosno da su ona rezultat materijalnih promena koje se moraju osetnije odraziti i na rezultate u poslovanju privrednih organizacija da bi o njima vodile računa.

IV

Dalje opšte pitanje liče se režima raspolaganja privrednih organizacija sredstvima njihovog čistog prihoda. Po važećim propisima naime, privredne organizacije nisu mogle već kod utvrđivanja čistog prihoda po završnom računu raspodeliti sav taj prihod i lične dohotke ili fondove, nego su deo mogle ostaviti neraspoređeni i rasporediti ga kasnije u jedan od svojih fondova — fond osnovnih sredstava, fond obrtnih sredstava, rezervni ili fond zajedničke potrošnje. Tako neraspoređena sredstva privredna organizacija nije, međutim, mogla koristiti pre unošenja u odgovarajuće fondove, te su do tog rasporeda stajala na izdvojenom računu kod banke. Sredstva koja su privrednoj organizaciji bila potrebna za buduću investiciju nije ona ni privremeno mogla koristiti za obrtna sredstva, jer je za to trebalo da ih unese u fond obrtnih sredstava, s tim unošenjem gubila je pravo da ih prenese u druge fondove odnosno koristi za druge svrhe. Ona se stoga obraćala banci za kredite za obrtna sredstva i kad je imala sopstvena sredstva, ili je ovakav režim neraspoređenih sredstava terao privredne organizacije da ih što pre koriste za investicije.

U vezi s tim, tj. da bi se izbeglo davanje kredita za obrtna sredstva onim organizacijama koje imaju sopstvena sredstva, a istovremeno odložilo ulaganje ovih sredstava u investicije odnosno sprečilo njihovo neracionalno investiranje, predlaže se da se privrednim organizacijama dozvoli korišćenje neraspoređenih sredstava za obrtna sredstva s tim da ih mogu i kasnije definitivno rasporediti u druge fondove.

S obzirom na to da privredna organizacija plaća kamatu i na sredstva svog fonda obrtnih sredstava i na kredite za obrtna sredstva, trebalo bi da plaća kamatu i na ova sredstva kad ih koristi kao obrtna, i to učliko pre što se radi upravo o obrtnim sredstvima gde jedino kamata predstavlja trošak u vezi s držanjem suvišnih zalih. S druge strane, beskamatno korišćenje ovih sredstava ili bar korišćenje po nižoj stopi više bi stimuliralo privredne organizacije na odlaganje upotrebe ovih sredstava u investicije. Stoga se predlaže da se kao opšta odredba u zakon unese da se na ova sredstva plaća kamata kao i na fond obrtnih sredstava, a istovremeno ovlasti SIV da prema konkretnoj privrednoj situaciji može ovu kamatu smanjiti ili ukinuti.

Drugi problem u vezi sa korišćenjem sredstava je obaveza privrednih organizacija da za plaćanje anuiteta moraju da iskoriste celokupnu slobodnu amortizaciju pre nego koriste blokiranu. Pretpostavka ove odredbe bila je da su privredne organizacije koje koriste kredite toliko akumulativne da će neophodnu

tekuću zamenu moći finansirati iz čistog prihoda, ali se već dosad pokazalo da niz organizacija koje su koristile kredit ne ostvaruje uvek za to dovoljan čist prihod i da stoga ne mogu da vrše ni najneophodnije zamene. To se naročito odnosi na organizacije onih delatnosti kod kojih davanje kredita nije bilo vezano prvenstveno za visoku akumulativnost nego za rešavanje posebnih društvenih potreba.

U vezi sa ovim predlaže se da se privrednim organizacijama dozvoli korišćenje blokirane amortizacije za otplatu anuiteta pod uslovom da su za to iskoristile 50% slobodne amortizacije, čime im se omogućuje da mogu vršiti neophodne zamene i kad ne ostvaruju veći čist prihod.

U vezi s korišćenjem blokirane amortizacije za otplatu zajmova razmatran je, osim toga, i predlog nekih privrednih udruženja da se dozvoli jednokratna otpлата zajmova odnosno njegovo smanjenje na račun celokupne blokirane amortizacije iz ranijih godina, a koja se dosad mogla pod određenim uslovima koristiti samo za plaćanje dospelih anuiteta. Međutim, iako je u određenim slučajevima ovakvo prebijanje duga s blokiranom amortizacijom neosporno umesno, nisu u dosadašnjim proveravanjima mogle biti sagledane sve konsekvence ovakvog rešenja, naročito s obzirom na buduće odnose. U vezi s tim, a da bi se bar u određenim opravdanim slučajevima ovakva transakcija mogla sprovesti, predlaže se da se da ovlašćenje Saveznom izvršnom veću da može doneti odgovarajuće propise kojima bi se u tim slučajevima ovo omogućilo.

V

Osim prednjih opštih izmena razmatran je u zajednici s odgovarajućim komorama, udruženjima i sindikatima položaj pojedinih delatnosti. Kao i predloženi pomenutih organa da se odgovarajućim merama reše uočeni problemi organizacije tih delatnosti. U vezi s tim daje se pregled istaknutih problema i predlozi za njihovo rešenje.

1. INDUSTRIJA I RUDARSTVO

U oblasti industrije i rudarstva razmatran je posebno položaj grana koje su u I polugodištu ostvarile bitno nepovoljnije rezultate u odnosu na proseku u privredi, a takođe i neka pitanja koja su istaknuta u vezi sa korekcijom pojedinih odnosa koji dosad nisu na zadovoljavajući način rešeni.

Ugali

U prkos otkalica koje su u važećim propisima date rudnicima uglja u pogledu raspodele ukupnog prihoda, oni su u I polugodištu ostvarili samo dohodak od 28% preko minimalnih ličnih dohodaka, prema proseku privrede od 182 i proseku industrije od 259%. Pri tome su ostvareni veoma različiti rezultati u pojedinim rudnicima, među kojima je nekoliko rudnika ostvarilo zadovoljavajuće rezultate dok je većina ostvarila bitno lošije rezultate od prosečnih. Od 70 najvećih rudnika njih 17 nije ostvarilo ni plate po tarifnom pravilniku, a 13 rudnika ostvarilo je čist prihod dovoljan tek da se pokriju plate po tarifnom pravilniku. Iako su ovih 70 rudnika mogli u I polugodištu izdvojiti za fondove 1,3 milijarde dinara, najveći deo ovih sredstava izdvojen je kod manjeg broja rudnika — kod 5 najakumulativnijih 67% te sume i kod dalja tri 12,2%. Ostatak od 20,8% od te sume izdvojilo je daljih 36 rudnika, dok 26 rudnika nije imalo čist prihod dovoljan za izdvajanje sredstava u fondove. Ovi rezultati nešto će se poboljšati u drugom polugodištu, s obzirom na povoljnije uslove realizacije, ali se ne mogu očekivati bitne promene.

U vezi sa ovakvim stanjem kod rudnika uglja Udruženje rudnika predložilo je da se za 1959 godinu dalje ublaži skala izdvajanja doprinosa iz dohotka u društvene fondove, da se ide na dalje podizanje cena

ug'ja i da se obrazuje iz sredstava akumulativnijih rudnika zajednički fond grane za doh'ranje onih rudnika koji ostvaruju veći učinak ali ne dovoljan dohodak za odgovarajuće nagrađivanje radnika. Za 1958 godinu predlaže da se ne primene sankcije predviđene u članu 214 Zakona o radnim odnosima u pogledu isplate ličnih dohodaka, kad rudnici prema periodičnom obračunu ne ostvare dovoljan dohodak za isplatu plata po tarifnom pravilniku, tj. da se zbog toga ne umanjuju lični dohoci ispod nivoa obračunatog po tarifnom pravilniku.

S obzirom na to da je u okviru opštih izmena u sistemu raspodele predviđeno ublažavanje skale, te da je za promene nivoa cena potrebno izvršiti potpunije analize, ostalo je da se reše samo dva preostala pitanja. Budući da je već u ovoj godini obrazovan zajednički fond industrije i rudarstva sa istom namenom radi koje se traži obrazovanje posebnog fonda u rudarstvu, te da se u okviru opštih mera predvida osnivanje zajedničkih fondova iz posebnog učešća u dohotku sa sličnom napomenom, o čemu je bilo napred govora, nije bilo potrebno za posebnim rešenjem, jer se i problem rudnika može da reši u okviru upotrebe sredstava ovih fondova. Predlog za neprimenjivanje sankcija kod privremenog obračuna za ovu godinu je prihvaćen s obzirom na to da su u poslednjem kvartalu bitno povoljniji uslovi poslovanja rudnika i da se time često može izravnati slabiji uspeh u prethodnim kvartalima. Ostaje međutim da se primenjuju sankcije u vezi sa rezultatima ostvarenim po završnom računu za celu godinu.

Drvena industrija

Drvena industrija ostvarila je dohodak odnosno čist prihod znao ispod proseka industrije i privrede u celini. Čist prihod ostvaren je u proseku grane sa 71% iznad minimalnih ličnih dohodaka, prema proseku industrije od 102 odnosno cele privrede od 80%, ali su bitno lošije rezultate ostvarila preduzeća za eksploataciju šuma i pilana — oko 58%, kao i većina preduzeća za proizvodnju nameštaja. Ostale delatnosti u okviru drvne industrije — proizvodnja furnira i ploča, hemiska prerada drveta, prerada pluke, proizvodnja olovaka i dr. — ostvarile su zadovoljavajuće rezultate. Kod kombinata koji se bave eksploatacijom i preradom drveta i pilana preko 10% preduzeća ne pokriva ni tarifne stavove, a oko 25% pokriva samo lične dohotke obračunate po tarifnom pravilniku. Veliki deo ovih preduzeća ostvario je samo mala ili nikakva sredstva za fondove. Ovakvi rezultati proizilazu uglavnom iz relativno niskih minimalnih ličnih dohodaka, cena rezane građe, iz plaćanja kamate za prekomerne zalihе ogrevnog drveta, nepotpunog korišćenja kapaciteta i zastale proizvodnje u mnogobrojnim sitnim preduzećima za preradu drveta i proizvodnju nameštaja.

U vezi sa ovakvim stanjem u drvnoj industriji Udruženje je predložilo da se u spomenutim delatnostima gde su ostvareni slabiji rezultati povećaju minimalni lični dohoci za 1958 godinu, da se podigne cena rezane građe četinaru, ukinе porez na promet seriskog kancelariskog nameštaja, snizi kamatna stopa na fond osnovnih i obrtnih sredstava sa 6 na 2% počev od 1. I. 1958 godine, snizi kamata na kredite za zalihe prostornog drveta preko norme na 1% i da se sredstva za izgradnju šumskih komunikacija smatraju redovnim troškovima proizvodnje.

Otzirom na to da su preduzeća za eksploataciju šuma i pilansku preradu drveta, kao i preduzeća za proizvodnju nameštaja ostvarila bitno nepovoljnije rezultate, predlaže se da se kod tih preduzeća ispravi nivo minimalnih ličnih dohodaka radi obračuna doprinosa za 1958 godinu prema nivou i postopku koji će se utvrditi za 1959 godinu bez povećanja koje će se u 1959 godini voditi u vezi sa posebnim dohotkom na lične dohotke koji je utvrđen na poslednjem sastanku Narodne skupštine, kao i da se snizi kamatna stopa na fon-

dove sa 6 na 2%, odnosno na fond obrtnih sredstava na 2,5%. Problem cena rezane građe, s obzirom na značaj ove proizvodnje za druge dela nosti i izvoz, zahteva detaljnija izučavanja, te će se rešavanje ovog zahteva zasnovati naknadno. Predlog za ukidanje poreza na promet seriskog kancelariskog nameštaja nije se mogao usvojiti s obzirom da je on uveden u cilju obezbeđenja proizvodnje za ličnu potrošnju i da se preduzeća koja proizvode kancelariski nameštaj mogu bez teškoća preorijentisati na proizvodnju nameštaja za ličnu potrošnju. Dolazi eventualno u obzir da se preduzećima koja imaju veće zalihe odobre krediti uz nisku kamatnu stopu, što bi se moglo usvojiti i za zalihe ogrevnog drveta. Od ukuku o tome doneće savezni Državni sekretar za finansije. Nije se mogao usvojiti ni predlog za izgradnju šumskih komunikacija na teret troškova proizvodnje, jer bi to predstavljalo mogućnost nekontrolisanog povećanja investicija.

Industrija građevinskog materijala

I u ovoj delatnosti ostvareni su, uprkos olakšica koje su date u važećim propisima, nepovoljniji rezultati. To se naročito odnosi na proizvodnju osnovnog građevinskog materijala — cigle, crepa i kreča, dok su preduzeća za proizvodnju bitumenastih proizvoda, obradu ukrasnog kamena i sl. ostvarila povoljnije rezultate. U proseku je u ovoj delatnosti ostvaren čist prihod od 72% preko minimalnih ličnih dohodaka, a i je za lične dohotke po tarifnom pravilniku isplaćeno 53% preko minimalnih ličnih dohodaka, s obzirom na sezonski karakter ove proizvodnje i duže radno vreme, što nije uzeto u osnovu za obračun minimalnih ličnih dohodaka. Zbog toga najveći deo ovih preduzeća nije bio u mogućnosti da izdvoji sredstva za fondove.

Savezna građevinska komora i Strukovni savez građevinskih radnika predložili su da se organizacijama industrije građevinskog materijala u 1958 godini povećaju minimalni lični dohoci za 10% i ustupi 50% doprinosa iz dohotka u fondove privrednih organizacija.

S obzirom na to da su preduzeća za proizvodnju cigle, crepa i kreča ostvarila osetno slabije rezultate od ostalih preduzeća ove grane, kao i na značaj ove proizvodnje za građevinsku delatnost, predlaže se da se samo ovim organizacijama ustupi 50% doprinosa iz dohotka. Minimalne lične dohotke ne bi trebalo povećati za 1958 godinu s obzirom na karakter rada i strukturu radne snage u ovoj delatnosti.

Industrija kože i obuće

Preduzeća industrije kože i obuće, zajedno sa proizvodnjom gume, ostvarila su dohodak na prosečnom nivou industrije odnosno znatno iznad proseka cele privrede, ali su proizvođači kože, naročito proizvođači donske i sitne kože, ostvarili znatno niži dohodak. Prema individualnim obračunima za prvo polugodište oko 86% preduzeća ove grane, ostvarila su preduzeća koja proizvode samo donsku kožu lične dohotke od 38% preko minimalnih ličnih dohodaka prema proseku industrije od 58% i izdvojila su svega 1,4% od čistog prihoda u fondove prema 12,2% u proseku industrije; preduzeća koja proizvode donsku i drugu kožu izdvojila su za lične dohotke 37% preko minimalnih ličnih dohodaka i 7,3% čistog prihoda u fondove; preduzeća za proizvodnju sitne kože ostvarila su lične dohotke od 42,5% od minimalnih ličnih dohodaka i izdvojila svega 3,2% od čistog prihoda u fondove. Preduzeća ostale proizvodnje ove grane ostvarila su povoljnije odnose. Razlog ovome slabom rezultatu kod preduzeća za proizvodnju kože leži delom u nivou cena odnosno stope poreza na promet, a delom je posledica nedovoljnog korišćenja kapaciteta i zastalosti ove proizvodnje.

Udruženje proizvođača kože i obuće predložilo je da preduzeća ove grane vrše obračun doprinosa iz dohotka po povlašćenoj skali iz člana 49 Zakona o doprinusu iz dohotka, da se snizi porez na promet na donsku kožu sa 21 na 10%, da im se odobri korišćenje

celokupne amortizacije, kao i neke mere u vezi sa korišćenjem sredstava koje su obuhvaćene u napred iznesenim predlozima. Ove povlastice trebalo bi po predlogu primenjivati već u 1958 godini, odnosno porez na promet od 1 februara 1958, od kada važi nova tarifa.

S obzirom na to da su preduzeća za proizvodnju kože ostvarila bitno slabije rezultate, predlaže se da se blaža skala primeni samo na ta preduzeća, a da se korišćenje pune amortizacije odobri i ostalim s obzirom na zastarelost i dotrajalost sredstava u celoj grani. Pitanje cena kože i poreza na promet posebno se razmatra i odgovarajući predlozi biće dati naknadno.

Industrija konzervi

Industrija konzervi, u koju spada industrija konzerviranja voća i povrća, mesa, ribe, mleka i paprike, ostvarila je relativno najslabije rezultate u celoj industriji. Prema podacima Udruženja i podacima iz ankete koja je obuhvatila jedan deo karakterističnih preduzeća ove delatnosti, ostvarila su ta preduzeća dohodak od oko 55% iznad minimalnih ličnih dohodaka odnosno čist prihod od oko 32% iznad minimalnih ličnih dohodaka. Veći deo preduzeća ove delatnosti nije ostvario ni sredstva dovoljna za pokrivanje ličnih dohodaka obračunatih po tarifnom pravilniku, a samo mali deo mogao je izdvojiti izvesna sredstva i za fondove. Osnovni razlog za ovakve rezultate predstavlja nerazvijeno tržište i zastalost ove proizvodnje.

Udruženje konzervne industrije predložilo je da se ovoj delatnosti daju maksimalno povlašćeni instrumenti raspodele, tj. da se potpuno oslobodi plaćanja kamate na fond osnovnih sredstava, da se kamatna stopa na fond obrtnih sredstava i na kredite za obrtna sredstva smanji na 2,5% i da im se ustupi doprinos iz dohotka u njihove fondove. Takođe je predloženo da se usklade rokovi otplate investicionih zajmova sa rokovima amortizacije kako bi se otplata anuiteta mogla vršiti iz sredstava amortizacije, te neke druge mere u vezi sa regulisanjem prometa i korišćenjem sredstava, koje se ne mogu nenosredno raspodeliti ukupnog prihoda. Izvestan broj preduzeća ove delatnosti reflektira takođe na dotacije iz zajedničkog rezervnog fonda industrije i rudarstva.

S obzirom na izuzetno teške uslove poslovanja ovih preduzeća predlaže se da se usvoje iznenađujući zahtevi, tj. da se oslobode kamate na fond osnovnih sredstava, da im se smanji kamatna stopa na fond obrtnih sredstava na 2,5, da im se ustupi doprinos iz dohotka za fondove preduzeća i da se rokovi otplate zajmova usklade sa rokovima amortizacije. Ostale mere u nadležnosti su pojedinih sekretarijata SIV-a, te oni treba da o njima odluče.

Filmska industrija

Preduzeća filmske industrije ostvarila su takođe slabije rezultate od proseka u industriji. Čist prihod veći je za svega 82,6% od minimalnih ličnih dohodaka, što za ovu industriju koja ima relativno mali broj radnika predstavlja slabiji rezultat nego što bi se iz nošenja ovog odnosa sa drugim granama moglo zaključiti. S obzirom na zastarelost sredstava u ovoj delatnosti i na neznatna sredstva u čistom prihodu koja bi se mogla koristiti za njeno unapređenje, Udruženje filmskih proizvođača predlaže da se, pored kamatne stope na osnovna sredstva od 1% koju su dosad imali, snizi kamatna stopa na obrtna sredstva sa 6 na 2,5%, da im se ustupe u celini sredstva poreza na promet filmove za unapređenje domaćeg filma umesto dosadašnjih 80% i da im se dozvoli korišćenje pune amortizacije.

Predlaže se da se usvoji predlog za sniženje kamatne stope na fond obrtnih sredstava na 2,5% i da se odobri puno korišćenje amortizacije, a da se zahtev za ustunanjem i preostalim 20% od poreza na promet filmove ne usvoji.

Preduzeća za geološko-istražne radove

I ova su preduzeća ostvarila izrazito slabe rezultate ove godine — prema polugodišnjem obračunu o-

stvarila su dohodak od svega 50% iznad minimalnih ličnih dohodaka i čist prihod od svega 40% iznad minimalnih ličnih dohodaka. Udruženje ovih preduzeća predlaže da se kao minimalni lični dohoci priznaju puni iznosi tarifnih stavova i dozvoli otplata zajmova iz ukupnog prihoda.

Predlaže se da se ova preduzeća u pogledu otplate anuiteta tretiraju kao rudarska preduzeća, tj. da se usvoji zahtev Udruženja u tom pogledu, te da im se ustupi doprinos iz dohotka u njihove fondove, a da se minimalni lični dohoci radi obračuna ovog doprinosa u 1958 godini povise na nivo koji će biti utvrđen za 1959 godinu na povećanju u vezi s posebnim dodacima na lične dohotke.

Crna metalurgija

Udruženje Jugoslovenskih železara predložilo je da se za 1959 godinu izmene cene nekih proizvoda crne metalurgije (tankih limova, hladno valjanih traka i vučne žice) s obzirom na nesklad ovih cena sa cenama drugih proizvoda ove grane, kao i na to da bi ova izmena cena omogućila da postave pravilnije interne cene za polufabrikate koje jedna preduzeća ove grane isporučuju drugim. Takođe predlaže i skraćenje veka amortizacije, tj. povećanje prosečne amortizacione stope u crnoj metalurgiji sa 33 na 5,5%, a istovremeno i smanjenje kamate na fond osnovnih sredstava sa 6 na 2%, čime bi se kompenzovalo povećanje troškova do kojih bi dovela promena amortizacione stope.

S obzirom na to da je ove predloge i njihova dejstva potrebno detaljnije proučiti, zarad se u vezi s njima nisu mogle doneti potrebne odluke.

Ostale delatnosti u industriji i rudarstvu

Za neke delatnosti u industriji i rudarstvu — za mlinove, kudeljare i druge — podneće se naknadno predlozi u vezi s korekcijom pojedinih instrumenata raspodele, ali ti predlozi nisu mogli biti do kraja proučeni i eventualne izmene, ukoliko budu potrebne, biće naknadno priložene.

2. GRAĐEVINARSTVO

Cela oblast građevinarstva ostvarila je slabije rezultate od proseka u celoj privredi, a naročito slabe rezultate ostvarila su građevinska preduzeća. S tim u vezu razmatran je kako položaj građevinskih preduzeća, tako i položaj projektantskih organizacija, kao i mere koje je potrebno preduzeti za poboljšanje položaja ovih delatnosti.

Građevinska preduzeća

Sva građevinska preduzeća obuhvaćena izveštajem Narodne banke o polugodišnjem obračunu ostvarila su u proseku dohodak od 54%, u odnosu na minimalne lične dohotke odnosno čisti prihod od 45% preko minimalnih ličnih dohodaka. Sva preduzeća ove grane mogla su da izdvoje u fondove svega 480 miliona dinara ili svega 2,6% od čistog prihoda. Zbog promene sistema raspodele, iako se na ova preduzeća primenjuje blaža skala, povećan je kod njih doprinos za društvene fondove preko tri puta i iznosi za prvo polugodište 1,2 milijarde dinara.

Iako će se položaj ovih preduzeća u drugom polugodištu verovatno popraviti, ne mogu se ipak očekivati bitnije promene. U vezi s tim Savezna građevinska komora i Sindikat građevinskih radnika predložili su da se minimalni lični dohoci u svrhu obračuna doprinosa iz dohotka povećaju u 1958 godini za 10% i da se 50% doprinosa ustupi u fondove privrednih organizacija. Ove mere trebalo bi prema predlogu primeniti i na građevinsko zanatstvo.

Predlaže se da se ovi predlozi usvoje, s tim da se minimalni lični dohoci u svrhu obračuna doprinosa iz dohotka povećaju u 1958 godini na nivo koji će biti utvrđen za 1959 godinu, kako je to predloženo i kod ostalih delatnosti gde ova mera treba da se primeni.

Projektantske organizacije

Iako su projektantske organizacije ostvarile dohodak prema minimalnim ličnim dohocima na nivou cele privrede, ovaj rezultat je stvarno slabiji s obzirom na mali broj lica koja zapošljavaju ove organizacije i na zaostajanje minimalnih ličnih dohodaka iz onih ličnih dohodaka koji se moraju u ovim organizacijama isplaćivati s obzirom na kvalifikacijsku strukturu osoblja. U vezi s tim Udruženje projektnih organizacija predlaže da se minimalni lični dohoci u 1958 godini povećaju na nivo tarifnih stavova odnosno za 25%, te da se doprinos preko iznosa od 10% od ukupnog prihoda ustupi fondovima privrednih organizacija.

S obzirom na to da je u pojedinim organizacijama neujednačen nivo ličnih dohodaka, predlaže se da se minimalni dohoci u 1958 godini povećaju u skladu sa nivoom i prema postupku koji će se utvrditi za 1959 godinu, bez povećanja koja će se tom prilikom dati u vezi sa posebnim dodatkom. Predlaže se da se ustupanje dela doprinosa iz dohotka ne usvoji.

3. SAOBRAĆAJ

PTT saobraćaj

Prema polugodišnjem obračunu i proceni ostvarenja PTT usluga za celu 1958 godinu preduzeća PTT saobraćaja ostvariće u odnosu na proteklu godinu 97% ukupnog prihoda i svega 86% dohotka. U vezi s tim smanjeni su prihodi investicionog fonda Zajednice PTT preduzeća i njihov čist prihod tako da ne mogu isplatiti dovoljne lične dohotke niti ostvariti potrebna sredstva za fond zajedničke potrošnje. Zajednica PTT preduzeća i Sindikat saobraćajnih radnika smatraju naime, da bi trebalo obezbediti radnicima lične dohotke u iznosu od 25% preko tarifnog stava odnosno 56% iznad minimalnih ličnih dohodaka koji u ovoj delatnosti zaostaju iza nivoa u ostaloj privredi. Ako bi isplatila ovakve lične dohotke preduzeća bi ostala bez sredstava za zajedničku potrošnju odnosno za potrebe društvenog standarda. Sredstva investicionog fonda pogođena su posebno i odredbom o obaveznom izdvajanju 25% u fond obrtnih sredstava odnosno u rezervu, kao i odredbom o stavljanju u rezervu 10% slobodne amortizacije. U vezi s tim Zajednica PTT i Sindikat saobraćajnih radnika predložili su da se minimalni lični dohoci od 1. jula 1958 godine povećaju za 23%, da se preduzeća PTT saobraćaja oslobode prenošenja 25% sredstava investicionog fonda Zajednice PTT u obrtna sredstva i izdvajanja 10% amortizacionih fondova u rezervu, da se odobri korišćenje sredstava investicionog fonda Zajednice u onom tromesečju u kome se uplate, te da se za 1959 godinu izdvoji 50% doprinosa za stanbenu izgradnju i republičke fondove za finansiranje izgradnje stanova za potrebe PTT osoblja.

Sporazumno s predlagračima usvojeno je da se minimalni lični dohoci PTT radnika povećaju od 1. jula 1958 godine za 10%, da se na organizacije PTT saobraćaja ne odnosi obaveza izdvajanja 25% investicionog fonda i 10% amortizacije, te predlog o izdvajanju 50% doprinosa PTT radnika u fondove za stanbenu izgradnju u republički fond za potrebe izgradnje stanova za PTT radnike. Ovim merama bilo bi omogućeno da preduzeća PTT saobraćaja ostvare investicioni program predviđen za 1958 godinu, da isplate lične dohotke u skladu sa nivoom ličnih dohodaka u drugim granama te da obrazuju izvesna sredstva za potrebe zajedničke potrošnje. Izdvajanjem polovine doprinosa za stanbenu izgradnju u republički fond omogućilo bi se rešenje akutnog pitanja smestaja PTT radnika koji se po potrebi službe moraju češće premeštati i ići u mesta gde PTT organizacija nije u stanju da iz sopstvenih sredstava obezbedi stanove.

4. TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO

Unutrašnja trgovina na malo i veliko

U unutrašnjoj trgovini bitno slabije rezultate od proseka u celoj privredi ostvarila je posebno trgovina na malo dok je trgovina na veliko ostvarila nešto povoljnije rezultate. U trgovini na malo ostvaren je ukupan dohodak od 110% preko minimalnih ličnih dohodaka odnosno čist prihod od svega 61% iznad minimalnih ličnih dohodaka. S obzirom na to da minimalni lični dohoci u trgovini osetno zaostaju iz opšteg nivoa, pokazuje se ovakav rezultat još slabijim. Naročito slabe rezultate ostvarila su preduzeća za promet prehranbenim artiklima. Ni preduzeća koja moraju da vrše veće investicije, kao što je slučaj sa preduzećima za promet nafte i derivata, nisu mogla izdvojiti potrebna sredstva u svoje fondove. I u trgovini na veliko ostvirela su preduzeća koja se bave prometom prehranbenih artikala bitno slabije rezultate od ostalih preduzeća.

U vezi sa ovakvom situacijom u unutrašnjoj trgovini predložili su Savez trgovinskih komora, Sindikat trgovinskih radnika i Državni sekretarijat za poslove robnog prometa, da se minimalni lični dohoci u organizacijama unutrašnje trgovine koji su ispod sadašnjih prosečnih minimalnih ličnih dohodaka u trgovini povećaju na taj prosek, da se ukine posebna skala izdvajanja po čl. 19 Zakona o doprinosu iz dohotka koja se primenjuje na trgovinske organizacije i da se trgovinskim organizacijama koje se bave prometom voća i povrća, nafte i derivata kao i preduzećima za promet lekova i hladnjačama ustupi 60% doprinosa iz dohotka u fondove.

S obzirom na neujednačen nivo minimalnih ličnih dohodaka, na različitu kvalifikacijsku strukturu i različite druge uslove u pojedinim trgovinskim organizacijama predlaže se da se i za trgovinu usvoji povećanje minimalnih ličnih dohodaka prema nivou i postupku koji se predviđaju za 1959 godinu, kako je to predloženo i kod drvne industrije i drugih gde se ova mera ima primeniti. U vezi sa predlogom da se ukine čl. 19 kojim se ustvari samo deo čistog prihoda trgovinskih organizacija centralizuje u opštinskim fondovima za potrebe trgovine, odlučeno je da se taj predlog ne usvoji s obzirom na to da se formiranje ovih sredstava i potrebe za investiranjem u pojedinim vrstama trgovine i pojedinim organizacijama ne podudaraju, kao i na to da su opštinski narodni odbori ovlašćeni da ovaj dopunski doprinos ustupaju privrednim organizacijama kada je to u interesu pravilnog razvijanja trgovine potrebno. Napominje se da su prema polugodišnjem obračunu trgovinske organizacije na malo izdvojile po čl. 19 1,1 milijardu dinara od čega su opštinski odbori ustupili privrednim organizacijama 60%. Predlaže se takođe da se privrednim organizacijama predloženih struka trgovine, izuzev organizacija za promet lekova, ustupi 60% doprinosa u njihove fondove.

U vezi sa odnosima kakvi se ostvaruju u trgovini i sa napred iznetim predlogom da se izmeni i ublaži opšta skala izdvajanja doprinosa iz dohotka, predlaže se da se za 1959 godinu izmeni i skala iz čl. 19 Zakona o doprinosu iz dohotka koja se ublažava ne samo u odnosu na sada važeću skalu u istom smislu kao i opšta skala, nego se i veće zahvatanje dohotka privrednih organizacija u opštinske investicione fondove pomena na viši stepen viška dohotka preko minimalnog ličnog dohotka, tj. negde na nivo od minimalnih ličnih dohodaka uvećanih za 20%.

Ugostiteljstvo

Ugostiteljske organizacije ostvarile su prema obračunu za prvo polugodište dohodak od svega 47% iznad minimalnih ličnih dohodaka odnosno čist prihod od svega 39%, iznad tih dohodaka. S obzirom na ovakva mala sredstva najveći deo ugostiteljskih organizacija nije bio u stanju da izdvoji nikakva

sredstva u svoje fondove. One su ipak izdvojile iz dohotka od preko 2 milijarde dinara doprinos u društvene fondove u iznosu od 114 miliona dinara. U vezi s tim predložili su Sindikat i Državni sekretarijat za poslove robnog prometa da se obračunati doprinos ustupi ugostiteljskim organizacijama u njihove fondove.

Predlaže se da se ugostiteljskim organizacijama obračunati doprinos u celini ustupi za njihove fondove.

5. ZANATSTVO

Zanatske organizacije koje vrše obračun i raspodelu dohotka po opštim instrumentima ostvarile su u prvom polugodištu dohodak od 97% iznad minimalnih ličnih dohodaka odnosno čist prihod u iznosu od 62% iznad tih dohodaka. U odnosu na 1957 godinu organizacije koje su obuhvaćene obračunom ostvarile su za 13% veći dohodak, a platile tri puta veći doprinos za društvene fondove. U vezi sa ovakvim rezultatima ostvarenim u zanatstvu Savez zanatskih komora i Sindikat predlažu da se za zanatstvo vrši raspodela dohotka po blažoj skali po čl. 49 Zakona o doprinosu iz dohotka i da se tako obračunati doprinos ustupi za fondove privrednih organizacija.

S obzirom na to da su kriteriji za razlikovanje zanatskih i industrijskih organizacija nesigurni i da se uslužne zanatske organizacije po svom značaju razlikuju od proizvodnih zanatskih organizacija, predlaže se da se olakšice daju samo uslužnom zanatstvu s tim da SIV određene grane proizvodnog zanatstva može u tom pogledu izjednačiti sa uslužnim zanatstvom. Napominje se da se i Stalna konferencija gradova slaže sa ovim stavom u pogledu davanja olakšica samo uslužnom zanatstvu. Predlaže se da se na zanatske uslužne organizacije primeni i u ovoj i u sledećoj godini blaža skala iz čl. 49 Zakona o doprinosu iz ličnog dohotka, te da se ustupi tako obračunati doprinos u jednakim srazmerama fondovima privrednih organizacija i opštinskim investicionim fondovima. U vezi sa obračunom doprinosa za 1958 godinu, a s obzirom na relativno zaostajanje ličnih dohodaka u pojedinim granama zanatstva, predlaže se da se i u uslužnom zanatstvu minimalni lični dohodak za 1958 godinu povećaju na nivo koji će se utvrditi za 1959 godinu bez povećanja koje se odnosi na poseban dodatak.

6. IZDAVAČKA I NOVINSKO-IZDAVAČKA PREDUZEĆA

Izdavačka i novinsko-izdavačka preduzeća ostvarila su slabije rezultate od prosečnih u privredi, a što se naročito odnosi na pojedina preduzeća ove delatnosti. U vezi s tim Udruženje novinskih preduzeća predložilo je da se i na ove organizacije primeni skala čl. 49 Zakona o doprinosu iz dohotka i da se kamata na obrtna sredstva smanji od 6 na 2,5%. Odgovarajući predlog dat je i za ostala izdavačka preduzeća.

Predlaže se da se usvoje ovi predlozi, tj. da se i na ove organizacije primeni čl. 49 Zakona o doprinosu iz dohotka i da se stopa kamata za obrtna sredstva smanji sa 6 na 2,5% s tim da se to odnosi samo na izdavačku delatnost novinskih preduzeća.

Sa posebnim predlogom za određene olakšice u 1959 godini javilo se i preduzeće za proizvodnju gramofonskih ploča »Jugoton« i tražio da mu se prizna status preduzeća filmske industrije. Ono ukazuje na teške uslove u kojima posluje i nemogućnost da ostvara sredstva potrebna za razvoj, a sa statusom filmskog preduzeća dobilo bi olakšice koje bi mu omogućile izdvajanje izvesnih sredstava za tu svrhu.

S obzirom da ovo preduzeće ima pre karakter izdavačkog preduzeća nego filmskog, predlaže se da se ono u pogledu raspodele i obaveza prema zajednici izjednači sa izdavačkim preduzećima.

I Z V E Š T A J

ODEBORA ZA NARODNU PRIVREDU SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DOPRINOSU IZ DOHOTKA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO VEĆE

Odbor za narodnu privredu

Br. SNS (A) 63

21 novembra 1958 godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za narodnu privredu Saveznog veća Savezne narodne skupštine, na svojoj sednici održanoj 21 novembra 1958 godine, pretresao je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija i usvojio ga sa sledećim izmenama:

U tabeli na strani 4 u drugom redu odozdo umesto »+ 67« stavlja se »+ 66%«, a u poslednjem redu umesto cifre »38,40%« stavlja se »38,25%« te umesto »+ 70%« stavlja se »68%«.

Učinjene izmene koje je predložio predstavnik Saveznog izvršnog veća su usaglašene i sa Odborom za narodnu privredu Veća proizvođača. Pored toga ovaj zakonski predlog pretresao je i Zakonodavni odbor Saveznog veća i usvojio ga sa navedenim izmenama.

Podnoseći ovaj izveštaj u ime Odbora molim Dom da usvoji Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija sa ovim izveštajem.

Za izvešćia je određen narodni poslanik Dimče Bojanovski.

Za sekretara

Ilija Tepavac s. r.

Pretsednik

Vidos Smilevski s. r.

Članovi:

Bušan Bogdanov s. r., Dimče Bojanovski s. r., inž. Karmelo Budina, s. r., Ivan Buković s. r., Radivoje Davidović s. r., Toma Rafar s. r., inž. Vojislav Jelenković s. r., Momir Kanar s. r., Visko Krstulović s. r., Milica Kufrić s. r., Vojta Leković s. r., Đorđević Nemanj s. r., Ante Paos s. r., Šotić Pal s. r., Božo Tomić s. r., inž. Josip Zmajčić s. r., Vlačko Begović s. r.

I Z V E Š T A J

ZAKONODAVNOG ODEBORA SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DOPRINOSU IZ DOHOTKA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

SNS (A) 63

24 novembra 1958 godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća na svojoj sednici održanoj 24 novembra 1958 godine pretresao je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija, koji mu je dostavio Odbor za narodnu privredu i usvojio ga bez izmena.

U zakonskom tekstu izvršene su sledeće izmene i dopune:

Član 3 (19a). U petom stavu u trećem redu umesto reči »dotacije« stavlja se »sredstva«.

Član 5 (49). U prvom stavu u tački 14 u drugom redu umesto »isključivo« stavlja se »pretežno«.

Član 8. U prvom stavu u prvom i drugom redu brišu se reči »stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu FNRJ«.« U osmom redu umesto »isključivo« stavlja se »pretežno«.

Dodaje se nov član 9 koji glasi:

»Ovaj zakon stupa na snagu otmog dana po objavljivanju u »Službenom listu FNRJ«.«

Podnoseći ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Domu da ga usvoji.

Za izvestioca je određen narodni poslanik Jurica Draušnik.

Sekretar

Pretsednik

Dr Jerko Radmilović s. r.

Dr Maks Šnuderl s. r.

Članovi:

Dr Zaim Šarac s. r., Aljuš Gaši s. r., Bogomir Brajković s. r., Savo Brković s. r., Firuz Demir s. r., Zvan Dimitrijević s. r., Mito Dimitrievski s. r., Jurica Draušnik, s. r., Gojko Garčević s. r., Ivan Kraft s. r., Osman Miftari s. r., Stojan Milenković s. r., Mile Počuca s. r., Sreten Vučković s. r.

PREDLOG

ZAKONA O IZMENI ZAKONA O SREDSTVIMA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA

SAVEZNA NARODNA SKUPSTINA

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

01 Br. 448—58

18 novembra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Priloženo Vam dostavljamo Predlog zakona o izmeni Zakona o sredstvima privrednih organizacija, s molbom da se preuzme na dalji rad u Saveznoj narodnoj skupštini.

Istovremeno Vas obavestavamo da je Savezno izvršno veće za svoje predstavničke odredilo Nikolu Minčeva, člana Saveznog izvršnog veća i državnog sekretara za poslove finansija — za predstavnika u Saveznom veću i Kiru Gligorova, sekretara Saveznog izvršnog veća za opšte privredne poslove — za predstavnika u Veću proizvođača.

Za poverenike Saveznog izvršnog veća određeni su Vojo Rakić, pomoćnik sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću — za poverenika u Saveznom veću i Nikolu Balog, pomoćnik sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću — za poverenika u Veću proizvođača.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar

Saveznog izvršnog veća

Veljko Zeković s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPSTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 64

19 novembra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA

SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Predsedniče,

Dostavljam Vam Predlog zakona o izmeni Zakona o sredstvima privrednih organizacija koji je Skupština podnelo Savezno izvršno veće i molim da ovaj predlog uputite Odboru za narodnu privredu na pretresanje i dalji postupak.

Za svog predstavnika pri pretresanju ovog zakonskog predloga Savezno izvršno veće je odredilo svog

člana Nikolu Minčeva, državnog sekretara za poslove finansija.

Za poverenika Savezno izvršno veće je odredilo Vojo Rakića, pomoćnika sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću.

Pretsednik

Petar Stambolić s. r.

PREDLOG

ZAKONA O IZMENI ZAKONA O SREDSTVIMA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA

Član 1

U Zakonu o sredstvima privrednih organizacija (»Službeni list FNRJ«, br. 54/57) u članu 13 posle stava 4 dodaju se novi st. 5, 6 i 7, koji glase:

»Bez obzira na odredbe prethodnog stava, privredna organizacija može neraspoređena sredstva koristiti kao obrtna sredstva.

Ako privredna organizacija koristi neraspoređena sredstva kao obrtna sredstva, na ta sredstva plaća kamatu po stopi po kojoj plaća kamatu na fond obrtnih sredstava.

Savezno izvršno veće može stopu iz prethodnog stava smanjiti ili ukinuti, odnosno, ako kamata nije ukinuta, odrediti posebnu namenu sredstava ostvarenih primenom ove kamatne stope.«

Dosadašnji st. 5 i 6 postaju st. 8 i 9.

Posle novog stava 9 dodaje se novi stav 10 koji glasi:

»Privredna organizacija može deo čistog prihoda koji proističe iz iznosa posebnog učešća u dohotku koristiti za isplatu ličnih dohodaka radnika, bez obzira na rokove određene u prethodnom stavu.«

Dosadašnji stav 7 postaje stav 11 i u njemu se umesto reči: »iz prethodnog stava« stavlja reči: »iz stava 9 ovog člana«.

Član 2

Ovaj zakon stupa na snagu 1 januara 1959 godine.

O B R A Z L O Ž E N J E

PREDLOGA ZAKONA O IZMENAMA ZAKONA O SREDSTVIMA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA

Po Zakonu o sredstvima privrednih organizacija radnički savet privredne organizacije raspoređuje čist prihod krajem godine i to putem završnog računa. Privredna organizacija može deo čistog prihoda da ne raspoređi u fondove i odloži za kasnije raspolaganje neraspoređena sredstva. Po važećim propisima neraspoređena sredstva su se imala držati na posebnom računu s tim da se ona nisu mogla koristiti ni za kakve svrhe, pre nego što se rasporede u fondove.

Sa predloženim izmenama menja se ovo načelo i time ostvaruje znatno veća mobilnost sredstava — stvorenih iz čistog prihoda privrednih organizacija — nego dosada. Naime sva neraspoređena sredstva mogu se koristiti kao obrtna i bez unošenja u fond obrtnih sredstava. Privredna organizacija može, na taj način, bez definitivnog utvrđivanja namene da koristi svoja sredstva kao obrtna i da ih raspoređi u druge fondove, pa i u fond obrtnih sredstava kada se za to ukaže potreba saglasno poslovanju privredne organizacije. Ona može neraspoređena sredstva koja joj služe kao obrtna u svako doba povući i plasirati ih u fond osnovnih sredstava, rezervni fond ili fond zajedničke potrošnje. Time se dosadašnja stroga zabrana pretvaranja obrtnih u osnovna sredstva likvidira na tom području. Ove promene imaju svakako principijelni značaj i ukazuju na dalje mogućnosti kretanja sredstava unutar privredne organizacije. U svakom slučaju date su pretpostavke za veću mobilnost sredstava unutar privredne organizacije.

S tim u vezi utvrđuje se obaveza plaćanja kamate na neraspoređena sredstva kada se koriste kao obrtna, i to po stopi po kojoj se plaća i na fond obrtnih sredstava. Ako takve obaveze ne bi bilo teško bi se moglo računati na to da privredna organizacija neraspoređena sredstva unese u fond obrtnih sredstava na koja je obavezna da plaća kamatu. Uslovi korišćenja obrtnih sredstava bez obzira da li su uneta u fond ili su ostavljena kao neraspoređena treba u načelu da budu isti. Savezno izvršno veće predlaže pored ovog načela i ovlašćenje da propiše nižu kamatu ili da je ukine jer se u praksi mogu u ovakvim slučajevima pokazati bolji rezultati. Tu su moguće razne alternative i u vezi namene korišćenja neraspoređenih sredstava, rokova, itd. — Ovlašćenje u pogledu određivanja namene kamate u neraspoređena sredstva, kada se koriste kao obrtna, ide u pravcu unošenja iznosa kamata u fond obrtnih sredstava privredne organizacije.

Posebno učešće u dohotku privrednih organizacija uvedeno je Zakonom o sredstvima privrednih organizacija. U Zakonu o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija omogućava se privrednim organizacijama da iznos posebnog učešća u dohotku ne rasporede u lične dohotke radnika u onom istom krajnjem roku koji važi za ostali deo čistog prihoda. Radi se zapravo o davanju mogućnosti formiranja rezervnog fonda ličnih dohodaka radnika koji se može rasporediti na lične dohotke radnika bez obzira na to kada je fond ostvaren. Privredne organizacije time dolaze do mogućnosti da ekonomišu sredstvima nastalim kao rezultat povećane produktivnosti rada i time eliminišu teškoće koje mogu iskrsnuti u narednim godinama. Od sebe je razumljivo da iznos posebnog učešća u dohotku radnički savet može u svako doba rasporediti u fondove privredne organizacije ili ih staviti u neraspoređena sredstva, što znači da onda i ta sredstva dele pravnu sudbinu fondova odnosno neraspoređenih sredstava.

I Z V E Š T A J

ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU ZAKONA O IZMENI ZAKONA O SREDSTVIMA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO VEĆE

Odbor za narodnu privredu

Br. SNS (A) 64

21 novembra 1958 godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za narodnu privredu Saveznog veća Savezne narodne skupštine, na svojoj sednici održanoj na dan 21 novembra 1958 godine, pretresao je Predlog zakona o izmeni Zakona o sredstvima privrednih organizacija i usvojio ga bez izmena i dopuna.

Podnoseći ovaj izveštaj, Odbor za narodnu privredu Saveznog veća predlaže Domu da usvoji Predlog zakona o izmeni Zakona o sredstvima privrednih organizacija.

Ovaj zakonski predlog pretresao je i Zakonodavni odbor Saveznog veća i usvojio bez izmena.

Za izvestioca je određen narodni poslanik Dimčević Bojanovski.

Za sekretara

Ilija Tepavac s. r.

Pretsednik

Vidoje Smiljevski s. r.

Članovi:

Dušan Bogdanov s. r., Dimčević Bojanovski s. r., ing. Karmelo Budihna s. r., Ivan Buković s. r., Radivoje Davidović s. r., Tone Fajfar s. r., ing. Vojislav Jelenković s. r., Momir Kapor s. r., Vicko Krstulović s. r., Milka Kufrin s. r., Voja Leković s. r., Džavid Nimanj s. r., Ante Raos s. r., Šoti Pal s. r., Božo Tomić s. r., ing. Josip Zmajčić s. r., Vlačko Begović s. r.

I Z V E Š T A J

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU ZAKONA O IZMENI ZAKONA O SREDSTVIMA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

SNS (A) 64

24 novembra 1958 godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Savezne narodne skupštine, na svojoj sednici održanoj 24 novembra 1958 godine, pretresao je Predlog zakona o izmeni Zakona o sredstvima privrednih organizacija, dostavljen mu od Odbora za narodnu privredu i usvojio ga bez izmena.

Podnoseći ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Domu da ga usvoji.

Za izvestioca određen je narodni poslanik Jurica Draušnik.

Sekretar

Pretsednik

Dr Jerko Radmilović s. r.

Dr Maks Šnuderl s. r.

Članovi:

Dr. Zaim Šarac s. r., Aljuš Gaši s. r., Bogomir Brajković s. r., Savo Brković s. r., Firuz Demir s. r., Zivan Dimitrijević s. r., Mito Dimitrievski s. r., Jurica Draušnik s. r., Gojko Garačević s. r., Ivan Kreft s. r., Osman Miftari s. r., Stojan Milenković s. r., Mile Počuča s. r., Sreten Vučković s. r.

P R E D L O G

ODLUKE O IZMENAMA I DOPUNAMA ODLUKE O OGRANIČENJU KORIŠĆENJA SREDSTAVA AMORTIZACIJE I O NIŽIM STOPAMA AMORTIZACIJE ZA PRIVREDNE ORGANIZACIJE ODREĐENIH DELATNOSTI

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

01 Br. 449—58

18 novembra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Priloženo Vam dostavljamo Predlog odluke o izmenama i dopunama Odluke o ograničenju korišćenja sredstava amortizacije i o nižim stopama amortizacije za privredne organizacije određenih delatnosti, s molbom da se preuzme na dalji rad u Saveznoj narodnoj skupštini.

Istovremeno Vas obavestavamo da je Savezno izvršno veće za svoje predstavnike odredilo Nikolu Minčevića, člana Saveznog izvršnog veća i državnog sekretara za poslove finansija — za predstavnika u Saveznom veću i Kiru Gligorova, sekretara Saveznog izvršnog veća za opšte privredne poslove — za predstavnika u Veću proizvođača.

Za poverenike Saveznog izvršnog veća određeni su Vojo Rakić, pomoćnik sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću — za poverenika u Saveznom veću i Nikola Balog, pomoćnik sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću — za poverenika u Veću proizvođača.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar

Saveznog izvršnog veća

Veljko Zeković s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 65

19 novembra 1958 godine

Beograd

PREDSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Pretsedniče,

Dostavljam Vam Predlog odluke o izmenama i dopunama Odluke o ograničenju korišćenja sredstava amortizacije i o nižim stopama amortizacije za privredne organizacije određenih delatnosti koji je Skupštini podnelo Savezno izvršno veće i molim da ovaj predlog uputite Odboru za narodnu privredu na pretresanje i dalji postupak.

Za svog pretstavnika pri pretresanju ovog predloga odluke Savezno izvršno veće je odredilo svog člana Nikolu Minčeva, državnog sekretara za poslove finansija.

Za poverenika Savezno izvršno veće je odredilo Voja Rakića, pomoćnika sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću.

Pretsednik

Petar Stambolić s. r.

P R E D L O G

ODLUKE O IZMENAMA I DOPUNAMA ODLUKE O
OGRAIČENJU KORIŠĆENJA SREDSTAVA AMORTIZACIJE I O NIŽIM STOPAMA AMORTIZACIJE
ZA PRIVREDNE ORGANIZACIJE ODREĐENIH
DELATNOSTI

1. U Odluci o ograničenju korišćenja sredstava amortizacije i o nižim stopama amortizacije za privredne organizacije određenih delatnosti («Službeni list FNRJ», br. 54/57) u tački III pod 1. posle reči: «preduzeća industrije vrenja,» stavljaју se reči: «preduzeća industrije kože i obuće,»; posle reči: «gafički pogoni novinskih i novinsko-izdavačkih preduzeća,» stavljaју se reči: «preduzeća za proizvodnju gramofonskih ploča,»; a umesto reči: «trgovinska preduzeća i radnje koji su registrovani i pretežno vrše promet u struci voće, povrće i preradevine od voća i povrća ili u strukama životnih namirnica» stavljaју se reči: «trgovinske privredne organizacije na veliko ili na malo koje se pretežno bave prometom prehranbenih proizvoda sem alkoholnih pića».

2. Tačka VII briše se.

3. U tački X dodaje se nov stav 2, koji glasi: «Opštinski narodni odbor može osloboditi od plaćanja amortizacije sezonska ugostiteljska preduzeća i radnje za rad van sezone.»

4. U tački XII dodaje se nov stav, koji glasi: «Savezno izvršno veće može propisati da se iznos amortizacije koji privredna organizacija ne može trošiti po odredbama ove odluke, može upotrebiti za smanjenje iznosa zajma koji je privredna organizacija dobila iz sredstava Opšteg investicionog fonda za određene vrste investicija.»

5. Ova odluka stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u «Službenom listu FNRJ», a primenjuje se od 1. januara 1959 godine.

O B R A Z L O Ž E N J E

ODLUKE O IZMENAMA I DOPUNAMA ODLUKE O
OGRAIČENJU KORIŠĆENJA SREDSTAVA AMORTIZACIJE I O NIŽIM STOPAMA AMORTIZACIJE
ZA PRIVREDNE ORGANIZACIJE ODREĐENIH
DELATNOSTI

Preduzeća industrije kože i obuće raspolažu zastarelim i dotrajalim osnovnim sredstvima. Da bi se ovim preduzećima omogućilo da obnove svoja dotrajala osnovna sredstva, predlaže se davanje olakšice u korišćenju sredstava amortizacije u tom smislu što bi celokupnu uplaćenu amortizaciju počev od 1. I. 1959 godine mogla koristiti bez ikakvog ograničenja za zamenu dotrajalih osnovnih sredstava.

Amortizaciju koju ova preduzeća nisu mogla po dosadašnjim propisima koristiti moći će je upotrebljavati po opštim propisima koji važe za sve privredne organizacije.

Preduzeće za proizvodnju gramofonskih ploča kao što je «Jugoton» posluje pod sličnim uslovima kao i izdavačka preduzeća. Stoga je i za ovo preduzeće predloženo da se odobri korišćenje uplaćene amortizacije u punom iznosu za zamenu osnovnih sredstava počev od 1. I. 1959 godine, kao što je i za izdavačka preduzeća.

Sezonska ugostiteljska preduzeća i radnje uplaćivali su amortizaciju prema dosadašnjim propisima samo za vreme kad su vršili svoju delatnost. To je za veliki broj tih preduzeća značilo da uplaćuju amortizaciju za vreme 3—6 meseci u godini. Sa ovakvim kratkim rokom za uplaćivanje amortizacije ova preduzeća nisu mogla da obezbede potrebna sredstva za zamenu osnovnih sredstava. Međutim, izvesna ugostiteljska preduzeća i radnje u mogućnosti su da uplaćuju amortizaciju van sezone. Da bi se ovim preduzećima omogućilo da ostvare veći iznos sredstava za potrebe obnove svojih osnovnih sredstava, predloženo je da se briše odredba dosadašnje tačke VII koja je regulisala način plaćanja amortizacije za ove organizacije, i da se ovo pitanje reši na taj način što bi sezonska ugostiteljska preduzeća i radnje ubuduće plaćali amortizaciju kao i sva druga preduzeća, s tim što opštinski narodni odbor može osloboditi ova preduzeća od obaveze plaćanja amortizacije za njihov rad van sezone. Na taj način opštinski narodni odbor moći će da procenjuje ekonomsku situaciju ugostiteljskih preduzeća i radnji na svom području i prema uslovima rada tih preduzeća da propisuje odgovarajuću obavezu za plaćanje amortizacije.

U tački XII predviđa se mogućnost upotrebe blokirane amortizacije za smanjenje iznosa zajma. Takva solucija dolazi u obzir samo kada se radi o zajmovima iz opšteg investicionog fonda, što je jedino moguće s obzirom na mehanizam davanja zajmova iz društvenih investicionih fondova. Smanjenje zajmova putem aktiviranja blokiranih amortizacionih sredstava može biti naročito opravdano kada se daju zajmovi za rekonstrukcije preduzećima onih privrednih grana kod kojih je inače zamena osnovnih sredstava bila otežana zbog blokiranja amortizacije. Na taj način ova amortizacija vratila bi se funkciji koju je prvobitno imala. U tom smislu formulisano je ovlašćenje Saveznog izvršnog veća. Ovlašćenje će se koristiti gde je to celisno uzimajući u obzir rečeno načelo i proporcije društvenog plana.

U tekstu predložene odluke izvršena je istovremeno redakcijska izmena u nazivu trgovinskih preduzeća i radnji koji se bave prometom prehranbenih proizvoda radi izjednačenja sa terminologijom koja je upotrebljena u ostalim zakonskim propisima.

I Z V E Š T A J

ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU SAVEZNOG
VEĆA O PREDLOGU ODLUKE O IZMENAMA I
DOPUNAMA ODLUKE O OGRAIČENJU KORIŠĆENJA
SREDSTAVA AMORTIZACIJE I O NIŽIM STOPAMA
AMORTIZACIJE ZA PRIVREDNE ORGANIZACIJE
ODREĐENIH DELATNOSTI

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO VEĆE

Odbor za narodnu privredu

Br. SNS (A) 65

21 novembra 1958 godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE
SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za narodnu privredu Saveznog veća Savezne narodne skupštine, na svojoj sednici održanoj

na dan 21 novembra 1958 godine, pretresao je Predlog odluke o izmenama i dopunama Odluke o ograničenju korišćenja sredstava amortizacije i o nižim stopama amortizacije za privredne organizacije određenih delatnosti i usvojio ga bez izmena i dopuna.

Podnoseći ovaj izveštaj, Odbor za narodnu privredu Saveznog veća predlaže Domu da usvoji Predlog odluke o izmenama i dopunama Odluke o ograničenju korišćenja sredstava amortizacije i o nižim stopama amortizacije za privredne organizacije određenih delatnosti.

Za izvestioca je određen narodni poslanik ing. Karmelo Budihna.

Za Sekretara

Ilija Tepavac s. r.

Pretsednik

Vidoe Smilevski s. r.

Članovi:

Dušan Bogdanov s. r., Dimče Bojanovski s. r., ing. Karmelo Budihna s. r., Ivan Buković s. r., Radivoje Davidović s. r., Tone Fajfar s. r., ing. Vojislav Jelenković s. r., Momir Kapor s. r., Vicko Krstulović s. r., Milka Kufrin s. r., Voja Leković s. r., Džavid Niman s. r., Ante Raos s. r., Šoti Pal s. r., Božo Tomić s. r., ing. Josip Zmajčić s. r., Vljako Begović s. r.

P R E D L O G

ODLUKE O IZMENAMA I DOPUNAMA ODLUKE O USTUPANJU DOPRINOSA IZ DOHOTKA I ZEMLJARINE PRIVREDNIM ORGANIZACIJAMA ODREĐENIH DELATNOSTI

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

01 Br. 450—58

18 novembra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Priloženo Vam dostavljamo Predlog odluke o dopunama Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednim organizacijama određenih delatnosti, s molbom da se preuzme na dalji rad u Saveznoj narodnoj skupštini.

Istovremeno Vas obaveštavamo da je Savezno izvršno veće za svoje predstavnike odredilo Nikolu Minčeva, člana Saveznog izvršnog veća i državnog sekretara za poslove finansija — za predstavnika u Saveznom veću Kiru Gligorova sekretara Saveznog izvršnog veća za opšte privredne poslove — za predstavnika u Veću proizvođača.

Za poverenike Saveznog izvršnog veća određeni su Vojo Rakić, pomoćnik sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću — za poverenika u Saveznom veću i Nikola Bačog, pomoćnik sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću — za poverenika u Veću proizvođača.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar

Saveznog izvršnog veća

Veljko Zeković s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 66

19 novembra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA

SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Predsedniče,

Dostavljam Vam Predlog odluke o dopunama Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine

privrednim organizacijama određenih delatnosti koji je Skupštini podnelo Savezno izvršno veće i molimo da ovaj predlog uputite Odboru za narodnu privredu na pretresanje i dalji postupak.

Za svog predstavnika pri pretresanju ovog predloga odluke Savezno izvršno veće je odredilo svog člana Nikolu Minčeva, državnog sekretara za poslove finansija.

Za poverenika Savezno izvršno veće je odredilo Voja Rakića, pomoćnika sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću.

Pretsednik

Petar Stambolić s. r.

P R E D L O G

ODLUKE O DOPUNAMA ODLUKE O USTUPANJU DOPRINOSA IZ DOHOTKA I ZEMLJARINE PRIVREDNIM ORGANIZACIJAMA ODREĐENIH DELATNOSTI

1. U Odluci o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednim organizacijama određenih delatnosti (»Službeni list FNRJ«, br. 54/57) u tački 6 stav 1 posle odredbe pod 5 dodaje se nova odredba pod 6, koja glasi:

»6) preduzeća male obalne plovidbe ... 75%«.

2. U tački 7 posle reči: »Novinsko-izdavačka i izdavačka preduzeća« dodaju se reči: »i preduzeća za proizvodnju gramofonskih ploča«.

3. Posle tačke 8 dodaju se sedam novih tačaka, koje glase:

»9. Privredne organizacije koje se bave konzerviranjem voća, povrća, maslini, mleka, mesa i ribe i preduzeća za geološka istraživanja ne placaju doprinos iz dohotka privrednih organizacija. Lej dohotka koji odgovara iznosu doprinosa iz dohotka privrednih organizacija, ova preduzeća unose u svoj fond osnovnih sredstava i fond obrtnih sredstava.

10. Građevinska preduzeća, građevinsko-montažna preduzeća, građevinsko-zanatska preduzeća i radnje, kao i preduzeća za proizvodnju cigle, crepa i kreča, unose u svoj fond osnovnih sredstava i fond obrtnih sredstava 50% od iznosa obracunanog doprinosa iz dohotka.

11. Trgovinske privredne organizacije koje se bave pretežno prometom na veliko ili na malo voća i povrća i mleka, trgovinske organizacije koje se bave prometom naite i njenih derivata i preduzeća hladnjače upotrebiće od dela dohotka koji odgovara iznosu doprinosa iz dohotka 30% za svoj fond osnovnih sredstava i fond obrtnih sredstava, a 30% unose u društveni investicioni fond opštine.

12. Ugostiteljska preduzeća i radnje unose 50% od dela dohotka koji odgovara iznosu doprinosa iz dohotka u svoj fond osnovnih sredstava i fond obrtnih sredstava, a 50% od ovog doprinosa pripada društvenom investicionom fondu opštine.

13. Zanatska preduzeća i radnje koji se bave vršenjem usluga (uslužno zanatstvo) upotrebiće od dela dohotka koji odgovara iznosu doprinosa iz dohotka 50% za svoj fond osnovnih sredstava i fond obrtnih sredstava, a 50% unose u društveni investicioni fond opštine.

Ovlašćuje se Savezno izvršno veće da može propisati da se odredbe prethodnog stava primenjuju i na pojedine vrste zanatskih preduzeća i radnji koji se bave proizvodnjom (proizvodno zanatstvo).

14. Paušalni iznos koji pripada federaciji od preduzeća i radnji koji vrše obračunavanje sa društvenom zajednicom u paušalnom iznosu, a za čije je delatnosti po odredbama ove odluke predviđeno ustupanje dela doprinosa iz dohotka, ustupa se društvenom investicionom fondu opštine i to: 100% — od ugostiteljskih preduzeća i radnji i zanatskih preduzeća i radnji koji se bave vršenjem usluga, a 50% — od trgovinskih privrednih organizacija koje se bave pretežno prometom voća i povrća i mleka.

15. Bliže propise za sprovođenje ove Odluke donosi, po potrebi, Savezni državni sekretarijat za poslove finansija.

4. Dosadašnja tačka 9 postaje tačka 16.

5. Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu FNRJ«, a primenjuje se pri utvrdjivanju raspodele dohotka u završnom računu za 1958 godinu.

OBRAZLOŽENJE

UZ PREDLOG ZA IZMENU I DOPUNU ODLUKE O USTUPANJU DOPRINOSA IZ DOHOTKA I ZEMLJARINE PRIVREDNIM ORGANIZACIJAMA ODREĐENIH DELATNOSTI

Ekonomsko obrazloženje izmena koje se predlažu u ovoj odluci dato je u opštoj informaciji o izmenama koje treba izvršiti u instrumentima raspodele ukupnog prihoda privrednih organizacija u 1958 i 1959 godini.

Predloženim izmenama Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka predviđa se ustupanje ovog doprinosa sledećim privrednim organizacijama, i to:

a) ceo iznos doprinosa iz dohotka ustupa se preduzećima za proizvodnju gramofonskih ploča, privrednim organizacijama koje se bave konzerviranjem voća, povrća, maslini, mleka, mesa i ribe, kao i preduzećima za geološke istražne radove;

b) 75% od iznosa obračunatog doprinosa iz dohotka ustupa se preduzećima male obalne plovidbe;

c) 50% od iznosa obračunatog doprinosa iz dohotka ustupa se građevinskim preduzećima, građevinsko-montažnim preduzećima, građevinsko-zanatskim preduzećima i radnjama preduzećima za proizvodnju cigle, crepa i kreča, ugostiteljskim preduzećima i radnjama i zanatskim preduzećima koja se bave vršenjem usluga (uslužno zanatstvo);

d) 30% od iznosa obračunatog doprinosa iz dohotka ustupa se trgovinskim privrednim organizacijama koje se pretežno bave prometom na veliko ili na malo voćem, povrćem i mlekom, trgovinskim organizacijama koje se bave prometom nafte i njenih derivata kao i preduzećima hladnjača.

Privrednim organizacijama ustupa se doprinos iz dohotka da bi mogle da obrazuju svoje fondove i time prošire materijalnu osnovu za samostalno poslovanje saglasno osnovnim nacelima usvojenim u propisima o raspodeli dohotka privrednih organizacija.

Društvenom investicionom fondu opštine ustupa se deo obračunatog doprinosa iz dohotka sledećih privrednih organizacija, i to:

a) 50% od iznosa obračunatog doprinosa iz dohotka ugostiteljskih preduzeća i radnji kao i zanatskih preduzeća koja se bave vršenjem usluga (uslužno zanatstvo);

b) 30% od iznosa obračunatog iznosa iz dohotka trgovinskih privrednih organizacija koje se bave pretežno prometom na veliko ili na malo voća, povrća i mleka, trgovinskih organizacija koje se bave prometom nafte i njenih derivata kao i preduzeća hladnjača;

c) kod privrednih organizacija sa paušalnim obračunom, i to:

— 100% od paušalnog iznosa koji pripada federaciji od ugostiteljskih preduzeća i radnji;

— 50% od paušalnog iznosa koji pripada federaciji od trgovinskih privrednih organizacija koje se bave pretežno prometom voća, povrća i mleka, kao i od zanatskih preduzeća koja se bave vršenjem usluga (uslužno zanatstvo).

Doprinos iz dohotka ustupljen je društvenom investicionom fondu opštine od onih privrednih organizacija čija delatnost spada u nadležnost komune.

I Z V E Š T A J

ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU ODLUKE O IZMENAMA I DOPUNAMA ODLUKE O USTUPANJU DOPRINOSA IZ DOHOTKA I ZEMLJARINE PRIVREDNIM ORGANIZACIJAMA ODREĐENIH DELATNOSTI

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE

Odbor za narodnu privredu

Br. SNS (A) 66

21 novembra 1958 godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE
SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za narodnu privredu Saveznog veća Savezne narodne skupštine, na svojoj sednici održanoj na dan 21 novembra 1958 godine, pretresao je Predlog odluke o izmenama i dopunama Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednim organizacijama određenih delatnosti i usvojio ga sa sledećim izmenama i dopunama:

U tački 3 u odredbi 9 u drugom redu, posle reči »ribe« stavlja se zapeta i dodaju se reči »preduzeća hladnjača«.

U istoj tački u odredbi 11 u četvrtom redu, posle reči »derivata« brišu se reči »i preduzeća hladnjača«.

U odredbi 13 stav 1 menja se i glasi:

»13. Zanatska preduzeća i radnje koje se bave vršenjem usluga (uslužno zanatstvo) upotrebiće od dela dohotka koji odgovara iznosu doprinosa iz dohotka 30% za svoj fond osnovnih sredstava u fond obrtnih sredstava, a 70% unose u društveni investicioni fond opštine radi finansiranja investicija najmanje u odgovarajućem iznosu za unapređivanje uslužnog zanatstva.«

U istoj odredbi u stavu 2 posle reči »primenjuju« dodaju se reči »delimično ili u celini«.

Posle odredbe pod 14 dodaje se nova odredba koja glasi:

»Savezno izvršno veće može propisati da elektroprivredne organizacije udružene u elektroprivrednu zajednicu uplate u celini ili delimično deo dohotka koji odgovara iznosu doprinosa iz dohotka u fond za pokrivanje manjkova elektroprivredne zajednice.«

Dosadašnja odredba pod 15 postaje odredba 16, a u tački 4 umesto cifre »16« stavlja se cifra »17«.

Tekst predloga ove odluke usaglašen je sa tekstom Odbora za narodnu privredu Veća proizvođača.

Podnoseći ovaj izveštaj, Odbor predlaže Domu da usvoji Predlog odluke o izmenama i dopunama Odluke o ustupanju doprinosa iz dohotka i zemljarine privrednim organizacijama određenih delatnosti sa ovim izveštajem.

Za izvestioca je određen narodni poslanik Ing. Karmelo Budihna.

Za Sekretara

Milja Tepavac s. r.

Pretsednik

Vidoe Smilevski s. r.

Članovi:

Dušan Bogdanov s. r., Dimče Bojanovski s. r., ing. Karmelo Budihna s. r., Ivan Buković s. r., Radivoje Davidović s. r., Tone Fajfer s. r., ing. Vojislav Jelenković s. r., Momir Kapor s. r., Vicko Krstulović s. r., Milka Kufrin s. r., Voja Leković s. r., Džavid Nimanji s. r., Ante Raos s. r., Šotić Pal s. r., Božo Tomić s. r., ing. Josip Zmajčić s. r., Vlado Begović s. r.

P R E D L O G**ODLUKE O IZMENAMA I DOPUNAMA ODLUKE O KAMATNIM STOPAMA NA SREDSTVA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA, NA SREDSTVA ULOŽENA KOD BANKE I NA KRATKOROČNE KREDITE**

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

01 Br. 451—58

18 novembra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

B e o g r a d

Priloženo Vam dostavljamo Predlog odluke o izmenama i dopunama Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite, s molbom da se preuzme na dalji rad u Saveznoj narodnoj skupštini.

Istovremeno Vas obaveštavamo da je Savezno izvršno veće za svoje pretstavnike odredilo Nikolu Minčeva, člana Saveznog izvršnog veća i državnog sekretara za poslove finansija — za pretstavnika u Saveznom veću i Kiru Gligorova, sekretara Saveznog izvršnog veća za opšte privredne poslove — za pretstavnika u Veću proizvođača.

Za poverenike Saveznog izvršnog veća određeni su Vojo Rakić, pomoćnik sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću — za poverenika u Saveznom veću i Nikola Balog, pomoćnik sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću — za poverenika u Veću proizvođača.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar

Saveznog izvršnog veća

Veljko Zeković s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 67

19 novembra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA

SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

B e o g r a d

Druže Pretsedniče,

Dostavljam Vam Predlog odluke o izmenama i dopunama Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite koji je Skupštini podnelo Savezno izvršno veće i molim da ovaj predlog uputite Odboru za narodnu privredu na pretresanje i dalji postupak.

Za svog pretstavnika pri pretresanju ovog predloga odluke Savezno izvršno veće je odredilo svog člana Nikolu Minčeva, državnog sekretara za poslove finansija.

Za poverenika Savezno izvršno veće je odredilo Voja Rakića, pomoćnika sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću.

Pretsednik

Petar Stambolić s. r.

P R E D L O G**ODLUKE O IZMENAMA I DOPUNAMA ODLUKE O KAMATNIM STOPAMA NA SREDSTVA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA, NA SREDSTVA ULOŽENA KOD BANKE I NA KRATKOROČNE KREDITE**

1. U Odluci o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite (»Službeni list FNRJ«, br. 54/57, 26/58 i 44/58) u tački I stav 1 u odredbi pod 1 posle reči: »mlinska preduzeća« briše se zapeta i do-

daju reči: »i mlinozi u sastavu trgovinskih preduzeća za promet žitarica«, posle reči »preduzeća za proizvodnju keramike«, dodaju se reči: »preduzeća koja se bave industrijskom eksploatacijom šuma, privredne organizacije za proizvodnju rezane grade (pilane), privredne organizacije za proizvodnju nameštaja,«; posle reči: »preduzeća za proizvodnju testenina« briše se zapeta i dodaju se reči: »i pogoni za proizvodnju testenina ako su u sastavu preduzeća za promet žitarica i mlinskih preduzeća,«; a brišu se reči: »preduzeća za preradu voća, povrća, maslinki, mleka, mesa i ribe,«; »hladnjače,« i »silosi, sušare,«.

U stavu 1 odredba pod 2 menja se i glasi:

»2) građevinska preduzeća, građevinsko-montažna preduzeća, građevinsko-zanatska preduzeća i radnje, kao i projektantske organizacije;«.

U stavu 1 brišu se odredbe pod 4, 5 i 6, dosadašnja odredba pod 7 postaje odredba pod 4 i posle nje dodaje se nova odredba pod 5, koja glasi:

»5) zanatske privredne organizacije koje se bave vršenjem usluga (uslužno zanatstvo)«.

U stavu 2 odredba pod 1 menja se i glasi:

»1) privredne organizacije za proizvodnju građevinskog materijala;«.

U stavu 2 odredba pod 2 briše se.

U stavu 2 odredba pod 3 menja se i glasi:

»3) preduzeća obalske liniske plovidbe u pomorskom saobraćaju — za sva osnovna sredstva, osim za putničke brodove;«.

U stavu 2 u odredbi pod 4 posle reči: »izdavačka i novinska preduzeća,« dodaju se reči: »preduzeća za proizvodnju gramofonskih ploča,«, a umesto reči: »filmska preduzeća« dodaju se reči: »preduzeća za proizvodnju filmova«.

U stavu 2 dosadašnje odredbe pod 3, 4 i 5 postaju odredbe pod 2, 3 i 4.

U stavu 3 odredba pod 1 menja se i glasi:

»1) železnička-transportna preduzeća, preduzeća vazdušnog i javnog drumskog saobraćaja — za sva osnovna sredstva, a preduzeća pomorskog, rečnog i jezerskog saobraćaja — za putničke brodove;«.

U stavu 3 umesto dosadašnjih odredaba pod 2 i 3 dodaju se šest novih odredaba, koje glase:

»2) privredne organizacije koje se bave konzerviranjem voća, povrća, maslinki, mleka, mesa i ribe — za sva osnovna sredstva;

3) trgovinska preduzeća na veliko i mlinska preduzeća — za magacine za uskladištenje proizvoda, silose, mehanizovana skladišta i sušare;

4) trgovinska preduzeća na malo i radnje koje se bave pretežno prometom prehrambenih proizvoda sem alkoholičnih pića i pekare — za sva osnovna sredstva,

5) preduzeća hladnjače i ledare za proizvodnju leda od morske vode — za sva osnovna sredstva;

6) trgovinska preduzeća i poljoprivredne organizacije koje u svom sastavu imaju hladnjače kao samostalan pogon — za te hladnjače;

7) privredne organizacije sa kamionima sa rashladnim uređajima — za te kamione;«.

Dasadašnja odredba pod 4 stav 1 postaje odredba pod 8, a dosadašnja odredba pod 6 postaje odredba pod 9.

Dosadašnja odredba pod 4 stav 2 postaje poseban stav 4 ove tačke, menja se i glasi:

»Opšte zemljoradničke zadruge plaćaju kamatu na fond osnovnih sredstava po jedinstvenoj stopi koja se utvrđuje društvenim planom opštine ili posebnom odlukom opštine u granicama opšte stope kamate na fond osnovnih sredstava i stopa kamate na fond osnovnih sredstava utvrđenih ovom odlukom, i to prema delatnosti koje vrše odnosno pogonima koje imaju. Prihod od ove kamate ulazi u fond osnovnih sredstava opšte zemljoradničke zadruge koja kamatu plaća.«

Dosadašnja odredba pod 5 postaje poseban stav ove tačke, s tim što se posle reči »ugostiteljska pre-

duzeća i radnje» briše zapeta i reči: »trgovinska preduzeća i radnje na malo koje se pretežno bave prometom prehranbenih proizvoda sem alkoholnih pića«, a posle reči: »utvrđuje opštinski narodni odbor u granicama« dodaju se reči: »opšte stope kamate na fond osnovnih sredstava i«.

2. Posle tačke II dodaje se nova tačka IIa, koja glasi:

»IIa. Savezno izvršno veće može doneti propise da na sredstva fondova privrednih organizacija i njihova neraspoređena sredstva banka plaća kamatu kad se privredna organizacija obaveže da neće trošiti ta sredstva u određenom roku.«

3. Posle tačke IV dodaje se nova tačka IVa, koja glasi:

»IVa. Ovlašćuje se Savezni državni sekretarijat za poslove finansija da donosi bliže propise za sprovođenje ove odluke.«

4. Ovlašćuje se Sekretarijat Saveznog izvršnog veća za zakonodavstvo i organizaciju da izda prečišćen tekst ove odluke.

5. Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu FNRJ«, a primenjivaće se od 1 januara 1958 godine.

Na preduzeća pomorskog, rečnog i jezerskog saobraćaja primenjivaće se ova odluka od 1 januara 1959 godine, a na preduzeća koja se bave industrijskom eksploatacijom šuma, privredne organizacije za proizvodnju rezane građe (pilane) i privredne organizacije za proizvodnju nameštaja primenjivaće se ova odluka do kraja 1959 godine.

O B R A Z L O Ž E N J E

PREDLOGA ODLUKE O IZMENAMA I DOPUNAMA ODLUKE O KAMATNIM STOPAMA NA SREDSTVA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA, NA SREDSTVA ULOŽENA KOD BANKE I NA KRATKOROČNE KREDITE

Da bi se omogućilo određenim grupama privrednih organizacija da ostvare veći dohodak radi isplate ličnih dohodaka radnika i radi obrazovanja svojih fondova pored drugih mera koje su predviđene instrumentima i merama za raspodelu prihoda, ovom odlukom daju se takvim privrednim organizacijama posebne olakšice u plaćanju kamate na osnovna sredstva.

Tako je predviđeno da umesto kamate na osnovna sredstva po stopi od 6% godišnje, plaćaju kamatu po stopi od 2% godišnje za sva osnovna sredstva sledeće privredne organizacije:

- preduzeća koja se bave industrijskom eksploatacijom šuma;
- privredne organizacije za proizvodnju rezane građe (pilane);
- privredne organizacije za proizvodnju nameštaja;
- projektantske privredne organizacije;
- zanatske privredne organizacije koje se bave vršenjem usluga (uslužno zanatstvo).

Za preduzeća za proizvodnju gramofonskih ploča kamatna stopa za sva osnovna sredstva smanjuje se od 6% na 1% godišnje, kao i kod izdavačkih preduzeća.

Trgovinska preduzeća koja u svom sastavu imaju hladnjače kao samostalan pogon oslobađaju se plaćanja kamate za te hladnjače. Ove privredne organizacije su do sada plaćale 6% kamate na ta osnovna sredstva.

Privredne organizacije koje se bave konzerviranjem voća, povrća, maslinke, mleka, mesa i ribe kao trgovinska preduzeća na malo i radnje koje se pretežno bave prometom prehranbenih proizvoda sem alkoholnih pića oslobađaju se plaćanja kamate na osnovna sredstva. Ove privredne organizacije su do sada plaćale 2% kamate na osnovna sredstva.

Kamate na osnovna sredstva ne plaćaju još ni sledeće privredne organizacije: preduzeća vazdušnog saobraćaja; preduzeća pomorskog, rečnog i jezerskog saobraćaja za pulničke brodove; i pekare. Prema sadašnjim propisima ove su organizacije plaćale 1% kamate godišnje.

Sve gornje olakšice u plaćanju kamate na osnovna sredstva treba da se primenjuju za celu 1958 i 1959 godinu, sem za preduzeća pomorskog, rečnog i jezerskog saobraćaja za koja će se primenjivati od 1 januara 1959 godine. Za preduzeća navedena u tački VII ove se olakšice neće primenjivati posle 1959 godine.

Pored gornjih olakšica, predloženom odlukom ovlašćeno je Savezno izvršno veće da donese propise prema kome privredna organizacija koja ugovori sa bankom da izvesno duže vreme neće trošiti jedan određeni iznos svojih fondova ili neraspoređenih sredstava, ima pravo na kamatu srazmerno dužini ugovorenog otkaznog roka za podizanje toga iznosa. Kamata bi bila prihod fonda. Na taj način bi privredne organizacije imale koristi od onih sredstava za koja predviđaju da će duže vremena ostati neupotrebljena.

I Z V E Š T A J

ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU ODLUKE O IZMENAMA I DOPUNAMA ODLUKE O KAMATNIM STOPAMA NA SREDSTVA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA, NA SREDSTVA ULOŽENA KOD BANKE I NA KRATKOROČNE KREDITE

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO VEĆE

Odbor za narodnu privredu

Br. SNS (A) 67

21 novembra 1958 godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za narodnu privredu Saveznog veća Savezne narodne skupštine, na svojoj sednici održanoj na dan 21 novembra 1958 godine, pretresao je Predlog odluke o izmenama i dopunama Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite i usvojio ga bez izmena i dopuna.

Podnoseći ovaj izveštaj, Odbor za narodnu privredu Saveznog veća predlaže Domu da usvoji Predlog odluke o izmenama i dopunama Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite.

Za izvestioca je određen narodni poslanik ing. Vojislav Jelenković.

Za Sekretara

Ilija Tepavac s. r.

Pretsednik

Vidoe Smilevski s. r.

Članovi:

Dušan Bogdanov s. r., Dimče Bojanovski s. r., ing. Kar-melo Budihna s. r., Ivan Buković s. r., Radivoje Davidović s. r., Tone Fajfar s. r., ing. Vojislav Jelenković s. r., Momir Kapor s. r., Vicko Krstulović s. r., Milka Kufrin s. r., Voja Leković s. r., Džavid Nimanli s. r., Ante Raos s. r., Šoti Pal s. r., Božo Tomić s. r., ing. Josip Zmajčić s. r., Vlazko Begović s. r.

P R E D L O G**ODLUKE O POSEBNOJ UČEŠĆU U DOHOTKU I O ZAJEDNIČKIM REZERVNIM FONDovima PRIVREDNIH ORGANIZACIJA**

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

01 Br. 457—58

21 novembra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Priloženo Vam dostavljam Predlog odluke o posebnom učešću u dohotku i o zajedničkim rezervnim fondovima privrednih organizacija, s molbom da se preuzme na dalji rad u Saveznoj narodnoj skupštini.

Istovremeno Vas obavještaвам da je Savezno izvršno veće za svoje predstavnike odredilo Niku u Minčeva, člana Saveznog izvršnog veća i državnog sekretara za poslove finansija — za predstavnika u Saveznom veću i Kru Gligorova, sekretara Saveznog izvršnog veća za opšte privredne poslove — za predstavnika u veću proizvođača.

Za poverenike Saveznog izvršnog veća određeni su Vojo Rakić, pomoćnik sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću — za poverenika u Saveznom veću i Nikola Balog, pomoćnik sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću — za poverenika u Veću proizvođača.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar

Saveznog izvršnog veća

Veljko Zeković s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 68

21 novembra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Predsedniče,

Dostavljam Vam Predlog odluke o posebnom učešću u dohotku i o zajedničkim rezervnim fondovima privrednih organizacija koji je Skupštini podnelo Savezno izvršno veće i molim da ovaj predlog uputite Odboru za narodnu privredu na pretresanje i dalji postupak.

Za svog predstavnika pri pretresanju ovog predloga odluke Savezno izvršno veće je odredilo svog člana Nikolu Minčeva, državnog sekretara za poslove finansija, a za poverenika Voja Rakića, pomoćnika sekretara za opšte privredne poslove u Saveznom izvršnom veću.

Predsednik

Petar Stambolić s. r.

P R E D L O G**ODLUKE O POSEBNOJ UČEŠĆU U DOHOTKU I O ZAJEDNIČKIM REZERVNIM FONDovima PRIVREDNIH ORGANIZACIJA**

1. Iznos posebnog učešća privredne organizacije u dohotku u smislu člana 19a Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija predstavlja 50% od iznosa razlike u doprinosu iz dohotka koje proističe iz primene više stope doprinosa na dohodak privredne organizacije u tekućoj godini prema toj stopi u prethodnoj godini.

2. Od iznosa iz prethodnog stava privredne organizacije uplaćuje 10% u zajedničke rezervne fondove radi obezbeđenja sredstava za privredni razvoj i za

povećanje ličnih dohodaka radnika onih privrednih organizacija koje usled nedovoljne tehničke opremljenosti i drugih opštih uslova poslovanja ne mogu da ostvare dovoljan dohodak, ni posebno učešće u dohotku.

Savezno izvršno veće može propisati da privredne organizacije pojedinih oblasti privrede uplaćuju u zajednički rezervni fond deo čistog prihoda s tim da taj deo ne može biti veći od 2% od ukupnog iznosa ostvarenog čistog prihoda privrednih organizacija po ošbitku dela za lične dohotke radnika i dela za rezervni fond privredne organizacije.

Savezno izvršno veće može propisati da se uplata u zajedničke rezervne fondove vrši i iz drugih sredstava privrednih organizacija.

3. Zajednički rezervni fondovi obrazuju se, po pravilu za pojedine oblasti privrede, i to jedinstveni za celu privrednu oblast ili po narodnim republikama odnosno srezovima.

4. Zajedničkim rezervnim fondovima upravljaju upravni odbori koje imenuju izvršna veća odnosno narodni odbori iz reda članova upravnih odbora privrednih komora, iz reda članova sindikalnih organizacija, kao i predstavnika organa državne uprave nadležnih za odnosnu privrednu delatnost, zadužnih i drugih društvenih organizacija.

5. Savezno izvršno veće doneće bliže propise o načinu obrazovanja zajedničkih rezervnih fondova, o iznosu koji se privredne organizacije uplaćivati u zajedničke rezervne fondove, o postupku za imenovanje članova upravnog odbora, kao i propise o načinu upravljanja i raspolaganja sredstvima tih fondova i o pripajanju zajedničkog rezervnog fonda industrije i rudarstva osnovanih do početka primenjanja ove odluke sa fondovima obrazovanim po odredbama ove odluke.

6. Ova odluka stupa na snagu oamog dana po objavljivanju u »Službenom listu FNRJ«, a primenjuje se od 1. januara 1959 godine.

O B R A Z L O Ž E N J E**PREDLOGA ZAKONA O POSEBNOJ UČEŠĆU U DOHOTKU I O ZAJEDNIČKIM REZERVNIM FONDovima PRIVREDNIH ORGANIZACIJA**

Zakonom o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija predviđeno je posebno učešće privrednih organizacija u dohotku (član 19a).

Činjenica je, međutim, da u našim uslovima postoje privredne organizacije sa relativno niskim dohotkom i čistim prihodom koje, pored toga što posluju sa pažnjom dobrog privrednika, nisu u mogućnosti da ostvare veću produktivnost i time posebno učešće u dohotku. Ovo najčešće nastaje iz razloga nedovoljne tehničke opremljenosti, ali može da bude i sa drugih opštih uzroka koji nastaju usled kretanja na tržištu ili slično. Kako i ovi radni kolektivi svojim radom doprinose privrednom razvoju zemlje a nedovoljan iznos ostvarenog čistog prihoda nije rezultat njihovog nedovoljnog zalaganja, to treba omogućiti da i ovi radni kolektivi učestvuju u opštem poslu proizvodnosti rada ostvarenog kod drugih radnih kolektiva na taj način što bi pod povoljnijim uslovima dobijali sredstva za svoj privredni razvoj ili što bi dobijali sredstva za isplatu povećanih ličnih dohodaka radnika. Da bi se ova postavka mogla da ostvari potrebno je da se za pojedine oblasti privrede osnuju zajednički rezervni fondovi u koje bi privredne organizacije koje ostvaruju veću produktivnost rada, bilo da je ona rezultat potpunijeg korišćenja kapaciteta, bilo ekonomičnog korišćenja sredstava ili sniženja materijalnih troškova i drugo uplaćivala je jedan deo dohotka u te fondove. Ovako prikupljena sredstva služila bi za davanje dotacija privrednim organizacijama koja nisu mogla iz objektivnih razloga da ostvare čist prihod i to prvenstveno za investicijska ulaganja u tim privrednim organizacijama kako bi se osposobila da

ostvaruju veći čist prihod a zatim i za povećanje ličnog dohotka radnika.

U propisima koje treba da donese Savezno izvršno veće predviđelo bi se da se sredstva mogu davati samo na osnovu posebnog ispitivanja zahteva svake pojedine privredne organizacije koja traži sredstva iz zajedničkog rezervnog fonda. Privredne organizacije bi podnosile zahteve preko svojih stručnih udruženja odnosno gde ovih udruženja nema preko nadležne komore, koja bi davala mišljenja i predlog o opravdanosti podnetih zahteva i sprovodila upravnom odboru zajedničkog rezervnog fonda radi donošenja odluke.

Ovo načelo, da se iz sredstava privrednih organizacija koje zbog bolje opremljenosti stvaraju veću produktivnost rada izdvajaju sredstva za one privredne organizacije koje zbog objektivnih razloga ne mogu da ostvare dovoljan čist prihod za isplatu ličnih dohodaka radnika, provedeno je bilo već ranije za privredne organizacije industrije i rudarstva u Uredbi o regulisanju odnosa u vezi sa raspolaganjem čistim prihodom i sredstvima privrednih organizacija (»Službeni list FNRJ«, br. 14/58). Predloženom odlukom proširuje se sada to načelo na sve privredne organizacije i prema stečenom iskustvu dalje razrađuje i usavršava navedena postavka. Po ovim jedinstvenim načelima obrazovali bi se i zajednički rezervni fondovi industrije i rudarstva, a postojeći fondovi pripojili bi se novoo obrazovanim fondovima.

Ova odluka ima tim veći značaj što se njome obezbeđuje pravilnije nagrađivanje radnih kolektiva uzimajući u obzir njihovo stvarno zalaganje a ne samo ostvareni čist prihod.

Formiranjem zajedničkih rezervnih fondova pristupa se u 1959 godini načelnom rešavanju istaknutih problema dok će finansijski efekat biti ostvaren potpuno zavisno od sredstava koja budu u fondove pritala.

I Z V E Š T A J

ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU SAVEZNOG VEĆA O PREDLOGU ODLUKE O POSEBNOU UČEŠĆU U DOHOTKU I O ZAJEDNIČKIM REZERVNIM FONDOVIMA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO VEĆE

Odbor za narodnu privredu

Br. SNS (A) 68

21 novembra 1958 godine

Beograd

SAVEZNOU VEĆU
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za narodnu privredu Saveznog veća Savezne narodne skupštine, na svojoj sednici održanoj na dan 21 novembra 1958 godine, pretresao je Predlog odluke o posebnom učestvu u dohotku i o zajedničkim rezervnim fondovima privrednih organizacija i usvojio ga sa sledećim izmenama i dopunama:

Iza tačke 4 dodaju se dva nova stava, koji glase:
»Organi upravljanja podnose odgovarajućem veću proizvođača periodične izveštaje o svom poslovanju i završni račun.

Veća proizvođača donose preporuke, kao i uputstva i druge akte obavezne za organe upravljanja fondovima. Završne račune fondova odobrava veća proizvođača na predlog organa državne uprave nadležnog za poslove finansija.

U tački 5 u petom redu iza reči »propise« dodaju se reči »o merilima za dodeljivanje sredstava«.

U istoj tački u sedmom redu posle reči »rudarstva« umesto reči »osnovnih«, treba da stoji »osnovanih«.

Učinjene dopune usaglašene su sa Odborom za narodnu privredu Veća proizvođača.

Podnoseći ovaj izveštaj, Odbor predlaže Domu da usvoji Predlog odluke o posebnom učestvu u dohotku i o zajedničkim rezervnim fondovima privrednih organizacija, sa ovim izveštajem.

Za izvestioca je određen narodni poslanik ing. Vojislav Jelenković.

Za Sekretara

Ilija Tepavac s. r.

Pretsednik

Vidoje Smiljevski s. r.

Članovi:

Vlajko Begović s. r., Dušan Bogdanov s. r., Dimče Bojanovski s. r., ing. Karmelo Budihna s. r., Ivan Buković s. r., Radičević Davidović s. r., Tone Fajfar s. r., ing. Vojislav Jelenković s. r., Momir Kapor s. r., Vioke Krstulović s. r., Milka Kufrin s. r., Voja Leković s. r., Džavid Niman s. r., Ante Raos s. r., Soti Pal s. r., Božo Tomić s. r., ing. Josip Zmajić s. r.

P R E D L O G

ODLUKE O POTVRDI UREDABA SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA DONETIH NA OSNOVU OVLAŠĆENJA IZ TAČKE II ODLUKE O POTVRDI UREDABA SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA I O DALJEM RADU NA PRIPREMI ZAKONA O PRIVREDNOM SISTEMU

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

01 Br. 384—58

18 oktobra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

U prilogu dostavljamo Vam spisak uredaba o izmenama i dopunama uredaba donetih na osnovu člana 20 tačka 1 Zakona o sprovođenju Ustavnog zakona, a koje je Savezno izvršno veće donelo na osnovu odeljka II Odluke o potvrdi uredaba Saveznog izvršnog veća i o daljem radu na pripremi zakona o privrednom sistemu (»Službeni list FNRJ«, br. 8/54), s molbom da ih podnesete Saveznom veću i Veću proizvođača na potvrdu u smislu člana 20 tačka 1 Zakona o sprovođenju Ustavnog zakona.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar

Veljko Zeković s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 51

18 oktobra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Pretsedniče,

Savezno izvršno veće dostavilo je Skupštini spisak uredaba o izmenama i dopunama uredaba donetih na osnovu ovlašćenja iz tačke II Odluke o potvrdi uredaba Saveznog izvršnog veća i o daljem radu na pripremi zakona o privrednom sistemu i molilo je da se te uredbe podnesu domovima Skupštine na potvrdu u smislu člana 20 tačka 1 Zakona o sprovođenju Ustavnog zakona.

U vezi s napred izloženim, dostavljam navedeni spisak uredaba i molim da ga uputite Odboru za narodnu privredu svog Doma radi razmatranja tih uredaba i podnošenja predloga Domu u vezi s traženom potvrdom.

Pretsednik

Petar Stambolić s. r.

S P I S A K

UREDABA O IZMENAMA I DOPUNAMA UREDABA DONETIH NA OSNOVU ČLANA 20 TAČKA 1 ZAKONA O SPROVOĐENJU USTAVNOG ZAKONA, A KOJE JE SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE DONELO NA OSNOVU OVLAŠĆENJA IZ ODELJKA II ODLUKE O POTVRDI UREDABA SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA I O DALJEM RADU NA PRIPREMI ZAKONA O PRIVREDNOM SISTEMU

- 1) Uredba o dopunama Uredbe o prometu žitarica i preradevina od žitarica na veliko (»Službeni list FNRJ«, br. 29/58);
- 2) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o građevinskom projektovanju (»Službeni list FNRJ«, br. 30/58);
- 3) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o građenju (»Službeni list FNRJ«, br. 30/58);
- 4) Uredba o dopunama Uredbe o zemljoradničkim zadrugama (»Službeni list FNRJ«, br. 30/58).

I Z V E Š T A J

ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU O PREDLOGU ODLUKE O POTVRDI UREDABA SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO VEĆE

Odbor za narodnu privredu

Br. SNS (A) 27

16 oktobra 1958 godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU

SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Izveštavate se da je Odbor za narodnu privredu Saveznog veća Savezne narodne skupštine na svojoj sednici od 16 oktobra 1958 godine, razmatrao uredbe o izmenama i dopunama uredaba donetih na osnovu ovlašćenja iz tačke II Odluke o potvrdi uredaba Saveznog izvršnog veća i o daljem radu na pripremi zakona o privrednom sistemu, koji je Savezno izvršno veće podnelo Skupštini na potvrdu, pa predlaže Domu da donese Odluku o potvrdi navedenih uredaba.

Predlog za potvrdu pomenutih uredaba, dostavljen je Odboru za narodnu privredu preko Pretsednika Doma i u vezi s tim Odbor je formirao Pododbor koji je bliže razmotrio ove uredbe i o svome radu podneo izveštaj Odboru.

Kako su navedene uredbe u saglasnosti sa našom opštom privrednom politikom i postojećim propisima, Odbor predlaže Domu da donese odluku o njihovoj potvrdi.

Predlog odluke prilaže se uz izveštaj Odbora. Za izvestioca Odbora određen je narodni poslanik Todor Vujasinović.

Sekretar

Todor Vujasinović s. r.

Pretsednik

Vidoe Smilevski s. r.

Članovi:

Vlajko Begović s. r., Dimče Bojanovski s. r., ing. Karmino Budihna s. r., Marin Cetinić s. r., Radivoje Davidović s. r., Blažo Djuričić s. r., Janez Hribar s. r., ing. Vojislav Jelenković s. r., Hajro Kapetanović s. r., Momir Kapor s. r., Nikola Kmezić s. r., Radomir Komatina s. r., Vicko Krstulović s. r., Milka Kufrin s. r., Voja Leković s. r., Džavid Nimani s. r., Djoka Pajković s. r., Ante Raos s. r., Šoti Pal s. r., Mika Spiljak s. r., Blagoje Taleski s. r., Ilja Tepavac s. r., Božo Tomić s. r., ing. Josip Zmajčić s. r.

P R E D L O G

ODLUKE O POTVRDI UREDABA SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA

Potvrđuju se uredbe koje je Savezno izvršno veće donelo na osnovu ovlašćenja iz tačke II Odluke o potvrdi Uredaba Saveznog izvršnog veća i o daljem radu na pripremi zakona o privrednom sistemu (»Službeni list FNRJ«, br. 8/54), i to:

- 1) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o porezu na promet (»Službeni list FNRJ«, br. 54/57);
- 2) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o trgovinskoj delatnosti i trgovinskim preduzećima i radnjama (»Službeni list FNRJ«, br. 54/57);
- 3) Uredba o dopuni Uredbe o osnivanju preduzeća i radnji (»Službeni list FNRJ«, br. 3/58);
- 4) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o zanatskim radnjama i zanatskim preduzećima (»Službeni list FNRJ«, br. 3/58);
- 5) Uredba o izmeni Uredbe o deviznom poslovanju (»Službeni list FNRJ«, br. 6/58);
- 6) Uredba o dopuni Uredbe o trgovinskoj delatnosti i trgovinskim preduzećima i radnjama (»Službeni list FNRJ«, br. 12/58);
- 7) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o zemljoradničkim zadrugama (»Službeni list FNRJ«, br. 15/58);
- 8) Uredba o dopuni Uredbe o upravljanju stambenim zgradama (»Službeni list FNRJ«, br. 15/58);
- 9) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o prometu žitarica (»Službeni list FNRJ«, br. 16/58);
- 10) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o porezu na promet (»Službeni list FNRJ«, br. 16/58);
- 11) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o ovlašćenju narodnim odborima za propisivanje taksa i poreza na promet (»Službeni list FNRJ«, br. 16/58);
- 12) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o porezu na dohodak (»Službeni list FNRJ«, br. 16/58);
- 13) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o trgovinskoj delatnosti i trgovinskim preduzećima i radnjama (»Službeni list FNRJ«, br. 16/58);
- 14) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o privrednim organizacijama za trgovinske usluge (»Službeni list FNRJ«, br. 16/58);
- 15) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o zajmovima za investicije (»Službeni list FNRJ«, br. 22/58).

P R E D L O G

ODLUKE O POTVRDI PROPISA SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA DONETOG NA OSNOVU OVLAŠĆENJA IZ GLAVE XXVI SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1958 GODINU

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

01 Br. 385—58

18 oktobra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Savezno izvršno veće je donelo, na osnovu uredaba stava 2 odeljak 1 glave XXIV, XXV i XXVI Saveznog društvenog plana za 1958 godinu, Odluku o izmenama Odluke o minimalnim zaštitnim cenama i premijama u 1958 i 1959 godini za goveda i svinje određenog kvaliteta (»Službeni list FNRJ«, br. 28/58).

Molim Vas da, u smislu stava 2 glave XXVI Saveznog društvenog plana za 1958 godinu, gore citiranu odluku podnesete Saveznom veću i Veću proizvođača na odobrenje.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar

Veljko Zeković s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 52

20 oktobra 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Pretsedniče,

Savezno izvršno veće predložilo je Skupštini da potvrdi Odluku o izmenama Odluke o minimalnim zaštitnim cenama i premijama u 1958 i 1959 godini za goveda i svinje određenog kvaliteta („Službeni list FNRJ“, br. 28/58), a koja je doneta na osnovu ovlašćenja iz glave XXVI Saveznog društvenog plana za 1958 godinu.

U vezi sa navedenim molim da Odbor za narodnu privredu Vašeg Veća razmotri pomenutu odluku i podnese Domu svoj predlog u vezi sa traženom potvrdom.

Pretsednik

Petar Stambolić s. r.

IZVEŠTAJ

ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU SAVEZNOG VEĆA O POTVRDI PROPISA SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA DONETOG NA OSNOVU OVLAŠĆENJA IZ GLAVE XXVI SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1958 GODINU

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO VEĆE

Odbor za narodnu privredu

Br. SNS (A) 52

21 novembra 1958 godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU SAVEZNE NARODNE
SKUPŠTINE

Beograd

Izveštavate se da je Odbor za narodnu privredu Saveznog veća, na svojoj sednici od 21 novembra

1958 godine, pretresao Odluku o izmenama Odluke o minimalnim zaštitnim cenama i premijama u 1958 i 1959 godini za goveda i svinje određenog kvaliteta, koju je Savezno izvršno veće donelo na osnovu ovlašćenja iz glave XXVI Saveznog društvenog plana za 1958 godinu i podnelo Saveznoj narodnoj skupštini na potvrdu, pa predlaže Domu da donese odluku o potvrdi navedenog propisa.

Predlog za potvrdu navedenog propisa dostavljen je Odboru za narodnu privredu preko Pretsednika Doma i u vezi s tim Odbor je formirao Pododbor koji je bliže razmotrio ovaj propis i o svome radu podneo izveštaj Odboru.

Kako je navedeni propis u saglasnosti sa našom opštom privrednom politikom, Odbor predlaže Domu da donese odluku o njegovoj potvrdi.

Predlog odluke prilaže se uz izveštaj Odbora.

Za izvestioca je određen narodni poslanik ing. Josip Zmajić.

Za Sekretara

Ilija Tepavac s. r.

Pretsednik

Vidoo Smilevski s. r.

Članovi:

Dušan Bogdanov s. r., Dimče Bojanovski s. r., ing. Karmelo Budihna s. r., Ivan Buković s. r., Radivoje Davidović s. r., Tone Fajfar s. r., Vojislav Jelenković s. r., Momir Kapor s. r., Vicko Krstulović s. r., Milka Kufrin s. r., Voja Leković s. r., Džavid Nimani s. r., Ante Raos s. r., Šoti Pal s. r., Božo Tomić s. r., ing. Josip Zmajić s. r., Vlakko Begović s. r.

P R E D L O G

ODLUKE O POTVRDI PROPISA SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA DONETOG NA OSNOVU OVLAŠĆENJA IZ GLAVE XXVI SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1958 GODINU

Potvrđuje se Odluka o izmenama Odluke o minimalnim zaštitnim cenama i premijama u 1958 i 1959 godini za goveda i svinje određenog kvaliteta („Službeni list FNRJ“, br. 28/58).

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

7-ма СЕДНИЦА

ОД 26 НОВЕМБРА 1958 ГОДИНЕ

САДРЖАЈ

Дневни ред:

- 1) Наставак претреса Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину;
- 2) Претрес Предлога закона о инвалидском осигурању;
- 3) Претрес Предлога закона о измени Закона о откупу приватних апотека;
- 4) Претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација;
- 5) Претрес Предлога закона о измени Закона о средствима привредних организација;
- 6) Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Одлуке о ограничењу копишења средстава амортизације и о нижим стопама амортизације за привредне организације одређених делатности;
- 7) Претрес Предлога одлуке о допунама Одлуке о уступању доприноса из дохотка и земљарине привредних организацијама одређених делатности;
- 8) Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите;
- 9) Претрес Предлога одлуке о посебном учешћу у дохотку и о заједничким резервним фондовима привредних организација;
- 10) Претрес Предлога одлуке о потврди уредаба Савезног извршног већа донетих на основу овлашћења из тачке II Одлуке о потврди уредаба Савезног извршног већа и о даљем раду на припреми закона о привредном систему;
- 11) Претрес Предлога одлуке о потврди прописа Савезног извршног већа донетог на основу овлашћења из главе XXVI Савезног друштвеног плана за 1958 годину;
- 12) Претрес Извештаја Одбора за привредне организације о потврди Статута Савезне саобраћајне коморе;
- 13) Одговори чланова Савезног извршног већа на посланичка питања.

Говорници: Божидар Чаловић (2 пута), Драгица Роме, Випко Грбац, Авдо Хумо (6 пута), Иштван Виг (3 пута), Велимир Потежица (3 пута), Никола Јањић (3 пута), Срећко Жежовник, Грга Чупић, Павле Шумановац, Душан Костић, Иван Карага, Иван Павлишко, Јандро Станковић, Војин Гузина, Виктор Стопар, Киро Глигоров (5 пута), инж. Тоне Трибушон, Антон Штурм (2 пута), Иван Брљафа, Хајрија Капић (2 пута), Владо Јуричић (3 пута), Франц Лубеј, Никола Балог, Војин Живановић, Коча Поповић, Септеј Крајче, Славко Комар, Никола Мишчев, др Марјан Брецељ.

ПРЕТСЕДАВАО

ПРЕТСЕДНИК

ПАШКО РОМАЦ

ЗАПИСНИЧАР

ДРАГИЦА РОМЕ

Почетак у 8 ч 40 мин

Претседник Пашко Ромац (Изборни срез Зрењанин—Кикинда, АП Војводина, НР Србија): Отварам седму седницу Већа произвођача Савезне народне скупштине.

Записник данашње седнице водиће записничар народни посланик Драгица Роме.

Молим записничара да прочита записник шесте седнице.

Записничар Драгица Роме (Изборни срез Крањ, НР Словенија) чита записник шесте седнице од 25 новембра 1958 године.

Претседник Пашко Ромац: Чули сте записник. Да ли има примедба на прочитани записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник се оверава.

Прелазимо на дневни ред: Наставак претреса Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину у појединостима.

Отварам претрес главе XIII — Шумарство. Ко се јавља за реч о овој глави? (Нико).

Пошто се нико не јавља за реч, приступамо гласању. Ко је за главу XIII како је формулисана, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је глава XIII усвојена.

Прелазимо на главу XIV — Саобраћај. За дискусију у овој глави јавио се за реч друг Божидар Таловић. Има реч народни посланик Божидар Таловић.

Божидар Таловић (Изборни срез Добој, НР Босна и Херцеговина): Другови и другарице народни посланици, повећани задаци које Предлог савезног друштвеног плана за 1959 годину предвиђа у области производње и превоза индустријских и пољопривредних артикала, грађевинског материјала, опреме, затим у области извоза прерађеног и непрерађеног дрвета, итд., с једне стране, а ограниченост капацитета превоза и спорија инвестициона улагања за њихово повећање, с друге стране, — чине да се проблем недостатка капацитета превоза за овако повећану производњу испољава у веома драстичном облику.

Он је утолико оштрији што — а пракса нам сваке године то показује — у првом полугодшту средства транспорта стоје неискоришћена, док су у другом пренапрегнута, па привреда због тога доста трпи. Напримјер, на подручју Босне и Херцеговине, Црне Горе и Јужне Далмације, у првом кварталу стоји мјесечно по 25.000 неискоришћених кола, а у трећем и четвртном кварталу недостаје дневно и по 1.000 кола за подмиривање потреба у превозу. Забрањује се утовар на подручју ЖТП Београд да би се подмирили вагонима рудници угља у Босни. Забрањује се утовар производа Жељезаре у Зеници да би се дао приоритет превозу угља. Закрчују се претоварене станице, услед чега долази до кварења лако кварљиве робе и до предугог задржавања кола, па привреда трпи велике штете.

Однос превоза жељезницом у првом и четвртном кварталу године на подручју Босне и Херцеговине, само код неких врста робе, ако први квартал означимо са извршењем од 100%, изгледа у четвртном кварталу овако: код извоза 420%, код огревног дрвета 200%, грађевинског материјала 280%, обрађеног дрвета 240%, руда 180%, репродукционог ма-

теријала за Жељезару 260%, угља за ширу потрошњу 300%, итд. Само ових неколико примјера са подручја ЖТП Сарајево довољни су да укажу на озбиљност проблема, а сличан је случај и на осталим подручјима наше жељезничке мреже.

Сматрам да би се стимулирањем превозника помоћу тарифа овакво стање знатно ублажило и да би то условило повећање и производње и превоза. Овај проблем, међутим, до данас нису озбиљније третирали ни надлежне коморе и удружења нити корисници транспортних услуга, а он заслужује изванредно велику пажњу.

Предлажем амандман на XIV главу Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину, с тим да се у тачки 1 дода као нов, посљедњи став:

„Ради економичног коришћења средстава превоза, препоручује се уска сарадња надлежних комора и Секретаријата са заједницама и удружењима саобраћајних грана и корисника њихових транспортних услуга. Сарадњу усмјерити у правцу остваривања равномерног коришћења капацитета превоза у току читаве године. Кориснике транспорта стимулирати повлашћеним тарифама за превоз несезонске робе од првог до закључно седмог мјесеца. У периоду август—децембар ову робу превозити повећаним тарифним ставовима како би се омогућио несметан превоз сезонске робе. Ово се односи искључиво на робу која се може превозити у првом полугођу године.“

Претседник Пашко Ромац: За реч се јавила другарица Драгица Роме.

Драгица Роме (Изборни срез Крањ, НР Словенија): Другови и другарице народни посланици, према показатељима, привреда Југославије развија се толико брзо да се, на пример, индустријска производња до 1957 године повећала за 237%. Природно би зато било да се паралелно са њом развијају и саобраћајне гране, како би могле задовољити све захтеве које привреда и земља постављају пред саобраћај.

Ја бих се осврнула само на поштанско-телеграфско-телефонски саобраћај. Овај саобраћај, који је један од врло важних фактора за унапређивање привредног живота једне земље, не развија се у истој сразмери као што се развија привреда. Према подацима, његов индекс пораста износи свега 134%, дакле, далеко испод брзог темпа развитка привреде.

Према процени, данас у земљи има 216.000 државних, привредних и друштвених организација које би требало да имају телефонске везе. Међутим, према подацима ПТТ службе, крајем 1957 године био је могућан прикључак свега 112.000 претплатника. У на-

шој земљи данас на 100 становника долази 0,62 телефонских претплатника, док, на пример, у Шведској 34,44, у Швајцарској 24,27, Аустрији 7,27, у Италији 4,84, у Грчкој 1,52. Да бисмо, на пример, достигли Грчку, морали бисмо инсталирати одмах нових 76.000 телефона, а то је укупан број телефона који се предвиђа за повећање у петогодишњем плану.

Још гору ситуацију показују упоређења појединих градова у земљи и у иностранству. С обзиром на појачану станбену изградњу у свим нашим градовима, ПТТ служба запада у све тежу ситуацију, јер нема средстава за проширивање градских телефонских мрежа.

Поред тога, нарочито је слабо стање међумесних и међународних ПТТ веза, јер су оне постављене преко несигурних зрачних линија. Проширивање таквих линија је веома тешко и скупо. Проблем ПТТ веза може се решити једино на савремен начин: увођењем кабловских линија.

Ја говорим углавном о телефонском саобраћају, зато што је он најкритичнији и што на његов рачун има највише примедба и критике.

У петогодишњем плану предвиђено је 70.000 нових телефонских претплатника, од чега на 1959 годину отпада неких 14.000 бројева. То значи да ће крајем петогодишњег плана бити задовољено тек 30% од оних који би већ данас требало да имају телефоне. Тако мали процент у задовољавању поменутих потреба за телефонским везама довешће кроз 5 година до још оштрије диспропорције између развоја ПТТ саобраћаја и привредног развоја наше земље, јер ће друштвене и привредне потребе за то време знатно порасти.

Јасно је да овако спор развој телефонске мреже у Југославији отежава пословање остале привреде, државне управе и друштвених организација.

Према подацима ПТТ службе, а и према капацитетима домаће индустрије која производи телефонске централе, у периоду петогодишњег плана би могло, поред предвиђених 70.000 телефонских претплатника, да се произведе и монтира још 30.000 телефонских прикључака, само ако би за то била обезбеђена средства у плану.

Предлажем да одбори за народну привреду Савезне народне скупштине, заједно са Удружењем електроиндустрије и Генералном дирекцијом ПТТ, размотре ово питање и да на једној од наредних седница поднесу Скупштини предлог за његово решење, јер би наша заједница могла уштедети знатна девизна средства ако се правилно спроведе сарадња са домаћом индустријом. Чак би се на том индустријском подручју могао постићи и знатан вишак за извоз.

Стручна изложба на Петом сајму у Љубљани, под називом „Савремена електроника“, показала је да наша индустрија постиже знатне резултате у производњи и квалитету ПТТ уређаја, што пружа гаранцију да се правилном сарадњом могу постићи још много крупнији резултати, а од тога могу имати велике користи корисници ПТТ услуга.

Претседник Пашко Ромац: Да ли још неко жели да учествује у претресу ове главе? Реч има друг Винко Грбац.

Винко Грбац (Изборни срез Ријека—Стари Град I, НР Хрватска): Другови и другарице народни посланици, нисам сигуран да ли ово о чему ћу дискутирати спада у ову главу, али ради се о једном проблему који свакако треба узети у разматрање. Наиме, ми, с једне стране, повећавамо капацитете наше флоте, како трговачке, тако и ратне, а с друге стране, немамо довољно докова.

Наши докови којима данас располажемо углавном су све стари објекти, које треба у догледно вријеме замијенити, а с друге стране, с обзиром да наша већа бродоградилишта почињу да граде велике бродове, танкере од 20.000 и више тона, ми уопште немамо докова који би могли примити тако велике бродове. Поред тога, све већим развојем трговачке флоте (петогодишњи план предвиђа да се флота повећа за даљих 55.000 бруто регистарских тона) оптерећују се садашњи капацитети докова. Ми већ данас у Југославији немамо довољно доковских капацитета који би задовољили потребе, јер је за бродове предвиђено, бар засада, да се доковање врши сваких 6 мјесеци. Штавише, било би много корисније и економичније када би се доковање могло вршити и чешће, али ми то не можемо спровести, јер су нам капацитети докова мали.

Све ово указује на хитну потребу да се доковски капацитети повећају. Елаборат о проблемима докова и доковских капацитета се ради, и надамо се да ће бити готов до краја године, али ја мислим да то питање треба и овдје истаћи, јер у Приједлогу савезног друштвеног плана за 1959 годину нема ни ријечи о тим потребама, а о свим осталим грамама саобраћаја води се рачуна и предвиђено је да се у њих уложи извјесна средства.

На Ријечи, нашој највећој луци, са највећим прометом наших и страних бродова, постоји највеће ремонтно бродоградилиште у нашој земљи, које се специјализирало нарочито за ремонте. За 50 година свог постојања, ово бродоградилиште је стекло богато искуство у ремонту, док су се друга велика бродоградилишта оријентирала искључиво на градњу нових објеката, тако да нису у стању да се баве ремонтом. Међутим, ово бродоградилиште је сада дошло у ситуацију да треба да се премести, јер се налази у најуж-

жем центру града. Пресељење би, према грубом прорачуну, стајало око 3 милијарде динара, па се оправдано поставља питање из којих ће се средстава ово учинити.

Желио бих, исто тако, да напоменем да треба размотрити и питање средстава за један велики док, у нашем ужом подручју, који би могао да прима и оне објекте који ће се у наредних неколико година градити у нашим бродоградилштима.

Претседник Пашко Ромац: Ко даље жели реч о овој глави? (Нико се не јавља).

Пошто се нико не јавља за реч, а пошто имамо један амандман, отварам претрес о амандману који је поднео народни посланик Ђаловић.

Да ли претставник Савезног извршног већа жели да се изјасни о овом амандману? Реч има друг Авдо Хумо.

Претставник Савезног извршног већа Авдо Хумо (Изборни срез Мостар, НР Босна и Херцеговина): У самом тексту плана, у једној концизнијој, краћој форми, речено је оно што је друг Ђаловић хтио својим амандманом да постави. На страни 49 налази се пасус у коме се каже: „Оваквом кретању саобраћаја доприноси и предвиђена измена постојећег система и нивоа саобраћајних, а посебно железничких тарифа.“

То је основно питање које је друг Ђаловић поставио; то је питање тих стимулација; то улази у систем.

Што се тиче питања координације између одговарајућих фактора, комора, удружења и саобраћајних установа, ја мислим да нема нарочите потребе да се то наглашава у тексту плана, јер се то у пракси спроводи већ више година. Оно што је друг Ђаловић изнио могли бисмо да прихватимо само као сугестију да се интензивније, организованије на томе ради, а нема потребе да то у план уносимо у виду амандмана.

Претседник Пашко Ромац: Да ли се народни посланик Ђаловић слаже са објашњењем друга Хума?

Божидар Ђаловић: Слажем се.

Претседник Пашко Ромац: Значи, одустајете од амандмана.

Ко је за главу XIV онако како је формулисана, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је глава XIV усвојена.

Прелазимо на главу XV — Трговина, угоститељство и туризам. Ко жели реч? (Нико се не јавља).

Пошто се нико не јавља за реч о овој глави, приступамо гласању. Ко је за ову главу како је формулисана, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема).

Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је глава XV усвојена.

Прелазимо на главу XVI — Занатство. Ко жели реч о овој глави? (Нико се не јавља).

Пошто се нико не јавља за реч, стављам главу XVI на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је глава XVI усвојена.

Прелазимо на главу XVII — Инвестиције и фондови. Жели ли ко реч? Има реч народни посланик Иштван Виг.

Иштван Виг (Изборни срез Бачка Топола, АП Војводина, НР Србија): Другови и другарице, ја сам већ јуче, кад сам говорио у начелној дискусији, наговестио да ћу, у смислу Пословника, поднети амандман на Предлог савезног друштвеног плана за 1959 годину.

Предлажем да се у глави XVII, тачка 7 под Д), у другом реду, после речи „задруга“ унесу речи „и пољопривредних добара“, тако да текст под тачком Д) гласи: „Износ од једне милијарде и 500 милиона за кредитирање задруга и пољопривредних добара у циљу кооперације са индивидуалним пољопривредним произвођачима ради унапређивања пољопривредне производње.“

За овај амандман подносим следеће образложење. У глави XII Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину, коју смо јуче усвојили, где се говори о перспективама развоја пољопривреде, у другом ставу тачке 6, јасно је одређено да, поред земљорадничких задруга, у кооперацију са индивидуалним пољопривредним произвођачима треба да ступе и пољопривредна добра према својим објективним могућностима. Зато пољопривредним добрима треба омогућити да учествују у искоришћавању предвиђеног оквира средстава за кооперацију са индивидуалним пољопривредним произвођачима.

У истој глави, раздео III тачка 12, предлажем да се после става 1 дода нови став 2, који гласи: „Средства Општег инвестиционог фонда предвиђена у тачки 2 под б), алинеја г) ове главе, Југословенска инвестициона банка употребиће за давање зајмова за изградњу станова за пољопривредне раднике на пољопривредним добрима у износу од 1 милијарде динара, и то за она пољопривредна добра којима је одобрена комплетна изградња на пољопривредној основи.“

Ја сам још јуче, у начелној дискусији, углавном изнео основне разлоге за овај предлог и додао бих само да је досад банка приликом одобравања инвестиционих кредита за било коју сврху у пољопривреди, на пример, за пољопривредне машине, или за стоку, увек тражила да буде обезбеђен и смештајни простор. Ове године су били одобравани само они инвестициони програми за стоку уз које

су били поднети предлози и за смештајни простор.

Пошто се у овој глави Предлога савезног друштвеног плана предвиђа предузимање хитних мера за изградњу станбених зграда за рударска насеља, ја сам предложио овај амандман зато што исте, па чак и веће тешкоће постоје и на пољопривредним добрима, јер она засад за ову сврху не располажу никаквим средствима сем 2% станбеног доприноса. Овај допринос није уопште довољан за решавање питања смештајног простора односно изградње станбених зграда, а нове кадрове, нове људе не можемо укључити у пољопривреду без решења овог проблема. За раднике у пољопривреди морају се обезбедити станови на самим добрима, јер се за време сезоне на њима ради од раног јутра до касне вечери, нарочито код сточарства. Износ који је предложен за изградњу станова, под најповољнијим условима, довољан је за свега 1.000 станова, а ми знамо да у овој години само на пољопривредна добра треба да дође више од 1.000 стручних радника, који сигурно неће доћи ако не буду обезбеђени одговарајући станови. У пракси се на пољопривредним имањима често дешава да се и новоподигнуте, репрезентативне штале претварају у станове.

Мислим да нема смисла да се оваква пракса спроводи и даље на пољопривредним добрима и да им треба обезбедити најминималнија средства за станбену изградњу. Зато предлажем овај амандман и молим да буде усвојен.

Претседник Пашко Ромац: Ко се даље јавља за реч о овој глави? Има реч друг Велимир Потежица.

Велимир Потежица (Изборни срез Пријепоље—Нови Пазар, НР Србија): Другови, ја предлажем амандман на главу XVII. У одељку 3 тачка 2 под А) алинеја 7, предвиђене су инвестиције од 9 милијарди и 800 милиона динара. У тачкама 12 и 13 ове се инвестиције даље распоређују и у тачки 12 каже се да је за зајмове за набавку друмских возила и опреме сервиске производње даје до милијарду динара, а у тачки 13 стоји да се та средства даље распоређују за давање дотација друштвеним инвестиционим фондовима НР Македоније у износу од 2.280 милиона динара и Аутономне Косовско-метохиске Области у износу од 1.350 милиона динара. То значи да се ангажује 5.630.000.000 динара, а остаје неангажован износ од 4.170.000.000 динара, за који се у тачки 13 каже да ће се употребити за давање зајмова друштвеним инвестиционим фондовима политичкотериторијалних јединица, као и за намене које одреди Савезно извршно веће.

Предлажем да се од ових 9.800.000.000 динара ангажује 8.630.000.000, а да се остави

неангажовано 1.170.000.000 динара, и то тако што би у тачки 12 стајало да се уместо кредита од 1 милијарде динара за друмска возила и осталу опрему сервиске производње дају 4 милијарде динара, а остатак за дотације друштвеним инвестиционим фондовима НР Македоније и Аутономне Косовско-метохиске Области. Тиме би се једино смањила она нераспоређена средства, тј. она за која је предвиђено да се у виду зајмова дају инвестиционим фондовима политичкотериторијалних јединица.

Овај амандман подносим из следећих разлога. Ја сам још јуче, у начелној дискусији, говорио о томе у каквој се ситуацији налазе домаћи произвођачи друмских возила, а мислим да се у прилично тешкој ситуацији налазе и произвођачи сервиске опреме и да на неки начин треба побољшати досадашњи систем кредитирања, тј. омогућити да купци добијају зајмове на 2 до 3 године, што би свакако олакшало и положај произвођача. Даље, с обзиром на повећане потребе, нарочито у градском јавном саобраћају, међуградском саобраћају, код јавних транспортних предузећа, пољопривреде, грађевинарства и осталих сектора, сматрам да је износ који је сада предвиђен за набавку друмских возила сувише мали, без обзира на образложење директора Савезног завода за привредно планирање друга Војина Гузине. Располажем подацима да је, на пример, само градском саобраћају у Југославији ове године потребно 227 превозних јединица у вредности од 3.800.000.000 динара, што значи да планом предвиђена средства не би била довољна ни за градски саобраћај само, акамоли за остале потребе. Појединим градовима потребно је и по 20—30 нових возних јединица, што значи да њихови локални фондови не могу издржати то кредитирање и да се ти градови не могу снабдети превозним средствима. И остала предузећа су у сличној ситуацији, тако да локални фондови не могу апсорбовати целокупну производњу друмских возила и остале сервиске опреме.

Претседник Пашко Ромац: Ко даље жели реч о овој глави? Има реч народни посланик Никола Јањић.

Никола Јањић (Изборни срез Сарајево — Стари град, НР Босна и Херцеговина): Другови и другарице народни посланици, ја ћу на крају излагања поднети амандман, а претходно подносим образложење.

После одговора другарице Лидије Шентјурц, на последњем засједању Савезне народне скупштине, на моје питање о томе на који начин ће бити обезбијеђено финансирање комуналних објеката у наредном периоду, био сам обузет надама да ће се у наредним годинама изградњи неопходних комуналних објеката прићи са много више пажње. Међутим,

потпуно испуњење тих очекивања, које је требало да буде изражено у Предлогу савезног друштвеног плана, изостало је, мада је другарица Шентјурц изјавила на последњем засједању да ће та питања бити ријешена у Друштвеном плану за 1959 годину. Оно што сам нашао у Предлогу друштвеног плана, као и образложење које је јуче дао претставник Савезног извршног вијећа друг Авдо Хумо, пружа мало перспективе за изградњу комуналних објеката у 1959 години. Истина, у глави I овог плана, поставља се задатак изградње комуналних објеката, али то је више декларативно и тако се поставља већ много година.

Ми смо подигли модерна станбена насеља, са много комфора, који грађани, међутим, не могу употребљавати, јер су комуналне службе остале неразвијене. У нашим вишеспратним кућама због ограничења употребе електричне енергије и кварова на мрежи често можемо видјети како горе петролејке или свијеће, како жене и дјеца у таквим насељима носе празне канте тражећи гдје ће, на ком извору, да наточе воду да би задовољили своје најелементарније потребе. Прилази модерним станбеним насељима воде преко неизграђених путева, пуних блата, јер нема канализације. Све ове комуналне потребе нису никакав луксуз. То су животне потребе наших радних људи. Мислим да су оне и саставни дио борбе за стандард нашег радног човјека. За мене није стандард само сит и одевен човјек. Стандард се може и мора мјерити и асфалтираним улицама, метрима положених цијеви за водовод и канализацију, степеном електрификације домаћинства, бројем телефонских уређаја, плинара и осталих комуналних и услужних сервиса.

Изградња комуналних објеката не може се одгађати, јер тиме успоравамо кретање стандарда радних људи у нашој земљи, да је неопходно да се још ове године нађе рјешење овог проблема. Предузећа која се баве комуналном изградњом располажу средствима која су им једва довољна за одржавање досадашњег стања. Уредба Савезног извршног вијећа од ове године којом се ограничавају цијене комуналних услуга, одузела је неколико милијарди динара намијењених за рјешавање ових задатака, па се зато ова предузећа с правом обрзћају за помоћ комунама и станбеним фондовима. Међутим, како стоје ствари са комунама и станбеним фондовима? Ја ћу говорити о ситуацији у граду Сарајеву, где живим и радим, а сматрам да је она иста или слична у свим већим градовима у земљи. Сарајево је у врло тешкој ситуацији у погледу снабдијевања водом за пиће. Током цијеле године врше се разна ограничења и искључивања. Овај проблем, иако се о њему дискутује већ десетак година, није досад ријешен зато што су потребна огромна матери-

јална средства. Само за прву етапу изградње потребне су 3—4 милијарде динара, а то су четири буџета сарајевске комуне. Зато се на помоћ комуне овдје не може рачунати, јер су њене финансиске могућности преслабе. А таква иста ситуација је и у Београду, Загребу и свим већим градовима у земљи. Станбени фондови такође не могу помоћи, јер ни они немају средстава. Оних 30% за комуналне објекте употребљава се за изградњу школа, пијаца, итд., а тек ако нешто остане и за комуналне објекте. Међутим, остаје врло мало јер обим станбене изградње је много већи него што има средстава. Напримјер, станбени фонд града Сарајева у идућој години неће моћи дати ни динара за комуналне објекте. Назад, кад би станбени фонд уступио и свих 30%, то би у Сарајеву износило свега око 300 милиона, што није ни десети дио од онога што је потребно за рјешавање само једног проблема — снабдијевања водом, а да и не говоримо о рјешавању осталих комуналних проблема у једном граду.

Очекивао сам да ће се ове године у друштвеном плану наћи рјешење овога проблема и да ће у глави XVII бити резервисана и средства за финансирање комуналних служби. Очекивао сам да ће у неком фонду бити обезбијеђена наменска средства за изградњу комуналних објеката, као што је то учињено за пољопривреду, индустрију, трговину, угоститељство итд. Међутим, у Предлогу друштвеног плана за 1959 годину комуналне службе се не помињу, па зато предлажем следећи амандман: да се иза садашње алинеје ф), на стр. 61, стави нова алинеја г), која ће гласити: „за комуналне објекте 5 милијарди динара“, а да садашња алинеја г) постане нова алинеја х) и да гласи: „за остале инвестиције 7 милијарди динара“ (у предлогу плана било је 9.800.000.000 динара). Потребно је, пошто су средства Општег инвестиционог фонда ограничена, извршити смањење појединих ставки код других грана и одатле узети нешто средстава за финансирање комуналних објеката, тј. из средстава трговине, угоститељства и туризма одвојити нешто и за комуналне објекте у туристичким или индустријским центрима.

Сматрам да је овај проблем врло хитан, ми га сви осјећамо, па треба одлучније прићи његовом рјешавању. Зато молим да се овај амандман размотри у овом Дому.

Претседник Пашко Ромац: Ко даље жели реч? Има реч друг Срећко Жежовник.

Срећко Жежовник (Изборни срез Марибор-Тезно, НР Словенија): Другови и другарице, нисам имао намеру да дискутујем, али у вези с образложењем које је јуче друг Гузина дао о давању инвестиционих кредита за набавку моторних возила, хтео бих да поддржим амандман друга Потежице, који је

јуче и данас дискутовао о том проблему. Друг Гузина је јуче изнео да ће се инвестициона кредитна средства за набавку моторних возила у идућој години смањити због тога што ће средства привредних организација која се могу употребити за ове сврхе у идућој години бити већа за отприлике 300 милијарди динара.

Анализа продаје возила показује да њих највише купују мала предузећа. Аутомобилска индустрија Југославије, нарочито Фабрика аутомобила у Марибору и ФАП у Прибоју, испоручује данас модерна возила највише малим предузећима, трговини и пољопривреди. Међутим, јасно је да мала предузећа немају толико средстава да би суму од три четири милиона могла одмах да исплате.

Због тога подржавам амандман друга Потежице да се у наредној години кредитирају нарочито мала предузећа, чиме би се решила два проблема: малим предузећима би се обезбедила превозна средства, а домаћа аутомобилска индустрија би осигурала пласман својих производа.

Данас се због стагнације у продаји озбиљно поставља питање перспективе наше аутомобилске индустрије. У Крагујевцу, Прибоју и Марибору нагомилавају се готови производи аутомобилске индустрије. Један народни посланик већ је изнео колико милијарди износи тај замрзнути капитал. Све то врло штетно делује на морал наших људи у производњи, тако да већ ове године примећујемо да долази до стагнације производње наших аутомобила, мада постоје капацитети који чак омогућују повећање производње друмских возила. На пример, Фабрика аутомобила у Марибору настоји да, због такве ситуације у погледу кредитирања, не повећава производњу. Да ли је то у интересу наше заједнице? Мислим да је јасно да није, па ће се вероватно морати да предузму извесне одређене мере како би се ово питање повољно решило. Због тога подржавам предложени амандман, јер ће се на тај начин решити како проблем производње домаћих возила, тако и снабдевање трговине и пољопривреде неопходним превозним средствима.

Претседник Пашко Ромац: Има реч народни посланик Грга Чупић.

Грга Чупић (Изборни срез Тетово, НР Македонија): У глави XVII, тачка 9, стоји да треба да се дају 2 милијарде и 100 милиона динара за радове у режији на Каналу Дунав—Тиса—Дунав.

Чињеница је да има низ режиских група које изводе радове на Каналу. Међутим, те групе нису изједначене са извођачима, грађевинским предузећима. По мом мишљењу, а и по мишљењу Грађевинске коморе, ове би групе требало да буду изједначене с нама,

кад су већ способне да изводе радове самостално, односно у својој режији.

Претседник Пашко Ромац: Има реч народни посланик Павле Шумановац.

Павле Шумановац (Изборни срез Нови Сад — Сомбор, АП Војводина, НР Србија): Средства која су издвојена за механизацију радова на Каналу Дунав—Тиса—Дунав у износу од 2 милијарде и 100 милиона динара, односе се на већ ангажовану механизацију из Совјетског Савеза која је по оном дугорочном аранжману уговорена и делимично преузета, а делимично се испоручује. Према томе, пошто је то већ закључено и испоручује се, није се ни у предлогу плана могло предвидети друкчије него као извесна обавеза која се кроз планске пропорције мора показати.

Друго, ова механизација се отплаћује кроз цену ископа, њена амортизација садржана је у цени кубика, и с том механизацијом раде привредне организације, грађевинска предузећа. То је само под насловом Канал Дунав—Тиса—Дунав унето у план, а у ствари се та механизација даје грађевинским предузећима, која наплаћују и камату и амортизацију кроз цену ископа, па се на тај начин овај износ амортизује довршавањем Канала.

Не видим разлог зашто би се ствар изменила ако би то било придодато укупној суми која је предвиђена за механизацију грађевинарства, то јест ако не би било овако издвојено. У билансу плана та сума би свакако фигурирала као обавеза, било да је у ставци или глави која говори о механизацији грађевинарства, било да је издвојена као ставка код изградње Канала Дунав—Тиса—Дунав.

Претседник Пашко Ромац: Ко жели реч? Има реч народни посланик Душан Костић.

Душан Костић (Изборни срез Бачка Паланка, АП Војводина, НР Србија): У документацији која детаљно образлаже главу XVII, у делу који говори о Општем инвестиционом фонду, поред једног општег става да ће Савезно извршно веће извршити распоред средстава Општег инвестиционог фонда на објекте који имају одређен значај, предложено је да се за отварање наших нових нафтоносних поља остави једна милијарда динара. Међутим, у дискусији у одборима констатовано је да питање распореда ових средстава још увек није довољно прецизирано.

Не мислим да предлажем никакве амандмане, нити да дајем неку другу врсту предлога, већ бих само хтео да констатујем извесне ствари које би, у сваком случају, морале бити од утицаја на коначну расподелу

ових средстава из Општег инвестиционог фонда, која су за ову годину врло мала. Пре свега, и овај план за 1959 годину саставни је део нашег перспективног плана, у коме је предвиђено да производња нафте у 1961 години треба да порасте на 850.000 тона, с тим да се обезбеде одређена инвестициона средства која ће омогућити отварање нових нафтоносних поља за ту повећану производњу. Међутим, средства која су перспективним планом предвиђена, у овој години се не дају у довољној мери, а с друге стране, обавезе предузећа за производњу нафте биће знатно премашене. Постоје реални услови, на основу нових налазишта, да се 1961 године план од 850.000 тона знатно пребаци, да производња порасте на преко милион тона, што се отприлике поклапа са нашим рафинерским капацитетима. Југославија и ове године даје око 15 милиона долара за увоз сирове нафте, што претставља велику ставку и има одређен утицај на наш платни биланс са иностранством. Мислим да се 1961 године, уколико буду обезбеђена финансиска и техничка средства, с обзиром на природна налазишта која су откривена, питање увоза сирове нафте за рафинерске капацитете може скинути с дневног реда.

Ако погледамо пораст потрошње нафтиних деривата, видећемо да је он такав да ће 1961 године наши капацитети бити максимално искоришћени. Ове године отприлике имамо потрошњу нешто испод милион тона сирове нафте, односно нафтиних деривата који се добијају од милион тона сирове нафте.

Мислим да ће ово моје учешће у дискусији, које је истовремено у извесном смислу и информација, бити од одређеног утицаја кад се буде вршио распоред где ће се и на које објекте дати ова средства, која се сада недовољно прецизно распоређују.

Претседник Пашко Ромац: Ко жели даље реч? Реч има народни посланик Иван Карага.

Иван Карага (Изборни срез Загреб—Доњи Град II, НР Хрватска): Другови и другарице народни посланици, ја бих хтио да кажем неколико ријечи у вези са страном 57, гдје се говори о трошењу фондова за станбену изградњу. Прошле године је у буџету за ову сврху било предвиђено 75%, док ове године у приједлогу плана тај процент износи 70%, што значи 5% мање. Вама је познато кретање станбене изградње уопће и колико је за њу потребно кредита, нарочито у индустријски развијеним градовима. Досадашњу изградњу станова, на примјер у граду Загребу, већим дијелом су кредитирала предузећа. Међутим, да би се извршили годишњи планови, а нарочито петогодишњи план, сматрам да су потребна већа средства од 75%. Зато сматрам да би Савезно извршно

вијеће требало да размотри питање повећања фондова за станбену изградњу.

Претседник Пашко Ромац: Да ли се још ко од другова народних посланика јавља за дискусију? (Нико се не јавља).

Пошто је дискусија о овој глави исцрпљена, а имамо пет амандмана на ту главу, отварам претрес по амандманима, оним редом како се они односе на предложени текст у глави XVII.

Први је амандман друга Ивана Павлишка (чита):

У четвртм делу, глава XVII, одељак 1, тачка 6 (страна 57 ~~предлога~~) додати на крају нов став, који гласи:

„Препоручује се Савезном извршном већу да при доношењу прописа о усмеравању употребе средстава привредних организација, питање амортизације за предузећа хемиске индустрије реши руководећи се следећим смерницама:

— да се изврши 100% деблокирање средстава текуће амортизације до завршетка реконструкције;

— да се изврши повећање стопе отписа од 7% на 10% — 15% у зависности од технолошког процеса;

— да се изврши повећање стопе на увоз резервних делова са 10 на 35% из амортизационог фонда.“

Жели ли ко од претставника Савезног извршног већа да нешто каже о овом амандману? Реч има друг Авдо Хумо.

Претставник Савезног извршног већа Авдо Хумо: Ја сам јуче већ говорио, одговарајући на овај амандман у целини, који је сада подељен на два дела, да то није ствар друштвеног плана, него да је то ствар извесних законских прописа. Међу тим прописима налази се једна одлука о амортизацији која ће бити на дискусији на овом заседању, тако да ако би о овом амандману требало дискутовати, онда ја предлажем да дискутујемо о њему у вези са том одлуком која ће доћи на дневни ред, јер иначе та ствар нема места у плану.

Претседник Пашко Ромац: Друже Павлишко, да ли остајете при свом амандману?

Иван Павлишко (Изборни срез Јајце, НР Босна и Херцеговина): Прихватим ово што је рекао друг Авдо Хумо. Ја сам само хтео да прецизирам постојеће стање и да то усмерим као препоруку.

Претседник Пашко Ромац: Значи, одустајете од амандмана.

Прелазимо на амандман друга Николе Јањића, који гласи (чита):

Да се на страни 61 (глава XVII), иза алинеје ф) стави нова алинеја г), која гласи: „за комуналне објекте 5 милијарди динара“. Досадашња алинеја г) постаје нова алинеја х) и гласи: „за остале инвестиције 7 милијарди динара“.

Алинеја а) и ф) треба да гласе: „а) индустрија 115.800.000.000 динара“; „ф) у области трговине, угоститељства и туризма 6 милијарди динара“.

Претставник Савезног извршног већа Авдо Хумо: Ја сам јуче говорио о том питању, јер је неко, не знам да ли у форми амандмана или сугестије, поставио питање комуналних објеката и проблем кризе у том погледу, нарочито у индустријским насељима и градовима, па мислим да сам довољно образложио ствар. Иако Сарајево није типично у том погледу, друг Јањић је узео за примјер конкретну ситуацију у том граду. Међутим, ми имамо много тежих случајева, не само у Босни и Херцеговини, него и у неким другим републикама. Сарајево је ипак у току ових посљедњих година од босанске паланке постало савремени град. Тамо се заиста појављује проблем воде. Међутим, Сарајево је изградило један доста крупан објекат — Тилаву који је коштао преко милијарду динара. Сем тога, ми такође немамо града у Југославији у коме не постоји перманентна криза у погледу снабдијевања водом, негдје више, негдје мање. Сарајево је изградило низ комуналних објеката, од жичаре на Требевићу до трамвајске пруге за Илићу, која се сада гради.

Не мислим да потцењујем извјесне проблеме. Они постоје у граду Сарајеву као и у другим градовима. Међутим, мислим да су ова два амандмана упућена на погрешну адресу. Онај дио нераспоредених средстава за који је предвиђено да Савезно извршно вијеће ријеша његов распоред, остављен је из следећих разлога. Вама је познато да смо ми ранијих година давали извјесну дотацију граду Задру и граду Београду. Задру смо давали због његове порушености и ради изградње извјесних основних комуналних објеката, који се завршавају у посљедње вријеме. Међутим, пошто нисмо могли да сагледамо цијелу проблематику тих завршних радова у граду Задру, нити да одредијелимо ону одређену годишњу суму коју дајемо Београду, јер у вријеме када је план био рађен они нису били готови са својим предлозима, та је сума остала нераспоредена. Остављено је да се она распореди одлуком Савезног извршног вијећа кад ова два града поднесу своје дефинитивне предлоге, јер се у њиховој проблематици нешто измјенило. Раније су ова средства давана за здравствене и просветне објекте, који су махом изграђени, па се сада поставља питање хоће ли се наставити даље с изградњом тих објеката, или ће се ова средства дати за неке друге потребе.

Оно предвиђање за саобраћај које је друг предложио, као и предвиђање да се онај дио нераспоредених средстава пребаци за комуналне радове, по мом мишљењу, не можемо да обезбиједимо из ове суме од 9,2 односно 9,8 милијарди динара, колико је предвиђено.

Што се тиче саобраћаја, предвиђена је једна милијарда. Јуче је друг Војин Гузина говорио да су фондови предузећа, као и политичкотериторијалних јединица, много већи него ранијих година. У крајњем случају, по мом мишљењу, ако дође до кризе, а ми смо то имали 1956 године, стоји нам на располагању привредна резерва, тако да у том случају можемо помоћу ње да интервенишемо, а не да унапријед ангажујемо извјесна средства без сагледавања ових и других момената који ће баш утицати да не дође до кризе у производњи саобраћајних возила.

Због тога мислим да ни предлог друга из Сарајева, као ни предлог друга који је говорио о саобраћају, не бисмо могли прихватити просто зато што немамо средстава.

Никола Јањић: Већ сада има 5,5 милијарди мање. То је већ криза.

Претставник Савезног извршног већа Авдо Хумо: Такав је случај био и 1956 године.

Претседник Пашко Ромац: Чули сте објашњење претставника Савезног извршног већа.

Друже Јањићу, да ли, после објашњења, остаете и даље при свом амандману?

Никола Јањић: Ја мислим да овај проблем треба рјешавати и кроз овај друштвени план. Ја на њега гледам исто тако као што гледам и на проблеме угоститељства, трговине итд. Остајем и даље при свом амандману.

Претседник Пашко Ромац: Према томе, требало би да приступимо гласању.

Претставник Савезног извршног већа Авдо Хумо: Молио бих друга да каже из којих средстава предвидјети ова давања. Ако ово усвојимо, онда морамо гласати о томе да ли ћемо укинути дотацију Задру, Београду и Зеници у Босни, пошто је и њој дато за комуналну изградњу. Прво треба о томе да дискутујемо, а онда да тражимо суме за рјешавање комуналних питања.

Претседник Пашко Ромац: Чули сте објашњење друга Авда Хума, а прочитаћу и амандман друга Николе Јањића (чита):

Да се на страни 61 (глава XVII, иза алинеје ф) стави нова алинеја г), која гласи: „за комуналне објекте 5 милијарди динара“. Досадашња алинеја г) постаје нова алинеја х) и гласи: „за остале инвестиције 7 милијарди динара“.

Алинеја а) и ф) треба да гласе: „а) индустрија 115.800.000.000 динара“; „ф) у области трговине, угоститељства и туризма 6 милијарди динара“.

То је амандман који предлаже друг Никола Јањић. Чули смо и објашњење претставника Савезног извршног већа друга Авда Хума.

Стављам овај амандман на гласање. Ко је за амандман који је предложио народни посланик друг Никола Јањић, нека дигне руку. (Један посланик диже руку). Констатујем да је за гласао само један народни посланик. Ко је против? (Већина диже руку). Да ли се неко уздржава од гласања? (Један посланик диже руку). Констатујем да се од гласања уздржао један народни посланик. Према томе, амандман је одбачен.

Прелазимо на следећи амандман, који је поднео друг Велимир Потежица. Чули сте објашњење друга Авда Хума и о овом амандману. Молио бих друга Потежицу да формулише свој амандман.

Велимир Потежица: У тачки 12 — давање зајмова за набавку друмских возила и остале сервиске опреме, предвиђена је 1 милијарда динара. Мој је предлог да се ова сума повећа на 4 милијарде, а да се у тачки 13 под б) смањи сума нераспоређених средстава, тако да се средства распореде за давање дотација друштвеним инвестиционим фондовима политикотериторијалних јединица. Мој је амандман да се фиксно распореди сума од 8.650.000.000 динара, а да остане нераспоређено 1.170.000.000. Овим амандманом не дирам у дотације Македонији и Космету.

Претседник Пашко Ромац: Чули сте објашњење и амандман. Прелазимо на гласање. Ко је за амандман, нека дигне руку. (Двојица посланика дижу руку). Констатујем да су за амандман гласала два народна посланика. Ко је против? (Већина диже руку). Да ли се ко уздржава од гласања? (Један посланик диже руку). Према томе, амандман није прихваћен.

Прелазимо на следећи амандман, који је поднео друг Иштван Виг. Молим друга Хума да да објашњење.

Претставник Савезног извршног већа Авдо Хумо: У овом се амандману предлаже да се у износ од 1,5 милијарде, предвиђен за кредитирање задруга, убаце и пољопривредна добра. Ја мислим да овај амандман може да се прихвати, мада није непознато да већ постоји кооперација између пољопривредних добара и индивидуалних произвођача. Међутим, мислим да нећемо погријешити ако допустимо и ту могућност да пољопривредна добра улазе у кооперације са индивидуалним произвођачима и добију повластице које имају задружне организације.

Претседник Пашко Ромац: Пошто се претставник Савезног извршног већа сложио с овим амандманом, амандман постаје саставни део текста на који се односи.

Прелазимо на последњи амандман, који је такође поднео друг Иштван Виг. Молим друга Хума да објашњење.

Претставник Савезног извршног већа Авдо Хумо: Тачно је да ми ту имамо тешкоћа, нарочито у последње време, када наша пољопривредна добра и уопште социјалистичка газдинства долазе до веће количине механизације и када се појављује потреба за квалификованијим радницима. Међутим, као што се види из дискусије и поднесених амандмана, ми имамо много више потреба него што их фактички можемо ријешити. Иако, по мом мишљењу, тај проблем код пољопривредних добара стоји, овај амандман ја не бих могао да прихватим из два разлога. Прво, што је он потпуно против нашег система. Ви знате да се станбена изградња финансира код нас из станбеног фонда или из фонда опште потрошње код привредних организација. Тај систем се већ учврстио и треба га и даље развијати. Друго, тачно је да су станбени фондови пољопривредних добара мали, али су ипак услови код пољопривредних добара другачији него у рударству или у градовима. По мом мишљењу, комуне и срезови могу, бар привремено, да ублаже ту кризу код оних пољопривредних добара гдје је ситуација критична. Можда би у току 1959 године то питање требало размотрити, али се оно ни у ком случају не може ријешити на начин како је друг Виг предложио.

Претседник Пашко Ромац: Друже Виг, да ли остајете при амандману?

Иштван Виг: Остајем, због тога што не предлажем нова средства која се одобравају заједно са инвестицијама и са средствима за смештајни простор. Овде се ради скоро као о новим насељима, нова средина се ствара у пољопривредним организацијама, па је то несобично велик проблем, који не може више да се одлаже. Он се одлаже већ неколико година.

Претседник Пашко Ромац: Пошто друг Виг остаје при амандману, ја ћу прочитати амандман, па ћемо о њему гласати. Амандман гласи (чита):

„Средства Општег инвестиционог фонда предвиђена у тач. 2 под б), алинеја г) ове главе плана, Југословенска инвестициона банка употребиће за давање зајмова за изградњу станова за пољопривредне раднике на пољопривредним добрима у износу од милијарде динара, и то за она пољопривредна добра којима је одобрена комплетна изградња на пољопривредној основи.“

Ко је за амандман, нека дигне руку. (Један посланик диже руку). Ко је против? (Већина диже руку). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Према томе, амандман није прихваћен.

Пошто је завршен претрес и о глави и о амандманима, стављам главу XVII на гласање. Ко је за главу XVII, нека дигне руку.

(Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је глава XVII усвојена.

Прелазимо на главу XVIII — Кредитни биланс. Ко жели реч у претресу о глави XVIII? (Нико се не јавља).

Пошто се нико не јавља за реч, прелазимо на гласање. Ко је за главу XVIII, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је глава XVIII усвојена.

Прелазимо на главу XIX — Допринос буџетима из личног дохотка. Ко се јавља за реч? (Нико се не јавља).

Пошто се нико не јавља за реч, прелазимо на гласање. Ко је за главу XIX, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је глава XIX усвојена.

Прелазимо на главу XX — Савезни буџет. Ко се јавља за реч? (Нико се не јавља).

Пошто се нико не јавља за реч, прелазимо на гласање. Ко је за главу XX, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је глава XX усвојена.

Прелазимо на главу XXI — Нераспоређена средства и резерве. Тражи ли ко реч? (Нико се не јавља).

Пошто се нико не јавља за реч, прелазимо на гласање. Ко је за главу XXI, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је глава XXI усвојена.

Прелазимо на главу XXII — Мере за регулисање тржишта. За реч се јавио друг Божидар Ђаловић.

Божидар Ђаловић: Другови и другарице народни посланици, превоз путника и робе моторним возилима у друмском саобраћају регулисан је републичким прописима, и то само нека питања из области превоза. Поред тога, према подацима Савезне саобраћајне коморе, у НР Словенији не постоје никакви прописи о регулисању овог превоза, већ се примењују правна правила из ове гране саобраћаја која су била у важности у бившој Југославији.

Нарочито треба истаћи да републички прописи не регулишу извјесна важна организациона питања из ове гране саобраћаја, као и да ти прописи не одговарају новим условима под којима се данас врши превоз путника и робе у друмском саобраћају.

Најзад, републички прописи регулишу поједина важнија питања, на примјер, питање тарифа и реда вожње, на различите на-

чине, услед чега врло често долази до негативних појава које онемогућавају јединствено третирање путника и робе у друмском саобраћају на територији наше земље.

Недостатак јединствених прописа знатно отежава обезбјеђење неопходних услова за даљи развој ове гране саобраћаја код нас, а самим тим негативно утиче и на безбједност и сигурност у друмском саобраћају. Поред тога, услед све већег развоја привреде и повећања друштвеног стандарда, ова се грана саобраћаја тако нагло развија да су превазиђени сви организациони облици предвиђени републичким прописима.

Све већа улога у унутрашњем и међународном превозу путника и робе моторним возилима, као и несређено стање ове гране саобраћаја, неодложно захтијевају доношење прописа којима би се регулисала основна питања организације и начина вршења тога превоза.

Ови прописи треба да буду савезни, тј. да на јединствен начин ријеше основна питања организације и начина вршења превоза. Народне републике би на основу и у оквиру тих прописа дносиле своје прописе, којима би ближе регулисале одређена питања из области те гране саобраћаја — сагласно одредби члана 15 тачке 5 под б) Уставног закона.

С обзиром на потребу хитног доношења ових савезних прописа, којима би се на јединствен начин регулисала основна питања организације и начина вршења превоза путника и робе моторним возилима у друмском саобраћају, као и на потребу да се поједина решења ових питања претходно провјере у пракси, предлажем амандман којим би се овластило Савезно извршно вијеће да може донијети одговарајуће прописе:

У глави XXII Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину, одељак 1, став 1, иза тачке ц) треба додати нову тачку д) која гласи:

„д) доносити прописе о организацији и условима обављања превоза путника и робе моторним возилама у друмском саобраћају.”

Ако одредбе тачке ц) обухватају ово питање, а ја сам схватио да не обухватају, онда одустајем од амандмана. Ако, пак, не обухватају ово питање издавања савезних прописа, онда у главу XXII треба унијети нову тачку д), с тим да досадашње тачке д) и е) постану тачке е) и ф).

Претседник Пашко Ромац: Жели ли још ко да учествује у дискусији? Има реч народни посланик Јандро Станковић.

Јандро Станковић (Изборни срез Славонска Пожега, НР Хрватска): Другови и друга-

рице народни посланици, у точки која говори о мјерама предвиђеним за стабилизацију тржишта и о одређивању цијена производа, мисли се на одређивање цијена пољопривредних производа. Слажем се у потпуности да тим производима треба одређивати цијене. Међутим, мислим да притом треба водити више рачуна о томе да те цијене буду постављене тако да и даље стимулирају производњу. Чини ми се, из досадашње праксе одређивања цијена, да оне код неких производа нису постављене правилно и да ће, штавише, дестимулативно дјеловати на неке гране производње. Ријеч је о цијенама вина, гржђа и још неких воћарских производа. Ми смо код неких наших добара и задружних организација правили калкулације о цијенама производње на новим плантажним воћњацима и виноградима и видјели смо да те цијене иду испод производних трошкова.

Приликом одређивања тих цијена требало би убудуће водити више рачуна о производним трошковима, јер ће лоше одређене цијене негативно дјеловати на даљу производњу. Неки конкретни примјери калкулација којима располажем заиста увјерљиво говоре о томе да су садашње цијене за извјесне производе одређене испод производних трошкова. Зато сматрам да одређивање тих цијена треба вршити у координацији са производним организацијама и проучити до краја њихове производне трошкове, јер ће се само на тај начин позитивно дјеловати на стабилизацију тржишта. С друге стране, те цијене треба да потстичу и саму производњу.

Ја сам увјерен, ако желимо уговорену производњу, да треба да идемо линијом о којој је јуче говорио друг Бреџел, тј. да створимо заштитне мјере које неће дозволити да се цијене одређују испод производних трошкова. Иначе, као што сам рекао, одређивање цијена ће потпуно негативно дјеловати на тржиште, јер би се осјетила већа несташица извјесних производа, а то би само по себи повећавало њихове цијене.

Претседник Пашко Ромац: Да ли још ко жели реч? (Нико се не јавља).

Пошто је претрес о глави XXII завршен, отварам претрес о амандману. Молим другове представнике Савезног извршног већа да се изјасне о амандману друга Ђаловића.

Претставник Савезног извршног већа Војин Гузина: Другови и другарице народни посланици, мислим да се Савезно извршно веће може овластити само за доношење неких прописа који се односе на превозне тарифе и повластице у саобраћају. Не би било умесно да се Савезно извршно веће овим планом овласти за доношење прописа који

организационо и принципијелно регулишу целу материју друмског саобраћаја. Ово нарочито не би било оправдано у погледу усклађивања прописа по републикама. То је типична материја једног закона, па зато, уместо измена односно допуна овог плана, то треба да примимо као сугестију да Савезно извршно веће размотри нужност и потребу израде законских прописа за регулисање ове материје.

Претседник Пашко Ромац: Слаже ли се подносилац амандмана са образложењем које је дао друг Гузина?

Безидар Ђаловић: Слажем се.

Претседник Пашко Ромац: Ко је за главу XXII, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико). Објављујем да је глава XXII усвојена.

Отварам претрес о глави XXIII — Завршне одредбе. На ту главу имамо амандман друга Виктора Стопара, али је друг Авдо Хумо уступаи већ дао свој одговор. Амандман гласи (чита):

„Овлашћује се Савезно извршно веће да донесе прописе о расподели дохотка привредних организација и личних доходака радника, и то по пропорционалним стопама израчунатим на бази реализованог дохотка привредних организација у 1958 години и прописаним економским инструментима за 1959 годину.“

Ко жели да узме реч у дискусији о глави XXIII? Има реч народни посланик Виктор Стопар.

Виктор Стопар (Изборни срез Марибор-Руше, НР Словенија): Другови, ја сам јуче омашком испустио једну реч у овом амандману. По овом амандману изгледа као да се Савезно извршно веће овлашћује да за све привредне организације донесе прописе које предлажем. Ја сам, међутим, у образложењу подвукао да се ово односи само на предузећа која су способна да тај систем спроведу, па у амандману треба да стоји формулација: „за неке привредне организације“. Тиме исправљам овај амандман.

Претседник Пашко Ромац: Да ли остајете при свом амандману после образложења друга Авда Хума?

Виктор Стопар: Остајем.

Претседник Пашко Ромац: Има реч претставник Савезног извршног већа друг Киро Глигоров.

Претставник Савезног извршног већа Киро Глигоров: Другови и другарице, мислим да овај амандман спада у ону материју о којој ће се дискутовати у вези са законима који

су на дневном реду после ове тачке, тј. у вези са расподелом дохотка и доприноса друштвеној заједници, итд. Предлажем да амандман тамо размотримо, да га друг предлагач повуче и да га предложи касније, када буде дошла на ред та материја.

Претседник Пашко Ромац: Слаже ли се друг подносилац, или остаје при амандману?

Виктор Стопар: Остајем при амандману.

Претседник Пашко Ромац: Пошто друг подносилац остаје при амандману, ја ћу амандман поново прочитати, па ћемо о њему гласати (чита):

„Овлашћује се Савезно извршно веће да за неке привредне организације доноси прописе о расподели дохотка и личних доходака радника, и то по пропорционалним стопама израчунатим на бази реализованог дохотка привредних организација у 1958 години и прописаним економским инструментима за 1959 годину.“

Ко је за амандман како га је формулисао подносилац, нека дигне руку. (Седамнаест посланика дижу руку). Ко је против? (Већина посланика диже руку). Ко се уздржава од гласања? (Један посланик диже руку). Према томе, амандман је одбачен.

Пошто је претрес у појединостима завршен, стављам Предлог савезног друштвеног плана за 1959 годину у целини на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Предлог савезног друштвеног плана за 1959 годину усвојен у целини.

Прекидам седницу, јер ће се после краћег одмора одржати заједничка седница.

(Седница је прекинута у 10 ч 20 мин).

Наставак седнице у 11 ч 30 мин

Претседник Пашко Ромац: Прелазимо на трећу тачку дневног реда: Претрес предлога закона о инвалидском осигурању (видети у прилогу).

Отварам претрес овог законског предлога. Да ли известиоци Одбора за питања рада и социјалног осигурања и Законодавног одбора желе да говоре о овом законском предлогу? (Не јављају се за реч).

Отварам претрес. Ко се јавља за реч о овом законском предлогу? (Нико се не јавља).

Пошто се нико не јавља за реч, стављам овај законски предлог на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Дом једногласно усвојио Предлог закона о инвалидском осигурању.

Прелазимо на четврту тачку дневног реда: Претрес Предлога закона о измени Закона о откупу приватних апотека. (Видети у прилогу).

Отварам претрес овог законског предлога. Ко се јавља за реч? (Нико се не јавља).

Пошто се нико не јавља за реч, стављам и овај законски предлог на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Предлог закона о измени Закона о откупу приватних апотека једногласно усвојен.

Прелазимо на пету тачку дневног реда: Претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација. (Видети у прилогу).

Отварам претрес овог законског предлога. Има реч известилац Одбора за народну привреду Антон Трибушон.

Извештач Одбора за народну привреду инж. Антон Трибушон (Изборни срез Љубљана-центар I, НР Словенија): Законодавни одбор Већа произвођача учинио је неколико мањих измена у Предлогу закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација, које је навео у свом извештају.

У име Одбора за народну привреду, као извештач о овом законском предлогу, изјављујем да се слажем с тим изменама.

Претседник Пашко Ромац: Ко се јавља за реч о овом законском предлогу? Има реч друг Антон Штурм.

Антон Штурм (Изборни срез Копер, НР Словенија): Другови и другарице народни посланици, у члану 5 Предлога закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација наведене су привредне делатности за које овај закон предвиђа извесне олакшице у погледу тих давања, тј. доприноса заједници. Поред осталих привредних делатности, ту се наводе и предузећа мале обалне пловидбе и предузећа речног и језерског саобраћаја.

Међутим, другови, ја добро познајем економске прилике у поморском саобраћају дуге пловидбе, и тврдим да је он веома погођен депресијом на светском тржишту. Наиме, возарински ставови у транспорту дуге пловидбе у другој половини 1957 године, а нарочито у овој години, пали су просечно за 60 до 80%. Другим речима, тамо где је, на пример, зарада по једној тони на одређеној релацији износила 100 шилинга, данас она износи 25,30, а највише 35 шилинга. Због тога се транспортска предузећа трговачке морнарице данас налазе у много тежкој економској ситуацији него, на пример, предузећа речног саобраћаја. Предузећа речног саобраћаја немају никаквих тешкоћа у погледу прона-

лажења терета за превоз. Обавештен сам чак да та предузећа могу да бирају терет, тј. терет за који се мање плаћа не примају на превоз, док се предузећа поморског саобраћаја дуге пловидбе, као што сам рекао, налазе у много тежој ситуацији. Баш због те тешке економске ситуације ових предузећа Савезно извршно веће је у јулу ове године донело одлуку да се тим предузећима одреди коефицијент од 45%. Али, и поред тог коефицијента, пошто је превоз толико опао да предузећа једва излазе на крај, нема ни говора о некој деоби добити у тим предузећима, док у осталим привредним организацијама које дсбро и поштено привређују, радници добијају и по две плате из добити. Штавише предузећа дуге пловидбе боре се и за редовна примања, за редовне плате.

Рекао сам већ да за овакву своју економску ситуацију предузећа поморског саобраћаја нису крива, јер њихова дсбит и пословање уопште, зависе од услова на светском тржишту. С обзиром на такву ситуацију, чуди ме што међу привредним гранама које се набрајају у члану 5 предложеног Закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација нема поморског саобраћаја дуге пловидбе, па бих молио претставнике Савезног извршног већа да ми објасне зашто та грана привредне делатности, која би међу првима требало да ужива те повластице, није узета у обзир. Пошто овај члан овлашћује Савезно извршно веће да може и за друге привредне гране и предузећа да даје исте олакшице, молим за обавештење да ли ће Савезно извршно веће узети у разматрање и поморски саобраћај дуге пловидбе и какве ће олакшице предвидети за ову грану привредне делатности.

Претседник Пашко Ромац: Ко се даље јавља за реч о овом законском предлогу? Реч има народни посланик Иван Брљафа.

Иван Брљафа (Изборни срез Пула, НР Хрватска): Пошто смо ми преко Савеза синдиката добили прије шест дана на увид Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација, приступили смо обрачунавању доприноса по новом закону у неколико привредних организација на подручју нашег котара. Узели смо неколико организација које обрачунавају допринос по члану 18 и неколико организација које га обрачунавају по члану 49. Обрачунавање смо вршили за прво полугодиште. Резултат је показао да ће по новим табелама скоро све привредне организације проћи боље у 1959 години.

Међутим, нова скала опорезивања дохотка и даље ствара осјетну неједнакост у погледу дохотка, тј. чистог прихода који остаје појединим привредним организацијама.

Ради илустрације навешћу неколико примјера. Бродоградилште, које обрачунава по члану 18, има за око 16% више чистог прихода. Они су тиме уствари задовољни, иако за њих и даље остаје неријешен проблем исплате ануитета. Творници металних производа, која такође обрачунава по члану 18, остаје више за око 9%. И код ње остаје и даље неријешено питање ануитета. Рачуница код Творнице рибљих конзерви у Пули, која обрачунава по члану 49, показује да ће подузеће бити и даље у најбољем положају ако се остварење плана креће у што нижем опсегу, односно ако доходак знатније не премашује величину минималног личног дохотка, јер у том је случају најнижи постотак учешћа заједнице у дохотку. У Творници стакла рачуница показује да ће се обавезе према заједници повећати и тиме смањити чист приход подузећа. У трговини и занатству (узели смо неколико подузећа) рачуница показује да ће ситуација бити боља у 1959 години једино под условом да се знатније повећају просјечни минимални лични дохоци, јер су они досад били прилично ниски у односу на друге производне гране.

Ја се у начелу слажем са предложеним законом, јер он представља корак напријед у односу на 1958 годину. Међутим, ту се сада поставља као најважније да се изврши правилно груписање подузећа у оквиру гране, а затим да се правилно одреде просјечни минимални лични дохоци не само за гране, него и за поједина подузећа унутар грана. Мени се чини да та питања треба боље проучити, јер сада, кад се врши групација подузећа, имамо сталне интервенције код удружења. Свако се подузеће бори да уђе у што бољу групу, бори се за минимални лични доходак. Поставља се, дакле, питање групације грана и привредних организација, као и питање минималних личних доходака у појединим гранама, а нарочито подузећа унутар гране.

У вези с овим питањем стоји и систем обрачунавања бруто зарада. Сјећам се да је писало у „Борби“ како се тај проблем расправљао „за скрутим столом „Борбе“. Међутим тај систем још увијек није појединостављен и радници се прилично тешко сналазе кад желе да виде обрачун своје зараде. Мислим да би то питање требало разматрати и чим прије ријешити, јер влада прилично незадовољство због оваквог обрачунавања зарада.

Претседник Пашко Ромац: Реч има другарица Хајрија Капић.

Хајрија Капић (Изборни срез Сарајево-Центар, НР Босна и Херцеговина): Предложена нова скала за обрачунавање доприноса из дохотка привредних организација које издвајају допринос по члану 49 Закона о

доприносу из дохотка привредних организација, знатно је измијењена и по обиму захватања и по интензитету прогресије.

У свом експозеу друг Мијалко Тодоровић је изнио да је измјенен Закона о доприносу из дохотка скала ублажена и да су привредне организације тиме доведене у знатно повољнији положај.

Досадашња скала ослобађала је дио дохотка који је за 30% већи од износа минималних личних доходака, а до 40% захватала је само 20% од вишка преко 30%, док је стопа на основицу од 40% износила 5%. Предложена скала, међутим, захватала би већ преко 25%, а на основицу од 40% стопа би износила 7,5%. То значи да ће привредне организације са ствареним ниским дохотком (између 25% до 40%), међу којима се налазе и привредне организације из области грађевинарства, имати знатно већа давања на име доприноса (повећање стопе за 50% на граничној основици од 40%) него што су то до сад имала.

Прописивање нове лествице између 40 — 60% (како је овдје предвиђено — 55%) само привидно ублажава прогресију, јер се упоређивањем старих и нових односа види да је код 70% стопа била 25,61%, а предвиђена је измјена на 27% (повећање за 5,4% на граничној основици од 70%, а 7,4% на основици од 55%). С обзиром да највећи број грађевинских предузећа има све односе укупног дохотка према минималном личном дохотку, то ће она, због ограниченог дохотка, поново доћи у знатно неповољнији положај, без обзира на предвиђено повећање масе минималних личних доходака.

У даљњим односима, од 70% до 100%, предвиђено је помјерање лествице од 80% на 85% и постављање нове лествице од 85—100%, што претставља ублажавање у поређењу са досадашњим дјеловањем овог механизма.

Без обзира на политику стимулације привредних организација да се извуку из спасне зоне у остваривању дохотка, сматрам да измјеном економских инструмената не треба стварати ситуацију која ће их принудити на подизање цијена. Чињеница је да се велики број грађевинских предузећа налази баш у таквој ситуацији и да ће акомодирање на нове услове код њих бити и веома компликовано, јер су створили високе обавезе по уговорима прије ступања на снагу ових измјена.

У вези са напријед изложеним, подносим амандман да се у табели из члана 49 Закона о доприносу из дохотка привредних организација не врши поштовање односа на основици од 30% до 70% за грађевинска, грађевинско-монтажна и грађевинско-занатска предузећа, као и за привредне организације за производњу грађевинског материјала

То значи да предлажем да за грађевинска предузећа остану на снази досадашње стопе. Сматрам да то не би утицало на формирање прихода из привреде за општедруштвене потребе, а избегло би се испрсавање дјеловања једног новог инструмента на овом тако компликованом подручју у привреди.

Претседник Пашко Ромац: Има реч народни посланик Владо Јуричић.

Владо Јуричић (Изборни срез Вуковар, НР Хрватска): У Приједлогу закона о измјенама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација, није предвиђено да се по члану 49 врши обрачун за цијелу грану 125, тј. за кожарску прерађивачку индустрију, већ само за групацију прераде сирове коже. У образложењу приједлога закона стоји да је у грани 125 најслабија групација за прераду сирове коже. Чини ми се, међутим, да се ту ради о грешки, па бих молио објашњење. Наиме, ситуација је иста у читавој грани, а и елаборат који је рађен и по коме је дат приједлог, рађен је за цијелу грану, а у приједлогу се сад помиње само групација сирове коже. Изгледа да се ту ради о рачунској грешки, јер је вјероватно узет чист приход кроз минимални лични доходак, а код групације обуће узет је укупан приход кроз минимални лични доходак, па су односи сигурно другачији. Образложење и елаборат рађени су за читаву грану и ситуација је јасна: нема разлике у групацији сирове коже и кожне обуће. Молио бих да се изврши исправка и да објашњење.

Претседник Пашко Ромац: Ко даље жели реч? (Нико се не јавља).

У вези са поднетим амандманима и постављеним питањима, обавештавам да претставник Савезног извршног већа који је одређен да одговара на питања у вези са предложеним законом није моментано у сали. Предлажем да пређемо на следећу тачку дневног реда, а после да се вратимо на амандмане и на изгласавање предложеног закона.

Прелазимо на шесту тачку дневног реда: Претрес Предлога закона о измени Закона о средствима привредних организација. (Видети у прилогу).

Отварам претрес овог законског предлога. Ко се јавља за реч? Има реч народни посланик Велимир Потежица.

Велимир Потежица: Постављам питање да ли се ово односи на нераспоређена средства по завршном рачуну или на нераспоређена средства по периодичном обрачуну? Ако се односи на нераспоређена средства по завршном рачуну, ја се слажем са предложеном изменом закона, али ако се односи на нераспоређена средства по периодичном обрачуну, ја бих дао свој предлог.

Претседник Пашко Ромац: Ко се даље јавља за реч о овом законском предлогу? (Нико се не јавља).

Пошто и о овом закону, у вези с питањем друга Потежице, треба да да објашњење претставник Савезног извршног већа, а он није присутан, можда би могао неко из нашег Одбора за привреду да то објасни. Има реч известилац Одбора за народну привреду друг Франц Лубеј.

Известилац Одбора за народну привреду Франц Лубеј (Изборни срез Марибор, НР Словенија): Другови и другарице, наш Одбор за народну привреду разматрао је овај законски предлог, у коме је, колико ја знам, реч о нераспоређеним средствима по завршном рачуну. За оно што смо ми расправљали није било никаквог другог образложења. Ја не бих могао дати дефинитиван одговор, али, колико знам, реч је о нераспоређеним средствима по завршном рачуну, па бих молио да дефинитиван одговор на то питање да претставник Савезног извршног већа.

Претседник Пашко Ромац: Другови, мислим да не би имало смисла да сада прекидамо седницу. Предлажем зато да причекамо два-три минута, јер ће сада доћи другови који су одређени да одговарају на ова питања.

Велимир Потежица: Ово у сваком случају није јасно. Због тога бих предложио да се убади реченица да се то односи на нераспоређена средства по завршном рачуну.

Претседник Пашко Ромац: Друже Потежица, сада ће доћи другови који ће рећи о чему се ту ради.

Предложио бих одмор од 5 минута.

(После одмора)

Претседник Пашко Ромац: Настављамо рад. Молим повереника Савезног извршног већа друга Николу Балог да да објашњење на постављена питања и на амандман на тачку 5.

Повереник Савезног извршног већа др Никола Балог: Прво питање је у вези са нераспоређеним средствима привредних организација по Закону о средствима привредних организација.

По Закону о средствима привредних организација, постоје нераспоређена средства само по завршном рачуну. Вама је познато да су плаћања у току године само аконтације, а завршним рачуном се одређује коначан обрачун предузећа са друштвеном заједницом. У току године привредна организа-

ција сва слободна средства може употребити као обртна средства. Али, крајем године, тј. по завршном рачуну, привредна организација распоређује средства по Закону о средствима, и то на фондове и на личне дохотке, а један део може остати као нераспоређена средства.

Према досадашњим прописима, пре предложених измена, привредна организација није могла нераспоређена средства употребити ни за шта. Она су стајала издвојена у базици. Међутим, појавили су се захтеви да се нераспоређена средства могу непосредно употребити без уношења у фондове привредних организација. Као што видите, предложени прописи дозвољавају да се нераспоређена средства по завршном рачуну могу увек користити као обртна средства, без уношења у фонд обртних средстава. Ово начело је од велике важности, јер се ту први пут у нашем законодавству и у нашем систему пробија принцип да се обртна средства не могу употребити као основна. Сада предузећа могу, користећи се овим нераспоређеним средствима као обртним, да их накнадно расподеле и као основна или на које друге фондове.

Друго, у погледу стопе издвајања за допринос из дохотка по члану 49, могу да кажем да је стопа која је овде утврђена морала најпре да се усагласи са осталим стопама по чл. 18 и 19 овог закона. То усаглашавање је пре свега имало за циљ да се више средстава остави привредним организацијама. Као што је познато, то укупно износи око 10 милијарди динара.

Истакнуто је да нека грађевинска предузећа која остварују нижу стопу дохотка имају нешто оштрију почетну скалу него у 1953 години. Ја бих, међутим, упозорио овај Дом да и при оваквом захватању, релативно велика средства остају привредним организацијама. Разлика износи 1,5 поена за најнеакумулативнија предузећа, тако да то не би могло бити и озбиљније да утиче на положај грађевинских организација. Нешто оштрије захватање доприноса из дохотка приликом израде скале било је неопходно ради уопорења прогресије доприноса. Израда такве скале са успореном прогресијом могућна је само ако се почне са процентом захватања дохотка који је овде означен.

Познато је да су досадашњи инструменти, разне одлуке итд. у односу на грађевинска предузећа тако подешени да она, као и друге привредне организације, у сваком слу-

чају могу да исплаћују личне дохотке по тарифном правилнику. Разуме се, ако за то има довољно дохотка.

Према томе, наше је мишљење да захтев за ублажавање скале код најнеаккумулативнијих предузећа не би требало прихватити.

Претседник Пашко Ромац: Да ли се народни посланик другарица Хајрија Капић слаже са објашњењем?

Хајрија Капић: Сматрам да би требало оставити више средстава.

Претседник Пашко Ромац: Остајете ли при свом амандману?

Хајрија Капић: Остајем.

Претседник Пашко Ромац: Има реч народни посланик Антон Штурм.

Антон Штурм: Мени није одговорено на питање зашто предузећа поморског саобраћаја дуге пловидбе нису ушла у склоп предузећа којима се даје олакшица у вези са чл. 5 и 49 законског предлога. Пре свега, зашто поморство није ушло, и друго, пошто није ушло, шта предвиђа Савезно извршно веће у погледу побољшавања тешке економске ситуације поморских предузећа дуге пловидбе до које је дошло због економске депресије у свету.

Претседник Пашко Ромац: Има реч претставник Савезног извршног већа друг Киро Глигоров.

Претставник Савезног извршног већа Киро Григоров: Тачна је примедба народног посланика Антона Штурма, ако би ово питање било свестрано сагледано, да поморство не би требало да изостане из предлога за олакшице у вези са појединим инструментима. Међутим, задржаћу се са неколико речи на проблему поморства, да видите којим се разлозима рукводило Савезно извршно веће намеравајући да ово питање једним накнадним предлогом регулише по могућности у целини.

Као што је друг народни посланик већ поменуо, на светском тржишту су настале прилично озбиљне промене у погледу зараде и прихода који се стичу на бази деловања превозних тарифа. Конјунктура у поморству је попустила, па је логично да су се приходи појединих наших предузећа у том погледу морали изменити.

Код нас се већ више година разматра проблем поморства. Пошто та грана ради првенствено на иностраном тржишту и сусреће се са иностраном конкуренцијом, настојало се да се тој грани, у односу на инострана бродарска предузећа, обезбеде што је могуће конкурентнији услови пословања.

У вези с тим, Одбор за привреду Савезног извршног већа на једној од последњих

седница, усвојио је одређене принципе да наша бродарска предузећа буду третирана на такав начин који ће им омогућити да успешно конкуришу иностраним предузећима. Расправљен је и принцип да се цене бродова који се изграђују у земљи доведу на такав ниво чије би учешће у трошковима производње бродарских предузећа омогућило формирање таквих цена које би биле конкурентне према иностраним предузећима. Такође треба мењати и вредност основних средстава бродарских предузећа. Садашња основна средства су резултат изванредно високих цена бродова код нас, због тога што наша бродоградилшта раде под условима домаћег тржишта, а набављају материјал из иностранства, нарочито репродукциони материјал, уз плаћање коефицијента, имају одређене обавезе према заједници, итд.

Читав овај склоп проблема, од којих сам поменуо само неке, био је већ предмет разматрања у Одбору за привреду Савезног извршног већа и већ су дати одговарајући предлози Савезном извршном већу. Због тога смо ми све изузели дугу пловидбу, и уопште наше поморство, и стали на становиште да га не треба појединачно, да тако кажем, инцидентно, практицистички третирати у појединим од свих одлука. Савезно извршно веће сматра да тај проблем треба у целини размотрити, а он је, као што сам поменуо, већ разматран и дата су одговарајућа решења. Према томе, ако се та предложена решења, која се сада налазе пред Савезним извршним већем, буду усвојила у Савезном извршном већу на једној од наредних седница почетком децембра, онда ће и читав тај склоп проблема доћи пред овај Дом на решавање.

Користим прилику, иако је друг Балог већ објаснио питање у вези са скалом и положајем грађевинских предузећа, да кажем нешто и у вези с тим амандманом пре него што се пређе на гласање о њему.

Ја бих скренуо пажњу на један моменат који треба имати у виду када се разматра извесно поопштење скале код тзв. најнеаккумулативнијих предузећа. Ако идемо на опште ублажење скале као на једну трајнију политику, која би из године у годину требало да доведе до тога да се у нашој привреди примењује једна сносљива, иако прогресивна скала, која ће да стимулира и на повећање опште продуктивности и на економисање радном снагом, — онда таква скала треба да се изједначује и код почетне основице и на врху. Не може се направити једна логична прогресија, то је и математички неизводљиво, ако се прогресија не развуче на један шири терен и не направи више степеница у тој прогресији, тако да она добије логичнији вид и да у примени не буде неких великих скокова из једне у другу групу. Тај моменат, иако техничке природе, имао је од-

говагајући значај и приликом предлагања ове скале.

Међутим, притом треба имати у виду један други, много важнији моменат. Код свих ових грана које су, да тако кажем, мање акумулативне и које су се због примене овог годишњих инструмената нашле у нешто тежем положају него прошле године, код свих њих се предлажу промене у низу инструмената. Садашњу промену у скали не треба посматрати изоловано, не узимајући притом у обзир и дејство свих промена које се предвиђају код тих грана. Када је реч о грађевинарству, његов положај треба посматрати у склопу свих ових промена. Нарочито је код грађевинарства веома битна ствар повећање минималних личних доходака. Ако се минимални лични доходи, узмемо сада ту претпоставку, повећају за 10%, онда ова разлика од 5 поена у опорезивању преко минималног личног дохотка нема скоро никаквог значајног дејства. Пошто ће се при повећању минималног личног дохотка од 10% знатно побољшати положај грађевинарства, не би требало због ових 5 поена, који могу да делују са свега 1 или 1,5%, да само ометамо спровођење једне друге мере, која је, иако на први поглед има технички карактер, од принципијелног значаја као трајнија политика ублажавања скале из године у годину.

Разматрајући положај грађевинарства у целини, Савезно извршно веће је водило рачуна о том моменту и, да није било ових разлога, сигурно не би лака срца приступило заштравању скале код мање акумулативних предузећа.

Претседник Пашко Ромац: Има реч народни посланик Владо Јуричић.

Владо Јуричић: Ја сам исто тако поставио питање зашто у Приједлогу закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација није за грану 125 одређен износ инвестиција за целу грану, него само за сирову кожу.

Претседник Пашко Ромац: Има реч претставник Савезног извршног већа друг Киро Глигоров.

Претставник Савезног извршног већа Киро Глигоров: Грана 125, која обухвата индустрију коже и обуће, у погледу висине дохотка прилично је хетерогена грана. У једној детаљнијој анализи могло би се показати каква је ситуација код произвођача обуће, код оних који прерађују кожу, код примарне прераде коже, итд. Полугодишњи

обрачун показао је да положај такозваних кожара заиста треба размотрити. Иако се дефинитивна слика о тој грани може добити тек када будемо имали годишњи обрачун, нећемо ништа погрешити ако овим предузећима учинимо одређене олакшице, да би се ситуација код њих нормализовала.

Међутим, само повластицама положај кожара се не може решити, као што се ни пореским и сличним олакшицама не могу решити реални економски проблеми. Кожарска производња је код нас веома застарела, ради се под врло тешким условима, мало је инвестигано после рата, није решен проблем сировина, има тешкоћа у преради тих сировина, није рашчишћено питање положаја занатства у преради сирове коже, где има озбиљнијих индиција да занатска прерада чак и штети рационалној употреби сировина, итд. Апстрахујући све проблеме, који траже шире изучавање и где треба интервенисати инвестиционим и другим средствима да би се положај свих произвођача временом санигао, сматрали смо да заједница може сада непосредно да олакша ситуацију тим произвођачима, па вам је то и предложено. Међутим, код произвођача обуће ствар не стоји тако. Пре свега, производња обуће расте брзим темпом, из године у годину. Друго, пласман обуће је у потпуности обезбеђен. Та производња добрим делом ради чак и за извоз, итд. Међу тим произвођачима има и неколико крупнијих, који имају перспективу даљег развоја, а стоје веома добро и са дохотком. Према томе, не треба за њих правити неке олакшице само зато што се случајно налазе у грани 125. Истина, има ту и других, ситних, нерентабилних произвођача, код којих би неке проблеме требало размотрити, али ми не можемо због неколико заосталих предузећа да уступамо акумулацију или да доносимо блаже инструменте за целу једну грану, у којој већина предузећа има повољне услове на тржишту и може даље да се развија. Не само код ове гране, него, као што сте приметили, и код других грана, на пример, код дрвне и прехранбене индустрије, ми сматрамо да повластице не треба давати аутоматски, за целу грану, већ само за она предузећа где су проблеми заиста очигледни, и да их треба ограничити само за такве произвођаче.

Претседник Пашко Ромац: Друже Јуричићу, имате право на потпитање.

Владо Јуричић: Ја сам задовољан одговором.

Претседник Пашко Ромац: Још нам је остао амандман другарице Хајрије Капић. Пре гласања ја ћу га прочитати. Амандман са образложењем гласи (чита):

„Амандман на члан 49 Закона о доприносу из дохотка привредних организација:

Да се у табели из члана 49 Закона о доприносу из дохотка привредних организација не грши поштовање односа на основици од 30% до 70% за грађевинска, грађевинско-монтажна и грађевинско-занатска предузећа, као и за привредне организације за производњу грађевинског материјала.

Да остану на снази досадашње стопе:

на 30%	0%
на 40%	5%
на 60%	20%

Образложење: Све ово не би утицало на формирање прихода из привреде за општедруштвене потребе.

Досадашња скала ослобађала је дио дохотка који је за 30% већи од износа минималних личних доходака, а до 40% захватала је само 20% од вишка преко 30%, док је стопа на основици од 40% износа 5%. Предложена скала, међутим, захватала би већ преко 25%, а на основици од 40% стопа би износила 7,5%. То значи да ће привредне организације са оствареним ниским дохотком (између 25% до 40%) имати знатно већа давања на име доприноса него што су то досад имале.

Чињеница је да се велики број грађевинских предузећа налази на њестивици између 25% и 60% и да ће акomodирање на нове услове код њих бити веома компликовано (проузроковаће подизање цијена), јер су ова предузећа створила високе обавезе по уговорима прије ступања на снагу ових измјена.“

Чули сте амандман и образложење другарице Хајрије Капић, а чули сте и објашњење другова претставника Савезног извршног већа.

Према томе, стављам овај амандман на гласање.

Ко је за амандман другарице Хајрије Капић, нека дигне руку. (Тринаест посланика дижу руку). Ко је против? (Већина диже руку). Ко се уздржава од гласања? (Пет посланика дижу руку). Према томе, амандман није прихваћен.

Објављујем да је Предлог закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација усвојен.

Пошто смо дискусију о шестој тачки дневног реда већ завршили, приступамо гласању. Ко је за, Предлог закона о измени Закона о средствима привредних организација, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је једногласно усвојен Предлог закона о измени Закона о средствима привредних организација.

Прелазимо на седму тачку дневног реда: Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Одлуке о ограничењу коришћења средстава амортизације и о нижим стопама амортизације за привредне организације одређених делатности. (Видети у прилогу.)

Отварам претрес о овом предлогу закона. Ко се јавља за реч? (Нико се не јавља).

Пошто се нико не јавља за реч, стављам овај предлог одлуке на гласање. Ко је за,

нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је једногласно усвојен Предлог одлуке о изменама и допунама Одлуке о ограничењу коришћења средстава амортизације и о нижим стопама амортизације за привредне организације одређених делатности.

Прелазимо на осму тачку дневног реда: Претрес Предлога одлуке о допунама Одлуке о уступању доприноса из дохотка и земљарине привредним организацијама одређених делатности. (Видети у прилогу.)

Отварам претрес. Ко се јавља за реч о овом предлогу одлуке? (Нико се не јавља).

Пошто се нико не јавља за реч, стављам предлог ове одлуке на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је једногласно усвојен Предлог одлуке о допунама Одлуке о уступању доприноса из дохотка и земљарине привредним организацијама одређених делатности.

Прелазимо на девету тачку дневног реда: Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Одлуке о каматним стопама на средстава привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите. (Видети у прилогу.)

Отварам претрес. Има реч нагодни посланик Владо Јуричић.

Владо Јуричић: С обзиром да је и друг Киро Глигоров говорио нешто о доста тешкој ситуацији кожарске гране, а пошто сматрам да и најмање олакшице могу да побољшају ситуацију у тој грани, молим да ми се објасне неке ствари.

Прво, да ли се у точки 3 став 3 у Приједлогу одлуке о измјенама и допунама Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите, под трговинским подuzeћима на велико подразумевају и специјализована подuzeћа за промет сирове коже или не? Ово питање постављам зато што ми је познато да ова подuzeћа послују под условима одређених цијена и да им је потребна ова олакшица.

Друго, зашто у овом приједлогу одлуке није обухваћено снижење каматне стопе на основна и обртна средства и за подuzeћа кожарско-прерађивачке индустрије?

Треће, зашто за индустријске продавнице обуће није предвиђено снижење каматне стопе на обртна средства?

Претседник Пашко Ромац: Да ли још ко жели реч? Има реч друг Војин Живановић.

Војин Живановић (Изборни срез Осигек II, НР Хрватска): Друг Киро Григоров је го-

ворио о проблемима кожарске индустрије, па бих и ја хтио да кажем да је кожарска грана у нарочито тешком положају баш због високих каматних стопа и кориштења великих обртних средстава. Кожарска индустрија има дуг природан технолошки процес и она већу велика обртна средства. Напримјер, ако једна фабрика за израду ђонске коже има коефицијент нешто преко 1,5, а има милијарду и по динара бруто продукта, она мора да веже преко 600 милиона динара обртних средстава, тако да за ануитете и камате на обртна средства има да плаћа око 60 милиона динара годишње. Јасно је да то негативно утиче на остваривање дохотка. Сем тога, око 50% сирове коже ми увозимо и купујемо на аукцијама, гдје такођер треба обезбиједити ануитете. Дакле, унапријед плаћамо сирову кожу. С обзиром на трајање процеса производње, до реализовања формуле роба-новац-роба прође зато понекад и 7 мјесеци. Сматрам да би стога требало размотрити питање снижења каматне стопе на обртна средства.

Претседник Пашко Ромац: Жели ли још ко да дискутује о овом предлогу одлуке? (Нико се не јавља). Молим другове претставнике Савезног извршног већа да даду одговор.

Претставник Савезног извршног већа Киро Глигоров: Што се тиче камате на обртна средства, тачно је да има случајева где је процес производње дужи, па то треба имати у виду и приликом доношења прописа о висини камате на обртна средства. Ја ћу пренети те примедбе и сугестије, поготову што се сада у Савезном извршном већу налази на дискусији Одлука о каматама на обртна средства. Ако то већ није укључено у ту одлуку, о томе ће се свакако водити рачуна.

Што се тиче примедбе која се односи на индустриске продавнице обуће, да им треба дати посебне повластице зато што се налазе у тој грани, могу да кажем да се њима не могу давати посебне повластице, изван режима који важи за осталу трговину. То је трговина као и свака друга, па нема потребе за неким посебним третманом ових продавница.

Ако сам добро разумео примедбу на тачку 3 став 3, да ли се под трговинским предузећима на велико подразумевају и специјализована предузећа за промет сирове коже, могу да кажем да је ту предвиђена цела категорија трговинских предузећа на велико. Према томе, ако се ради о предузећу за промет сирове коже на велико, онда и оно спада у ту категорију.

Претседник Пашко Ромац: Пошто се више нико није јавио за реч, стављам овај предлог одлуке на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко

против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Дом једногласно усвојио Предлог одлуке о изменама и допунама Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите.

Прелазимо на десету тачку дневног реда: Претрес Предлога одлуке о посебном учешћу у дохотку и о заједничким резервним фондовима привредних организација. (Видети у прилогу).

Отварам претрес овог предлога одлуке. Реч има претставник Савезног извршног већа друг Киро Глигоров.

Претставник Савезног извршног већа Киро Глигоров: Ја бих хтео да кажем неколико речи у вези с овим предлогом одлуке, а поводом амандмана који је приликом изгласавања једне од глава Предлога савезног друштвеног плана поднела група посланика у вези са изменама у расподели дохотка. Да се не би стекао утисак да Савезно извршно веће није предузело одговарајуће мере које су добрим делом већ решиле или ће решавати предлоге који су изнети у овом амандману, хтео бих да се са неколико речи задржим на том питању.

Поменути амандманом се предлагало да се уместо досадашње прогресивне стопе опорезивања дохотка, тојест утврђивања обавеза према заједници, као и уместо прогресивног опорезивања личних доходака, пређе на систем пропорционалног утврђивања ових обавеза, и да се у том циљу да овлашћење Савезном извршном већу да на одређеном броју предузећа испита дејство таквих мера. То су уствари два предлога. Један предлог се односи на утврђивање обавеза према заједници, и ја мислим да је допунским инструментима који су данас били предмет дискусије у овом Дому, тај први захтев у највећој мери већ решен. Другим речима, поред стимулације која већ постоји према досадашњим законским прописима, за ову годину даје се и 50% од разлике доприноса по пропорционалној стопи. Према томе на бази искуства које ћемо стећи применом ових допунских инструмената, које сте данас изгласали, моћи ће да се извуку одговарајући закључци о нужности и ефикасности примене једног таквог метода пропорционалног утврђивања обавеза према заједници.

Други предлог, у вези с пропорционалним опорезивањем личних доходака, такође је био предмет изучавања од стране органа Савезног извршног већа, и само због недостатка времена нисмо били у стању да на овом заседању изнесемо предлог за боље решење тог питања. Овде се, наиме, не ради само о пропорционалном опорезивању зарада из редовног радног односа, већ се мора узети у

обзир и евентуална могућност зарада ван радног односа, ван онога што има утицаја на учинак. Неоправдано би било ако бисмо ми сад одмах, због тога што желимо да у производним организацијама стимулирамо рад по учинку, одбацили идеју прогресивног опорезивања личних доходака наших грађана и прешли на систем пропорционалног опорезивања непосредно, без детаљног сагледавања проблема у целини. Мислим да један систем који би омогућио збрајање прихода грађана и њихово јединствено третирање, уз могућност прогресивног опорезивања тих прихода — може да буде примењиван код нас и убудуће. Међутим, важно је, како сам ја разумео амандман, да се што правилније третирају они приходи који проистичу из радног односа и рада радника по учинку у предузећу. Управо због тога што се тај проблем није могао сагледати и са једне и са друге стране, Савезно извршно веће је одустало да на овом заседању предложи измене у том правцу, већ је одлучило да на једном другом заседању, можда већ у децембру, предложи посебне одлуке које ће ово питање регулисати трајније, тј. да се, с једне стране, води рачуна о пропорционалном опорезивању личних доходака из радног односа, а с друге стране, да се реши проблем великих зарада једног броја људи, задржавајући притом принцип прогресивног опорезивања. Ја нећу да наводим примере како се и где могу стицати тако велике ванредне зараде, али је познато да их појединци остварују.

Према томе, и о првом и о другом предлогу вођена је дискусија у Савезном извршном већу, и она се и даље води. По првом предлогу већ су дата одговарајућа решења која треба проверити у пракси, а Савезно извршно веће ће брзо изаћи са својим допуњским предлозима и у погледу другог питања.

Претседник Пашко Ромац: Чули сте објашњење друга Кира Глигорова. Да ли још ко од народних посланика жели да узме реч у претресу овог предлога одлуке? (Нико се не јавља).

Стављам предлог одлуке на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је овај Дом једногласно усвојио Предлог одлуке о посебном учешћу у дохотку и о заједничким резервним фондовима привредних организација.

Прелазимо на једанаесту тачку дневног реда: Претрес Предлога одлуке о потврди уредаба Савезног извршног већа донетих на основу овлашћења из тачке II Одлуке о потврди уредаба Савезног извршног већа и о даљем раду на припреми закона о привредном систему. (Видети у прилогу).

Отварам претрес. Ко се јавља за реч? (Нико се не јавља).

Пошто се нико не јавља за реч, стављам овај предлог одлуке на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Дом једногласно усвојио Предлог одлуке о потврди уредаба Савезног извршног већа донетих на основу овлашћења из тачке II Одлуке о потврди уредаба Савезног извршног већа и о даљем раду на припреми закона о привредном систему.

Прелазимо на дванаесту тачку дневног реда: Претрес Предлога одлуке о потврди прописа Савезног извршног већа донетог на основу овлашћења из главе XXVI Савезног друштвеног плана за 1958 годину. (Видети у прилогу).

Отварам претрес овог предлога одлуке. Ко се јавља за реч? (Нико се не јавља).

Пошто се нико не јавља за реч, стављам овај предлог одлуке на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Дом једногласно усвојио Предлог одлуке о потврди прописа Савезног извршног већа донетог на основу овлашћења из главе XXVI Савезног друштвеног плана за 1958 годину.

Прелазимо на тринаесту тачку дневног реда: Претрес извештаја Одбора за привредне организације о потврди Статута Савезне саобраћајне коморе. (Видети у прилогу).

Отварам претрес: Ко се јавља за реч? (Нико се не јавља).

Пошто се нико не јавља за реч, стављам извештај Одбора за привредне организације на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је извештај одбора за привредне организације о потврди Статута Савезне саобраћајне коморе једногласно усвојен.

Ову седницу прекидам и наставак заказујем за 17 часова.

У наставку седнице треба да се изврши усаглашавање усвојених закона и других аката и дају одговори на посланичка питања.

(Седница је прекинута у 13 ч).

Наставак седнице у 17 ч

Претседник Пашко Ромац: Настављамо седницу.

Прелазимо на усаглашавање текстова закона и других аката усвојених у нашем Дому и у Савезном већу. Од претседника Савезног

већа добио сам обавештење да је Савезно веће усвојило следеће законске и друге предлоге:

1) Предлог закона о инвалидском осигурању;

2) Предлог закона о измени Закона о откупу приватних апотека;

3) Предлог закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација;

4) Предлог закона о измени Закона о средствима привредних организација;

5) Предлог одлуке о изменама и допунама Одлуке о ограничењу коришћења средстава амортизације и о нижим стопама амортизације за привредне организације одређених делатности;

6) Предлог одлуке о допунама Одлуке о уступању доприноса из дохотка и земљарине привредним организацијама одређених делатности;

7) Предлог одлуке о изменама и допунама Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите;

8) Предлог одлуке о посебном учешћу у дохотку и о заједничким резервним фондовима привредних организација;

9) Предлог одлуке о потврди уредаба Савезног извршног већа донетих на основу овлашћења из тачке II Одлуке о потврди уредаба Савезног извршног већа и о даљем раду на припреми закона о привредном систему;

10) Предлог одлуке о потврди прописа Савезног извршног већа донетог на основу овлашћења из главе XXVI Савезног друштвеног плана за 1958 годину.

Што се тиче Предлога савезног друштвеног плана за 1959 годину, обавештен сам од стране Претседника Савезног већа да су усвојена два амандмана на предлог плана.

Први амандман гласи (чита):

„У глави III — Инвестиције, тачка 7, став 7, страна 12, у седмом и осмом реду, уместо речи „изградњу нових угоститељских капацитета и комуналних објеката у важнијим туристичким местима“ стављају се речи „изградњу нових угоститељских капацитета, изградњу комуналних објеката у важнијим туристичким местима“.

Да ли се Дом слаже с овим амандманом? (Слаже се).

Други амандман гласи (чита):

„У глави XXVII — Инвестиције и фондови, у одељку 1, тачка 5, страна 59, у првом ставу у четвртном реду, иза речи „федерације“, ставља се „до“, а у трећем ставу уместо речи „савезни Државни секретаријат за послове финансија да по потреби“, стављају се речи „Савезно извршно веће да“.

Да ли се Веће произвођача слаже са овом допуном коју предлаже Савезно веће? (Слаже се).

Објављујем да је Дом усвојио обе измене које је учинило Савезно веће.

Добио сам обавештење да је и Савезно веће усвојило наше амандмане.

Објављујем да је тиме Савезна народна скупштина усвојила Предлог савезног друштвеног плана за 1959 годину.

Прелазимо на давање одговора на посланичка питања.

Молим члана Савезног извршног већа друга Кочу Поповића да одговори на питање народног посланика Чедомира Бољанца.

Државни секретар за иностране послове Коча Поповић (Изборни срез Београд-Савски Венац, НР Србија): Питање народног посланика Чедомира Бољанца односи се на подручје привреде, тј. на трговинску размену између Југославије с једне стране, и СССР-а, осталих источноевропских социјалистичких земаља и НР Кине, с друге стране.

На постављено питање дајем следећи одговор:

Редовна трговинска размена са неким источноевропским земљама одвијала се у овој години са више тешкоћа него у прошлој.

Влада Совјетског Савеза одлагала је састанак Мешовите комисије предвиђен трговинским споразумом. Такође су наступиле тешкоће око закључивања извоза неких наших артикала, нарочито пољопривредних, а и око добијања понуде за неке важне увозне артикле (пшеница, угља за коксирање). Питање пшенице је решено, док испорука 200.000 тона угља за коксирање још није.

Ни са владом ЧСР није постигнут споразум да се у току године састане Мешовита комисија. На састанку ове комисије требало је решити питања која су кочила робну размену (испорука угља за коксирање и убрзање куповине наших пољопривредних производа).

Са осталим земљама није било озбиљнијих тешкоћа у погледу трговинске размене.

Према садашњој ситуацији, размена са источноевропским земљама биће мања за око 15—20% од онога што се предвиђало робним листама за ову годину. Истицање принципа „узајамне користи“, како се у неким од ових земаља тумачи, неће, по свему судећи, олакшати преговоре.

Ових дана почели су у Београду преговори са Бугарском, ЧСР и Мађарском за утврђивање робних листа за 1959 годину.

Са ДР Немачком договорени су преговори за 3 децембар. Са осталим источноевропским земљама термини за преговоре још нису утврђени.

Претседник Пашко Ромац: Да ли је друг Бољанац задовољан одговором?

Чедомир Бољанац (Изборни срез Зрењанин, АП Војводина, НР Србија): Јесам.

Претседник Пашко Ромац: На питања народних посланика Стеве Бевандића и Милана Тринића одговара секретар Савезног извршног већа за индустрију друг Сергеј Крајгер.

Секретар Савезног извршног већа за индустрију Сергеј Крајгер (Изборни срез Шентјур код Цеља, НР Словенија): Прво питање гласи:

„На који начин мисли Савезно извршно веће да реши проблем уклађивања производње и потрошње угља ради постизања равномерније производње у рудницима угља, те да уклони привремену потребу прековременог рада и рада на дане одмора у зимским месецима, и како мисли у вези с тим питањем да реши проблем равномернијег коришћења железничких вагона?“

Друго питање гласи:

„Када се предвиђа доношење рударског закона?“

На постављена питања дајем следећи одговор.

1. Да би се обезбедила равномернија производња и испорука угља, те, по правилу, уклонила потреба за прековременим радом у рудницима угља у зимским месецима, Савезно извршно веће, поред тога што је већ у 1957 години одобрило потрошачке кредите за набавку угља за широку потрошњу, као стални систем стимулирања да се угаљ за широку потрошњу набавља у II и III кварталу, — донело је и Наредбу о минималним залихама које морају образовати неки индустријски потрошачи угља. Сврха доношења ове наредбе била је да се у току II и почетком III квартала, кад на тржишту долази до сезонских вишкова угља услед смањене потражње, створе залихе угља за повећане зимске потребе. Овом мером истовремено треба да се постигне и равномернија производња и равномерније коришћење вагона. Привредне организације већ спроводе ту наредбу.

Међутим, искуство је у 1958 години показало да је за решење тога проблема, за сузбијање несклада између динамике угља, потребно предузети још неке допунске мере. Код одговорних органа Савезног извршног већа разматрају се зато још следеће мере:

— увођење диференцираних зимских и летњих цена угља, чиме би се стимулирали потрошачи да купују угаљ у летњем периоду и спречило њихово уздржавање од стварања залиха у пролећном и летњем периоду;

— увођење диференцираног летњег и зимског регреса за широку потрошњу;

— увођење кредитирања угља од 1 априла до 30 јуна, с тим да се угаљ из овог

кредита купи закључно до 31 јула, а да отплата овог кредита отпочне 1 октобра.

Поред тога, разматра се могућност увођења обавезног једногодишњег уговарања купопродаје за све потрошаче који троше годишње преко 1.200 тона угља.

2. Што се тиче рударског закона, досад је довршен његов нацрт, који је достављен на примедбе привредним организацијама и установама у свим републикама. Предвиђа се да ће Предлог рударског закона бити довршен у децембру ове године.

Претседник Пашко Ромац: Да ли су другови Тринић и Бевандић задовољни одговором, или желе да поставе још неко питање? (Гласови: Задовољни смо!).

Секретар Савезног извршног већа за пољопривреду и шумарство друг Славко Комар одговара на питања народних посланика Младена Саздевског, Димитра Алексијевог и Хамида Тачија.

Секретар Савезног извршног већа за пољопривреду и шумарство Славко Комар (Изборни срез Валово, НР Хрватска): Другови народни посланици, прво питање гласи:

„Трактори који се уносе у пољопривреду преко задруга и пољопривредних добара нису снабдевени потребним прикључним машинама (из домаће производње или увоза), као што су комбајни, редосејалице за жито, тањираче, квалитетни плугови, тракторске дрљаче и др. На пример, „Индустрија мотора, Раковица“ уговара испоруку целог система трактора „Задругар“, са свим прикључним машинама, и то углавном из увоза. Међутим, приликом испоруке, осим трактора, не обезбеђује скоро ништа друго. С друге стране, квалитет плугова за орање домаће производње не задовољава, јер се савијају и ломе. Тиме се наноси штета како пољопривредним организацијама тако и заједници.“

Друго питање гласи:

„Обезбеђење пољопривреде тешким тракторима још није у потпуности решено, тј. у пракси није јасно на који се тип трактора треба оријентисати у погледу радних и техничких особина, типизације, комплетирања прикључака машинама, итд. Сем тога, ови трактори нису благовремено и не увек у довољној мери снабдевени резервним деловима, тако да се дешава да извршан број трактора, чекајући на ситне оправке, не ради месецима. С обзиром на задатке које пољопривреда има у наредним годинама, а имајући у виду и чињеницу да се у Предлогу савезног друштвеног плана за 1959 годину предлаже смањење увоза пољопривредних машина за 2,7 милијарди девизних динара у односу на 1958 годину, какве мере предвиђа Савезно извршно веће за решавање горњих проблема?“

Одговор на прво питање:

Стручна концепција у вези са механизацијом била је другачија него данас. Она пролази кроз извршну фазу, тако да је наше сазнање о структури механизације прије неколико година било другачије.

Прикључних оруђа по једном трактору било је: 1956 године 1,5 комада, 1957 — 3,0 и 1958 (предвиђено) 5,0 комада. То значи да

се повећање броја прикључних оруђа по једном трактору у односу на 1956 годину кретало овако: 1957 — 200%, а 1958 године износиће 334%.

С обзиром да се код нас комплексна механизација тек уводи, тешко је ријешити комплетирање прикључних оруђа, јер се потребе за овим оруђима из године у годину повећавају упоредо са увођењем комплетних агротехничких мера у пољопривреду и стручним уздизањем кадрова.

Произвођачке пољопривредне организације треба унапријед да наручују машине које су им потребне, а индустрија да излази у сусрет потребама пољопривреде. Међутим, то досад није био случај ни код једних нити код других.

Индустрија мотора у Раковици је ове године уградила у свој трактор хидраулик и склопила лиценци уговор са италијанским фирмама за комплетирање прикључним оруђима. Засада Раковица испоручује све прикључне машине, осим дво-тробразног плуга, који ће почети да испоручује у 1959 години, мада са закашњењем, јер је став у погледу комплетирања „Задругара“ прикључним оруђима да се дво-тробразни плуг не уводи у његов систем. Међутим, фабрика ће ове плугове ипак производити с обзиром на велику потражњу.

Уколико нека оруђа, за која су уговори о испоруци склопљени, нису благовремено испоручивана, испоручит ће се накнадно, јер фабрика није на вријеме добила техничку документацију из Италије (документација је добивена тек у јуну мјесецу).

Трактор „Фергусон“ обезбијеђен је у 1958 години са просјечно 4—5 прикључних машина по трактору.

Према томе, број прикључних оруђа се повећава из године у годину, и ту проблема нема. Потребна је само већа и чвршћа веза између пољопривредних организација и домаћих фабрика.

Што се тиче плугова домаће производње, чињеница је да они не одговарају у потпуности квалитету. Према садашњем стању ствари постоје стандарди за материјале из којих се плугови производе, али не постоје стандарди за саме плугове. Међутим, чињеница је и то да пољопривредне организације не користе плугове правилно, већ их употребљавају за орање дубље од онога за које су конструисани, или се приликом обртања на крајевима бразда плугови не ваде благовремено из земље, итд. Оба ова разлога доводе до превремене амортизације ових оруђа, односно до ломљења, савијања и сл.

Одговор на друго питање:

Још у 1956 години донесена је одлука да се за потребе пољопривреде освоји производ-

ња тешког трактора гусеничара типа „Вендер“, а то је основни трактор ове категорије у нашој земљи. Међутим, услјед недостатка овог трактора, у прошлој и овој години увезени су руски трактори гусеничари типа ДТ-54 и С-80.

Што се тиче снабдијевања резервним дијеловима, са домаћом индустријом је још прије двије године постигнут споразум да је она обавезна да своје тракторе обезбиједи довољним количинама резервних дијелова. Међутим, домаћа индустрија није у потпуности одговорила овој својој обавези.

Недостатак резервних дијелова за домаће тракторе није био проблем система и девизних средстава, већ се проблем састојао у томе што су фабрике већа средства одвајале за производњу трактора (информације ради желио бих да кажем да је 1956 године за ту сврху дато 514 милиона, 1957 године 642 и 1958 године 741 милион), а недовољна за увоз и производњу резервних дијелова. Предузете су мјере да се у наредној години овај однос поправи.

За остале тракторе обезбијеђена су средства за увоз резервних дијелова и испоруке су већ у току. Поред тога, извјесна количина резервних дијелова за ове иностране тракторе произвешће се и у домаћој индустрији.

Смањење средстава за увоз опреме за потребе пољопривреде у 1959 години, предвиђено у Савезном друштвеном плану, не значи смањење обима механизације. Напротив, обим се повећава услјед повећања производње у домаћој индустрији.

Треће питање гласи:

„Прописима Савезног извршног већа и његових органа регулише се питање награда пољопривредних радника како у привредним организацијама и установама, тако и у земљорадничким задругама, и то на принципу обезбеђења минималног личног дохотка.

Радницима на пољопривредним добрима, а нарочито у земљорадничким задругама, овај рад није једини извор прихода, јер већина њих има сопствену земљу, тако да основне изворе средстава за издржавање својих породица углавном обезбеђује обрадом сопствене земље. С друге стране, у случају нерентабилног пословања привредних организација или земљорадничких задруга, по овом принципу, народни одбор општине дужан је да покрије издатке за минималне личне дохотке. Све ово не обезбеђује рентабилно пословање ових организација и дестимулативно ће утицати на продуктивност рада и приликом увођења награђивања по јединици производа.

Какве су могућности за увођење система награђивања у пољопривреди само по јединици производа?“

Одговор на треће питање:

Када се разматра питање увођења у пољопривреду награђивања само по јединици производа, треба најприје имати у виду да се ту ради о једном начину унутарње расподеле дијела дохотка пољопривредне орга-

низације на личне дохотке појединих радника и службеника, а не о основици за обрачун са друштвеном заједницом, која је иста без обзира да ли се лични дохоци утврђују по јединици производа, по норми, по времену проведеном на раду, или по неком другом основу.

Иако због тога друштвена заједница нема могућности да непосредно утиче на завођење награђивања по јединици производа, него је то ствар саме заинтересоване пољопривредне организације, постоји ипак једна посебна олакшица која треба посредно да стимулира увођење награђивања по јединици производа.

Ријеч је о Одлуци Савезне народне скупштине о уступању доприноса из дохотка и земљарине привредним организацијама одређених дјелатности („Службени лист ФНРЈ”, бр. 54/57 и 5/58), у којој се предвиђа могућност исплата обрачунатих износа личних доходака по јединици производа, тј. према оствареном приносу, на терет доприноса из дохотка, ако преостали дио дохотка није довољан за ту сврху. Сврха овога је да се елиминише утицај прогресије стопа доприноса из дохотка пољопривредне организације на дио дохотка потребан за плаћање по јединици производа.

Међутим за примењивање система награђивања по јединици производа далеко је важнија чињеница да он изискује одговарајуће усклађивање организације производње и рада, састављање планских калкулација и производно-финансијског плана пољопривредне организације, као и обезбјеђење евиденције о остваривању према планираним индикаторима.

Стога би неко административно регулирање примењивања система награђивања по јединици производа, ако саме пољопривредне организације не би обезбједили потребне предуслове за његово примењивање, могло само компромитовати сам систем, који је, тамо гдје су ови предуслови били обезбјеђени у оквиру важећих прописа, показао врло позитивне, у ширем обиму остварене резултате.

Што се тиче напомене у постављеном питању да радницима на пољопривредним добрима, а нарочито у земљорадничким задругама, овај рад није једини, па чак ни основни извор прихода, већ да им је то приход од сопственог земљишта, и да то дестимулативно утиче на продуктивност рада и на увођење награђивања по јединици производа, ствар стоји овако:

Проблем „полурадник-полусељак” један је од заједничких проблема цијеле југославенске привреде, условљен садашњом фазом нашег привредног развоја.

На ликвидирање овог у основи непожељног стања, утиче се путем пореске политике и политике дјечјих додатака, колико је то објективно могућно с обзиром на могућности обезбјеђења запослења онима који би напустили обраду своје земље и колико је то у складу са друштвено-политичким моментима (политика стопа пореза на доходак најмањих категорија приватних посједника земље).

Међутим, баш стварно примјењивање награђивања по јединици производа, које обезбјеђује адекватно награђивање према квантитету и квалитету уложеног рада, односно које је у пракси омогућило остваривање далеко већих личних доходака него што су дохоци сељака, представља средство да се полурадник-полусељак све више оријентира према пољопривредној организацији. Подвлачим само још једном да је предуслов за то доследно награђивање по јединици производа, везано за виши тип организације производње, рада и уопће пословања пољопривредне организације.

Ово нарочито важи за став према запошљавању у земљорадничким задругама, гдје социјални моменти и лични обзир, због средине у којој се одвија пословање, често потискују привредне критеријуме, па би зато основни и пословни задружни савези требало у том погледу да пруже задругама потребну подршку за ликвидирање оваквог стања.

Треба истаћи да ако се радник задовољава минималним личним дохотком, то указује да се пољопривредна организација налази на нивоу сељачког начина производње, и решење не треба тражити у укидању заштитних примања радника, него у мијењању начина пословања и стварању перспективе за веће личне дохотке.

Напомињем, најзад, да у погледу награђивања по јединици производа радника и сружбеника пољопривредних установа са самосталним финансирањем, постоје извјесне објективне тешкоће због статуса ових установа, али је ово питање у разматрању.

Претседник Пашко Ромац: Да ли другови народни посланици који су поставили ова питања желе да поставе каква питања? (Гласови: Не желе!)

Молим члана Савезног извршног већа друга Николу Минчева да да одговор на питања која су поставили народни посланици Франц Лубеј и Војин Живановић.

Државни секретар за послове финансија Никола Минчев (Изборни срез Кавадарци, НР Македонија): Другарице и другови народни посланици, друг Франц Лубеј поставио је два питања. Прво питање гласи:

„Обртна средства у привреди у целокупном волумену довољна су за потребе функционисања наше привреде. Међутим, инструменти прерасподеле обртних средстава на поједине гране и поједине привредне организације лоше утичу на обртна сред-

ства. Ради се, наиме, о трговинским организацијама у детаљистичкој мрежи. Уопште је детаљистичка трговина врло слабо снабдевена залихама потребне робе. Камата на обртна средства у висини од 6% и овогодишњи инструменти расподеле дохотка, не стимулирају детаљистичку трговину на стварање већих залиха и бољег асортимана потрошачке робе. Нарочито је то проблем у индустријским центрима.

Постављам питање: да ли се нешто ради на променама досадашњих инструмената за детаљистичку трговину, а нарочито да ли постоји могућност да се за обртна средства детаљистичке трговине потрошном робом примени нижи процент камате на обртна средства?"

Одговор на прво питање:

Предлогом за измене у инструментима расподеле дохотка, односно чистог прихода привредних организација, који се налази пред Савезном народном скупштином на овом заседању, трговина долази у повољнији положај него што га је досад имала. То се огледа у ублажавању скале издвајања доприноса из дохотка, у ослобођавању од плаћања камате на основна средства, у плаћању ниже стопе камате на фонд обртних средстава, у коришћењу блокиране амортизације за отплату ануитета, у начину коришћења нераспоредених средстава за обртне сврхе, итд.

Међутим, што се тиче саме камате на кредите за обртна средства код трговине, треба истаћи чињеницу да ова камата учествује само са 0,79% у односу на укупан промет трговине на мало, а у укупним трошковима са 7,8%. То значи да ова камата није значајан фактор који би дестимулативно утицао на повећавање залиха и асортиман робе.

Треба имати у виду да трговина има могућности да користи краткорочне кредите сезонског карактера, тојест за подмирење сезонских потреба. С друге стране, када камата на кредите не би уопште утицала на трошкове промета, онда не би постојао ни интерес трговине на мало да се ослобођава залиха некурентних производа.

Свакако, поставља се питање која је то висина каматне стопе која би у највећој мери усклађивала интерес трговине на мало да она буде снабдевена потребним асортиманом робе.

Пошто је уочен овај проблем, образована је стручна комисија којој је стављено у задатак да ово питање посебно проучи и да предложи одговарајуће решење.

Друго питање народног посланика Лубеја гласи:

„По мом мишљењу, употреба штедних улога код комуналних банака, градских и задружних штедионица — пошто су ту посредни средства потрошног фонда — по постојећим прописима је уопште премало стимулативна за локалне самоуправне органе, као и за банке и саме штедионице.

Реч је о томе да је коришћење штедних улога уско прецизирано, па се ти улози употребљавају углавном као обртна средства, мада постоје практичне могућности да се они употребе за неке крат-

корочне инвестиције у комуни и пољопривреди, разуме се, у одређеном износу.

На терену се нарочито појављују тешки проблеми у комуналној изградњи и пољопривреди. Инвестициони фондови среских и општинских народних одбора минимални су за те сврхе, а спроводити пеке од најнужнијих инвестиција у комуни и пољопривреди преко буџета — немогуће је. По мом мишљењу, то не би изазвало поремећаје у робноовчаним односима, јер је ту реч о средствима која су по свом карактеру намењена потрошњи.

Постављам питање: како се гледа на изложени проблем, да ли се на њему ради и како ће се он регулисати?"

Одговор на друго питање:

По претходно прибављеном мишљењу Одбора за привреду Савезног извршног већа, савезни Државни секретаријат за послове финансија издао је Наредбу о висини средстава од улога на штедњу која се могу употребљавати за дугорочно кредитирање. Ова наредба биће објављена већ у једном од наредних бројева „Службеног листа ФНРЈ”.

Према овој наредби, од укупних улога на штедњу који се налазе код комуналних банака и штедионица, комуналне банке и штедионице моћи ће до 30% од ових улога да употребе за одобравање зајмова за разне инвестиције. Ови зајмови одобраваће се са роком враћања до 5 година.

На тај начин ће, према садашњем стању улога на штедњу, комуналним банкама и штедионицама бити омогућено да дају инвестиционе зајмове до укупног износа од око 7 милијарди динара.

Народни посланик Војин Живановић такође је поставио два питања:

„Да ли постоји могућност снижења стопа пореза на промет за ђонску кожу са 21% на 10%, са ретроактивним дејством од 1 јануара 1958 године, како би предузећа која производе ђонску кожу била бар приближно изједначена са осталим предузећима гране 125 — Индустрија коже и обуће?

Да ли постоји могућност да предузећа за производњу ђонске коже отплаћују ануитете за обртна средства пре расподеле дохотка, са обзиром на дуг технолошки процес и знатно висока обртна средства унутар укупно уложених средстава потребних за нормално пословање?"

На предња питања даје се овај одговор:

1. Израђен је предлог за снижење стопа пореза на промет, и то:

1. На промет свих врста доњих (ђонских) и техничких кожа од крупне стоке:

	Садашња стопа	Предложена нова стопа
а) за индустријску прераду	21%	10%
б) за остале потребе	26%	18%
2. На промет цепаника	10%	5%

Ова снижења пореских стопа применила би се од почетка 1958 године.

Према прорачуну, финансиски ефекат предложеног снижења стопа пореза на промет износио би око 700 милиона динара, за колико би се повећао доходак произвођача

тих кожа, а од чега би се — по издвајању за допринос из дохотка — повећао њихов чист приход за око 250 милиона динара годишње. На тај начин би се и за 1958 и за наредну годину знатно побољшао финансики положај предузећа која производе ђонску кожу и цепаник.

2. Пошто је Савезном извршном већу предложено снижење стопа пореза на промет кожа, а поред тога се врше измене и допуне Закона о доприносу из дохотка привредних организација, према којима се, поред осталог, предвиђа да предузећа за производњу кожа обрачунавају и плаћају допринос из дохотка применом скале из члана 49 тог закона, дакле по знатно нижим стопама него што су досад плаћала тај допринос применом скале из члана 18 истог закона, — у 1959 години знатно ће се побољшати финансики положај тих предузећа, а тиме омогућити и њихов нормалан рад и развој.

Према томе, не би било неопходно вршити измену важећег система плаћања ануитета по зајмовима за сбртна средства за ова предузећа и изузимати их из режима који важи за осталу индустрију.

Претседник Пашко Ромац: Да ли су другови Лубеј и Живановић задовољни одговором? (Гласови: Јесмо!).

Молим члана Савезног извршног већа друга Марјана Брецеља да одговори на питање народног посланика Душана Вукића.

Државни секретар за послове робног промета др Марјан Брецељ (Изборни срез Копер, НР Словенија): На питање народног посланика Душана Вукића зашто пословним савезима земљорадничких задруга, као удружењима задруга, није дато право промета вуном и сировом кожом, које откупљују и земљорадничке задруге, дајем следећи одговор:

Као што је познато, савезним прописима одређено је да прометом вуне и сирове коже могу да се баве само специјализована предузећа на основу посебних одобрења савезног Државног секретаријата за послове робног промета. Та предузећа могу бити трговинска, па и пословни савези. За прибављање одобрења од савезног Државног секретаријата за послове робног промета потребан је предлог републичких секретаријата за послове робног промета, Савеза трговинских комора и Савезне индустријске коморе. Могу да кажем да се савезни Државни секретаријат за послове робног промета у целини руководи предлозима републичких секрета-

ријата и поменутих комора. Зато сматрамо да је засад питање давања тих дозвола предузећима за промет кожом и вуном решено повољно. Ми смо, наиме, морали ради заштите прикупљања и продаје сирове коже, да смањимо број тих предузећа у земљи. На пример, на територији Србије било је пре ових савезних прописа 26 предузећа која су се бавила свим прометом, што је штетно утицало на овај посао и битно смањивало квалитет коже.

Значи, нашим прописима није забрањено да се и пословним савезима земљорадничких задруга издају таква одобрења, већ то питање зависи од конкретних ставова народних република, Савеза трговинских комора и Савезне индустријске коморе, на основу којих је савезни Државни секретаријат за послове робног промета и донео поменуту одлуку.

Претседник Пашко Ромац: Да ли је друг Вукић задовољан одговором?

Душан Вукић (Изборни срез Приједор, НР Босна и Херцеговина): Нисам задовољан одговором, јер знам да се у пракси врло тешко добијају ова одобрења. Чини ми се да је то добро ријешено, али да се у пракси не може спроводити.

Државни секретар за послове робног промета Марјан Брецељ: Молим друга Претседника да ми дозволи да дам само кратку допуну свог одговора.

По нашим општим прописима, сваки пословни савез и земљорадничка задруга могу да се баве прометом коже и вуне као комисионари. То значи да пословни савез може да се укључује у тај промет, али не у своје име и за свој рачун, већ само у име и за рачун задруге. Исто тако, пословни савез може да се укључује у промет кожом и вуном и као комисионар трговинских предузећа која имају дозволу за тај специјализовани промет. Значи, привредна активност наших пословних савеза је омогућена.

Претседник Пашко Ромац: Обавештавам Дом да Савезно извршно веће неће дати свој одговор на питање народног посланика Грегора Кланчника и на друго питање народног посланика Стева Бевандића.

Да ли још ко од народних посланика жели да постави неко питање? (Нико се не јавља).

Пошто је дневни ред исцрпен, закључујем седницу.

(Седница је закључена у 17 ч 50 мин).

П Р И Л О З И

П Р Е Д Л О Г

ЗАКОНА О ИНВАЛИДСКОМ ОСИГУРАЊУ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 58

11 новембра 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА

САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам Предлог закона о инвалидском осигурању који је Скупштини поднело Савезно извршно веће и молим да овај законски предлог упутите Одбору за питања рада и социјалног осигурања на претресање и даљи поступак.

За свог претставника при претресању овог предлога Савезно извршно веће је одредило свог члана Мому Мариовића, секретара Савезног извршног већа за рад.

За свог повереника Савезно извршно веће је одредило Јована Поповића, помоћника секретара за рад у Савезном извршном већу.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

(Писмо Савезног извршног већа и текст Предлога закона о инвалидском осигурању — видети у прилозима 7-ме седнице Савезног већа).

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПИТАЊА РАДА И СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИНВАЛИДСКОМ ОСИГУРАЊУ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

Одбор за питања рада и

социјалног осигурања

Бр. СНС (А) 58

23 новембра 1958 године

Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА

САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за питања рада и социјалног осигурања Већа произвођача Савезне народне скупштине, на својим седницама од 17, 18, 19 и 20 новембра 1958 године, претресао је Предлог закона о инвалидском осигурању, који му је преко претседника Већа произвођача доставило Савезно извршно веће.

Одбор је у текст законског предлога извршио следеће измене и допуне.

Члан 1. У уводној реченици између речи „општер“ и речи „осигурања“ додаје се реч „социјалног“.

Члан 5 и члан 6. Став 3 члана 5 постаје став 1 члана 6, а ставови 1 до 4 члана 6 постају ставови 2 до 5 истог члана.

Члан 9. У ставу 3 после речи „основа“ ставља се реч „савезног“.

Члан 22. У ставу 1 последња реч из уводне реченице „док“ изоставља се, а ставља се у свакој од тачака у том ставу (на почетку).

У ставу 1 у уводној реченици после речи „повреде ван посла“ ставља се запета и додају речи „осим случајева из става 2 овог члана“, а после тачке 7 уместо тачке ставља се запета и додаје нова тачка 8 која гласи:

„8) као и за све време по престанку радног односа, без обзира на околности из тач. 1 до 7 овог става, ако осигураник — мушкарац има 30 или више година пензиског стажа“.

После става 1 додаје се нов став 2 који гласи:

„2) Лица из претходног става нису осигурана за случајеве инвалидности и телесног оштећења проузроковане повредом у вршењу самосталне професионалне или привредне делатности.“

У ставу 2 који постаје нови став 3 у петом реду после речи „по члану 34“ додају се речи „став 1“.

Члан 25. На почетку текста ставља се ознака става „(1)“ и додаје се нов став 2) који гласи:

„Инвалидност у смислу претходног става постоји и кад осигураник, услед настале трајне промене у његовом здравственом стању, не сме даље да врши посао за који је посебним савезним прописима одређено да га могу вршити само лица која ипоуњавају одређене посебне услове у погледу здравственог стања“.

Члан 30. У ставу 2 а у шестом реду после речи „наступања инвалидности“ а пре запете, додају се речи „односно најмање две за последње три године рада у смислу претходног става“.

Члан 33. У поднаслову под а) изнад члана 33 после речи „инвалидности“ стављају се речи „и телесног оштећења“.

У истом члану у ставу 2 у другом реду после броја „42“ стављају се речи „овог закона“.

Члан 34. У ставу 1 у уводној реченици после „25 година пензиског стажа“ ставља се запета и додају речи „уколико овим законом није друкчије одређено“.

Члан 39. У ставу 2 у другом реду после речи „војни инвалиди“ додају се речи „код којих по ступању у радни однос наступи инвалидност у смислу овог закона на коју је утицао и ратни инвалидитет односно мирнодопски војни инвалидитет“, а у шестом реду, после заграде, уместо запете ставља се тачка и остали текст до краја брише.

Члан 40. У ставу 1 у петом реду после речи „инвалидности“ ставља се запета, а у осмом реду погрешно отштампана реч „или“ исправља се у „али“.

Члан 43. У поднаслову изнад члана 43 иза речи „у случају инвалидности“ додају се речи „и телесног оштећења“.

Члан 44. У ставу 3 у четвртном реду између речи „односно“ и речи „делатности“ умеће се реч „вршења“.

Члан 46. У ставу 1 у првом реду после речи „болести су“ додаје се реч „одређене“.

Члан 47. На крају овог члана испред тачке додају се речи „са којом је у радном односу“.

Члан 48. У ставу 1 у четвртном реду после речи „односно делатности“ додају се речи „или околности“.

Члан 51. У ставу 3 у другом реду после речи „подразумева се“ ставља се речца „и“.

Додаје се нов став 5, који гласи:

„(5) Под изразом „случајеви инвалидности“, у смислу одредаба главе II овог закона, подразумевају се и случајеви телесног оштећења као и случајеви опасности од наступања инвалидности.“

Члан 55. У трећем реду на крају уместо речи „коју су стекли“ стављају се речи „који су испунили услове за стицање“, а у четвртном реду на почетку уместо „право“ ставља се „права“.

Члан 56. После става 2 додаје се нови став 3 који гласи:

„(3) Инвалидима рада II и III категорије инвалидности који су као уживаоци инвалидске пен-

зије провели најмање три године у радном односу са радним временом које одговара њиховој преосталој радној способности, у случајевима из става 1 овог члана, ако то уживалац захтева и ако је за њега повољније, инвалидска пензија доново ће се одредити — од пензиског основа утврђеног у смислу члана 62 овог закона према платама оствареним за време запослења у својству уживаоца инвалидске пензије."

Став 3 постаје став 4 и у том ставу брише се друга реченица.

Члан 57. У четвртном реду после речи „остварити право на“ стављају се речи „инвалидску пензију или право на“, а друга реченица се брише.

Члан 58. У трећем реду бришу се речи „примењу“ се и одредбе“ и уместо њих стављају се речи „ради отицања и одређивања права из инвалидског осигурања не рачуна се време које се по одредбама“, а на крају члана испред тачке додају се речи „не рачуна у радни однос пензиски стаж“.

Члан 63. Став 3 постаје став 1, а став 1 постаје став 3, с тим што се на почетку уместо речи „Осигураницима“ стављају речи „Осталим осигураницима“.

Члан 70. У ставу 1 у четвртном и петом реду уместо речи „промена у стању инвалидности услед које“ стављају се речи „погоршање раније инвалидности услед којих“.

Члан 75. У ставу 2 у другом и трећем реду бришу се речи „у Југословенској народној армији“.

Члан 82. Додаје се нов став 3 који гласи:

„(3) Инвалиди рада који по члану 56 став 3 овога закона стекну право на личну пензију, као и осигураници који по члану 57 овог закона по сопственом извору остваре право на личну пензију, имају и право на додатак за помоћ и негу, ако испуњавају или услед погоршања раније утврђене инвалидности доцније испуне услове за стицање тог права.“

Члан 93. У ставу 1 у другом реду између речи „ако“ и речи „стекне“ умећу се речи „по одредбама члана 56 став 3 или члана 57 овог закона“, а између речи „или“ и речи „породичну“ умећу се речи „ако стекне право на“.

Члан 104. У ставу 1 у тачки 3 бришу се речи „или организацијама“, а на крају испред тачке са запетом додају се речи „или у организацијама у којима се врши рехабилитација инвалида“.

У тачки 5 уместо „ваншколског образовања“ ставити „установе за образовање одраслих“.

Члан 108. У ставу 3 у трећем реду између речи „свом“ и речи „другом“ умеће се реч „или“.

Члан 113. У ставу 2 у осмом реду после броја „34“ додају се речи „став 1“.

Члан 129. У ставу 3 у другом реду после речи „платама“ ставља се запета и брише реч „односно“, а у трећем реду после речи „плата“ додају се речи „односно личних доходака“, у четвртном реду уместо „односно“ ставити „или“.

Члан 143. У ставу 1 у трећем реду и у ставу 2 у трећем реду испред речи „радни однос“ додаје се реч „сталан“.

Члан 188. У ставу 2 у другом реду после речи „саставу и“ стављају се речи „образовању, као и о“.

Члан 191. Додаје се нов став 3 који гласи:

„(3) Ако је за коришћење права на професионалну рехабилитацију или права на запослење потребно коришћење превозних средстава, инвалидска комисија даје, према потреби, оцену о томе да ли инвалид рада може или не може користити превозна средства јавног саобраћаја с обзиром на стање своје инвалидности односно степен телесног оштећења.“

Став 3 постаје став 4.

Члан 194. У ставу 2 у другом и трећем реду уместо речи „члану 94 став 2“ стављају се речи „чл. 94 став 2 и 96 став 1“.

Члан 195. У ставу 4 уместо речи „исплаћених аконтација“ стављају се речи „исплата извршених по одредбама претходних ставова“.

Члан 200 и члан 201. Став 4 члана 200 постаје нови члан 201, с тим што се брише уводна ознака „(4)“ а у трећем реду уместо речи „става“ ставља се „члана“.

Ранији текст члана 201 брише се.

Члан 219. У ставу 2 на крају осмог реда после речи „подручја“ додају се речи „инвалиди рада“.

Члан 220. Додаје се нов став 3 који гласи:

„(3) Прописе о вођењу евиденције и о начину подношења пријава из става 1 тачка 4 овог члана доноси Секретаријат Савезног извршног већа за рад по прибављеном мишљењу Савезног завода за социјално осигурање.“

Члан 221. Став 4 мења се и гласи:

„(4) Прописи о начину подношења пријава и извештаја по одредбама претходних ставова доноси Секретаријат Савезног извршног већа за рад по прибављеном мишљењу Савезног завода за социјално осигурање.“

Члан 222. Текст овог члана мења се и гласи:

„(1) Привредне и друге организације, установе државни органи и приватни послодавци дужни су среском заводу за социјално осигурање одмах пријавити сваки случај несреће на послу.“

(2) Прописе о начину подношења пријава из претходног става доноси Секретаријат Савезног извршног већа за рад по прибављеном мишљењу од Савезног завода за социјално осигурање.“

Члан 227. У ставу 5 у другом реду уместо речи „става 1“ ставља се „ст. 1 до 3“.

Члан 228. У тачки 3 у другом реду уместо „члана 221 ст. 1 и 3“ ставља се „чл. 221 ст. 1 и 3 и 222“.

Члан 230. У другом реду уместо речи „орески“ ставља се реч „надлежни“.

Члан 239. У ставу 2 у другом реду после речи „године“ додају се речи „а најдоцније до 31 децембра 1958 године“, а на крају става уместо тачке ставља се запета и додају речи „а сходно члану 213 Закона о пензиском осигурању.“

Члан 240. У ставу 1 у трећем реду после речи „инвалидина“ додаје се реч „преводи“, а после речи „главе“ ставља се запета; у четвртном реду бришу се речи „преводи на нову инвалидску пензију“ као и реч „њихова“.

Члан 241. У ставу 1 у десетом реду бришу се речи „од 8%“, а у ставу 3 у седмом реду на крају уместо тачке ставља се запета.

Члан 261. У ставу 1 у четвртном реду после речи „од 13 маја“ додају се речи „1945 године“.

Члан 272. У ставу 2 у табели брише се трећа колона процената са рубриком „Додатак у процентима од пензиског основа“, а у следећем ставу ознака става „(2)“ исправља се у „(3)“.

Члан 273. У ставу 1 у шестом и седмом реду уместо речи „намењених за личне дохотке“ стављају се речи „свог чистог прихода“.

Члан 275. У ставу 1 у другом реду после речи „за време боравка“ додају се речи „пре 1 јануара 1959 године“.

Члан 278. У ставу 3 у десетом реду уместо речи „претходном ставу“ стављају се речи „ставу 1 овог члана“.

Члан 279. У ставу 3 у првом реду уместо речи „претходном ставу“ ставља се „претходним ставовима“.

Члан 289. На почетку текста овог члана ставља се ознака „(1)“.

Додаје се нови став 2, који гласи:

„(2) До превођења по одредбама главе X овог закона, уживаоци права признатих по ранијим прописима задржавају право на здравствену заштиту по важећим прописима.“

Члан 290. На почетку текста овог члана ставља се ознака „(1)“.

Додаје се нови став 2, који гласи:

„(2) До превођења по одредбама главе X овог закона, уживаоци права признатих по ранијим прописима задржавају право на додатак на децу по важећим прописима“.

Члан 293. У ставу 1 тачка 3 на крају, испред тачке са запетом ставља се „(„Службени лист ФНРЈ“, бр. 29/53)“.

У прилогу закона — листа телесних општења, у одељку I под а), у тачки 6 после речи „и“ стављају се речи „било која“, а тачке 7 и 8 бришу се.

Тачке 9 до 25 постају тачке 7 до 23.

У прилогу закона — листа професионалних болести, под редним бројем 43 у четрнаестом реду после речи „обољења“ стављају се речи „или у вези са радом на секцији лешева или са заразним материјалима“.

Поред наведених измена и допуна, у тексту закона извршене су и неке језичке исправке као и исправке штампарских грешака.

Са овим изменама сложио се и Законодавни одбор Већа произвођача.

Подносећи овај извештај Одбор за питања рада и социјалног осигурања моли Дом да усвоји Предлог закона о инвалидском осигурању.

За известиоца је одређен народни посланик Кеврешан Емил.

Секретар **Стево Бевандић с. р.** Претседник **Марија Манић-Јагодић с. р.**

Чланови:

Имре Балин с. р., Глигор Гечевски с. р., Паула Хумек с. р., Драгослав Јеремић с. р., Пепца Кардељ с. р., Нада Кебрић с. р., Емил Кеврешан с. р., Мурис Османовић с. р., Боро Петровски с. р., Јелена Стојановић с. р., Милан Трнинић с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИНВАЛИДСКОМ ОСИГУРАЊУ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

Законодавни одбор

СНС (А) 58

24 новембар 1958 године

Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Већа произвођача на својим седницама од 20, 21, 22 и 24 новембра 1958 године претресао је Предлог закона о инвалидском осигурању који је Одбор примио од Одбора за питања рада и социјалног осигурања.

У току претреса предлога Законодавни одбор је учинио на текст законског предлога неколико примедба и то претежно законодавно-техничке и стилске природе.

Усвојене примедбе прихватио је и Одбор за питања рада и социјалног осигурања као и одбори

Савезног већа тако да је усвојени текст законског предлога истовестан у оба дома.

Подносећи овај извештај, Законодавни одбор предлаже Већу произвођача да га усвоји.

За известиоца одређен је народни посланик инж. Милан Томашко.

Секретар

Данило Кнежевић с. р.

Потпретседник

Родољуб Станић с. р.

Чланови:

Живко Брајковски с. р., Никола Јањић с. р., Грегор Кланчич с. р., Ибрахим Маглајлић с. р. инж. Борислав Спасојевић с. р., Јурај Шицел с. р., инж. Милан Томашко с. р.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЗАКОНА О ОТКУПУ ПРИВАТНИХ АПОТЕКА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 60

11 новембра 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам Предлог закона о измени Закона о откупу приватних апотека који је Скупштини поднело Савезно извршно веће и молим да овај предлог упутите Одбору за питања рада и социјалног осигурања на претресање и даљи поступак.

За свог претставника при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће је одредило др Херберта Крауса, секретара Савезног извршног већа за народно здравље, а за повереника Милутина Јовановића, саветника у Секретаријату Савезног извршног већа за народно здравље.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

(Писмо Савезног извршног већа и текст Предлога закона о измени Закона о откупу приватних апотека — видети у прилозима 7-ме седнице Савезног већа).

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПИТАЊА РАДА И СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЗАКОНА О ОТКУПУ ПРИВАТНИХ АПОТЕКА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

Одбор за питања рада и социјалног осигурања

Бр. СНС (А) 60

24 новембра 1958 године

Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за питања рада и социјалног осигурања Већа произвођача Савезне народне скупштине на својим седницама од 20 и 24 новембра 1958 године претресао је Предлог закона о измени Закона о откупу приватних апотека који му је преко Претседника Већа произвођача доставило Савезно извршно веће.

Одбор је у тексту законског предлога извршио следеће измене и допуне:

Наслов предлога мења се и гласи: „Предлог закона о изменама и допунама Закона о откупу приватних апотека“.

У чл. 1, став 1 у петом реду уместо речи „а највише“ ставља се „до највише“.

На крају става 1 додаје се нова реченица, која гласи: „Висина месечног obroка одређује се с обзиром на њихово имовно стање и процењену вредност апотеке“.

Став 2 мења се и гласи:

„Решење о висини месечног obroка из претходног става доноси, на захтев заинтересованог лица, орган управе надлежан за послове народног здравља у сагласности са органом управе надлежним за послове финансија народног одбора општине на чијем се подручју налази откупљена апотека“.

У чл. 2, став 1 у шестом реду уместо „из члана 6 став 2“ ставља се „из члана 1 став 2“.

Наведене измене учињене су сагласно са Законодавним одбором.

Подносећи овај извештај, Одбор моли Дом да усвоји Предлог закона о измени Закона о откупу приватних апотека са наведеним изменама и допунама.

За известиоца је одређен народни посланик Кардељ Пепца.

За секретара

Претседник

Милан Тринић с. р. Марија Манић-Јагодић с. р.

Чланови:

Имре Балинт с. р., Глигор Гечевски с. р., Паула Хумек с. р., Драгослав Јеремић с. р., Пепца Кардељ с. р., Нада Кебрич с. р., Емил Кеврешан с. р., Мурис Османовић с. р., Боро Петровски с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЗАКОНА О ОТКУПУ ПРИВАТНИХ АПОТЕКА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

Законодавни одбор

СНС (А) 60

24 новембра 1958 године

Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Већа произвођача Савезне народне скупштине, на својој седници одржаној 24 новембра 1958 године, претресао је и усвојио без измена Предлог закона о измени Закона о откупу приватних апотека.

Подносећи овај извештај, Законодавни одбор предлаже Дому да га усвоји.

За известиоца одређен је народни посланик инж. Борислав Спасојевић.

Секретар

Потпретседник

Давило Клежевић с. р. Родољуб Ставић с. р.

Чланови:

Живко Брајковски с. р., Никола Јањић с. р., Грегор Кланчник с. р., Ибрахим Маглајлић с. р., инж. Борислав Спасојевић с. р., Јурај Шицел с. р., инж. Милан Томашко с. р.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ДОПРИНОСУ ИЗ ДОХОТКА ПРИВРЕДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 63

19 новембра 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам Предлог закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација који је Скупштини поднело Савезно извршно веће и молим да овај предлог упутите Одбору за народну привреду свог Већа на претресање и даљи поступак.

За овог претставника при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће одредило је Кира Глигоров, секретара Савезног извршног већа за опште привредне послове, а за повереника Николу Балог, помоћника секретара за опште привредне послове у Савезном извршном већу.

Напомињем да је Савезно извршно веће уз овај свој предлог доставило и једно опште образложење овог предлога и предлога осталих измена у прописима о расподели укупног прихода привредних организација.

У раду одбора по овом законском предлогу и по осталим предлозима прописа о расподели укупног прихода привредних организација учествоваће као стручњаци Милан Михајловић, саветник, и Виктор Рамер, виши референт у Секретаријату Савезног извршног већа за опште привредне послове.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

(Писмо Савезног извршног већа и текст Предлога закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација — видети у прилозима 7-ме седнице Савезног већа).

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ДОПРИНОСУ ИЗ ДОХОТКА ПРИВРЕДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

Одбор за народну привреду

Бр. СНС (А) 63

21 новембра 1958 године

Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Извештавате се да је Одбор за народну привреду Већа произвођача на својој седници од 21 новембра 1958 године, претресао Предлог закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација и усвојио га са следећим изменама:

У члану 5, на страни 4, у скали, у претпоследњој колони, уместо „67%“ ставља се „66%“, а у последњој колони уместо „38,40%“ ставља се „38,25“ и уместо „70%“ ставља се „68%“.

Анализа дејства система расподеле и појединих инструмената тога система показала је да су

основни принципи на којима је заснован нови систем правилни, али да је неопходно извршити и извесне корекције у појединим инструментима и то како за идућу годину, тако и за текућу 1958 годину. Овим се указује само на основне проблеме које треба решити и на предлоге оних решења која су досад могла бити потпуније сагледана и аналитички проверена, док се нека решења морају још проучавати, а одговарајући предлози биће касније дати.

Једно од најважнијих општих питања деловања система на пословање привредних организација, свакако је питање његове стимулативности за подизање продуктивности рада и за развијање производње. Због веома осетних разлика у величини дохотка који се остварује по раднику у појединим организацијама, морала је скала издвајања доприноса из дохотка бити постављена у веома оштрој прогресији, тако да је стимулација за повећање продуктивности рада односно за стварање већег дохотка, остала недовољна. Да би се стимулативност издвајања дохотка и по прогресивној скали повећала и непосредније испољила, предлагало се за идућу годину нешто блажа скала, а уједно и давање посебне стимулације организацијама које остваре већи доходак по раднику у односу на претходну годину.

Да би се и организацијама с релативно малим дохотком помогло да се могу развијати и нормално пословати, предлагало се да се један део посебног учешћа привредних организација у дохотку издвоји у заједничке фондове за поматање организација које нису успеле да остваре већи доходак, односно већу продуктивност.

У вези с изменом основне скале из члана 18, предлагало се измена и блаже скале из члана 49 Закона о доприносу из дохотка, који се примењује на организације оних делатности које послују под изузетно неповољним условима и чију би примену требало продужити и за следећу годину.

У вези с ублажавањем прогресивних скала за издвајање доприноса из дохотка предлагало се и измена у расподели доприноса који се плаћа у националном износу, тако да убудуће федерацији припада 40 уместо 60% тога доприноса а друштвеним инвестиционим фондовима осталих политичко-територијалних јединица 60 уместо 40%, како је то било по досадашњим прописима.

Посебна стимулација која би се дала организацијама које остварују већи доходак по раднику у односу на претходну годину, дала би се у виду повећања чистог прихода таквих организација, за део доприноса који проистиче применом прогресије у издвајању доприноса за друштвене фондове. Разлика која проистиче из тога да се на релативно већи вишак дохотка преко минималних личних доходака примењује оштрија стопа него у претходном периоду, када је доходак по раднику био мањи, уступила би се делом, као посебно учешће у дохотку, привредној организацији на слободно располагање и тиме осетније ублажило дејство прогресије, а тиме би се повећала посебна стимулација за економисање са радном снагом.

Ова допунска стимулација примењује се и на свако повећање дохотка, било да она потиче из веће продуктивности, снижења материјалних трошкова или из дејства других фактора који утичу на успех пословања привредне организације, а не само на повећање дохотка који потиче из већег индивидуалног учинка радника.

С друге стране, непотпуна упоредивост величине дохотка у текућој и претходној години због промена у разним инструментима расподеле или због изменених услова пословања, претставља озбиљну тешкоћу у примени овог допунског инструмента. У вези с тим предлагало се да се ради пот-

пуније упоредивости узму у обзир само промене у нивоу минималних личних доходака, промене у складу издвајања доприноса, ревалоризација основних средстава и промене у каматној стопи, а да се остале промене — у ценама, увозно-извозним коефицијентима, порезу на промет и слично, засада не узму у обзир док се детаљном анализом не сагледају последице промена, па зато постоји и овлашћење Савезном извршном већу да може то питање накнадно регулисати.

Текст измена и допуна овог законског предлога усаглашен је са Одбором за народну привреду Савезног већа, а са њим се сложио и Законодавни одбор Већа произвођача.

Подносећи овај извештај, Одбор предлаже Дому да усвоји Предлог закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација, са наведеним изменама.

За известиоца Одбора одређен је народни посланик инж. Антон Трибушов.

Секретар

Претседник

Велизар Шкерковић с. р. Драги Стаменковић с. р.

Чланови:

Инж. Славко Баум с. р., Никола Гостиша с. р., Анте Јурјевић с. р., Франц Лубеј с. р., Милан Миљковић с. р., Миливоје Милијевић с. р., Анте Милковић с. р., Света Пауновић с. р., Алојз Рибич с. р., Борко Темелковски с. р., инж. Антон Трибушов с. р., Андрија Шубат с. р., инж. Павле Шумаковац с. р., инж. Ратко Војновић с. р.,

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ДОПРИНОСУ ИЗ ДОХОТКА ПРИВРЕДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

Законодавни одбор

СНС (А) 63

24 новембра 1958 године

Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Већа произвођача Савезне народне скупштине усвојио је Предлог закона о изменама и допунама Закона о доприносу из дохотка привредних организација, на седници одржаној 23 новембра 1958 године, са следећим изменама и допунама:

Члан 3 (19а). У петом ставу у трећем реду уместо речи „дотације“ ставља се „средстава“.

Члан 5 (49). У првом ставу у тачки 14 у другом реду уместо „искључиво“ ставља се „претежно“.

Члан 8. У првом ставу бришу се речи „ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу ФНРЈ“, а“. У осмом реду уместо „искључиво“ ставља се „претежно“.

Додаје се нов члан 9, који гласи:

„Овај закон ступа на снагу осмог дана по објављивању у „Службеном листу ФНРЈ“.“

Подносећи овај извештај, Законодавни одбор предлаже Дому да га усвоји.

За известиоца одређен је народни посланик Живко Брајковски.

Секретар

За Претседника

Данило Кнежевић с. р. Ибрахим Маглајић с. р.

Чланови:

Живко Брајковски с. р., Никола Јањић с. р., Грегор Кланчич с. р., инж. Борислав Спасојевић с. р., Родољуб Станић с. р., Јурај Шицел с. р., инж. Милан Томашко с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЗАКОНА О СРЕДСТВИМА ПРИВРЕДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ПРЕТСЕДНИК
СНС (А) 64

19 новембра 1958 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам Предлог закона о измени Закона о средствима привредних организација који је Скупштини поднело Савезно извршно веће и молим да овај предлог упутите Одбору за народну привреду на претресање и даљи поступак.

За свог претставника при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће је одредило Кира Глигорова, секретара Савезног извршног већа за опште привредне послове.

За повереника Савезно извршно веће је одредило Николу Балоба, помоћника секретара за опште привредне послове у Савезном извршном већу.

Претседник
Петар Стамболић с. р.

(Писмо Савезног извршног већа и текст Предлога закона о измени Закона о средствима привредних организација — видети у прилозима 7-ме седнице Савезног већа).

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЗАКОНА О СРЕДСТВИМА ПРИВРЕДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА
Одбор за народну привреду
Бр. СНС (А) 64

21 новембра 1958 године
Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Извештавате се да је Одбор за народну привреду Већа произвођача Савезне народне скупштине на својој седници од 21 новембра 1958 године, претресао Предлог закона о измени Закона о средствима привредних организација и усвојио га без измена.

Овом изменом у наведеном законском предлогу омогућено је остварење знатно веће мобилности средстава створених из чистог прихода привредних организација него досада. Сва нераспоређена средства могу се користити као обртна и без уношења у фонд обртних средстава. Привредна организација може без дефинитивног утврђивања намене да користи своја средства као обртна и да их распореди у друге фондове, па и у фонд обртних средстава кад се за то укаже потреба сагласно пословању привредне организације.

Осим тога, Савезно извршно веће предлаже и овлашћење за себе да прописише нижу камату или

да је укине јер се у пракси могу у оваквим случајевима показати бољи резултати. Ту су могуће разне алтернативе и у вези намене коришћења нераспоређених средстава, рокова итд. о чему је Одбор за народну привреду дискутовао и сматра да би при решавању овог проблема требало водити рачуна да прописи који ће бити донети буду стимулативни за предузећа.

У Закону о доприносу из дохотка привредних организација омогућава се привредним организацијама да износ посебног учешћа у дохотку не расподеле у личне дохотке радника у оном истом крајњем року који важи за остали део чистог прихода, већ им се дају могућности за формирање резервног фонда личних дохода радника који се може распоредити на личне дохотке радника без обзира на то када је фонд остварен. Привредне организације тиме долазе до могућности да економишу средствима насталим као резултат повећане продуктивности рада и тиме елиминишу тешкоће које могу искрснути у наредним годинама.

Подносећи овај извештај, Одбор предлаже Дому да усвоји Предлог закона о измени Закона о средствима привредних организација.

За известиоца Одбора одређен је народни посланик Франц Лубеј.

Секретар
Велизар Шкеровић с. р.

Претседник
Драги Стаменковић с. р.

Чланови:

Инж. Славко Баум с. р., Никола Гостиша с. р., Анте Јурјевић с. р., Франц Лубеј с. р., Милан Мићковић с. р., Миливоје Милићевић с. р., Анте Милковић с. р., Света Пауновић с. р., Алојз Рибич с. р., Борко Темелковски с. р., инж. Антон Трибушан с. р., Андрија Шубат с. р., инж. Павле Шумановац с. р., инж. Ратко Војновић с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЗАКОНА О СРЕДСТВИМА ПРИВРЕДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА
Законодавни одбор
СНС (А) 64

24 новембра 1958 године
Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Већа произвођача Савезне народне скупштине на својој седници одржаној 23 новембра 1958 године, претресао је Предлог закона о измени Закона о средствима привредних организација, достављен му од Одбора за народну привреду и усвојио га без измена.

Подносећи овај извештај, Законодавни одбор предлаже Дому да га усвоји.

За известиоца одређен је народни посланик Живко Брајковски.

Секретар
Данило Кнежевић с. р.

За Претседника
Ибрахим Маглалић с. р.

Чланови:

Живко Брајковски с. р., Никола Јањић с. р., Грегор Кланчанин с. р., инж. Борислав Спасојевић с. р., Родољуб Станић с. р., Јурај Шицел с. р., инж. Милан Томашко с. р.

ПРЕДЛОГ**ОДЛУКЕ О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ОДЛУКЕ О ОГРАНИЧЕЊУ КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА АМОРТИЗАЦИЈЕ И О НИЖИМ СТОПАМА АМОРТИЗАЦИЈЕ ЗА ПРИВРЕДНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ОДРЕЂЕНИХ ДЕЛАТНОСТИ**

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 65

19 новембра 1958 године

Београд

**ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ**

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам Предлог одлуке о изменама и допунама Одлуке о ограничењу коришћења средстава амортизације и о нижим стопама амортизације за привредне организације одређених делатности који је Скупштини поднело Савезно извршно веће и молим да овај предлог упутите Одбору за народну привреду на претресање и даљи поступак.

За свог претставника при претресању овог предлога одлуке Савезног извршног већа је одредило Кира Глигорова, секретара Савезног извршног већа за опште привредне послове.

За повереника Савезно извршно веће је одредило Николу Балоба, помоћника секретара за опште привредне послове у Савезном извршном већу.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

(Писмо Савезног извршног већа и текст Предлога одлуке о ограничењу коришћења средстава амортизације и о нижим стопама амортизације за привредне организације одређених делатности — видети у прилозима 7-ме седнице Савезног већа).

ИЗВЕШТАЈ**ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ОДЛУКЕ О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ОДЛУКЕ О ОГРАНИЧЕЊУ КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА АМОРТИЗАЦИЈЕ И О НИЖИМ СТОПАМА АМОРТИЗАЦИЈЕ ЗА ПРИВРЕДНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ОДРЕЂЕНИХ ДЕЛАТНОСТИ**

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

Одбор за народну привреду

Бр. СНС (А) 65

21 новембра 1958 године

Београд

**ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ**

Београд

Извештавате се да је Одбор за народну привреду Већа произвођача на својој седници од 21 новембра 1958 године, претресао предлог Одлуке о изменама и допунама Одлуке о ограничењу коришћења средстава амортизације и о нижим стопама амортизације за привредне организације одређених делатности и усвојио га без измена.

Овом одлуком се за предузећа индустрије коже и обуће предвиђају олакшице у коришћењу средстава амортизације, тако да целокупну уплаћену амортизацију почев од 1.1.1959 године могу користити без икаквог ограничења за замену дотрајалих основних средстава, јер је по досадашњим прописима нису могла користити, а сада ће је моћи употребљавати по општим прописима који важе за све привредне организације.

Сезонска угоститељска предузећа и радње уплаћивали су амортизацију према досадашњим про-

писима само за време кад су вршили своју делатност, а сада ће општински народни одбор моћи да процењују економску ситуацију угоститељских предузећа и радњи на свом подручју и према условима рада тих предузећа да прописује одговарајућу обавезу за плаћање амортизације.

У тачки XII предвиђа се могућност употребе блокиране амортизације за смањење износа зајма али таква солуција долази у обзир само када се ради о зајмовима из Општег инвестиционог фонда, што је једино могуће с обзиром на механизам давања зајмова из друштвених инвестиционих фондова.

Подносећи овај извештај, Одбор предлаже Дому да усвоји Предлог одлуке о изменама и допунама Одлуке о ограничењу коришћења средстава амортизације и о нижим стопама амортизације за привредне организације одређених делатности.

За известиоца Одбора одређен је народни посланик Франц Лубеј.

Секретар

Претседник

Белизар Шкерковић с. р. Драги Стаменковић с. р.

Чланови:

инж. Славко Баум с. р., Никола Гостиша с. р., Анте Јурјевић с. р., Франц Лубеј с. р., Милан Мићковић с. р., Миливоје Милићевић с. р., Анте Милковић с. р., Света Пауновић с. р., Алојз Рибич с. р., Борко Темелковски с. р., инж. Антон Трибушон с. р., Андрија Шубат с. р., инж. Павле Шумановац с. р., инж. Ратко Војновић с. р.

ПРЕДЛОГ**ОДЛУКЕ О ДОПУНАМА ОДЛУКЕ О УСТУПАЊУ ДОПРИНОСА ИЗ ДОХОТКА И ЗЕМЉАРИНЕ ПРИВРЕДНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА ОДРЕЂЕНИХ ДЕЛАТНОСТИ**

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 66

19 новембра 1958 године

Београд

**ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ**

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам Предлог одлуке о допунама Одлуке о уступању доприноса из дохотка и земљарине привредним организацијама одређених делатности који је Скупштини поднело Савезно извршно веће и моли да овај предлог упутите Одбору за народну привреду на претресање и даљи поступак.

За свог претставника при претресању овог предлога одлуке Савезно извршно веће је одредило Кира Глигорова, секретара Савезног извршног већа за опште привредне послове.

За повереника Савезно извршно веће је одредило Николу Балоба, помоћника секретара за опште привредне послове у Савезном извршном већу.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

(Писмо Савезног извршног већа и текст Предлога одлуке о допунама Одлуке о уступању доприноса из дохотка и земљарине привредним организацијама одређених делатности — видети у прилозима 7-ме седнице Савезног већа).

ИЗВЕШТАЈ**ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ОДЛУКЕ О ДОПУНАМА ОДЛУКЕ О УСТУПАЊУ ДОПРИНОСА ИЗ ДОХОТКА И ЗЕМЉАРИНЕ ПРИВРЕДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈАМА ОДРЕЂЕНИХ ДЕЛАТНОСТИ**

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

Одбор за народну привреду

Бр. СНС (А) 66

21 новембра 1958 године

Београд

**ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ**

Београд

Извештавате се да је Одбор за народну привреду Већа произвођача Савезне народне скупштине на својој седници одржаној 21 новембра 1958 године, претресао Предлог одлуке о допунама Одлуке о уступању доприноса из дохотка и земљарине привредних организацијама одређених делатности и усвојио га са следећим изменама и допунама:

У тачки 3 у одредби 9 у другом реду после речи „рибе“ ставља се запета и додају се речи „предузећа хладњаче“.

У истој тачки у одредби 11 у четвртном реду, после речи „деривата“ бришу се речи „и предузећа хладњаче“.

У одредби 13 став 1 мења се и гласи:

„13. Занатска предузећа и радње које се баве вршењем услуга (услужно занатство) употребиће од дела дохотка који одговара износу доприноса из дохотка 30% за свој фонд основних средстава у фонд обртних средстава, а 70% унесе у друштвени инвестициони фонд општине ради финансирања инвестиција најмање у одговарајућем износу за унапређивање услужног занатства.“

У истој одредби у ставу 2 после речи „примењују“ додају се речи „делимично или у целини“.

После одредбе под 14 додаје се нова одредба, која гласи:

„Савезно извршно веће може прописати да електропривредне организације удружене у електропривредну заједницу уплате у целини или делимично део дохотка који одговара износу доприноса из дохотка у фонд за покриће мањкова електропривредне заједнице.“

Досадашња одредба под 15 постаје одредба 16, а у тачки 4 уместо цифре „16“ ставља се цифра „17“.

Изменом и допуном ове одлуке привредним организацијама се уступа допринос из дохотка да би могле да образују своје фондове и тиме прошире материјалну основу за самостално пословање сагласно основним начелима усвојеним у прописима о расподели дохотка привредних организација.

Допринос из дохотка уступљен је друштвеном инвестиционом фонду општине од оних привредних организација чија делатност спада у надлежност комуне. Овим је дата могућност општинама да брже развијају оне гране које утичу на побољшање животног стандарда становништва.

Текст предлога ове одлуке усаглашен је са текстом Одбора за народну привреду Савезног већа.

Подносећи овај извештај, Одбор предлаже Дому да усвоји Предлог одлуке о допунама Одлуке о уступању доприноса из дохотка и земљарине привредних организацијама одређених делатности са наведеним изменама и допунама.

За известиоца Одбора одређен је народни посланик Франц Лубеј.

Секретар

Претседник

Велизар Шкерковић с. р. Драги Стаменковић с. р.

Чланови:

Инж. Славко Баум с. р., Никола Гостина с. р., Анте Јурјевић с. р., Франц Лубеј с. р., Милан Мићковић с. р., Миливоје Милићевић с. р., Анте Милковић с. р., Света Пауновић с. р., Алојз Рибич с. р., Борко Темелковски с. р., инж. Антон Трибушан с. р., Андрија Шубат с. р., инж. Павле Шумановац с. р., инж. Ратко Војновић с. р.

ПРЕДЛОГ**ОДЛУКЕ О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ОДЛУКЕ О КАМАТНИМ СТОПАМА НА СРЕДСТВА ПРИВРЕДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА, НА СРЕДСТВА УЛОЖЕНА КОД БАНКЕ И НА КРАТКОРОЧНЕ КРЕДИТЕ**

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 67

19 новембра 1958 године

Београд

**ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ**

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам Предлог одлуке о изменама и допунама Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите који је Скупштини поднело Савезно извршно веће и молим да овај предлог упутите Одбору за народну привреду на претресање и даљи поступак.

За свог претставника при претресању овог предлога одлуке Савезно извршно веће је одредило Кира Глигоровца, секретара Савезног извршног већа за опште привредне послове.

За повереника Савезног извршног већа одређен је Никола Балог, помоћник секретара за опште привредне послове у Савезном извршном већу.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

(Писмо Савезног извршног већа и текста Предлога одлуке о изменама и допунама Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите видети у прилозима 7-ме седнице Савезног већа).

ИЗВЕШТАЈ**ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ОДЛУКЕ О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ОДЛУКЕ О КАМАТНИМ СТОПАМА НА СРЕДСТВА ПРИВРЕДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА, НА СРЕДСТВА УЛОЖЕНА КОД БАНКЕ И НА КРАТКОРОЧНЕ КРЕДИТЕ**

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

Одбор за народну привреду

Бр. СНС (А) 67

21 новембра 1958 године

Београд

**ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ**

Београд

Извештавате се да је Одбор за народну привреду Већа произвођача на својој седници од 21 новем-

бра 1958 године претресао Предлог одлуке о изменама и допунама Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите, и усвојио га без измена.

Предлогом ове одлуке дају се посебне олакшице у плаћању камате на основна средства одређеним групама привредних организација да остваре већи доходак ради исплате личних доходака радника и ради образовања својих фондова, поред других мера које су предвиђене инструментима и мерама за расподелу прихода.

Тако ће одређене привредне организације уместо камате на основна средства по стопи од 6% годишње, плаћати камату по стопи од 2% годишње. Ове олакшице треба да се примењују за целу 1958 и 1959 годину, сем за предузећа поморског, речног и језерског саобраћаја за која ће се примењивати од 1 јануара 1959 године. За предузећа наведена у тачки VII ове се олакшице неће примењивати 1959 године.

Подносећи овај извештај, Одбор предлаже Дому да усвоји Предлог одлуке о изменама и допунама Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите.

За известиоца Одбора одређен је народни посланик Франц Лубеј.

Секретар

Претседник

Велизар Шкерковић с. р. Драги Стаменковић с. р.

Чланови:

Инж. Славко Баум с. р., Никола Гостиша с. р., Анте Јурјевић с. р., Франц Лубеј с. р., Милап Мићковић с. р., Миливоје Милићевић с. р., Анте Милковић с. р., Света Пауновић с. р., Алојз Рибич с. р., Борко Темелковски с. р., инж. Антон Трибушов с. р., Андрија Шубат с. р., инж. Павле Шумовац с. р., инж. Ратко Војновић с. р.

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ О ПОСЕБНОМ УЧЕШЋУ У ДОХОТКУ И О ЗАЈЕДНИЧКИМ РЕЗЕРВНИМ ФОНДОВИМА ПРИВРЕДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 68

21 новембра 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам Предлог одлуке о посебном учешћу у дохотку и о заједничким резервним фондовима привредних организација који је Скупштини поднело Савезно извршно веће и молим да овај предлог упутите Одбору за народну привреду на претресање и даљи поступак.

За свог претставника при претресању овог предлога одлуке Савезно извршно веће је одредило Кира Глигорова, секретара Савезног извршног већа за опште привредне послове, а за повереника Николу Балого, помоћника секретара за опште привредне послове у Савезном извршном већу.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

(Писмо Савезног извршног већа и текст Предлога одлуке о посебном учешћу у дохотку и о заједничким резервним фондовима привредних организација — видети у прилозима 7-ме седнице Савезног већа).

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ОДЛУКЕ О ПОСЕБНОМ УЧЕШЋУ У ДОХОТКУ И О ЗАЈЕДНИЧКИМ РЕЗЕРВНИМ ФОНДОВИМА ПРИВРЕДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

Одбор за народну привреду

Бр. СНС (А) 68

21 новембра 1958 године

Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Извештавате се да је Одбор за народну привреду Већа произвођача Савезне народне скупштине на својој седници одржаној 21 новембра 1958 године претресао Предлог одлуке о посебном учешћу у дохотку и о заједничким резервним фондовима привредних организација и усвојио га са следећим изменама и допунама:

После тачке 4 додају се два нова става, који гласе:

„Органи управљања подносе одговарајућем већу произвођача периодичне извештаје о свом пословању и завршни рачун.

Већа произвођача доносе препоруке, као и упутства и друге акте обавезне за органе управљања фондовима. Завршне рачуне фондова одобрава веће произвођача на предлог органа државне управе надлежног за послове финансија.“

У тачки 5, у петом реду, после речи „прописе“, додају се речи „о мерилима за додељивање средстава“.

У истој тачки, у седмом реду, после речи „рударства“ уместо речи „основних“, треба да стоји „основаних“.

Законом о доприносу из дохотка привредних организација, предвиђено је посебно учешће привредних организација у дохотку (члан 19а). Међутим, у нашим условима, постоје привредне организације са релативно ниским дохотком и чистим приходом, које нису у могућности да остваре већу продуктивност и тиме посебно учешће у дохотку, што најчешће настаје због недовољне техничке опремљености, а и из објективних узрока који настају услед кретања на тржишту или слично. Како и ови радни колективи својим радом доприносе привредном развоју земље, то им треба омогућити да учествују у општем порасту производности рада и то на тај начин што би под повољнијим условима добијали средства за свој привредни развој или што би добијали средства за исплату повећаних личних доходака радника. Да би се ова поставка остварила, потребно је да се за поједине области привреде оснују заједнички резервни фондови у које би привредне организације које остварују већу продуктивност рада, уплаћивале један део дохотка. Овако прикупљена средства служила би за давање дотација привредним организацијама које нису могле из објективних разлога да остваре чист приход и то првенствено за инвестициона улагања, како би се оспособила да остварују већи чист приход као и за повећање личног дохотка радника.

Ова одлука има утолико већи значај што се њоме обезбеђује правилније награђивање радних колектива узимајући у обзир њихово стварно залагање, а не само остварени приход.

Текст предлога ове одлуке усаглашен је са Одбором за народну привреду Савезног већа.

Одбор предлаже Дому да усвоји Предлог одлуке о посебном учешћу у дохотку и о заједничким

резервним фондовима привредних организација са наведеним изменама и допунама.

За известиоца Одбора одређен је народни посланик инж. Антон Трибушон.

Секретар **Велизар Шкерковић с. р.** Претседник **Драги Стаменковић с. р.**

Чланови:

Инж. Славко Баум с. р., Никола Гостиња с. р. Анте Јурјевић с. р., Франц Лубеј с. р., Милан Мићковић с. р., Миливоје Милићевић с. р., Анте Милковић с. р., Света Пауновић с. р., Алојз Рибич с. р., Борко Темелковски с. р., инж. Антон Трибушон с. р., Андрија Шубат с. р., инж. Павле Шумановац с. р., инж. Ратко Војновић с. р.

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ О ПОТВРДИ УРЕДАБА САВЕЗНОГ ИЗВРШНОГ ВЕЋА ДОНЕТИХ НА ОСНОВУ ОВЛАШЋЕЊА ИЗ ТАЧКЕ II ОДЛУКЕ О ПОТВРДИ УРЕДАБА САВЕЗНОГ ИЗВРШНОГ ВЕЋА И О ДАЉЕМ РАДУ НА ПРИПРЕМИ ЗАКОНА О ПРИВРЕДНОМ СИСТЕМУ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 51
18 октобра 1958 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Савезно извршно веће доставило је Скупштини списак уредаба о изменама и допунама уредаба донетих на основу овлашћења из тачке II Одлуке о потврди уредаба Савезног извршног већа и о даљем раду на припреми закона о привредном систему и молило је да се те уредбе поднесу домовима Скупштине на потврду у смислу члана 20 тачка 1 Закона о спровођењу Уставног закона.

У вези с напред изложеним, достављам наведени списак уредаба и молим да га упутите Одбору за народну привреду свог Дома ради разматрања тих уредаба и подношења предлога Дому у вези с траженом потврдом.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

(Писмо Савезног извршног већа и списак уредаба о изменама и допунама уредаба донетих на основу овлашћења из тачке II Одлуке о потврди уредаба Савезног извршног већа и о даљем раду на припреми закона о привредном систему — видети у прилозима 7-ме седнице Савезног већа).

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ОДЛУКЕ О ПОТВРДИ УРЕДАБА САВЕЗНОГ ИЗВРШНОГ ВЕЋА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

Одбор за народну привреду
Бр. СНС (А) 51
20 новембра 1958 године
Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Извештавате се да је Одбор за народну привреду Већа произвођача Савезне народне скупштине на својој седници од 20 новембра 1958 године претре-

сао уредбе које је Савезно извршно веће донело на основу овлашћења из тачке II Одлуке о потврди уредаба Савезног извршног већа и о даљем раду на припреми закона о привредном систему, које је Савезно извршно веће поднело Скупштини на потврду, па предлаже Дому да донесе одлуку о потврди наведених уредаба.

Предлог за потврду поменутих уредаба достављен је Одбору за народну привреду преко Претседника Дома и у вези с тим Одбор је формирао Пододбор који је ближе размотрио ове уредбе и о своме раду поднео извештај Одбору.

Како су наведене уредбе у сагласности са нашом општом привредном политиком и постојећим прописима Одбор предлаже Дому да донесе одлуку о њиховој потврди.

Предлог одлуке прилаже се уз извештај Одбора.

За известиоца Одбора одређен је народни посланик инж. Павле Шумовац.

Секретар

Претседник

Велизар Шкерковић с. р. **Драги Стаменковић с. р.**

Чланови:

Инж. Славко Баум с. р., Анте Јурјевић с. р., инж. Филип Кнежевић с. р., Франц Лубеј с. р., Алојз Рибич с. р., инж. Антон Трибушон с. р., Борко Темелковски с. р., Душан Секић с. р., Света Пауновић с. р., Анте Милковић с. р., Милан Мићковић с. р., Андрија Шубат с. р., инж. Ратко Војновић с. р., инж. Павле Шумановац с. р., Никола Гостиња с. р.

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ О ПОТВРДИ ПРОПИСА САВЕЗНОГ ИЗВРШНОГ ВЕЋА ДОНЕТОГ НА ОСНОВУ ОВЛАШЋЕЊА ИЗ ГЛАВЕ XXVI САВЕЗНОГ ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА ЗА 1958 ГОДИНУ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 52
20 октобра 1958 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Савезно извршно веће предложило је Скупштини да потврди Одлуку о изменама Одлуке о минималним заштитним ценама и премијама у 1958 и 1959 години за говеда и свиње одређеног квалитета („Службени лист ФНРЈ“ бр. 28/58), а која је донета на основу овлашћења из главе XXVI Савезног друштвеног плана за 1958 годину.

У вези с наведеним молим да Одбор за народну привреду Вашег Већа размотри поменућу одлуку и поднесе Дому свој предлог у вези са траженом потврдом.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

(Писмо Савезног извршног већа и текст предлога одлуке — видети у прилозима 7-ме седнице Савезног већа).

ИЗВЕШТАЈ
ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ ВЕЋА ПРО-
ИЗВОЂАЧА О ПРЕДЛОГУ ОДЛУКЕ О ПОТВРДИ
ПРОПИСА САВЕЗНОГ ИЗВРШНОГ ВЕЋА ДОНЕ-
ТОГ НА ОСНОВУ ОВЛАШЋЕЊА ИЗ ГЛАВЕ XXVI
САВЕЗНОГ ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА
ЗА 1958 ГОДИНУ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
 ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

Одбор за народну привреду

Бр. СНС (А) 52

20 новембар 1958 године

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Извештавате се да је Одбор за народну привреду, на својој седници од 20 новембра 1958 године, претресао Одлуку о изменама Одлуке о минималним заштитним ценама и премијама у 1958 и 1959 години за говеда и свиње одређеног квалитета, коју је Савезно извршно веће донело на основу овлашћења из главе XXVI Савезног друштвеног плана за 1958 годину, коју је Савезно извршно веће поднело Скупштини на потврду па предлаже Дому да донесе одлуку о потврди наведеног прописа.

Предлог за потврду поменутог прописа достављен је Одбору за народну привреду преко Претседника Дома и у вези с тим Одбор је формирао Пододбор који је ближе размотрио овај пропис и о своме раду поднео извештај Одбору.

Како је наведени пропис у сагласности са нашом општом привредном политиком, Одбор предлаже Дому да донесе одлуку о његовој потврди.

Предлог одлуке прилаже се уз извештај Одбора.

За известиоца Одбора одређен је народни посланик инж. Павле Шумовац.

Секретар

Претседник

Велизар Шкерковић с. р., Драги Стаменковић с. р.

Чланови:

Инж. Славко Баум с. р., Анте Јурјевић с. р., инж.
 Филип Кнежевић с. р., Фрањц Јубеј с. р., Алојз Ри-

бич с. р., инж. Антон Трибушоп с. р., Борко Темелковски с. р., Душан Секић с. р., Света Пауновић с. р., Анте Милковић с. р., Милад Мићковић с. р., Андрија Шубат с. р., инж. Ратко Војновић с. р. инж.
 Павле Шумовац с. р., Никола Гостиша с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ВЕЋА
ПРОИЗВОЂАЧА О ПОТВРДИ СТАТУТА САВЕЗНЕ
САОБРАЋАЈНЕ КОМОРЕ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
 ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

Одбор за привредне организације

Бр. СНС (А) 39

25 новембра 1958 године

Београд

ВЕЋУ ПРОИЗВОЂАЧА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за привредне организације Већа произвођача Савезне народне скупштине на својој седници одржаној 25 новембра 1958 године разматрао је Статут Савезне саобраћајне коморе, и установио да је у потпуности саображен са Законом о удруживању у привреди, па предлаже Дому да га потврди.

Одбор предлаже Дому да усвоји овај извештај.

За известиоца Одбора одређен је народни посланик Борис Алексовски.

Секретар

Претседник

Михајло Туртић с. р.

Иван Божићевић с. р.

Чланови:

Борис Алексовски с. р., Живко Бернот с. р., Павле Бранковић с. р., Тоша Брезичевић с. р., Никола Дробњак с. р., Петар Ђалић с. р., Мићун Јанковић с. р., Мите Марковски с. р., инж. Миран Мејак с. р., инж. Чedomил Милићевић с. р., Воја Вуцелић с. р.

Издаје Савезна народна скупштина, Београд. Уређује редакциски одбор. Одговорни уредник Милорад Ч. Аћимовић, шеф Стенографског бирџа Савезне народне скупштине, Београд. Штампа Београдског графичког завода, Београд. — Цена овој свесци 1.200 дин. Претплату прима комерцијално одељење „Службеног листа ФНРЈ“, Краљевића Марка 9, тел. 22-619. Абонман у висини од 2.000 дин. полаже се на жиро рач. 101—11/1—30. Претплатници ће белешке добијати све док се овај износ не исцрпи, када ће бити позвани да обнове претплату.